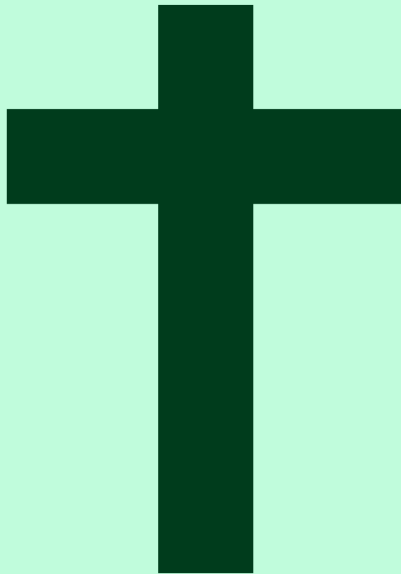

Mattup ki Taasuwa
ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware
Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye	1
Markus	55
Lik	89
Zaṅ	145
Naabo	184
Romeṅ	235
1 Korent	260
2 Korent	284
Galat	300
Epez	309
Pilip	317
Kolos	323
1 Tessaloni	329
2 Tessaloni	334
1 Timote	337
2 Timote	344
Tit	349
Pilemonṅ	352
Eber	354
Zak	373
1 Piyer	379
2 Piyer	386
1 Zaṅ	390
2 Zaṅ	396
3 Zaṅ	397
Ziid	399
Apokalipse	401

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riije. Matiye geŋ yon wede seddu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizi.

Adda mattupadi ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadi ere y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo wo urzi k'untadi ti baldiyadi pay. Isa y'an di gizite urzi Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a donj k'eeni, yi-lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi baadan donj i-ceeriyo ekki duwo.

Matiye yi riije Rabila Majjaanawa ette a zembadi Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yon Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Geŋ yon Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo de ti poone Isa y'an ti'n gize a donj k'Izirayel suldi donj ki Moziko Raa me, inkino tonj kane donj dokkiyadan batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'iide, wo yon y'a bilde ti diine donj unto, y'a ingile k'awwa ki kandaane.

*Ita mongidagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)*

¹ Kun ollo, enj sumbiyagi k'ita mongidagi k'Isa Almasi, yon ti biza bumbu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumbu k'Ibirayim.

² Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zembadi. ³ Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane geŋ meedan Tamar. Pares y'a t'ehe Eziron, Eziron y'a t'ehe Aran. ⁴ Aran y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nason, Nason y'a t'ehe Salmo.

⁵ Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedi Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedi Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese, ⁶ wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamon, Salamon meedi ere ki Iri. ⁷ Salamon y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza. ⁸ Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas. ⁹ Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas. ¹⁰ Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amon, Amon y'a t'ehe Zoziyas. ¹¹ Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zembadi, a ozzine geŋ donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon.

¹² Aame donj k'Izirayel an ti'n ziki buliko ki siido Babiloon man, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel. ¹³ Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor. ¹⁴ Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut. ¹⁵ Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup. ¹⁶ Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yon an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

¹⁷ Inkino man an di gize ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Ibirayim bini Dawut. San ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti Dawut bini sokiyo donj k'Izirayel ki siido Babiloon. San ita mongidagi koomat makumu pide, iise ti sokiyadan ki siido Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

¹⁸ Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koono boy botto geŋ, ti-ti ziida mahuwe ti toogo k'Unde Kamilen ki Raa. ¹⁹ Yon Yusup kule k'ebiratú geŋ yon wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, inkino man y'a dihe y'a t'arga ti tuddutu

kaŋ mookiko. ²⁰ Aame y'ilke inċino maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumbu Dawut, kee k'orgide ye, ki ti soodfo ere k'ebirayá Mariyam te, kono ulu wede ti t'eha geŋ yoŋ y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. ²¹ Tod' t'a t'eha ulu wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoŋ geŋ y'a utta d'onzí ti oldikadaŋ.»

²² Sulđi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oj Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

²³ «Kun ollo, uto koŋso t'a seeda mahuwe wo t'a t'eha ulu, an di y' waaka sundí Emanuwel†.»
Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

²⁴ Aame Yusup yi t'inne maŋ, y'a t'ize munda wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziida eddí Mariyam te. ²⁵ Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'eha ulu wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

2

Doŋ suuniyo moldali

¹ Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siido Ziide, aame geŋ Erod yoŋ mozigo. Isa an ti y'ehe maŋ, d'oj suuniyo moldali an d'iido ti kese peedo ge-koliyo, an d'iiney a geeger Zeruzalem ² wo an tunde d'uwu, an'de: «A too me mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye ay wullo moolayí ti kese peedo ge-koliyo wo ay iido ay i d'ottile.»

³ Aame mozigo Erod y'illiga rabila gettiyo maŋ, y'a iddira ti d'oj geeger Zeruzalem pay a itadí. ⁴ Inċino maŋ y'a-tusse kane deero d'oj sedefe ti d'oj suuniyo k'oogoro d'oj adda siido gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehay me?» ⁵ Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem siido Ziide, kono eŋno ono d'oj nebi yi riije ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:

⁶ «Wo kune d'oj ki geeger Betilehem siido Ziide,

derec geegirgun tod'te neŋko a ki jiire ye ti diine geegiryagi ki Ziide me»,

kono ti tode i d'adfa mozigo y'a dokka d'onzó Izirayel*.»

⁷ Inċino maŋ mozigo Erod y'anni wiike d'oj suuniyo moldali geŋ kaŋ ombide, kono y'a sedde mekk'ono, y'ede: «T'ume muno moole y'udfo, kun yi wulle me?» ⁸ Maŋ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'ŋ kun yi dehi ki koduwo, wo aame kun y'uuno maŋ, kun o d'agibi kono nuŋ toŋ maŋ n'a etta ni d'ottiley kay.»

⁹ Aame mozigo Erod y'an ti ruutite inċino maŋ, d'oj suuniyo moldali an d'ingile, wo geŋ an di y' wulle sey moole wede an wullo ti kese peedo ge-koliyo geŋ me. Yoŋ ki daanadaŋ yi d'ettiyo d'ettiyo bini y'iiney t'ekki boy wede ulu adda maŋ, y'a t'ihira. ¹⁰ A wolliso ki moole wede an wullo geŋ, addaŋ a ûune t'unjsuwo baadaŋ. ¹¹ Kane an iiney maŋ, an t'iide k'adda boy an d'uuney ulu ti meedí Mariyam wo an di dikke an t'uttile a daana k'ulo. Saŋ maŋ sandupiyagaŋ an t'ihinte, an t'udfo sulđi d'oj an ziko, aakede: dap, sulđi koddiyo eediyadaŋ unse wo dunnu sundí mirr zooyayí ooŋe geŋ, an i d'ele a ulu. ¹² Saŋ maŋ Raa y'an di tuuke kuudaŋ kaŋ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk' Erod me.» Inċino maŋ kane an di-gime siidadaŋ t'urzi doolo.

Okko ki siido Misir

¹³ Aame d'oj suuniyo moldali an ingile maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'ambo ulu ti meedí, kun t'ombo ki siido Misir. Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota, kono mozigo Erod yi y' deha ulu ki t'owwadí.» ¹⁴ Inċino maŋ a didfo

* **1:21** 1.21 Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23** 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14. * **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1.

gettiyo batum Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulu ti meedí, an t'umbe ki siido Misir. ¹⁵ A siido Misir gette an di likko bini unto ki mozigo Erod, genj a iina kono a-t'ette a ono donj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Uló'ŋ n'a ti y' wiiko y'a t'udfo ti siido Misir me†.»

Tôwwu k'inŋi a geeger Betilehem

¹⁶ Aame Erođ yi zuune donj suuniyo moldali an ti y' mibilde manj, y'a gulkuwe baadanj. Manj y'an di ruute a asigiryagi an di-t'ide a Betilehem ti illiyagi donj i ti d'uule genj, inŋi kuuli pay donj k'ozzine sire a dŋigo. Ozzinagi sire genj a-t'ide t'ume wede donj suuniyo moldali an i ruute moole y'udfo. ¹⁷ Genj inŋino a iina kono a-t'ette a ono donj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede:

¹⁸ «Duwo an d'illiga tarkuuse ki d'ollite mōolo baadanj a geeger ki Rama‡.

To Rasel§ ti mōolo k'inŋitú, wo an ti selliyo tonj ti k'oyyiso ye, kono inŋitú an t'inda*.»

Kama ki siido k'Izirayel

¹⁹ Sanj mozigo Erod y'inda manj, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney Yusup kanj suniye a siido Misir, yi di ruute, ²⁰ y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo ulu ti meedí, kun di kama ki siido k'Izirayel kono donj i dehu tôwwu k'ulo genj an t'inda.»

²¹ Inŋino manj Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umbe ulu ti meedí, an di-gime ki siido k'Izirayel. ²² Aame Yusup y'iiney a siido k'Izirayel manj, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili a siido Ziide genj, yonj ulu ki Erod sundí Arkeleyus. Aame genj orgiso t'a yi ziida k'ettiyo k'adda siido Ziide me. Manj Raa yi di tuuke kuudí kanj suniye, t'ume genj y'a inŋile ki

siido Galile. ²³ Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú Nazaret. Genj a iina kono a-t'ette a ono donj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi, y'ede: «Yonj an di y' waaka wede ti geeger Nazaret.»

3

Kazita ki Zanj Batis

(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zanj 1.19-23)

¹ Sanj ozzinagi k'ita manj, Zanj Batis genj y'a t'iide k'adda balda ki siido Ziide wo y'a iise kazita, yi d'eesiyo: ² «Kun ti kama lekkiyagunj kono Moziko Raa t'iina gopponj.» ³ Zanj genj yonj wede nebi Ezayi y'a ruute taayadí ti kaaga, y'ede:

«Donj an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkonj urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkonj ki diine delele*.»

⁴ Zanj genj kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadí gannoori ti madde. ⁵ Inŋino manj donj baadanj ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide gette pay, wo ti siido ere a biza k'ooye Zurden gette pay an d'ettiyo tukki Zanj. ⁶ An t'oodibe addanj a urzi k'oldikadanj a d'aana duwo pay, wo yonj yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁷ Aame Zanj yi wulle kane Pariziyenj ti Saduseyenj baadanj an'tiyo tuddí kono y'a ti'n suyye batem manj, y'an di ruute, y'ede: «Kune donj ulpi aakede manjikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo gopponj te? ⁸ Inŋino manj kun iso naabo ere beehiye, genj a kize kun ti gime lekkiyagunj. ⁹ Wo kun roote ye adda k'addugunj: “Kaye mugiyey

† 2:15 2.15 Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ 2:18 2.18 Rama, tod'te geeger ki donj biza bumbu k'Epirayim yonj ulu Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kubbaara koomat makumu sire gopponj ti Betilehem. § 2:18 2.18 Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki donj k'Izirayel pay. Wo inŋino a onniyo ere donj pay an mōolo k'inŋizanj i t'inda genj aa i mōolo tode Rasel batum. * 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15. * 3:3 3.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

Ibirayim me”, kono kun t’alda ti booro Raa te. Wo kun ollo n’un di rooto: Ti mongali en miɲ, Raa y’aane yi d’adde duwo a t’ise ita k’inni k’Ibirayim me. ¹⁰ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod’te aa wede yi t’umbe ulpaasi y’a-dokkida inda ti sondayzan pay: Undumu tuuku yi k’ehiyo inni beehiye ye man, an di-ɗekka an di seɗɗa adda k’uwwu mendí. ¹¹ Nun n’unni suyyiso batem t’ahu kono a kize kun ti gime lekkiyagun, wo ɗe wede ettiyo k’itadó geɲ yon toogo yi jiiɗe nun, wo nun ni k’iide n’a ki t’odɗipe tobiyagí ye. Yon y’unni suyya batem t’Unde Kamilen wo ti uwwo†. ¹² Wo yon y’a ɗekka booro aakede wedusu yi t’umbo munda ki solde a beezí, y’a silda koduwo, inni yi-t’oba giyye, wo odɗo y’a t’ogga mentú adda k’uwwu ere i k’unto ye.»

Suyyiso batem k’Isa

(*Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zan 1.29-34*)

¹³ Injino man ti siido Galile Isa y’a iide ki tukki Zan a biza k’ooye Zurden kono Zan y’a ti y’ suyye batem. ¹⁴ Aame geɲ Zan y’a dihe y’a-tooge, wo yi di ruute, y’ede: «Nun miɲ a ni suyye batem kee, ɗe mummino kee ki d’ettiyo ki tukki nun n’a ki suyye batem me?» ¹⁵ Wo ɗe Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ankenno kee k’oyyo ki ti’n suyyi batem, kono t’urzi enno kine in d’ise sulɗi ɗon pay ki diine a-t’ette a naabo ere aa Raa yi dehu.» Injino man Zan y’a iyye y’a ti y’ suyye batem. ¹⁶ Aame Isa yi ti y’ zuyye batem wo y’adɗiya t’adda k’ahu man, a kaamiki kandaane a t’ihina wo y’a wulle Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t’a di guune a tuddí. ¹⁷ Wo duwo an d’illiga golla ettiyo ti kandaane t’a ruute, t’ede:

«En Ulo nuuno ni y’ giyye baadan, ulbó unse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k’Isa

(*Markus 1.12-13; Lik 4.1-13*)

¹ San man Unde Raa t’a-di t’iide Isa k’adda balda kono Meeda siitandani t’a yi naame daggiya. ² Y’a likke didɗo ada pide onno ada pide daa k’ombo, man mosogo t’a yi ziida. ³ Meeda siitandani t’a d’iide sirpadí kono t’a yi naame daggiya, wo ti di ruute, t’ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k’elo urzi a mongali en a-kime ombó.» ⁴ Wo Isa yi di’n gime onamtú, y’ede: «Kon te m’ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Lekkiyo wedusu tod’te t’urzi k’ombo bizí ɗanɲal ye, wo t’urzi k’ono ɗon pay adɗiya ti bize Raa*.”»

⁵ Tin geɲ Meeda siitandani t’a-di t’iide Zeruzalem geeger ere kamilen, t’a-ti y’ ziipe t’ekki Boy Raa a ume wede awwa, ⁶ wo ti di ruute, t’ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t’awwa geɲ k’oldí k’a zabbá siido, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:

“Raa y’an di roota maaleekiyagí kono kee, wo an gi di seɗɗa beezan kono k’a t’alda zondá a ki t’oggo ekki mokkolo ye†.”»

⁷ Isa yi di ruute, y’ede: «M’ollo, ono en an riine sey ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Kee Galmeega Raazá ki y’ naame ye‡.”»

⁸ San man Meeda siitandani t’a-di t’iide sey k’ekki mokkolo sohoro a jiiɗe, wo ti di gizite moziko duniya pay ti laalatú, ⁹ wo ti di ruute, t’ede: «Sulɗi en n’a di t’ela pay a kee, aame ki-dikka wo k’o uttila man.» ¹⁰ Injino man Isa yi di ruute, y’ede: «Meeda siitandani, mi ledɗo ti tuddó me! M’ollo, ono en an riine

† **3:11** 3.11 Uwwo: I-kaza ise yi’n di’n ise kamilen, ise booro Raa. * **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:6** 4.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. ‡ **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. § **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗañjal ki naabo meŋ."»
 11 Aame geŋ Meeda siitandani t'a y'iili. Saŋ maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siido Galile
(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

12 Isa y'illiga Zaŋ Batis an ti y'ziida ɗaŋgay maŋ, aame geŋ y'a t'iide ki siido Galile. 13 Y'iiney maŋ y'a ki likke ye a Nazaret me, y'a ingile y'a likke a Kapernayim, geeger ere a biza bar ki Galile adda siido Zabiloŋ ti Nepitali. 14 Geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:

15 «Kune ɗoŋ siido Zabiloŋ ti Nepitali,
 goppon ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo k'ooriyo,
 siido Galile gette, i lekkiyo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye.

16 Kane ɗoŋ i lekkiyo adda zimolo geŋ
 an wulle toore Raa.
 Kane ɗoŋ i lekkiyo adda k'undiso k'unto geŋ

toore Raa y'an da t'an gili*.»

17 T'ume geŋ Isa y'a iise kazita k'ono, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun kono Moziko Raa t'iina goppon.»

Sanalliyagi ɗoŋ ki poone
(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

18 Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maŋ yi d'uune zemba sire, Simo wede an yi waaku sundí soo te Piyeŋ, ti leemadí Andire. An kakkiya lebidó k'adda bar kono kane naabadaŋ sawwiya puuni. 19 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n isa ɗoŋ dehuu ɗuwo kono an d'etto k'urzizó.» 20 A kaamiki lembidagan an d'iili, an di y' diine. 21 Tin geŋ Isa y'a iide ki ɗaana maŋ, yi d'uuney zemba sire ti doolo, Zak ti leemadí Zaŋ inŋi Zebede, kane adda

tooko ti meegan Zebede an okkime lembidagan. Maŋ Isa y'a ti'n wiike. 22 A kaamiki, tooko ti meegan an d'iili wo kane an di y' diine.

Isa ti ɗoŋ duuru
(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

23 Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siido Galile gette pay, yi dooyisito ɗuwo adda boydí ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Maŋjaanawa ki Moziko Raa wo y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ pay eeni wo a ɗoŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ. 24 A naabadí gette, Isa sundí t'a iile adda siido Siiri gette pay, inŋino maŋ ɗuwo an i-d'ettiyo ti kane ɗoŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo ti ɗoŋ eeni yi ti'n dabirsa baadaŋ, aakede: ɗoŋ an d'ede siitandani a eedaŋ, ti ɗoŋ an d'ede amputput wo ɗoŋ ruŋguyun. Geŋ Isa y'an d'eliyo beeko. 25 ɗoŋ duuru baadaŋ an di y' daaniya, wo kane geŋ an iido ti siido Galile, ti siido sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger Zeruzalem, ti siido Ziide wo ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo.

5

Unsuwo ere ki kotto
(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

1 Aame Isa yi wulle ɗoŋ duuru baadaŋ geŋno maŋ, y'a di gili eego kesse y'a-guune. Kane sanalliyagi an a-t'iide k'ume yode, 2 maŋ y'a t'ihina bizí, y'an di'n iise dooyiso, y'ede:

3 «Unsuwo a kane ɗoŋ i ki t'iide an ki t'ambe eedaŋ a ɗaana Raa ye, kono Moziko Raa tod'te ki kane.

4 Unsuwo a kane ɗoŋ i môolo, kono kane geŋ Raa y'a ti'n sella.

5 Unsuwo a kane ɗoŋ biza k'ulbaŋ tasse, kono kane geŋ an t'ooney siido ere Raa yi ruute y'an t'eley.

* 4:16 4.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

- 6 Unsuwo a kane don mosogo wo orme a urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, kono kane geɗ geɗ mosigadaɗ ti ormayan Raa y'an ti'n t'ida.
- 7 Unsuwo a kane don an isiyo adde koduwo a duwo, kono kane geɗ Raa y'an d'isa adde koduwo kay.
- 8 Unsuwo a kane don ele tuddaɗ pay a Raa, kono kane geɗ Raa an di y' wolley.
- 9 Unsuwo a kane don i dehu urzi toose y'a koone a diine duwo, kono kane geɗ Raa y'anni waaka inɗizi.
- 10 Unsuwo a kane don an i dabirsa kono an isiyo munda wede ki diine aa Raa yi dehu, kono Moziko Raa tod'te ki kane.
- 11 Unsuwo a kune aame duwo an unni kaldita, an unni dabirsa wo an lohito ita k'ono don pay ulpi a eggun, kono kun ziipe addugun a nun. ¹² Kune ulbugun un iso unse, kun lekko t'unusuwo kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geɗ, yon baadaɗ y'unni delliyo a kandaane. Geɗ inɗino kay an'ni dibire nebiyagi don ti kaaga i t'ingile ti kune me.»

Sumade wo toore
(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «Kune aakede sumade ki duniya, wo de aame sumade geɗ unsuwadaɗ i t'ize umbo maɗ, kaɗ mummino k'an ise unse sey me? Kane geɗ unse ye, ki sebbiyo mendaɗ a disse, duwo an d'onɗilse.

¹⁴ Kune aakede toore ki don duniya. Aame an iiziga geeger eego kesse maɗ, i ki t'ombida ye. ¹⁵ Wo aame k'a t'uuye pitila maɗ, k'a ki t'ossibe bogoro ye. Ki too maɗ k'a ti dodde t'awwa, kono tod' t'a toore a kane don pay adda boy. ¹⁶ Geɗ inɗino kay, kune ton kun di toore a daana duwo me, kono aame an

wulla naabagun ere beehiye kun isiyo gettiyo maɗ, an di t'imma Meegugun Raa a kandaane.»

Dooyiso a urzi k'oogoro

¹⁷ «Kun elkiyo min nun n'iido kono oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, n'a ti'n t'ide ko? Aha! Nun n'iido kono n'a ki ti'n t'ide ye, wo n'iido n'a-t'ise itadaɗ a t'adde kereɗ. ¹⁸ Derec inɗino wo n'un di rooto: Ki poone kandaane ti siido an t'engila geɗ, t'adda k'oogoro ette ise arku raaniya soo wede neɗku a jiire, ise guttiye soo ton i ki dagga ye, geɗ inɗino bini suldi pay geɗ an t'engila. ¹⁹ Kono kamo, wede tuuku urzi k'oogoro wede neɗku a jiire geɗ yi ti y' diipida wo yi duuya duwo an d'ise inɗino maɗ, yode geɗ Raa y'a ti y' deega neɗku a ceera a Mozikadi me. Wo de wede tuuku urziyagi k'oogoro geɗ yi ti'n sooru eego wo yi dooyiso duwo an d'ise inɗino kay maɗ, yon geɗ Raa y'a y'isa goole a Mozikadi me ²⁰ Kono kun ollo, n'un di rooto: Aame lekkiyagun ere ki diine gette, ti ki jiira ere ki don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen ye maɗ, ki kotto Moziko Raa kun ki t'etta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

²¹ «Kune kun illiga an ruute a mongidagin ti kaaga, an'de: "Ki towwo wedusu mirsi ulu*", son an'de: "Wede y'iida bakadi mirsi maɗ, yon geɗ an di-t'etta k'ume booro†." ²² Wo kun ollo, nun n'un di rooto: Wede tuuku yi ti kulkuwa ti leemadi maɗ, yon geɗ an di-t'etta k'ume booro. Wede yi gilda leemadi: "Ulsu!" maɗ, yon geɗ booradi a daana deero don booradin. Wede yi gilda leemadi: "Maade!" maɗ, yon geɗ an ti y' sedda adda k'uwwu ere ki dabar. ²³ Aame de kee k'ette eliyo sedeke k'adda Boy Raa, wo a ume sedeke geɗ k'ilke leemada i-d'ede kulkuwo

* 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † 5:21 5.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8.

ti kee mañ, ²⁴ sedfikadá ki oolo a ume geñno, k'okko ki y'oonoy leemadá me, kun t'okkiyi d'oo miñ, sañ k'a-kami k'a t'ela sedfikadá a Raa kollo.

²⁵ Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto geñ, ti yode ono kun ti'n ôodo. Para mañ leemadá geñ y'a-da t'iida k'ume wede booro mañ, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley danğay. ²⁶ Derec in'kino wo n'a di rooto: T'ume geñ ki ki t'ad'fa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye mañ, tammiyagi d'on sunni sunni toñ an a-k'oola ye.»

Dooyiso a urzi moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú
(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

²⁷ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu‡.” ²⁸ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Wede tuuku yi wulla ere bakadí wo addi i iba a tode mañ, yoñ geñ adda k'addi aa yi-t'udige baa. ²⁹ Aame de ersadá k'ammade t'a-da t'ettiyo k'adda k'old'iko mañ, k'a t'oodo mentú k'a sed'fo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miñ, tuddá pecek an ki ti sed'fey adda k'uwwu. ³⁰ Wo aame de beezá wede k'ammade y'a-da t'ettiyo k'adda k'old'iko mañ, k'a-d'ekko mendí k'a sed'fo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge bee miñ, tuddá pecek ti-t'ettye k'adda k'uwwu.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

³¹ «Soñ an ruute ti kaaga, an'de: “Aame wede yi-peere edd'í mañ, yi di d'ekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú i-kaza tod'te peeriyo§.” ³² Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere edd'í geñ, aame ti moone ti

kule bakatú danğal! Para mañ yi ti peeriyo geñ, yi ti t'eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod'ti ziida mañ. Wo wede i seeda erewo ere peeriyo gette, Raa yi yi wolleiyo yoñ wede i moone t'ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

³³ «Kune kun illiga sey an ruute a moñgid'agiñ ti kaaga, an'de: “Munda wede k'a ti nîime tuddá geñ, ki t'ood'iba eedá ye, k'a ti y' danğo munda wede k'a ti nîime tuddá a daana Galmeega Raa geñ me*.” ³⁴ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: Kun nâama tuddugun ye tak: Ti kandaane kun nâama tuddugun ye, kono yoñ geñ kaakido moziko Raa. ³⁵ Ti siido kun nâama tuddugun ye, kono tod'te ume yi d'obe zoñdí. Ti Zeruzalem kun nâama tuddugun ye, kono tod'te geeger ki Raa mozigo goole. ³⁶ Ti eggun toñ kun nâama tuddugun ye, kono wedusu geñ ililso k'eedí soo toñ yi k'aane yi ki t'ise tuwarwa ye gammilawa ye. ³⁷ Aame munda kun isa mañ, kun'de “Eyye, ay isa” danğal, wo munda kun k'isa ye mañ, kun'de “Aha, ay k'isa ye” danğal. Ono d'on kun rootiyo ti doolo geñ ettiyo t'urzi Mohita k'old'iko.»

Dooyiso a urzi kama k'old'iko ere an a ize
(Lik 6.29-30)

³⁸ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: “Wede yi tuuka ersa bakadí mañ, ki yode an i di tooka kay, wede yi t'iira sinta bakadí mañ, ki yode an i di t'ooro kay†.” ³⁹ Wo kun ollo, nuñ n'un di rooto: A wede y'a ize ulsu geñ, kee ki-ti dooze ye. Aame wede yi ki diiñe a tobbisadá k'ammade ki bita mañ, ki kama tobbisadá ere ki geelo toñ y'a ki ti daaṅa. ⁴⁰ A wede i dehu y'a-di t'ette k'ume wede d'ekkiyo booro kono y'a t'amba kallayá wede ñeñku t'adda

‡ 5:27 5.27 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18. § 5:31 5.31 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. * 5:33 5.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3. † 5:38 5.38 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20.

mañ, ki-oolo kallayá wede goole ton y'a t'ambo pây. ⁴¹ Aame wede yi-k'isiyo ki toogo i-d'ede attidi yi dehu k'a di y' t'igibo suma kubbaara soo mañ, k'a y'agiba kubbaara sire. ⁴² Wede yi tondiyo munda ti beezá mañ, ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá mañ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo ñon k'adugun
(*Lik 6.27-28,32-36*)

⁴³ «Kune kun illiga an ruute ti kaaga, an'de: "Ki geyyo bakadá‡ wo aduzá ki koogor." ⁴⁴ Wo ñe kun ollo, nun n'un di rooto: Kun geyyo kane ñon ti kune adu, wo kun tondo Raa ki ñon unni dabirsa. ⁴⁵ Aame kun isiyo inkinno mañ, kun t'isa inñi ki Meegugun Raa a kandaane. Derec, yon yi koliyo peedadí a tukki ñon bundidi wo a tukki ñon beehiye pây, yi koppiyo mizzi a ñon ki diine wo a ñon ki diine ye pây. ⁴⁶ Aame kun geyyiso ñon unni geyyiso ñanjal mañ, munda wede Raa yi dehu y'un t'eley gen kun di y' t'ooney ñey ko? Derec, ñon seddu jibaaye kane batum ton an isiyo inkinno kay. ⁴⁷ Aame kun eesiyo zembagun ñanjal mañ, gen munda wede ki kune i t'ihina siidi too me ti ñon ongo me? Derec, kane ñon Yawudiyagi ye batum ton an isiyo inkinno kay. ⁴⁸ Inkinno mañ kun t'iso ñon ñerec ki diine baa, aakede Meegugun Raa a kandaane ton yon ñerec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k'eliyo a ñon an k'ede munda ye

¹ «Kun koono mentikagi kono a urzi daaniya Raagun gen, kun ise bitin bitin a ñaana ñuwo an un gi di'n wolle ye. Para mañ munda wede Meegugun Raa a kandaane yi dehu y'un t'eley gen, kun ki y' t'oone ye. ² Inkinno aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye gen, ki koppe darru ye, aakede ñon bizañ sire sire ge d'isiyo a urziyagi geeger wo adda boydi ñon

in di dooyiso. An isiyo inkinno kono ñuwo an di'n t'imme. Derec inkinno wo n'un di rooto: Kane gen munda wede an dehu an t'oona a naabadañ, an y'uune baa. ³ Wo ki kee, aame ki-t'ele munda a wede i-k'ede munda ye ti beezá wede k'ammade mañ, beezá wede ki geelo batum y'a ki suune ye. ⁴ Inkinno mañ munda wede k'ele gen y'a lekke ombide, wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kan ombide gen me. Inkinno munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele gen, k'a yi t'ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

⁵ «A urzi tondiyo Raa gen, kun ise aakede ñon bizañ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an geyyiso tondiyo Raa kan ohire adda boydi ñon in di dooyiso wo a urziyagi k'okkime, kono ñuwo an di'n wolle. Derec inkinno wo n'un di rooto: Kane gen munda wede an dehu an t'oona, an y'uune baa. ⁶ Wo ki kee, aame ki dehu k'a tonde Raa mañ, ki t'odo adda biino moonizá, biza k'a-t'appa wo k'a tondo Meegá Raa yon ede a ume ombide gen me. Wo Meegá Raa yi woliyo munda wede k'isiyo kan ombide me. Inkinno munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele gen, k'a yi t'ooney.

⁷ Aame kun tondiyo Raa mañ, ono kun'ni ñoolite ye, aakede kane ñon Yawudiyagi ye ge d'isiyo me, kono an elkiyo an bobbiso baadañ gen Raa y'an olliga. ⁸ Inkinno kun dooze kane ye, kono Meegugun Raa yi suune munda wede kun dehu a urzi lekkiyagun, ki poone kun di y' tonda gen me. ⁹ Inkinno mañ kun tondo Raa kino:

Meegey wede a kandaane,
kee k'iso ñuwo pay an di suune kee
Raa kamilen,

¹⁰ Mozikadá k'a-di t'edi.

Munda wede addá i dehu k'aase a siido ette, ki y'iso aakede ki d'isiyo a kandaane.

¹¹ Anki kee k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

‡ 5:43 5.43 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

12 K'ay t'isi tambobino a munda wede ulsu ay ize a kee, aakede kaye ton ay an t'ize tambobino a kane don ay ize munda ulsu kay.

13 K'ayn'ooli adda naamiya daggiya i ceera eeday ay t'etta adda k'oldiko ye, wo de k'ay ti'n addi ti bey Mohita k'oldiko.

[Gej moziko, toogo wo tamma, kane pay ki kee ki daayum. Eyye.]

14 Injino man, aame a don a ti doopide a onamgun gej tambobino kun an t'isiyo man, Meegugun Raa a kandaane ton, y'un t'isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. 15 Wo de aame a don a ti doopide a onamgun gej tambobino kun an k'isiyo ye man, Meegugun Raa ton y'un k'isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k'ombo

16 «A lekkiyagun onniyo muno kun lekkiyo daa k'ombo gej, kun ti y'ise ume k'edagun zimolo aa don bizañ sire sire ge d'isiyo ye. Kane an ti'n neeriyo edayan kono duwo an di'n wolle kane onniyo muno an lekkiyo daa k'ombo. Derec injino wo n'un di rooto: Kane gej munda wede an dehu an t'oonaa, an y'uune baa. 17 Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo man, edaya ki t'opilo wo eeda k'a t'assigo egey, 18 kono duwo an ki di suune ye kee onniyo muno ki lekkiyo daa k'ombo me. A suune Meega Raa danjal yon ede a ume ombide gej me, wo yon Meega Raa yi woliyo munda wede k'isiyo ombide me. Injino munda wede Raa yi dehu y'a di t'ele gej, k'a yi t'ooney.»

Laale wede a kandaane
(Lik 12.33-34)

19 «Kun t'okume ye laale a siido ette, kono a en amma ti dibe an t'ooma pay, a en don k'oogire an di tooka ti boy wo an di sika. 20 Ki too man kun okumo laale a kandaane,

a ummey amma ti dibe umbo, a ummey don k'oogire umbo a-tooka boy wo an di sika me. 21 Derec, a ume wede laalayá yi lekkiyo gej, adda'ñ ton angeño.»

Toore ki tudde
(Lik 11.34-36)

22 «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee man, tudda pay gette adda toore. 23 Wo aame edaya gej kane bee ye man, tudda pay gette adda zimolo. Injino aame toore wede a-d'ede gej i t'ize zimolo man, gej kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo
(Lik 16.13)

24 «Wenda soo ton umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise man son y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise man y'a di kette ti wede soo me wo son y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonko sirwan pay me.»

Zaapu k'adde a Raa
(Lik 12.22-31)

25 «Gej kono k'injino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'oodo ye a urzi k'ombo wo a urzi sobo me, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun ton man. Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jiiere omba, wo tuddugun ti jiiere ossiyo. 26 Kun wollo embi, an ki korso ye, an k'aydu ye wo an k'okimso mudu adda giyyagi ye, wo Meegugun Raa a kandaane yi di'n moddiyo. Wo kune ki kotto kun i jiiere kane gej tan baadan! 27 Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede gej, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi don ki lekkiyadi a duniya en me?

28 Wo de ki moo me ulbugun un d'oodiyo a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda balda gette, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. 29 Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede gej, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo

soole soo tonj manj. ³⁰ Injino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendi. Gej tanj miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata. ³¹ Injino manj kune ulbugun un t'oodo ye, adda k'addugun kun roote ye: "Ay d'ooma moo me?", "Ay siba moo me?" wo "Ay d'ossa moo me?" me. ³² Suldi pay gej, daayum i'ni dehutu kane donj pay i ki suune Raa soo danjal ye genno. Wo Meegugun Raa a kandaane gej, yonj yi suune suldi gej kun'ni dehu a urzi lekkiyagun me. ³³ Ki too manj kun deho ki poone Moziko Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu, wo sanj suldi pay gej y'un di'n t'ela kay. ³⁴ Injino manj kune ulbugun un t'oodo ye a munda wede ki soggo me, kono onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú. Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwu k'ettú k'ettú.»

7

Ki dekke booro a tukki bakadá ye (Lik 6.37-38,41-42)

¹ «Kun dekke booro a tukki wede tuuku tonj manj ye, gej Raa tonj yi ki dekke booro eggun ye. ² Derec, t'urzi wede kun dekkiyo booro a tukki donj ongo gej, Raa tonj y'a dekke booro eggun, wo doozio ere kun doozio a duwo gette, Raa tonj y'un ti dooza a kune injino kay. ³ Ki moo me ki wolliyo unumu wede adda k'ersa leemada, wo undumu wede adda k'ersada ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴ De mummino k'a aane ki di roote a leemada, k'a teese: "K'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersada enno", wo kacinj kee a-d'ede undumu adda k'ersada me? ⁵ Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersada foo, injino k'a wolla kerej, sanj k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemada kollo.

⁶ Munda wede kamilenj a daana Raa gej a gede ki-t'ele ye, para manj y'aa kima ki tudda y'a ki ti k'ahita.

Dogoro ere zooyatu oone gette kun sedda a daana kinzir ye, para manj tode gette y'a-t'onjilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oono (Lik 11.9-13)

⁷ «Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitto wo kun t'oono, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ⁸ Wede tuuku yi tonديو manj, munda an i-d'eliyo, wede yi dehutu manj, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza manj, an i di t'ohine. ⁹ Wee wee ti diinagun aame uli yi tunde ombo manj, yi di t'ele mukkolo me? ¹⁰ Koo yi tunde puuniso manj, yi di t'ele miipo me? Aha umbo! ¹¹ Injino manj kune donj addugun ulpi tonj, kun suune eliyto suldi donj majjandani a innigun. Wo gej tanj miibi a ceere Meegugun Raa a kandaane y'aane y'an t'ele suldi donj majjandani a donj i yi tonديو me!

¹² Suldi donj pay kun dehu duwo an un d'ise gej, a kane tonj kun an iso injino kay. Gej injino ita k'ono donj pay an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi me.»

Urzi sire (Lik 13.23-24)

¹³ «Kun t'odo ti biza peryeye. Derec, biza goole gej yonj urzi wede sooruzi i k'oono ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo donj baadan an ad'fiya t'urzi genno. ¹⁴ Ki kotto biza peryeye gej, yonj urzi sooruzi oone, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo ere ki daayum, wo donj baata ad'fiya t'urzi gej me.»

Undumu ti innizi (Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

¹⁵ «Kun koono mentikagi ti duwo donj an ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi. An'tiyo tuddugun kane tasse aa dambami, wo kacinj t'adda k'addan kane bundidi aa sullibagi. ¹⁶ Gej kane kun di'n suune a urzi sooruzan. Inni k'inda binj ekk'undumu k'ahimagi ki ki rakke ye, ise inni tormo tonj ekki woskani ki ki rakke ye. ¹⁷ Injino undumu

tuuku beehiye y'a t'ehe innizí ton beehiye, wo undumu wede ulsu y'a t'ehe innizí ton ulpi. ¹⁸ Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki t'ehe inni ulpi ye, wo undumu wede ulsu yi k'aane yi ki t'ehe inni beehiye ye. ¹⁹ Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye man, yon gen an di dekka an di sedfa adda k'uwwo mendí. ²⁰ Gen injino duwo don an ti t'isiyo tuddan kane nebiyagi kacin nebiyagi ye gen, kun di'n suune a urzi sooruzan.»

Don etta daana Raa
(Lík 6.46; 13.27)

²¹ «Kane don an ni waaku: “Galmeegey, Galmeegey” gen, pay an ki t'etta ye k'adda Moziko Raa te. Wo etta kane don isiyo munda wede Meego Raa a kandaane yi dehu danjalana. ²² A onniyo booro gette don baadan an o di roota, an t'eesa: “Galmeegey, Galmeegey, ki kotto ti sundá ay ruutito ono don Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito siitandani, ti sundá ay d'izito suldi k'armika baadan de me!” ²³ Injino man n'an di roota keren, n'a t'eesa: “Kune toc an wenda n'un ki'n zuune ye. Kun ti ledfo dokki ti tuddo me, kune don isiyo suldi don ulpi!”»

Boydi sire
(Lík 6.47-49)

²⁴ «Injino wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi sooru eego man, yon gen yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a t'iiziga boozí eego pangiragi. ²⁵ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'uunite i paldata waawiye. Maaye ti bormo gen an di nriya boy genno wo y'a k'iire ye, kono yon itadi an ziipe ekki pangiragi. ²⁶ Wo de wede tuuku y'ollige ono don ni rootiyo enno wo yi ki sooru eego ye man, yon gen yi deeyiso aa wede elkisadi umbo y'a t'iiziga boozí a dolso. ²⁷ Mizzi y'a guppe ti maaye baadan, oydayi an d'uunite i paldata waawiye. Maaye

ti bormo gen an di nriya boy genno wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?
(Markus 1.22; Lik 4.32)

²⁸ Isa y'a ti dinge dooyiso gettiyo man, kane don duuru dooyisadi gette t'an di'n ziida, ²⁹ kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitide
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

¹ Isa yi ti diige t'ekki kesse man, don duuru baadan an di y' diine. ² Injino man i d'ede wede bitide y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun, ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ³ Man Isa y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nun ni dehu, ki t'iso kamilen!» A kaamiki bitidayi a nukkide, y'a t'ize kamilen. ⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo ton ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tudda a wede sedeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedeke aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono don pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lík 7.1-10; Zan 4.46-54)

⁵ Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim gen, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-d'obe bey, y'ede: ⁶ «Galmee'ki nun, wede naabadó eeni, tuddi i t'inda moone a boy, yi dabirsa baadan.» ⁷ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Nun n'a etta ni-t'eley beeko te.» ⁸ Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime onami, y'ede: «Galmee'ki nun, nun ni k'iide ye k'a ette ki boozó me. Wo t'en min ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁹ Injino nun batum

* 8:4 8.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

n'ottilso a don deero t'eedó wo i d'ede asigiryagi don nun goole t'eedan. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" man, gen yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" man, gen yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" man, gen yi-ti t'isiyo.»
¹⁰ Aame Isa y'illiga ono genno man, y'a ziidfa giggiri wo y'an di ruute a don duuru don i yi daaniya gen, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Adda siidfo k'Izirayel ette wenda soo ton ni k'uune ye, wede a zaape addi a Raa aa yode kino en me. ¹¹ Wo kun ollo, n'un di rooto sey: Don baadan an d'etto ti kese peedo ge-koliyo wo ti kese peedo k'ooriyo, an di kooney an d'oomey kan soo adda Moziko Raa ti Ibirayim, Isaaka wo Yakup. ¹² Wo de kane Yawudiyagi don toc ooma Moziko Raa gen, don ongo an ti'n sebbey ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite molo wo k'aadumu sina.»

¹³ Man Isa yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki-kama ki boozá. Kono ki ziipe adda a nun gen, wede naabadá y'oono bee.» A peedo gettiyo batum wede naabo ki goole k'asigiryagi gen y'a uune bee.

*Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)*

¹⁴ San man Isa y'a t'iide dan Piye. Aame y'iiney man yi-t'uuney ande Piye ekk'onjali i-ti d'iire. ¹⁵ Man Isa yi ziidfa beytu, wo a kaamiki ooriyo t'a t'iili, t'a t'iiziga wo ti di naabiya.

¹⁶ A peedo t'a t'iire man, tin gen duwo an i di ziko don baadan an d'ede siitandani a eedan. Turzi toogo k'onami Isa y'an ilmiti siitandani me, wo don k'eeni pay gen y'an d'ele beeko. ¹⁷ Y'ize suldi inkino kono a-t'ette a ono don nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede: «Yode batum y'a iyye

y'a t'umbe dabaradin ti endanzin a eedi.†»

*Don i dehu daaniya k'Isa
(Lik 9.57-60)*

¹⁸ Onniyo soo Isa yi wulle don duuru baadan an i di-t'ugiye man, y'an di ruute a sanalliyagi an di doopida ti yode ti dar bar ki Galile ti nee. ¹⁹ Aame gen wede suuniyo k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta gen me.» ²⁰ Wo Isa yi-ti'n gime onami, y'ede: «Boo ti boydutú wo embi ton ti boydizan, wo de nun wede an n'ehe aa ulo wede en, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»

²¹ I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagi yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nun, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ²² Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n oolo kane don aa unto an d'ottiba tuddan.»

*Isa toogo i jiiere maaye baadan
(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)*

²³ Man Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagi an a di gili ti yode. ²⁴ An a iide man, a kaamiki i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu gen i-kolzite kolzite i d'obite k'adda tooko, wo yo Isa gen y'a udige kuy. ²⁵ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi an di y'inne kan dollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'n in ti t'inda!» ²⁶ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgiso inkino moo me? Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata!» Inkino man Isa y'a t'iiziga, y'an idfise maaye ti ahu bar gen me, wo a kaamiki an d'inniga deddek. ²⁷ Kane don pay ti yode gen an ziidfa giggiran wo an di rootiyo, an'de: «Yode en moo wede me, kono an maaye ti ahu bar ton an d'ollige onami me!»

*Isa toogo i jiiere siitandani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)*

† 8:17 8.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

²⁸ Aame Isa y'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee man, i d'iide don sire t'ume muuziyagi, an iide'n an a y'ikkima. Kane don gen an d'ede siitandani a eedan, kane bundidi wenda soo ton yi k'aane yi k'adde t'urzi genno ye. ²⁹ Wo a kaamiki an d'iise dollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido kenno k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»

³⁰ Goppon tin gen i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso. ³¹ Kane siitandani gen an i d'obe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme man, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda torfo kinzir ettiyo.» ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'adfo!» Inkinno t'ekki don sire gen an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse gen, torfo pay t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. ³³ Kane don k'elso gen an d'ukke k'adda geeger, an an t'iide taaya a suldi pay don ize wo a munda wede ize a tukki don sire an d'ede siitandani a eedan gen me. ³⁴ Inkinno man don pay t'adda geeger an t'udfo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadi man, an i d'obe bey kono ti siidadan y'a engile.

9

Eliyo beeko a wede runguyun (Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

¹ San man Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipida bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo. ² Don miibi an i d'umbo wede runguyun kan moone a zaade. Isa yi wulle kane an ziipe addan a yode man, aame gen yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ulo ki nun ki t'oobo adda, oldikada n'a y' t'ize tambobino.» ³ Inkinno man i d'ede don suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyo t'adda k'addan, an'de: «Wede en yi kalda suma Raa!» ⁴ Isa elkisadan y'a ti zuune wo y'a ruute,

y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere oldo adda k'addugun me? ⁵ Ise laylay a jire min too me a nun n'a roote: "Oldikada Raa y'a y' t'ize tambobino" kunun, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro" me? ⁶ Wo ni dehu kun di suune, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Man yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaadayá, k'a aaho boozá!» ⁷ Wede gen y'a t'iiziga wo y'a aahe boozí. ⁸ Aame don duuru an wulle munda wede ize genno man, orgiso t'anni ziida wo an di tamma Raa wede ele toogo inkinno a duwo.

Waaku Matiye

(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

⁹ Tin gen Isa y'a iide daana man, a urzi yi wulle wedusu sundi Matiye yi guune a ume naabadí yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Man yon y'a t'iiziga wo y'a yi diine. ¹⁰ Isa y'iide'n y'a guune ombo ti sanalliyagi adda boy ki Matiye. Aame an di-guune man, don sedfu jibaaye baadan ti don k'oldiko ongo pay an di guune ti kane kan soo. ¹¹ Kane Pariziyen an wulle inkinno man, an an di ruute a sanalliyagi, an'de: «Ki moo me wede dooyisagun yi d'ombo ti don sedfu jibaaye wo ti don k'oldiko ongo me?» ¹² Isa y'i'n illiga man, y'a ruute, y'ede: «Kane don waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i y' dehe don k'eeni. ¹³ Kun'do, kun ti dooyi ono don Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ni dehu kun d'ise adde koduwo ti duwo, gen i jire sedeke ere kun isiyo ki seyfi*." Derec, nun ni k'iido'n waaku kane don ki diine ye, wo de n'iido'n waaku kane don k'oldiko.»

Ono ombide a urzi lekkiyo daa k'ombo

(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

¹⁴ Inkinno man kane sanalliyagi ki Zan Batis an d'iide an tunde Isa,

* **9:13** 9.13 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

an'de: «Ki moo me kane sanal-liyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kaciŋ kaye ti kane Pariziyen onniyo muno ay di lekkiyo daa k'ombo me?» ¹⁵ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun elkiyo miŋ doŋ an'ni wiiko a tar-naape seedu, an di lekke sommagi dondoŋ koo, aame kule k'ere yoŋ a diinayaŋ maŋ? Aha, iŋkino ye! Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayaŋ an ti y'umba maŋ. Aame geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.

¹⁶ Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ buude geŋ y'a t'aadi kalle geŋno, a di sittite a ceere sey. ¹⁷ Wo soŋ beehiye ye wenda yi-t'eepe toote k'inŋi biŋ wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ riitile a batte, toote geŋ a t'obi siido wo riitile a latte pây. Ki too maŋ yi-t'eepe toote wede oozige botto adda riitile wede aware, wo geŋ a lekke beehiye.»

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko (Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

¹⁸ Aame Isa y'an ti rootiyto iŋkino geŋ, i d'iina wede iŋkino i-d'ede gooliko. Y'a d'iide sirpa k'Isa, y'adikke a daanadi wo yi di ruute, y'ede: «Aŋkenŋo eŋ miŋ uto nuŋ t'a t'ihe. Wo de k'a ette maŋ, ki zaapey beezá a tuddutú wo t'a baldfeŋ.» ¹⁹ Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti sanal-liyagá an di diine wede geŋno.

²⁰ Aame an engile geŋ i d'ede erewo soo iŋkino ti dabirsa, pu-zo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Iŋkino ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí, ²¹ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta a kallayí danŋal toŋ maŋ, n'a utta t'eenizó me.» ²² Maŋ Isa y'a gilde, yi di wolleiyo wo y'a ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'oobo addí! Kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.

²³ Aame Isa y'iiney a boy ki wede i-d'ede gooliko geŋno maŋ, yi'n uuney duwo an isiyo unto ti siriryagi. ²⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'addo t'adda boy me, kono uto ti k'inda ye, ti moone moone.» Wo kane duwo geŋ an di y'okko maade. ²⁵ Aame doŋ duuru geŋ an ti'n udfde maŋ, Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziida bey k'uto wo t'a t'iiziga. ²⁶ Rabila gette i di tiipe adda siido gette pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

²⁷ Tiŋ geŋ Isa y'engile maŋ, i d'ede koŋzayi sire iŋkino an di y' daaniya, an di dollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo, k'iso adde koduwo!»

²⁸ Isa y'iiney boy wo yi t'iide adda maŋ, kane koŋzayi geŋno toŋ an a-t'iide, wo an a d'iide sirpadi. Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kun ziipe addugun ko, nuŋ n'aane n'un t'ele beeko me?» Maŋ kane an i ti'n gime onamí, an'de: «Eyye Galmeegey, ay ziipe addeŋ.» ²⁹ Iŋkino maŋ y'an buttite a edayaŋ wo y'a ruute, y'ede: «Munda geŋ Raa y'un ti y'iso kono kun ziipe addugun a nuuno geŋ me.» ³⁰ Wo edayaŋ a t'ihina an di wolleiyo. Maŋ Isa y'an di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Kun ollo koduwo, a wenda soo toŋ kun roota ye a munda wede ize eŋ me.» ³¹ Wo kane aame an t'udfde maŋ, an d'iise rootiyto sundí adda siido gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye (Lik 11.14-15)

³² Aame kane an engile geŋ, duwo an i d'irkido wede soo iŋkino bizí i t'ippe yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. ³³ Isa y'a-t'ilmí siitan gette, wo aame ti t'udfde maŋ, wede bizí i t'ippe geŋ y'a iise ono. Maŋ kane doŋ duuru geŋ an ziida giggi-raŋ, wo an di ruute, an'de: «A siido k'Izirayel ette, munda kino'ŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.» ³⁴ Wo miŋ kane Pariziyen an di ruute, an'de: «Geŋ Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommitte siitandani me!»

Isa yi wolliyo sommagi don duuru
(Markus 6.6,34; Lik 10.2)

³⁵ Adda siido gette Isa yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito duwo adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, y'an kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, y'an d'eliyo beeko a don pay eeni wo don pay an d'ede ita k'eeni tuuku ton man. ³⁶ A don duuru pay a daanadi gen i di t'ize sommagi, kono kane gen an urme wo eedan ti digge aakede dambami daa wede k'elsadan. ³⁷ Inkinon man y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kane don duuru en aa doome goole y'ize k'aydu, wo don naabo baata. ³⁸ Inkinon kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo don naabo k'aydu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo ki lommite siitandani don an t'ooney a daanadan, an di t'eley beeko a don an d'ede ita k'eeni tuuku ton man wo a aadumutu tudde pay. ² Kun ollo en sumbiyagi don zina k'Isa kane koomat makumu sire: ki poone Simo wede sundi soo te Piyer, wo leemadi Andire; Zak ti leemadi Zan, kane sirwan pay inni Zebede; ³ Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye wede seddu jibaaye; Taade wo Zak ulo k'Alpe; ⁴ Simo wede addi wehini kono siidadi me, wo Ziidas Iskariyot wede san y'an di y' t'ela Isa a bey don k'olmidayi.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

⁵ Kane don koomat makumu sire gen, Isa y'an agisa k'isiyo naabadi wo y'an di ruute munda wede an

d'isey, y'ede: «Kun ettey ye ki tukki kane don Yawudiyagi ye me, wo k'adda geeger ki siido Samari soo ton kun ettey ye. ⁶ Ki too kun d'ettey ki tukki don k'Izirayel kane aa dambami i digge. ⁷ A urzi kun di kazitoy, kun d'eesoy: "Moziko Raa t'iina goppon." ⁸ Don k'eeni kun an d'eloy beeko, don unto kun ti'n baldoy, don bitide kun an d'eloy beeko an t'isoy kamilen, siitandani kun di'n olmitoy. Kune suldi pay kun uune ki waawiye, wo kun an eloy ton ki waawiye. ⁹ Ki torguwagun dap kun amba ye, ise sonko, ise tammiyagi sunni sunni adda poosagun me, ¹⁰ ise eese, ise kalle ki sirwe, ise tobiyagi zon ki sirwe, ise dalka ton man. Derec, wede yi naabiya'n i-d'ede urzi y'a oomi ti bey don y'an naabiya.

¹¹ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku ise adda k'ille tuuku ton, kun di tonditoy wede beehiye ede wo y'unni seeda bey sire man, kun di deegoy di yode bini engilsagun. ¹² A ettiyagun ki boy wede kun ettey gen, kun d'eesoy: "Toose Raa ti koonna eggun." ¹³ Aame don boy gen an unni ziidey man, toose kune t'a koonoy eedan, wo aame an un ki'n ziidey ye man, toose kune t'a kamoy ki tuddugun. ¹⁴ Aame an un ki'n ziidey ye wo onamgun an k'illigey ye man, a engilsagun ti boy genno ise ti geeger gettiyo gen, odde zongun ton kun an ti y' tottigoy, gen i-kaza Raa ulbi unse ye ti kane me. ¹⁵ Derec inkinon wo n'un di rooto: Onniyo ere Raa yi deka booro gette, kane don siido Sodom ti Gomor ti kaaga Raa y'an igge pay* gen, booradan t'a koonna soodo ti don ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a don k'Almasi
(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

¹⁶ «Kun ollo, nun n'un agisa en aakede dambami k'adda dine sullibagi. Inkinon man kun

* **10:15** 10.15 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16-19.29.

koonoy mentikagi aakede mimbayi, wo tasse aakede deere. ¹⁷ Kun koonoy mentikagi, kono duwo an un ti'n seɗɗey, an un di'n t'ettey k'ume ɗon booro wo an un di'n gorpipay ti marpa adda boyɗi ɗon an di dooyiso. ¹⁸ Kono kune ɗonjɔ geɗ, an un di'n t'ettey ɗaana ɗon deero siido wo ɗaana mozagi. Aame geɗ, a ɗaanadan wo a ɗaana kane ɗon Yawudiyagi ye, kun t'ooney urzi kun di rootey a sulɗi ɗon kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno geɗ me. ¹⁹ Aame an un di'n t'iidey k'ume ɗon booro man, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono ɗon kun di rootey, ise a munda wede kun di rootey me. A ume geɗ miɗ Raa y'un t'eley ono ɗon kun di rootey. ²⁰ Inkiino man aame kun rootey geɗ, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey Unde ki Meegun Raa.

²¹ Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege ton inkiino kay a inɗizi me. Inni an di-kima adu ki maawan, an deha urzi, duwo an di seɗɗa maawan ki towwadan. ²² Kune ɗon duniya pay an un di'n olmiɗa kono kun umbe a sundo, wo de wede y'a ziida zakidi a urzizo bini ɗangu man, yode geɗ Raa y'a y'utta. ²³ Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa man, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Derec inkiino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siido k'Izirayel geɗ kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a kimo me.

²⁴ Sanallusu geɗ yon t'ekki wede dooyisadi ye, wo wede naabo ton yon t'ekki galmeegi ye. ²⁵ Sanallusu geɗ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadi ɗanɗal, wo wede naabo ton inkiino y'a t'ise aa galmeegi. Aame nun wede boy duwo an ni kalɗa an'de nun Belzebul man, kune ɗon boozo an un di'n kilɗita a ceera sey.»

*Wedusu wede kun i-d'orgide
(Markus 8:38; Lik 9:26; 12:2-9)*

²⁶ «Kune a duwo kun an orgide ye. Sulɗi ɗon pay ombide'ɗ, saɗ onniyo soo a t'oofiba ita, wo ono ɗon i ki dehu duwo an k'olliga ye geɗ, saɗ onniyo soo ɗon pay an di'n olliga. ²⁷ Munda wede n'un rootiyo a zimolo geɗ, kun ti y' rooto kereɗ, wo munda wede an un meliɗso a kuudugun geɗ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun ɗolle. ²⁸ Kun an orgide ye a ɗon i towwo tudde wo an k'aane towwo k'unde ye me. Ki too man kun d'orgide a Raa, yode wede aane i t'ide tudde ti unde pay adda k'uwwo. ²⁹ Kun suune ooyo sire ɗoo miɗ in t'owile ti sonko soo kollo, wo ti diinayan soo ton a siido i k'oore ye, daa ki Galmeegun Raa yi ki suune ye me. ³⁰ Wo ki kune, ilali k'eggun geɗno ton Raa yi ti'n kaza pay. ³¹ Inkiino kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jire ooyo baadan!»

*Rootiyo a ɗaana duwo ki daaniya
k'Isa*

³² «Wede tuuku yi ruuta a ɗaana duwo yon ki nuuno man, nun ton n'a rootey kay yon ki nuuno, a ɗaana Meego Raa a kandaane me. ³³ Wo de wede tuuku yi ruuta a ɗaana duwo yi ki n' suune ye man, nun ton n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a ɗaana Meego Raa a kandaane me.»

*Isa y'iido ki moo me?
(Lik 12.51-53)*

³⁴ «Kun elke ye, nun n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo de n'a iido ti deyyiso. ³⁵ Eyye, nun n'iido ulo ti meegi n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutu n'an ahinte. ³⁶ Wede tuuku ton i di t'isa ɗon k'aduzi miɗ, ɗon adda boozu geɗno.

³⁷ Wede yi geyyiso meegi ise meedi a jire nuuno man, yon geɗ yi k'iide ki daaniyadi ye. Wede yi geyyiso uli ise uti a jire nuuno man, yon geɗ yi k'iide ki daaniyadi ye. ³⁸ Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno

wo y'a ki n' daane ye maɗ, yoŋ geɗ yi k'iide ki daaniyadó ye. ³⁹ Wede yi diha boohiyó tuddi k'aggadí maɗ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno maɗ, y'a t'utta.»

Wede eliyó geɗ, aggadí y'a ti t'ooney

(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zaɗ 13.20)

⁴⁰ «Wede unni seedu bey sire maɗ, geɗ aa yi seedu nuɗ batum, wo wede yi ni seedu bey sire maɗ, geɗ aa yi seedu wede i n'igibo. ⁴¹ Wede i seedu nebi ki Raa kono yoŋ nebi maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geɗ, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seedu wede ki diine kono yoŋ ki diine maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine geɗ, y'a yi t'ooney kay. ⁴² Derec in'kino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ɗoyoyo a kulso d'aññal, a wede soo d'uwó an yi wolleyo yoŋ ɗeɗku kono yoŋ ti diine sanalliyagó maɗ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geɗ, y'a yi t'ooney.»

11

Doŋ zina ki Zaɗ Batis ti Isa

¹ Aame Isa y'a ti d'inge ti rootiyto a munda wede kane sanalliyagí koomat makumu sire an d'isey maɗ, tiŋ geɗ y'a in'gile dooyiso d'uwó wo yi kazita adda geegiryagi ki siido gettiyo.

² Wo Zaɗ Batis yi lekkiyo dangay geɗ, y'a illiga d'of an t'owwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. In'kino maɗ yi d'igibe d'of miibi ti diine sanalliyagí ki tukk'Isa. ³ An iide'ŋ an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saɗ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?» ⁴ Isa y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Kun'do a Zaɗ, kun i-t'oodoy taaya a munda wede kun ollige wo kun wolleyo eɗ me: ⁵ Konzayi an di wolleyo kereɗ, d'of jekese an sooru beehiye, d'of bitide an t'ize kamileɗ,

dungiyagi an d'ollige, d'of unto an di bilde wo Rabila Majjaanawa an an gizite a d'of an k'ede munda ye. ⁶ Wo un'usuwo a wede y'a ziida zakidi kono nuuno bini d'angu!»

Rootiyó k'Isa a tukki Zaɗ Batis

⁷ Sanalliyagi ki Zaɗ Batis an t'ingile maɗ, aame geɗ Isa y'a iise rootiyto a d'of duuru a tukki Zaɗ, y'ede: «Kun iide k'adda balda wolleyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha. ⁸ De in'kino kun iide wolleyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo de kane d'of ossiyo kallagi majjandani geɗ, an lekkiyo adda boydi mozagi. ⁹ De kun iide wolleyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ geɗ yi jiire nebi sey. ¹⁰ Yoŋ geɗ wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Kun ollo, nuɗ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá*.”» ¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Derec in'kino wo n'un di rooto: Ti diine d'uwó d'of pay erayi an ehe geɗ, wede aase goole a ceere Zaɗ Batis umbo. Wo in'kino toŋ maɗ, wede yoŋ ɗeɗku a jiire adda Moziko Raa geɗ, yoŋ goole yi jiire Zaɗ. ¹² T'ume Zaɗ Batis y'iise naabo Raa bini an'kenno geɗ, d'uwó an d'eliyo gotono kono an t'ette adda Moziko Raa, wo kane d'of i ɗaayu ki toogo geɗ, an dehu an di-t'oobe. ¹³ Raa y'an di ruute a d'uwó a tukki Mozikadi ere a etto, t'urzi k'ono d'of an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti d'of pay ki nebiyagi, bini aaniya Zaɗ Batis. ¹⁴ Aame kun dehu kun ambe maɗ, geɗno Zaɗ yode wede nebiyagi an ruute, an'de: “Saɗ Eli y'a etto me†.” ¹⁵ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maɗ, y'ollo koduwo!

¹⁶ Doŋ an'kenno eɗ n'a t'eese kane aa wee wee? Kane an deeyiso aa

* **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † **11:14** 11.14 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23.

in̄ni an ti guune a bere don̄ duuru, an̄ di waakutu eebaṅ, an̄ d'eesiyo:

¹⁷ “Kaye ay un di biiha siraro ton̄ maṅ, kun ki d'immira ye!

Ay un d'ûure ôoro k'unto ton̄ maṅ, kun ki d'iile ye!”

¹⁸ In̄kino Zaṅ y'iina geṅ, onniyo muno yi lekkiyo daa k'om̄bo, toote k'in̄ni biṅ yi k'iibe ye, wo d̄uwo an̄ di rootiyo, an̄ de: “Yon̄ i-d'ede siitan a eedí!” ¹⁹ Wo nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, n'iina maṅ ni d'om̄bo ni sobo, wo an di rootiyo, an̄ de: “Kun wollo, wede eṅ y'elkiyo miṅ a om̄bo ti sobo toote k'in̄ni biṅ daṅṅal, yon̄ lan̄ze ki don̄ sed̄fu jibaaye wo ti don̄ k'oldfiko on̄go.” Wo Raa'ṅ, suuniyo k'ono ere i d'ede, d̄uwo an̄ ti zuune tod'te ki diine t'urzi naabatú.»

Geegiryagi don̄ i-tuuge k'ambu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

²⁰ Adda geegiryagi don̄ Isa y'a ize suldi k'armika don̄ a ise baadaṅ geṅ, don̄zaṅ an̄ ki ti gime lekkiyadaṅ ye. In̄kino maṅ y'an̄ di'n̄ iise aapud̄u, y'ede: ²¹ «Dabar a kune don̄ geeger Korazen! Dabar a kune don̄ geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don̄ Raa y'ize di kune geṅ an̄ki y'aase a geeger Tir ti Sidon̄ maṅ, an̄ki ti kaagine don̄zaṅ an̄ t'ossite kallagi m̄olo wo tuddaṅ an̄ aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaṅ. ²² Eyye, wo kun ollo n'un̄ di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don̄ geeger Tir ti Sidon̄ geṅ booradaṅ t'a koon̄a soodo ti ere ki kune. ²³ Wo kune don̄ geeger Kapernayim, kun elkiyo miṅ Raa y'un̄ ti'n̄ sika k'awwa ki kandaane ko? Aha, Raa y'un̄ ti'n̄ deega adda diine don̄ unto. Derec, aame suldi k'armika don̄ ize di kune geṅ, an̄ki aase a geeger ki Sodom maṅ, geeger gette an̄keṅṅo ton̄ t'a lekke sey. ²⁴ Kono kamo n'un̄ di rooto, onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don̄ siid̄o Sodom

geṅ booradaṅ t'a koon̄a soodo ti ere ki kune.»

Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)

²⁵ Aame geṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuṅ, kee Galmee'ki kandaane ti siid̄o, ni ki tamma kono suldi eṅ k'an̄ di'n̄ umbida a don̄ suuniyo k'ono wo a don̄ eedaṅ soodo a elkiso geṅ me, wo k'an̄ t'iid̄iba ita a don̄ aa in̄ni sun̄ni. ²⁶ Eyye Mee'ki nuṅ, geṅ ki dihe suldi a t'ise in̄kino.

²⁷ Suldi pay Meegó Raa y'o n'ele a beezó, wenda soo ton̄ a suune Ulo umbo, i y' suune Meega daṅṅal. Wo wenda soo ton̄ a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don̄ Ulo yi dehu y'an̄ t'ood̄iba itad̄i daṅṅal.»

Isa ume puukiyo k'undiyagun̄

²⁸ «Kune don̄ pay i sarkiya attid̄i wede ki don̄ dooyiso k'oogoro an̄ zaapu eggun̄ wo kun urme geṅ, kun'di k'ume nuuno, wo nuṅ n'un̄ ti'n̄ puuka. ²⁹ Kun t'ambo talgayó‡ wo kun d'oziro a urzi dooyisadó, kono nuṅ addó tasse ni ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t'oona puukiyo k'undiyagun̄. ³⁰ Derec, talgayó yon̄ i k'oone ye k'ambu me, wo attid̄izó wede n'un̄ t'ela yon̄ soodo ki sarkiya me.»

12

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

¹ Saṅ maṅ a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maṅ, Isa yi doopid̄e t'adda dombi don̄ ki geme ti sanalliyagi. Aame geṅ kane sanalliyagi mosogo, maṅ an̄ d'iise sattita geme an̄ di doyd̄fiso. ² Kane Pariziyen̄ an̄ wulle in̄kino maṅ, an̄ i di ruute Isa, an̄ de: «Ki wollo sanalliyagá an̄ d'isiyo munda wede oogiradiṅ ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadiṅ te!» ³ Wo de Isa y'an̄ di ruute, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don̄

‡ 11:29 11.29 Ambo talgayó: I-kaza dooyiso k'Isa kun d'ozire eego.

a itadí, aame mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seɗeɗe a Raa, wo yode ti ɗoŋ a itadí an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a ɗoŋ seɗeɗe ɗaŋŋal. ⁵ Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ, ɗoŋ seɗeɗe i naabiya adda Boy Raa geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro t'an ki'n seɗu ye. ⁶ Wo kun ollo, n'un di rooto: a enno i d'ede wede ede i jiiɗe Boy Raa! ⁷ Kune'ŋ ɗuwo eŋ munda ulsu an k'ize ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziiɗa. Inkiŋo maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono ɗoŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Ni dehu kun d'ise adde kofuwo ti ɗuwo, geŋ i jiiɗe seɗeɗe ere kun isiyo ki seyɗi*."» ⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)

⁹ Tiŋ geŋ Isa y'a inŋile yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹⁰ Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inkiŋo beezí unto. Kane Pariziyen an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ urzi t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?» ¹¹ Wo yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ti diinagun eŋ wee wee, aame i-d'ede damsadí soo ɗaŋŋal ti t'iire adda k'olde sohuru a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olde y'a ki t'adde ye me? Eyye, y'a-t'adde! ¹² Wo wedusu geŋ yi jiiɗe damba taŋ baadaŋ! Geŋ inkiŋo oogiradiŋ urzi t'ele a wedusu ki-d'ise

* **12:7** 12.7 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6. 42.1-4.

beehiye a onniyo ere ki puukiyadiŋ te.» ¹³ Inkiŋo maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima aakede bakadí soo me. ¹⁴ Saŋ kane Pariziyen tiŋ geŋ an t'udde, an iide'ŋ an t'ugiye, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tówwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

¹⁵ Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyen te, inkiŋo maŋ tiŋ geŋ y'a t'irga, wo ɗoŋ baadaŋ an di y' diine. Ti diinayaŋ ɗoŋ pay eeni y'an d'ele beeko. ¹⁶ Wo y'an di ruute ti golla zakidi a ɗuwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me. ¹⁷ Geŋ inkiŋo a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi, y'ede:

¹⁸ «Enno wede naabadó wede ni biire me, nuŋ ni y' giyye baadaŋ, wo ulbó pay unse ti yode me.

Undó t'a koonaa a eedí, wo a ita ɗuwo pay y'an kizita urzi wede ki diine ki Raa.

¹⁹ Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenda ye, yi ki ɗillita ɗollite ye,

wo an k'olliga golladí a bere ɗoŋ duuru ye.

²⁰ Yoŋ y'a koonaa tasse ti kane ɗoŋ toogadaŋ umbo me, geŋ aakede alala ere i-guudite gette yi ki ti damba ye,

wo rippinso k'uwwu ti koddiiyo botto gette, yi ki ti t'ida ye.

Y'aasa inkiŋo bini munda wede ki diine geŋ y'a ceera oldiko.

²¹ Wo ita ɗuwo pay an zaapa elkiyadaŋ a sundí†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

²² Saŋ maŋ Isa an i d'irkiɗo wede soo inkiŋo koosiyo wo yi k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí. Wede geŋ Isa yi-d'ele beeko, bizí a t'ihina y'a iise ono wo yi wolliyo kereŋ. ²³ Kane

† **12:21** 12.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi

ɗon duuru geɗ an ziidfa giggeran wo pay an di ruute, an'de: «Yode enj wede an yi waaku Wede ti biza bumbu Dawut ye ko?» ²⁴ Wo kane Pariziyen an illiga injkino man, an di ruute, an'de: «Wede enj, tode Belzebul Meeda siitandani i eliyi toogo ki lommite siitandani me!» ²⁵ Wo Isa y'a zuune elkisadan, injkino man y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku ɗontu an ɗeyyiso ti tuddan man, mozikadan a latte. Geeger ere tuuku ɗontu an ɗeyyiso ti tuddan, wo adda boy wede tuuku ɗonzi an ɗeyyiso ti tuddan man, kane geɗ an k'aane an ki ti lekke kan soo ye. ²⁶ Geɗ injkino kay, aame Meeda siitandani ti lommite siitandani eebutu man, geɗ an ɗeyyiso ti tuddan batum. Wo ɗe geɗ ki kotto mozikatutu ti k'aane ti ki lekke ye! ²⁷ Kune kun'de ni lommite siitandani o eliyi toogo Belzebul. De injkino man, ɗon a itagun an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geɗ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geɗ ɗerec ye. ²⁸ Wo ɗe geɗ, nuɗ o eliyi toogo Unde Raa ni lommite siitandani me man, geɗ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²⁹ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldzizi man, wede geɗ ki poone y'a-kettite wede toogo ɗoo min, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo. ³⁰ Wede yon ki nuuno ye'ɗ, yon aduzo. Wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyo ye'ɗ, yon yi teepiyo ki teepiyo. ³¹ Geɗ kono k'injino, n'un di rooto, duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. Wo ɗe wede i kaldita Unde Raa man, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye. ³² Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enno man, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo ɗe wede tuuku i ruutita munda ulsu a tukki Unde Kamilen man, a oldikadi

gette Raa yi-k'isa tambobino ye, ise adda duniya ere ankenno, ise adda duniya ere ki ɗaana ton man.»

*Undumu ti innizi
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)*

³³ «Aame undumu beehiye man, innizi ton beehiye pay. Wo aame undumu ulsu man, innizi ton ulpi kay. Injino man undumu in yi suuniyo t'urzi k'innizi. ³⁴ Kune ɗon ulpi aakede mankikagi ɗe! Mummino kun d'aane kun di roote ono ɗon beehiye me? Derec, munda wede duwo an okumso adda k'addan genno addiya ti biza me. ³⁵ Wedusu wede beehiye'ɗ, beehiyo t'ettiyo ti suldi ɗon beehiye y'ukume adda k'addi, wo wedusu wede ulsu'ɗ, munda ulsu y'ettiyo ti suldi ɗon ulpi y'ukume adda k'addi. ³⁶ Kun ollo, n'un di rooto: A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, duwo a ono ɗon pay an ruutite daa k'urzizan geɗ an d'oopey eedan. ³⁷ Derec, t'urzi k'ono ɗon addiya ti biza, Raa y'a di roota kee ki diine a daanadi, wo t'urzi k'ono ɗon addiya ti biza, Raa y'a di roota kee booro ti ki ziidfa me.»

*Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12;
Lik 11.16,29-32)*

³⁸ Injino man ɗon suuniyo k'oogoro miibi ti Pariziyen miibi an di tunde Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay dehu k'ay d'ise munda k'armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k'igibo.» ³⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ita duwo ɗon ankenno enj, kane ɗon ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tondiyo munda k'armika a kize nuɗ Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man. ⁴⁰ Kun suune Zonas geɗ y'a likke onnu ado wo diddo ado adda k'adde puuniso ere meeda. Injino kay nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede enj, an di n'ottiba wo n'a lekka onnu ado wo diddo ado adda muuzo. ⁴¹ A onniyo

ere Raa yi dekka booro gette, don geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo an di roota: "Kune'η booro t'unni ziida." An roota inkino kono aame don geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa man, an di gime lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Zonas sey. ⁴² A onniyo ere Raa yi dekka booro gette, mohita ere ti siido ki kese d'andi t'a ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo t'an di roota: "Kune'η booro t'unni ziida." Ti roota inkino kono tod' t'iizigo ti siidiyagi don dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Salamon sey.»

*Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Lik 11.24-26)*

⁴³ «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t'adfiya man, ti d'engilso k'adda balda dehuu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. ⁴⁴ Inkino ti rootiyo adda k'addutu, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindo ere an di n'ildo." Wo a kamatu gette, t'iide'η ti-t'uuney biino guguba, rookiyo kamileη wo sulduu okkime beehiye. ⁴⁵ Inkino man ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidi a jiiere tode sey. An dikama kan soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo i-t'isiyo boozan. Inkino yo wede gen, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone. Wo gen aasa inkino kay ki duwo don ankenno ulpi gen me.»

*Mekk'Isa ti zembadi
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)*

⁴⁶ Isa adda boy, a don duuru y'an ti rootiyto botto, aame gen meedi ti zembadi an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an dehu an i di roote. ⁴⁷ Man wede soo inkino yi di ruute a Isa, y'ede: «K'ollo, meeda ti zembada an t'ihira ti paate, an dehu an a-di roote.» ⁴⁸ Wo de a wede gen Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Ki kotto man, meedo ti zembado an wee wee?» ⁴⁹ Man y'a d'uuye beezi

ki tukki sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane enno an meedo ti zembado me. ⁵⁰ Inkino man wede tuuku y'isiyo suldi don pay Meego Raa a kandaane yi dehu gen, yode genno leemado, teemado wo meedo me.»

13

*Ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)*

¹ A onniyo gettiyo batum, t'adda boy Isa y'a t'udde y'a ingile, y'iide'η y'a-guune a biza bar. ² Don duuru baadan an di-t'ugiye, inkino yi di gili adda tooko, y'a-guune wo kane don duuru pay an t'ihira a biza bar. ³ Yon y'an di ruutite suldi baadan t'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu soo inkino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa gen, buzu ongon a-zilditi a urzi, embi an iido'η an di-tibbe pay. ⁵ Buzu ongon son a-zilditi a ume wede t'adda'η pangiragi, siidadi baata. Kane gen a t'udde kesiko kono siidadan soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man, kane gen a t'igge, a-biha kono sondayzan i ki ti diige ye. ⁷ Don son a-zilditi adda k'ahimagi, kane gen a t'udde wo ahimagi an iiziga man, an di'n ippe. ⁸ Don ongon son a-zilditi a siido ere beehiye, kane gen a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot wo son ada g'ado. ⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo!»

*Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me
(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)*

¹⁰ Inkino man kane sanalliyagi an aa d'iide ki sirpa k'Isa wo an di y'tunde, an'de: «De ki moo me k'an rootiyto a don duuru t'ono ombide me?» ¹¹ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ni rootiyto inkino kono a kune'η Raa y'un ele suuniyo ki suldi don ombide ki Moziko Raa te, wo a kane gen suuniyo gette Raa y'an k'ele ye. ¹² Derec, a wede i-d'ede

suuniyo geɗ, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadaɗ a ceera, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye geɗ, ere boolon i-d'ede ton an i-t'amba. ¹³ Kun ollo, nun n'an orbe t'ono ombide me kono kane an aane an wolle ton, ki kotto munda an ki y' wolle ye, wo an aane an olliga ton, ki kotto munda an ki y'olliga ye wo itadi an ki ti suune ye. ¹⁴ Geɗ a kane genno a-t'iide a ono don Raa y'igibo ti kaaga t'urzi nebi Ezayi, y'a ruute, y'ede: "Kune kun d'olliga kereɗ, wo ono itadan kun ki ti suuna ye, kun di wolla kereɗ, wo munda kun ki y' wolla ye.

¹⁵ Derec, duwo en kuwwagan an a-ti nyye danbila kono a k'olliga ye, edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye, wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye. An ize injino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nun Raa, n'an t'ele beeko me*."

¹⁶ Wo nun n'a roote, unsuwo a kune kono edagan i woliyo wo kuwwagan ollige. ¹⁷ Derec injino wo n'un di rooto: Nebiyagi baadan ti don ki diine baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

¹⁸ «Injino kun ollo, ette ita k'ono ombide a tukki wede korso. ¹⁹ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geɗ, i-kaza duwo don ollige ono ki Moziko Raa wo an gi di'n seedu addan ye. Aame geɗ Mohita k'oldiko t'ettiyo, ono don an illiga ti t'oddipe t'adda k'addan me. ²⁰ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geɗ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, kesiko ulban unse an d'ambu. ²¹ Wo de ono sottadan ti ki ti deegu adda

k'addan, an aa ki seedu zakidi ye. Aame i ettiyo dabar ise duwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man, kesiko an t'argu. ²² Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geɗ, i-kaza duwo don ollige ono Raa, wo de san elkisito a suldi duniya ti dehu k'urzi maala an di'n appiya ono geɗ me, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²³ Ki dangu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye'n, i-kaza duwo don ollige ono Raa wo an di suuniyo itadan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inni meeda, son ada zoot, wo son ada g'ado.»

Ono ombide a tukki iizi bungari

²⁴ A don duuru geɗ, Isa y'an d'iise rootiyo k'ono ombide ti doolo sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wedusu yi giira buzu wede beehiye adda doomizi. ²⁵ Wo a diddo duwo pay an udige man, aduzi y'a t'iide k'adda doome genno y'a di giira iizi bungari adda kay, wo tuddi yon y'a aahe. ²⁶ Aame mudu geɗ an t'udde wo an iise panita man, iizi bungari genno ton an di bine kay. ²⁷ Injino kane don naabo ki wede boy geɗ, an iido'n an i di ruute, an'de: "Galmeegey, para man ki giira buzu wede beehiye adda doome me, de iizi bungari geɗ an iido ti too me?" ²⁸ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: "Geɗ ize aduzo." Injino man kane don naabo an di y' tunde, an'de: "Ki dehu ay t'odo iizi bungari ay di'n oddipoy ko?" ²⁹ Yon y'an di ruute, y'ede: "Aha, kun'te ye, kono kun oddipey iizi bungari geɗ, kun a t'oddipey ti mudu pay. ³⁰ Kun oolo an d'ohira ti mudu kan soo bini onniyo k'aydu, aame geɗ n'an di roota don k'aydu, ki poone an di kirba iizi bungari an di-kettita k'oggiyadan doo min, san mudu an di'n t'aaha k'adda giyyayo kollo.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard
(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

* **13:15** 13.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

³¹ Isa y'an rootiyo ono ombide ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umbe, y'a-giira adda doomizí. ³² Wo de ulo k'undumu geñ yon ñenku a jiire ti diine k'inñi k'inda pay. Aame yi t'adfiya mañ, yi d'isiyo goole i ceeriyo inda don pay adda jineene geñno, geñ embi ton an d'appiyta boydi ekki laydayi.»

*Ono ombide a tukk'orme
(Lik 13.20-21)*

³³ Isa y'an rootiyo ono ombide sey ti doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo boolon, t'a-t'obe a moonoo baadan lootiyo, wo sañ orme geñ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

*Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombide me
(Markus 4.33-34)*

³⁴ A onniyo gette, Isa a dooyisadi ere pay gette yi'ni duuye don duuru t'ono ombide, wo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye. ³⁵ Yon y'ize inkinoo kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuñ ni t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombide, wo n'an di kizita suldi don Raa yi ti'n umbida t'ume y'ikkima duniya†.»

Oodibe k'ita k'ono ombide a tukk'iizi bunğari

³⁶ Inkinoo mañ don duuru Isa yi'n iili wo y'a aahe boy. Mañ kane sanalliyagi an aa d'iide sir-padi an di y' tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita k'ono ombide a tukk'iizi bunğari don adda doome geñno.» ³⁷ Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Wede i korso buzu beehiye geñ, nuuno wede an n'ehe aa ulo wede. ³⁸ Doome geñ, duniya. Buzu wede beehiye geñ, kane don ki Moziko Raa. Iizi bunğari geñ, kane don ki Mohita k'oldfiko. ³⁹ Adu wede i giira iizi bunğari geñ, tode Meeda siitandani. Onniyo k'aydu gette, onniyo ere ki dangu duniya.

Wo don k'aydu geñ, maaleekiyagi.

⁴⁰ Geñ aakede iizi bunğari duwo an t'odfipe an di zebbiyo adda k'uwwoo k'oggiyo geñ, aasa inkinoo kay a onniyo ere ki dangu duniya te.

⁴¹ Nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda diine don ki Mozikadó, kane don pay i t'eliyo eebañ adda k'oldfiko wo don pay isiyo suldi don ulpi geñ me, ⁴² wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwoo t'oggiyo dala dala, ume wede ki dollite mooloo wo k'aadumu sina. ⁴³ Wo kane don ki diine a daana Raa geñ, an di rilitay aakede peedo adda Moziko ki Meegañ Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige mañ, y'ollo koduwo!»

Ono ombide a tukki laale wede an t'umbida

⁴⁴ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa laale an t'umbida adda doome, wo wedusu y'iide'ñ y'a y'uune. Yon wede geñ laale yi di y'umbida sey, wo a unsuwo ere i-d'ede baadan gette y'a ingile, y'iide'ñ suldzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ñ y'a t'iwila doome geñno.»

Ono ombide a tukki dogoro zooyatú ooñe

⁴⁵ «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso sey, aakede wede suuk yi dehuu dogoro majjaanawa tuwarwa kar. ⁴⁶ Aame dogoro zooyatú ooñe baadan gette yi t'uune mañ, y'a ingile, y'iide'ñ suldzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ñ y'aa t'iwila dogoro gettiyo.»

Ono ombide a tukki lebidó

⁴⁷ «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebidó an ti sedfiyo adda bar, ita puuni don tuuku ton pay, ti t'in sokiyo. ⁴⁸ Aame onniyo mañ don sawwiya an t'argu a zenje, mañ an di konso, an di beeriyo puuni don k'ombo k'adda k'eesayan, wo don k'ombo ye ki sebbiyo mendañ. ⁴⁹ Geñ a onniyo ere ki dangu duniya ton aasa inkinoo, maaleekiyagi an

† 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

d'etta an di'n ooyey d'uwu d'oj ulpi t'adda diine d'oj ki diine me, ⁵⁰ kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwu t'oggiyo d'ala d'ala, ume wede ki d'ollite m'olo wo k'aad'umu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

⁵¹ Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «Ono ombide pay geŋ itadan kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onami, an'de: «Eyye, itadan ay ti zuune.» ⁵² Maŋ yon y'an di ruute, y'ede: «Geŋ in'kino wede suuniyo k'oogoro tuuku ton yi daaniya urzi ki Moziko Raa maŋ, yon geŋ yi deeyiso aa wede boy, t'adda laalay'i wede y'ukume geŋ, yi d'ambu suldi d'oj aware wo suldi d'oj mazzini yi naabiya eego.»

Doŋ Nazaret an koogire Isa (Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

⁵³ Aame Isa dooyisadi ere t'ono ombide gette y'a ti d'inge maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga. ⁵⁴ Wo y'a in'gile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney maŋ, y'a iise dooyiso d'uwu adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane d'oj pay adda boy geŋ an ziida g'giran. Kane an di ruute, an'de: «Yon y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mumino yi d'isiyo suldi k'armika kino me?» ⁵⁵ Yo eŋ ulo ki wede k'ahuntu sarpanje de me! Tode meedi tiŋ sundutu Mariyam de te! Kane zembadi kuuli'n sumbiyagan Zak, Yusup, Simo wo Ziid de me! ⁵⁶ Wo zembadi erayi ton kane an lekkiyo pay ti kine de me! Toogo ti suuniyo k'ono kino eŋ, y'a uuno ti too me?» ⁵⁷ Kono k'in'kino an di-tuuge k'ambu onami me. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku ton onami an d'ollige, wo de d'oj a geeger ere y'a ihira ti d'oj adda booz'i danjal, onami an k'olliga ye me.» ⁵⁸ Wo a ume geŋ suldi k'armika Isa yi k'ize baadan ye, kono kane an ki ziipe addan a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zan Batis (Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

¹ Aame geŋ Erod yon wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga suma k'Isa ti m'olo. ² Maŋ y'an di ruute d'oj naabadi, y'ede: «Wede geŋ yon Zan Batis! Yi bildo ti diine d'oj unto, geŋ kono k'in'kino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.»

³⁻⁴ Erod y'ilke in'kino kono yi-ziida ere leemadi Pilip sundutu Erodiyas, wo Zan Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda erewo gette.» In'kino maŋ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziido Zan me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda dangay. ⁵ Erod yi dehu Zan asigiryagi an di y' t'ide, wo de y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addan Zan geŋ yon nebi. ⁶ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. In'kino onniyo gette t'iina maŋ, uto koŋso k'Erodiyas t'a immira a daana ki d'oj an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addi i-d'ibi. ⁷ In'kino maŋ y'a-ti n'ime tuddi, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'n mi rooto, wo ni di t'ela.» ⁸ Mettu Erodiyas ti di t'elite ono, maŋ uto koŋso ti di ruute Erod, t'ede: «Ankenno k'o ti dekki eego Zan Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!» ⁹ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti n'ime tuddi a daana d'oj an'ni wiiko geŋ, y'a iyee y'an di ruute a asigiryagi an di-dekko eego Zan, an i t'ela. ¹⁰ In'kino maŋ y'an igibe k'adda dangay an di dikko eego Zan te. ¹¹ Eego an t'umbo adda supira, an i d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettu. ¹² Wo kane sanalliyagi Zan an d'iido, nuune an t'umbe an t'ittiba. Saŋ an d'ingile k'ume k'Isa, an iide'n an i t'iide taaya a munda wede ize.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zan
6.1-15)

¹³ Aame Isa y'illiga taaya gettiyo man, tin gen yi di gili adda tooko y'a diipida bar kono y'a t'arga siidi k'adda balda. Wo kane don duuru gen umayi an di y'illiga, an t'uddito t'adda geegiryagi don goppon gen me, wo an di y' diine ti zondan. ¹⁴ Isa yi ti diige ti tooko man, yi wolliyo don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi a duwo gen me, y'an d'iise eliyo beeko a don k'eeni a diinayan.

¹⁵ A peedo ti t'aahe k'ooriyo man, sanalliyagi k'Isa an a d'iide sirpadi wo an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo ton t'ingile, inkino man duwo pay en k'an eezo an t'ette k'adda k'illiyagi an d'owiltey munda k'ombo.» ¹⁶ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «I k'ise ye an d'engile me, ombo an eelo kune batum.» ¹⁷ Man kane an di ruute, an'de: «A enno kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal.» ¹⁸ Yo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane gen, kun o d'edi kenno.» ¹⁹ Man y'an di ruute a don duuru an di-koone adda soole, san y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Man mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi wo kane an an di dikida a don duuru genno. ²⁰ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a une dappa koomat makumu sire. ²¹ Kane don iimi gen, an t'ide kuuli suma dupu paat, daa kaza k'erayi wo inni.

Sooru k'Isa ti Piyer ekk'ahu
(Markus 6.45-52; Zan 6.16-21)

²² San man kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, koore yon don duuru yi-ti'n t'igiba gen me. ²³ Aame don duuru yi ti'n igibe man, yon

y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa siidi. Wo siidi y'a tunde Raa a ume genno, bini ume a-t'ize diddo.

²⁴ Aame gen tooko tod'te dokki botto ti zenje me. Wo maaye a giggi-ran, inkino ahu i-kolzite baadan i d'obe dubusuk dubusuk ekki tooko.

²⁵ A diddo biza soohe man Isa yit'uddo, yi sooru t'ekk'ahu yi d'ettiyo tukki sanalliyagi. ²⁶ Aame kane an

yi wulle yi sooru t'ekk'ahu man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «En beyye!» Wo a orgisadan gette an d'iise dollite.

²⁷ Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombon! Kun orgide ye, en nuuno!»

²⁸ Man Piyer y'a t'ihina bizi yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nun, en ki kotto kee man, k'o eli urzi n'a ozire t'ekk'ahu, n'a ette k'ume kee.»

²⁹ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki t'edi!»

Man Piyer t'adda tooko yi-ti diige, y'a iise sooru t'ekk'ahu, yi d'ettiyo tukk'Isa. ³⁰ Wo aame y'uwwa maaye yi t'uke baadan man, orgiso t'a

yi ziida, y'a iise sooyiso k'adda k'ahu wo yi dollite, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nun, ki n'utti, ki n'utti!»

³¹ A kaamiki Isa y'a igibe bezi, y'a yi ziida Piyer me, wo yi di ruute, y'ede: «Kee zaapu k'adda a nuuno baata, ki moo me ki niiku me?»

³² Wo aame kane sirwan an ti gili adda tooko man, maaye y'a ziida.

³³ Inkino man kane pay adda tooko gen an di dikke a daana k'Isa, wo an i di ruute, an'de: «Ki kotto kee'n Ulo Raa!»

Eliyo beeko a don k'eeni a siido Zenezaret
(Markus 6.53-56)

³⁴ An ti diipida bar man, an d'iiney a siido Zenezaret. ³⁵ Kane don siido gette Isa an di y' zuune, man rabiladi an ti-tiipe adda siido pay, wo don k'eeni pay an i di ziko.

³⁶ Kane duwo gen, an i d'obe bey kono don k'eeni an a-botte a bize kallayi danjal ton man, wo kane don pay a bottiyo gen an d'uttiyo.

15

Dooyiso ere ki mongidagi (Markus 7.1-13)

¹ Saŋ maŋ doŋ miibi ti diine Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem, an d'iide k'ume k'Isa wo an di y' tunde, an'de: ² «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopide a dooyiso ere ki mongidagin an duuye te? K'ollo, ki poone an t'eesa ombo gen, beydan an k'opilso ye aa mongidagin an ruute me.»

³ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Wo kune'ŋ, ki moo me kun a-ti doopide a urzi k'oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi dooyisagun me? ⁴ Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: “Ki elo suma a meegá ti meedá*.” Wo soŋ y'ede: “Wede yi duudiyo meegí ise meedí koo maŋ, yoŋ gen ki tôwwo†.” ⁵ Wo de kune'ŋ, kun dooyiso duwo, kun'de: “Wede tuuku yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge, yoŋ ni ele sedeke a Raa. ⁶ Maŋ yode gen yi ki t'ize ye munda wede i-t'ele suma a meegí me.” Kun isiyo inokino gen, kun ti tôwwo ono doŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. ⁷ Kune doŋ bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono doŋ Raa y'igibo a tukki kune gen derec, aame yi ruute ti kaaga, y'ede:

⁸ “Duwo en an o eliyi suma t'ono bizan,
wo de ki kotto adda k'addan kane dokki ti nun Raa me.

⁹ Kane suldi doŋ an isiyo kono an o ottilso gen ki bita,
kono urziyagi k'oogoro doŋ an dooyiso gen ettiyo t'urzi duwo danŋal‡.”»

Suldi doŋ a ki ti k'ise ganigi a daana Raa (Markus 7.14-23)

¹⁰ Saŋ Isa y'a wiike doŋ duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono en itadan

kun di'n suuno: ¹¹ Suldi doŋ pay wedusu y'oomi gen, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede addiya ti bizi genno.» ¹² Inokino maŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune dey ko, kane Pariziyen a onama doŋ an illiga gen, kane i'n uuŋe me?» ¹³ Y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane Pariziyen gen aakede inda doŋ Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay gen y'an oddipa. ¹⁴ Kane gen kun oolo, kane aakede konzayi, an dokkiyo konzayi eeban! Wo de aame wede koosiyo y'arkudu koosiyo bakadi maŋ, sirwan pay an di silditi adda k'olde.» ¹⁵ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'oodfibi ita a ono ombide en me.» ¹⁶ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune toŋ onamó eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! ¹⁷ Kun ki suune ye ko, suldi doŋ pay wedusu y'oomi gen i-ti deegu adda k'addi, wo saŋ yiti'n naamiya me? ¹⁸ Wo ono doŋ addiya ti bize gen ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane genno i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a daana Raa me. ¹⁹ Derec, ti biza k'ulbe genno ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'ŋ a suldi doŋ ulpi aakede: tôwwo duwo mirsi, moone t'ere bakadi ise ti kule bakatú, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro, wo kaldita tudde. ²⁰ Kane suldi genno doŋ i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a daana Raa me! Wo de urzi k'ombo daa k'opilso bey aa mongidagi an ruute gen, wede'ŋ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye (Markus 7.24-30)

²¹ Saŋ maŋ tin gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki siido ere i duule geeger Tir kane ti Sidon. ²² Wo aame gen i d'ede erewo tod'te ti siido

* **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. ‡ **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

Kanahan ti lekkiyo adda siido gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise d'ollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo! Uto nun i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa baadan.» ²³ Wo yon onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti d'ollite wo ti k'annugu ye.» ²⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nun Raa yi n'igibo ki tukki don k'Izirayel danjal, kane aa dambami don i digge.»

²⁵ Wo erewo gette t'iide'η, t'a dikke a daanadi wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!» ²⁶ Yon yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inni, k'an di t'ele a gahiti me.» ²⁷ Man tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onamá gen d'erec, wo ki kotto kane gahiti genno ton ombo ere i soldite ti bey galmaawan aame an ombo gen, an di pettiyo.» ²⁸ Injino man Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, kon zaapu k'addi a nuuno baadan gen, Raa yi elo munda wede addi i dehu.» Wo a kaamiki ututu t'a uune bee.

*Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Markus 7.31)*

²⁹ San man t'ume gen, Isa y'a t'iiziga wo y'a ingile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'aguune. ³⁰ Don duuru baadan an d'ettiyo ki tuddi, an di ziko ti kane don jekese, don konzayi, don kesiyagan soo soo, don biza a t'ippe an k'orbe ye, wo don k'eeni baadan ti doolo ton ede. Kane gen, don duuru an ti'n zippe a daana k'Isa wo yon y'an d'ele beeko. ³¹ Kane duwo gen an ziida gaggiran aame an wulle don biza a t'ippe an orbe, don kesiyagan soo soo an t'ikkima, don jekese an di sooru beehiye, wo don konzayi an di wolliyoy. Wo kane pay gen an d'iise tamma Raa wede ki don k'Izirayel.

*Eliyo k'ombo a kuuli dupu pide
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)*

³² Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nun duwo en o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nun iide onniyo ado, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addan guguba ye, para man an d'oopey a urzi.» ³³ Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oonna mappa baadan a don duuru kino en an d'ooma an t'assa me?» ³⁴ Man Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat, ti puuni sunni miibi.» ³⁵ Injino y'an di ruute a don duuru gen, y'ede: «Kun ti koonna siido!» ³⁶ Man y'a ziki mappa sarat ti puuni gen a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi an an di-dikkida a don duuru genno. ³⁷ Wede tuuku ton y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a uune dambayi deero sarat. ³⁸ Kane don iimi gen kuuli dupu pide, daa kaza k'erayi t'inni. ³⁹ Aame don duuru Isa yi ti'n igibe man, yon yi-ti gili adda tooko, wo y'a ingile ki siido Magadan.

16

*Tondiyo ki munda k'armika
(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39;
Lik 11.16,29; 12.54-56)*

¹ Don miibi ti diine kane Pariziyen ti Saduseyen gen, an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. Injino man an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika wede a kize yon Raa yi y'igibo. ² Wo Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aame peedo t'a t'ooriyo wo kandaane i t'isiyo teeze man, kun d'eesiyo: "Ume y'isa tasse beehiye." ³ Wo ti soohe walak kun d'eesiyo:

“Anki mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadí ki zimolo*.” Injino mañ kun d’aaniya kun di suuniyo ita suldi don kun woliyo t’edagun isiyo a kandaane, wo de ki moo me kun ki d’aaniya kun gi di y’ suuniyo ye munda wede i-kaza ita suldi don Raa y’isiyo ankenno en me! ⁴ Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi wo an ki seedu urzi Raa ye, an tonduyo munda k’armika a kize nuñ Raa yi n’igibo. Wo armika ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa ki armika ere Raa y’ize ti kaaga a nebi Zonas ye mañ.» Injino kane gen Isa yi’n iili, y’a ingile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyen ti Saduseyen
(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

⁵ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee gen, an dundo an d’ambo mappa me. ⁶ Aame gen Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyen ti Saduseyen me.» ⁷ Kane sanalliyagi an d’iise rootiyto ti tuddan, an’de: «Yi rootiyto injino kono in k’umbo mappa ye.» ⁸ Wo yo Isa rootiyadan gette y’a ti zuune, injino mañ y’anni tunde, y’ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k’umbo mappa ye me? Ki kotto kune zaapu k’addugun a Raa baata! ⁹ Ki kotto kune suldi don ize gen, itadan kun ki ti zuune ye botto! Kune un dunde baa a mappa paat wede an an di-dikkida a kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi miibi kun zikiti me? ¹⁰ Wo kune un dunde baa a mappa sarat wede an an di-dikkida a kuuli dupu pide, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa dambayi deero miibi kun zikiti me? ¹¹ De mummino kune’n ita k’onamo kun gi di’n suuniyo ye me? Aame n’un ruute, n’ede: “Kun koona mentikagi ti orme wede ki

Pariziyen ti Saduseyen” gen, n’un rootiyto ti mappa ye.»

¹² Injino mañ kane sanalliyagi ita k’onami an di’n zuune, yon y’an ki rootiyto an di koone mentikagi ti orme wede an ki d’oodibe mappa ye, kaciñ y’an rootiyto ti dooyiso ere ki Pariziyen ti Saduseyen.

Isa miñ yon wee wee?

(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

¹³ Isa y’ingile ki geeger Sezare siido Pilip, aame y’iiney mañ sanalliyagi y’anni tunde, y’ede: «A tukki nuñ wede an n’ehe aa ulo wede en, duwo an rootiyto nuñ wee wee?»

¹⁴ Kane an i di’n gime onami, an’de: «Don son an’de kee Zan Batis, don ongo an’de kee nebi Eli, wo don ongo son an’de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine nebiyagi don ti kaaga koo mañ.» ¹⁵ Wo yon y’an di ruute, y’ede: «De kune me, kun’de nuñ wee wee?» ¹⁶ Simo wede an yi waaku sundi soo te Piyer yi di’n gime onami, y’ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.» ¹⁷ Injino mañ Isa yi di ruute, y’ede: «Simo ulo Zonas, unswuwo a kee kono derec gette a-t’iidiba ita’n wede tudde ye, a iidiba ita Meego Raa a kandaane. ¹⁸ Wo anken n’a di rooto keren, kee sundi Piyer, suma i-kaza “mokkolo”, wo gen ekki mokkolo gettiyo n’a ti’n koona kane don ogiyo ti sundo me, kono an t’ise aakede boy wede nuñ n’oozige. A kane don ogiyo gen, ume ki don i t’inda batum i-k’ede toogo y’a ki’n ceera ye. ¹⁹ N’a di t’ela kerle wede ki Moziko Raa a beezá: Munda wede tuuku a siido k’a ti gitta mañ, a kandaane Raa y’a di ketey, wo munda wede tuuku a siido ki t’iiza mañ, a kandaane Raa y’a t’eezey.» ²⁰ Mañ Isa a sanalliyagi y’an d’undirde kono a wenda soo ton an i roota ye, yon Almasi Raa yi biire me.

* **16:3** 16.3 Di kane Yawudiyagi aame an woliyo peedo t’a t’ooriyo wo kandaane i t’isiyo teeze mañ, an d’eesiyo ume y’isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an woliyo kandaane teezikadí ki zimolo mañ, an d’eesiyo anki mizzi yi koppa, gen a di kine injino ye.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

²¹ Tinj geŋ Isa y'an d'iise rootiyo kereŋ a sanalliyagí, y'ede: «I dehu nuŋ n'a t'ette ki Zeruzalem, wo a ummey geŋ kane doŋ i dokkiyo doŋziŋ, deero doŋ sefeke ti doŋ suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a d'uwu an di n' seefey, an di n' dabirey baadaŋ, an a di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' bald'ey.» ²² Maŋ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapuđu, y'ede: «Aha Galmeege, kee Raa yi ki booho! Munda geŋ a aana ye!» ²³ Wo de yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda siitanfani t'a-t'ũune adda k'addá, ki ledfo dokki ti tuddó me! Kee a nuŋ mukkolo morkiye a munda wede n'aase me kono elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki doŋ tudde.»

Urzi daaniya k'Isa

(Markus 8.34-9.1; Lik 9.23-27)

²⁴ Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁵ Injino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta. ²⁶ A wede koduwatú moo me suldí duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me? Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú ooŋe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddí ye! ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'aa kimo ti maaleekiyagó adda daryika ere ki Meegó Raa, wo aame geŋ wede tuuku toŋ y'a t'oona munda wede ni dehu ni-t'ela a naabadí ere y'ize gette. ²⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Doŋ ongoŋ ti diine kane doŋ ankeŋŋo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nuŋ wede an

n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto adda mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime

(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

¹ Îide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadí Zaŋ, y'an d'an d'ingile siidaŋ k'ekki mukkolo soho. ² An iiney maŋ, a daanadaŋ geŋ miŋ tuddí a-gime sittú, injino ume k'edayí a iise ralita aa peedo wo kallagí a t'ize tuwardí kar aa toore. ³ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geŋ an woliyo bibiraw Muusa ti nebi Eli* an rootiyo t'Isa. ⁴ Injino maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, beehiye'ŋ kine in di lekke a eŋŋo! Ki dehu maŋ, a eŋ n'un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» ⁵ Aame onamí y'a ki ti'n deŋge ye botto geŋ, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe kane geŋ me. Wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno ni y' giyye baadaŋ, ulbó unse ti yode me. Kun y'ollo!» ⁶ Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo maŋ, orgiso t'anni ziida baadaŋ an di zilditi kaŋ ossiso. ⁷ Isa y'a d'iide sirpadaŋ, y'an d'an buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'oozoŋ, kun orgide ye!» ⁸ Maŋ kane an d'umbe edayaŋ, wo an woliyo Isa siidí, wenda ti doolo umbo. ⁹ A deeguzan t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede iido kun wulle geŋ, a wenda soo toŋ kun rootey ye, bini baldiya ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine doŋ unto.»

¹⁰ Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Ki moo me doŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo" me?»

¹¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec, Eli geŋ y'a etto, wo suldí

* **17:3** 17.3 Muusa ti Eli geŋ kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

pay y'an okkima a urzizaŋ. ¹² Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli geŋ yon yi t'iido baa, ɗuwo an gi di y' zuune ye, yon wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa addaŋ i dehu. Geŋ inkiŋo kay nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋŋo toŋ, an di n' dabira.» ¹³ Inkiŋo maŋ kane sanalliyagi an di zuune, yon y'an rootiyo a tukki Zaŋ Batis, a tukk'Eli ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi

(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

¹⁴ Isa ti sanalliyagi aɗo an iiney a ume ɗon duuru maŋ, a ume geŋ i d'ede wede y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadi ¹⁵ wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'iso adde koɗuwo a ulo nuŋ, yon i-d'ede amputput, yi dabirsa baadaŋ, onniyo ti y'ambu maŋ, ti-ti y' seɗɗiyo adda k'uwwu ise adda k'ahu toŋ maŋ. ¹⁶ N'an di y'umbo a sanalliyagá, wo ɗe kane an k'iine an i k'ele beeko ye.» ¹⁷ Maŋ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune ɗon ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuŋ kun ki d'umbe ye! Geŋ n'a ombina ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi kenno.» ¹⁸ Isa y'a t'idɗise siitan gette, maŋ tod' t'a t'udɗe ti tukk'ulo me. Wo a kaamiki yon y'a uune bee. ¹⁹ Inkiŋo maŋ sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di y' tunde siidaŋ, an'de: «Wo ɗe ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatú ye me?» ²⁰ Yon y'an di ruute, y'ede: «Kun k'iine lommatú ye kono kune'ŋ zaapu k'addugun a Raa baata. Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Ise zaapu k'addugun a Raa gette t'aase neŋko aa ulo k'undumu sundi mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a tokomo

ette, kun t'eese: "T'umayi en mi-deeto k'ummey", toŋ maŋ tod' t'a-deete. Munda wede kun k'aane ye umbo. ²¹ Wo geŋ ita siitan ere kino ette, aɗɗiyatú t'urzi tonɗiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k'ombo ɗaŋŋal.»

Rootiyo k'Isa ere ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

²² Onniyo soo kane sanalliyagi an t'ugiye pay a siido Galile, maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey ɗuwo. ²³ Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maŋ Raa y'a ti n' baldey.» Inkiŋo kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon.

Eliyo jibaaye ki Boy Raa

²⁴ Isa ti sanalliyagi an iiney geeger Kapernayim. Aame geŋ kane ɗon seɗɗu jibaaye ki Boy Raa† an a d'iide sirpa Piyer wo an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisagun jibaaye y'eliyo ko ki Boy Raa te?» ²⁵ Yo Piyer y'a ruute, y'ede: «Eyye, y'eliyo.» Saŋ Piyer yi-t'iide k'adda boy, wo ki poone y'a t'ihina bizi geŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Simo kee elkisada moo me? Wee wee a t'ele jibaaye wo patanti a mozagi ɗon a duniya ette? ɗon siido kunun, torgagi ko?» ²⁶ Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Torgagi a t'ele me‡.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Inkiŋo maŋ ɗon siido an ki t'ele ye. ²⁷ Wo miŋ kane ɗon seɗɗu jibaaye in ki ti'n kulkuwa ye geŋ, k'odo ki biza bar, k'a seɗɗoy tiwili k'adda k'ahu, wo puuniso ere k'ambey ki poone gette k'a t'ohinoy bittú, ki-t'ooney tamma soo§ ere a t'idey ki jibaaye, k'a t'amboy wo ti tode gette k'a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

† **17:24** 17.24 Jibaaye ki Boy Raa: Tode gette eliyo Yawudiyagi ɗon kuuli wo ki daayum aame an t'owwo ozzine ada sire ɗoo. Tamma ere ki t'ele ki jibaaye gette, tod'te zooyatú ki naabo k'onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ **17:26** 17.26 A ozzinagi geŋ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, ɗon siido ye. § **17:27** 17.27 Tamma soo: I-t'owwo eliyo jibaaye ki ɗon sire.

18

*Wede goole a jiire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)*

¹ Aame geŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an di tunde, an'de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?» ² Maŋ Isa yi wiike ulo ŋeŋku, y'a y'ihira a diinayan, ³ wo y'a ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyagun wo kun ki t'iza aa inŋi sunŋi ye maŋ, Moziko Raa kun ki t'etta ye. ⁴ Inŋino maŋ wede yi-t'iza tuddi ŋeŋku aa ulo enŋo maŋ, yode geŋŋo goole a jiire a Moziko Raa te. ⁵ Wede tuuku yi seedu ulo aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ batum.»

Sulfi doŋ i-t'eliyo wedusu adda k'oldfiko

(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

⁶ «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno maŋ, a wede inŋino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedde adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te. ⁷ Dabar a doŋ duniya, kono i d'ede sulfi baadan an t'eliyo duwo adda k'oldfiko. Derec, kane sulfi daayum ede doŋ i t'eliyo duwo adda k'oldfiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldfiko. ⁸ Aame beezá ise zindá koo a-da t'ettiyo k'adda k'oldfiko maŋ, k'a-dfekko k'a seddo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo ise beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke beydan sirwan ise zoŋdan sirwan wo an ki ti seddey adda k'uwo ere t'oggiyo ki daayum. ⁹ Wo aame ersadá t'ada t'ettiyo k'adda k'oldfiko maŋ, k'a t'oodo k'a seddo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t'ersadá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k'a lekke edayá sire wo an ki ti seddey adda k'uwo ere ki dabar.»

*Ono ombide a tukki damsá i digge
(Lik 15.1-7)*

¹⁰ «Kun koona mentikagi, wenda yi kiigira wede soo ye ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo, n'un di rooto, kane geŋ maaleekiyagan an lekkiyo jep a daana Meegó Raa a kandaane me. [¹¹ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a doŋ i digge adda k'oldfikadan.]

¹² Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede dambami meeda wo ere soo ti diinayan t'a digge. Inŋino wede geŋ y'aase mummino me? Ki kotto doŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki ere i digge. ¹³ Derec inŋino wo n'un di rooto: Aame wede geŋ yi t'uuno maŋ, unswadi ere a tukki damsá gette t'aase baadan a ceere ki doŋ ada gessat makumu gessat i ki digge ye geŋŋo. ¹⁴ Geŋ inŋino Meegugun Raa a kandaane yi dehu wenda soo toŋ i ki dagge ye ti diine kane doŋ tasse a urzi zaapu k'adde a yode me.»

Aapuŋu tudde

¹⁵ «Aame leemadá wede i ziipe addi a Raa geŋ yi t'ize oldfiko ti kee maŋ, k'odo ki y'oonoy wo ki rootoy munda geŋ siggun. Aame yik'illigey maŋ, leemadá ki ti y' gimo k'urzi wede beehiye. ¹⁶ Aame yi ki k'illigey ye maŋ, k'a waako wede soo ise doŋ sire toŋ maŋ, kun di y'oonoy sey, kono sulfi pay geŋ kun ti'n t'ide a daana doŋ sire t'ado i wulle wo illiga doo*. ¹⁷ Aame kane geŋ y'an ki'n illigey ye maŋ, k'an t'ôodo taaya a doŋ ogiyo ti sundó. Wo ki danggu, aame kane geŋ yi ki'n illigey ye sey maŋ, ki y' wollo yoŋ geŋ aakede wede i ki suune Raa soo danŋal ye, wo aakede wede seddu jibaaye.

¹⁸ Derec inŋino wo n'un di rooto: Munda wede tuuku a siido kun a ti gitta maŋ, a kandaane Raa y'a

* **18:16** 18.16 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

di kettey, wo munda wede tuuku a siido kun t'iiza man, a kandaane ton Raa y'a t'eezey.

¹⁹ Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a siido gen don sire ti dinagun an ti gitte onaman kan soo an di tonde Raa a munda tuuku ton man, gen Meegó Raa a kandaane y'an di y' t'ela. ²⁰ Derec, a ume tuuku don sire t'ado wo a gili gen an t'ugiyey ti sundó man, nun a diinayan.»

Ono ombiñe a urzi tambobino
(Lik 17.4)

²¹ Injino man Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Galme'e'ki nun, aame leemadó y'o t'ize oldiko man, tan miibi ni-d'ise tambobino me? Bini tan sarat ko?»

²² Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, n'a-ki roote bini tan sarat ye, wo n'a di roote bini ada sarat sarat, tan sarat. ²³ Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle sonko ere don naabadí an i di t'ele. ²⁴ Injino man yi-t'iise, ki poone an i di wiiko wede i di t'ele sonko baadan baadan ki k'aane ki ti kize ye. ²⁵ Wede gen, i-k'ede munda ye yi di t'ele sonko ki galmeegí me. Injino man galmeegí y'an di ruute a donzi, y'ede: «Wede en kun ti y'owol, eddí, inñizí wo suldzí pay kono a-ti t'ide a sonkadó.» ²⁶ Man wede naabo gen y'a iire a zon galmeegí, wo yi di ruute, y'ede: «K'ambo ombiñe a nuuno me, sonkadá nun n'a-ti kima pay.» ²⁷ Galme'e'ki wede naabo gen i di t'ize sommagi, sonko ere yi di t'ele yi-d'iili mentú, man wede naabo y'a ingile. ²⁸ Aame wede naabo gen ti di mozigo yi t'udfe man, an a-t'ikkima ti wede ume naabadañ soo, yon gen i-d'ede see ki sonko miibi danjal. Y'iide'ñ yi di zidfa golladí biñ wo yi di ruute, y'ede: «Seezá k'o y'eli.» ²⁹ Man yo wede ume naabadañ soo gen, y'a iire a zondí wo yi-d'obe bey, y'ede:

«K'ambo ombiñe ti nuuno, seezó n'a yi t'ela.» ³⁰ Wo de yo wede gen y'a-tuuge, wo ulsu a jiiere sey yi-ti y' zidfe dangay koore seezi yi di y' t'ela gen me. ³¹ Aame kane don ume naabadañ soo gen an wulle injino man, an t'ize sommagi dondon, an iide'ñ a galmeegañ an i di t'iide taaya a suldi don pay ize gen me. ³² Injino man galmeega gen wede naabo y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: «K'o ibi bey mon seezá pay n'a-di y'iide miñ, kacin kee wede naabo ulsu kino too! ³³ Ki too man kee k'a dehe k'aase adde koduwo a wede naabo aa kee, aakede nun batum n'ize adde koduwo a kee.» ³⁴ Wo galmeegí adda kulkuwadí ere baadan gette y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an di y' dabire adda dangay koore sonkadí yi di t'ela pay gen me.»

³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Gen injino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa me, aame wede tuuku ti diinagun yi k'iza tambobino a leemadí t'adde soo ye man.»

19

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

¹ Aame Isa ti dooyiso duwo y'a ti dinge man, ti siido Galile y'a t'iiziga y'a-diipida ti siido Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti nee. ² Don duuru baadan an di y' diine wo a ume gen y'an d'ele beeko a don k'eeni ti diinayan. ³ Don miibi ti diine Pariziyen an a d'iide sirpadí kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Man kane an di y' tunde, an'de: «Oogiradin t'ele ko urzi ki peeriyo k'erewo, aame kule yi uune munda tuuku eddí t'ize wo ulbí i-k'ize unse ye man?» ⁴ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay gen, y'ikkima an kule t'ere*.» ⁵ Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: «Kono kamo

* 19:4 19.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27.

kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di ketta biñ ti eddí. Wo kane sire geñ an t'isa tudde soot.†» 6 Injino mañ kane geñ sire ye baa, an t'ize tudde soo. Geñ injino munda wede Raa y'a ti gitte geñ, wede tudde yi ki t'eeze ye.» 7 Kane Pariziyen an di y' tunde, an'de: «De ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddí mañ, yi di ñeƙke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me‡?» 8 Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un ele urzi ki peeriyo k'eraygun kono a eego zakidí ere un d'ede gettiyo, para mañ t'ume k'eesiyo injino ye. 9 Wo kono k'injino toñ n'un di rooto: Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere eddí geñ, aame ti moone ti kule bakatú ñañal! Para mañ yi ti biira wo yi ziidá erewo ti doolo mañ, Raa yi yi wolloyo yoñ wede i moone t'ere bakadí.»

10 Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Aame wede yi peere eddí t'urzi soo ñañal geñño mañ, geñ ki ki ziidá ye toñ bee.» 11 Isa y'an di'n gime onamañ, y'ede: «Doñ pay an k'aane an k'ambe ye a dooyiso ette, aane ambe kane ñoñ soo Raa y'an ele urzi ñañal. 12 I d'ede urziyagi miibi ñoñ i-t'eegirso kuuli an k'aane an ki seƙde erayi ye me. Ki ñoñ ongo moytañ umbo t'ume k'ehiyadañ too, ñoñ ongo kokkiso t'urzi ñuwo wo ñoñ soñ kane batum an ti seƙfu tuddañ aa moytañ umbo kono Moziko Raa. Geñ wede y'aane suuniyo k'ita k'ono enño mañ, yi ni suuno.»

Isa ti inñi sunñi
(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

13 Sañ mañ ñuwo an i di ziko inñi sunñi a Isa kono y'an di zaape beezí a eedañ wo y'a tonde Raa kono kane, miñ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eƙƙisito ñuwo geñ me. 14 Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inñi en an d'etto ki tuddó,

kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ñoñ i deeyiso aa kane kino.» 15 Aame geñ y'an di ziipe beezí a eedañ, mañ t'ume geñ y'a ingile ki ñaana.

Isa ti obulsu ki laale
(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

16 Sañ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, munda wede beehiye n'aase moo me kono n'a t'ooná lekkiyo ere ki daayum te?»

17 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki di n' tonɗiyo a munda wede beehiye me? Beehiye Raa soo ñañal. Aame ki dehu k'a t'ooná lekkiyo ere ki daayum mañ, ki soodo urziyagi k'oogoro Raa.» 18 Wede geñ yi di ruute, y'ede: «Kane miñ ñoñ tuuku me?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kane enño: Ki t'owwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ñaana booro ulu, 19 ki elo suma a meegá ti meedá, wo ki ñañgu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum§.» 20 Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane geñ pay ni'ni seƙfu, wo o biite moo sey me?» 21 Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki dehu k'a-t'ette a munda wede aa Raa yi dehu mañ, k'odo, suldi ñoñ a-d'ede'ñ ki t'owilttoy pay wo soñko k'an d'eloy a ñoñ an k'ede munda ye, injino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Sañ k'a t'edi wo k'a ni ñaana.» 22 Aame obulsu geñ y'illiga ono geñño mañ, y'a t'ize sommagi dondoñ kono yoñ maaladí baadañ, sañ y'a ingile.

23 Mañ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Ooñe baadañ a wede laale yi t'ettey adda Moziko Raa te. 24 Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooñe a zinjzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geñ ooñe baadañ a ceere sey a

† 19:5 19.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ 19:7 19.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. § 19:19 19.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16; Deeterenom 5.16-20 wo Lebitik 19.18.

wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.» ²⁵ Aame kane sanalliyagi an illiga ono genno man, an di ziida gig-giran wo an di ruute, an'de: «Inkino man, gen a utta wee wee?» ²⁶ Isa yi di'n woliyo yerere adda k'edayan wo y'an di ruute, y'ede: «Munda en duwo an k'aane ye, wo de a Raa suldi pay i-k'oone ye, y'aane.»

²⁷ Inkino man Piyer y'a t'ihina bizi wo yi di ruute, y'ede: «Anken k'ollo, kaye'η sulfizey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee. De gen ki kaye aasa mummino me?» ²⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: A onniyo ere suldi pay i t'isa awirdi gen, nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'a di kooney a kaakido moziko adda daryikado. Wo aame gen kune don kun ni daaniya, kune ton kun di konditey ekki kaakidagi koomat makumu sire don ki moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'Izirayel. ²⁹ Wo wede tuuku yi iila boydizi, ise zembadi kuuli erayi, meegi ti meedi, innizi wo dombizi kono sundo man, kane gen y'anni t'oona tan baadan a ceera wo y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³⁰ Don baadan ankenno kane ki biza, san an t'isa don k'ita, wo don baadan ankenno kane k'ita, san an t'isa don ki biza.»

20

Ono ombide a tukki don naabo doome

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo wede boy y'a t'udde ti soohe walak, kono yi-deho don naabo y'a ti'n t'igiba k'adda doomizi k'inda sundan bin. ² Aame don naabo yi uune man, an di ruute ti kane gen, y'an t'ela ranadan, a wede son a naabo k'onniyo soo soo, wo y'an igibe k'adda doomizi. ³ A peedo t'ize k'aadumu mesuwe man, y'a udde sey, yi woliyo don doolo an ti guune a bere don duuru, naabo

an k'uune ye an delliyo. ⁴ Man yon y'an di ruute, y'ede: «Kune ton man kun t'odo naabo k'adda doomizo, wo n'un t'ela munda wede derec a ranagan.» ⁵ Man kane an d'ingile. Wede boy gen, a peedo t'ize diine wo a peedo t'ibbira ton inkino, y'a udde sey don naabo yi d'uune, wo y'an di'n igibe k'adda doomizi. ⁶ A lohe man y'a udde sey, yi d'uuney don doolo an ti guune a bere don duuru. Wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me onnugun kun di y'engilo a enno daa naabo me?» ⁷ Man kane an i di ruute, an'de: «Wenda y'ay ki ti'n ziki naabo ye.» Yon y'an di ruute, y'ede: «Aa de gen, kune ton kun engilo naabo k'adda doomizo.»

⁸ A peedo t'a t'iire man, wede boy yi di ruute a wede yeeriyadi, y'ede: «K'odo, don naabo ki'n oozigi wo wede tuuku ton ki-d'elo ranadi te, ki-t'eeso ti don a t'iide k'ita, k'a ti denngo ti don iide ki biza.» ⁹ Inkino man kane don iise naabo a lohe gen an d'iido, wo wede yeeriyo gen y'an d'ele ranadan a wede son a naabo k'onniyo soo soo. ¹⁰ Aame iina kaaba ki kane don iise naabo ti soohe walak man, an elkiyo an t'oona baadan baaki, kacin kane ton an d'uune ranadan tin wede son a naabo k'onniyo soo soo pay. ¹¹ Aame wede yeeriyo gen y'an ele ranadan man, an d'iise gurgirso a tukki wede boy, ¹² an'de: «Kane don a t'iido k'ita wo an niibe peedo soo ton, kee k'an d'ele ranadan aa ki kaye don iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d'urme bini peedo k'ooriyo.» ¹³ Wo wede boy gen, a wede soo ti diinayan yi di'n gime onami, y'ede: «Lanze ki nun, n'a-k'isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nun, n'a-t'ela ranana ki naabadá k'onniyo soo. ¹⁴ Inkino ki t'ambo gettin ranada k'engilo. Don iido k'ita ton ni dehu ranadan n'an t'ele aa ki kee. ¹⁵ Derec, nun ti maalado ette o ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu kunun, a behiyko ere n'isiyo gette kee

ki kolbiso ko?”» ¹⁶ Wo Isa y'a ruute sey, y'ede: «Inkino maṅ ḍoṅ aṅkenṅo kane k'ita, saṅ an t'isa ḍoṅ ki biza, wo ḍoṅ aṅkenṅo kane ki biza, saṅ an t'isa ḍoṅ k'ita.»

Ono k'Isa ḍoṅ k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

¹⁷ Isa yi-kili ki Zeruzalem maṅ, y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an irga siidaṅ, a urzi y'an di ruute, y'ede: ¹⁸ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, an di n' t'eley a bey deero ḍoṅ seḍeke ti ḍoṅ suuniyo k'oogoro. Kane geṅ t'urzi k'onamaṅ nuṅ booro t'a ni seedey ki t'owwo, ¹⁹ wo an di n' t'eley a bey ḍoṅ kane Yawudiyagi ye, kono an di n' t'okkey maade, an di n' gorpipay ti marpa wo an ti n' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko. Wo onniyo sire k'aduwe maṅ, Raa y'a ti n' baldey.»

Tondiyo ki mekk'inṅi Zebede

(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

²⁰ Inkino maṅ mekk'inṅi kuuli ki Zebede, t'inṅitú geṅ t'a d'iide sirpa k'Isa, wo t'a dikke ḍaanadí kono t'a yi tonde. ²¹ Maṅ Isa y'a ti tunde, y'ede: «De koṅ mi dehu moo me?» Tod' ti di ruute, t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida mozikadá maṅ, inṅizó sire eṅ k'a ti'n zappey soṅ a ammidadá, soṅ a geeladá.» ²² Isa y'an di'n gime onamaṅ, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun siba ko kop ki dabar wede nuṅ ni siba me?» Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» ²³ Yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede ni siba geṅ kun siba. Wo ḍe ki ume konso wede a ammidadó soṅ a geeladó geṅ, urzi yoṅ a bey nuuno ye, ume geṅ yoṅ ki kane ḍoṅ Meegó Raa y'an ikkima.»

²⁴ Aame kane sanalliyagi ḍoṅ koomat geṅ an illiga maṅ, an di-gulkuwe ti kane zemba sire geṅṅo.

²⁵ Maṅ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geṅ pay ki ḍaanadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki ḍoṅzaṅ ti toogo, wo kane ḍoṅ deero an d'ombo t'ekki ḍoṅzaṅ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ²⁶ Wo geṅ a diinaguṅ i dehu inkino a k'ise ye. Ki too maṅ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguṅ maṅ, yoṅ geṅ yi t'iso wede naabaguṅ, ²⁷ wo wede tuuku ti diinaguṅ yi dehu y'a t'ise ki biza maṅ, yoṅ geṅ yi t'iso bulaguṅ. ²⁸ Geṅ inkino, nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, n'iido'ṅ kono ḍuwo on o-ki naabe ye, wo ḍe n'iido'ṅ n'an di naabe ḍuwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde ḍoṅ baadaṅ t'adda k'oldikadaṅ.»

Ohine k'eda koṅzayi sire a Zeriko

(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

²⁹ Isa ti sanalliyagi t'adda Zeriko an a t'adde maṅ, ḍoṅ duuru baadaṅ an di'n daaniya. ³⁰ Maṅ i d'ede koṅzayi sire an ti guune a biza k'urzi. Aame an illiga engilso geṅ Isa maṅ, an d'iise ḍollite, an'de: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye!» ³¹ Kane ḍoṅ duuru an di'n eddisito kono an d'anniga, wo kane koṅzayi an a ḍolle baadaṅ i ceeriyo, an d'eesiyo: «Galmeegey, kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a kaye, k'iso adde koduwo a kaye!» ³² Maṅ Isa y'a t'ihira, y'anni wiike wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³³ Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey, ay dehu edayey a-t'ihina.» ³⁴ Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a edayaṅ. A kaamiki, edayaṅ a t'ihina an di wolliyo, maṅ an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaṅ 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney goppon ki Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú

Betpaze, wo a sirpa makkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geŋ yi d'igibe sanalliyagi sire, ² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a d'aanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo, t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n arkidi. ³ Aame wenda y'un ruutey munda maŋ, kun d'eesoy: "Burdari eŋ i dehu Galmeega." Maŋ kesiko wede geŋ burdari y'un d'oolo, kun d'eŋgilo.»

⁴ Geŋ a iina kono a-t'ette a ono d'oŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: ⁵ «Kun an rooto a d'oŋ geeger Siyoŋ geŋ: Eŋno mozigagun me, y'ettiyo ki tuddugun ti buuru, yoŋ addi tasse y'a ti gilo ekk'ulo buuru, seysu ki sarkiya k'attidi*.»

⁶ Inkiŋo maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an d'ingile, wo an t'izo munda wede Isa y'an ruute an d'iso me. ⁷ An t'irkido buuru t'ulutú an d'iido, an a-ti gikkite kallagan d'oŋ deero a dar burdari wo Isa y'a-ti gili eego. ⁸ Kane d'oŋ duuru geŋ, d'oŋ baadan ti diinayan an di gikkite kallagan d'oŋ deero a urzi, d'oŋ ongon an dimbo puutagi k'inda an di gikkite a urzi kay†. ⁹ Kane d'uwo d'oŋ i sooru d'aanadi ti d'oŋ i yi daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di d'ollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡! Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹⁰ Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem maŋ, kane d'oŋ geeger pay an d'iise okkito keŋno keŋno, an di tondiso ti tuddan, an'de: «De yo eŋ wee wee?» ¹¹ Maŋ kane d'oŋ duuru an an di ti'n gime onaman, an'de: «Eŋ nebi Isa, ti geeger Nazaret ki siido Galile.»

Lomme d'oŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48;

Zaŋ 2.13-16)

¹² Saŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'an ilmiti kane d'oŋ isiyo suuk ti d'oŋ k'owilte pay a ume geŋno. Y'an di gippirde taabulyagi ki d'oŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo, wo ti kaakidagi d'oŋ k'owilte deere. ¹³ Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Boozó eŋ an di y' waaka boy wede ki tondiyo Raa§." Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide d'oŋ k'oogire*!»

¹⁴ Aame geŋ i d'ede d'oŋ konzayi ti d'oŋ jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy Raa, wo y'an d'ele beeko. ¹⁵ Kane deero d'oŋ sedeke ti d'oŋ suuniyo k'oogoro an wulle suldi k'armika d'oŋ Isa y'ize me. Wo soŋ an wulle inŋi an d'ollite a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti biza bumbu Dawut!» Inkiŋo maŋ, an di gulkuwe, ¹⁶ wo an i di ruute, an'de: «K'ollige dey ko, munda wede an rootiyo me?» Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo kune ki kotto kun gire munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'aaze kono ti bize k'inŋi sunŋi ti d'oŋ odiyo udu ton, ki d'udde tamma†"?» ¹⁷ Maŋ yi'n iili, wo ti geeger yi t'udde, y'a ingile ki ille Betani y'a onno.

Duud'iyó k'undumu sundí pigiyé (Markus 11.12-14,20-25)

¹⁸ Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruzalem maŋ, aame geŋ mosogo t'a yi ziida. ¹⁹ Maŋ yi wulle undumu sundí pigiyé a biza k'urzi, y'aa d'iide wo de y'iide'ŋ inŋi umbo, yi d'uuney puutagi danŋal. Inkiŋo y'a ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti anki, inŋi ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiyé geŋ a-bilha. ²⁰ Kane sanalliyagi an wulle inkiŋo maŋ,

* **21:5** 21.5 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † **21:8** 21.8 Kakkisa kallagi ti dambu puutagi k'inda a urzi geŋ, i-kaza an i eliyó suma a Isa. ‡ **21:9** 21.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. § **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * **21:13** 21.13 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † **21:16** 21.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

an ziiɗa giggiraŋ wo an di ruute, an'de: «De mummino a kaamiki eŋ miŋ, pigiyee eŋ a-biiha kino me?»²¹ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda k'addugun kun ki niikiyo ye maŋ, kun aane kun d'ise munda wede aa ni ize a pigiyee eŋno. Wo kun aane sey kun i di roote a tokomote, "T'umayí eŋ mi t'oozo mi t'ooro adda bar" toŋ, geŋ a t'ise. ²² Sulɗi ɗoŋ pay kun tonda Raa t'urzi zaapu k'adde a yode geŋ, kun di'n t'oonaa.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

²³ Maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, aame geŋ y'a iise dooyiso ɗuwo. Iŋkino maŋ kane deero ɗoŋ seɗekee ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddi wo an di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto sulɗi eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?»²⁴ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo ɗaŋŋal. Aame onamó kun o ti'n gima maŋ, nuŋ toŋ n'un ti y' kiza urzi wede ni d'isiyto sulɗi eŋ me. ²⁵ Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti ɗuwo ko?» Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'in di roota: "Iŋkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ²⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi ɗuwo" maŋ, kine in d'ede orgiso a ɗoŋ duuru kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ Zaŋ yoŋ nebi.»²⁷ Iŋkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa toŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto sulɗi eŋ me.»

Ono ombide a tukki'inni sire

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede wede soo iŋkino innizi kuuli sire. Yoŋ y'iide'ŋ a uli ki kabba yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, anki k'odo k'in ti wollu

doome k'inda biŋ.»²⁹ Yo ulo geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Aha, ni k'ette ye", wo taŋ booloŋ maŋ i di t'ize attidi, y'a t'iide ki doome me. ³⁰ Maŋ meega y'a iide tukku'ulí wede soo me, wo yi di ruute iŋkino kay. Maŋ yo ulo geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Eyye mee'ki nuŋ, k'oolo n'a t'ette ki doome me." Wo kaciiŋ y'a guune, doome y'a k'iide ye.»³¹ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine kane sire geŋ, wee wee i t'ize munda wede meegi yi dihe me?» Kane deero Yawudiyagi an i di'n gime onamí, an'de: «Wede ki kabba.» Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti erayi ɗoŋ ooniyo ombo bizaŋ t'itadaŋ geŋ, an un uugume ki Moziko Raa te. ³² Ni rootiyto iŋkino kono Zaŋ Batis y'iido k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu toŋ, kun ki d'umbe ye a onamí me, wo ɗe kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti erayi ɗoŋ ooniyo ombo bizaŋ t'itadaŋ geŋ, an d'umbe a onamí me. Wo kune, kun wulle ɗuwo geŋ an umbe me, wo toŋ lekkiyaguŋ kun ki ti gime ye kono kun d'umbe a onamí me.»

Ono ombide a tukki ɗoŋ naabo doome ɗoŋ ulpi

(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

³³ «Kun ollo ono ombide ti doolo eŋno: I d'ede wede doome iŋkino yi d'iide doome k'inda sunɗaŋ biŋ. Doome geŋ y'a ti y' ɗuule ti waaya moŋgali, y'a d'ittiba sôole ki ŋayyu k'inni k'inda biŋ geŋno, y'a d'ippe boy sohuru ki bodɗiyo. Maŋ doome geŋ y'an d'ele ɗuwo an di naabe saŋ yoŋ aggaɗi y'a t'amba, wo yoŋ tuddi y'a iŋgile torguwo. ³⁴ Aame onniyo ki rakku k'inni k'inda biŋ t'iina maŋ, y'a igibe ɗoŋ naabaɗi ki tukki ɗoŋ naabo doome geŋno, kono an i di t'elo aggaɗi ere k'inni k'inda biŋ an rikke te. ³⁵ An iiney maŋ, kane ɗoŋ naabo doome'ŋ an ti'n zidɗe ɗoŋ naabaɗi me: soŋ an di y' gusse baadaŋ, soŋ an di y'iide,

wo wede k'aduwe an ti y' gikkite ti monjali y'a inda. ³⁶ Wede doome'ŋ yi d'igibe doŋ naabadí baadan ti doolo a jiiire doŋ ti poone, wo kane geŋno toŋ doŋ naabo doome an an d'ize inŋkino kay. ³⁷ K'ita maŋ y'an t'igibe ulí wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an i d'ottiley." ³⁸ Wo de aame kane doŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Enŋo ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eŋ y'in d'oopa." ³⁹ Maŋ ulo geŋ an di y'ziida, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

⁴⁰ Maŋ Isa y'a tunde, y'ede: «Inŋkino geŋ aame wede doome k'inda biŋ y'iina maŋ, y'an d'isa mummino a doŋ naabo doome geŋ me?» ⁴¹ Wo kane deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kane doŋ ulpi geŋ wede doome y'iido maŋ, yi ki wolla sommagaŋ ye, y'a ti'n t'ída wo doome k'inda biŋ geŋ, y'an t'ela a doŋ doolo an di naaba, wo kane geŋ aggadí an i t'ela aame iina ume raku k'inŋi k'inda biŋ maŋ.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto kune kun gire ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majaanawa a jiiire k'oozige boy te.

Munda geŋ iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di wolliyo'ŋ munda geŋ i jiiire eego‡.»

⁴³ Kono kamo kun ollo, n'un di rooto: Raa Mozikadí ti beezan y'a-t'amba wo y'an t'ela a doŋ doolo, doŋ aana isa naabo beehiye ere yoŋ yi dehu. ⁴⁴ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' ŋoguma.»

⁴⁵ Kane deero doŋ sedeke ti Pariziyen an illiga ono ombide Isa

yi rootiyo geŋno maŋ, an di zu-une kereŋ yi rootiyo ti kane me. ⁴⁶ Inŋkino maŋ an di dihe urzi an di y' seeda, wo de an d'urgide a doŋ duuru kono kane duwo geŋ an elkiyo'ŋ Isa yoŋ nebi.

22

Ono ombide a tukki tarnaape seedu
(Lik 14.15-24)

¹ Maŋ Isa y'an di ruute sey t'ono ombide, y'ede: ² «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo mozigo y'ize tarnaape a seedu k'ere k'ulí. ³ Yi d'igibe doŋ naabadí an di waako doŋ yi'ni wiike a tarnaape seedu k'ere k'ulí, wo kane an di-tuugo k'ettiyo me. ⁴ Inŋkino maŋ yi d'igibe doŋ naabadí ti doolo, y'an di ruute, y'ede: "Kun'do kun an rooti a doŋ ni'ni wiike geŋ, kun'de: Galmeegey y'ede: Ombo ettú t'iide baa, kun t'edi tarnaape seedu. Bunganarzó ti inŋi bungarí doŋ bokkidagi iide k'aadumu mozagi ni-wildite." ⁵ Wo kane doŋ yi'ni wiike geŋ seezan ye, an di tiipe wede tuuku toŋ k'ume naabadí naabadí, soŋ k'adda doomizí, soŋ k'ume suukadí ⁶ wo doŋ soŋ an di zidde doŋ naabo mozigo, an an d'ize ulsu wo an a di'n iide. ⁷ Inŋkino mozigo y'a gulkuwe, y'a igibe asigiryagi an t'iido kane doŋ i t'iide doŋ naabadí, wo geegirzan an a-t'uuyo. ⁸ Maŋ y'an di ruute doŋ naabadí, y'ede: "Ombo tarnaape seedu ettú t'iide, wo de kane doŋ ni'ni waaku geŋ an ki t'iide ye k'ombo me. ⁹ Inŋkino maŋ kun'do k'urziyagi k'okkime, wo doŋ pay kun t'ooney a daanagun geŋ kun ti'n waaki an d'isa tarnaape seedu." ¹⁰ Doŋ naabo geŋ an d'ingile k'urziyagi k'okkime, wo doŋ an uune pay a daanadan geŋ an ti'n wiiko, doŋ beehiye ise doŋ ulpi toŋ maŋ. Geŋ inŋkino biino ki tarnaape seedu duwo an d'ûune boo.

‡ 21:42 21.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

11 Saŋ maŋ mozigo yi-t'iide adda biino y'a-t'eese doŋ yi'ni wiiko, aame geŋ yi wolliyo maŋ wede soo yi ki t'usso'ŋ kalle ki tarnaape seedu ye. ¹² Mozigo yi di ruute, y'ede: "Laŋze ki nuŋ, kee ki-t'iido daa kalle ki tarnaape seedu mummino me?" Wo yo wede geŋ y'a k'ihina bizi ye. ¹³ Inŋkino maŋ mozigo y'an di ruute doŋ naabo, y'ede: "Wede eŋ kun yi soodo, kun ti kettito beydi ti zoŋdi wo kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite molo wo k'aadumu sina."» ¹⁴ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto doŋ Raa yi'ni waaku kane baadan, wo de doŋ yi biire i-t'etta Mozikadi kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ

(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

¹⁵ Inŋkino maŋ kane Pariziyen an a d'irga siidan, an di ruute a tuk'Isa kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onami. ¹⁶ Saŋ maŋ an d'igibe doŋ miibi ti diine sanalliyagan ti kane doŋ a ita k'Erod. An iide'ŋ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono doŋ derec, ki dooyiso urzi Raa t'ono doŋ derec, ki k'orgiso eda duwo ye, wo ki'ni wolliyo duwo geŋ pay kaŋ soo. ¹⁷ Inŋkino k'ay ki ti rooti doo, elkiyada moo a ono eŋ me: A urzi k'oogiradin miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» ¹⁸ Wo Isa metinkadan y'a ti zuune, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, de ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? ¹⁹ Kun o k'eeli soŋko tamma ere k'eliyo jibaaye n'a ki wolle do?» Maŋ an i-d'eele tamma soo. ²⁰ Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» ²¹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romeŋ yon

ki yode, kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yon ki yode, kun i y'elo.»

²² Aame an illiga ono geŋno maŋ, an di ziida giggiran. Maŋ kane an di y'iili a umayi, an d'ingile.

Tondiyo a urzi baldiya

(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

²³ A onniyo gettiyo batum doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sudaŋ Saduseyen geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyo doŋ i t'inda geŋ an ki ti balda ye. Inŋkino Isa an di y'tunde, an'de: ²⁴ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede: "Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadi y'a ti seeda kono an t'eh e inŋni a suma ki wede inda geŋno*."»

²⁵ Inŋkino aakede di kaye i d'ede zamba kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe, inŋkino leemadi wede ki sirwe y'a ti ziida mandaayawa gette. ²⁶ Wo leema geŋno ton y'a inda daa magiŋe kay, wede k'aduwe ton inŋkino, maŋ kane zamba sarat geŋ an ti duude wo an t'inda pay.

²⁷ Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo ton t'aa d'inda. ²⁸ Inŋkino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane doŋ sarat geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay geŋ miŋ kulutu me?» ²⁹ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono kun ki'n suune ye ita k'ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ise togo Raa ton maŋ. ³⁰ Derec, a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedda tuddan ye baa, wo de an di lekkey daa seddu aa maaleekiyagi a kandaane. ³¹ Wo a urzi baldiya ki doŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

* **22:24** 22.24 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziida erewo wo y'inda daa magiŋe maŋ, leemadi y'a ti seeda, wo ulo wede an t'eha ki kaŋba geŋ, an i di zaape sundi a suma ki leema wede inda geŋno, wo korbitayi ton a yode.

32 “Nun̄ Raa k’Ibirayim, k’Isaaka wo ki Yakup†.” Isa y’a ruute sey, y’ede: «Raa geñ yon̄ Raa ki d’oñ unto ye, yon̄ Raa ki d’oñ zeere‡.» 33 Kane d’oñ duuru illiga dooyisadí gette, an i ziida an di biyiso biyiso baa.

Urzi k’oogoro wede goole a jiire (Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

34 Aame Pariziyen̄ geñ an illiga Saduseyen̄ Isa y’an iide, bizañ an ki ti y’ohine ye mañ, kane an iide’ñ an t’ugiye kañ soo. 35 Wo wede soo ti diinayan̄, yon̄ wede suuniyo k’oogoro, y’a d’iide sirpa k’Isa, yi dehu yi-d’ekke ikka t’urzi k’ono, wo y’a yi tunde, y’ede: 36 «Wede dooyisadey, adda mattup k’oogoro Muusa, urzi k’oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

37 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «“Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay wo ti elkiyadá pay§.” 38 Geñ urzi k’oogoro wede goole a di jiire pay. 39 Wo en̄no wede ki sirwe ton̄, yon̄ goole aa bakadí kay, “Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum*.” 40 Ono d’oñ pay an riine ti kaaga adda mattup k’oogoro Muusa, ti d’oñ ki nebiyagi geñ, toogadañ tin̄ urzi k’oogoro sire en̄no.»

Almasi ti Dawut (Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

41 Koore kane Pariziyen̄ an lekkiyo ogiyso geñ, Isa y’an di’n tunde, y’ede: 42 «Elkiyagun̄ moo me a tukki Almasi Raa yi biire me? Yon̄ y’ad’o ti biza bumbú k’aaye?» Kane an i di’n gime onamí, an’de: «Yon̄ y’ad’o ti biza bumbú Dawut.» 43 Isa y’an di ruute, y’ede: «De geñ mummino Dawut t’urzi k’Unde Raa y’a yi wiike Almasi “Galmeegi” me? Ni

rootiyo in̄kino kono Dawut y’a ruute ti kaaga, y’ede:

44 “Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y’ede:

K’edi ki-koonaa a ammidadó kino, bini d’oñ k’aduzá n’an isa aa munda ki bita ti d’andi zon̄d’á†.”

45 In̄kino mañ Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geñ mummino Almasi y’a ad’o ti biza bumbú Dawut d’aññal me‡?» 46 Ti diine kane Pariziyen̄, wenda soo ton̄ i di kime onamí umbo. Wo ti onniyo gettiyo an d’urgide, an di y’ tondite ti doolo sey me.

23

Tookiyo kuude d’oñ duuru ekki Pariziyen̄

(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

1 Sañ mañ Isa y’an di ruute d’oñ duuru ti sanalliyagí, y’ede: 2 «Don̄ suuniyo k’oogoro ti Pariziyen̄, an d’ede urzi ki dooyiso k’oogoro Muusa. 3 In̄kino mañ kun ollo onamañ wo munda wede an un ruute geñ kun t’iso. Wo de a urzi naabadañ kun ozire ye, kono munda wede an dooyiso geñ an ki sooru eego ye. 4 Kane geñ an di’n isiyo d’uwo ki toogo an di daane urziyagi k’oogoro d’oñ ti doolo kane batum an a zaapu t’eedañ t’ekki d’oñ ki Raa, sarkiyatú ooñe aakede an kettiso attidi an a di zaapu a dar d’uwo. Wo de a attidi geñ, kane batum ti yilsadañ soo ton̄ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo d’uwo geñ me. 5 Kane geñ naabadañ pay gette an isiyo kono d’uwo an di’n wolle. In̄kino an d’isiyo munda aakede laaya a ise goole ti d’oñ ongo an t’eliyto mattup k’oogoro adda an a di kettiso a zumbamañ wo a

† 22:32 22.32 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ 22:32 22.32 Isa yi rootiyo, Raa geñ yon̄ Raa ki d’oñ unto ye, yon̄ Raa ki d’oñ zeere: i-kaza kane d’oñ ad’o Ibirayim, Isaaka wo Yakup geñ an t’inda ti kaagine ozzinagi baadañ ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere mañ, geñ i-kaza baldiyya ede. § 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5.

* 22:39 22.39 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † 22:44 22.44 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 22:45 22.45 Mummino Almasi y’a ad’o ti biza bumbú Dawut d’aññal me: Geñ i-kaza Almasi y’etto ti sirpa Raa, ti biza bumbú Dawut d’aññal ye.

maydayzan*, wo a boha kallagan ton an a d'isiyo gozubo sonhirti i ceeriyo†. ⁶ Adda tarnaapagi a ume k'ombo, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda boydi don in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁷ A bere don duuru ton, an dehu duwo an di'n t'eesite ti ottilso, wo an di'n waake "Wede dooyiso, wede dooyiso." ⁸ Wo kune ti diinagan wenda y'oyya ye an di y' waake "Wede dooyiso" me, kono kune pay min zamba kan soo, wo wede dooyisagan min yon soo danjal. ⁹ A siido ette wenda soo ton kun di y' waake "Meegey" umbo, kono kune un d'ede Meega soo danjal, yon a kandaane. ¹⁰ Wo kune ti diinagan wenda y'oyya ye an di y' waake "Mozigo" me, kono kune un d'ede Mozigo soo danjal, yon Almasi Raa yi biire. ¹¹ Wede goole a jiire ti diinagan gen min yi koono wede naabo ki kune. ¹² Wede tuuku tuddi yi ti koliyo man, yon gen Raa y'a y'isa nenku, wo wede tuuku tuddi yi ti t'isiyo nenko man, yon gen Raa y'a y'isa goole.»

Dabar a kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen

¹³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigan sire sire! Kune'n a duwo kun an t'appiya a biza k'ettiyo ki Moziko Raa te. Kune batum min kun ki t'ettiyo ye, wo a don i dehu i-t'ette gen kun an t'eegirso.

[¹⁴ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigan sire sire! Kune'n bey mandayayi kun t'ombo pay, wo kun eesiyo ton diyo Raa man ki noko nokot, kono duwo an un di'n wolle.

Kono kamo booragan t'a kooney wehini a ceerey.]

¹⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigan sire sire! Kune'n k'ume tuuku ton kun d'engilso torguwo, a siido wo t'ekk'ahu pay, k'ooniyo wede soo danjal yon Yawudusu ye wo kun d'isiyo y'a t'ise Yawudusu. Wo aame yi t'isiyo Yawudusu man, kun di y'isiyo wede i t'iide k'ettiyo k'adda k'uwo i dooliyo tan sire a jiire ti ere ki kune batum.

¹⁶ Dabar a kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kun di rootiyo, kun'de: "Aame wedusu y'alzu ti Boy Raa man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti dap ere adda Boy Raa man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." ¹⁷ Kune don elkisagan umbo wo aa konzayi, a jiire min dap kunun Boy Raa wede i-ti t'isiyo dap gette kamilen a daana Raa ko? ¹⁸ Wo kun di rootiyo sey, kun'de: "Aame wede y'alzu ti ume sedefe man, yon gen onami yi ki'n ziida zakidi ye ton i k'ise munda ye, wo aame y'alzu ti munda sedefe zaapu ekk'ume sedefe genno man, yon gen i dehu onami y'anni seeda zakidi." ¹⁹ Kune don aakede konzayi no, a jiire min munda sedefe kunun, ume sedefe wede i-ti t'isiyo sedefe kamilen a daana Raa ko? ²⁰ Gen inkino wede y'alzu t'ume sedefe man, gen y'alzu t'ume sedefe genno wo ti suldi pay don eego. ²¹ Wede y'alzu ti Boy Raa man, gen y'alzu ti Boy genno, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pay. ²² Wo wede y'alzu ti kandaane man, gen y'alzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego batum.

²³ Dabar a kune don suuniyo

* **23:5** 23.5 Munda aakede laaya an t'eliyo mattup k'oogoro adda: I-kaza munda wede kane Yawudiyagi don i seedu urzi Raa zakidi gen an okkime ki baace an t'eliyo mattup k'oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a maydayzan wo ti zumbaman, t'urzi gen an d'elkiyo a ogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5** 23.5 Kane Yawudiyagi don i seedu urzi Raa zakidi gen, a booha kallagan an a d'isiyo gozubo sonhirti ki kuube wede ficici, t'urzi gen an d'elkiyo a ogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de suldi don a jire adda k'oogoro ki Raa, aakede munda wede kun d'ise ki diine a duwo, isiyo k'adde koduwo a duwo, ti seedu daayum zakidi a urzi Raa, kane gen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye. ²⁴ Kune don aa konzayi i dokkiyo duwo, kune aame kun sobo ahu gen, tuude yi tooriro ton kun di y'ambu, wo kacin zinzo ton kun ti soho.

²⁵ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kune'ŋ kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo adda'ŋ onniyo boo ti tama wo ti suldi don ulpi tuddugun ti dehu. ²⁶ Kune Pariziyen don aakede konzayi no, ki poone kulso kun t'opilo addutu kamilen doo min, inkino man dartu ton a-t'isa kamilen pay.

²⁷ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi don an an t'eliyo buuye tuware‡ k'a wolle beehiye, kacin t'adda'ŋ onniyo boo t'ossagi ki don i t'inda, ti ita suldi don pay ruumiyo. ²⁸ Wo kune ton inkino, a eda duwo kun ti t'isiyo tuddugun kune ki diine a daana Raa, kacin bizigun sire sire wo addugun onniyo boo ti suldi don ulpi.

²⁹ Dabar a kune don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, kune don bizigun sire sire! Kun aabufu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane don ki diine muuziyagan kun ti'n raaniya murkic ti buuye, ³⁰ wo kun d'eesiyo:

“Aame ti eda mongidagey gen kaye ede man, ay a ki ti kette kan soo ye ti don towwo nebiyagi me.” ³¹ A onamgun ti suldi don kun isiyo gen, i-kaza kune itagun soo ti don iide nebiyagi me. ³² De inkino man, kun d'odo t'inkino aakede ki maawugun g'aaze! ³³ Kune aa mimbayi wo don ulpi aakede mankikagi, ki kotto kun ki t'alda ye, booro t'un di'n seeda k'adda k'uwo. ³⁴ Kono kamo kun ollo, n'un t'igibo nebiyagi ti don suuniyo k'oogoro, wo duwo don un di'n dooya urzi Raa. Don son kun ti'n t'ida, don ongo kun ti'n taakita ekk'inda don zappu ekk'eeban kan tontilko, don ongo son kun di'n gorpipa ti marpa adda boydi don kun di dooyiso, wo kun di'n limmita geeger ti geeger. ³⁵ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, kune Yawudiyagi kun iide don ki diine baadan, wo kono ki puuzadan gette kune Raa y'un ti'n t'ela dangay. Ki poone kun iide Abel wede ki diine, san don ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun y'iide adda booro Boy Raa, a diine Boy Raa ti ume sedefe. ³⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzo kane pay gette.»

*Môolo k'Isa kono Zeruzalem
(Lik 13.34-35)*

³⁷ «Wayya kune don Zeruzalem no! Wayya kune don Zeruzalem no! Kune don i towwito nebiyagi, wo don Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n towwo. Nun tan baadan baadan n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussiyo innitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye! ³⁸ Inkino man boygun Raa y'un di y'oola§. ³⁹ Wo kun ollo n'un di rooto, ti anki nun kun ki n'wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di rooto: “Beeko Raa ti koon a

‡ 23:27 23.27 Muuziyagi ki Yawudiyagi gen an an t'eliyo buuye tuware, kono a didfo ton k'a ti wolle kereŋ, k'a ki ti kili t'eego ye. Wo son a urzi k'oogoro aame muuzo ki ti butte man, a ki ti k'ise kee wede ganigi a daana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16. § 23:38 23.38 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5.

ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*.”»

24

Ono a urzi ruugiyo Boy Raa (Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

¹ Isa yi t’udde t’adda booro Boy Raa wo yi dehu y’engile man, kane sanalliyagi an a d’iide sirpadi kono an i di kize majjaanika k’oozige Boy Raa. ² Man Isa y’an di ruute, y’ede: «Pay en kun wolliyó de’η? Wo d’erec n’un di rooto, makkolo soo ton t’ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y’iiney ekki makkolo k’Inda k’Olibiye, man y’a-guune siidi. Aame gen sanalliyagi an a d’iide sirpadi wo an di y’ tunde, an’de: «Kee k’ay ki ti rooti doo, suldi gen an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza urzi kamada ti onniyo ere duniya ti danga me?» ⁴ Isa y’an di’n gime onaman, y’ede: «Kun koono mentikagi, wenda soo ton y’un ti’n dagga ye. ⁵ Derec, i d’etto don baadan an t’ambo sundó, wede tuuku ton y’a t’eesa: “Nun Almasi Raa yi biire!”, wo kane gen an di dagga duwo baadan. ⁶ Kun d’olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d’olliga rabila k’arka dokki. Aame gen kun koono mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi gen an d’aane, wo aame gen a ki t’isa dangiya duniya ye botto. ⁷ Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. I d’isa mosogo ti nonjirso siido adda siidiyagi baadan. ⁸ Wo kane suldi pay gen, aakede kakkisa ere ki poone k’erewo addutu i t’umbe k’ehiyo. ⁹ Inkinno man duwo an un di’n t’ela bey don k’adugun kono an un di’n dabira wo an un ti’n t’ida. Wo kane don siidiyagi pay an un di’n olmidá kono kun umbe

a sundó. ¹⁰ Aame gen don baadan urzi zaapu k’addan a nun an d’oola, kane gen an d’odfipa ita tuddan ki seddfuzan, wo an d’olmidá tuddan. ¹¹ I d’adda don baadan an ti t’isa tuddan aa nebiyagi, wo kane gen an dagga don baadan. ¹² A ume tuuku ton suldi don ulpi gen an d’aagila k’aagulu, inkino geyyiso tudde ton t’a t’isa baata. ¹³ Wo de wede y’a ziida zakidi a urzizo bini dangu man, yode gen Raa y’a y’utta. ¹⁴ I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siidiyagi pay, wo kane ita duwo pay ton an di t’olliga ti kuudan doo min, san duniya t’a danga kollo.»

Onniytagi don etto ki dabar baadan

(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

¹⁵ «Kune kun di wolla munda wede ulsu k’a y’azzira wo yi lat-tiya, gen a-t’etta a ono don ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munda gen an ti y’ zaapa adda Boy Raa a ume wede kamilen. Wede i gariya ono en eedi ti’ni soodo beehiye. ¹⁶ Aame gen kane don adda siido Ziide an t’ombo k’ekki mongali. ¹⁷ Wede y’a ti gili yi-guune t’ekki dangayadi* man, yon gen yi-deega ambu munda adda dangay ye, yi t’ombo. ¹⁸ Wo wede yon adda doome man, yi t’ombo, yi kima boy ambu kallayi wede goole ye. ¹⁹ A onniytagi gen aasa dabar baadan a kane erayi don mahuwagi ti don innizan an oodiyo! ²⁰ Kun tondo Raa kono okkagun t’a k’isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadin ye. ²¹ Inkinno man dabar gette t’aasa oone baadan. T’ume k’eesiyo duniya bini ankenno, dabar inkino i k’ize ye, wo ki daana ton i k’isa ye. ²² Aame onniytagi don ki dabar gen Raa y’a ki’n ihira goppon ye man, wede tudde soo ton umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi gen

* **23:39** 23.39 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. * **24:17** 24.17 Yi-guune t’ekki dangay: I-kaza a siido k’Izirayel gen duwo dangaydayzan awhizan patal, kono a ume muno an a di koliyo t’eege, an di lekkiyo wo an d’isiyo naabadan.

y'an ôhira goppon kono don yi biire ki yode. ²³ Injino man aame wenda y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yon a enno!" ise "Yon a ummey!" man, kune onami kun amba ye. ²⁴ Ni rootiyo injino kono i d'adda duwo an ti t'isa tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti duwo an ti t'isa tuddan aa nebiyagi. Kane gen an d'isa suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego, aame urzi ede man kane an di dagga duwo don Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye. ²⁵ Kun ollo, suldi en n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.

²⁶ Injino man, aame an un ruuta, an iisa: "Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yon adda balda!" man, kun'ta ye, ise wenda y'un ruuta, y'iisa: "Kun ollo, yon yi t'umbida a enno!" ton man, kun amba ye a onami me. ²⁷ Derec, aa kun wolliyo mizzi y'omile i-ti tooriyo kandaane ti kese peedo ge-koliyo bini peedo k'ooriyo gen, aaniya ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, t'aasa injino kay. ²⁸ A ume wede nuune yi t'udiga gen, zumbi ton ti t'ogiya angenno.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede
(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

²⁹ «Onniytagi don ki dabar gen an t'ingila lewwet man, peedo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye, moldali an sildita ti kandaane, wo suldi don an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga. ³⁰ Aame gen a kandaane i d'isa munda a kiza kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno. Injino ita duwo pay adda duniya an dillita molo wo an di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, ni kama ti kandaane ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d'ede. ³¹ Maaleeka y'a baaha parre ti kandaane, n'a t'igiba maaleekiyagó k'adda siidiyagi don a duniya itatú pide, an di t'ogiya don ni biire.»

Ono ombide a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

³² «Kun wollo wo kun elko a ono ombide don a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oddize wo putagutu eesiyo roofiyo man, gen kune kun suune adda k'addugun kizini yon goppon. ³³ Gen injino kay, kune ton kun wulla suldi pay gen an iina man, kun suuno kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en tod'te goppon, aakede nun a biza bumbugun. ³⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Don ankenno en an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen an d'aana me. ³⁵ Kandaane kane ti siido an t'engila, wo kane onamo an ki t'engila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidi i ti suune onniyo te
(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

³⁶ «Wo suldi gen an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo man, i suune yode Meega Raa siidi. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa ton man. ³⁷ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi don ki Nowe gen, a kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede enno ton, aasa injino kay. ³⁸ Adda k'onniytagi don ti kaaga ki poone mizzi goole y'a koppa, ahu an t'ooma siido gen, duwo an d'ombo, an sobo, an seddu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jire. ³⁹ Kane ulban an k'oodiyo a munda ye bini mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo gen pay an t'inda adda k'ahu†. Gen aasa injino kay a kama ki nun wede an n'ehe aa ulo wede en me. ⁴⁰ Injino man kuuli sire kane adda doome soo, wede soo gen an di y'amba wo wede son an di y'oola. ⁴¹ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ⁴² Injino kun lekko zeere, kono kun ki suune ye onniyo ere tuuku nun Galmeegugun ni kimo te.

† 24:39 24.39 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24.

⁴³ Ono enj kun ollo koduwo: Aame wede boy genj yi suune peedo ere tuuku a diddo wede k'oogire y'etto manj, y'a lekke zeere, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁴ Genj injkino kune tonj manj kun koonaa mentikagi, kono nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

(Lik 12.42-46)

⁴⁵ «Injkinoo manj wede naabo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo genj, a yode genno galmeegi yi oola attidi pay ki donj naabadi ongonj me, kono y'an t'ela ombadanj aame peedo t'iida manj. ⁴⁶ Unsuwo a wede naabo genj me, aame galmeegi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo manj. ⁴⁷ Derec injkino wo n'un di rooto: Wede injkino genj galmeegi yi di t'ela attidi ki sulfizi pay a beezí. ⁴⁸ Wo de aakede wede naabo ulsu genj y'ilka adda k'addi, y'iisa: "Galmeego enj yi t'usso", ⁴⁹ wo yi t'iida taazu donj an naabiya kanj soo, wo yi t'ussa a omba ti sobito t'eebi donj i sobo i ceeriyo eego. ⁵⁰ Manj galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo genj yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. ⁵¹ Galmeegi yi di t'ela dangay ere zakidi wo yi-t'ela aggadi aa ki donj bizañ sire sire, a ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina.»

25

Ono ombide a tukki konazi koomat

¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Injkinoo manj Moziko Raa tod' ti deeyiso aa naabo konazi kane koomat an di zikiti lampiyaganj an t'iide okkime ki kule yi seedu erewo. ² Ti dine kane konazi genj, donj paat sonj elkiyadanj umbo wo donj paat sonj an d'ede elkiyo. ³ Kane konazi donj elkiyadanj umbo genj lampiyaganj an t'uunite t'egey wo ti doolo an a

ki d'umbe ye a beezan me. ⁴ Wo kane konazi donj an d'ede elkiyo genj, lampiyaganj an t'uunite wo an a d'iipe egey adda kunjilaganj. ⁵ Wo yo wede i seedu erewo genj yi-t'usso y'a k'iina kesiko ye, injkino manj kane konazi genj moone t'an di'n ziida pay, an d'udige kuy. ⁶ A diddo meeda manj an d'illiga dolla, an'de: "Kun ollo, kule wede i seedu erewo y'ettiyo! Kun t'addi okkimayi!"

⁷ Injkinoo manj kane konazi pay genj an t'innite wo lampiyaganj an di'n ikkima. ⁸ Kane donj elkiyadanj umbo genj, an tunde a bey donj an d'ede elkiyo, an'de: "Kun ay eeli egaygunj kono lampiyagey i t'unto." ⁹ Wo kane donj an d'ede elkiyo genj an an di'n gime onamanj, an'de: "Aha, in ki t'iida ye! Kun'do k'ume k'owilte, kun owili a kune me." ¹⁰ Kane an d'ingile an d'owilo egey me, koore genj yo kule wede i seedu erewo, y'a iina. Manj kane konazi donj paat i t'ikkima tuddanj genj, an t'iide k'adda boy tarnaape seedu ti yode kanj soo, wo biza y'an t'ippe ti kerle. ¹¹ Sanj manj kane konazi donj elkiyadanj umbo genj an d'iina, an d'iise dollite, an'de: "Galmeegey, Galmeegey, k'ay t'ohon!" ¹² Wo de yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: "Derec injkino wo n'un di rooto: Kune anj wenda n'un ki'n suune ye."» ¹³ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Injkinoo manj kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise peedo tuuku ere n'etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombide a tukki donj naabo ado

(Lik 19.12-27)

¹⁴ «Wo sonj Moziko Raa gette tod' ti deeyiso aa naabo wede boy injkino, yi dehu y'engile torguwo. Ki poone y'a engila genj, y'a wiike donj naabadi y'an d'ooli laalayí a beezan. ¹⁵ A wede sonj yi d'ele tammiyagi ki dap dupu paat, a wede soo yi d'ele tammiyagi ki dap dupu sire wo a wede sonj yi d'ele tammiyagi ki dap

* **25:15** 25.15 Tammiyagi ki dap dupu soo: I-kaza gurus baadanj suma wedusu y'a naabe k'ozzine koomat.

dupu soo*, a wede tuuku ton yi-d'eele a toogadí toogadí, man yon tuddí y'a ingile. ¹⁶ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, kesiko y'a ingile yi naabiya eego t'aa d'aagulu wo y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu paat sey. ¹⁷ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire ton inokino, y'a ti niibe y'a d'uune t'eego tammiyagi dupu sire. ¹⁸ Wo wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a ingile y'iide'ŋ yi d'ittiba olde a siido wo sonko galmeegí yi-t'umbida adda.

¹⁹ Galmeeki don naabo gen yi likko bini man, san y'a aaho wo y'a dihe y'a wolle sonko ere don naabadí an i di t'ele. ²⁰ Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu paat gen, y'a d'iide sirpadí, yi-d'ele tammiyagi dupu paat don y'uune t'eego genno, wo yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu paat n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu paat ti doolo, anken enno ki wollo." ²¹ Man galmeegí yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidá zakidi, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmeegá." ²² San man wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu sire gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, kee k'o iili tammiyagi dupu sire n'a niibe, n'aa d'uune tammiyagi dupu sire ti doolo, anken enno ki wollo." ²³ Man galmeegí yi di ruute, y'ede: "Gen koduwo kee wede naabo beehiye ki seedu zakidi a naabadá, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidá zakidi, anken n'a-ki ti zaapo a naabo ere baadan. K'edi, k'isa unsuwo ti nun galmeegá." ²⁴ Man wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu soo gen, y'a d'iide sirpadí yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, ni suune kee wehini a naabo me, ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki ki zire ye ton

man. ²⁵ Inokino n'a urgide, n'iide'ŋ ni d'ittiba olde a siido, tammiyagi dupu soo gen ni t'umbida adda, anken laalayá enno ki wollo." ²⁶ Wo galmeegí yi di'n gime onamí, y'ede: "Kee wede naabo ulsu wo golge, ki suune ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye, wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye. ²⁷ Inokino ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda banki ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu." ²⁸ Inokino y'an di ruute a kane don a sirpadí gen, y'ede: "Tammiyagi dupu soo gen kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tammiyagi dupu koomat. ²⁹ Derec, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eego i di t'isa baadan a ceera, wo de a wede i-k'ede ye gen, mundazí wede boolon y'elkiyo yi t'oona ton an i-t'amba. ³⁰ Wo ki yo wede a naabo kontilme gen, kun di seddi ti paate adda zimolo, ume wede ki dollite moolo wo k'aadumu sina."»

Booro ere a onniyo k'ita

³¹ «A onniyo k'ita nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kimo adda mozikadó ti maaleekiyagi pay gen, n'a di kooná a kaakido moziko adda daryikadó. ³² Ita duwo pay an di t'ogiya a daanadó, wo duwo n'a ti'n dokkida sire aakede wede k'elso y'ahuntu moode ti dambami. ³³ N'an ooya kane don aa dambami a beezó k'ammade, wo kane don aa moode a beezó ki geelo. ³⁴ Inokino man nun mozigo n'an di roota a kane don a ammidadó, n'a t'eesa: "Kun'di kune don Meegó Raa y'un ti ziipe beeko, kun t'odo a Moziko Raa, tod'te yon y'un t'ikkima a kune, t'ume k'eesiyo duniya too. ³⁵ N'un rootiyo inokino kono aame nun mosogo, ombo kun o d'eele, aame nun orme, ahu kun o d'eele, aame nun torgusu, kun di n' ziidá bey sire. ³⁶ Aame nun bontilin, kun di n' usse, aame nun tuddó eeni kun t'iide tondiyadó, wo aame nun adda dangay ton kun t'iide wolliyadó."»

37 Injino maŋ kane doŋ ki diine an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegay, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo wo ay a d'eele ombó me, ay gi di wulle kee ôrme wo ay a d'ele ahu me, 38 ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi di ziida bey sire me, ay gi di wulle kee bontiliŋ wo ay ki ti k'usse me? 39 Woogo me kaye ay d'illiga kee tuddá eeni wo ay d'iide tondiyadá me, ay d'illiga kee adda dangay wo ay d'iide wolliyadá me?" 40 Wo nuŋ mozigo n'an di'n kima onamaŋ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku kun ize munda soo a wede soo ti diine zembadó d'uwó an i k'eliyo suma ye geŋ, geŋ kun ize a nuuno."

41 Saŋ maŋ nuŋ mozigo n'an di roota a kane doŋ a geeladó, n'a t'eesa: "Kune doŋ eggun duudiyo, kun ti ledfo ti tuddó me, kun engilo k'adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, Raa yi mudde a Meeda siitandani ti maaleekiyagutú.

42 Dabar gette kun uune kono aame nuŋ mosogo, ombó kun o k'eele ye, aame nuŋ ôrme, ahu kun o k'eele ye. 43 Aame nuŋ torgusu geŋ kun ki n' ziida bey sire ye, aame nuŋ bontiliŋ geŋ kun gi di n'usse ye, aame nuŋ tuddó eeni wo adda dangay geŋ wolliyadó kun k'iide ye." 44 Injino maŋ kane toŋ an o ti'n kima onamó, an t'eesa: "Galmeegay, woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo ise ôrme, torgusu ise bontiliŋ, ise ay d'illiga kee tuddá eeni ise adda dangay wo ay gi di nuuge ye me?" 45 Maŋ nuŋ mozigo n'an di'n kima onamaŋ, n'a t'eesa: "Derec injino wo n'un di rooto: Aame tuuku munda soo kun k'ize ye a wede soo ti diine kane doŋ d'uwó an i-k'eliyo suma ye geŋ, kune kun k'ize ye a nuuno." 46 Wo kane geŋ an t'etta k'adda dabar ere ki daayum, wo kane doŋ ki diine an t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zan 11.47-49,53)

1 Isa dooyisadí pay gette y'a ti diŋge maŋ, y'an di ruute a sanal-liyagí, y'ede: 2 «Kune kun suune tarnaapayin ki Pak geŋ a guute onniyo sire maŋ y'a adfa, aame geŋ nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede en an di n' seeda, an di n' t'ela a bey doŋ k'olmidayó, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.»

3 A onniyo gettiyo batum deero doŋ sedefe ti kane doŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye adda boy ki mozigo goole doŋ sedefe sundí Kayip. 4 Kane geŋ an t'iide onamaŋ pay kaŋ soo, Isa an di y' seeda ti metiniko ki tôwwadí. 5 Wo kane an di ruute, an'de: «Yoŋ in ki y' seeda adda tarnaape kino ye, para maŋ doŋ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egay doŋ eediyadan unse ekk'Isa
(Markus 14.3-9; Zan 12.1-8)

6 Isa yoŋ a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yoŋ ki bitide, 7 an di guune ombó. Aame an ti guune geŋ, i d'ede erewo t'a d'iide sirpa k'Isa, a beytú ulo diŋgile an ikkima ki mokololo sundutú albaatir, adda egey doŋ eediyadan unse zooyayan ooŋe baadan, ti-t'ibi ekk'Isa. 8 Kane sanal-liyagi an wulle injino maŋ, ulbaŋ an ki t'ize unse ye, an di rootiyto diinayan, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey me? 9 Egey geŋ in aane in t'owila ti zooye wede ooŋe baadan, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye.»

10 Isa y'a zuune munda wede an rootiyo me, maŋ y'a ruute, y'ede: «Erewo kun i-t'oodé ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geŋ a nuŋ unse.

11 Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune, wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. 12 Tod' t'ibi egey doŋ eediyadan unse a tuddó en, aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo.

13 Derec inĵino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette d'uwu an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero d'ofon sefeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

14 I d'ede wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire yon sundi Ziidas Iskariyot. Yon y'iide y'a uuney kane deero d'ofon sefeke, 15 wo y'an di ruute, y'ede: «Kun o-t'ela moo me, aame Isa n'un y'ela a beygun maŋ?» Maŋ kane geŋ an i di ruute an i di t'ela tamma ada g'ado*. 16 T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me.

Isiyo k'ombo tarnaape ki Pak
(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

17 Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'iina maŋ, kane sanalliyagi an aa d'iide k'ume k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tarnaapayin ki Pak te?» 18 Yon y'a ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger di wede kino, kun t'odoy di yode wo kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey y'ede, yon onniyadi gopon, wo di kee ay isa tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me."» 19 Kane sanalliyagi an t'ize munda wede Isa y'an ruute me, inĵino ombo tarnaape ki Pak an t'ize.

20 A peedo t'a t'iire maŋ, Isa ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ an di guune ombo. 21 Aame an ombo geŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec inĵino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun y'a ni t'ela bey d'ofon k'olmidayó.» 22 Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondon, wo wede tuuku ton yi di y' ton-diyo, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, nuuno ko, nuuno ko?» 23 Yon y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede ay

igibe beezey kaŋ soo adda k'ooko eŋ, yode i ni t'ela bey d'ofon k'olmidayó me. 24 Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a ono d'ofon an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno. Wo de dabar a yode wede i ni t'ela bey d'ofon k'olmidayó, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an ki y'ehe adda duniya ye ton bee!» 25 Ziidas wede i t'ela Isa a bey d'ofon k'olmidayí geŋ, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti'n gime onamí, y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»

Ombo ti sobo i-kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

26 Aame an ombo geŋ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, maŋ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, kun t'oomo, ette tuddó.» 27 Saŋ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, maŋ y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, wede soŋ yi d'oobo d'oobo. 28 Ette puuzadó, puuzo ki taasawa ere Raa y'a ketta ti d'uwu, to t'oba ki d'ofon baadan kono an t'oona tambobino k'oldikadan. 29 Wo kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inŋi biŋ me, bini onniyo ere ni siba ti kune sey geŋ toote wede aware k'inŋi biŋ a moziko Meegó Raa.» 30 Aame an t'iimi an aa t'iibe maŋ, an d'ûure ôrdari tarnaape ki Pak†, saŋ an t'udde an d'inĵile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí
(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ 13.37-38)

31 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «A diddo ettiyo batum, kune pay kun di n' kiigira a munda

* 26:15 26.15 Tamma ada g'ado: Di kane inŋi k'Izirayel geŋ a t'ide suma ranŋa ki wede naabo ki tere pide. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12. † 26:30 26.30 Ôrdari tarnaape ki Pak: Kane geŋ k'anni t'oone adda mattup ki Soom 113-118.

wede o aana geŋ me, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Wede k'elso n'a yi t'ida, wo torɔo dambami a-teepa‡.”»

³² Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de saŋ Raa yi ti n' bilda maŋ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» ³³ Maŋ Piyer y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Aame doŋ pay an ki giigira a munda wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak ni ki kiigira ye.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inokino wo n'a di rooto: A didɔo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɔo.» ³⁵ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi doŋ soo toŋ an a-ti ruute inokino kay.

*Isa yoŋ a Zesimaane
(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)*

³⁶ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundi Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'a-ledɔe n'a tondey Raa geŋ me.» ³⁷ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer t'inŋi kuuli sire ki Zebede. Aame geŋ y'a t'ize sommagi dondoŋ wo ulbi i-d'oodiyo baadaŋ. ³⁸ Inokino yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.» ³⁹ Wo yo y'a-lidɔe dokki boolon ti kane me, maŋ y'a t'uttille zumayi a siido, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar eŋ k'o ti y' ledɔo ti tuddo me, wo toŋ maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴⁰ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ aɔo geŋno, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'n ki peedo soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye!» ⁴¹ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi

dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddi toogatú baata.»

⁴² Ki sirwe Isa y'a-lidɔe siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar eŋ k'o ti y' ledɔe ti tuddo i ki t'ise ye n'a dabire do maŋ, i t'iso aa kee ki dehu.» ⁴³ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziida moone. ⁴⁴ K'aduwe Isa yi'n iili y'a-lidɔe siidi sey, wo y'a iise tondiyo Raa inokino sey. ⁴⁵ Maŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankeŋ peedo i guute goppon, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey doŋ k'oldiko. ⁴⁶ Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'uddo.»

*Seedu k'Isa
(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53;
Zaŋ 18.2-11)*

⁴⁷ Isa onami y'a ki ti'n dinge ye botto, aame geŋ Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi t'uddo ti doŋ duuru a itadi, a beydaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedeke ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi. ⁴⁸ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadi maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy.» ⁴⁹ Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Toosada wede dooyisado!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadi. ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Lanze ki nuŋ, munda wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Inokino maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddi, an di y' ziida. ⁵¹ Maŋ wede soo ti diine doŋ i daaniya Isa, y'a t'iidiba kasigaradi, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedeke, kuudi a dikke. ⁵² Inokino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigarada ki ti t'elo saapatu,

‡ 26:31 26.31 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

kono donj pay i deyyiso ti kasigara genj untadan tonj ti kasigara. ⁵³ Kee ki k'elkiyo ye, para'nj ni dehu ni deyye manj, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi baadanj? ⁵⁴ Wo de n'aase injkino manj, genj ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Genj i t'iso aa an rootiyo.»

⁵⁵ Aame genj Isa y'an di ruute a donj duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugunj kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nunj wede k'oogire me? Para manj nunj minj daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. ⁵⁶ Wo de suldi pay genj a iina kono a-t'ette a ono donj nebiyagi an riije ti kaaga adda mattup ki Raa.» Manj kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zanj 18.12-18)

⁵⁷ Kane donj i ziida Isa genj an di-t'iide di Kayip mozigo goole donj sedefe, a ume wede donj suuniyo k'oogoro ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye. ⁵⁸ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole donj sedefe, manj yi-t'iide y'a-guune a booro ti donj naabo kono y'a wolle mummino a ti danja me.

⁵⁹ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero donj sedefe, an di de-hutu duwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki t'owwadi. ⁶⁰ Donj baadanj an iide'nj an di ruutite ono butte a tukki yode, wo tonj munda an ki d'uune ye wede i di t'iide k'unto me. K'ita manj i d'iido donj sire ⁶¹ an di ruute, an'de: «Ay y'illiga wede enj yi ruute, Boy Raa enj y'aane y'a kossite, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga sey.»

⁶² Manj mozigo goole donj sedefe y'a t'iiziga, yi di ruute a Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee

enj, kee ki ki roote munda ye ko?»

⁶³ Wo yo Isa yi d'annugu deddek. Manj mozigo goole donj sedefe yi di ruute, y'ede: «Nunj ni dehu k'a di naame tudda ti suma Raa zeere, k'ay ki ti rooti do, kee Ulo Raa, wo Almasi Raa yi biire ko?» ⁶⁴ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Genj aa ki ruute. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti anki kun di n' wolla nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiire pay wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondirso a kandaane.» ⁶⁵ Injkinomanj mozigo goole donj sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «Yonj genj yi gilde suma Raa. In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuudugunj yi gilde suma Raa me. ⁶⁶ Kune elkiyagunj moo me?»

Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede yonj y'ize enj i-iide ki t'owwo.» ⁶⁷ Injkinomanj an d'iise padfita lee a edayi wo an di gohiso kutuba. Donj ongo an di y' battisa, ⁶⁸ an d'eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire, kee nebi manj, ki y'unto wede i ki diije me!»

Piyer y'a kiigira Isa

(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zanj 18.17,25-27)

⁶⁹ Aame genj Piyer yi-guune ti paate a booro boy, manj i d'ede ere naabo t'a d'iide sirpadi ti di ruute, t'ede: «Kee tonj ti Isa wede ti siido Galile, kune soo.» ⁷⁰ Wo de Piyer y'a yi giigira a daana duwo pay, y'a ruute, y'ede: «Konj munda wede mi rootiyo genj ti nuuno ye!» ⁷¹ Sanj manj y'a t'iiziga y'a t'adde, y'a t'ette ki biza bumbu, aame genj ere naabo ti doolo t'a yi wulle wo t'an di ruute a kane donj a sirpatu, t'ede: «Yode enj ti Isa wede ti geeger Nazaret, kane soo.» ⁷² Piyer y'a yi giigira sey wo y'a-ti niime tuddi, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye!»

⁷³ Tanj boolonj manj donj a ume genj an aa d'iide sirpa Piyer, an i di ruute, an'de: «Ki kotto, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, ay

ki zuune t'urzi golladá.» ⁷⁴ Injino mañ Piyer y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Wede enj ni ki y' suune ye! Para mañ ono ñonj ni rootiyo enj ñerec ye mañ, a golladó!» Wo a kaamiki uzu y'a ñile. ⁷⁵ Aame genj Piyer y'a ilke a ono ñonj Isa yi ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ôola genj, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tañ ado.» Mañ t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise môolo baadañ.

27

Isa an di-t'ette k'ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zanj 18.28)

¹ A biza soohe mañ kane deero ñonj sefeke pay ti ñonj i dokkiyo Yawudiyagi, an t'ugiyee an di ruute a tukk'Isa, a urzi wede booro t'a yi seeda ki tôwwadí. ² Mañ an ti y' gittite, tinj genj an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yonj Romenj goole siido.

Unto Ziidas

³ Ziidas wede y'an d'ele Isa a bey ñonj k'olmidayí genj, yi wollejo'ñ Isa booro ti y' ziidá ki tôwwó, mañ i di t'ize attidi. Y'a ziki tamma ada g'ado gette, y'an d'iide deero ñonj sefeke ti ñonj i dokkiyo Yawudiyagi, ⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Nunj ni t'ize oldiko, n'un di y'ele wede i k'ize oldiko ye a beygunj.» Wo ñe kane an di ruute, an'de: «Kaye seezey ye, a wollo kee baa.» ⁵ Injino mañ Ziidas sonko y'a zibbe adda Boy Raa, wo y'a injile, y'iide'ñ y'a zuuye. ⁶ Sonko gette kane deero ñonj sefeke an ti ziki wo an di ruute, an'de: «Sonko ette, oogiradiñ ti k'ele urzi ye in a-t'obi a korbite Boy Raa me, kono tod'te zooye ki puuzo.» ⁷ Injino an t'iide onamanj kanj soo, mañ sonko gette an t'iwila doome ki wede k'aabufu, kono k'ottibe tor-gagi anjennó. ⁸ Genj kono k'injino bini anki tonj, doome genj an di y' waaku sundí «doome puuzo.» ⁹ Genj a iina kono a-t'ette a ono ñonj

Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi, y'ede: «An t'umbe sonko ere tamma ada g'ado te, genj zooye wede ñonj k'Izirayel an ti wulle mañ, an d'iyye eego wede enj zooyayí i t'iide ki sonko ettiyo ñanjal. ¹⁰ Wo ti sonko gette an t'iwila doome ki wede k'aabufu, genj a-t'ette a munda wede Galmeega Raa y'o ruute n'aase*.»

Isa a ñaana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zanj 18.28-19.16)

¹¹ Isa an di-t'iide ki ñaana goole siido. Aame genj goole siido y'a y'iise tondiso, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Genj aa ki rootiyo.» ¹² Wo ñe a ono ñonj deero ñonj sefeke ti ñonj i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyto a eedí genj, yonj yi k'ohine bizí ye. ¹³ Injino mañ Pilat yi di ruute, y'ede: «Ki k'ollige ye ko, ono ñonj pay an rootiyto a tukki kee enj me?» ¹⁴ A ono ñonj an rootiyto pay genj, a ono soo tonj Isa yi k'ihina bizí ye, injino mañ goole siido y'a ziidá giggirí baadañ.

¹⁵ Aa daayum goole siido yi d'isiyo a tarnaape ki Pak mañ, y'an d'adfiya t'adda ñangay wedusu soo wede ñonj duuru an dehu. ¹⁶ Wo aame genj adda ñangay i d'ede wede soo sundí Barabas, sundí ti môolo. ¹⁷ Injino Pilat y'a tunde ñonj duuru i t'ugiyee, y'ede: «Kun dehu minj n'un t'adfo Barabas kununj, ni-d'eezo Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁸ Pilat yi rootiyo injino kono yi suune, kane deero ñonj sefeke Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹⁹ Koore yonj konso ekki kaakido booro genj, eddí ti-d'igibe ti di ruute, t'ede: «A ono ki wede ki diine enj, ki t'ela eedá ye, kono nunj te a didfo ni dibire baadañ a urzi suniye a tukki yode.»

²⁰ Kane deero ñonj sefeke ti ñonj i dokkiyo Yawudiyagi genj, an an t'elite ono a ñonj duuru an d'iyye an

* 27:10 27.10 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

di roote Pilat y'an t'adde Barabas wo Isa ki t'owwadi. ²¹ Yo goole siido y'a tunde don duuru, y'ede: «Ti diine kane sire en, kun dehu n'un t'adde wee wee?» Man kane an i di'n gime onami, an'de: «K'ay t'adde Barabas!» ²² Pilat y'anni tunde, y'ede: «De Isa wede an yi waaku Almasi Raa yi biire gen, kun dehu ni-d'ise mummino me?» Man kane pay an i ti'n gime onami, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko!» ²³ Pilat y'anni tunde sey, y'ede: «De munda ulsu min y'ize moo me?» Wo kane an di dollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko!» ²⁴ Aame Pilat yi wulle onami an k'ollige ye wo i t'ooziga deyyiso man, yi d'eezi ahu y'a t'upile beezi a daana don duuru, wo y'a ruute, y'ede: «Wede i k'ize munda ye en n'un di y'elo, wo puuzadi ti k'ooapa eedo ye.» ²⁵ Kane don duuru pay an i ti'n gime onami, an'de: «Eyye, kaye t'innizey pay puuzadi t'oope edey.» ²⁶ Inkinno man Pilat y'an di y'udde Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa, san y'an di y'ele an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zan 19.2-3)

²⁷ Inkinno man kane asigiryagi ki goole siido, an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eeban asigiryagi ti doolo ton baadan an a-ti'n wiiko pay, an di ti duule. ²⁸ Kallagi an t'iddipe wo an d'umbe kalle wede goole teeze†, an i di t'usse. ²⁹ An di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedi, wo a beezi k'ammade an i d'ele koyile§. Man an di dikkite a daanadi, an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Toosada

mozigo Yawudiyagi no! Toosada mozigo Yawudiyagi no!» ³⁰ An di padfita lee a tuddi, wo koyile wede a beezi an di ziida an di y'oggiso eedi. ³¹ Aame an ti y'ukke maade man, kalle wede goole an t'iidiba wo an i di t'usse kallagi. Man Isa kane an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zan 19.16-24)

³² A addiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inkino yon ti geeger Sire, sundi Simo. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya k'Isa. ³³ Man an d'iiney a ume wede sundi Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ³⁴ A ume gen, a Isa an i d'eele toote k'inni bin kalsiya ti munda kadigi y'a sibe. Yi y'uwwe man, y'a-tuuge ki sobo me. ³⁵ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, san kallagi an di dikkida t'urzi k'arbu teltel muntelliyo [kono a-t'ette a ono don nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Kallago an di dikkida, wo kallayo wede goole an t'irbe teltel muntelliyo*].

³⁶ Man an di guune angenno, an di y' boohiyo.» ³⁷ T'ekk'eedi an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode en Isa, mozigo Yawudiyagi.» Gen munda wede i-d'iide untadi. ³⁸ Wo a sirpadi an a-tiike don k'oogire sire, wede son t'undumzi a kese k'ammidadi, wo wede son t'undumzi a kese geeladi.

³⁹ Don addiya tin genno, an di y' kaldita wo an denilso eedan, ⁴⁰ wo an d'eesiyo: «Kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo ado k'a y'ooziga gen, kee Ulo Raa kotto man, k'utto tudda batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, ki ti deegi!»

† 27:28 27.28 Kalle wede teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ 27:29 27.29 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko. § 27:29 27.29 Koyile: I-kaza dalka moziko. * 27:35 27.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

41 Kane deero don sedefe, don suuniyo k'oogoro ti don i dokkiyo Yawudiyagi ton, an di y'okko maade kay, an d'eesiyo: 42 «Yon don doolo y'an di'n utte min, yi k'aane tuddi batum yi ki t'utte ye! Yon mozigo ki don k'Izirayel kotto man, ankenno t'ekk'undumu gen yi ti deegi, injkino ay zaapa addey a yode. 43 Yon yi ziipe addi a Raa wo Raa yi y' giyye kotto man, anken yi y'utto baa, kono yi ruute, yon Ulo Raa!» 44 Kane don k'oogire don an tiike a sirpadi ton, an di y' kaldita injkino kay.

Unto k'Isa
(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48;
Zan 19.28-30)

45 T'ume peedo t'ize diine gen, adda siido pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. 46 A eesiyo peedo lohe man, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Gen i-kaza: «Raa ki nun, Raa ki nun, moo me ki ni giigira me?» 47 Don ongo ti diine don i lekkiyo angenno gen, an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» 48 Kesiko wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inni k'inda bin, man yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye. 49 Wo kane don ongo an di ruute, an'de: «K'a dello, in gi di wolla do Elizi wenda y'etto yi y'utta man.»

50 Isa y'a idili sey ti golla awwa, man y'a iili undi t'a t'udfe, y'a-t'ihe. 51 Aame gen alboy wede i dikke adde Boy Raa son k'adda son ki paate gen, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. Siido t'a nunjire, zombali a t'ihinte, 52 muuziyagi a t'ihinte, wo don ki Raa baadan don i t'inda gen an di bilde. 53 Kane don i t'inda ton ti muuziyagan an t'udfite wo aame Isa yi bilde man, an tiide ki Zeruzalem geeger ere

kamilen wo don baadan an di'n wulle. 54 Goole k'asigiryagi meeda ki Romen ti don a itadi i boohiyo Isa, an wulle nunjirso siido ti suldi don ize genno man, orgiso t'anni ziida baadan wo an di ruute, an'de: «Wede en Ulo Raa ki kotto!» 55 A ume gen i d'ede erayi baadan don i diino Isa ti siido Galile nee kono an i di naabiya, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. 56 Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak ti Yusup, wo soo te mekk'inni kuuli ki Zebede.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo

57 A peedo t'ette k'ooriyo man, wede sundi Yusup ti geeger k'Arimate gen y'a iina, yon gen wede bey wo sanallusu k'Isa Almasi pay. 58 Yode gen y'iide'n, y'a uuney goole siido Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a t'ottiba. Injkinon man Pilat y'a iyye, y'an di ruute a asigiryagi nuune an i-d'ele. 59 Yusup y'iide'n, nuune'n y'a t'umbe, y'a nilpe ti sotor aware tuwarwa kar. 60 Yi-t'ele adda muuzo aware ere ki yode batum, tod'te aa urmi an ittiba mukkolo. Man y'a-ti dunjile a biza muuzo zumbulu yeepiyo wo y'a injile. 61 Aame gen Mariyam ere ti siido Magdalla wo ti bakatu Mariyam kay, an di-guune angenno, edayan ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k'Isa

62 Suldi gen ize a onniyo jima duwo an okkime tuddan kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A onniyo ere ki puukiyo man, kane deero don sedefe ti Pariziyen gen an d'ingile kan soo di Pilat. An iide'n 63 an di ruute, an'de: «Galmeegey, kaye ay ilke yo wede daggiya duwo en, yi ruute aame yo zeere, y'ede san yi d'isa onniyo sire k'aduwe y'a balda. 64 Injkinon man k'an rooto a asigiryagi an di

† 27:46 27.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2. ‡ 27:62 27.62 Di Yawudiyagi onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo ton injkino kay.

boohey muuzo bini onniyo k'aduwe, koo sanalliyagi nuune an t'oodiba wo a duwo an t'eesa: "Isa yi bilde ti diine donj unto me." Manj daggiya duwo ere k'ita ette t'a ceera ere ki poone.»⁶⁵ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Asigiryagi enno, kun'do muuzo kun boohoy aa kun ollige.»⁶⁶ Injino manj an d'ingile wo biza muuzo an a-ti linje wo an di zippe asigiryagi an di boohiyo.

28

Baldiya k'Isa Almasi

(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1,11-18)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. A onniyo dumas ti soohe manj, Mariyam ere ti siido Magdalla ti bakatu Mariyam an t'iide an di wollo muuzo. ² A kaamiki, siido t'a nunjire baadan, maaleeka ki Galmeega Raa y'a diigo ti kandaane, y'iide'ng zumbulu ti biza muuzo y'a ti y' d'unkile kese wo y'a-ti guune t'eego. ³ Yonj tuddi i ralita aa omile mizzi, wo kallayi tuware kar aa kuube. ⁴ Manj kane asigiryagi i boohiyo muuzo, orgiso t'anni ziida baadan, an d'iise nonjirso wo a t'ibi a siido aa an t'inda. ⁵ Maaleeka y'a t'ihina bizi wo y'an di ruute erayi, y'ede: «Kune'ng, kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede an yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko me. ⁶ Yonj a enno ye, Raa yi ti y' bilde ti diine donj unto me, aakede y'a ruute. Kun'di, kun wolla ume an ziipe nuunayi tonj enno. ⁷ Ankenj kun'do kesiko, kun an ti kazoy sanalliyagi, kun d'eesoy: "Yonj ti diine donj unto Raa yi ti y' bilde, wo ankenj y'unni delliyo a siido Galile, a ume genj kun di y' wolley." Genj injino ono donj o d'ede n'un di ruute.»

⁸ Manj erayi ti biza muuzo kesiko an di-gime, addan i-t'uune t'orgiso wo t'unjsuwo baadan, an d'ukke kono an an d'ette ti rabila a sanalliyagi k'Isa. ⁹ A kaamiki Isa y'iide'ng, y'an ikkima wo y'an di ruute, y'ede:

«Toosagun.» Kane erayi an a d'iide sirpadi, an di dikke, an a-ti ziide zondji wo an i d'uttile. ¹⁰ Injino manj Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, kun'do kun an ti rootoy a zembado genj an t'odoy ki siido Galile, an di n' wolley a ummey.»

Taaya ki donj i boohiyo muuzo

¹¹ Koore kane erayi a urzi botto genj, asigiryagi miibi ti diine donj a buuhe muuzo genj an t'iide k'adda geeger, an an t'iide taaya a deero donj sedeke a suldi donj pay ize genj me. ¹² Manj kane deero donj sedeke ti donj i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye an t'iide onamanj kanj soo, sanj an an d'ele sonko baadan a asigiryagi, ¹³ wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto a duwo'ng: "Sanalliyagi wede enj an iido a diddo, nuune an t'uugira aame kaye ay moone genj me." ¹⁴ Aame ono genj goole siido y'illiga tonj manj, kaye ay d'isa t'urzi tuuku tonj addi a yi-ti'n t'assa kono munda un ki d'aana ye.» ¹⁵ Kane asigiryagi genj sonko an di ziida, wo an di diine ono donj an an ruute. Injino manj, rabila gette a-tiipe a diine Yawudiyagi bini anki.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

¹⁶ Manj kane sanalliyagi k'Isa donj koomat makumu soo genj, an d'ingile siido Galile k'ekki mokololo ere Isa y'an ruute an d'ette. ¹⁷ A ume genj Isa an di y' wulle, manj an t'uttile wo donj ongo ti diinayanj an d'ede niiku adda k'addan. ¹⁸ Isa y'a d'iide sirpadanj wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a kandaane wo a siido tonj manj. ¹⁹ Injino manj kun'do ki tukk'ita duwo pay kun di'n isoy sanalliyago, kun ti'n suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo wo ti suma k'Unde Kamilen. ²⁰ Wo kun di'n dooyoy an seeda suldi donj pay n'un ruute kun d'ise, wo nunj n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere duniya ti danja.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riije

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riije. Markus gen yon ti diine don zina k'Isa ye, wo de yon yi turguyte ti Pool wo son yi niibe ti Piyer pay. Yon yi riije a kane don Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yon Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute suldi don Isa y'ize a siido, dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo ti baldiyadi pay. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni, yi lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta don k'Izirayel. Aame Isa y'iina siido gen, siido k'Izirayel kane don Romen an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane don k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo gen, y'an di'n adfa ti bey don Romen. Wo de Isa yi k'iido'n k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'n y'a utta kane don oola urzi Meeda siitandani wo oldikadan pay, kono an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

Zan Batis yi kazita rabila k'Almasi

(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

¹ Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa. ² Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindo y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urziza. ³ Injino man don an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda,

yi d'eesiyo: Kun i t'okkon urzi Galmeega, erkuyagi kun i ti'n okkon ki diine delele*.»

⁴ Gen aa Ezayi y'a ruute, Zan Batis y'a iina yi lekkiyo adda balda. Don an d'ettiyo tuddi, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagun, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagun te.» ⁵ Don baadan ti siido Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zan. An t'oodibe addan a urzi k'oldikadan a daana duwo pay, wo yon yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

⁶ Zan gen kallayi y'ossiyo an indigo k'ilali zinzo, wo ser a tooni ki golmodo. Ombadi gannoori ti madde†. ⁷ Y'an di kazita duwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadon yon toogo yi jiiire nun, wo ni k'iide n'a ki t'otile n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. ⁸ Nun n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yon y'unni suyya batem t'Unde Kamilen.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa

(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

⁹ Aame gen Isa y'a iide ti geeger Nazaret siido Galile, wo Zan y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden.

¹⁰ Aame Isa y'adfiya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'hina, wo Unde Raa ti deegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddi. ¹¹ Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unse ti kee me‡.»

¹² Yi t'udde t'ahu man, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balda. ¹³ A ume gen y'a likke onniyo ada pide ti seydi. Aame yi lekkiyo gen, Meeda siitandani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi don ki poone

(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

¹⁴ Onniyo soo Zan an ti y' ziidfa dangay, man Isa y'a injile siido

* **1:3** 1.3 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3. † **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8. ‡ **1:11** 1.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, ¹⁵ y'ede: «Onniyo t'iide, wo Moziko Raa t'iina goppon. Kun ti kama lekkiyagun, kun ambo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

¹⁶ Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, man yi d'uuney zamba sire, Simo ti leemadi Andire. An kakkiya lembidagan k'adda bar kono kane naabadañ sawwiya puuni. ¹⁷ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuñ n'un di'n isa don dehu duwo kono an d'etto k'urzizo.» ¹⁸ A kaamiki lembidagan an d'ili, an di y' diine.

¹⁹ Tin gen Isa y'a iide ki daana boolon man, yi d'uuney Zak ti leemadi Zan inñi Zebede, kane adda tooko an okkime lembidagan. ²⁰ Aame gen y'a ti'n wiike, man kesiko meegan Zebede an di y'ili adda tooko ti don naabo me, wo kane an di y' diine.

*Wede i-d'ede siitan a eedi
(Lik 4.31-37)*

²¹ San man an d'ingile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. ²² Dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yon yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki don suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

²³ Adda boy gen i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili, y'ede: ²⁴ «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nuñ ni ki suune, kee Wede Kamilen Raa y'igibo.»

²⁵ Injino man Isa y'a t'idfise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizi, wo mi t'addo ti tukki wede me!» ²⁶ Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'udfe ti d'ollite. ²⁷ Don pay an ziida giggiran, an d'iise rootiyto ti tudan, an'de: «En moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitandani ton

y'an di rootiyo an t'adfe, wo an d'ollige onami!»

²⁸ A kaamiki gen rabila k'Isa a-tiipe adda siido Galile pay.

*Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)*

²⁹ San man an Isa an t'udfe t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide dan Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zan ton ti kane. ³⁰ An iiney man an t'uuney ande Simo ekk'onjali i-ti d'iire, aame gen an i di ruute Isa kono tode. ³¹ Y'a d'iide goppon ki tudutu, yi ziida beytu y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'ili, wo t'an d'iise naabiya. ³² A peedo t'a t'iire man, tin gen duwo an i di ziko don k'eeni ti don an d'ede siitandani a eedan. ³³ Don geeger pay gen an t'ugiy a biza bumbu boy wede Isa adda.

³⁴ Y'an d'ele beeko a don k'eeni baadan i dabirsa wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi, wo siitandani baadan y'an ilmiti. Yon y'an k'ooliyo urzi a siitandani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yon Isa wee wee me. ³⁵ Soggo man, y'a ziiha ti didfo k'adda balda kono y'a tondey Raa. ³⁶ Ume i wiyye man, Simo ti don a itadi an t'iide dehu. ³⁷ Aame an y'uune man, an i di ruute, an'de: «Don pay an ki dehu.» ³⁸ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppon genno, rabila gette a kane ton n'an di ti kizey kay, kono nuñ n'iido min injino.»

³⁹ Man Isa y'a-t'izire siido Galile gette pay, yi kazita ono Raa a boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitandani yi-ti'n lommite.

*Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)*

⁴⁰ I d'ede wede bitide y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a daanadi wo yi-d'obe bey, y'ede: «Ki dehu man, k'o eli beeko n'a t'ise kamilen a daana Raa.» ⁴¹ Isa yi y' wulle man, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni dehu, ki t'iso kamilen!»

⁴² A kaamiki bitid'ayí an nukki'de, y'a t'ize kamilen. ⁴³ Aame geŋ kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipide, ⁴⁴ y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize eŋ a wenda soo toŋ ki rootey ye! Wo de k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede sedefe y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki sedefe a kize ki t'ize kamilen aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise, kono doŋ pay an di wolle kee k'uune bee.» ⁴⁵ Miŋ wede geŋ yi t'udde maŋ, y'a iise kazita a doŋ pay a beeko ere y'uune gette. In'kino maŋ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balda wo doŋ an d'ettiyo ki tuddí t'ume tuuku toŋ maŋ.

2

Isa yi ele beeko a wede ruŋguyun (Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

¹ Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kapernayim. Doŋ an illiga maŋ Isa yi-gimo, yoŋ adda boy. ² Duwo an d'uune boy wede Isa adda geŋ boo a-t'udde biza bumbu. Wo y'an di kazita ono Raa. ³ Aame geŋ i d'iido duwo an d'umbo wede ruŋguyun ti zaade, doŋ pide ge sarkiya. ⁴ Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono duwo baadaŋ. In'kino maŋ an a-ti gili t'ekki boy, an d'ihina buldo t'eego a ume Isa yi t'ihira. Wede ruŋguyun geŋ an ti y' zuyye ti zaad'ayí pay a gulbayí. ⁵ Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede ruŋguyun, y'ede: «Ulo ki nuŋ, oldikadá n'a y' t'ize tambobino.»

⁶ A ume geŋ i d'ede doŋ suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addaŋ, an'de: ⁷ «Ki moo me wede eŋ yi rootiyo in'kino me? Yi kalda suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidí ye maŋ?»

⁸ A kaamiki, elkisadaŋ Isa y'a ti zuune adda k'addí, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun in'kino me?»

⁹ Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote a wede ruŋguyun: «Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino» kunuŋ, n'a roote: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaad'ayá wo k'a oziro me?» ¹⁰ Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyun, y'ede: ¹¹ «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaad'ayá, k'a aaho boozá.»

¹² A kaamiki wede y'a t'iiziga, y'a t'umbe zaad'ayí a daana doŋ pay, y'a t'udde y'a in'gile. Kane doŋ pay geŋ an ziida giggiraŋ, an tamma Raa, an'de: «Munda kino eŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

¹³ Onniyo soo Isa y'a-gime biza bar Galile. Doŋ baadaŋ an d'ettiyo tuddí wo yi di'n dooyiso. ¹⁴ Tin geŋ y'a iide, a urzi yi wulle Lebi ulo k'Alpe, yi-guune a ume naabadí yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y'a t'iiziga wo y'a yi diine.

¹⁵ Isa y'iide'ŋ y'a-guune ombo ti sanalliyagí di Lebi. Aame an ti guune maŋ, doŋ sedfu jibaaye baadaŋ ti doŋ k'oldiko ongo páy an diguune ti kane kaŋ soo, kono doŋ baadaŋ i yi diine me. ¹⁶ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti diine Pariziyen an wolliyo Isa y'ombo ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo in'kino maŋ, an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki moo me yi d'ombo ti doŋ sedfu jibaaye wo ti doŋ k'oldiko ongo me?» ¹⁷ Isa yi'n illiga maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe doŋ k'eeni. Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane doŋ ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane doŋ k'oldiko.»

Dooyiso k'Almasi ti ere ki Pariziyen a ki t'ettiyo soo ye (Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

18 Onniyo soo sanalliyagi ki Zan Batis ti Pariziyen, an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombo. Don miibi an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki moo me kane sanalliyagá onniyo muno an ki lekkiyo daa k'ombo ye, wo kacin sanalliyagi ki Zan ti don ki Pariziyen, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo me?» 19 Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun elkiyo min don an'ni wiiko a tar-naape seedu, onniyo muno an di lekke daa k'ombo ko aame kule k'ere yon a diinayan man? Aha, inkiyo ye! Ise onniyo miibi ton kule k'ere a sirpadañ man, onniyo muno an k'aane an ki lekke daa k'ombo ye. 20 Wo san onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba man. A onniytagi gen kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo. 21 Beehiye ye wenda yi d'ambe buude kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para man buude wede aware gen y'a t'aadi kalle wede mazzini genno, a di sittite a ceere sey.

22 Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para man toote gen y'a-batte riitile, wo toote ti riitile pay i-litte. Ki too man toote wede oozige botto gen eepiyadi adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi k'onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

23 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame gen kane sanalliyagi an d'iise sattita geme an di doydiso*. 24 Kane Pariziyen an i di ruute Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki puukiyadin te?»

25 Man Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire

munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don a itadi, aame an t'ize oone wo mosogo ti'ni ziida gen me. 26 Aame mozigo goole don sedeke Abiyatar gen, Dawut yit'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti don a itadi ton an d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too man kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a don sedeke danjal‡.»

27 Wo Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a wede, wo wede gen Raa yi y'ikkima kono k'onniyo ere ki puukiyo ye. 28 Inkiyo man nun wede an n'ehe aa ulo wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin ton man.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto (Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

1 San man Isa y'a t'iide sey k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda boy gen i d'ede wedusu soo inkiyo beezí unto. 2 Kane Pariziyen an dehu an t'oono urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadi, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi, a wede gen yit'ela beeko ko. 3 Inkiyo man Isa yi di ruute a wede beezí unto gen, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ohor a diine duwo kino.» 4 Man Isa y'a tunde don i yi wolliyo, y'ede: «Oogiradin t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadin te? A wedusu ki d'ise beehiye kunun, ki d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunun, k'a yi t'ide ko?» Wo de kane an d'annugu dedfek. 5 Aame gen kane Isa yi di'n wolliyo adda k'edayan ti kulkuwo, wo addi a litte kono kane addan zakidi. Inkiyo man yi di ruute a wede gen, y'ede: «Beezá ki y'onfo.»

* 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25. † 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21. ‡ 2:26 2.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

Maŋ y'a y'undfe, wo beezí a t'ikkima. ⁶ Saŋ kane Pariziyen tiŋ geŋ an t'udfe, a kaamiki an t'ugiye ti doŋ a ita k'Erod, an t'iide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki t'owwadí.

Doŋ baadaŋ an daaniya Isa

(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

⁷ Isa ti sanalliyagí an t'irga biza bar ki Galile, wo doŋ duuru baadaŋ an di y' diine. Kane duwo geŋ an'tiyo ti siido Galile, ti siido Ziide, ⁸ ti geeger Zeruzalem, ti siido k'Idume, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, wo ti siido ere i duule geeger Tir ti Sidon. Kane doŋ duuru pay geŋ an d'iide k'ume k'Isa kono an illiga suldi doŋ pay y'isiyo geŋ me. ⁹ Injino maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede: «Kun'do, kun o wolli tooko, kun o-t'argi goppon kono doŋ duuru an ki ti'n niida ye.» ¹⁰ Yi ruute injino kono yon y'eliyo beeko a doŋ baadaŋ geŋ, wede k'eeni tuuku toŋ yi ŋaayu, y'ette, y'a bottey tuddí. ¹¹ Wo kane doŋ an d'ede siitan eedaŋ geŋ, wede tuuku yi wolliyo Isa maŋ yi-t'ottilso, yi d'eesiyo d'ollite: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» ¹² Wo de y'an di ruute ti golla zakidí a duwo, kono an ki roote ye a munda wede y'ize me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa

(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

¹³ Saŋ maŋ Isa yi wiike doŋ aa addí i dehu, an d'ingile ti yode k'ekki makkolo. ¹⁴ Maŋ yi d'iidiba ti diinayaŋ doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sudaŋ doŋ zina. Yon yi'ni biire a yode, kono y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa. ¹⁵ Wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ. ¹⁶ Enno sumbiyagi doŋ koomat makumu sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer*;
¹⁷ Zak ti leemadí Zaŋ inŋi Zebede, Isa yi di'n waaku sudaŋ Bonarzez,

i-kaza kane geŋ aa edfiso mizzi; ¹⁸ Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma, Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addí wehini kono siidadí me, ¹⁹ wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí.

Isa maawí an yi dehu

(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

²⁰ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an di-gimo boy, wo doŋ baadaŋ an di t'ugiye sey, urzi an d'oomi munda toŋ umbo. ²¹ Aame maawí an illiga injino maŋ, an t'iide waakuzí, kono an elkiyo eedí ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

²² Doŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem an di rootiyo, an'de: «Meeda siitandani sundutú Belzebul ti yode. Geŋ Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!»

²³ Injino maŋ Isa y'anni wiike, y'an di ruute t'ono ombide, y'ede: «Mummino me Meeda siitandani t'a limmi tuddutú me?» ²⁴ Aame moziko ere tuuku doŋtú an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁵ Wo aame adda boy doŋzí an deyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti lekke kaŋ soo ye. ²⁶ Geŋ injino kay, aame Meeda siitandani ti deyyiso ti siitandani eebutú maŋ, geŋ an deyyiso ti tuddaŋ batum. Wo de geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye, t'a danga! ²⁷ Aame wede yi dehu yi-t'ette adda boy ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldzí maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede toogo doo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldi t'adda boy kollo.

²⁸ Derec injino wo n'un di rooto: Duwo Raa y'an t'isa tambobino a oldfiko ere pay an isiyo, ti kaldita ere pay an kaldita suma Raa gette. ²⁹ Wo de wede tuuku i kaldita Unde Kamileŋ maŋ, yon geŋ toc Raa yik'isa tambobino ye, oldfikadí t'a lekka ki daayum.» ³⁰ Isa y'an orbe

* 3:16 3.16 Suma Piyer i-kaza makkolo.

in̄kino kono d̄uwo an'de yon̄ i-d'ede siitan a eedí.

*Mekk'Isa ti zembadí
(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)*

³¹ Isa adda boy, aame geñ meedí ti zembadí an d'iina, wo an t'ihira ti paate, an d'igibe wedusu y'an di y' waako. ³² Don̄ baadan̄ an di-guune, Isa an ti y' d̄uule, yon̄ a diine. Man̄ an i di ruute, an'de: «K'ollo, meedá ti zembadá an t'ihira ti paate, an ki dehu.»

³³ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto man̄, meedó ti zembadó an̄ wee wee?» ³⁴ Man̄ don̄ i-guune i ti y' d̄uule geñ yi di'n wolliyó adda k'edayan̄, wo y'a ruute, y'ede: «Kun wollo, kane en̄no an̄ meedó ti zembadó me. ³⁵ In̄kino man̄ wede tuuku y'isiyo suldí don̄ pay Raa yi dehu geñ, yode gen̄no leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

*Ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)*

¹ Isa yo a biza bar Galile, aame geñ y'a iise dooyiso d̄uwo sey. Don̄ duuru baadan̄ baadan̄ an di-t'ugiye, in̄kino yi di gili adda tooko ekk'ahu, y'a-guune wo kane don̄ duuru pay an t'ihira a biza bar. ² A dooyisadí gette y'an di'n duuye a suldí baadan̄ t'ono ombide, y'ede: ³ «Kun ollo! I d'ede wedusu soo in̄kino yi t'iide korso buzu k'adda doome. ⁴ Aame yi sakkisa geñ, buzu on̄on̄ a-zilditi a urzi, embi an̄ iido'ñ an di-tibbe pay. ⁵ Buzu on̄on̄ son̄ a-zilditi a ume wede t'adda'ñ pangiragi, siidadí baata. Kane geñ a t'udde kesiko kono siidadan̄ soodo. ⁶ Aame peedo ti-gilo wo t'ihina man̄, kane geñ a t'igge, a-biiha kono sondayzan̄ i ki ti diige ye. ⁷ Don̄ son̄ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geñ a t'udde wo ahimagi an̄ iiziga man̄, an di'n ippe an ki d'ehe ye. ⁸ Don̄ on̄on̄ son̄ a-zilditi a siido ere beehiye, kane geñ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo

muduso soo y'a ehe in̄ni ada g'ado, son̄ ada zoot wo son̄ meeda.»

⁹ Man̄ Isa y'a ruute, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man̄, y'ollo koduwo!»

*Ki moo me Isa yi rootiyto t'ono ombide me
(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)*

¹⁰ San̄ Isa y'a t'irga ti tukki don̄ duuru. Aame geñ don̄ i ti y' d̄uule ti kane sanalliyagi koomat makumu sire geñ an di y' tunde, ki moo me y'an rootiyto a don̄ duuru t'ono ombide me? ¹¹ Yon̄ y'an di ruute, y'ede: «A kune'ñ Raa y'un ele suuniyo ki suldí don̄ ombide ki Moziko Raa te, wo de a don̄ on̄on̄ suldí pay geñ an an rootiyto'ñ t'ono ombide, ¹² in̄kino:

«Kane geñ an di wolliyó kereñ, wo munda an ki y' wolliyó ye, an d'ollige kereñ, wo ono itadan̄ an ki ti suuniyo ye, para man̄ an di-kime ki tukki Raa, y'an t'ise tambobino a oldikadan̄ te*!»

*Oofibe k'ita k'ono ombide a tukki wede korso
(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)*

¹³ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ono ombide en̄ itadan̄ kun ki'n suuniyo ye! De mummino kun di'n suuna ita k'ono ombide pay geñ me? ¹⁴ Wede korso geñ yi korso ono Raa. ¹⁵ Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geñ, i-kaza d̄uwo don̄ ollige ono Raa, wo de an t'ollige man̄ a kaamiki Meeda siitandani t'ettiyo, ti-t'odfipe ono geñ t'adda k'addan̄ me. ¹⁶ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geñ, i-kaza d̄uwo don̄ ollige ono Raa, kesiko ulban̄ un̄se an d'ambu. ¹⁷ Wo de ono sottadan̄ ti ki ti deegu adda k'addan̄, an aa ki seedu zakidí ye, aame i ettiyo dabar ise d̄uwo an'ni dabirsa kono an umbe a ono Raa man̄, kesiko an t'argu. ¹⁸ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geñ, i-kaza d̄uwo don̄ ollige ono Raa, ¹⁹ wo de

* **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

sanj elkisito a suldi duniya, dehutu k'urzi maala wo zaapu k'adde a suldi don ulpi tuddan ti dehu ti doolo tonj ede. Kane pay genj ono an di'n appiya, an ki d'ohire ye a urzi Raa me. ²⁰ Ki dangu buzu wede i zilditi a siido ere beehiye gette, ikaza duwo donj ollige ono Raa wo an di'n seedu adda k'addan, an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eeban ti doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe inni ada g'ado, sonj ada zoot, wo sonj meeda.»

Ono ombide a tukki pitila
(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame wede y'a t'uyye pitila manj, y'a-t'ossibe bogoro kunun, yi-ti t'ele a ita k'onjali ko? Aha, ki too manj y'a ti zaape t'awwa. ²² Suldi donj pay ombide'n, sanj onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono donj i ki dehu duwo an k'olliga ye genj, sanj onniyo soo a t'adfa a toore. ²³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige manj, y'ollo koduwo!»

²⁴ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun koonaa mentikagi a ono donj kun ollige. Derec, doozyo ere kun doozyo a duwo gette, Raa tonj y'un ti dooza a kune injkino kay, wo y'a d'oba ti jugulu a kune me. ²⁵ Derec, a wede i-d'ede suuniyo'n, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede suuniyo ye, ere boolonj i-d'ede tonj an i-t'amba.»

Ono ombide a tukki buzu wede adfiya siidi

²⁶ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu adda doomizi. ²⁷ Wo ki yode didfo t'ettiyo yi-ti moone, wo ume i t'ompilso manj yi-t'oozige, yi ki suune ye ume buzu y'adfiya wo yi d'ohire mummino tonj manj. ²⁸ Naabo gette i ti suuniyo tode siido sittu. I-t'adfiya ki poone soole, sanj i-t'isiyo koyile, sanj mahuwe i-ti pana, sanj i-ti tana. ²⁹ Aame i ti

tana manj, wede yi d'ambu suwwo ki aydu baa, kono peedo t'iide k'aydu†.»

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundi mutard
(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

³⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa in t'eese tod'te aa moo me? In di ruute tod'te ti ono ombide donj tuuku me? ³¹ Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundi mutard. Aame ki kiira genj, ulo k'undumu minj yonj nenku a jiiere ti diine k'inni k'inda pay donj adda duniya. ³² Wo de ki-giira kotto manj, yi-t'adfiya yi d'isiyo goole i ceeriyo inda donj pay adda jineene genno, yi d'ahuntu laydayi deero embi an d'appiyta boydzan eego.»

³³ Genj Isa a dooyisadi gette, yi'ni duuye duwo t'ono ombide baadan injkino, aa ere an aane an y'olliga. ³⁴ A duwo munda daa k'ono ombide y'an ki rootiyo ye, wo de aame yonj siidi ti sanalliyagi manj, y'an t'oodibe ita k'ono ombide pay genj me.

Isa toogo i jiiere maaye baadan
(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

³⁵ A onniyo gettiyo batum a peedo t'a t'iire manj, Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «In ti doopo'n ti dar bar ti nee.» ³⁶ Injkino manj donj duuru an di'n iili zenje t'inno, kane sanalliyagi an a di gili ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo tonj ede a sirpadan an d'ingile.

³⁷ A kaamiki, i d'iiziga maaye baadan adda bar. Ahu genj i-kolzite kolzite i d'ofite k'adda tooko, tod'te i t'ooniyo t'ahu. ³⁸ Isa genj yonj a ume k'ita, y'a udige kuy y'a ti zidde eedi a wasaade. Sanalliyagi an t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kine in t'unto minj, kee ki moone tandan?» ³⁹ Injkino manj Isa y'a t'iiziga, y'a y'idfise maaye me, wo ahuh bar y'an di ruute, y'ede: «Kun ohor! Kun

† 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

t'asso!» Manj maaye y'a ziida, wo ahu toŋ an t'udige d'eddek.

⁴⁰ Saŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kun orgiso inŋino moo me? Kun ki ziipe addugun a nuuno ye botto ko?» ⁴¹ Wo kane orgiso t'anni ziida baadan, an di rootiyto tuddan, an'de: «Yode enj moo wede me, kono anj maaye ti ahu bar toŋ an d'ollige onamí me!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí

(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

¹ Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara ti dar bar Galile ti nee. ² Isa yi ti d'iige t'ekki tooko manj, a kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi yonj i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. ³ Lekkiyadi adda diine muuziyagi, wo wenda soo toŋ yi k'aane yi ki ti kettite ye, ise ti zinjiri toŋ manj. ⁴ Tanj baadan beydí an di kettiso ti zinjiri wo zonđi adda poole, wo toŋ zinjiri yi-ti d'ekkiso wo maala poole yi-ti dambu. Wo wenda soo toŋ a aane a ti boohe umbo. ⁵ Daayum, didfo onnu, lekkiyadi a ume muuziyagi wo ekki kessagi, yi d'ollite, tuddí yi-t'âhuntu ti moŋgali, kundayi jerem.

⁶ Aame yi y' wulle Isa ti dokki manj, y'a ukke k'ume yode, y'a-dikke a daanadí, ⁷ wo y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo me a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni dehu k'a di nâame ti suma Raa, ki ni dabire ye.» ⁸ Yi rootiyto inŋino kono Isa yiruute, y'ede: «Siitan no, mi t'adfo ti tukki wede me!» ⁹ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Doŋ Duuru, kono kaye baadan.» ¹⁰ Wo yi-d'obe bey a Isa, yi

kođdime kono siitandani geŋ y'a ki ti'n limmi dokki ti siido gettiyo ye.

¹¹ A ume geŋ i d'ede torđo meeda ki kinzir* an elso ekki kesse. ¹² Kane siitandani geŋ an i d'obe bey a Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda kinzirdari geŋno.» ¹³ Manj Isa y'an d'iyye. Inŋino siitandani t'ekki wede geŋ an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torđo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma dupu sire.

¹⁴ Kane doŋ k'elso geŋ an d'ukke, an an t'iide taaya a doŋ adda geeger wo a doŋ i lekkiyto a dombi pây. Duwo geŋ an t'udfdito wolliso ki munda wede ize. ¹⁵ An iina a sirpa k'Isa manj, an wulle wede i ede siitandani baadan a eedí wo an t'udde geŋ, yonj yi-guune, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Inŋino kane geŋ orgiso t'anni ziida. ¹⁶ Kane doŋ i wulle munda wede ize geŋ an an t'iide taaya, kaŋ mummino wede i-d'ede siitandani a eedí y'a uune bee, wo soŋ a munda wede ize a kinzirdari. ¹⁷ Inŋino manj kane doŋ pay an i d'iise obe bey a Isa, kono ti siidadan y'a enjile.

¹⁸ Manj Isa yi-ti gili adda tooko, y'a enjile. Aame geŋ wede i ede siitandani a eedí wo an t'udde geŋ, yi tonđiyo Isa kono y'a lekke ti yode. ¹⁹ Isa yi-ki d'iyye ye, wo de yi di ruute, y'ede: «Ki-kama di kee wo k'an t'oodoy taaya a doŋzá a sulđi doŋ pay Galmeega y'a ize, a isiyo k'adde kođuwo y'ize a kee.» ²⁰ Manj wede y'a-gime, wo y'a iise kazita adda siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat†» sulđi doŋ pay Isa yi ize a yode geŋ me. Wo kane doŋ pay illiga geŋ an ziida giggiranj.

Eliyo beeko a erewo wo baldíya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

‡ **4:41** 4.41 Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10. * **5:11** 5.11 Kinzir: Yonj geŋ Yawudiyagi an yi wollyo ganigi a daana Raa me, k'aadumu ulu. Geŋ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siido di doŋ kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8. † **5:20** 5.20 Siido ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod'te ki dandí bar Galile ki kese peedo ge-koliyo.

²¹ Isa y'a-gimo ti tooko yi-ti diipido ti dar bar t'inno, man y'a t'ihira a biza bar wo don duuru baadan an di-t'ugiyi. ²² Aame gen i d'iina wedusu sundi Zayiris, yon goole ti diine deero boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa man y'a iido, y'a iire a zondí ²³ wo yi-d'obe bey ti kodfime, y'ede: «Uto nun tuddutú eeni t'unto. K'a ette man, ki zaapey beezá t'a uttey wo t'a lekkey.»

²⁴ Inkinno man Isa y'a iyye, an d'ingile soo. Wo don duuru baadan an di y' diine, an di y' n'ayyu t'enno t'enno. ²⁵ Ti diine don duuru i d'ede erewo soo inkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. ²⁶ T'a dibire baadan a bey don daawiya baadan wo beytú t'a zikkuwe pay kono t'a t'oonne beeko, wo umbo beeko ti k'uune ye, ki too man ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo. ²⁷ Tod' t'illiga rabila k'Isa, inkino ti-t'iide diine don duuru ti dar k'Isa, t'a-butte kallayí, ²⁸ kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: «Aame n'iina n'a butta kallayí danjal ton man, n'a utta.» ²⁹ T'a butte kallayí man, a kaamiki obite puuzo a ihira yip, t'a uwwe a tudutú t'uune bee.

³⁰ Aame gen Isa y'a uwwe toogo a udde ti tuddi me. Man y'atuuye tukki don duuru wo y'a tunde, y'ede: «Wee wee i butte kallayó me?» ³¹ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Kee k'owwiyo don an ki n'ayyu t'enno t'enno, wo kitondiyo wee wee i butte kallayá sey me?» ³² Wo de Isa yi wolliyo don i ti y' duule kono yi dehu y'a suune wede i y' butte. ³³ Man to ere gette t'a urgide, ti nonjirso kono ti zuune munda wede i-iide me. T'a d'iide, t'a iire zondí wo derec ti di ruute pay. ³⁴ Wo de Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nun, kono kon mi ziipe addi a nuuno gen, m'utte. T'eenizi gen m'uune bee, m'aaho ti toose.»

³⁵ Aame Isa y'a ti rootiyto inkino gen, don zina an okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an

i di ruute a Zayiris, an'de: «Utá t'a t'ihe, ki moo me wede dooyiso ki y' naatiya sey me?» ³⁶ Wo de ono gen Isa y'illiga ton seezi ye, wo yi di ruute a goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo adda a nuuno danjal.» ³⁷ Wo a wenda soo ton urzi yi k'ele ye a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti leemadi Zan danjal.

³⁸ An iiney di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso man, a ume gen Isa yi wolliyo don baadan an dollite molo danjar. ³⁹ Isa yit'iide k'adda boy, wo y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun dollite molo me? Uto ti k'inda ye, ti moone moone.» ⁴⁰ Kane duwo gen an di y'okko maade. Wo de yon y'an udde duwo t'adda boy me, a uupe ti yode meek'uto ti mekk'uto wo sanalliyagi don ado genno, san Isa yit'iide k'adda biino ere uto adda. ⁴¹ Man yi ziida beytú wo yi di ruute, y'ede: «Talita kum!» Gen i-kaza: «Uto ki nun, mi t'onno ni-rootiyto me!» ⁴² A kaamiki, uto t'a t'iiziga ti sooru. Tod'te ozzinatú koomat makumu sire. Kane duwo gen an wulle inkino man, an ziida giggeran kono i jire eedan. ⁴³ Man Isa y'an d'undirde, y'ede: «A wenda soo ton kun i roota ye a munda wede ize en me.» San y'an di ruute, y'ede: «Uto kun i eelo ombo.»

6

Don Nazaret an koogire Isa (Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

¹ T'ume gen Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ti sanalliyagi ki Nazaret geeger ere y'a ihira. ² A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, y'a iise dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Don baadan i y'ollige gen an ziida giggeran, wo an di ruute, an'de: «De ono pay en y'uuno ti too me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo mummino yi d'isiyo suldi k'armika kino me?» ³ Yo en wede k'ahuntu sarpanje de me! Yon min ulo Mariyam de me!

Kane zembadí kuuli'ŋ sumbiyagan Zak, Zoz, Ziid wo Simo de me! Wo zembadí erayi toŋ kane an lekkiyo ti kine de me!» Kono k'inkino an di-tuuge k'ambu k'onamí me.

⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, nebi geŋ aame tuuku toŋ onamí an d'ollige, wo de doŋ a geeger ere y'a ihira, doŋ a biza bumbizí ti doŋ adda boozí daŋŋal, onamí an k'olliga ye me.» ⁵ A ume geŋ munda k'armika soo toŋ yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe miŋ beezí a doŋ k'eeni miibi daŋŋal, an d'uune bee. ⁶ Wo Isa yi nuukiso eedí kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(*Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6*)

Saŋ maŋ Isa y'an izire pay il-liyagi doŋ i-đuule Nazaret geŋ me. ⁷ Maŋ y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an d'ele toogo ki lommite siitandani doŋ an t'ooney a daanadaŋ, ⁸ wo y'an di ruute munda wede an d'isey, y'ede: «Ki torguwaguŋ munda a beyguŋ kun amba ye, ise munda k'ombo, ise eese, ise tammiyagi sunni sunni adda poosaguŋ toŋ maŋ. Kun ambo dalka daŋŋal, ⁹ tobiyagi a zoŋguŋ wo kun osso kalle toŋ soo a tud-guŋ.»

¹⁰ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziiddey maŋ, kun di lekkoy angeŋno bini enŋilsaguŋ t'ume geŋno. ¹¹ Wo aame kun t'iidey ille wo doŋtú an un ki'n ziiddey ye wo onamguŋ an k'illigey ye maŋ, a enŋilsaguŋ t'ume geŋno odde zoŋguŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kane me.»

¹² Kane sanalliyagi geŋ an d'ingile, an an kazita a đuwo kono an di-kime lekkiyadaŋ. ¹³ Siitandani baadaŋ an ti'n lommite, wo doŋ k'eeni baadaŋ an an di yergutu egey an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zaŋ Batis
(*Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9*)

¹⁴ Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa te, kono yoŋ sundí ti môolo. Doŋ ongoŋ an ruute, an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bildo ti diine doŋ unto! Geŋ kono k'inkino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldi k'armika me.» ¹⁵ Doŋ ongoŋ an'de: «Geŋ nebi Eli.» Wo doŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede ti diine nebiyagi doŋ ti kaaga.» ¹⁶ Wo de aame Erod y'illiga inkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «Geŋ Zaŋ Batis wede n'an di ruute a asigiryagi an di-dikke eedí, geŋ yode i-bilde me.»

¹⁷⁻¹⁸ Erod y'ilke inkino kono yi-ziidfa ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeda ere leemadá te.» Inkino maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziidfo Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' zidde adda daŋgay. ¹⁹ A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di gulkuwe t'a ti y' ziidfa addutú. Ti dehu t'a yi t'ide, wo de urzi ti k'ooniyo ye, ²⁰ kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi suune yoŋ wede ki diinekamileŋ, inkino yi di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'unŋsuwo wo munda y'a roote yi ki suune ye.

²¹ Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tar-naape. Inkino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a doŋ deero siidfo, a deero k'asigiryagi wo a doŋ suma ki siidfo Galile. ²² Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-t'iide adda boy t'a immira, wo a tode gette Erod addí i-d'ibi ti doŋ an'ni wiiko pây. Inkino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.»

²³ Wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Munda wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela, ise kese mozikadó toŋ maŋ.» ²⁴ Maŋ uto koŋso t'a t'udde ti di ruute mettú, t'ede: «De

n'a tonde moo me?» Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi tondo eego Zaŋ Batis.»

²⁵ Kesiko uto koŋso t'a-gime ki tukki mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu ankenno k'o ti dekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi kenno!»
²⁶ Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondon, wo de kono y'a ti niime tuddi a daana don an'ni wiiko geŋ, y'a iyye yi gi di tuuge ye. ²⁷ A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti diine don boohiyadi, yi di ruute, y'ede: «K'odo, k'o ti dekki eego Zaŋ te, wo k'o d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda dangay, y'a-dikko eego Zaŋ te. ²⁸ Eego y'a t'umbo adda supira, yi-d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú. ²⁹ Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila gettiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an t'umbe, an d'ingile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

³⁰ Don zina k'Isa an di-gimo ki sirpadi, an i di t'iide taaya a naabo ere pay an izo wo a dooyiso ere pay an duuyo duwo. ³¹ A ume geŋ i d'ede duwo baadan, don ongon an engile, don ongon an ette ettiyo, wo Isa ti sanalliyagi geŋ an t'oone peedo boolon an di-koone an d'oomi ton umbo. Inkinno maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun t'edi ti nuuno, in t'arga siidin ki balda kun a-pukey boolon.»

³² Maŋ an di gili adda tooko, an di diipida bar kono an t'arga sidan k'adda balda. ³³ A engilsadan geŋ don baadan an di'n wulle wo an di'n zuune. Inkinno maŋ don t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito ti zondan, an t'iide geere sey k'ume Isa ti sanalliyagi an'te geŋ me. ³⁴ Isa yi ti diige ti tooko maŋ, yi wolliyo don duuru baadan, wo i di t'ize sommagi kono kane

geŋ aakede dambami daa wede k'elsadan. Inkinno maŋ y'an di'n iise dooyiso a suldi baadan.

³⁵ Kane sanalliyagi an wolliyo peedo t'ingile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i di ruute, an'de: «K'ollo, ume en balda wo peedo ton t'ingile. ³⁶ Inkinno maŋ duwo en k'an eezo an t'ette ki boydi don doome wo k'adda k'illiyagi don goppon, an d'owiltey munda k'ombo.»

³⁷ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Kane an di ruute, an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an t'ela a don duuru an d'ooma ko?» ³⁸ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede mappa miibi me, k'un ki ti wolli do a eesagun me?» An ti wullo maŋ, an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire.»

³⁹ Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo kun ti'n koono kan ogiysito adda soole.» ⁴⁰ Maŋ duwo an di gundite, ongon meeda, ongon ada paat. ⁴¹ Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, y'a ruute koduwo a Raa. Maŋ mappa y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru geŋno. Puuni ton inkinno kay y'an di-dikkida a duwo pay. ⁴² Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. ⁴³ Wo mappa ti puuni don uupite, sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire. ⁴⁴ Kane don iimi mappa geŋ, an t'ide kuuli dupu paat.

Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zaŋ 6.16-21)

⁴⁵ Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute a sanalliyagi, an di kili adda tooko an d'oogume, an di doopida ti dar bar ti nee, ki kese geeger Betsayda, koore yode batum don duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me. ⁴⁶ Aame don duuru

* **6:37** 6.37 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza sonko dupu ada pife.

yi ti'n igibe maɲ, yoɲ y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.

⁴⁷ Ume y'ize didɔo geɲ, tooko tod'te a diine k'ahu dokki botto ti biza bar me, wo Isa siidí ti zenje t'inno me. ⁴⁸ Isa yi wolliyo kane sanalliyagí an t'ize ooɲe ki korre k'ahu me, kono maaye a giggi-raɲ. In'kino a didɔo biza soohe maɲ yi-t'udɔo yi d'ettiyo tuddaɲ, yi sooru t'ekk'ahu aa y'an di'n engile. ⁴⁹ Aame kane an yi wulle yi sooru t'ekk'ahu geɲ, an elkiyo beyye d'ɲaɲ, wo an d'iise d'ollite ⁵⁰ kono kane pay geɲ an yi wulle wo orgiso t'anni ziid'a baadaɲ. Kesiko Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ombɔɲ! Kun orgide ye, eɲ nuuno!»

⁵¹ Maɲ y'a di gili ti kane adda tooko, aame geɲ maaye y'a ziid'a. In'kino maɲ kane sanalliyagi undaɲ a t'udɔe. ⁵² Derec, armika ere y'ize t'urzi mappa gette itatú an ki ti zuune ye, eedaɲ ti k'aane ti ki'n seeda ye suldi geɲ me.

Eliyo beeko a dɔɲ k'eeni a siidɔ Zenezaret
(Matiye 14.34-36)

⁵³ An ti diipida bar maɲ, an d'iiney a siidɔ Zenezaret, tooko an di gitte a zenje wo an di diggite. ⁵⁴ Aame an d'eggutu geɲ, a kaamiki Isa duwo an di y' zuune. ⁵⁵ Maɲ an d'iise okkito t'adda siidɔ gette pay. Aame an y'ollige yoɲ k'ume tuuku maɲ, d'ɔɲ k'eeni an di sokiyo ti zaadagi, an i-d'ettiyo kingeɲɲo geɲɲo. ⁵⁶ A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda k'illiyagi, ki gee-giryagi, ise ki boydi d'ɔɲ doome geɲ, d'ɔɲ k'eeni an an d'an t'ettiyo a bere d'ɔɲ duuru. Maɲ kane duwo geɲ an i d'obe bey kono d'ɔɲ k'eeni an a-botte a bize kallayí d'ɲɲal toɲ maɲ, wo kane d'ɔɲ pay a bottiyo geɲ an d'uttiyo.

* **7:7** 7.7 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. 20.12.

7

Dooyiso ere ki mongidagi
(Matiye 15.1-20)

¹ Kane Pariziyen ti d'ɔɲ miibi ti diine d'ɔɲ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geɲ, an di-t'ugiyee a Isa. ² An wolliyo maɲ kane sanalliyagí ongo an ombo beezan ganigi a daana Raa me, geɲ i-kaza ki poone an t'eese ombo, beydaɲ an ki t'opilso ye aa mongidagan an ruute me.

³ Derec, kane Pariziyen ti Yawudiyagi pay geɲ an k'ombo ye beydaɲ daa k'opilso koduwo ye maɲ, kono an aa seedu zakidi a dooyiso ere ki mongidagan an duuye te. ⁴ Aame an aahiya suuk toɲ, an k'ombo ye daa k'opilso tuddaɲ me. Wo an aa seedu a dooyiso baadaɲ ti doolo toɲ ede ere mongidagan an duuye te, aakede: opilsito kunzali, dingilagi wo keyyagi maala. ⁵ In'kino maɲ kane Pariziyen ti d'ɔɲ suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de: «Ki moo me sanalliyagá an d'ombo beydaɲ ganigi a daana Raa, wo de an ki daaniya ye dooyiso ere ki mongidagin an duuye te?»

⁶ Maɲ Isa y'an di'n gime onamaɲ, y'ede: «Kune d'ɔɲ bizigun sire sire, nebi Ezayi yi ruute ono d'ɔɲ Raa y'igibo a tukki kune geɲ d'erec, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Duwo eɲ an o eliyoo suma t'ono bizaɲ,
wo de ki kotto adda k'addaɲ kane dokki ti nuɲ Raa me.

⁷ Kane suldi d'ɔɲ an isiyo kono an o ottilso geɲ ki bita,
kono urziyagi k'oogoro d'ɔɲ an dooyiso geɲ ettiyo t'urzi duwo d'ɲɲal*.”»

⁸ Maɲ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'ambu dooyiso duwo.»

⁹ Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune koɲagun k'ooliyo k'urziyagi

† **7:10** 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod

k'oogoro Raa ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. ¹⁰ Derec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede: "Ki elo suma a meegá ti meedá†." Wo soŋ y'ede: "Wedé yi duudfiyo meegí ise meedí koo maŋ, yoŋ geŋ ki tôwwo‡." ¹¹ Wo de kune'ŋ, kun dooyiso dŋwo, kun'de: "Aame wede yi rootiyo a meegí ise a meedí, y'ede: Munda wede n'a-di t'ele a gi di nooge yoŋ korbaŋ, i-kaza yoŋ ni ele sedefe a Raa" maŋ, ¹² geŋ kun eliyo urzi a wedusu yi ki t'ele munda a meegí ise meedí ye. ¹³ Kun isiyo inŋkino geŋ, kun ti tôwwo ono dŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo kun di sooru a urzi dooyisagun. Wo sulfi baadaŋ ti doolo toŋ ede kun isiyo inŋkino me.»

Sulfi dŋ a ki ti k'ise ganigi a daana Raa

¹⁴ Saŋ Isa y'a wiike dŋ duuru sey an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune pay kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun di'n suuno: ¹⁵ Sulfi dŋ pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a daana Raa munda wede adfiya ti bizí geŋno. [¹⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo.]»

¹⁷ Aame dŋ duuru Isa yi'n iili y'aahe boy maŋ, kane sanalliyagi an di yi tunde, an'de: «Kee k'ay t'oodibi ita a ono ombide eŋ me.»

¹⁸ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Inŋkino maŋ ki kotto, kune toŋ onamó eggun ti k'aane ti ki'n seeda ye pi me! Kun ki suune ye ko, sulfi dŋ pay wedusu y'oomi geŋ i ki y'ise ganigi ye a daana Raa me? ¹⁹ Kono sulfi dŋ wede y'oomi geŋ, i-ki ti deegu adda biza k'ulbí ye, wo de i-ti deegu adda k'addí, wo saŋ yi-ti'n naamiya.» A onamí geŋ, Isa yi rootiyo ombo pay kamilen a daana Raa me.

²⁰ Yoŋ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa munda wede adfiya t'adda biza

k'ulbe. ²¹ Derec, t'adda k'adde wede geŋ, ti biza k'ulbí i d'adfiya elkiso ere oldo i-ti y'eliyo a sulfi dŋ ulpi aakede: boliyo, oogire, tôwwo dŋwo mirsi, ²² moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, okkiso a sulfi pay, bundiko, daggiya dŋwo ti metinŋko, eliyo tudde k'isiyo sulfi dŋ ulpi, zaapu k'adde a munda wede, kaldita tudde, koliyo tudde wo isiyo munda daa k'elkiso. ²³ Sulfi dŋ ulpi pay geŋ adfiya t'adda k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a daana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

²⁴ Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a inŋgile ki siido ere i dŋule geeger Tir. Yi-t'iide adda boy soo inŋkino, kono yi dehu wenda y'a ki suune umayí ye, miŋ umbo y'a k'iine ombide ye. ²⁵⁻²⁶ A ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi siido Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono Girek, ututú i-d'ede siitan a ettú. T'illiga rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a ukke k'ume yode. T'iide'ŋ t'a dikke a daanadí, wo t'a yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.» ²⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo inŋni an t'oomo an asso dŋ, kono inŋkino beehiye ye k'a t'ambe ombo k'inŋni k'an di t'ele a gahiti§ me.»

²⁸ Maŋ to ere gette ti di'n gime onamí, t'ede: «Galmeega onamí geŋ derec, wo ki kotto gahiti geŋno toŋ an di delliyo a ume k'ombo, ombo ere i soldite ti bey k'inŋni aame an ombo geŋ, an di petiyo.» ²⁹ Yoŋ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí geŋ, mi-kama boozí, siitan ti t'udde ti tukk'uti te.» ³⁰ Saŋ erewo gette t'aahe, maŋ ti-t'uuney uto ekk'onŋgali ti moone, siitan ti t'udde ti tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

† 7:10 7.10 Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. § 7:27 7.27 Suma «inŋni» i-kaza dŋ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza dŋ Yawudiyagi ye.

³¹ Saŋ maŋ ti siido ere i duule geeger Tir gette Isa y'a ingile, yi-t'udde ti siido ere i duule geeger Sidon, y'a t'uukey siido sundutu Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza bar ki Galile. ³² Aame geŋ duwo an di wiiko wede dugiya wo ilzi ton attidi ki rootiyo me. Maŋ an i-d'obe bey a Isa, an'de: «Ki ti zaapo beezá a wede enno, y'a t'oone bee.» ³³ Isa y'a y'irga siidi ti diine don duuru me, maŋ yi-t'ele yelagi adda kuwwa wede enno, wo yi d'unke leezi yi t'eele ilzi. ³⁴ Saŋ y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane, wo y'a zuupe suup, maŋ yi di ruute wede dugiya geŋ, y'ede: «Eppata!» Geŋ i-kaza a-t'ohon kereŋ.

³⁵ A kaamiki wede kuwwagi a t'ihina, yi d'ollige kereŋ wo ilzi ton a t'ikkima, yi d'orbe koduwo. ³⁶ A duwo geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, a munda wede ize en a wenda soo ton kun i roota ye!» Wo de en y'an aapuđu a wenda kun i roota ye, wo a kane aa y'an eliy oln o ki rootiyo.

³⁷ Kane duwo geŋ an di ziida giggeraŋ, wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay y'isiyo ette beehiye baadaŋ! Dunjiyagi kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo don bizaŋ a t'ippe ki rootiyo umbo ton an d'orbe.»

8

Isa y'an ele ombo a don dupu pide
(Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

¹ Aame geŋ don duuru baadaŋ an t'ugiye sey wo munda an d'oomi umbo, in kino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: ² «Nuŋ duwo en o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ iide onniyo ad o, wo ankenno munda k'ombo an k'ede ye. ³ Wo ni'n igiba addaŋ guguba maŋ, an d'oopey a urzi kono don baadaŋ ti diinayaŋ an iido ti dokki.» ⁴ Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De adda balda ette, ti too me in t'oona mappa baadaŋ a duwo en an

d'ooma an t'assa me?» ⁵ Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.» ⁶ In kino y'an di ruute a don duuru geŋ, y'ede: «Kun ti koon siido!» Maŋ y'a ziki mappa sarat geŋ a beezi, y'a ruute koduwo a Raa, y'a burkite wo y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru enno.

⁷ Wo son an d'ede puuni miibi sunni sunni in kino. Isa y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette wo a sanalliyagi, y'ede: «Puuni kun an ti dokko pay!» ⁸ Wede tuuku ton y'a iimi y'a isse isse a d'uupite, wo ombo ere uupite gette, an ti tussite a dambayi deero sarat. ⁹ Kane don iimi geŋ i t'ide suma dupu pide. Saŋ Isa y'an igibe. ¹⁰ Wo yon kesiko yi-ti gili adda tooko ti sanalliyagi, an d'ingile ki siido Dalmanuta.

Tondiyo ki munda k'armika

(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Kane Pariziyen an d'iide k'ume k'Isa, an d'iise niikiyo kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onami. In kino maŋ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika a kize yon Raa yi y'igibo. ¹² Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kane don ankenno en an ton diyo munda k'armika a kize nuŋ Raa yi n'igibo? Derec in kino wo n'un di rooto: Munda k'armika soo ton Raa y'an k'isa ye a kane don ankenno en me.» ¹³ Saŋ kane Pariziyen Isa yi'n iili, yi-ti gili adda tooko, y'a-doopida ti dar bar Galile ti nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye

(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

¹⁴ Kane sanalliyagi an doopide ti kese bar Galile ti nee geŋ, an dundo an d'ambo mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa soo danjal a beezan. ¹⁵ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kun koon

mentikagi a orme wede ki Pariziyen wo a orme wede ki Erod.»

¹⁶ Mañ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaŋ kono an k'umbo mappa ye. ¹⁷ Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y'a ti zuune, inŋkino mañ y'anni tunde, y'ede: «Ki moo me kun di rootiyto ti tuddugun, kun k'umbo mappa ye me? Ki kotto kune suldi d'ofon ize geŋ itadaŋ kun ki ti ziida wo kun ki'n zuune ye botto. Kune'ŋ eggun a t'ippe ko? ¹⁸ Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki woliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunde baa ¹⁹ a mappa paat wede n'a-dimbe d'ofon dupu paat ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.» ²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de un dunde baa a mappa sarat wede n'a burkite a kuuli dupu pide ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ũune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi deero sarat.» ²¹ Inŋkino mañ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto suldi d'ofon n'ize geŋ itadaŋ kun ki ti zuune ye botto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

²² Isa ti sanalliyagi an iiney Bet-sayda mañ, duwo an d'irkido wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'obe bey, an'de: «Galmeega wede eŋ ki zaapo beezá, y'a t'oone bee.» ²³ Isa yi ziida bey wede geŋno, y'a y'irkide dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi d'unŋkite lee a edayi, wo y'a-ti ziipe beezí a tuddí, mañ y'a yi tunde, y'ede: «Munda ki woliyo ko?»

²⁴ Wede y'a ihina edayi wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, duwo ni'ni woliyo, wo ni'ni woliyo aa inda i sooru.» ²⁵ Isa y'a butte beezí a edayi sey. Mañ wede edayi a t'ihina yi woliyo keren. ²⁶ Inŋkino mañ Isa y'a y'igibe wede ki boozí, wo yi di ruute,

y'ede: «K'aaho boozá, k'adda k'ille k'addey ye.»

Isa miñ yon wee wee?

(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

²⁷ Isa ti sanalliyagi an d'inŋile k'illiyagi goppon ti geeger Sezare siido Pilip. A urzi mañ sanalliyagi y'anni tunde, y'ede: «Duwo an rootiyo nun wee wee?» ²⁸ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, d'ofon ongo an'de kee nebi Eli, wo d'ofon ongo soŋ an'de kee nebi ti diine nebiyagi d'ofon ti kaaga.» ²⁹ Mañ Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nun wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.» ³⁰ Inŋkino mañ Isa y'an di'n iipide, kono a wenda soo toŋ an i roota munda ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti baldiyadi

(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

³¹ Saŋ mañ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagi, y'ede: «Nun wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabirey baadaŋ. Kane d'ofon i dokkiyo d'ofonziŋ, deero d'ofon seŋeke ti d'ofon suuniyo k'oogoro paŋ an di n' kiigirey. Duwo an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti n' baldiy.»

³² Isa y'an di ruute patan, mañ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapuđu.

³³ Aame geŋ Isa y'a-gime, edayi yi woliyo sanalliyagi, wo y'a iise aapuđu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitandani t'a-t'ũune adda k'addá, ki led'fo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki d'ofon tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te

(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

³⁴ Saŋ mañ Isa y'a wiike d'ofon duuru ti sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno mañ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ³⁵ Inŋkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí mañ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku

y'ooliyo tuddi kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa man, y'a t'utta. ³⁶ A wede koduwatú moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge me? ³⁷ Wo ki kotto wede geñ tuddi zooyatú ooñe, geñ yi k'aane y'a ki t'ele munda y'a ki pelke tuddi ye! ³⁸ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nuñ wo a onamó a daana don ankenno, kane don k'oldfiko wo an ki seedu urzi Raa ye man, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi don kamilen geñ, nuñ ton ni-d'isa sukuyagi kay a yon me.»

9

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inkinno wo n'un di rooto: Don ongon ti diine kane don ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo baadan gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

² Iide onniyo zoot k'ita man, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zan, y'an d'an d'ingile siidan k'ekki mukkolo sohero. An iiney man, a daanadan geñ miñ tuddi a-gime sittú, ³ inkinno kallagi a t'ize tuwardi kar i ralita, adda siido pay ette wede a aane a-t'opile kallayi a t'ise tuware aa ki yode umbo. ⁴ A kaamiki, kane sanalliyagi ado geñ an woliyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an rootiyto t'Isa. ⁵ Inkinno man Piyer y'a t'ihina bizi, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ñ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»

⁶ Piyer munda y'a roote yi ki suune ye, kono kane aduwan pay geñ orgiso ti'ni ziida baadan. ⁷ Man i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geñ me, wo t'adda dondirso gette an d'illiga golla, t'ede: «En ulo nuuno

ni y' giyye baadan. Kun y'ollo!» ⁸ A kaamiki an di geldiso, wo de an woliyo Isa siidi a sirpadan me, wenda ti doolo umbo.

⁹ A deeguzan t'ekki mukkolo, Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, a munda wede kun wulle geñ, a wenda soo ton kun rootey ye, bini baldiya ki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en ti diine don unto.»

¹⁰ Onami an d'umbe, wo de an tondiso tuddan, an'de: «Onami geñ miñ i-kaza moo me: baldiya ti diine don unto me?»

¹¹ San man kane sanalliyagi an di y' tunde sey, an'de: «Ki moo me don suuniyo k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli doo miñ, san Almasi Raa yi biire kollo" me*?»

¹² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Derec, Eli geñ y'a etto ki poone, wo suldi pay y'an okkima a urzizan. Wo de kun suune ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, a tukki nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a dabira baadan, wo duwo an di n' kiigira†. ¹³ Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geñ yon y'iina wo duwo an i-d'ize ulsu aa addan i dehu, geñ a-t'iide a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedi

(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

¹⁴ Aame Isa ti sanalliyagi ado an ti gime k'ume sanalliyagi don an iili man, an woliyo don duuru baadan an d'an t'ugiyee. Ti diinayan i d'ede don suuniyo k'oogoro an niikiyto ti kane. ¹⁵ Kane don duuru an wulle Isa man, aame geñ an d'iddira, an d'ukke tuddi an i t'isey toose. ¹⁶ Inkinno man Isa y'a tunde sanalliyagi, y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane me?»

¹⁷ Man ti diine don duuru i d'ede wedusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisado, nuñ n'a-d'iido ti ulo nuñ i-d'ede siitan a eedi, bizi

* **9:11** 9.11 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12** 9.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

ti-t'ippe ki rootiyo umbo. ¹⁸ A ume tuuku siitan ti y'ambu maṅ, ti di-seɗɗiyo a siido, bizi i-d'adɗiyya goopiyagi, yi d'aadumu sinani, wo y'a d'unto seṅ. Nuṅ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo de kane an ki d'iine ye.»

¹⁹ Maṅ Isa y'a t'ihina bizi, y'a ruute, y'ede: «Kune doṅ kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuṅ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo de a nuṅ kun ki d'umbe ye! Geṅ n'a ombiṅa ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d'edi.» ²⁰ Maṅ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette ti wulle Isa maṅ, ulo geṅ t'a zidde siido yi tunkulso bizi goopiyagi. ²¹ Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo t'ume muno i y'iise inkiyo me?» Meega y'a ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoṅ neṅku. ²² Onniyo muno siitan gette ti-ti y' seɗɗiyo adda k'uwwu ise adda k'ahu ki t'owwadi. Wo de aame kee k'aane maṅ, ki wollo sommagey, k'okki a d'olladey!» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo, k'ede: “Kee k'aane maṅ” me? A wede i zaapu addi geṅ, suldi pay a Raa i-k'oone ye, y'aane.» ²⁴ A kaamiki meek'ulo y'a idili, y'ede: «Nuṅ ni ziipe addo a kee, wo de k'a ni noogi kono nuṅ zaapu k'addo baata.»

²⁵ Isa yi wolliyo doṅ duuru i-dihimo tuddan, inkiyo maṅ yi di ruute a siitan gette ti golla zakidi, y'ede: «Koṅ siitan no, mi-ti'n isiyto duwo dunjiyagi wo m'an t'appiyta a bohanan geṅ, m'ollo ni-di rooto, mi t'addo ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!» ²⁶ Siitan t'a iise d'ollite, ulo t'a zidde siido yi-zehiso bar bar, wo t'a t'udde. Ulo geṅ lokiyok aa y'inda, inkiyo doṅ baadan a sirpa an di ruute, an'de: «Yoṅ y'inda.» ²⁷ Wo de Isa yi ziidfa beezí, y'a y'iiziga, maṅ ulo y'a t'ihira.

²⁸ Saṅ Isa y'aaha boy maṅ, kane sanalliyagi an di y' tunde siidan, an'de: «Wo de ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine lommatu ye me?» ²⁹ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede:

«Ita siitan ere kino ette, adɗiyatu t'urzi tonɗiyo Raa danjal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

³⁰ T'ume geṅ an d'ingile, an di doopida ti siido Galile. Isa yi ki dehu duwo an ki suune umayi ye, ³¹ kono yi dehu y'a dooye sanalliyagi. Inkiyo y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey duwo. Kane an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe maṅ Raa y'a ti n' baldiy ti diine doṅ unto me.» ³² Wo de kane sanalliyagi ita k'ono geṅ an ki'n zuune ye, wo ki tonɗiyadi an d'orgiso.

Wee wee goole a jire me?

(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

³³ Isa ti sanalliyagi an d'iiney Kapernayim. Aame geṅ an t'iide adda boy, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «De a urzi kun niikiyto a tukk'a moo?» ³⁴ Wo de kane an d'inda kuy, kono a urzi an niikito ti tuddan an dehu an di suune, ti diinayan minj wee wee goole a jire me. ³⁵ Inkiyo maṅ Isa y'aguune, y'anni wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi dehu y'a t'ise ki biza maṅ, yoṅ geṅ yi t'iso wede k'ita ti doṅ pay, wo wede naabo a doṅ pay.»

³⁶ Maṅ Isa yi wiike ulo neṅku, y'a y'ihira a diinayan, y'a ti y' ziidfa beezí wo y'an di ruute, y'ede: ³⁷ «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode en bey sire a sundo maṅ, geṅ aa yi seedu nuṅ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maṅ, geṅ yi seedu nuuno danjal ye, wo de aa yi seedu wede i n'igibo pay.»

Wee wee yoṅ ki kine me?

(Lik 9.49-50)

³⁸ Maṅ Zaṅ yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi lommitte siitandani ti sundá, wo ay di dihe urzi k'ohirayi kono yoṅ ti kine ye.» ³⁹ Wo de Isa y'a ruute,

y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede y'aase suldi k'armika ti sundó, wo a kaamiki y'a-kime rootiyo ulsu a tukki nuñ sey, i k'ise ye. ⁴⁰ Wede aduziñ ye geñ, yoñ ki kine. ⁴¹ Derec inkiño wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ñoyoyo a kulso ñañal, a wede soo ti diinaguñ a suma ki nuñ Almasi Raa yi biire mañ, munda wede Raa yi dehu yi-t'eley geñ, y'a yi t'ooney.»

Suldi ñoñ i-t'eliyo wedusu adda k'oldiko
(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

⁴² «Wede tuuku yi t'eliyo adda k'oldiko wede soo ti diine kane ñoñ tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno mañ, a wede inkiño geñ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sedde adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a ñaana Raa te. ⁴³ Aame ñe beezá y'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a-ðekko mendí. Beehiye i jiire a kee, beezá soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum bee miñ, k'a lekke beyñañ sirwañ wo k'a t'ettye k'adda k'uwo ere i k'unto ye. [⁴⁴ A ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki ñangiya ye, wo uwo t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁵ Aame zinda t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a t'oodo k'a sedde dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zinda soo wo k'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miñ k'a lekke zoñdá sirwañ wo an ki ti seddey adda k'uwo. [⁴⁶ A ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i ki ñangiya ye, wo uwo t'oggiyo ki daayum.] ⁴⁷ Wo aame ñe ersada t'a-da t'ettiyo k'adda k'oldiko mañ, k'a t'oodo mentú. Beehiye i jiire a kee t'ersada soo wo ki t'ettye Moziko Raa, bee miñ k'a lekke edaya sira wo an ki ti seddey adda k'uwo. ⁴⁸ A ume geñ ñuwo ge ruumiyo, ondirdagi ge d'ombo ki daayum i

ki ñangiya ye, wo uwo t'oggiyo ki daayum[‡].

⁴⁹ Wede tuuku toñ y'a t'oona dabar, wo tod' dabar gette aa uwo t'a ki ti k'oodiba kamileñ aa sumade. ⁵⁰ Kane sumadeñ munda wede beehiye, wo ñe aame sumade geñ ñusuwañañ i t'ize umbo mañ, kañ mummino k'an ise ññe sey me? Inkiño mañ kune toñ kun lekko daayum ññe aakede sumade, wo kun di lekko ti toose ti tudduguñ me.»

10

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

¹ Ti Kapernayim Isa y'a t'iiziga, y'a t'iide siido Ziide. Sañ mañ yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ti ñee. Doñ baadañ an di-t'ugiye sey, wo y'an iise dooyiso aakede naabadi ere daayum yi d'isiyo.

² Aame geñ i d'ede Pariziyen miibi an a d'iide sirpa k'Isa kono an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'ono. Inkiño an di y' tunde, an'ðe: «Oogiradiñ t'ele ko urzi a kule y'a-peere eddi te?» ³ Isa onamañ y'an ti'n gime ti tondiyo, y'ede: «Oogoro ere Muusa y'un ele wee te?» ⁴ Kane an di ruute, an'ðe: «Ti kaaga Muusa y'a ele urzi, aame wede yi-peere eddi mañ, yi di ñekke mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú wo y'a ti t'igibe*.» ⁵ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un riine urzi k'oogoro geñ kono a eego zakidi ere un d'ede gettiyo. ⁶ Wo ñe ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ðe: "T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe suldi pay geñ, y'ikkima añ kule t'ere. ⁷ Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta biñ ti eddi. ⁸ Wo kane sira geñ an t'isa tudde soo†." Inkiño mañ kane geñ sira ye baa, an t'ize tudde soo. ⁹ Geñ inkiño munda wede Raa y'a ti gitte geñ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»

[‡] **9:48** 9.48 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24. * **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. † **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2.

¹⁰ Isa ti sanalliyagi an aahe boy. An iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi peeriyo geŋ me. ¹¹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki peeriyo k'erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo yi ziida erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi t'ize oldfiko a daana k'eddí ere ki poone, kono Raa yi yi wolleiyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí. ¹² Wo erewo toŋ inŋkino, aame kulatú ti y'iila wo ti ziida kule ti doolo maŋ, tode gette Raa yi ti wolleiyo ere ti moone ti kule bakatú.»

*Isa ti inŋi sunŋi
(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)*

¹³ Duwo an i di ziko inŋi sunŋi a Isa kono y'an di zaape beezí a eedaŋ, miŋ kane sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eddisito duwo geŋ me. ¹⁴ Isa yi wulle inŋkino maŋ yi-ti gulkuwe, y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun oolo inŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki doŋ i deeyiso aa kane kino. ¹⁵ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulo neŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.» ¹⁶ Inŋkino maŋ ulo soŋ yi di y'ambu, yi di zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

*Wede laale ti Isa
(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)*

¹⁷ Isa yi t'iiziga y'eŋgile maŋ, i d'ede wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a daanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo danŋal, wenda ti doolo umbo. ¹⁹ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune doŋ an'de: Ki t'owwo wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a daana booro ulu, ombó bize ti suma duwo ulu, wo ki elo suma a meegá ti meedá‡.»

²⁰ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, kane geŋ pay ni'ni seedu t'ume nuŋ obulsu to.» ²¹ Wede geŋ Isa yi di wolleiyo tebeŋ wo y'a yi giyye, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo: k'odo, suldí doŋ ad'ede'ŋ ki t'owilttoy pay wo soŋko k'an d'eloy a doŋ an k'ede munda ye, inŋkino k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²² Aame wede geŋ y'illiga ono geŋno maŋ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a t'ize sommagi dondoŋ, kono yoŋ maaladí baadaŋ, saŋ y'a inŋgile.

²³ Isa y'a wulle sanalliyagi doŋ i ti y' d'uule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadaŋ a doŋ maala an t'ettey adda Moziko Raa te!» ²⁴ A onamí geŋ kane sanalliyagi an ziida giggiraŋ. Wo de Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Inŋi ki nuŋ, ki kotto ooŋe baadaŋ k'ettiyo k'adda Moziko Raa te! ²⁵ Ooŋe a ziŋzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo geŋ ooŋe baadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.»

²⁶ Maŋ kane sanalliyagi an ziida giggiraŋ a jiire sey, an di rootiyo tuddaŋ, an'de: «Inŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?» ²⁷ Isa yi di'n wolleiyo yerere adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Munda eŋ duwo an k'aane ye, wo de Raa y'aane, kono a Raa suldí pay i-k'ooŋe ye.»

²⁸ Maŋ Piyer yi di ruute Isa, y'ede: «Ankeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.»

²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec inŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise zembadí kuuli erayi, meegí ti meedí, inŋizí wo dombizí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, ³⁰ a lekkiyo ere ankeŋno ette kane geŋ y'anni t'oonaa taŋ baadaŋ a ceera boydí, ise zemba kuuli erayi, maawi erayi, inŋi, dombi, wo ti dabar ere t'urzi doŋ k'olmidayí. Wo saŋ maŋ adda

‡ 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16 wo Deeterenom 5.16-20.

duniya ere ki daana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum. ³¹ Doŋ baadan ankenno kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita, wo doŋ ankenno kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza.»

Ono k'Isa doŋ k'aduwe a urzi k'untadi ti baldiyadi

(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

³² Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem, yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi undaŋ a t'udde, wo doŋ i'ni daaniya toŋ orgiso t'anni ziida. Maŋ Isa sanalliyagi koomat makumu sire geŋ y'an irga sey ki sir-padi, wo y'an d'iise rootiyo a munda wede saŋ i aaney, y'ede: ³³ «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey deero doŋ sefeke ti doŋ suuniyo k'oogoro. Kane geŋ t'urzi k'onamaŋ nuŋ booro t'a ni seedey ki towwo, wo an di n' t'eley a bey doŋ Yawudiyagi ye. ³⁴ Kane geŋ an di n' t'okkey maade, an pidfitey lee a tuddo, an di n' gorpipay ti marpa wo an aa di n' t'idey. Wo onniyo sire k'aduwe maŋ, Raa y'a ti n' baldiy.»

Tondiyo ki Zak ti Zaŋ

(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

³⁵ Saŋ maŋ Zak ti Zaŋ, inŋi Zebede, an a d'iide k'ume k'Isa wo an di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k'ay t'ise munda wede ay ki tonda.» ³⁶ Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun dehu n'un d'ise moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute an'de: «Ay dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki t'iida daryikada maŋ, kaye'ŋ k'ay ti'n zappey soŋ a ammidada, soŋ a geelada.» ³⁸ Wo de Isa y'an di ruute, y'ede: «Munda wede kun tondiyo, kun ki y' suune ye. Kun aana kun sifa ko kop ki dabar wede nuŋ ni sobo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuŋ ni suyyiso ko?» ³⁹ Maŋ an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec, kop ki dabar wede nuŋ ni sobo geŋ kun sifa, wo suyyiso batem ki dabar ere ni

suyyiso gette kun suyya. ⁴⁰ Wo de ki ume konso wede a ammidado soŋ a geelado geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane doŋ Raa y'an ikkima.»

⁴¹ Aame kane sanalliyagi doŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an d'iise kulkuwo ti Zak wo Zaŋ. ⁴² Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ pay ki daanadi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun suune, kane duwo an'ni wolliyo mozagi siidiyagi pay geŋ an d'ombo t'ekki doŋzaŋ ti toogo, wo kane doŋ deero an d'ombo t'ekki doŋzaŋ t'urzi dokkiyo ere an d'ede. ⁴³ Wo geŋ a diinaguŋ i dehu inkinno a k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso wede naabaguŋ, ⁴⁴ wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso bule ki kune pay. ⁴⁵ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono duwo an o-ki naabe ye, wo de n'iido'ŋ n'an di naabe duwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a t'adde doŋ baadan t'adda k'oldikadaŋ.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundi Bartime

(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)

⁴⁶ Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney geeger Zeriko. A adfiyadan ti geeger gettiyo geŋ doŋ duuru baadan an di'n daaniya, an d'uuney wede koosiyo konso a biza k'urzi, yi d'ahultu. Wede geŋ sundi Bartime, ulo Time. ⁴⁷ Aame y'illiga engilso geŋ Isa wede ti geeger Nazaret maŋ, y'a iise dollite, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁸ Doŋ baadan an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yoŋ y'a dollite i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!»

⁴⁹ Isa y'a t'ihira, wo y'a ruute, y'ede: «Kun o yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y' wiiko, an'de: «K'ombon, ki t'oozigi. Isa yi ki

waaku!»⁵⁰ Injino manj kallayí y'a zidde, perek y'a t'iiziga, y'a iide k'ume k'Isa.⁵¹ Manj Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Yo koosiyo genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayó a-t'ihina.»⁵² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno genj, k'utte k'aaho.» A kaamiki, edayí a t'ihina yi wolloyo, wo y'a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zanj 12.12-16)

¹ Isa ti sanalliyagi an iiney gopponj ki Zeruzalem, a sirpa k'illiyagi sundan Betpaze wo Betani, wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume genj yi d'igibe donj sire ti diine sanalliyagi,² wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a daanagun gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kanj soo tonj yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi.»³ Aame wenda y'un ruutey, y'iisey: «Kun isiyo injino'ŋ moo me?» manj, kun d'eesoy: «Buuru enj i dehu Galmeega, wo sanj y'un di y' kimo kaamiki.»

⁴ Injino manj an d'ingile. An iide'ŋ an d'uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k'urzi, a biza bumbu soo injino, manj an t'iize.⁵ Donj miibi i lekkiyo a ume genj an di'n wulle, manj an di'n tunde, an'de: «Kun isiyo moo me? De ki moo me kun t'eeziyo ulo buuru enj me?»⁶ Manj kane sanalliyagi an an di'n gime onamanj aa donj Isa y'an ruuto. Injino manj an di'n iili, an d'ingile.

⁷ Ulo buuru an i-d'iide a Isa, an ati gikkite kallaganj donj deero a dar k'ulo buuru wo Isa y'a-ti gili eego*.⁸ Donj baadanj kallaganj donj deero an di gikkite a urzi, donj ongonj an dimbo puutagi k'inda ti balda, an di

gikkite a urzi† kay.⁹ Kane duwo donj i sooru ki daana ti donj i daaniya genj, pay kanj soo an di dollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!»¹⁰ Beeko Raa ti koonaa a moziko ere ettiyo, moziko ere i t'eesa ti meeginj Dawut ette. Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»

¹¹ Manj Isa y'a iiney Zeruzalem, yi-t'iide booro Boy Raa. Y'a wullite suldi donj adda pay, wo ume y'ize baa peedo t'ette k'ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, an d'ingile ki Betani.

Duud'iyoo k'undumu sundi pigiyee

(Matiye 21.18-19)

¹² Soggo Isa ti sanalliyagi an t'udde ti Betani manj, aame genj mosogo t'a yi ziida.¹³ Ti dokki genj yi wulle undumu sundi pigiyee i-d'ede puutagi dogibok, manj y'a zikke kabbanj y'elkiyo yi-t'ooney injni, wo de y'iide'ŋ injni umbo, yi d'uuney puutagi danjal kono umayi ki ehiyo i k'iina ye botto.¹⁴ Injino manj Isa yi di ruute a undumu genj, y'ede: «Ti anki, wenda soo tonj yi ki defka ulá y'a ki t'ooma ye baa!» Wo kane sanalliyagi an d'illiga.

Lomme donj suuk t'adda booro Boy Raa

(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zanj 2.13-16)

¹⁵ Sanj an di gimo sey ki Zeruzalem, manj Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, y'a iise lommite kane donj isiyo suuk ti donj k'owilte pay a ume genno. Y'an di gippirdé taabulyagi ki donj pelkiyto sonko ere ettiyo ti siidiyagi doolo wo ti kaakidagi donj k'owilte deere.¹⁶ Wo a donj pay y'an di tuuge ki sokiyo suldi k'adda booro Boy Raa me.¹⁷ Manj y'an iise dooyiso, y'ede: «Kun ollo, ono enj an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Boozó enj an di y' waaka boy wede ki tonduyo Raa ki ita duwo

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8** 11.8 An di dambu puutagi k'inda ti balda, an di kakkisa a urzi kono buuru t'a ozire t'eego.

pay‡.” Wo de kune, kun di y’ize urmi k’ombide don k’oogireŒ!»

¹⁸ Kane deero don sedeke ti don suuniyo k’ogoro an illiga inkinno man, an de hutu urzi ki towwadi. Wo an isiyo inkinno kono an orgiso, kono don duuru dooyisadi ti’ni ziida. ¹⁹ A lohe peedo t’a t’iire man, Isa ti sanalliyagi an t’udde t’adda geeger me.

Ono k’Isa a tukk’undumu sundi pigiyee i biha
(Matiye 21.20-22)

²⁰ Soggo ti soohe an Isa an adfiya tin genno, man an woliyo pigiyee wede Isa yi duude gen i biha ti sondayzi pay. ²¹ Piyer gen y’a ilke a munda wede ize, man yi di ruute a Isa, y’ede: «Wede dooyisadey, ki wollo pigiyee wede ki duude i biha.» ²² Man Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun zaapo addugun a Raa. ²³ Derec inkinno wo n’un di rooto: Wede’n y’aane yi di roote a tokomo ette, y’a t’eeese: “T’umayi en mi t’oozo, mi t’ooro adda bar”, daa niikiyo addi, wo de yi zaapu addi munda wede yi ruute gen i t’isa man, gen Raa yi di t’ela. ²⁴ Kono kamo n’un di rooto: Suldi don pay kun tonduyo Raa gen, kun zaapu addugun a yode kun uune baa, wo kane gen y’un di’n t’ela. ²⁵ Wo aame kun t’ihira tonduyo Raa* wo un d’ede ono ti wenda man, kun i t’iso tambobino, kono Meegugun Raa a kandaane ton y’un t’isa tambobino kay a munda wede kun a ti doopide me. [²⁶ Wo de aame a don a ti doopide a onamgun gen tambobino kun an k’isiyo ye man, Meegugun Raa a kandaane ton y’un k’isa ye kay tambobino a munda wede kun a ti doopide me.]»

T’urzi k’aaye Isa yi naabiya me?
(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

²⁷ San man an di-gimo ki Zeruzalem. Koore Isa yi t’iide yi sooru adda

booro Boy Raa gen, kane deero don sedeke, don suuniyo k’ogoro wo ti don i dokkiyo Yawudiyagi an d’iido k’ume yode. ²⁸ Inkinno man an di y’ tunde, an’de: «Kee k’isiyo suldi en t’urzi k’aaye? Wo a ele wee wee urzi k’isiyo suldi en me?» ²⁹ Man Isa y’an di’n gime onaman, y’ede: «Nun n’un di’n tondo a munda soo danjal. Onamo kun o-ti’n kami, wo nun ton n’un ti y’ kiza urzi wede ni d’isiyo suldi en me. ³⁰ Aame Zan duwo y’anni zuyye batem gen, urzi iido ti Raa kunun, ti duwo ko? Onamo kun o ti’n kami.» ³¹ Man an d’iise rootiyto ti tuddan, an’de: «Aame kine in ruuta: “Iido’n t’urzi Raa” man, yon y’a roota: “Inkinno ki moo me kun ki d’umbe a ono Zan ye me?” ³² Wo aame in ruuta: “Iido’n t’urzi duwo ...” man? An rootiyto inkinno kono an d’ede orgiso a don duuru, kono kane pay gen an elkiyo’n ki kotto Zan yon nebi.» ³³ Inkinno man Isa onami an i-ti’n gime, an’de: «Ay ki suune ye.» Man Isa y’an di ruute, y’ede: «Nun ton man n’un ki y’ roote ye kay, wede o ele urzi ni d’isiyo suldi en me.»

12

Ono ombide a tukki don naabo doome don ulpi
(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

¹ San man Isa y’an d’iise rootiyto t’ono ombide a deero Yawudiyagi, y’ede: «I d’ede wedusu inkinno yi d’iite doome k’inda sundan bin. Doome gen y’a ti y’ duule ti waaya mongali, y’a d’ittiba soole ki nayyu k’inni k’inda bin genno, y’a d’ippe boy sohuru ki bodfiyo*. Man doome gen y’an d’ele duwo an di naabe san yon aggadi y’a t’amba, wo yon tuddi y’a ingile torguwo. ² Aame onniyo ki rakku t’iina man, y’a igibe wede naabadi soo ki tukki don naabo doome genno, kono an i

‡ 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § 11:17 11.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. * 11:25 11.25 Kun t’ihira tonduyo Raa: Di kane Yawudiyagi gen an tonduyo Raa daayum kan ohire. * 12:1 12.1 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2.

di t'elo aggadí ere k'inñi k'inda bin an rikke te. ³ Aame y'iiney mañ, kane an di y' ziida, an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezí guguba. ⁴ Wede doome'ñ y'an d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode genño ton an di y' tiiza a eedí, an a-ti y' gildite. ⁵ Yi d'igibe k'aduwe sey, yode gen an di y'iide. Sañ wede doome ñon naabadí baadañ y'ikkiye k'ita ton ñon naabo doome an di'n gussite, wo ñon ongon an di'n iide. ⁶ K'ita mañ i guute miñ ulo geyyisadí, y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Yon en ulo k'addó, an i d'ottiley." ⁷ Wo ñe kane ñon naabo doome an d'iise rootiyto ti tuddañ, an'ede: "Enño ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome en in d'ooopa a kine." ⁸ Mañ ulo gen an di y' ziida, an di y'iide wo nuune an t'umbe an di zid'fo dokki ti doome me.»

⁹ Mañ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo anken wede doome y'aasa mumino? Yon y'a etto, ñon naabo doome y'a ti'n t'ida, wo doome k'inda bin y'an t'ela a ñon naabo doolo, sañ aggadí y'a t'amba. ¹⁰ Ki kotto kune kun gire ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ede: "Mokkolo ere ñon k'oozige boy an di zid'fe mentú gette, tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiiire k'oozige boy te.»

¹¹ Munda gen iido ti Galmeega Raa, wo a kine in di wolliyo'ñ munda gen i jiiire eego†.»

¹² Kane deero Yawudiyagi an di zuune kereñ, Isa yi rootiyto ono ombid'e gen ti kane me. Inkinno mañ an di dihe urzi an di y' seeda, wo ñe an d'urgide a ñon duuru. Mañ an di y'iili, an d'ingile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeñ
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

¹³ Sañ mañ deero Yawudiyagi an d'igibe ñon miibi ti diine Pariziyen

ti ñon a ita k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka t'urzi k'onamí. ¹⁴ An iido mañ, an i di ruute, an'ede: «Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyto ono ñon ñerec, ki k'orgiso eda ñuwo ye, ki'ni wolliyo ñuwo gen pay kan soo, wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ñon ñerec. Anken a urzi k'oogiradiñ miñ jibaaye a mozigo goole ki Romeñ gen k'eliyo kunuñ, k'eliyo ye ko? In t'ele kunuñ, ulu ko?» ¹⁵ Wo Isa y'a zuune kane bizañ sire sire, inkinno mañ y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o k'eeli tamma soo, n'a ki wolle ño.» ¹⁶ Mañ an i-d'eele tamma soo, wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'ede: «Ki mozigo goole ki Romeñ.» ¹⁷ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Inkinno mañ munda wede ki mozigo goole ki Romeñ yon ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yon ki yode, kun i y'elo.» Aame an illiga ono genño mañ, an ziida gaggirañ kono yode gen me.

Tondiyo a urzi baldiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

¹⁸ Don miibi ti diine ñon an'ni waaku sudañ Saduseyen gen, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyen an rootiyto, ñon i t'inda an ki ti baldia ye. Inkinno Isa an di y' tunde, an'ede: ¹⁹ «Wede dooyisadey, Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede y'inda wo yi iili erewo daa magine mañ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inñi a suma ki wede inda genño‡." ²⁰ Inkinno aakede i-d'ede zamba kane sarat. Wede ki poone gen y'a ziida erewo wo y'a inda daa magine. ²¹ Mandaayawa gette leema wede ki sirwe y'a ti ziida, wo yode ton y'a inda daa magine kay, wede k'aduwe ton inkinno.

† 12:11 12.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23. ‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

22 Kane zamba sarat geŋ an ti duude pay, wo wede tuuku yi-t'oone magiŋe umbo. Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda. 23 Inkiŋo maŋ a onniyo ere d'oŋ i t'inda an ti balda geŋ, ti diine kane zamba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutú me?»

24 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti digge a elkiyagun, kono ki kotto kun ki'n suune ye ita k'ono d'oŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ. 25 Derec, a onniyo ere d'oŋ i t'inda an ti balda geŋ, kuuli ti erayi an ki sedfa tuddaŋ ye baa, wo de an di lekkey daa sedfu aa maaleekiyagi a kandaane. 26 Wo a urzi baldiya ki d'oŋ i t'inda geŋ, ki kotto kun gire adda mattup ki Muusa ono d'oŋ Raa yi-ruute t'adda beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala geŋ, y'ede: "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakupŋ."» 27 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki d'oŋ unto ye, yoŋ Raa ki d'oŋ zeere. Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyagun gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire (Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

28 I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo inkiŋo, yi'n ollige Isa an niikiyto ti Saduseyeŋ me. Wo y'illiga Isa y'anni gime onamaŋ derec maŋ, y'a d'iide sirpadí wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»

29 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi k'oogoro wede a jiire eŋŋo: "Kun ollo d'oŋ k'Izirayel no, Galmeega Raaziŋ, yoŋ Galmeega soo d'aŋŋal. 30 Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá pay*." 31 Wo wede ki sirwe eŋŋo: "Ki geyyo bakadá

aa ki geyyiso tuddá batum†." Urzi k'oogoro wede a ceera kane sire eŋ umbo ti doolo me.»

32 Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Geŋ beehiye wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ derec. Galmeega Raa yoŋ soo d'aŋŋal, Raa ti doolo umbo daa yode me‡. 33 Wede geŋ y'a geyye Raa ti addí pay, ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum. Wede iza inkiŋo maŋ, geŋ i jiire sedeke ere an oggiyo a ume sedeke, wo i jiire sedeke ere an isiyo ki seydi payŋ.»

34 Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geŋ derec maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume geŋ an d'urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut (Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

35 Isa yi dooyiso d'uwu adda booro Boy Raa, aame geŋ y'an di ruute, y'ede: «De mummino kane d'oŋ suuniyo k'oogoro an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'adfo ti biza bumbu Dawut me? 36 Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga t'urzi k'Unde Kamileŋ, y'ede:

"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede: K'edi ki-kooná a ammidadó kino, bini d'oŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andí zoŋd'á*."

37 Kun ollige, yode Dawut batum yi yi waaku Almasi "Galmeega". De geŋ mummino Almasi y'a adfo ti biza bumbu Dawut d'aŋŋal me?» Aame geŋ d'oŋ duuru baadaŋ an di y'ollige ti ulbe uŋse.

Ondirso a d'uwu a tukki d'oŋ suuniyo k'oogoro

(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

38 Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a d'uwu, y'ede: «Kun kooná mentikagi ti d'oŋ suuniyo k'oogoro!

§ 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6. * 12:30 12.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5. † 12:31 12.31 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ 12:32 12.32 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35. § 12:33 12.33 Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.
* 12:36 12.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere don duuru an dehu duwo an an di'n t'eesite ti ottilso. ³⁹ Adda boydi don in di dooyiso, an dehu an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo ton, an dehu an koone a ume wede suma pay. ⁴⁰ Kane gen bey mandaydayi an t'ombo pay, wo son an eesiyo ton diyo Raa man ki noko nokot kono duwo an di'n wolle. Kono k'inkino gen booradan t'a kooney wehini a ceerey.»

*Mandaayawa i-k'ede munda ye
(Lik 21.1-4)*

⁴¹ San man Isa y'a-guune edayi k'ume sandup ere duwo an d'eliyo sonko adda booro Boy Raa, yi wolliyo mummino duwo an obe sonko me. Don bey gen an d'obe sonko baadan. ⁴² Wo i d'ede mandaayawa t'a iina, k'umbatú ti d'ibi sonko sunni sunni sire. ⁴³ Inkinno man Isa y'a wiike sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiiere ti kane don pay ongo eliyo sonko adda sandup gettiyo. ⁴⁴ Derec, kane don doolo pay gen an ele t'adda sonko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'n t'a d'ele pay sonko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

13

*Ono a urzi ruugiyo Boy Raa
(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)*

¹ San man Isa yi t'udde t'adda booro Boy Raa, aame gen wede soo ti diine sanalliyagi yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki wollo majjaanika mongali ti oozige boy enno do!» ² Isa yi di ruute, y'ede: «Derec, ki wolliyo boy an t'iiziga majjaane en, makkolo soo ton t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere baadan

³ Isa y'a ingile k'ekki makkolo k'Inda k'Olibiye, y'a guune edayi k'ume Boy Raa. Aame gen sanalliyagi Piye, Zak, Zan wo Andire,

kane siidan ti yode danjal an di y' tunde, an'de: ⁴ «Kee k'ay ki ti rooti doo, suldi gen an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi pay gen an aana me?»

⁵ Inkinno man Isa y'an d'iise rootiyto, y'ede: «Kun koona mentikagi, wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. ⁶ I d'etto don baadan an t'ambo sundó, wede tuuku ton y'a t'eesa: «Nuñ Almasi Raa yi biire!», wo kane gen an di dagga duwo baadan. ⁷ Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppon, wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame gen kun addira ye. I dehu suldi gen an d'aane, wo aame gen a ki t'isa dangiya duniya ye botto. ⁸ Don siido soo ti siido soo te an deyya ti tuddan, don mozigo soo ti mozigo soo me an deyya ti tuddan kay. I d'isa nonjirso siido adda siidiyagi baadan, wo i d'isa mosogo pay. Wo kane suldi gen aakede kakkisa ere ki poone k'erewo adutú i t'umbe k'ehiyo.

⁹ Kun koona mentikagi a urzi lekkiyagun, kono duwo an un ti'n sedda an un di'n t'etta k'ume don booro, wo an un di'n gorpipa ti marpa adda boydi don in di dooyiso. An un di'n t'etta daana don deero siido wo daana mozagi, kono kune donzó. Aame gen a daanadan kun t'oono urzi kun di roota a suldi don kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno gen me. ¹⁰ Ki poone onniyo gette t'a aana gen, i dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a ita duwo pay. ¹¹ Wo aame an un ti'n zidda kono an un di'n t'ette k'ume don booro man, ulbugun un t'ooda ki poone ye a munda wede kun di rootey me. A ume gen min Raa y'un t'eley ono don kun di rootey. Inkinno man aame kun rootey gen, ono ettey ti suuniyo kune ye, wo de ettey t'Unde Kamilen. ¹² Leema y'an di y' t'ela leemadi a bey duwo ki towwadi, wo meege ton inkino kay a inñizi me. Inni an di kima adu ki maawan, an deha urzi duwo

an di seŋda maawan ki tōwwadan* .
 13 Kune don duniya pay an un di'n
 olmidfa kono kun umbe a sundó, wo
 de wede y'a ziidfa zakidí a urzizó
 bini danggu man, yode gen Raa y'a
 y'utta.

*Onniytagi don etto ki dabar
 baadan*

*(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24;
 17.23; 21.8)*

14 Kune kun di wolla munda wede
 ulsu k'a y'azzira wo yi lattiya, yode
 gen an ti y' zaapa adda Boy Raa a
 ume i ki dehu k'ettiyo ye†. Wede i
 gariya ono en eedí ti'ni soodo bee-
 hiye. Aame gen kane don adda siido
 Ziide an t'ombo k'ekki mongali.
 15 Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki
 dangayadí‡ man, yon gen yi-deega,
 y'etta ambu munda adda dangay ye,
 yi t'ombo. 16 Wo wede yon adda
 doome man, yi t'ombo, yi kima boy
 ambo kallayí wede goole ye. 17 A
 onniytagi gen aasa dabar baadan a
 kane erayi don mahuwagi ti don
 inñizan an oodiyo! 18 Kun tondo
 Raa kono suldi gen a k'aana a ume
 reele ye. 19 Derec, a onniytagi gen
 dabar t'aasa oone baadan. T'ume
 Raa y'ikkima duniya bini ankenno,
 dabar inkinno i k'ize ye, wo ki daana
 ton i k'isa ye§. 20 Aame onniytagi
 don ki dabar gen Galmeega Raa y'a
 ki'n ihira goppon ye man, wede
 tudde soo ton umbo a lekka zeere
 me. Wo ki kotto onniytagi gen y'an
 ohira goppon kono don yi biire ki
 yode.

21 Inkinno man aame wenda y'iisa:
 "Almasi Raa yi biire, yon a enno!"
 ise "Yon a ummey!" man, kune
 onami kun amba ye. 22 Ni rootiyo
 inkinno kono i d'adfa don an ti t'isa
 tuddan aa Almasi Raa yi biire, wo ti
 don an ti t'isa tuddan aa nebiyagi.

* **13:12** 13.12 Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14** 13.14 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15** 13.15 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangaydayzan gen awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. § **13:19** 13.19 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1. * **13:25** 13.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26** 13.26 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27** 13.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9.

Kane gen an d'isa suldi k'armika ti
 suldi don i ceeriyo eego, aame urzi
 ede man kane an di dagga duwo don
 Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana
 ye. 23 Kun koono mentikagi, suldi
 pay en n'un ti'n ruute ki poone an
 d'aana.»

*Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo
 wede*

(Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

24 Isa y'an di ruute sey, y'ede:
 «Onniytagi don ki dabar gen an
 t'ingila lewwet man, i d'aana on-
 niytagi don peedo ti ki toora ye,
 tere yi ki toora ye, 25 moldali an
 sildita ti kandaane, wo suldi don
 an d'ede toogo a kandaane, Raa
 y'a ti'n gozziga*. 26 Aame gen
 duwo an di n' wolla nun wede an
 n'ehe aa ulo wede en, ni kama
 ekki dondirso ti toogo ere pay wo
 ti daryika†. 27 Wo n'a t'igiba
 maaleekiyagi k'adda siidiyagi don a
 duniya itatu pide, an di t'ogiya don
 ni biire‡.»

*Ono ombide a tukki tormo
 (Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)*

28 «Kun wollo wo kun elko a ono
 ombide don a tukki tormo ettiyo:
 Aame tormo t'eesiyo oddize wo pu-
 utagutu eesiyo roobiyo man, gen
 kune kun suune adda k'addugun
 kizini yon goppon. 29 Gen inkinno
 kay, kune ton kun wulla suldi gen
 an iina man, kun suuno kama ki
 nun wede an n'ehe aa ulo wede en
 tod'te goppon, aakede nun a biza
 bumbugun. 30 Derec inkinno wo
 n'un di rooto: Don ankenno en an
 ki ti t'inda pay ye, ki poone suldi
 pay gen an d'aana me. 31 Kandaane
 kane ti siido an t'engila, wo kane
 onamo an ki t'engila ye, an di lekka
 ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te

³² «Wo suldí geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peedo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidí. Wenda doolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toŋ maŋ. ³³ Kun koonna mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.

³⁴ Suldí geŋ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attidí boozí y'an d'iili a bey doŋ naabadí, a wede tuuku toŋ yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumbu yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki lekko zeere!" ³⁵ Injino kun lekko zeere, kono wede boy yi kimo a peedo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diddo koo, uzu y'ola koo, ti soohe koo maŋ. ³⁶ Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye maŋ, y'un gi di'n t'oona kun udige ye. ³⁷ Ono doŋ n'un rootiyo eŋ, ni rootiyo a duwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwu k'Isa
(*Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zan 11.47,49,53*)

¹ A guute onniyo sire maŋ tar-naape Pak ki Yawudiyagi wo tar-naape wede an d'ombo mappa daa k'orme* geŋ, an d'adda. Maŋ kane deero doŋ sedeke ti doŋ suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeda ti metinjo ki tôwwadí. ² Wo kane an di ruute, an'de: «Yoŋ in ki y' seeda adda tar-naape kino ye, para maŋ doŋ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Obe k'egey doŋ eediyadaŋ unse ekk'Isa

(*Matiye 26.6-13; Zan 12.1-8; Lik 7.36-38*)

³ Isa yoŋ a ille ki Betani adda boy ki Simo wede ti poone yoŋ ki bitide, an di guune ombo. Aame an ti guune geŋ i d'ede erewo

ti t'uddo, a beytú ulo dingile an ikkima ki mukkolo sundutú albaatir, adda egey doŋ eediyadaŋ unse. Egey geŋ sudaŋ nardo, wo zooy-ayaŋ ooŋe baadaŋ kono an a ki gilse ti munda ye. T'iide'ŋ, ulo dingile golladí t'a dihima, wo egey geŋ ti-t'ibi ekk'Isa. ⁴ Maŋ doŋ ongo ti diine kane doŋ enno geŋ ulbaŋ an ki t'ize unse ye, an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «De ki moo me ti ti'n lattiya egey doŋ eediyadaŋ unse geŋ me? ⁵ Egey geŋ in aane in t'owila in t'oone tamma meeda ado ti uto†, wo in an t'ele soŋko gette a doŋ an k'ede munda ye.» Wo an i-d'orbite baadaŋ a erewo gette.

⁶ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'ooŋe ulbutú ye, kono munda wede t'o ize geŋ a nuŋ unse. ⁷ Kane doŋ an k'ede munda ye geŋ an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ. Wo de nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye. ⁸ Tod' t'ize munda wede a toogatu, tod' t'o di yirge egey doŋ eediyadaŋ unse a tuddó eŋ aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁹ Derec injino wo n'un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette duwo an t'ida taaya a naabo ere tod' t'ize, wo sundutú a ki danda ye.»

Ziidas ti deero doŋ sedeke

(*Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6*)

¹⁰ Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y'iide'ŋ y'a uuney kane deero doŋ sedeke kono yi dehu Isa y'an di y' t'ela beezaŋ. ¹¹ Aame an illiga injino maŋ, kane ulbaŋ a t'ize unse wo an i di ruute an i-t'eela soŋko. T'ume geŋ Ziidas y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ me.

Isiyo k'ombo ki tar-naape Pak

(*Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13*)

* **14:1** 14.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27. † **14:5** 14.5 Anki tamma meeda ado i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ **14:7** 14.7 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

12 Onniyo ere ki poone ki tar-naape Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gette t'a iina, tod'te onniyo ere an di waldutu inñi dambami an d'isiyo ombo ki tar-naape Pak ki Yawudiyagi§. Aame geñ sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «A too me ki dehu ay in d'isey ombo tar-naapayin ki Pak te?»

13 Mañ Isa yi d'igibe donj sire ti diine sanalliyagi, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda geeger, aame geñ kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy 14 bini adda boy wede y'a t'ettey. Wo kun t'iidey mañ, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: “Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma ombo tar-naapayin ki Pak ti sanalliyagi te?” 15 Wo yonj biino y'un di-kizey, tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime bee-hiye. Geñ a ume geñno kun in d'isoy ombo te.» 16 Mañ kane sanalliyagi an d'ingile, an iide'n adda geeger, suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, injino ombo tar-naape ki Pak an t'ize.

17 A peedo t'a t'iire mañ, Isa y'a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geñ me. 18 Kane an di guune ombo, wo aame an ombo geñ Isa y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinagun ay ombo kanj soo enj, y'a ni t'ela bey donj k'olmidayó*.» 19 Kane sanalliyagi an t'ize sommagi dondonj, wo an di y'iise tondiso, wede soñ yi d'eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?» 20 Yonj y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Yonj wede soo ti diine kune donj koomat makumu sire enno, wede ay agisa beezey kanj soo adda k'ooko. 21 Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj n'a t'inda, geñ a-t'etta a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno†. Wo de dabar a yode

wede i ni t'ela bey donj k'olmidayó, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede enj me! Yode geñ, an ki y'ehe adda duniya ye tonj bee!»

Ombo ti sobo i kaza tudde ti puuzo k'Almasi

(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

22 Aame an ombo geñ, Isa y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, mañ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ooho kun soodo, ette tuddó.» 23 Sañ y'a t'umbe kop ti sobo adda, y'a ruute koduwo a Raa kono sobo gette, mañ y'an d'ele, wede soñ yi guume guume, 24 wo y'an di ruute, y'ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasawa ere Raa y'a ketta ti duwo‡, to t'oba ki donj baadanj. 25 Derec injino wo n'un di rooto: N'a t'iibe ti anki, ki daana ni ki siba ye baa toote k'inñi binj, bini onniyo ere ni siba sey geñ toote wede aware k'inñi binj a Moziko Raa.» 26 Aame an t'iimi an aa t'iibe mañ, an d'ûure ôrdari tar-naape ki Pak, sañ an t'udde an d'ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye.

Rootiyo k'Isa a urzi koogirayí

(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zanj 13.37-38)

27 Mañ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kune pay kun di n' kiigira a munda wede aana geñ me, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Wede k'elso n'a yi t'îda, wo torfo dambami a-teepa§.”»

28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo de sañ Raa yi ti n' bildfa mañ, n'un d'ooguma kun di n' t'ooney a siido Galile.» 29 Mañ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aame donj pay an ki giigira a munda wede aana tonj, nuñ ni ki kiigira ye.» 30 Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Anki

§ 14:12 14.12 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5. * 14:18 14.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ 14:24 14.24 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. § 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

a diddo ettiyo batum, ki poone uzu y'a ôola bizí sire geŋ, kee k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ adó.»³¹ Wo de Piyer yi koddime, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane doŋ soo toŋ an a-ti ruute inkinno kay.

Isa yoŋ a Zesimaane

(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

³² Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koono kino, koore n'ette n'a tondey Raa geŋ me.»³³ Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer, Zak wo Zaŋ. Aame geŋ orgiso t'a yi ziidá wo ulbí i-d'oodiyo baadaŋ.³⁴ Yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koono kino wo kun di lekko zeere.»

³⁵ Wo yo y'a-lidde dokki boolon ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayí a siido, y'a iise tonduyo Raa kono ise kotto maŋ dabar gette yi di ti ledde ti tuddí me.³⁶ Adda tonduyadi y'ede: «Abba, i-kaza Meegó, suldí pay a kee i-k'oone ye, ise maŋ kop ki dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me. Wo too maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»

³⁷ Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi doŋ adó geŋno, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Simo, kee k'udige! Ki peedo soo toŋ ki k'iine ki ki likke zeere ye!»³⁸ Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadi yi dehu y'aase munda wede beehiye, wo de tuddí toogatú baata.»

³⁹ Saŋ Isa y'a-lidde siidí sey, wo y'a iise tonduyo Raa inkinno sey.⁴⁰ Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziidá moone. Wo munda an i-di roote toŋ an ki suune ye.

⁴¹ Maŋ k'aduwe Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Ankeŋ peedo t'iide,

suldí pay i t'ize, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey doŋ k'oldfiko.⁴² Kun t'oozo, in engile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey doŋ k'olmidayó yi t'uddo.»

Seedu k'Isa

(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

⁴³ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-t'uddo ti doŋ duuru a itadí, a beydaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero doŋ sedefe, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi.⁴⁴ Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, y'an di ruuto doŋ duuru a munda wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a tobbisadí maŋ, geŋ yode kun di y' soodoy, kun di d'engiloy, kun di boohoy koduwo.»⁴⁵ Ziidas y'iina maŋ, kesiko y'a y' zikke Isa kabbaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a tobbisadí.⁴⁶ Inkinno maŋ kane doŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziidá.

⁴⁷ Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi y'a t'iidiba kasigaradí, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefe, kuudí a dikke.

⁴⁸ Wo Isa y'a t'ihina bizí, y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeduzó wo tuddugun kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me?»⁴⁹ Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune, ni dooyiso a booro Boy Raa wo kun gi di n' ziidá ye. Wo de suldí geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa.»

⁵⁰ Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.⁵¹ Wo i d'ede obulso yi-daaniya Isa, y'a diibo miŋ parde danŋalaŋ a tuddí me. Duwo an dehu an di y' seeda,⁵² wo de y'an di buuye pardayí a beezaŋ, y'a t'umbe bontiliŋ.

Isa a daana deero booro Yawudiyagi

(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

⁵³ Isa an di t'iide k'adda boy mozigo goole don sedefe, a ume wede kane deero don sedefe, don i dokkiyo Yawudiyagi ti don suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay. ⁵⁴ Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney boy ki mozigo goole don sedefe, man yi-t'iide y'a-guune a booro ti don naabo, an di kookiyo uwwu.

⁵⁵ Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero don sedefe, an di dehutu wede a roote ono a tukk'Isa kono booro t'a yi seeda ki towwadi, min umbo an k'ooniyo ye. ⁵⁶ Don baadan an iide'n an di ruutite ono butte a tukki yode, wo de onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye. ⁵⁷ Man don miibi an t'iiziga an di ruute ono butte a tukki yode, an'de: ⁵⁸ «Ay y'illiga yi ruute, Boy Raa wede duwo an iiziga en y'a kossita, wo adda k'onniyo ado y'a y'ooziga a k'isa boy wede i k'iiziga duwo ye.» ⁵⁹ Wo t'urzi k'ono genno ton onaman aa ki t'ettiyo kan soo ye.

⁶⁰ Injino man mozigo goole don sedefe y'a t'iiziga a daana don i t'ugiye, wo y'a tunde Isa, y'ede: «Ono duwo an rootiyo a tukki kee en, kee ki ki roote munda ye ko?» ⁶¹ Wo yo Isa yi d'annugu deddek, y'an ki rootiyo munda ye. Man mozigo goole don sedefe y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede duwo an di tamma ko?» ⁶² Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye nuuno, wo kun di n' wolla nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiire pay, wo kun di n' wolla n'a-kimo ekki dondari a kandaane*.»

⁶³ Injino man mozigo goole don sedefe yi-ti gulkuwe, kallagi y'a zittite, wo y'a ruute, y'ede: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in

ki roote sey ye baa! ⁶⁴ Kun illiga ti kuudugun yi gilde suma Raa te. Kune elkiyagun moo me?» Man kane pay gen an di ruute, an'de: «Booro ti y' ziida, munda wede yon y'ize en i-iide ki towwo.» ⁶⁵ Don ongo ti diinayan an d'iise padfita lee a tuddi. Edayi an i-t'ippe, an di gohiso kutuba wo an d'eesiyo: «Kee nebi man, ki y'unto wede i k'ize me!» Man kane asigiryagi an di y' battisa.

Piyer y'a kiigira Isa

(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zaŋ 18.17,25-27)

⁶⁶ Aame Piyer yon ti dandi a booro ki paate gen, ere soo ti diine don naabo mozigo goole don sedefe ti-t'udfo. ⁶⁷ Tode gette Piyer t'a yi wulle yi kookiyo uwwu, ti ti y' wulle ti ti y' dinge man, ti di ruute, t'ede: «Kee ton ti Isa wede ti geeger Nazaret, kune soo.» ⁶⁸ Wo Piyer y'a yi giigira, y'a ruute, y'ede: «Kon munda wede mi rootiyo gen ni ki y' suune ye, wo itadi ton ni ki ti suune ye!» Man ti booro boy y'a t'iiziga, y'a t'iide biza bumbu. Aame gen uzu y'a iise molo. ⁶⁹ Wo to ere naabo gette t'a yi wulle sey, t'an d'iise rootiyo a kane don a sirpatu, t'ede: «Yon wedusu en ti diine kane sanalliyagi k'Isa.» ⁷⁰ Wo Piyer y'a yi giigira sey. Tan boolon man kane don a sirpadi gen an i di ruute sey, an'de: «Ki kotto kee wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa, kono kee ton ti siido Galile.» ⁷¹ Injino man Piyer y'a-ti nime tuddi, y'ede: «Wede kun rootiyo en ni ki y' suune ye! Para man ono don ni rootiyo en derec ye man, a gollado!»

⁷² Wo a kaamiki uzu y'a ille ki sirwe. Aame gen Piyer y'a ilke a ono don Isa yi-ruute, y'ede: «Ki poone uzu y'a ola bizi sire gen, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.» Injino man y'a iise molo.

* **14:62** 14.62 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

15

Isa a d'aana Pilat
(*Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zan 18.28-19.16*)

¹ A biza soohe maṅ, kane deero booro Yawudiyagi pay, deero d'of sedefke, d'of i dokkiyo Yawudiyagi ti d'of suuniyo k'oogoro, an t'ugiyee an di ruute onamaṅ kaṅ soo. Maṅ Isa an ti y' gittite, tiṅ geṅ an di t'iide, an i di y'ele a bey Pilat, yoṅ Romenṅ goole siido. ² Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Geṅ aa ki rootiyo.»

³ Kane deero d'of sedefke geṅ, wede tuuku toṅ yi rootiyo ono a eedí eedí. ⁴ Maṅ Pilat y'a yi tunde sey, y'ede: «Kee ki ki roote munda ye ko? Ki k'ollige ko ono d'of pay an rootiyto a tukki kee eṅ me?» ⁵ Wo de Isa yi d'annugu d'eddek. Pilat yi wulle inṅino maṅ, y'a ziida g'igiri.

Booro k'Isa ki t'owwadi

⁶ Aa daayum Pilat yi d'isiyo a tarnaape Pak maṅ, y'an d'ad'fiya t'adda dangay wedusu soo wede d'of duuru an dehu. ⁷ Wo aame geṅ adda dangay, i d'ede wede soo sundí Barabas ti d'of doolo kaṅ soo an an t'elite ono a duwo an d'iiziga d'eyyiso ki tukki Romenṅ. Kane an'ni zidde kono aame an iiziga d'eyyiso geṅ an t'iide wedusu. ⁸ Inṅino d'of duuru an t'iide di Pilat wo an di y' tunde, y'an d'ise munda wede aa daayum yi d'isiyo. ⁹ Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu miṅ n'un t'ad'fo mozigo Yawudiyagi ko?»

¹⁰ Pilat yi rootiyo inṅino kono yi suune, kane deero d'of sedefke Isa an i y'ele beezí kono an kolbiso ti yode. ¹¹ Wo de kane deero d'of sedefke an an t'elite ono a d'of duuru an d'iyye an di roote Pilat y'an t'ad'fe Barabas. ¹² Inṅino maṅ Pilat y'a tunde d'of duuru sey, y'ede: «De wede kun yi waaku

mozigo Yawudiyagi geṅ, kun dehu ni-d'ise mummino me?» ¹³ Wo kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!»

¹⁴ Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «De munda ulsu miṅ y'ize moo me?» Wo de kane an di d'ollite baadan ki baadan, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!» ¹⁵ Kono adde d'of duuru a t'asse geṅ, Pilat y'an di y'ud'fe Barabas me, wo y'an di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti marpa*. Saṅ y'an di y'ele an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(*Matiye 27.27-31; Zan 19.2-3*)

¹⁶ Inṅino maṅ kane asigiryagi an di-t'iide Isa k'adda boy ki goole siido, wo eebaṅ asigiryagi ti doolo toṅ baadan an a-ti'n wiiko pay. ¹⁷ An d'umbe kalle wede goole teeze† an i di t'usse, wo an di gini kadumul k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí. ¹⁸ Maṅ an i d'iise isiyo toose, an tet-tiso beezan, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» ¹⁹ An di y'oggiso a eedí ti koyile, an di pad'fita lee a tuddí, wo an di dikkiyto, an d'ottilso a d'aanadí.

²⁰ Aame an ti y'ukke maade maṅ, kalle wede goole teeze an t'iidiba wo an i di t'usse kallagí. Maṅ Isa an ti y' dukke, an di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(*Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zan 19.16-24*)

²¹ A ad'fiyadan ti geeger, an a-t'ikkima ti wede soo inṅino y'aahiya doome, yoṅ ti geeger Sireṅ, sundí Simo. Yoṅ geṅ meek' Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize ki toogo y'a t'umbe undumu taakiya

* **15:15** 15.15 Marpa: Marpa guzuzu ki d'of Romenṅ, an ikkimo ki golmodo buru, an a-t'elito maldali a booha. † **15:17** 15.17 Kalle wede goole teeze: I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17** 15.17 Kadumul k'ahimagi: I-kaza kadumul moziko.

k'Isa. ²² Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundí Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego. ²³ A ume geñ, a Isa an i d'eele toote k'inñi biñ kalsiya ti dunnu sundí mirr, miñ y'a-tuuge ki sofo me. ²⁴ Kane asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko, wo kallagí an di dikkada t'urzi k'arbu teltel munteliyo, a wede tuuku i t'ooriyo yi t'ambu t'ambu§.

²⁵ Isa an ti y' tiike ekk'undumu geñ, a peedo t'ize k'aadumu mesuwe. ²⁶ Ekk'undumu an tiike pakirte eego wo an a-ti riñe, an'de: «Yoñ mozigo Yawudiyagi.» Geñ munda wede i-d'iide untadí. ²⁷ Wo a sirpadí an a-tiike d'oj k'oogire sire, soñ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo wede soñ t'undumzí a kese geeladí. [²⁸ Geñ a-t'iide a ono d'oj an riñe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Yoñ an ti yi gize ti d'oj k'oldiko*.»]

²⁹ Doñ adfiya tiñ geñño, an di y' kaldita wo an denilso eedañ, wo an d'eesiyo: «Eeyu, kee wede k'ede Boy Raa k'a kossita wo adda k'onniyo adó k'a y'ooziga geñ, ³⁰ k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko, ki ti deegi!» ³¹ Kane deero d'oj sefeke ti d'oj suuniyo k'oogoro toñ an di y'okko maade kay, wo an di rootiyto ti tuddañ, an'de: «Yoñ d'oj doolo y'an di'n utte miñ, yi k'aane tuddí batum yi ki t'utte ye! ³² Yoñ Almasi Raa yi biire, wo mozigo ki d'oj k'Izirayel kotto mañ, ankenño t'ekk'undumu geñ yi ti deegi! Ay wulla yi ti diiga mañ, kaye ay zaapa addey a yode.» Kane d'oj an tiike a sirpadí toñ, an di y' kaldita inkinno kay.

Unto k'Isa
(*Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zan 19.28-30*)

³³ T'ume peedo t'ize diine geñ, adda siido pay ume a t'ize zimolo

dil a likke bini eesiyo peedo lohe. ³⁴ A eesiyo peedo lohe mañ, Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama sabaktani.» Geñ i-kaza: «Raa ki nuñ, Raa ki nuñ, moo me ki ni giigira me*?» ³⁵ Doñ ongo ti diine d'oj i lekkiyo angenño geñ an d'illiga wo an di ruute, an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.» ³⁶ Wede soo ti diinayan y'a ukke yi d'umbe sooso, yi di zulpe adda toote suddo k'inñi k'inda biñ, mañ yi-t'ele a biza koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla do Elizi wenda yi etto, yi ti y' deega mañ.» ³⁷ Wo de Isa y'a idili ti golla awwa, mañ y'a-t'ihe. ³⁸ Aame geñ alboy wede i dikke adde Boy Raa soñ k'adda soñ ki paate geñ, a t'ihina tar t'awwa a ti diige les. ³⁹ Goole k'asigiryagi meeda ki Romen yi t'ihira daana k'Isa, yi wulle untadí te, mañ y'a ruute, y'ede: «Wede en Ulo Raa ki kotto!»

⁴⁰ A ume geñ i d'ede erayi toñ ede, kane an t'ihirte ti dokki an di wolliyo munda wede isiyo. Ti diinayan i d'ede Mariyam ere ti siido Magdalla, Mariyam mekki Zak wede nenku ti Zoz, wo soo te Salome. ⁴¹ Kane erayi geñ an daaniya Isa wo an i di naabiya aame yoñ a siido Galile. An di gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo toñ baadañ an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo
(*Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zan 19.38-42*)

⁴² Suldi geñ ize onniyo jima, duwo an okkime tuddañ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peedo t'ette k'ooriyo mañ, ⁴³ wede soo ti geeger k'Arimate sundí Yusup y'a iina. Yode toñ mañ wede goole ti diine d'oj deero booro Yawudiyagi, wo yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa kay. Y'a iibe edayí, y'a uuney Pilat, y'a tunde nuune k'Isa kono y'a

§ 15:24 15.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. * 15:28 15.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † 15:34 15.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

t'ottiba. ⁴⁴ Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa man, y'a ziidfa giggiri. Injino y'a wiike goole k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede: «Isa y'inda ti kaagine ko?» ⁴⁵ Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti ruute man, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'ambe nuune k'Isa me. ⁴⁶ Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nuune'ŋ y'a ti y' d'iige t'ekki undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. Wo y'a nilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba makkolo. Man y'a-ti d'ŋkile a biza muuzo zumbulu yeepiyo.

⁴⁷ Aame geŋ Mariyam ere ti siidfo Magdalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geŋ an di woliyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Bald'iya k'Isa
(*Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zan 20.1*)

¹ Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i t'ingile. Aame geŋ Mariyam ere ti siidfo Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey d'ŋ eediyadan ŋse kono an i-t'assigey tukk'Isa. ² Ti soohe a onniyo dumas, peedo ti-gilo man, an d'ingile ki biza muuzo. ³ Wo a urzi an di rootiyo ti tuddan, an'de: «De zumbulu a biza muuzo geŋ in ti y' d'ŋkiley wee wee?» ⁴ Wo an iiney man, an woliyo zumbulu goole an a t'ippe a biza muuzo geŋ d'ŋkilso a kese.

⁵ Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an woliyo obulu ti kalle tuware yi-guune a kese k'ammade. Aame geŋ kane orgiso t'anni ziidfa baadan.

⁶ Wo de wede geŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye. Ni suune kun dehu Isa wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. Yoŋ geŋ Raa yi ti y' bilde, yoŋ a eŋno ye. Eŋno kun wollo ume an ziipe nuunayi me. ⁷ Anken kun'do, kun an ti kazoy a sanalliyagi wo a Piyer pay, kun d'eesoy: «Yoŋ

y'unni delliyo a siidfo Galile. A ume geŋ kun di y' wolley, aakede y'un di ruute.»»

⁸ Injino man t'adda muuzo an t'udde, an di ŋŋŋirso burbur eedan a digge, an t'umbe dokki. Wo munda a wenda soo toŋ an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziidfa.

Isa yi kaza tuddi a Mariyam ere ti siidfo Magdalla

[⁹ Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi bilde man, ki poone y'a gize tuddi a Mariyam ti siidfo Magdalla, tode ere yi d'ilmo siitandani sarat t'ettu. ¹⁰ Tode gette t'an d'iide rabila a d'ŋ i likke ti yode, kane an t'ize sommagi dondon an isiyo molo. ¹¹ Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ zeere ti yi wullo toŋ, onamtu an ki d'umbe ye.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi sire

¹² Saŋ man Isa y'an ti gize tuddi t'urzi doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi kane sire an ambe k'adda k'ille ti paate. ¹³ Kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime ki Zeruzalem, an an t'iide taaya a d'ŋ ongo, wo toŋ man onaman an ki d'umbe ye pay.

Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo

¹⁴ Saŋ man Isa y'an di gize tuddi a sanalliyagi kane koomat makumu soo, an ti guune ombo. Aame geŋ y'an di'n iise aapuŋ, y'ede: «Zaapu k'addugun a nun umbo, biza k'ulbugun zakidi, kono d'ŋ an ni wulle ni bilde an un kaza toŋ, kun k'ambu onaman ye!»

¹⁵ Man y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila Majjaanawa a duwo pay. ¹⁶ Wede yi ziipa addi a Isa wo an ti y' zuyya batem man, Raa y'a y'utta. Wo de wede yi ki ziipa addi a Isa ye man, booro Raa t'a yi seeda. ¹⁷ D'ŋ i zaapa addan a nun geŋ, eŋno suldi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa ti kane me: an di limmita siitandani ti sundo, an d'orba t'ono

ɗoŋ doolo. ¹⁸ An seɗɗa mimbayi ti beyɗaŋ, an siba inda k'unto toŋ, munda soo toŋ i ki'n isa ye. An di zaapa beezaŋ a tukki ɗoŋ k'eeni, wo kane geŋ an t'oona bee.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

¹⁹ Aame Galmeega Isa y'an ti ruute iŋkino maŋ, Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa. ²⁰ Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo Galmeega ti kane, y'an di'n noogiyo ti sulɗi k'armika, i-kaza onamaŋ geŋ ɗerec.]

Rabila Majjaanawa k'Isa Lik yi riine

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riine. Lik gen yon wede daawiya. Yon ti diine don zina k'Isa ye, wo yi turguwe tan baadan ti Pool wede zina k'Isa me. Yon yi likke ti kane don izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siido me. Mattup ette yi riine a wede soo sundi Teyopil. Ti diine kane don pay i riinite mattupiyagi k'ono Raa gen, Lik siidi Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siido, aakede: dooyiso ere yi duuye duwo, urzi k'untadi wo baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ono Raa a duwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni, yi lommitte siitandani wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yon gen Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa gen yi suune Wede k'Uttiyo umbo man, kine duwo pay en in digge. Injino y'a t'igibo Uli soo danjal, kono y'a utta don i ziipe addan a yode adda siidiyagi pay. Ulo gen, yon Isa Almasi.

Toose ki Lik

¹⁻² Teyopil mee'ki nun, don ongo an wulle t'edayan suldi don Raa y'ize t'ume k'eesiyo a diinayin me. San kane an t'ize don kazita k'ono wo an in t'iide taaya a suldi gen me, man don baadan ti diinayin an d'iise raaniya ki taaya gettiyo. ³ Wo aame ni zidde ita mekk'ono a suldi don

pay ize t'ume k'eesiyo genno man, Teyopil nun ton o d'ize unse n'a di raane a kee ita ki suldi gen, son k'ita bakadi bakadi. ⁴ Nun n'a raaniya kono k'a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod'te derec.

Urzi wede an di t'eha Zan Batis

⁵ A ozzinagi don Erod yon mozigo ki siido Ziide, i d'ede wede sedeke sundi Zakari, yon gen ti diine don sedeke don k'Abbiya*. Wo to eddi sundutu Elizabet, ti ita k'inni k'Aron mozigo goole don sedeke. ⁶ Kane gen sirwan pay ki diine a daana Raa, an ollige onami wo an sooru a urzi wede pay k'oogoro ki Galmeega Raa, duwo an an ki zaapu ono a eedan ye. ⁷ Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te karta, kane sirwan pay an ti guulike.

⁸ Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Boy Raa isiyo naabo ki sedeke, kono iina a kaabadan an d'ise. ⁹ A urzi k'oogoro, kane don sedeke an t'ize teltel munteliyo man, i-t'iire a yode a ogge suldi koddiyo eediyadan unse† adda Boy Galmeega Raa wede k'adda me. ¹⁰ A peedo ere an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse, kane don duuru pay ti paate an tonduyo Raa. ¹¹ A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a iide tukki Zakari, wo y'a t'ihira a kese k'ammade ki munda aa sandup an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse. ¹² Aame Zakari yi y' wulle man, eedi t'a digge wo orgiso t'a yi ziida. ¹³ Wo de maaleeka yi di ruute, y'ede: «Zakari kee k'orgide ye, kono tonduyada a Raa gette, yon y'illiga. Edda Elizabet t'a t'eha ulo, wo ki di-zaapa sundi Zan. ¹⁴ Kee adda a ona t'unusuwo kono yode, wo don baadan ulban an d'isa unse a ehiyadi te. ¹⁵ Yon y'a t'isa wede goole a daana Galmeega Raa, toote k'inni bin yi ki siba ye, ise toote ti doolo wede i-d'ede orme ton man‡. Yon t'adda k'adde

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15** 1.15 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3.

meedí geñ miñ, addí ôoniyo t'Unde Kamilen. ¹⁶ Doñ k'Izirayel baadan y'a ti'n kimo ki tukki Galmeega Raazan§. ¹⁷ Ettiyadí y'etto yoñ wede zina Raa, ti toogo k'Unde Kamilen ere i-dokkiyo nebi Eli. Injino mañ maawi ti inñizan y'a ti'n sella an di t'okkiya, wo doñ i k'ollige ono ye toñ y'a ti'n kimo a suuniyo k'ono ere ki doñ ki diine, kono y'an isa doñ i t'ikkima tuddañ a Galmeega*.» ¹⁸ Zakari yi di ruute a maaleeka, y'ede: «De kañ mummino n'a suuna ono geñ derec me? Derec, nuñ ni t'ize gôole wo eddó toñ ozzinagutú îide, ti ki t'ehe ye.» ¹⁹ Mañ maaleeka yi di'n gime onamí, y'ede: «Eñ nuñ maaleeka Gabiriyel wede ôhire a d'aana Raa ni di naabiya, yi n'igibo n'a-d'iido ti rabila majjaanawa kono n'a-di kize. ²⁰ Wo kee onamó ki k'umbe ye, injino mañ bizá a di t'ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere suldi pay geñ a-t'etta. Eyye, ono doñ ni ruute geñ a t'isa aame onniyo t'iida mañ.»

²¹ Aame geñ kane doñ duuru an delliyo Zakari, wo an ziida giggiran kono t'adda Boy Raa wede k'adda geñ yi ki t'adfiya kesiko ye. ²² Aame yi t'uddo kotto mañ, yi k'aaniya rootiyo ye a doñ duuru geñ me. Wo kane an di zuune yoñ i-iido munda aa suniye adda Boy Raa wede k'adda geñ me, y'an ooyisito dugiyko danjal wo bizí ki rootiyo umbo.

²³ Aame Zakari y'a ti dinge onniytagi doñ ki naabadí adda Boy Raa mañ, y'a aahe boozí. ²⁴ Bini mañ eddí Elizabet ti t'umbe adde, tere paat geñ t'ombide tuddutú. Wo tod' t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede: ²⁵ «Eñno munda wede Galmeega Raa y'ize a tukki nuñ te: Nuñ te sukiyagi a d'aana doñzó me, kono o k'ede ulo ye. Wo ankeñ y'a dihe y'o di booye sukiyagó a d'aana duwo pay.»

§ 1:16 1.16 Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6. 3.23-24.

Urzi wede an di t'eha Isa

²⁶ Elizabet mahiwatú îide tere zoot mañ, Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo ki siido Galile sundutú Nazaret. ²⁷ Yi y'igibe ki tukk'uto koñso, tod' t'ibire ulo obulso sundí Yusup, yoñ geñ ti biza bumbu Dawut. Wo to uto koñso gette sundutú Mariyam. ²⁸ Maaleeka yi-t'iide di tode, y'a t'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Koñ ulbí i iso unse, koñ ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa yoñ ti koñ.» ²⁹ A onamí geñ ettú a digge, ti d'elkiso t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettiñ i-kaza moo me?» ³⁰ Injino mañ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Mariyam koñ m'orgide ye, kono koñ m'uune beeko ti Raa. ³¹ Koñ m'ollo koduwo, m'a seeda mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa. ³² Yoñ geñ y'a t'isa wede goole, an di y' waaka Ulo ki Raa goole a jiiere pay. Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut, ³³ wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki doñ k'Izirayel, wo mozikadí ti ki d'anga ye.» ³⁴ Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Geñ aasa mummino, kono nuñ ti kule kañ soo toñ ay k'ikkima ye me?» ³⁵ Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede: «Unde Kamilen t'a d'eega eedí, wo toogo ki Raa goole a jiiere pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha geñ yoñ kamilen, wo soñ an di y' waaka Ulo Raa. ³⁶ Wo m'ollo, Elizabet taasadí toñ ti uune adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a goolikatú geñ me, tode ere an'de karta toñ mañ. ³⁷ Derec, munda wede Raa yi k'aane ye umbo.» ³⁸ Injino mañ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuñ te ere naabo Galmeega Raa, pay geñ o t'iso aa kee k'o ruute.» Sañ maaleeka yi-t'iili, y'a ingile.

Mariyam tod' dan Elizabet

³⁹ Onniyto miibi k'ita mañ, Mariyam t'a t'iiziga, t'a ingile ti naariya k'adda geeger ki siido Ziide

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Malasi

ere adda diine mongali. ⁴⁰ T'iide'η ti t'iide adda boy Zakari wo t'a ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.» ⁴¹ Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto man, ulo adda k'addutú y'a iise arbu wo tod' Elizabet addutú a ûune t'Unde Kamilen. ⁴² Tod' t'a idili ti golla awwa, t'ede: «Konj te Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede adda k'addí tonj beeko Raa a eedí. ⁴³ Nunj te wee te doo minj mekki Galmeegó t'a iido wolliyadó me? ⁴⁴ Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki konj genj, ulo adda k'addó tonj i-d'ize unse, y'a iise arbu. ⁴⁵ Unsuwo a tode ere umbe a ono donj iido t'urzi Galmeega Raa, kane genj a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

⁴⁶ Injino manj Mariyam t'a ruute, t'ede:

«Nunj t'addó pay n'a t'imme Galmeega.

⁴⁷ Raa yonj Wede k'Uttiyadó, kono k'injino addó a ûune t'unusuwo,

⁴⁸ kono y'a dihe y'a zibbe edayi a tukki nunj ere naabadí ere umbadó ettiyo.

Eyye, ti anjki wo ki daayum duwo pay an di roota kereñ, nunj te ere ulbutú unse,

⁴⁹ kono Raa toogo a jiire pay, a nunj te y'o ize suldí donj beehiye a jiire,

yonj sundí kamilen.

⁵⁰ Y'isiyo adde koduwo k'eda k'inñi a tukki donj i ottilso me.

⁵¹ Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldí donj a jiire, aakede:

Y'a ti'n tiipe kane donj an ede elkiso ere ki koliyo tuddan gette,

⁵² kane mozagi yi ti'n gippirde t'ekki kaakidagan me,

wo donj i ki koliyo tuddan ye, yi-ti'n gili t'awwa.

⁵³ Kane donj mosogo yi di'n ûune ti suldí donj majjandani,

wo donj bey y'an ilmi daa munda beezan.

⁵⁴ Yo y'a iide noogiyo donj k'Izirayel donj naabadí,

wo y'aaze adde koduwo a kane i-ki dunde ye.

⁵⁵ Genno munda wede Raa y'an ruute y'aasa a maawin, a Ibirayim wo a ita k'inñizi ki daayum me.»

⁵⁶ Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere ado, sanj t'a aahe boytú.

Ehiyo Zanj Batis

⁵⁷ Aame Elizabet onniyatú iide k'ehiyo man, t'a t'ehe ulo.

⁵⁸ Kane donj k'ita waayatú ti taasiyagutú an di zuune Galmeega Raa yi ize adde koduwo a tod'te, wo kane tonj an d'isiyo unusuwo ti tode.

⁵⁹ T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire† man, kane an t'iide ulo an i di walda ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa suma meegí.

⁶⁰ Wo manj meedí t'an di ruute kereñ, t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zanj.»

⁶¹ Manj kane an i di ruute, an'de: «A biza bumbugunj wede sundí injino umbo.»

⁶² Manj an i di ruute a meegí kanj dugiyko, kono an di suune ulo'η yi dehu an di y' waake wee wee?

⁶³ Yonj y'a tunde pakirte, manj an i d'ele wo y'a riine: «Sundí te Zanj.»

Kane pay genj an ziida giggiranj. ⁶⁴ A kaamiki bizí a t'ihina, y'a iise ono wo yi tamma Raa.

⁶⁵ Injino manj kane donj pay a ita waaya genj orgiso t'anni ziida, wo adda siido Ziide ere pay adda diine mongali gette, an t'owwo taaya a suldí donj pay ize genj me.

⁶⁶ Kane donj pay illiga suldí donj ize genj, an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddan, an'de: «Sanj manj yo ulo enj y'a t'isa moo me?»

Injino manj ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono donj Raa y'igibo t'urzi Zakari

⁶⁷ Zakari meek'ulo genj addí a ûune ti Unde Kamilen, wo y'a iise rootiyto ki ono donj Raa y'igibo, y'ede:

⁶⁸ «Tamma a Galmeega, yonj Raa ki donj k'Izirayel,

† 1:59 1.59 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

kono ðonzi geŋ y'a ukko
noogiyadaŋ, yoŋ y'an udfde.

69 Wo a kine y'in d'udfo Wede
k'Uttiyo i-d'ede toogo,

ti biza bumbu ki mozigo Dawut
wede naabo Raa.

70 Eŋ onami ðoŋ y'a ruute ti kaaga ti
bize nebiyagi ðoŋ kamileŋ:

71 Yi ruute y'in di'n utta ti bey ðoŋ
k'aduziŋ

wo ti bey kane ðoŋ pay in olmife.

72 Y'aaze adde koduwo a
mongidagiŋ,

wo i ki dundfe ye a taasuwadi ere
kamileŋ yi gitte ti kane gette.

73 Gette naamiya ere Raa y'a-ti
niime tuddi ti mugiyiŋ Ibi-
rayim,

74 y'in di'n adfe ti bey ðoŋ k'adu.

Inkino maŋ in d'oola urzi in i di
naaba daa k'orgiso,

75 kono in t'ise ðoŋ kamileŋ wo ki
diine a ðaanadi me
adda k'onniyagi ðoŋ pay ki
lekkiyadiŋ gette.

76 Wo ulo ki nuŋ, kee k'a ozira
a ðaana Galmeega kono ki-
d'okkima urzizi,
geŋ inkino k'a t'isa nebi ki Raa goole
a jiiere pay,

77 wo k'an di kiza a ðonzi an di
suuna yoŋ y'an utta
t'urzi tambobino k'oldikadaŋ.

78 Eyye, Raaziŋ yoŋ ðoniyo t'isiyo
k'adde koduwo.

Y'in ti'n tuure ti toore wede iido
t'awwa, aakede toore peedo ti
koliyo.

79 Yo y'a toora a tukki kane ðoŋ i
lekkiyo adda zimolo wo ðoŋ i
lekkiyo a biza k'olde,

kono y'a dokka zoŋdiŋ a urzi wede
ki toose.»

80 T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire
a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa.
Yi lekkiyo adda balda bini a iide
onniyo ere tuddi y'an ti gize kereŋ
a ðaana ðoŋ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

1 Aame geŋ mozigo goole ki
Romeŋ Ogust* yi d'ize oogoro ki
kaza duwo adda siidiyagi pay ðoŋ
Romeŋ ge-dokkiyo. 2 Ette kaza ere
ki poone, tod' t'iise aame Kiriniyus
yoŋ goole ki siido Siiri.

3 Doŋ pay an t'ette an di-kizo
tuddaŋ, wede tuuku toŋ yi d'aahiya
ki siido k'ehiyadi k'ehiyadi. 4 Wo
yode Yusup toŋ y'a t'iiziga ti geeger
Nazaret siido Galile, y'a ingile ki
geeger Betilehem siido Ziide, ume
wede an d'ehe mozigo Dawut, kono
yode Yusup toŋ y'udfo t'adda boy
wede k'ita k'inŋi Dawut. 5 Y'a t'iide,
an di-kizo kaŋ soo ti Mariyam ere
k'ebirayi te, aame geŋ tod'te t'adde.

6 Koore kane a Betilehem geŋ on-
niyatú k'ehiyo a iide, 7 t'a t'ehe ulo
ki kabbatú me. Ti di mulpite sotor,
t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume
adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti ðoŋ k'elso

8 Adda siido gettiyo batum, i
d'ede ðoŋ k'elso an lekkiyo a balda
an boohiyo maaladaŋ. 9 Onniyo
soo a didfo maŋ, maaleeka ki
Galmeega Raa y'a d'iide tuddaŋ
wo toore Galmeega Raa yi-tooriyo
eedaŋ. Inkino maŋ orgiso t'an
di'n ziida baadaŋ. 10 Wo maaleeka
y'an di ruute, y'ede: «Kun orgife
ye, kono kun ollo, n'un d'iido
n'un di kize rabila majjaanawa aasa
uŋsuwo baadaŋ a ðoŋ pay, tod'te
ettiyo: 11 Anki adda didfo ette adda
geeger Dawut, an un ehe Wede
k'Uttiyo, yoŋ Almasi Raa yi biire,
yoŋ Galmeega. 12 Enno munda
wede un kizey kun di y' suuney
me: kun t'ooney ulo neŋku mulpiyo
ti sotor, duwwiyo adda kulaaye†.»
13 A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ,
i d'udfo maaleekiyagi baadaŋ ti
kandaane an tamma Raa, an'de:

* 2:1 2.1 Ogust y'iise mozikadi ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa botto, bini ozzine koomat makumu pidfe, saŋ Isa an di y'ehe. † 2:12 2.12 Kulaaye: Di Yawudiyagi an okkime k'inda, wo di kine kulaaye geŋ yoŋ ume lawiya ti garbe k'obe seemi a maala.

14 «Tamma a Raa t'awwa a kandaane,
wo a siido toose t'a koone a don yi
giyye.»

Ettiyo don k'elso ki Betilehem

15 Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki kandaane man, kane don k'elso an d'iise rootiyo tuddan, an'de: «Inkino in t'ette Betilehem, in di wollo munda wede iido, wede Galmeega Raa y'in gize.» 16 Man an d'ingile an di naariya. An iiney man, an di dihite wo an di'n uune Mariyam ti Yusup, wo ulo nenku duwwiyo adda kulaaye me. 17 Aame ulo an ti y' wulle man, an d'iise towwo taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo gen me. 18 Wo don pay illiga gen an di ziida giggiran a rabila ere ki don k'elso gette. 19 Wo ki tode Mariyam man, suldi pay gen t'a ti'n buuhe adda k'addutu, wo ti d'elkiso baadan eego. 20 San man don k'elso an di-gime, an di tamma Raa wo an di ruute koduwo a yode a suldi don pay an illiga wo an wulle, kono suldi pay gen a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

21 T'ume an ti y'ehe iide onniyo gessire man, ulo an i-di wilda ponde, wo yon an i-di ziipe sundi Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedi t'a seeda mahuwe botto.

Isa ti maawi adda booro Boy Raa

22 San man onniyo t'a iide ere an Yusup ti eddi Mariyam an ti t'ise tuddan kamilen a daana Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo. Inkino man ulo an t'umbe k'adda booro Boy Galmeega Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a daanadi. 23 An ize inkino a-t'iide a ono don an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa, an'de: «Inni kuuli don pay ki kabba gen, kane kun i di'n ooye kese a Galmeega RaaS.» 24 Wo son

kane maawi an d'ise sedeke ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An di sedde deere sire ere ki balda umbo ere ki moddiyo ton sire wo inni*.»

25 A Zeruzalem gen i d'ede wede inkino sundi Simeyon, yon wede ki diine wo y'orgiso a Raazi, yi delliyo wede y'a utta don k'Izirayel. Unde Kamilen ti yode 26 wo tod' ti di t'iidiba ita ki poone, t'ede: «Kee ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega Raa yi biire genno ye man.» 27 Inkino man t'urzi k'Unde Raa, Simeyon y'a t'iide k'adda booro Boy Raa aame Isa maawi an ti y'umbo, kono an d'ise munda wede aa oogoro ti rootiyo. 28 Man Simeyon y'a t'umbe ulo a bezi wo yi tamma Raa, y'ede:

29 «Ankenno en Galmeega Raa, kee onama don ki ruute a t'iide, nun wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.

30 Ki kotto ni y' wulle t'edayo wede k'igibo a utta duwo me,

31 yode wede k'igibo duwo pay an di y' wolla.

32 Yon gen toore, wede a kiza a don Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa,

wo t'urzi yode gen duwo an di t'imma don k'Izirayel.»

Ono don Raa y'igibo t'urzi Simeyon

33 A ono don Simeyon yi rootiyo a tuk'ulo gen, kane maawi an ziida giggiran. 34 Simeyon y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Kon m'ollo, ulo en Raa yi ziipo y'a koon urzi wede don baadan adda siido k'Izirayel an di dagga, wo don ongon an t'oon uttiyo. Wo yon y'a koon munda wede a kiza Raa a duwo, wo kane an di y' kiigira. 35 Inkino man elkiso ere ombide adda k'adde don baadan gette y'a-t'oorá kere, wo

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2. * 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

koŋ Mariyam dabar t'a ki'n seeda baadan aa an ki'n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

³⁶ I d'ede soŋ nebi erewo sundutú An uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumbu k'Aser. Tod' ti gúulike baa. Ti kule wede ti ziida ki koŋsuwatú geŋ, an di likke ozzine sarat danjal, maŋ y'a inda. ³⁷ T'ume geŋ t'a likke mandaayawa bini ozzinagutú a îide ada gessire makumu pide. Ti booro Boy Raa ti ki d'ekkiyo ye, ti naabiya diddo onnu a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'ombo wo ti tondiyo Raa. ³⁸ Aame Simeyoŋ yi rootiyo geŋ, tode toŋ maŋ t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tôwwo taaya k'ulo a doŋ Zeruzalem pay, doŋ i delliyo Raa y'an adda ti dabaradan.

Kama ki Nazaret

³⁹ Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay suldi doŋ oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me maŋ, an di-gime ti ulaŋ ki Nazaret geeger ere an di lekkiyo adda siido Galile. ⁴⁰ Wo ulo geŋ yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi k'Unde Raa, eedí ôoniyo boo ti suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawi

⁴¹ Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ⁴² Wo aame Isa i îide ozzine koomat makumu sire† maŋ, maawí an ti y' wiike ti kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo. ⁴³ Aame onniyo tarnaape i t'ingile maŋ, kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem, maawí an ki suune ye. ⁴⁴ Kane an elkiyo ulo'ŋ ti doŋ an ziido urzizaŋ soo. Inkino aame an izire bini peedo t'ette k'ooriyo maŋ, an d'iise dehuzi adda diine taasiyagan ti lanziyagan. ⁴⁵ Umbo an ki y'uune ye, maŋ an di dehuu an di-gime ki Zeruzalem. ⁴⁶ Onniyo sire k'aduwe maŋ, an di y'uuno adda booro Boy Raa, yi-guune adda diine doŋ suuniyo

k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyto. ⁴⁷ Wo kane doŋ pay i y'ollige an ziida gaggiraŋ a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono doŋ y'anni kama geŋ me. ⁴⁸ Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziida gaggiraŋ wo meedí ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehuu eŋ undey i t'udde.» ⁴⁹ Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «De kun ni dehuu inkino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Boy Meegó me?» ⁵⁰ Wo kane eedan ti ki seedu ye onamí doŋ y'an rootiyo geŋ me.

⁵¹ Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-diige ki Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige onamaŋ, wo meedí gette suldi doŋ pay ize geŋ ti di'n boohiyo addutú. ⁵² Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo k'ono, ti beeko a daana Raa wo a daana duwo pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa

(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

¹ Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki Romen, wo îide ozzine koomat makumu paat maŋ, goole ki siido Ziide sundí Pons Pilat. Goole ki siido Galile sundí Erod Antipas, leemadí Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siido k'Iture ti siido Tirakoni. Goole ki siido k'Abilen sundí Lizaniya, ² wo mozagi deero doŋ sedeke sumbiyagan Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balda. ³ Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siidiyagi doŋ pay a biza k'ooye Zurdan, yi kazita yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyagan, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a oldikagan te.»

⁴ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi riine ti kaaga adda mattupadí, y'ede:

† 2:42 2.42 Ozzine koomat makumu sire: I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i îide ozzine inkino maŋ, y'aane y'a naabe ki Raa.

«Don an d'ollige golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo:

Kun i t'okkon urzi Galmeega, erkuyagi kun i ti'n okkon ki diine d'elele.

⁵ Poldagi kun ti'n ôono pay, mongali ti kessagi pay kun di bursidito,

urzi guudiyto kun ti y'ahan d'elele, wo urzi wede mongali ton kun ti y'iso patal.

⁶ Injino duwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»

⁷ A don duuru i dihimo ki tukki Zan y'a ti'n suyve batem gen, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune don ulpi aakede manjikagi! Wee wee un gize urzi wede kun t'alda ti booro ki Raa ere ettiyo goppon te? ⁸ Injino man kun iso naabo ere beehiye, gen a kize kun ti gime lekkiyagun. Wo kun roote ye adda k'addugun: "Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun t'alda ti booro Raa te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti mongali en min, Raa y'aane yi d'adde duwo a t'ise ita k'inni k'Ibirayim me.

⁹ Ankenno booro Raa i guute goppon, tod'te aa wede yi t'umbe ulpaasi y'a-dokkida inda ti sondayzan pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo inni beehiye ye man, an di-dikka an di sedfa adda k'uwwu mendí.»

¹⁰ Injino man kane don duuru Zan an di y' tunde, an'de: «De ay d'ise mummino me?» ¹¹ Man y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-d'ede kallagi sire man, son yi elo a wede i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede ombo man, y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»

¹² A ume gen i d'ede don sedfu jibaaye ton an iido y'a ti'n suyve batem, wo Zan an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino me?» ¹³ Man yon y'an di ruute, y'ede: «Kune a munda wede an un dikke gen, ti doolo kun a amba ye.»

¹⁴ Injino asigiryagi ton an di y' tunde, an'de: «Wo de kaye me, ay d'ise mummino?» Yon y'an di ruute, y'ede: «Munda wedusu kun ambe ki toogo ye, ise ombo bize ti suma duwo ton ulu, ulbugun iso unse a ranngun.»

Kaza ki wede ettiyo k'ita
(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

¹⁵ Kane don duuru gen an di delliso wo an di zaapu elkisadan ekki yode, wede tuuku ton yi rootiyo adda k'addi a urzi Zan gen me, an'de: «Kunun en min aasa Almasi Raa yi biire ko?» ¹⁶ Injino man Zan y'an di ruute a kane pay, y'ede: «Nun n'unni suyviso batem t'ahu, wo de wede ettiyo k'ita gen yon toogo yi jire nun, ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye. Yon y'unni suyva batem t'Unde Kamilen wo ti uwwu. ¹⁷ Wo yon y'a dikka booro aakede wedusu yi t'umbo munda ki solde a beezi, y'a silda koduwo, inni yi-t'oba giyyayi, wo odfo y'a t'ogga mentu adda k'uwwu ere i k'unto ye.»

¹⁸ A don duuru Zan y'an d'eele kooke ti doolo ton baadan. Gen injino y'an di kazita urzi Rabila Majjaanawa me. ¹⁹ Wo aame gen Erod wede i dokkiyo siido Galile, Zan y'a y'iipide kono yi ziida ere leemadi sundutu Erodiyas, wo kono son y'ize suldi don ulpi baadan ti doolo. ²⁰ Wo t'ekki suldi don pay ulpi Erod y'ize gen, Zan y'a-ti y' ziida dangay.

Suyviso batem k'Isa
(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

²¹ Don pay Zan yi ti'n zuyve batem man, Isa ton y'a-ti y' zuyve batem. Wo aame Isa yi tondiyo Raa gen, kandaane a t'ihina, ²² wo Unde Kamilen t'a diigo a tuddi, ti tudde ere aa deere. Wo golla t'a ruute ti kandaane, t'ede: «Kee ulu nuuno, ni ki giyye baadan, ulbo unse ti kee me.»

* 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

*Ita mongidagi k'Isa
(Matiye 1.1-16)*

²³ Aame Isa i iide suma k'ozzine ada g'ado man, y'a iise kazita Rabila Majjaanawa. Aa in di rootiyo yon ulo ki Yusup, gen ita mongidagi ettiyo: Yusup yon ulo k'Elī, ²⁴ Elī ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, Lebi ulo ki Melki, Melki ulo ki Yanay, Yanay ulo ki Yusup, ²⁵ Yusup ulo ki Matatiyas, Matatiyas ulo ki Amos, Amos ulo ki Nahum, Nahum ulo ki Esili, Esili ulo ki Nagay, ²⁶ Nagay ulo ki Maat, Maat ulo ki Matatiyas, Matatiyas ulo ki Simeyin, Simeyin ulo ki Yosek, Yosek ulo ki Yoda, ²⁷ Yoda ulo ki Yohanan, Yohanan ulo ki Resa, Resa ulo ki Zorobabel, Zorobabel ulo ki Salatiyel, Salatiyel ulo ki Neri, ²⁸ Neri ulo ki Melki, Melki ulo ki Addi, Addi ulo ki Kosam, Kosam ulo ki Elmudam, Elmudam ulo ki Er, ²⁹ Er ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo ki Eliyezer, Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, ³⁰ Lebi ulo ki Simeyon, Simeyon ulo ki Ziida, Ziida ulo ki Yusup, Yusup ulo ki Yonam, Yonam ulo ki Eliyakim, ³¹ Eliyakim ulo ki Meleya, Meleya ulo ki Menna, Menna ulo ki Matata, Matata ulo ki Natan, Natan ulo ki Dawut, ³² Dawut ulo ki Zeese, Zeese ulo ki Ibet, Ibet ulo ki Booz, Booz ulo ki Sala, Sala ulo ki Nason, ³³ Nason ulo ki Aminadap, Aminadap ulo ki Adimin, Adimin ulo ki Arini, Arini ulo ki Eziron, Eziron ulo ki Pares, Pares ulo ki Ziida, ³⁴ Ziida ulo ki Yakup, Yakup ulo k'Isaaka, Isaaka ulo k'İbirayim, İbirayim ulo ki Tera, Tera ulo ki Nahor, ³⁵ Nahor ulo ki Serug, Serug ulo ki Regu, Regu ulo ki Pelek, Pelek ulo ki Eber, Eber ulo ki Sala, ³⁶ Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki Arpazad, Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe ulo ki Lemek, ³⁷ Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem ulo ki Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo ki Malaleyel, Malaleyel ulo ki Kenan, ³⁸ Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set,

Set ulo ki Adum, Adum ulo ki Raa.

4

*Naamiya daggiya k'Isa
(Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)*

¹ Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôniyo t'Unde Kamilen, man Unde Raa gette t'a-di t'iide k'adda balda. ² A ume gen Meeda siitandani t'a yi niime daggiya adda k'onniyo ada pide gen me. Adda k'onniytagi gen yon y'a likke daa k'ombo, wo aame onniytagi gen an t'ingile man, mosogo t'a yi ziida. ³ Injino man Meeda siitandani ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, k'elo urzi a mukkolo ette t'a-kime ombo.» ⁴ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Kon te m'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi k'ombo bizi danjal ye*."»

⁵ Man Meeda siitandani t'a-di t'iide k'ekki mukkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay ki duniya ti di gizite, ⁶⁻⁷ wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o uttila man, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane pay en an oo n'ele a nun, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.» ⁸ Man Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a Galmeega Raazá, wo gen a yode danjal ki naabo me†."»

⁹ San man Meeda siitandani t'a-di t'iide Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Boy Raa a ume wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto man, t'awwa gen k'oldi k'a zabba siido, ¹⁰ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Raa y'an di roota maaleekiyagi kono kee, an gi di booha."»

¹¹ Wo son an riije, an'de:

“an gi di seeda beezan,
kono k'a t'alda zondá a ki t'oggo
ekki mukkolo ye‡.”»

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13. ‡ **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12.

¹² Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame ye§."» ¹³ Injino aame Meeda siitandani ita naamiya daggiya ere tuuku ton pay ti ti dinge man, t'a t'irga ti tuddi bini onniyo ere ti t'oono ti doolo.

*Naabo k'Isa a siido Galile
(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)*

¹⁴ Isa gen doniyo ti toogo k'Unde Kamilen y'a-gime ki siido Galile, wo sundi t'a iile adda siido pay gette. ¹⁵ A ume gen yi dooyisito adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, wo don pay an di y' tamma.

*Don Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)*

¹⁶ Isa y'a t'iiziga, y'a ingile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, man y'a t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga. ¹⁷ An i d'ele mattup lobide ki nebi Ezayi. Aame yi t'ihina man, yi d'uune ume wede an riije, an'de:

¹⁸ «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó,
yon yi ni biire kono n'a kizite Rabila
Majjaanawa a don an k'ede
munda ye.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a don an
zidfo bulagi an t'adde,
a don konzayi edayan a-t'ihina an di
wolle kereñ,

wo a don an an oodibe yeebadan an
t'adde ti dabaradan te,

¹⁹ kono n'an di kize ozzine wede
an di wolle beeko Galmeega
Raa*.»

²⁰ Aame yi dinge gariya man,
mattup y'a-t'ilbida umatú, yi-di t'ele
a wede i naabiya adda boy genno,
yon y'a-guune. Wo don pay adda
boy gen edayan ki tukki yode.

²¹ Injino man y'an d'iise rootiyo,

y'ede: «Anki batum ono don an
riije ti kaaga adda mattup ki Raa
don kun illiga en, a t'iide a kune.»

²² Don pay an di y'imme, an ziida
giggiran a ono don majjandani udde
ti bizi gen me, wo an di rootiyo,
an'de: «Yo en ulo Yusup de me!»

²³ Man Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki
kotto n'elkiyo kune kun o roota ono
ombide enno, kun t'eesa: "Wede
daawiya no, ki daawo tudda do."
Wo kun o di roota son: "Kaye ay
y'illiga suldi don pay kee k'izo a
geeger Kapernayim me, wo a enno
adda siidadá ton k'iso suldi don
injino kay."» ²⁴ Wo y'a ruute sey,
y'ede: «Derec injino wo n'un di
rooto: Nebi gen don a geeger ere
y'a ihira danjal, onami an k'olliga
ye me. ²⁵ Derec injino wo n'un di
rooto: Ti kaaga a ozzinagi ki nebi Eli
gen, ozzine ado ti gootiyo mizzi yi
ki guppe ye, i d'ize mosogo baadan
adda siido pay. A ozzine gen man-
daydayi baadan a siido k'Izirayel
me, ²⁶ wo ton nebi Eli Raa yi ki
y'igibe ye, y'a nooge ere soo ti diine
kane gen me. Y'a y'igibe k'ume
mandaayawa ere soo Yawudowo ye
ti lekkiyo a Sarepita adda siido ki
Sidon†. ²⁷ Son a ozzinagi ki nebi
Elize gen, i d'ede don bintidagi
baadan a siido k'Izirayel me, wo ti
diinayan wenda soo ton i k'ize ye
kamilen me, a t'ize kamilen Naama
danjal yon ti siido Siiri‡.»

²⁸ Aame an illiga onami injino
man, kane don pay i t'ugiye adda
boy wede Yawudiyagi ge dooyiso
gen, an di gulkuwe baadan. ²⁹ Man
kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an
di y'udde, an di-t'iide neere tokomo
ere geegirzan eego, kono Isa an ti
y' kibiro k'ekki zire. ³⁰ Wo yon yi
t'udde ti diinayan, y'a ziida urzizi
y'a ingile.

*Isa yo a Kapernayim
(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)*

§ 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16. * 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.1.1-2. † 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16. ‡ 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

³¹ Inƙino maɗ Isa y'a-dfiige ki Kapernayim geeger ki siido Galile. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maɗ, duwo yi di'n dooyiso, ³² wo kane dooyisadi gette t'an di'n ziida, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum. ³³ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geɗ i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedi, y'a idili ti golla awwa, y'ede: ³⁴ «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nun ni ki suune, kee Wede Kamileɗ Raa y'igibo.» ³⁵ Maɗ Isa yi di ruute ti golla zakidi, y'ede: «Koɗ m'a t'appa bizi wo mi t'adfo ti tukki wede me.» Wede geɗ siitan t'aa diine siido a diinayan wo t'a t'udfe ti tuddi, ti-k'ize munda ulsu ye. ³⁶ Kane don pay orgiso t'anni ziida wo an d'iise rootiyo ti tuddan, an'de: «Urzi k'ono don kino en min mummino me! Wede en t'urzi wede an i ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitandani y'an di rootiyo an t'adfe, wo an t'adfiya.» ³⁷ Wo Isa sundi ti mo'olo adda siido gette pay.

Eliyo beeko a don k'eeni baadan
(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

³⁸ Isa geɗ t'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi-t'udfe, y'a t'iide dan Simo. Aame y'iiney maɗ yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette mummino ki iso!» ³⁹ Maɗ Isa y'aa d'uttile ki tuddutu, wo y'a ruute ti golla zakidi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise naabiya.

⁴⁰ A peedo t'a t'iire maɗ, kane don pay an d'ede donzan eeni wede tuuku ton t'ita k'eenizi k'eenizi geɗ, an i di ziko a Isa. Yoɗ a wede tuuku ton yi di zaapu bezi bezi, wo kane an d'ooniyo bee. ⁴¹ Inƙino kane siitandani ton an t'adfiyta kay ti tukki don baadan kan dollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti

golla zakidi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yoɗ Almasi Raa yi biire me.

Engilso k'Isa ki siido Ziide
(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

⁴² Aame ume i t'umpile maɗ, ti Kapernayim Isa y'a t'udfe y'a ingile k'adda balda. Kane don duuru an di y' dehu. Aame an y'uune maɗ, kane an dehu y'a lekke a sirpandan wo an di y'eegire yi ki'n ooli ye. ⁴³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A geegiryagi don ti doolo ton, i dehu n'an kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa t'iina, kono yi n'igibo min k'inƙino.» ⁴⁴ Maɗ adda siido Ziide yi kazita adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa don ki poone
(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20;
Zaɗ 21.1-11)

¹ Onniyo soo Isa yoɗ a biza bar ki Zenezaret, wo kane don duuru an di-t'ugiye, an di naayu ti tuddan kono an dehu an d'olliga ono Raa. ² Maɗ a biza geɗ yi wulle tookiyagi sire, don sawwiya an ti d'igite an opilsito lembidagan. ³ Isa geɗ yi di gili adda tooko ere soo, tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yoɗ, y'ede: «Ti zenge k'in odo k'adda k'ahu boolon.» Aame an a iide k'adda maɗ, Isa y'a-guune ekki tooko wo y'a iise dooyiso don duuru.

⁴ Aame y'a ti d'inge dooyisadi maɗ, yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko lembidagan, kun sawwoy puuni.» ⁵ Maɗ Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Wede dooyiso, didfo ette kaye ay niite bini bini ton, munda ay k'uune ye, wo a onama geɗ kaye ay di-kakke lembidagey me.» ⁶ Aame an ti gikke maɗ, an di ziki puuni lembidagan bokbok aa a sittite. ⁷ Inƙino maɗ kane an d'umbe bezan, i-kaza lanziyagan don adda tooko ere ti doolo an t'okko noogiyadan. Kane an iido

mañ, ti kane pay an t'ûunite bokbok ti puuni tookiyagi sire geñ aa i di sooyite. ⁸ Aame Simo Piyer yi wulle inĵino mañ, y'a-dikke a ðaana k'Isa wo y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, k'a led'ðo ti tuddó me, kono nuñ wede k'oldiko.» ⁹ Yi rootiyo inĵino kono yode ti ðoñ a itadí pay orgiso t'anni ziida ðaadan, a ðaadika puuni ðoñ an ziki geñ me. ¹⁰ Wo Zak ti Zan inñi Zebede, kane ðoñ naabadañ kañ soo ti Simo me, toñ inĵino kay orgiso t'anni ziida. Wo ðe Isa yi di ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgide ye, ti anĵi en k'a t'isa wede dehutu ðuwo an d'etto k'urzizó.» ¹¹ Inĵino aame ti tookiyagan an iiney biza zenje mañ, sulðizan pay an d'iili geñño, an di ðiine Isa.

Eliyo beeko a wede bitide
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

¹² Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger soo ki siido Galile, a ume geñ i d'iido wede bitide tuddí risimik. Aame yi wulle Isa mañ, y'a t'uttile zumayí a siido, wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuñ, ki dehu mañ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileñ a ðaana Raa.» ¹³ Mañ Isa y'a igibe beezí, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nuñ ni dehu, ki t'iso kamileñ!» A kaamiki bitidayí a nukkiðe. ¹⁴ Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, a munda wede ize en, a wenda soo toñ ki rootey ye! Wo ðe k'odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede seðeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munda ki seðeke a kize ki t'ize kamileñ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono ðoñ pay an di wolle kee k'uune bee.» ¹⁵ Aame geñ rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo ðoñ ðaadan an d'ettiyo ki tuddí kono an d'ollige onamí wo an d'ooniyo beeko k'endanzañ. ¹⁶ Wo yo Isa yi t'argu k'adda balða kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede runguyun
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

¹⁷ Onniyo soo Isa yi dooyiso ðuwo. Kane Pariziyen ti ðoñ suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi ðoñ pay ki siido Galile, ki siido Ziide, wo ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadí. Wo toogo Galmeege Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a ðoñ k'eeni. ¹⁸ Aame geñ i d'iido ðuwo an d'umbo wede runguyun ti zaade, an dehu an ti y' t'ele k'adda boy an ti y' zaape a ðaana k'Isa. ¹⁹ Wo kono ðuwo ðaadan geñ urzi an ti y' t'ele k'adda boy umbo, inĵino mañ an a-ti gili t'ekki boy geñño, an d'ihina bulðo, runguyun an ti y' zuuye ti zaadáyí pây a ðiine ðoñ duuru a ðaana k'Isa. ²⁰ Isa yi wulle kane an ziipe addañ a yode mañ, aame geñ y'a ruute, y'ede: «Oldikadá n'a y' t'ize tambobino.» ²¹ Mañ kane ðoñ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an d'elkiso adda k'addañ, an'de: «Yo wede en miñ wee wee yi kaldita suma Raa inĵino me? Wee wee aane aase tambobino a oldiko wede, daa ki Raa siidí ye mañ?» ²² Isa elkisadañ y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugun inĵino me?» ²³ Ise laylay a jiire miñ too me a nuñ n'a roote: "Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino†" kunun, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro‡" me? ²⁴ Wo ni dehu kun di suune, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a oldiko.» Mañ yi di ruute a wede runguyun, y'ede: «Nuñ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'ambo zaadáyá, k'a aaho boozá.» ²⁵ A kaamiki geñ wede y'a t'iiziga a ðaana ðuwo pay, y'a t'umbe zaadáyí wede yi moone eego, wo y'a aaxe boozí yi tamma Raa. ²⁶ Kane ðoñ pay geñ an ziida giggirañ wo an tamma Raa. Ti orgiso ðaadan adda k'addañ an di rootiyo,

* 5:14 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32. † 5:23 5.23 Oldikadá Raa y'a y' t'ize tambobino: I-kaza munda wede ðoñ duuru t'ersadañ an ki y' wolle ye. ‡ 5:23 5.23 Ki t'oozo wo k'a oziro: I-kaza munda wede ðoñ duuru an di wolle t'ersadañ.

an'de: «Anki kaye ay wulle suldi don ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi

(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

²⁷ Saŋ maŋ tin geŋ Isa y'a t'udde wo yi wulle wede sedfu jibaaye sundi Lebi, yi-guune a ume naabadi yi sedfu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.» ²⁸ Maŋ yoŋ y'a t'iiziga, suldizi pay yi d'ili, wo y'a yi diine. ²⁹ Lebi yi d'ize ombo baadan a boozu a suma k'Isa, i d'ede don sedfu jibaaye baadan wo don ti doolo ton ede, an di-guune ombo ti kane kaŋ soo. ³⁰ Kane Pariziyen ti don suuniyo k'oogoro a diinayan an d'orbe sunni sunni, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'ombo wo kun di sobo ti don sedfu jibaaye wo ti don k'oldiko ongo me?» ³¹ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kane don waalin an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe don k'eeni. ³² Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane don ki diine ye, wo de n'iido'ŋ waaku kane don k'oldiko kono an di-kime lekkiyadan.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'ombo

(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

³³ Kane Pariziyen an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zan ti don ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'ombo wo an tondiyo Raa, wo kacin kane sanalliyaga an d'ombo wo an di sobo me.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo min duwo don an'ni wiiko a tar-naape ki sedfu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'ombo ko, aame kule k'ere yoŋ a sirpadan geŋ me? Aha, inkino ye! ³⁵ Wo saŋ onniyagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayan an ti y'umba maŋ. A onniyagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'ombo kollo.»

Suldi don mazzini ti don aware

(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

³⁶ Isa y'an di ruute ono ombide enno sey, y'ede: «Beehiye ye wenda yi sitte buude kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buude kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye. ³⁷ Wo beehiye ye wenda yi t'eepe toote k'inni bin wede oozige botto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige botto geŋ y'a-batte riitile, toote a t'ofi siido wo riitile a latte pay. ³⁸ Ki too maŋ i dehu toote wede oozige botto geŋ eepiyadi adda riitile wede aware. ³⁹ Geŋ wede tuuku yi t'iibe toote wede iine maŋ, toote wede oozige botto geŋ yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: «Wede iine unse a jiire.»»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo

(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopide t'adda dombi don ki geme ti sanalliyagi. Aame geŋ kane sanalliyagi an sattita geme, an t'adufu an t'aydu. ² Kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munda wede oogiradin ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadin te?» ³ Maŋ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Ki kotto kun gire munda wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti don a itadi, aame mosogo ti'ni ziida geŋ me. ⁴ Yi-t'iide adda Boy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele sedeke a Raa, wo yode ti don a itadi an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munda ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradin t'ele urzi a don sedeke danjal†.» ⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulu wede en, o d'ede urzi k'isiyo munda wede aa addo i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadin te.»

* **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. † **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

Wedusu beezí unto
(*Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6*)

⁶ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maŋ, Isa yi-t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso duwo. Adda boy geŋ i d'ede wedusu soo inŋkino beezí wede k'ammade unto. ⁷ Kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko? ⁸ Wo yo Isa yi suune elkisadaŋ te, inŋkino maŋ yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a daana duwo pay kino.» Maŋ wede y'a t'iiziga, y'a t'ihira a umayí geŋno. ⁹ Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo do, oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'ide ko?» ¹⁰ Aame geŋ kane doŋ pay Isa yi di'n wolliyo adda k'edayaŋ, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'ondo.» Maŋ y'a y'unde, wo beezí a t'ikkima. ¹¹ Wo kane doŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen geŋ addaŋ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddaŋ a munda wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geŋ me.

Beeriyo doŋ zina k'Isa
(*Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19*)

¹² Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo diddo y'a-t'umpile pay ti tonduyo Raa. ¹³ Aame ume i t'umpile maŋ, Isa y'a wiike sanalliyagí, wo yi biire ti diinayaŋ doŋ koomat makumu sire y'anni wiike sudaŋ doŋ zina. ¹⁴ Kane sumbiyagaŋ: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zaŋ, Pilip, Bartelemi, ¹⁵ Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addí wehini kono siidfadí me; ¹⁶ Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'a t'owila Isa.

¹⁷ Saŋ maŋ t'ekki kesse Isa ti kane doŋ yi biire an di diigo ki bere wede ekki kesse geŋno batum, a ume wede sanalliyagí doŋ baadaŋ an t'ugiye. A ume geŋno toŋ i d'ede doŋ duuru baadaŋ an iido ti siido Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidon doŋ a biza bar. ¹⁸ Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a endanzaŋ. Wo kane doŋ siitandani an'ni dabirsa geŋ, y'an d'ele beeko. ¹⁹ Kane doŋ duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'adfiya ti tuddí, an d'ooniyo beeko pay.

Uŋsuwo wo dabar
(*Matiye 5.1-12*)

²⁰ Inŋkino maŋ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede:

«Uŋsuwo a kune doŋ un k'ede munda ye,
kono Moziko Raa tod'te ki kune.
²¹ Uŋsuwo a kune doŋ ankenno mosogo t'unni tôwwo,
kono saŋ maŋ ombo t'un di'n pildfey.
Uŋsuwo a kune doŋ ankenno kun môlelo,
kono saŋ maŋ kun di koobitey.

²² Uŋsuwo a kune aame duwo an un olmidé, an unni koogire, an unni kaldita wo an un rootiyto ono doŋ ulpi a egguŋ, kono kun ziipe adduguŋ a nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno. ²³ Aame suldi geŋ an iina maŋ, kune ulbuguŋ un iso unse wo kun oldito uŋsuwo k'awwa, kono munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yoŋ baadaŋ y'unni deliyo a kandaane. Geŋ inŋkino kay kane maawaŋ an'ni dibire nebiyagi doŋ ti kaaga me.

²⁴ Wo de dabar a kune doŋ bey, kono uŋsuwaguŋ kun t'uune baa.

²⁵ Dabar a kune doŋ ankenno ombo t'unni palda,
kono saŋ maŋ mosogo t'un di'n t'idey.

Dabar a kune doŋ ankenno i koobiyto,

kono saŋ maŋ kun di lekkey adda moolo wo kun d'ôoley ti zumari a edaguŋ.

²⁶ Dabar a kune aame d'uwu pay an unni tamma maŋ, kono geŋ inŋkino kay kane maawaŋ an ize ti d'ofŋ an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi.»

Geyyiso d'ofŋ k'aduguŋ
(*Matiye 5.39-47*)

²⁷ «Wo n'un di rooto a kune d'ofŋ i n'ollige: Kun geyyo kane d'ofŋ ti kune adu, kun an iso beehiye a d'ofŋ unn'olmide me. ²⁸ Kun zaapo beeko a d'ofŋ unni duudiyo, wo kun tondo Raa kono d'ofŋ i rootiyo ono ulpi a tukki kune. ²⁹ Aame wede yi ki diiŋe a tobbisadâ ki bita maŋ, ki kama tobbisadâ ere soo toŋ maŋ y'a ki ti daaŋa. Aame wede yi t'umbe kallayâ wede goole maŋ, ki-oolo kallayâ wede neŋku t'adda toŋ y'a t'ambo pây. ³⁰ Wede tuuku yi tondiyo munda ti beezâ maŋ, ki eelo, wo aame wede yi t'umbe mundazâ maŋ, ki y' tonda ye. ³¹ Munda wede kun dehu d'uwu an un d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso inŋkino kay.

³² Aame kun geyyiso d'ofŋ unni geyyiso daŋŋal maŋ, sunduguŋ ede d'ey ko? Derec, d'ofŋ k'oldiko toŋ kane an geyyiso d'ofŋ an'ni geyyiso kay. ³³ Wo aame kun isiyo beehiye a d'ofŋ unn'isiyo beehiye daŋŋal maŋ, sunduguŋ ede d'ey ko? Derec, kane d'ofŋ k'oldiko batum toŋ an isiyo inŋkino kay. ³⁴ Aame kun eliyu see a wede kun elkiyo y'un yi kima daŋŋalaŋ maŋ, geŋ sunduguŋ ede d'ey ko? Derec, d'ofŋ k'oldiko toŋ kane an eliyu see a d'ofŋ k'oldiko d'ofŋ aana an yi kima. ³⁵ Wo ki too maŋ kun geyyo kane d'ofŋ ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo kun zaape adduguŋ eego ye aame an un ki y' gime ye toŋ maŋ. Inŋkino maŋ munda wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ yoŋ baadaŋ, wo kun t'isey inŋi ki Raa goole a jiiire pay. Derec, yoŋ wede beehiye

a d'ofŋ i ki rootiyo koduwo a yode ye, wo a d'ofŋ bundidi pây. ³⁶ Kun t'iso d'ofŋ i wolliyo sommagi d'uwu, aakede Meeguguŋ Raa toŋ yi wolliyo sommagi d'uwu.»

Ki d'ekke booro a tukki bakadâ ye
(*Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5*)

³⁷ «Kun d'ekke booro a tukki wede tuuku toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki d'ekka booro egguŋ ye. Kune d'ofŋ ongoŋ kun i seeda ti booro ye, geŋ booro Raa toŋ t'un ki'n seeda ye. Kun oyyo isiyo tambobino a wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ y'un t'isa tambobino. ³⁸ Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ Raa toŋ y'un t'eela. Y'un t'eela baadaŋ adda mundaguŋ boo, sokkiyo wo a pildita. Derec, doozyo ere kun doozyo a d'uwu gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune inŋkino kay.»

³⁹ Isa y'an di ruute ono ombide sey, y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'n bakadi koosiyo yi y'arkide ko? Para maŋ sirwaŋ pay an di silditi adda k'olde. ⁴⁰ Sanallusu geŋ, yoŋ t'ekki wede dooyisadi ye, wo de wede tuuku yi-duuye beehiye maŋ, y'a t'ise aa wede dooyisadi. ⁴¹ Ki moo me ki wolliyo unumu wede adda k'ersa leemadâ, wo undumu wede adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me? ⁴² De mummino k'a aane ki di roote a leemadâ, k'a t'eese: "Leema ki nuŋ, k'oolo n'a di t'ambo unumu wede adda k'ersadâ enno", wo undumu wede adda k'ersadâ, kee batum ki ki y' wolliyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t'ambo undumu wede adda k'ersadâ doo, inŋkino k'a wolla kereŋ, saŋ k'a t'amba unumu wede adda k'ersa leemadâ kollo.»

Undumu ti inŋizî
(*Matiye 12.33-37; 7.16-21*)

⁴³ «Undumu wede beehiye'n, inŋi ulpi yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ, inŋi beehiye yi ki t'ehe ye. ⁴⁴ Undumu tuuku toŋ ki y' suune t'urzi k'inŋizî. Geŋ inŋkino inŋi

tormo ki ki rakke ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo inñi k'inda biñ ki ki rakke ye ekki woskani me. ⁴⁵ Wedusu wede beehiye'ñ, beehiyo t'ettiyo ti sulđi đon beehiye y'ukume adda k'addí, wo wedusu wede ulsu'ñ, munda ulsu y'ettiyo ti sulđi đon ulpi y'ukume adda k'addí. Derec, munda wede wedusu y'okumso adda k'addí geñño adfiya ti bizí me.»

Boydí sire

(Matiye 7.24-27)

⁴⁶ «Ki moo me kune kun di n' waaku "Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye munda wede n'un rootiyo me? ⁴⁷ Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó wo yi sooru eego mañ, nuñ n'un di roote yoñ geñ yi deeyiso aa wee wee. ⁴⁸ Yode geñ yi deeyiso aa wede y'oozige boy. Yoñ geñ yi d'ittiba olde sohuru wo ita boy y'a di ziipe eego pañgiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a ûune i palđita waawiye. Bormo gette t'a ñiiya boy geñño wo toñ mañ y'a k'iddira ye, kono boy geñ oozigayí kofuwo. ⁴⁹ Wo de wede y'ollige onamó wo yi ki sooru eego ye mañ, yoñ geñ yi deeyiso aa wede y'a t'iiziga boy a siidfo daa ki zaapu k'ita boy. Ooye y'a ûune i palđita waawiye. Bormo gette t'a ñiiya boy geñño, wo a kaamiki boy a ruuge, a ñulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi *(Matiye 8.5-13; Zañ 4.46-54)*

¹ Aame Isa onamí a đon duuru y'a ti'n đinje pay mañ, y'a t'iiziga y'a inğile geeger Kapernayim. ² A ume geñ i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoñ i-d'ede wede naabo yi y' giyye baadañ wo yi-t'iire eeni y'unto. ³ Aame goole k'asigiryagi geñ y'illiga taaya k'Isa mañ, yi d'igibe đon i dokkiyo Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d'obo bey kono y'a ette y'a uttey wede naabadí. ⁴ Kane deero geñ an iiney

a sirpa k'Isa mañ, an i-d'iise obe bey an kodfime, an'de: «Wede eñ, y'uide kee k'a ette k'a di y' noogey, ⁵ kono yoñ geñ siidfadey yi ti giyye, wo boy wede in di dooyiso toñ ay iiziga yode.» ⁶ Inkino mañ Isa an di giyye ti kane kañ soo, an d'inğile. Aame yoñ y'iiney goppon ti boy mañ, goole k'asigiryagi meeda yi d'igibe lanziyagi, an i-di ruute, an'de: «Goolayey y'ede: Galmeeki nuñ, kee ki naate ye, kono nuñ ni k'uide ye k'a ette ki boozó me. ⁷ Geñ kono k'in kino ni wulle tuddó mañ, nuñ batum o k'ede urzi n'a k'ette ki tuddá ye. Wo tin geñ miñ ki rooto munda soo kono wede naabadó y'a t'oone bee. ⁸ Inkino nuñ batum n'ottilso a đon deero t'eedó, wo i d'ede asigiryagi đon nuñ goole t'eedañ. Aame ni rootiyo a wede soo: "K'odo!" mañ, geñ yi d'engilso. Aame ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" mañ, geñ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a bulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" mañ, geñ yi-ti t'isiyo.» ⁹ Aame Isa y'illiga ono geñño mañ, y'a ziiđa giggirí kono yode geñ me, wo y'a-gime ki tukki đon duuru đon i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto: Adda siidfo k'Izirayel batum toñ, ni k'uune ye wede a zaape addí a Raa aa yode kino eñ me.» ¹⁰ Wo kane đon zina an di-gime ki boy, an iide mañ an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Baldíya k'ulo obulso ki man- daayawa

¹¹ Sañ mañ tin geñ Isa y'a inğile ki geeger sundutú Nayin, sanal-liyagi ti đon duuru baadañ an di y' daaniya. ¹² Aame y'iiney goppon ki biza bumbú ki geeger gettiyo mañ, an a-t'ikkima ti đuwu an t'ette ottibe nuune k'ulo obulso ki man-daayawa yoñ soo đañjal y'inda. Wo đon baadañ ti geeger gette a itatú. ¹³ Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo mañ, i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Koñ m'anna,

m'ôole ye.» ¹⁴ Saɗ y'a d'iide goppon ki sirpa saɗgali y'a-butte, maɗ ðoɗ i sarkiya an t'ihira, wo Isa y'a ruute, y'ede: «Ulo ki nuɗ n'a di rooto, ki t'onno!» ¹⁵ Maɗ wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise rootiyto, wo Isa yi di y'ele a meedí. ¹⁶ Kane ðoɗ pay orgiso t'anni ziiɗa, wo an tamma Raa, an'de: «I uɗɗo nebi goole a diinayɗ, wo Raa y'ukko noogiyo ðoɗzi!» ¹⁷ Wo a munda wede Isa y'ize geɗ, rabiladí a-tiipe adda siido Ziide pay, wo ti siidiyagi pay ðoɗ i ti ðuule.

*Doɗ zina ki Zaɗ Batis
(Matiye 11.2-6)*

¹⁸ A sulɗi ðoɗ pay ize geɗ, a goolayan Zaɗ Batis sanalliyagi an i-di t'iide taaya. Maɗ yoɗ yi wiike ðoɗ sire ti diinayan, ¹⁹ wo y'an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y' tondo: «Kee miɗ Almasi Raa yi biire, saɗ a etto ko? Kunuɗ ay di dello wede doolo ko?» ²⁰ Aame an iiney a sirpa k'Isa maɗ, an i-di ruute, an'de: «Kaye Zaɗ Batis y'ayn'igibo kono ay ki ti tonde: "Kee miɗ Almasi Raa yi biire, saɗ a etto ko? Kunuɗ ay di dello wede doolo ko?"» ²¹ A ume geɗ miɗ Isa y'an d'ele beeko a ðoɗ k'eeni baadan, ðoɗ kesiyagan soo soo, wo ðoɗ an d'ede siitandani a eedan, wo koɗzayi baadan edayan y'an di'n ihinte. ²² Saɗ y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun'do a Zaɗ, kun i-t'ôodoy taaya a munda wede kun wulle wo kun illiga eɗ me: Koɗzayi an di woliyo kereɗ, ðoɗ jekese an sooru beehiye, ðoɗ bitide an t'ize kamileɗ, ðoɗgiyagi an d'ollige, ðoɗ unto an di bilɗe, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a ðoɗ an k'ede munda ye*» ²³ Wo unsuwo a wede y'a ziiɗa zakidí kono nuuno bini ðangu!»

*Rootiyo k'Isa a tukki Zaɗ Batis
(Matiye 11.7-11)*

²⁴ Doɗ zina ki Zaɗ Batis an t'ingile maɗ, saɗ Isa y'a iise rootiyto a ðoɗ

duuru a tukki Zaɗ, y'ede: «Kun iide k'adda balɗa woliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha! ²⁵ De inokino kun iide woliyo ki moo me? Ki wedusu yi t'usse kallagi majjandani ko? Wo ðe kane ðoɗ ossiyo kallagi majjandani wo an lekkiyo togos geɗ, an lekkiyo adda boyɗi mozagi. ²⁶ De kun iide woliyo ki moo me? Ki nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoɗ geɗ yi jiire nebi sey. ²⁷ Dereɗ, ono eɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki Zaɗ, an'de:

“Kun ollo, nuɗ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee,

y'a di t'okkimey urzizá†.”»

²⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, ti diine ðuwo ðoɗ pay erayi an ehe geɗ, wede aase goole a ceere Zaɗ umbo. Wo inokino toɗ maɗ, wede yoɗ neɗku a jiire adda Moziko Raa geɗ, yoɗ goole yi jiire Zaɗ. ²⁹ Kane ðoɗ pay ti ðoɗ seɗɗu jibaaye batum toɗ an di y'illiga, an di zuune Raa yoɗ ki diine, maɗ an d'iyye Zaɗ y'a ti'n zuyye batem. ³⁰ Wo kane Pariziyen ti ðoɗ suuniyo k'oogoro, an di giigira munda wede Raa yi dehu y'aase a kane me, maɗ an di-tuuge Zaɗ y'a ti'n suyye batem me.»

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Doɗ aɗkenno eɗ n'a t'eese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee wee?

³² Kane an deeyiso aa inɗi an ti guune a bere ðoɗ duuru, an di waakutu eeban, an d'eesiyo: “Kaye ay un di biha siraro toɗ maɗ, kun ki d'immira ye! Ay un d'ûure ôoro k'unto toɗ maɗ, kun ki d'iile ye!”

³³ Inokino Zaɗ Batis y'iina geɗ, yi k'ombo mappa ye, toote k'inɗi biɗ yi k'iibe ye, wo kun di rootiyo, kun'de: “Yoɗ i-d'ede siitan a eedí.” ³⁴ Wo nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, n'iina maɗ ni d'ombo ni sobo, wo kun di rootiyo, kun'de: “Kun wollo, wede eɗ y'elkiyo miɗ a ombo

* 7:22 7.22 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1. † 7:27 7.27 Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

ti sofo toote k'inni biñ ñañal, yon lanze ki ñon seddu jibaaye wo ti ñon k'oldiko ongo." ³⁵ Wo Raa'ñ suuniyo k'ono ere i d'ede, ñuwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi k'innizi pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldiko

³⁶ I d'ede wede soo inkinno yon Pariziyen, y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide di wede genno wo an di-guune an d'oomi. ³⁷ I d'ede adda geeger gette, erewo sundutu ti molo k'isiyo k'oldiko. Aame t'illiga Isa an ti guune ombo di wede Pariziyen genno man, ti d'umbo ulo dingile an ikkima ki mukkolo sundutu albaatir, adda egey ñon eediyadan unse. ³⁸ Ti-t'iide dar k'Isa a ume zondí wo t'a iise molo, zondí t'a ti'n zuyye ti zumartú, t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zondí i-kaza ottilsatú baadan a yon me, wo ti di yirgite egey gen a zondí. ³⁹ Aame yo Pariziyen wede i wiike Isa yi wulle inkinno man, y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: «Aame wede en yon nebi ki kotto man, y'a ti suune erewo ere i y' butte gettin wee te, tod'te ere an ambu sundutu k'isiyo k'oldiko.» ⁴⁰ Inkinno Isa y'a t'ihina bizí, yi di ruute a Pariziyen, y'ede: «Simo, nun oo ede ono n'a di roote.» Man yi di'n gime onamí, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.» ⁴¹ Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede ñon sire, an i di kime sonko ki wede y'an ele see. Wede son yi di-kime tamma meeda paat, wo son tamma ada paat. ⁴² Aakede kane an k'iine kamatu ye gen, wede y'an d'ize beeko, sirwan pay seezan y'an di y'iide. Kane ñon sire gen, wede a yi geyye a di ceere tuuku me?» ⁴³ Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A elkiyadó man, yi ize beeko a wede seezi baadan a jire wo yi-di y'iide genno.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ono gen ki ti'n dikke ñerec.»

⁴⁴ Man Isa y'a-gime ki tukk'erewo gettiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo ette ki ti wolliyo ñe'ñ? Nun

ni-t'iido adda boozá wo ahu ton k'o k'eele ye k'opilso zondó me, wo ñe tod' t'o t'upile zondó ti zumartú wo t'a zippite t'ilaltú. ⁴⁵ Kee ki ki n' ziida yop k'o k'ize puuc a tobbisadó ye, wo ñe tod'te t'ume n'iina gen min, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zondó me. ⁴⁶ Kee egey k'inni k'olibiyee a eedó k'o ki yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey ñon eediyadan unse a zondó. ⁴⁷ Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere baadan t'ize gette i-kaza t'oldikatú ere baadan, tod' t'uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino k'oldikadí baata gen, yi geyyiso ton baata kay.» ⁴⁸ Inkinno man Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Oldikadí ni t'ize tambobino.» ⁴⁹ Kane ñon i-guune ombo ti yode'ñ, wede son yi d'elkiyo adda k'addí k'addí, an'de: «Ita ñon kino en min ti too me, isiyo tambobino k'oldiko ton yi d'aaniya me?» ⁵⁰ Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede: «Kono kon mi ziipe addí a nun gen, m'utte m'aaho ti toose.»

8

Erayi ñon i daaniya Isa

¹ San man tin gen Isa y'a t'iiziga, yi d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagidon koomat makumu sire gen a itadí, ² ti erayi miibi ñon y'an ilmo siitandani wo y'an d'elo beeko a endanzañ. Kane erayi gen Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siido Magdalla, tode ere yi d' ilmo siitandani sarat t'ettú, ³ Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo boy ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi ñon ti doolo ton ede baadan, kane gen an di noogiyo Isa ti sanalliyagi ti beezan.

Ono ombide t'urzi wede korso (Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

⁴ Ti geeger ere tuuku ton, ñon baadan an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiye. Man y'an di'n duuye t'ono ombide enno, y'ede: ⁵ «I d'ede wedusu soo inkinno yi t'iide korso

buzuní k'adda doomizí. Aame yi sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-zilditi a urzi, d'uwu an aa t'inyilse wo embi an aa di tibbe. ⁶ Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilditi a ume t'adda'ŋ pangiragi. Kane geŋ i t'udde maŋ, a biiha kono kuyyo umbo. ⁷ Doŋ soŋ a-zilditi adda k'ahimagi, kane geŋ a t'udde wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe. ⁸ Doŋ oŋgoŋ soŋ a-zilditi a siidfo ere beehiye, kane geŋ a t'udde, an d'ihira wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe inŋi meeda meeda.» Maŋ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo!»

Oodibe k'ita a urzi k'ono ombide (Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

⁹ Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de: «Ono ombide geŋ i-kaza moo me?» ¹⁰ Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «A kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldi doŋ ombide ki Moziko Raa te, wo a doŋ oŋgoŋ suldi geŋ an an rootiyto'ŋ t'ono ombide. Injino kane'ŋ an di woliyo, wo munda an ki y' woliyo ye, an d'ollige, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye.

¹¹ Kun ollo, ette ita k'ono ombide: Buzu geŋ, i-kaza ono Raa. ¹² Buzu wede i zilditi a biza k'urzi geŋ, i-kaza d'uwu doŋ ollige ono Raa. Saŋ Meeda siitandani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addaŋ ti t'oddipe kono an ki ti zaape addaŋ a Raa wo an ki t'oone uttiyo ye. ¹³ Buzu wede i zilditi a ume wede t'adda pangiragi geŋ, i-kaza d'uwu doŋ ollige ono Raa, kesiko an di'n seedu t'ulbe uŋse. Wo de ono sottadaŋ ti ki ti deegu adda k'addaŋ ye, an di zaapu addaŋ ki peedo booloŋ, wo aame i aaniya naamiya munda maŋ, urzi zaapu k'addaŋ a Raa an d'ooliyo. ¹⁴ Buzu wede i zilditi adda k'ahimagi geŋ, i-kaza d'uwu doŋ ollige ono Raa, wo de saŋ elkisito, dehutu k'urzi maala wo uŋsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedaŋ. Injino an ki d'ohire ye a

urzi Raa me. ¹⁵ Ki d'angu buzu wede i zilditi a siidfo ere beehiye'ŋ, i-kaza d'uwu doŋ ollige ono Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo, an seedu zakidi an d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombide a tukki pitila (Markus 4.21-25)

¹⁶ «Wenda soo toŋ y'a t'oyye pitila kono y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'oŋgali umbo. Ki too maŋ y'a dodde t'awwa kono doŋ ette k'adda biino an di wolle toore. ¹⁷ Suldi doŋ pay ombide'ŋ, saŋ onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono doŋ i ki dehu d'uwu an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo an di'n olliga, a t'adda a toore. ¹⁸ Injino maŋ kun koona mentikagi a urzi k'ollige geŋ me. Derec, a wede i-d'ede'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye geŋ, mundazi wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ, an i-t'amba.»

Mekk'Isa ti zembadi (Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

¹⁹ Mekk'Isa ti zembadi an t'iide an di y' t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode ye kono d'uwu baadaŋ. ²⁰ Duwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meeda ti zembada kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.» ²¹ Wo de Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Meedo ti zembado, kane doŋ ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jiiire maaye baadaŋ (Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

²² Onniyo soo Isa ti sanalliyagi an di gili adda tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo'ŋ ti dar bar* ti nee.» Wo kane an d'ingile. ²³ Aame an doopide geŋ, Isa y'a udige kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye baadaŋ adda bar, tooko i t'ooniyo t'ahu, an t'ize ooŋe kono t'an di ti'n sooyiso. ²⁴ Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadi, an di y'inne kaŋ dollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede

* 8:22 8.22 Bar gette tod'te a Galile, siidfo ere ti dar bar gette i lekkiyo kane doŋ Yawudiyagi ye.

dooyisadey, kine in t'unto!» Man Isa y'a t'inne, y'an idfise maaye ti ahu donj i kolzite baadan genj me, wo a kaamiki maaye y'a ziida, ahu an t'udige deddek. ²⁵ Sanj Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu addugun a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziida, an ziida giggiran wo an di rootiyto tuddan, an'de: «Yode enj moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu tonj an d'ollige onami me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitandani a eedi
(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

²⁶ Sanj Isa ti sanalliyagi an d'iiney a siido Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a daana siido Galile. ²⁷ Aame Isa yi deegu ti tooko genj, i d'iide wedusu injkino ti geeger gettiyo, y'iide'nj y'a y'ikkima. Yo wede genj i-d'ede siitandani a eedi, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a boy ye, lekkiyadi adda diine muuziyagi. ²⁸ Aame yi wulle Isa manj, y'a iise dollite, y'a iire zondj wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nunj me, Isa Ulo ki Raa goole a jiiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.» ²⁹ Yi ruute injkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'addo ti tukki yode me!» Siitan gette tanj baadan ti-ti y' sedfiyo a siido. Injkinomanj beydi an di kettiso ti zinziri wo zondj an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayi soo, tonj umbo yi-ti dambu, siitan t'a-di d'engilso k'adda balda. ³⁰ Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede genj yi di'n gime onami, y'ede: «Nunj sundó Donj Duuru.» Yi rootiyo injkino kono siitandani a eedi baadan. ³¹ Wo kane siitandani an i d'obe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'engile k'adda k'olde wede aakede buldume ye.

³² A ume genj i d'ede torfo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitandani an i d'obe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirdari genno, manj y'an d'iyye. ³³ Injkinomanj siitandani t'ekki wede genj

an t'udde, an t'iide adda kinzirdari. Wo torfo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirdari an t'ibi adda bar, an t'inda adda k'ahu.

³⁴ Aame kane donj k'elso an wulle munda wede ize genno manj, an d'ukke wo an an t'iide taaya a donj adda geeger wo a donj i lekkiyto a dombi pay. ³⁵ Duwo genj an t'uddito wolliso ki munda wede ize. An iina a sirpa k'Isa manj, an y'uuna wede i ede siitandani a eedi wo an t'udde genj, yonj yi-guune a ume zonj k'Isa, yi t'usse kalle wo eedi t'iido. Injkinomanj kane genj orgiso t'anni ziida. ³⁶ Kane donj i wulle munda wede ize, an an t'iide taaya kanj mummino wede i-d'ede siitandani a eedi y'a y'utte me. ³⁷ Injkinomanj kane donj siido pay an i-di ruute a Isa ti siidadanj y'a engile, kono orgiso ti'ni ziida baadan. Manj Isa yi-ti gili adda tooko, y'a engile.

³⁸ Wede i ede siitandani a eedi wo an t'udde genj, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede: ³⁹ «Ki-kama di kee wo k'an t'odoy taaya a suldi donj pay Raa y'ize a kee genj me.» Manj wede y'a-gime, y'an di-gizite a donj geeger suldi donj pay Isa yi ize a yode genj me.

Eliyo beeko a erewo wo baldiya k'uto Zayiris
(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

⁴⁰ Isa yi-gimo ti dar bar t'inno manj, donj duuru an di y' ziida bey sire kono kane pay an yi deliyo. ⁴¹ Aame genj i d'iina wedusu sundi Zayiris, yonj goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zonj k'Isa wo yi-d'obe bey y'a ette di yode, ⁴² kono i-d'ede uti tinj soo danjal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode genj, donj baadan an di y' nnyu t'enne t'enne. ⁴³ Ti diine donj duuru i d'ede erewo soo injkino ti dabirsa, puuzo obite t'itatú iide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a donj daawiya, wo umbo wenda

soo toŋ yi ki ti diiwe ye. ⁴⁴ Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip obite puuzo a îhira. ⁴⁵ Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee ñuwo an ki ŋayyu t'enño t'enño.» ⁴⁶ Wo ñe Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nuŋ wenda yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a uddé ti tuddó.» ⁴⁷ Erewo t'uwwe maŋ Isa yi ti zuune, inŋino to t'a iire zonđí ti ŋonŋirso burbur. A ñaana ñon duuru geŋ ti di t'iide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me. ⁴⁸ Wo ñe Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m'utte m'aaho ti toose.»

⁴⁹ Aame Isa y'a ti rootiyto inŋino geŋ, wede zina y'okko ti di goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.» ⁵⁰ Wo ono geŋ Isa yi'n illiga, maŋ yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgide ye, ki zaapo addá a nuuno ñanŋal, utá t'utta.»

⁵¹ Aame an iiney adda boy ki Zayiris maŋ, a ñon duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zaŋ, Zak wo meek'uto ti mekk'uto ñanŋal.

⁵² Kane ñuwo pay an ñollite môolo ñanŋar kono k'uto. Inŋino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.»

⁵³ Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me. ⁵⁴ Wo yo Isa geŋ yi ziidfa beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'onno!» ⁵⁵ A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo ombo.» ⁵⁶ Kane maawutú an ziidfa giggeraŋ, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenda soo toŋ kun i roota ye a munda wede ize eŋ me.»

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire

(Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

¹ Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommite siitandani ñon pay an t'ooney a ñaanadan, wo k'eliyo beeko a endani ñuwo.

² Saŋ maŋ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a ñon k'eeni, ³ wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwaguŋ munda a beyguŋ kun amba ye, ise dalka, ise eese, ise munda k'ombo, ise soŋko, ise wede tuuku toŋ kalle ki sirwe y'amba ye. ⁴ Aame kun t'iidey adda boy tuuku wo an unni ziidfey maŋ, kun di lekkoy angenno bini engilsaguŋ t'ume genno. ⁵ Aame tuuku ñuwo an un ki'n ziidfey ye maŋ, a engilsaguŋ ti geeger gette, odde zonguŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí unse ye ti kane me.» ⁶ Inŋino kane sanalliyagi an d'ingile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a ñon k'eeni a ume tuuku toŋ maŋ.

Erod ulbí i oodiyto kono suma k'Isa ti môolo

(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

⁷ Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siido Galile, y'a illiga taaya ki sulđi ñon pay isiyto geŋ me. Wo munda y'a roote yi ki suune ye, kono ñon ongon an'de: «Zaŋ Batis yi bildo ti diine ñon unto me.» ⁸ Ongo an'de: «I gimo ki siido nebi Eli.» Ongo soŋ an'de: «I bildo nebi soo ti diine nebiyagi ñon ti kaaga.» ⁹ Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zaŋ miŋ nuŋ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-ñikke t'eedí me. Wo ñe wede geŋ miŋ tuuku me, ñoo miŋ ni d'ollige yi d'isiyto sulđi pay geŋ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat

(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

¹⁰ Kane ñon zina k'Isa an ti gimo maŋ, an i-di t'iide taaya a naabo pay

ere an izo. Mañ y'a ti'n wiike an d'ingile ti yode, an t'irga siidan goppon ti geeger an ti waaku Betsayda. ¹¹ Wo kane don duuru, umayi an di y'illiga wo an di'n diine. Aame duwo an iina mañ, Isa y'anni ziida bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a don i dehu beeko tuddan y'an d'ele beeko.

¹² Peedo t'ette k'ooriyo mañ, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Don duuru en ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti boydi don doome go-goppon enno, kono an di t'ooney ume moone ti ombo, kono kine en adda balda.» ¹³ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombo an eelo kune batum.» Mañ kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede min mappa paat wo puuni sire danjal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo ombo a don duuru pay enno mañ.» ¹⁴ An ruute inkino kono kane don duuru an t'ide kuuli suma dupu paat.

Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Duwo en kun ti'n kondita kan ogiysito ada paat, paat.» ¹⁵ Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundite pay. ¹⁶ Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire genno, y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette. Mañ mappa ti puuni y'a burkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkida a don duuru genno. ¹⁷ Kane pay gen an d'iimi wo an d'isse. Wo ombo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a iide dappa koomat makumu sire.

Isa min yon wee wee?

(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

¹⁸ Onniyo soo Isa y'a t'irga siidi ti sanalliyagi, yi ton-diyo Raa. Aame gen y'anni tunde, y'ede: «Don duuru an rootiyo nun wee wee?»

¹⁹ Kane an i di'n gime onami, an'de: «Don son an'de kee Zan Batis, don ongo an'de kee nebi Eli, wo don ongo son an'de kee nebi ti diine

nebiyagi don ti kaaga i bilfo me.»

²⁰ Wo yon y'an di ruute, y'ede: «De kune me, kun'de nun wee wee?» Piyer yi di'n gime onami, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

²¹ Mañ Isa y'an d'undirde kono ono gen a wenda soo ton an'ni ki roota ye. ²² Wo y'a ruute sey, y'ede: «Gen derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, i dehu n'a dabirey baadan. Don i dokkiyo donzin, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro pay an di n' kiigirey, duwo an di n' seedey an di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe mañ Raa y'a ti n' baldey.»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²³ San mañ Isa y'an di ruute a don pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno mañ, tuddi batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto ton y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane. ²⁴ Inkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddi k'aggadi mañ, y'a ti dagga, wo de wede tuuku y'ooliyo tuddi kono nuuno mañ, y'a t'utta. ²⁵ A wede koduwatu moo me suldi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddi y'a ti dagge ise y'a t'ettye k'ume daggiya me? ²⁶ Aame wede y'isiyo sukuyagi a nun wo a onamo mañ, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, aame n'etto ti daryikado wo ti daryika ere ki Meego wo ti ere ki maaleekiyagi don kamilen gen, nun ton ni-d'isa sukuyagi kay a wede gen me. ²⁷ Derec inkino wo n'un di rooto: Don ongon ti diine kane don ankenno en an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar

(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

²⁸ T'ume Isa y'a ti ruutite onami gen iide suma k'onniyo gessire mañ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zan wo Zak, an d'ingile k'ekki mokoloo kono an tondey Raa. ²⁹ Aame yi ton-diyo Raa gen, ume k'edayi a-gime siidi wo kallagi a t'ize tuwardi kar. ³⁰⁻³¹ A

ume geɲ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyto t'Isa, kane geɲ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki ɗanɗu naabadí, y'a-t'indey a Zeruzalem. ³² Piyer ti eebí'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maɲ, kane an wolliyo toore adɗiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'ihira a sirpadí. ³³ Kane kuuli sire geɲ Isa an y'iili maɲ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a enno! Ay un d'okkima daabagi ado, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoɲ yi ki y' suune ye munda wede yi rootiyo geɲ me. ³⁴ Aame yi rootiyto inkinno geɲ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geɲ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maɲ, orgiso t'anni ziida. ³⁵ Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «En Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!» ³⁶ Aame golla ti rootiyto geɲ, kane an wolliyo'ŋ uupe Isa siidí ɗanɗal. Kane sanalliyagi a munda wede an wulle an d'inniga ɗedɗek, aame geɲ munda a wenda soo toɲ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

³⁷ Soggo ti soohe an ti d'iige t'ekki mokoló maɲ, aame geɲ ɗoɲ duuru an t'iide okkime k'Isa. ³⁸ Maɲ ti diine ɗoɲ duuru i d'ede wedusu, y'a idili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki wollo sommagi k'ulo nuɲ, kono yoɲ miɲ soo ɗanɗal. ³⁹ Siitan ti y'ambu maɲ, a kaamiki yi d'eesiyo ɗollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'adɗiyta goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa baadaɲ wo ti dehu ti ki y'ooli ye. ⁴⁰ Nuɲ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo ɗe kane an ki d'iine ye.» ⁴¹ Maɲ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune ɗoɲ ulpi wo kun ki ziipe addugun a Raa ye. Nuɲ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuɲ kun ki d'umbe ye! Geɲ n'a ombiɲa ki da-daayum koo ti kune

me? Ulá k'a edi kenno.» ⁴² Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geɲ, siitan gette t'a ti y' zidɗe a siido, y'a di zihite bar bar. Wo ɗe Isa y'a t'idɗise siitan te kono t'a t'adɗe ti tukk'ulo me, maɲ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegi. ⁴³ Wo ɗuwo pay an ziida giggiraɲ a toogo ere baadaɲ ki Raa gette.

Ono k'Isa ɗoɲ ki sirwe k'untadí
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seedu giggeraɲ botto a munda wede Isa y'ize geɲ, yoɲ y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: ⁴⁴ «Kune'ŋ kun ollo koduwo munda wede n'un roota en me: Nuɲ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'eley a bey ɗuwo.» ⁴⁵ Wo kane ono geɲ itadaɲ an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombide inkinno itadaɲ an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geɲ me.

Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

⁴⁶ Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaɲ kono an dehu an di suune, ti diinayaɲ miɲ wee wee goole a jiire me. ⁴⁷ Elkisadaɲ gette Isa y'a ti zuune. Inkinno maɲ yi wiike ulo neɲku, y'a y'ihira a ɗaanadí, ⁴⁸ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seedu ulo aa yode en bey sire kono y'umbe a sundó maɲ, geɲ aa yi seedu nuɲ batum. Wo wede tuuku yi seedu nuuno maɲ, geɲ aa yi seedu wede i n'igibo pây. Derec, yo wede ti diine kune pay en yoɲ neɲku a jiire maɲ, geɲ yode wede goole a jiire me.»

Wee wee yoɲ ki kune me?
(Markus 9.38-41)

⁴⁹ Maɲ Zaɲ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo inkinno yi lommite siitandani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yoɲ ti di-inayey ye.» ⁵⁰ Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede adugun ye geɲ yoɲ ki kune.»

Doŋ k'ille soo ki siido Samari an giigira Isa

⁵¹ Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppon maŋ, y'a ziida zakidi y'a t'ette ki Zeruzalem. ⁵² Yi d'igibe doŋ zina an d'uugume poone. Kane an d'ingile, maŋ an t'iide adda k'ille soo ki siido Samari kono an i-di t'okkimey ume deeguzi. ⁵³ Wo kane doŋ k'ille gette an dituuge an di y' seeda me, kono yon y'ette ki Zeruzalem. ⁵⁴ Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaŋ an illiga inokino maŋ, an di ruute, an'de: «Galmeegay, kee ki dehu maŋ, ay tonde uwo ti kandaane t'a deego t'an uute mendaŋ?» ⁵⁵ Wo de Isa y'an gime, wo y'an di'n iipide. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te. ⁵⁶ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono n'a ki dagge undiyagi duwo ye, wo n'an utte.»] Maŋ an d'ingile ki ille ti doolo.

Doŋ i dehu daaniya k'Isa (Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Aame kane a urzi geŋ, i d'ede wedusu soo inokino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.» ⁵⁸ Wo Isa yi-ti'n gime onami, y'ede: «Boo ti boydutú wo embi toŋ ti boydizan, wo de nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

⁵⁹ Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede geŋ y'a ruute, y'ede: «Galmeeki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó do.» ⁶⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane doŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ, wo kee k'engilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»

⁶¹ Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmeeki nuŋ, ni ki daana, wo de k'o eeli urzi n'a di t'eeso doŋ boozó do.» ⁶² Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti bungari wo y'a gelde ki daari geŋ, yon behiykadi umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire (Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Galmeega yi biire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay doŋ yode batum yi dihe y'etta. ² Y'an di ruute, y'ede: «Kane doŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'aydu, wo doŋ naabo baata. Inokino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo doŋ naabo k'aydu. ³ Ankeŋ kun engilo! Kun ollo, n'un agisa eŋ aakede inni dambami k'adda diine sullibagi. ⁴ A beyguŋ soŋko kun amba ye, ise eese, ise tobiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenda soo toŋ kun t'eesey ye.

⁵ Aame kun t'iidey adda boy tuuku maŋ, ki poone kun d'eesoy: «Toose Raa ti koonaa adda boy enno.»

⁶ Aame wede i dehu toose a ume geŋ ede maŋ, toose kune t'a koonoy eedi. Wo aame wede inokino umbo maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tudugun. ⁷ Boy wede unni ziidey maŋ, kun lekkoy angeŋno, kun d'oomoy, kun d'ooboy munda wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey doŋ y'an naabiya. Kun dettitey boy ti boy ye.

⁸ Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziidey maŋ, kun oomoy munda wede an un t'eley me. ⁹ Adda geeger gette, kun an eloy beeko a doŋ k'eeni, wo a doŋtú kun an di rootoy, kun'de: «Moziko Raa t'iina goppon ti kune.» ¹⁰ Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo doŋtú an un ki'n ziidey ye maŋ, kun d'engiloy bere doŋ duuru wo kun an di rootoy a doŋ pay, kun d'eesoy: ¹¹ «Kaye odde siidagun wede a zoŋdey toŋ ay un ti y' tottigo, geŋ i-kaza Raa ulbi unse ye ti kune me. Wo geŋ ono eŋ kun'ni suuno koduwo: Moziko Raa t'iina goppon ti kune.» ¹² Kun ollo, n'un di rooto, onniyo ere Raa yi deka booro gette,

kane don geeger Sodom booradan t'a koonaa soodo ti don ki geeger gettiyo.

¹³ Dabar a kune don geeger Korazej! Dabar a kune don geeger Betsayda! Derec, aame suldi k'armika don Raa y'ize di kune geer anki y'aase a geeger Tir ti Sidon man, anki ti kaagine donzan an t'ossite kallagi moolo wo tuddan an aa di kosse puure, wo an di-kime lekkiyadan. ¹⁴ Kono kamo onniyo ere Raa yi dekka booro gette, kane don geeger Tir ti Sidon booradan t'a koonaa soodo ti ere ki kune. ¹⁵ Wo kune don geeger Kapernayim, kun elkiyo min Raa y'un ti'n sika k'awwa ki kandaane ko? Aha! Raa y'un ti'n deega adda diine don unto.» ¹⁶ Isa y'an di ruute sey a sanalliyagi, y'ede: «Wede un ollige man, geer aa y'ollige nuuno. Wede unni koogire man, geer aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni koogire man, geer aa yi koogire wede i n'igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

¹⁷ Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geer an di-gimo ulban onniyo t'unsowo, wo an di ruute, an'de: «Galmeegay, siitandani ton an ayn'ollige aame ay an rootiyo munda ti sundaa man.» ¹⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nun ni woliyo Meeda siitandani, t'a iiro ti kandaane aakede omile mizzi. ¹⁹ Kun ollo, n'un ele toogo ere kun d'ozire t'ekki mimbayi, t'ekk'ottiyagi wo t'ekki toogo pay ere ki adu, wo munda un d'isa ulsu a kune umbo. ²⁰ Wo beehiye kune ulbugun un isiyo unse kono siitandani an un ollige, wo ki too man beehiye a ceere ulbugun aase unse kono sumbiyagun raaniya adda mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbi unse
(Matiye 11.25-27)

²¹ Aame genno batum, Isa Unde Kamilen ti di'n une addi t'unsowo

wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nun, kee Galmee'ki kandaane ti siido, ni ki tamma kono suldi er k'an di'n umbida a don suuniyo k'ono wo a don eedan soodo a elkiso geer me, wo k'an t'iidiba ita a don aa inni sunni. Eyye Mee'ki nun, geer ki dihe suldi a t'ise inkino. ²² Suldi pay Meego Raa y'o n'ele a beezo. Wenda soo ton a suune Ulo umbo, i y' suune Meega danjal, wo wenda soo ton a suune Meega umbo, i y' suune Ulo wo ti kane don Ulo yi dehu y'an t'oodiba itadi danjal.»

²³ San man Isa y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute a kane siidan, y'ede: «Unsowo a kune a munda wede kun woliyo enno. ²⁴ Kun ollo, n'un di rooto, nebiyagi baadan ti mozagi baadan an dihe an di wolle munda wede kun woliyo enno, wo an gi di y' wulle ye. An dihe an d'olliga munda wede kun ollige enno, wo an gi di y'illiga ye.»

Ono ombide a tukki wede beehiye ti siido Samari

(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

²⁵ Onniyo soo, wede suuniyo k'oogoro yi dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono a Isa. Inkino man y'a d'iide sirpadi, y'a yi tunde, y'ede: «Wede dooyisadey, n'aase moo me kono n'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum te?» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «An riije adda mattup k'oogiradin moo me? Moo me ki gariya adda me?» ²⁷ Wede geer yi di'n gime onami, y'ede: «An riije, an'de: "Ki geyyo Galmeega Raaza ti adda pay, ti unda pay, ti toogada pay wo ti elkisada pay*." Wo son an'de: "Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†."» ²⁸ Inkino man Isa yi di ruute, y'ede: «Onama ki ni ruute geer derec. K'iso inkino wo k'a lekka.»

²⁹ Wo wede suuniyo k'oogoro yi dehu y'a t'okkima bizi, inkino y'a

* **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. † **10:27** 10.27 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

tunde Isa, y'ede: «Bakadó wee wee?»³⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «I d'ede wedusu soo in'kino, yi d'eegeu ti Zeruzalem y'ambe ki geeger Zeriko. Yo yi-t'iire bey d'ofon d'ekkiyo k'urzi, suldzí an t'uube pay, an di y' gusse, an di y'iili pulpul a siido wo an d'ingile.³¹ Sañ man i d'iido wede sedefe yi d'eegeu t'urzi genno kay. Aame y'iina yi wulle wedusu kan moone man, y'a udfede dokki ti yode, y'a ingile.³² In'kino kay i d'iido wedusu yon ti biza bumbu Lebi y'iina a ume genno, wo aame yi wulle wede genno man, y'a udfede dokki ti yode, y'a ingile.³³ Sañ i d'iido Samariten yi t'ette torguwo, y'a iina a ume genno kay. Aame yi wulle wede genno man, i di t'ize sommagi baadan.³⁴ Y'a d'iide goppon ki tuddi wo a kundayi yi d'ibiti egey ti toote k'inni bin, man yi di gittite. Y'a di y'umbe eego buurizi, y'a-di t'iide k'adda k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume d'eegeu torgagi, y'a-t'udige d'ok.³⁵ Soggo ti soohe man, yi d'iidiba tamma sire, yi-d'ele a wede boy wo yi di ruute, y'ede: "Wede en k'a-t'udigo d'ok a eedi. Wo sonko ette a biita ton ki y'oola ye, aame ni-gimo man, munda wede ki dagga kono yode gen, nun batum n'a di y' t'ela."»

³⁶ Man Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyada man, ti diine d'ofon torguwo ado gen, wede tuuku baka ki wede d'ofon k'oogire an yi gusse me?»

³⁷ Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onamí, y'ede: «Bakadi wede i ize adde koduwo a yode genno.» In'kino man Isa yi di ruute, y'ede: «Gen k'odo, kee ton k'aasoy in'kino kay.»

Isa yon di Mariyam ti Marte

³⁸ Aame Isa kane ti sanalliyagi an sooru a urzi gen, an t'iide adda k'ille soo, a ume gen i d'ede erewo sundutu Marte tod' t'anni ziida di tode.³⁹ To Marte i-d'ede teematu sundutu Mariyam, tod' t'a-guune a sirpa zon ki Galmeega ti d'ollige ono

d'ofon yi dooyiso.⁴⁰ Marte gette naabo zigile i ti ziida, t'a d'iide k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmeeki nun, kee a-ki kaza munda ye koo, kunun teemado gette naabo pay t'o d'iili a nun siido me? In'kino ki rooto t'a di n' nooge»⁴¹ Man Galmeega yi di'n gime onamtu, y'ede: «Marte, Marte, kon ulbi i-d'oodiyo wo mi d'elkiso ki suldi baadan,⁴² wo munda soo danjal wede i dehu m'aase me. To Mariyam ti biire munda wede majjaane a jire, wenda yi k'aane yi ki t'oodiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi ton-diyo Raa (Matiye 6.9-13)

¹ I d'ede onniyo soo, Isa yi ton-diyo Raa a ume soo in'kino. Aame y'a ti d'inge ti ton-diyo man, wede soo ti diine sanalliyagi y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nun, k'ay ti'n dooyi urzi ton-diyo Raa, aakede Zan Batis y'a duuye sanalliyagi.»² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde Raa man, kun d'eeso:

"Meegey,
kee k'iso duwo pay an di suune kee Raa kamilen,
Mozikada k'a-di t'edi.

³ Onniyo ti onniyo k'ay eeli ombadey ere ay di t'ide.

⁴ K'ay t'isi tambobino a oldiko ere ay ize a kee,
kono kaye ton ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.

Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eeday ay t'etta adda k'oldiko ye."»

Ombine a urzi ton-diyo Raa

⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede wede soo ti diinagan i-d'ede lanze, y'a ette ki boozí a diddo meeda, wo y'a t'eeso: "Lanze ki nun, kee k'o eeli mappa ado,

⁶ kono wede soo ti diine lanziyago y'iina ti torguwo di nuuno, wo nun munda k'ombo ni di t'ele umbo."»

⁷ Yo lanziyagi ummey t'adda biino y'a t'eeso: "Kee ki n'oolo d'eddek,

kono t'innizó biza n'ay t'ippe baa, ay moone, ñi k'aane ni ki t'ooziga n'aki t'ele mappa ye." ⁸ Wo kun ollo, n'un di rooto, lanžayí yi t'ooziga yi-t'ela sulđi đon pay yon yi dehu, kono yon lanžayí ye, wo kono yon yi kodđime baadañ a munda wede yi dehu me. ⁹ Wo nuñ n'un di rooto: Kun tondo wo munda an un t'eela, kun dehitó wo kun t'ooná, kun koppo biza wo an un di-t'ihina. ¹⁰ Wede tuuku yi tonđiyo mañ, munda an i-d'eeliyo, wede yi dehu mañ, yi d'ooniyo, wo wede yi koppiyo biza mañ, an i di t'ohine. ¹¹ Meege tuuku ti diinaguñ, aame uli [yi tunde ombo mañ, yi di t'ele mukkolo me? Koo] yi tunde puuniso mañ, yi di t'ele miipo me? ¹² Koo yi tunde kumilso mañ, yi di t'ele otto me? Aha, umbo! ¹³ Inkinó mañ kune đon adduguñ ulpi ton, kun suune eliyo sulđi đon majjandani a inñiguñ. Wo geñ tañ miibi a ceere Meega Raa a kandaane y'aane y'an t'ele Unde Kamileñ a đon i yi tonđiyo me!»

Isa ti Belzebul
(*Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27*)

¹⁴ Onniyo soo, Isa y'a-t'ilmi siitan ere wede'ñ ti t'ippe bizí yi k'orbe ye geñ me. Aame siitan gette ti t'udde mañ, wede geñ bizí a t'ihina, y'a iise ono, wo kane đon duuru an ziidá gígirañ. ¹⁵ Aame geñ đon ongo ti diinayañ an di ruute, an'de: «Tode Belzebul Meeda siitandani i eliyo toogo ki lommite siitandani me!» ¹⁶ Đon ongoñ an dehu an i d'ekke ikka t'urzi k'onamí. Inkinó mañ an di y' tunde y'an d'ise munda k'armika, a kize yon Raa yi y'igibo. ¹⁷ Wo Isa y'a zuune elkisadañ, inkinó mañ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere tuuku đontú an đeyyiso ti tuddañ mañ, mozikadañ a latte, boyđizañ a di ruugite wede soñ ekki bakadí bakadí. ¹⁸ Geñ inkinó kay, aame Meeda siitandani ti đeyyiso ti siitandani eebutú mañ, geñ an đeyyiso ti tuddañ batum. Wo

de geñ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo inkinó kono kun'de, ni lommite siitandani o eliyo toogo Belzebul. ¹⁹ De inkinó mañ, đon a itaguñ an lommite siitandani ti toogo k'aaye? Geñ kane batum an un kaza munda wede kun rootiyo a tukki nuuno geñ đerec ye. ²⁰ Wo de geñ, nuñ o eliyo toogo Raa ni lommite siitandani me mañ, geñ i-kaza Moziko Raa tod' t'iina di kune baa.

²¹ Aame wede'ñ toogo ti aryagi geñ boozí y'a ti y' boohé, inkinó mañ maaladí wenda soo ton y'a ki botte ye. ²² Wo de aame i iido wede toogo ti yode wo yi y' jiiere mañ, aryagi đon pay yi zaapu addí geñ y'a-t'oobe, wo sulđi đon pay y'a siki y'an di dokkida a đwo.

²³ Wede yon ki nuuno ye'ñ, yon aduzó, wo wede y'a ki n' noogiyo ki tussiyo ye'ñ, yon yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(*Matiye 12.43-45*)

²⁴ «Aame siitan ti tukki wedusu ti t'adđiya mañ, ti d'engilso k'adda balda dehu k'ume wede t'a lekkey, wo ti ki d'ooniyo ye. Inkinó ti rootiyo adda k'addutú, ti d'eesiyo: "Ni-kime k'adda bindó ere an di n'ilmo." ²⁵ Wo a kamatú gette, t'iide'ñ ti-t'uuney biino rookiyo kamileñ wo sulđutú okkime beehiye. ²⁶ Inkinó mañ ti di kama k'adda balda, t'a waaku siitandani ti doolo sarat bundidí a jiiere tode sey. An di-kama kañ soo, an t'ettiyo adda biino gettiyo, i-t'isiyo boozañ. Inkinó yo wede geñ, lekkiyadi ere k'ita i-t'isiyo oone i ceeriyo ere ki poone.»

Unsuwo ere a jiiere

²⁷ Aame Isa yi rootiyo inkinó geñ, i d'ede erewo soo inkinó ti diine đon duuru, ti di ruute ti golla awwa, t'ede: «Unsuwo a erewo ere t'a ki zirke adda k'addutú wo k'a uude uđutú.» ²⁸ Wo yon yi di ruute, y'ede: «Wo unsuwo a jiiere a kane đon ollige ono Raa wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munda k'armika
(Matiye 12.38-42)

²⁹ Kane don duuru an d'ettiyo k'ume k'Isa. Aame an t'ugiye man, y'a iise rootiyo, y'ede: «Ita duwo don ankenno en, kane don ulpi, an tondiyo munda k'armika a kize Raa yi n'igibo. Wo armika ti doolo Raa y'an k'isa ye, daa ki armika ere Raa y'ize ti kaaga a nebi Zonas ye man. ³⁰ Kun suune Zonas y'a guune munda wede Raa y'an di gize a don geeger Ninib*. Geen inkinon nun wede an n'ehe aa ulowede en, n'a koonamunda wede Raa y'an kiza a don ankenno kay. ³¹ A onniyo ere Raa yi deka booro gette, mohita ere ti siido ki kese dandi† t'a ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo t'an di roota: «Kune'n booro t'unni ziida.» Ti roota inkinon kono tod' t'iizigo ti siidiyagi don dokki t'ita Raa kono t'a olliga suuniyo k'ono ere ki Salamon, wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Salamon sey. ³² A onniyo ere Raa yi deka booro gette, don geeger ki Ninib an d'ooziga ki tukki duwo don ankenno, wo an di roota: «Kune'n booro t'unni ziida.» An roota inkinon kono aame don geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k'ono Raa man, an di-gime lekkiyadan. Wo a enno i d'ede wede ede y'a jiiere Zonas sey.»

Eda kane toore tudde
(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

³³ «Wenda soo ton y'a-t'oyye pitila kono yi-ti t'ombida, ise y'a-t'ossibe bogoro umbo. Ki too man y'a ti dodde t'awwa kono don ette k'adda biino an di wolle toore. ³⁴ Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edaya kane bee man, tudda pay tin adda toore, wo aame edaya kane bee ye man, tudda pay tin adda zimolo. ³⁵ Inkinon man ki koonametike kono toore wede a tudda geen, a ki t'ise

zimolo ye. ³⁶ Wo aame tudda pay adda toore daa munda ki zimolo man, tudda pay gettin adda toore, geen aakede pitila ti tooriyo tudda ti tooratú wede kereen genno.»

Isa ti Pariziyen wo ti don suuniyo k'oogoro
(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

³⁷ Aame Isa y'a ti dinge onami man, i d'ede wedusu soo yon Pariziyen y'a ti y' wiike y'a oomey di yode. Isa y'a t'iide k'adda boy, wo an di-guune ombo. ³⁸ Yo Pariziyen y'a ziida gigin aame yi wulle Isa ki poone y'a t'eese ombo'n, beezi yi k'upile ye aa mongidagi an ruute me. ³⁹ Inkinon man yo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune Pariziyen! Kune'n kulso ti bogoro kun t'opilso daaran beehiye, wo addugun onniyo boo ti tama k'oogire wo ti bundiko. ⁴⁰ Kune don elkisagun umbo, kun suune kereen Raa wede ikkima ume ti paate geen, ikkima ume t'adda ton yode me. ⁴¹ Wo ki too man a kane don an k'ede munda ye, kun an elo t'addugun pay, inkinon kune kun t'isa kamilen.»

⁴² Wo dabar a kune Pariziyen! Kune'n a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita suldi don sunni sunni i d'eliyo unsuwo a zaami, ise puutagi don ki zaami ton man. Wo de munda wede kun d'ise ki diine a duwo, ti geyyiso ki Raa, kane geen kun d'ooliyo a kese. Ki too man ki poone kane genno don kun d'ozire eego me, wo suldi don sunni sunni ton kun ki'n ooli ye.

⁴³ Dabar a kune Pariziyen! Kune'n adda boydi don in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere don duuru ton, kun geyyiso duwo an un di'n t'eesite ti ottilso. ⁴⁴ Dabar a kune! Kune'n don aakede muuziyagi daa zappu

* **11:30** 11.30 Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31** 11.31 Mohita ere ti siido ki kese dandi: I-kaza mohita ere ti siido Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13. ‡ **11:44** 11.44 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

mongali, don an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a daana Raa me. »

⁴⁵ Wede soo ti diine don suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onama gen kee ki kalda kaye ti kane pay.» ⁴⁶ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Dabar a kune don suuniyo k'oogoro pay! Kune'n duwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro don ti doolo kune batum kun a ziipe t'eggun t'ekki don ki Raa, sarkiyatu oone aakede kun zaapu attidi a dar. Wo a attidizan gen, kune ti yilsagun soo ton kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadan me. ⁴⁷ Dabar a kune! Kun aabudu muuziyagi majjandani ki nebiyagi ti kaaga, kane don mongidagun an ti'n iide.

⁴⁸ A onamgun ti suldi don kun isiyo gen, i-kaza kun iyeye a naabo ere ki mongidagun g'ize te, kono kane an ti'n iide nebiyagi me, wo anken kune kun d'aabudu muuziyagan.

⁴⁹ Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: «Nun n'an t'igiba nebiyagi ti don zina, don ongon ti diinayan an ti'n t'ida, don ongon an di'n dabira.»

⁵⁰ T'ume k'eesiyo duniya bini anki, an iide nebiyagi baadan, wo kono ki puuzadan gette kune duwo don ankenno Raa y'un ti'n t'ela dangay.

⁵¹ Ki poone an iide Abel, san don ti doolo bini Zakari wede an y'iide adda booro Boy Raa, a diine k'ume sedefe ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane don ankenno en Raa yi ti'n t'ela dangay kono ki puuzadan.

⁵² Dabar a kune don suuniyo k'oogoro! Kune'n kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a don i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

⁵³ Aame Isa yi t'udfe t'adda boy genno man, kane don suuniyo k'oogoro ti Pariziyen an di gulkuwe baadan ti yode, wo an di y' tundite

a urzi k'ono baadan. ⁵⁴ Inkinno gen kane an i ekkiyo ikka kono an t'oono munda wede butte adda k'onami.

12

Kun koono mentikagi ti don bizaan sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

¹ Aame gen don duuru baadan baadan an t'ugiye, ume an d'ozire ton umbo, an t'oniyilse dugganan. Isa y'an di ruute ki poone a sanal-liyagi, y'ede: «Kun koono mentikagi a orme wede ki Pariziyen, i-kaza an d'ede bize wede sire sire. ² Derec, suldi don pay ombide'n, san onniyo soo a t'oodiba ita, wo ono don pay i ki dehu duwo an k'olliga ye gen, san onniyo soo duwo an di'n olliga. ³ Kono kamo suldi don pay kun ruute a zimolo gen, san onniyo soo duwo an di'n olliga kere, wo munda wede kun miline a kuude bakagun adda biino appiya gen, san onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an d'olle.»

Wedusu wede kun i-d'orgide

⁴ «Lanziyagi ki nun kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgide ye a don i towwo tudde, wo san man an k'aane an aa k'ise munda ti doolo sey ye.

⁵ Nun n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgide me: Kun orgido a Raa, yode wede aame kun t'inda man, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, gen a yode kun i-d'orgide me.

⁶ Kun suune ooyo paat doo min in t'owile ti sonko sire kollo, wo ti diinayan soo ton Raa i ki dandiya ye.

⁷ Wo son ilali k'eggun genno ton Raa yi ti'n kaza pay. Inkinno kun orgide ye, kono kune zooyagun yi jiiire ooyo baadan!»

Wede ono udfe ti bizi a daana duwo yon ti Isa

⁸ «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a daana duwo yon ki nuuno man, nun wede an n'eha aa ulo wede enno ton, n'a rootey kay

yon ki nuuno a dfaana maaleekiyagi d'ofon ki Raa me. ⁹ Wo d'e wede tuuku yi ruuta a dfaana d'uwu yi ki n' suune ye man, nuu ton n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a dfaana maaleekiyagi d'ofon ki Raa me. ¹⁰ Wede tuuku yi ruuta munda ulsu a tukki nuu wede an n'eha aa ulu wede enno man, a oldikadi gette Raa yi-t'isa tambobino. Wo d'e wede tuuku i kaldita Unde Kamilen man, a oldikadi gette Raa yi-k'isa tambobino ye.

¹¹ Aame an un di'n t'iidey k'ume d'ofon booro adda boydi d'ofon in di dooyiso, ise ki dfaana d'ofon deero, ise ki dfaana mozagi ton man, ulbugun un t'oodey ye a maana k'ono d'ofon kun d'oodibey eggun, ise a munda wede kun di rootey me. ¹² A ume gen min Unde Kamilen t'un di'n dooyey a munda wede kun di rootey me.»

Ono ombide a tukki wede laale elkisadi umbo

¹³ I d'ede wedusu ti diine d'ofon duuru yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemado y'ay ti dokkidi laale ki meegey wede y'ay illi me.» ¹⁴ A wede gen Isa yi di ruute, y'ede: «Wee wee i ni ziipe wede dekkiyo booro a suldugun, ise wede dokkide laalagun me?» ¹⁵ San man y'an di ruute a d'ofon pay, y'ede: «Kun koono mentikagi, kun okkibe a suldi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t'ettiyo t'urzi suldi d'ofon ki laale ye, ise yon laalay baadan ton man.»

¹⁶ Inkinno man y'an d'iide taaya t'urzi k'ono ombide, y'ede: «I d'ede wedusu ki laale, i-d'ede dombi majjandani yi-darniyta. ¹⁷ Yo yi rootiyo t'adda k'addi, y'ede: “Nuu gen n'aase mummino, n'a ofita mudizo a ume too me, ume oo k'ede ye me?” ¹⁸ San y'a ruute sey, y'ede: “Enno munda wede n'aasa me, giilagó en n'a-kossita, n'an aabida ti doolo deero, mudizo pay ni-t'ofita adda wo suldi d'ofon ti doolo ton man.

¹⁹ San ni di rooto a tuddo batum: hay nuu gen me, enno suldi kaca kaca

k'ozzinagi baadan, n'a-puuka, n'a ooma, n'a siba wo n'aasa unsuwo.”

²⁰ Wo Raa yi di ruute, y'ede: “Kee wede elkisada umbo, a diddo ettiyo batum nuu unda ni t'amba, wo gen suldi d'ofon pay k'ukume aaye?”»

²¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen aasa inkino ki wede y'okumso laale a yode batum, wo yi k'okumso laale ki suldi Raa ye me.»

Zaapu k'adde a Raa (Matiye 6.25-33)

²² Man Isa y'an di ruute a sanal-liyagi, y'ede: «Gen kono k'inkino n'un di rooto: Kune a lekkiyagun ulbugun un t'ooda ye a urzi k'ombo, ise a urzi k'ossiyo ere ki tuddugun ton man. ²³ Ki kotto lekkiyagun ere kun lekkiyo ette ti jire ombo, wo tuddugun ti jire ossiyo. ²⁴ Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k'aydu ye, an k'ede giyagi ye wo ume ti doolo k'ofite k'ombadan ye, wo Raa yi di'n moddiyo. Wo kune n' ki kotto kun i jire embi tan baadan! ²⁵ Wee wee ti diinagun, ti ulbe k'oodiyo wede i-d'ede gen, y'aane y'a d'aagila ti kedise soo onniytagi d'ofon ki lekkiyadi a duniya ette? ²⁶ Aame a suldi d'ofon bo-boolon danjal ton kun k'aane ye man, de ki moo me kune ulbugun un d'oodiyo a suldi d'ofon pay ti doolo a urzi lekkiyagun me? ²⁷ Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamon ton ti laale wede pay i-d'ede gen, yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede bobbo soole soo ton man. ²⁸ Inkinno Raa yi-ti y'ossiyo soole wede adda balda anki kuti kutin, wo soggo an t'oggiyo adda k'uwwu mendi. Gen tan miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu k'addugun a Raa baata! ²⁹ Wo kune ulbugun un ki t'ooda daayum a urzi dehuu k'ombo ti sobo ye. ³⁰ Suldi pay gen, daayum i'ni dehuu kane d'ofon pay adda duniya i ki suune Raa soo danjal ye genno. Wo Meegugun

Raa, yon̄ yi suune sulɗi geɗ kun i dehu a urzi lekkiyagun̄ me. ³¹ Ki too maɗ kun deho ki poone Moziko Raa, wo saɗ sulɗi geɗ y'un di'n t'ela kay.»

*Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)*

³² «Kune aakede torɗo moode ere baata toɗ maɗ, kun orgide ye! Derec, Meegugun̄ Raa yi wulle maɗ beehiye Mozikadi y'un di-t'ele me. ³³ Sulɗugun̄ ɗon̄ un d'ede kun t'owilto, wo soɗko kun an di dokko a ɗon̄ an k'ede munda ye. Kun soko zaafa ere i ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi k'aana yi ki botta ye, a ummey amma toɗ ti ki ti y' latta ye. ³⁴ Derec, a ume wede laalagun̄ yi lekkiyo geɗ, addugun̄ toɗ an̄geɗɗo.»

*Don̄ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)*

³⁵ «Kun ti ketto toonugun̄ a munda wede kun ise, wo pintilagun̄ oyyisito. ³⁶ Kun lekko aakede ɗon̄ naabo ɗon̄ an delliyo kama ki goolayan̄ ti tarnaape seedu, kono saɗ aame y'iina wo yi guppa biza maɗ, kesiko an i-di t'ihina. ³⁷ Un̄suwo a ɗon̄ naabo geɗɗo, ɗon̄ goolayan̄ a kamadi y'ni t'oona kane zeere. Derec in̄kino wo n'un di rooto: Yon̄ yit'ossa sulɗi naabo, y'a ti'n koon̄a ɗon̄ naabadi me, wo aame geɗ yon̄ y'an t'ela ombo. ³⁸ Aame yi-kimo a didɗo meeda ise ki biza soohe toɗ maɗ, y'in uuna kane zeere maɗ, geɗ un̄suwo a kane.

³⁹ Ono eɗ kun ollo koduwo: Aame wede boy geɗ yi suune peedo ere wede k'oogire y'etto maɗ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda boozí ye. ⁴⁰ Kune toɗ maɗ kun koon̄a mentikagi, kono nun̄ wede an n'ehe aa ulo wede eɗ, n'etto a peedo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seedu zakidi a naabadi

⁴¹ In̄kino maɗ Piyer y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nun̄, ono ombide

ki'ni rootiyo eɗ a kaye ɗan̄ɗal kunun̄, a ɗuwo pay ko?»

⁴² Maɗ Galmeega yi di ruute, y'ede: «In̄kino maɗ wede yeeriyo wede i seedu zakidi a naabadi wo i-d'ede elkiyo geɗ, a yode geɗɗo galmeegi yi oola attidi pay ki ɗon̄ naabadi on̄goɗ me, kono y'an t'ela ombadan̄ aame peedo t'iida maɗ. ⁴³ Un̄suwo a wede naabo geɗ me, aame galmeegi a kamadi yi y'uuna y'isiyo naabo gettiyo maɗ. ⁴⁴ Derec in̄kino wo n'un di rooto: Wede in̄kino geɗ galmeegi yi di t'ela attidi ki sulɗizi pay a beezí. ⁴⁵ Wo ɗe aakede wede naabo geɗ y'ilka adda k'addi, y'iisa: “Galmeego eɗ yi t'usso”, wo yi t'iida taazu ɗon̄ naabo ti doolo kuuli wo erayi, yi t'ussa a ombo ti sobito i jiira eedi. ⁴⁶ Aame geɗ galmeegi y'a aana a onniyo ere wede naabo geɗ yi k'elkiyo ye, wo a peedo ere yi ki ti suune ye. Galmeegi yi di t'ela dangay ere zakidi wo yit'ela aggadí aa ki ɗon̄ i ki zaapu addan̄ a Raa ye.

⁴⁷ Wede naabo wede i suune munda wede galmeegi yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddi y'a ki t'ize ye naabo ere aa galmeegi yi dehu te maɗ, yon̄ geɗ y'a t'oona kossiyo baadan̄. ⁴⁸ Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye munda wede galmeegi yi dehu me, wo yi t'ize naabo ere y'a t'oone kossiyo maɗ, kossiyadi t'aase baata. A wede sulɗi baadan̄ an i ele a beezí geɗ, an tonda baadan̄ kay, wo a wede an ziipe addan̄ baadan̄ geɗ, an tonda baadan̄ sey a ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

⁴⁹ «Nun̄ n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo an̄keɗɗo eɗ ni dehu t'adde soo, tod' ti ziida baa. ⁵⁰ Nun̄ n'a aɗɗa t'urzi dabar aakede an ni suyyiso batem, nun̄ biza k'ulbo i zehiso wo a zehita bini ɗangiya ki suyyiso batem gettiyo. ⁵¹ Kune kun elkiyo nun̄ n'iido n'un t'ela toose adda duniya ko? Aha, wo n'un di rooto, kono nuuno geɗ ɗuwo tuddan̄ an ti-t'ahinta. ⁵² Ti an̄ki eɗ ɗon̄

adda boozan kane paat man, tuddan an ti-t'ahinta, don ado ki tukki don sire, wo don sire ki tukki don ado. ⁵³ Meege y'a t'ahina ti tukk'uli wo ulo ti tukki meegi, meede t'a t'ahina ti tukk'ututu wo uto ti tukki mettú, ande t'a t'ahina ti tukk'ere k'ulutú wo ere k'ulutú ti tukk'andutu.»

Suuniyo k'ita sulfi don i-kaza munda wede aana (Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Isa y'a ruute sey a don duuru, y'ede: «Aame kun woliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, a kaamiki kun d'eesiyo: “Mizzi yi koppa”, wo gen ki kotto i-t'isiyo. ⁵⁵ Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti kese ki dandi man, kun d'eesiyo: “Ume anki y'isa wehini”, wo gen ki kotto i-t'isiyo*. ⁵⁶ Kune don bizigun sire sire, kun d'aaniya kun di suuniyo ita sulfi don kun woliyo t'edagun isiyo a siido wo a kandaane me, wo de ki moo me ita sulfi don Raa y'isiyo ankenno kun ki'n suuniyo ye me?»

Towwo k'ono ti aduzá (Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «De ki moo me munda wede ki diine kune batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me? ⁵⁸ Aame ti leemada un ede ono, wo kune a urzi kun ette k'ume wede booro botto gen, ti yode ono kun ti'n oodo. Para man y'a-da t'iida k'ume wede booro man, wede booro y'an gi di t'eley a bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley dangay. ⁵⁹ Ki kotto n'a di rooto, t'ume gen ki ki t'adfa ye, daa ki munda wede an dehu k'an ki y'ela pay ye man, tammiyagi don sunni sunni ton an a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyagun

¹ Aame gen i d'iido duwo an i-t'iide taaya a Isa, mummino Pilat y'ele urzi don miibi ti siido Galile an di'n iide, aame an isiyo sefeke

a Raa gen me. ² Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kune kun elkiyo aame kane don ti siido Galile an ti'n iide inkino gen, i-kaza kane don k'oldiko a jiire don ti siido Galile ti doolo pay ko? ³ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune ton kun di-t'inda pay aa kane. ⁴ Wo kane don koomat makumu gessire boy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda gen, kun elkiyo kane don k'oldiko a jiire don ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko? ⁵ N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyagun ye man, kune ton kun di-t'inda pay inkino kay.»

Ono ombide a tukk'undumu daa k'innizi

⁶ San man Isa y'an di ruute ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundi pigiye adda doome k'inda bin. Onniyo soo yo wede gen y'a iido yi dehu yi rakke innizi, min umbo yi ki d'uune ye. ⁷ Inkino man yi di ruute a wede naabadi, y'ede: “Ki wollo, pigiye en iide ozzine ado ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke innizi min ni k'ooniyo ye. Inkino ki ti y' dekho, yi t'ambu ume ki bita.” ⁸ Wo wede naabo yi di'n gime onami, y'ede: “Galmee'ki nun, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'an ki me, siido itadi n'a-t'ottiba a t'isa d'olgate, man n'a d'obita iizi. ⁹ Gen inkino ozzine ki daana en koo yi t'eha man, umbo pi man k'a ti y' dekhka kollo.”»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

¹⁰ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, Isa yi dooyiso duwo adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ A ume gen i d'ede erewo, siitan ti ziida diine dartu i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ohira delele umbo. ¹² Aame Isa yi ti wulle man, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede:

* **12:55** 12.55 Di kane Yawudiyagi an woliyo dondirso ti koliyo ti kese peedo k'ooriyo man, an d'eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki dandi man, an d'eesiyo ume anki y'iisa wehini, gen a di kine inkino ye.

«Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizí me.» ¹³ Yoŋ yi di ziipe beezí a tuddutú, a kaamiki t'a t'ihira d'elele wo t'a iise tamma Raa. ¹⁴ Wo yo goole boy geŋ yi ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Inkiŋo y'a t'ihina bizí wo y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniytagi geŋŋo, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.» ¹⁵ Maŋ Galmeega yi di'n gime onamí, y'ede: «Kune doŋ biziguŋ sire sire, a onniytagi doŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizí koo, ise buurizí koo maŋ, kun an t'eliyo ahu dee me? ¹⁶ Erewo ette tod'te ti biza bumbu k'Ibirayim, Meeda siitandani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?» ¹⁷ A rootiyo k'Isa gette, kane pay doŋ k'olmidayí an ziida sukuyagi, wo kane pay doŋ duuru geŋ ulbaŋ unŋe a suldí doŋ pay y'isiyto i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombide ekk'ulo k'undumu sundí mutard

(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

¹⁸ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toŋ aa moo me? N'a t'eeze tod'te aa moo me? ¹⁹ Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umbe y'a-giira adda jineene. Saŋ a t'udde, a t'ize undumu wo embi an d'appiyta boydí ekki laydayí.»

Ono ombide a tukk'orme
(Matiye 13.33)

²⁰ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eeze tod'te aa moo me? ²¹ Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sukiyo booloŋ, t'a-t'obe a moonoo baadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moonoo yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumbu wede peryeye

²² Aame Isa y'ambe ki Zeruzalem geŋ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso duwo. ²³ Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmeeki nuŋ, de geŋ Raa yi d'utta duwo booloŋ danŋal ko?» Inkiŋo Isa y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: ²⁴ «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Derec, doŋ baadaŋ an deha an t'ette ti biza geŋŋo wo an ki d'aana ettiyo ye.

²⁵ Saŋ onniyo t'aana ere wede boy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'opa ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumbu, wo kun di roota: «Galmeegey, k'ay t'ohon!» Wo yoŋ y'un ti'n kima onamguŋ, y'a t'eesa: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me.» ²⁶ Inkiŋo maŋ kun di roota kun t'eesa: «Kaye ay d'iimito, ay d'iibito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây.» ²⁷ Wo yoŋ y'un di roota sey: «N'un ki'n suune ye kune ti tunda me. Kun ti ledfo dokki ti tuddó me, kune doŋ pay isiyo suldí doŋ ki diine ye.» ²⁸ Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun d'illitey moolo wo kun d'aadimey sina. ²⁹ Wo i d'etto duwo sey ti kese peedo ti koliyo, ti kese peedo k'ooriyo, ti kese k'awwa wo ti kese d'andi, an di-kooney an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa. ³⁰ Inkiŋo maŋ doŋ oŋgo ankenŋo kane k'ita, saŋ an t'isa doŋ ki biza, wo doŋ oŋgo ankenŋo kane ki biza, saŋ an t'isa doŋ k'ita.»

Ono k'Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)

³¹ Aame Isa y'a ti dinge ti dooyiso maŋ, i d'ede doŋ miibi ti diine Pariziyen, an aa d'iide sirpa k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'enj ki t'oozo k'engilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu t'owwadá.»

³² Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-ti rootoy a yo wede

metike aa boo yi ti daggiya d'uwu genj, kun'de: "Isa y'ede anki ti soggo yonj y'a limmiti siitandani wo y'a t'ele beeko a donj k'eeni, wo a onniyo ere k'aduwe manj, naabadí y'a-ti d'anga." ³³ Wo ni roote enj a kune: i dehu anki, soggo wo sonjo kino genj, n'a engila ki daanadó, ki too manj derec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume doolo ye.

³⁴ Wayya kune donj Zeruzalem no, wayya kune donj Zeruzalem no! Kune donj i t'owwito nebiyagi, wo donj Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti mongali kun ti'n t'owwo. Nunj tanj baadanj n'a dihe n'un ti'n tusse aa osso ti tussiyi innitú adda kambartú, wo de kun ki dihe ye. ³⁵ Injino manj boygunj Raa y'un di y'oola. Wo kun ollo n'un di rooto, nunj kun ki n' wolla ye baa, bini a t'ida onniyo ere kun di roota: "Beeko Raa ti kooná a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*."»

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

¹ Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, Isa y'a t'iide ombo di wede soo ti diine deero Pariziyenj. Kane donj a sirpa genj, ersadanj a tukk'Isa tak. ² Aame genj i d'ede wedusu tuddi t'iiziga, y'a t'ihira a daana yode. ³ Isa y'a t'ihina bizí, y'a tunde kane donj suuniyo k'oogoro ti Pariziyenj, y'ede: «To oogiradinj tinj urzi t'ele kununj, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyadinj te?» ⁴ Wo a onamí genj kane an d'inniga deddek. Injino manj wede genj Isa y'a yi butte, yid'ele beeko wo y'a-y'igibe ki boozí. ⁵ Sanj y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaganj enj wee wee, aame id'ede ulo ise buru yi t'iire adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadinj manj, y'a k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'adde ye me? Eyye, kesiko y'a-t'adde!» ⁶ Wo a onamí genj, kane an di roote munda an ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tar-naape

⁷ Isa yi wulle'nj donj an'ni waaku k'ombo'nj, an beeriyo omagi konsito donj majjandani. Injino y'an di ruute a kane pay genj t'ono ombide enno, y'ede: ⁸ «Aame wenda yi ki wiike a tar-naape ki seedu manj, k'etta ki kooná ume wede suma a jiiire ye. Koo ise an wiiko wede goole i jiiire kee y'a-kooná manj, ⁹ wo wede unni wiike kee ti yode genj, y'a etto y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume enj ki t'oozo, ki oolo a yode enno." Injino k'a t'ooziga ti sukuyagi, k'etta k'akooney a ume k'ita. ¹⁰ Ki too manj an ki wiiko genj, k'odo ki-koonoy a ume k'ita, injino aame wede i ki wiiko y'iina manj, yonj y'a di roota, y'a t'eesa: "Lanze ki nunj, kee ki t'oozigi, ki-kooná a ume ki daana a ise majjaane kino." Injino manj a kee a di t'isa suma a daana kane donj pay ooma ti kee kanj soo genj me. ¹¹ Derec, wede tuuku tuddi yi tikoliyo manj, Raa y'a y'isa nenku, wo wede tuddi yi ti-t'isiyo nenko manj, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku donj an k'ede munda ye

¹² Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike genj, y'ede: «Aame ki dehu ki waake d'uwu an d'oomi di kee, ise a peedo t'ize diine, ise a peedo t'ette k'ooriyo tonj manj, ki waake lanziyagá ye, zembadá ye, taasiyagá ye wo donj bey a ita waayadá ye, kono kane genno tonj sanj an gi di waaka kay, injino ombadá aakede an a-ti gime. ¹³ Wo ki too manj, aame ki waake d'uwu a tar-naape di kee manj, ki waako donj an k'ede munda ye, donj kesiyaganj soo soo, donj jekese wo donj konzayi. ¹⁴ Genj kee ulbá aasa unse, kono kane an k'ede munda an a-ki ti y' kima ye. Injino a di ti y' kima Raa, a onniyo ere donj ki diine a daanadí an ti bilda manj.»

* **13:35** 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

Ono ombide a tukki tarnaape goole

(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Wede soo ti diine don an ti guune ombo, y'illiga ono don Isa yi ruute genno man, yi di ruute, y'ede: «Unsuwo a wede i kooney ombo adda Moziko Raa.» ¹⁶ Wo Isa yi di ruute t'ono ombide enno, y'ede: «Onniyo soo wedusu yi d'ize ombo baadan, man yi wiike don baadan. ¹⁷ Aame ombo ettú t'iide man, wede boy y'a igibe wede naabadí kono y'an di kizo a don yi'ni wiike. Wede gen y'iide'η, y'a ruute, y'ede: "Kun'di, ombo ettú t'iide baa." ¹⁸ Inkinno man kane don pay yi wiike gen, wede son yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: "Nun ni iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo do. Kee k'o t'isi tambobino." ¹⁹ Wede doolo yi di ruute, y'ede: "Nun ni iwila bungari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino." ²⁰ Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nun ankenno ni ziida erewo ni morbiyo, kono k'inkinno ni k'aane ettiyo ye me." ²¹ Wede naabo gen y'a-gime k'ume galmeegi, y'iide'η yi di t'iide taaya a onaman gen me. Aame gen wede boy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko kesiko k'omagi don d'uwu ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi don adda geeger, ki waaki kane don an k'ede munda ye, don kesiyagan soo soo, don konzayi wo don jekese, k'an d'an t'edi kenno." ²² San man wede naabo gen y'a-gimo k'ume galmeegi, yi di ruute, y'ede: "Galmeeki nun, naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede sey." ²³ Inkinno man wede boy yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko sey ki urziyagi dombi, k'adda jinendani, wo don ki t'ooney a daanada gen, t'urzi tuuku ton ki ti'n waaki an t'edi k'adda boy kono boozó a done." ²⁴ Gen kun ollo, n'un di rooto, kane

don ni wiike ki poone gen, wenda soo ton i k'ooma ye ombadó te."»

Urzi daaniya k'Isa

(Matiye 16.24-28; Markus 8.34-9.1)

²⁵ Don duuru baadan an daaniya Isa, man y'a-gime ki tuddan wo y'an di ruute, y'ede: ²⁶ «Aame wede yi ni daane man, i dehu nun y'a ni geyye a ceere meegi, meedi, eddi, innizi, zembadi kuuli erayi, wo tuddi batum ton man. Para man yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁷ Wede tuuku yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye man, yon gen yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye. ²⁸ Inkinno aame wede ti diinagan yi dehu y'a ooziga boy sohuru man, ki poone y'a-koone y'a-kize sonko ki suldi don pay y'owilta, wo y'a wolle aame sonkadí i-t'ida towwo boy man. ²⁹ Wo de aame yi-ziipa ita danjal wo boy y'a ki ti y'iida ye man, don pay i wolla gen an di y' t'okka maade, ³⁰ an t'eesa: "Wede en yi-t'iise oozige boy min naabadí y'a-ki ti dinge ye." ³¹ Inkinno kay, aame mozigo yi dehu y'ette deyyiso mozigo bakadi wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire gen, ki poone y'a-koone y'a wolle toogadi, aame y'aane deyyiso ti asigiryagi dupu koomat genno man. ³² Aame yi k'aane ye man, yi-t'igibe don zina ki tukki mozigo bakadi ki poone yon botto dokki gen, y'a ti y' tondo toose t'a koone diinayan.» ³³ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Gen inkinno kay, i dehu wede tuuku ti diinagan suldi don pay i-d'ede'η, y'an ooli. Para man yi k'aane yi ki t'ise sanallusizo ye.»

Sumade don daa k'unswadan

(Matiye 5.13; Markus 9.50)

³⁴ «Kane sumade'η munda wede beehiye, wo de aame sumade unswadan i t'ize umbo man, kan mummino k'an ise unse sey me? ³⁵ Kane gen i k'ise beehiye ki ruumiyo siido ye, ise ki guuru ton i k'ise ye, inkinno kane gen ki

sebbiyo mendaŋ a disse. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo kofuwo!»

15

Ono ombide a tukki damu gi digge (Matiye 18.12-14)

¹ Doŋ sedfu jibaaye ti doŋ k'oldfiko doolo, kane pay an aa d'iide ki sirpa k'Isa kono an di y'olliga. ² Kane Pariziyen ti doŋ suuniyo k'oogoro an d'orbe sunni sunni a tukk'Isa, an'de: «Wede en doŋ k'oldfiko yi di'n seedu bey sire wo yi d'ombo ti kane.» ³ Injino maŋ Isa y'an d'iise towwo taaya t'ono ombide enno, y'ede: ⁴ «Aame wede soo ti diinagun i-d'ede dambami meeda wo ere soo t'a digge maŋ, ki kotto doŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d'ooli adda balda, y'a-kime dehutu ki ere i digge, bini y'a ti t'oono. ⁵ Wo aame yi t'uuno maŋ, yoŋ ulbi unse baadan, y'a t'ambo a dannayi, ⁶ y'a t'aahe boy, saŋ y'a waake lanziyagi ti doŋ k'ita waayadi, wo y'an di roote, y'a t'eesee: «Kun iso unsuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzo wede i digge ni y'uuno baa!» ⁷ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa unsuwo baadan a kane doŋ a kandaane, kono wede k'oldfiko soo yi-gime ti lekkiyadi ere oldo gette. Unsuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki doŋ ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadan geŋno.»

Ono ombide a tukki tamma i digge

⁸ «Wo kun ollo sey, i d'ede erewo soo injino tammiyagutu koomat wo soo i di t'iire maŋ, geŋ ki kotto tod' t'a modde pitilatú, binditú t'a rooke, t'a dehite boolo boolon bini t'a ti t'oono. ⁹ Wo aame ti t'uune maŋ, t'a waake lanziyagutu ti doŋ k'ita waayatú, t'an di roote, t'a t'eesee: «Kun iso unsuwo ti nuuno, kono nuŋ tammadó ere i digge ni t'uune baa.» ¹⁰ Kun ollo, n'un di rooto, geŋ injino kay aasa unsuwo baadan a

diine maaleekiyagi doŋ ki Raa, kono ki wede k'oldfiko soo yi ti kama ti lekkiyadi ere oldo gette.»

Ono ombide a tukki ulo gi digge

¹¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «I d'ede wede soo injino innizi kuuli sire. ¹² Onniyo soo, ulo wede nenku yi di ruute a meegi, y'ede: «Baaba, kee k'o eli aggado ere saŋ ni t'oono t'adda laalayá geŋno.» Injino maŋ meegaŋ y'an di diikida laalayá a innizi sire geŋno. ¹³ Onniyo miibi k'ita maŋ, yo ulo wede nenku geŋ aggadi y'a t'iwilte pay wo y'a ziida sonko, y'a ingile ki siido ere dokki. A ummey geŋ yi-t'iide adda lekkiyo ere k'arbutu, injino maaladi pay y'a t'irbe. ¹⁴ Aame maaladi pay yi ti dinge maŋ, i d'ize mosogo baadan adda siido gette, wo yoŋ munda a bezi umbo. ¹⁵ Aame geŋ y'a t'iide naabo di wede soo ki doŋ siido gettiyo, wo yo wede geŋ y'a y'igibe k'adda doomizi elso kinzir. ¹⁶ Ulo geŋ y'a dihe yi d'aadi inni boriyo doŋ an sebbiso a kinzir, wo wenda soo toŋ i di t'ele umbo. ¹⁷ Injino maŋ a lekkiyadi gette yi d'elkiso adda k'addi, y'ede: «Doŋ naabo meego baadan, an d'ombo i di'n palda! Wo nuŋ a enno n'unto ki mosogo! ¹⁸ N'a-kima di meego wo ni di rootey, n'a t'eesey: Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. ¹⁹ Ni k'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa, injino ki n'iso aa wede soo ti diine doŋ naabadá.» ²⁰ Maŋ y'a t'iiziga, y'a-gime k'ume meegi.

Aame ulo yo dokki boolon ti boy geŋ, meegi y'a yi wulle, wo i di t'ize sommagi baadan. Y'a ukke okkimayi, y'iide'ŋ y'a yi ziida yop. ²¹ Injino maŋ ulo yi di ruute, y'ede: «Baaba, ni t'ize oldfiko a Raa wo a kee. Ni ki t'iide k'a ki n' wolle aa ulá ye baa.» ²² Wo meegi y'an di ruute a doŋ naabadi, y'ede: «Kesiko, kun ambi kalle wede goole majjaane a jiire wo kun i-t'osso a ulo me. Kun i t'eelo kokkide a yelsadi wo zonfi kun i-t'osso tobiyagi. ²³ Kun soodi

ulo buru wede bokkide, kun t'ôodo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape, ²⁴ kono ulo nuŋ kun wolliyo eŋ, yoŋ aa y'inda wo aŋken aa yi bilde, yoŋ yi digge wo aŋken ni y'uune." Maŋ an d'iise isiyo tarnaape.

²⁵ Aame geŋ ulo kabbadí yoŋ a doome. A kamadí ti doome geŋ, aame y'iina goppon ki boy maŋ, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire. ²⁶ Maŋ yi wiike wede soo ti diine doŋ naabo, y'a yi tunde, y'ede: "De ize moo me?" ²⁷ Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geŋ leemadá aaho me, wo meegá yi d'iide ulo buru wede bokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee." ²⁸ Inkinno maŋ ulo kabba yi di gulkuwe wo yi ki dehu k'adda boy yi k'ette ye. Meegí y'a t'uddo yi di y' selliyo, y'ede: "Ulo ki nuŋ, ki t'edi k'adda boy me." ²⁹ Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo kay baaba, nuŋ ozzinagi baadan n'a naabiya me, wo nyuyur kaŋ soo toŋ ni k'ize ye a munda wede k'o rootiyo me, wo a nuŋ gogguru soo danjal toŋ k'o k'eele ye, kono n'a t'ise unsuwo ti lanziyagó me. ³⁰ Wo a ulá wede enno kotto maŋ, yode wede maaladá pay y'a ti diggo y'a t'irbo ti erayi, aame y'iina maŋ a yode ki-d'iide ulo buru wede bokkide!" ³¹ Maŋ meegí yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, kee daayum ti nuŋ wo suldi pay doŋ oo d'ede toŋ kane ki kee. ³² Wo geŋ i dehu kine in d'ise tarnaape wo in d'ise unsuwo, kono leemadá eŋ yoŋ aa y'inda wo aŋken aa yi bilde, yoŋ yi digge wo aŋken ni y'uune."»

16

Ono ombide a tukki wede yeeriyo metike

¹ Saŋ Isa y'an di ruute a sanal-liyagí, y'ede: «I d'ede wede laale soo inkinno, yoŋ i-d'ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geŋ d'uwó an i d'iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y' daggiya laalayí me. ² Maŋ wede laale y'a wiike

wede yeeriyo wo yi di ruute, y'ede: "Kee n'illiga naabadá ere k'isiyo te, k'o t'ôodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa laalayó me." ³ Inkinno maŋ wede yeeriyo y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "Nuŋ eŋ n'aasa mummino, t'ume naabo yeeriyo galmeegó yi-ti'n adfiya geŋ me? Ki derku nuŋ toogadó umbo, wo k'ahultu a nuŋ sukuyagi. ⁴ Geŋ ni suune munda wede n'a isa me. Inkinno aame t'ume naabo yeeriyo yi n'udda maŋ, doŋ ede an di n' seeda di kane me." ⁵ Inkinno maŋ kane doŋ i zidde seeyagi ki galmeegí, y'a ti'n wiiko soo soo. Yi di ruute a wede ki poone, y'ede: "Kee ginno seezá miibi ki-t'ela a galmeegó me?" ⁶ Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Boŋgali ada sire k'egey k'inŋi k'olibiyé." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koono ki raana boŋgali koomat." ⁷ Saŋ yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda pide ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raana suwal meeda ado." ⁸ Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geŋ me, kono y'ize'ŋ metinjo. Inkinno maŋ kane doŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jire kane doŋ ki Raa toorayí a eedaŋ.»

⁹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun soddo lanziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geŋ me. Inkinno onniyo soo yo laale geŋ ti beyguŋ yi dikka maŋ, kane lanziyagi an un di'n seedey adda boydi doŋ d'uwó an di lekkey ki daayum. ¹⁰ Wede a naabo ere nenko boolon yi ti seedu zakidi geŋ, a naabo ere meeda toŋ d'uwó an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere nenko boolon yi ki ti seedu zakidi ye geŋ, a naabo ere meeda toŋ d'uwó an ki zaape addaŋ a yode ye kay. ¹¹ Inkinno maŋ, aame kune a

laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye enj, kun ki y' ziidfa zakidfi ye manj, Raa tonj yi k'aane y'un ki t'ele a beygunj ye laale wede ki kotto me. ¹² Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziidfa zakidfi ye manj, Raa tonj y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.

¹³ Wede naabo soo tonj umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise manj sonj y'a y'olmida wo y'a-geyye soo me, wo ise manj y'a di kette ti wede soo me wo sonj y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi sonjko sirwanj pay me.»

Urzi Moziko Raa

¹⁴ Aame kane Pariziyen an illiga ono donj pay Isa yi ruutite genno manj, an di y' koobiyto kono kane sonjko an ti geeyiso. ¹⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a daana duwo kun ti t'isiyo tuddugunj aa donj ki diine, wo Raa addugunj yi'ni suune, kono munda wede duwo an yi wollyo goole genj, Raa yi y'azzuru a daanadi me.

¹⁶ Ono donj an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi genj, urzizanj a iide bini aaniya Zan Batis. T'ume genj an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku tonj yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda. ¹⁷ Wo kun ollo koduwo, ooŋe a kandaane ti siido an t'engile me, wo ooŋe baadanj sey a arku raaniya soo wede nenjku a jiiire k'oogoro ette y'a dagge me.

¹⁸ Wede tuuku eddi yi ti biira wo y'a ziidfa erewo ti doolo manj, Raa yi y' wollyo yonj wede i moone t'ere bakadi. Wo wede yi ziidfa erewo ere kulatu yi ti-biire manj, Raa yi y' wollyo yonj wede i moone t'ere bakadi.»

Ono ombife a tukki wede laale kane ti Lazar

¹⁹ Sanj manj Isa y'an d'iide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo injkinno kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatu ooŋe, daayum yi lekkiyo

togos adda k'unjsuwo wo daayum yi d'isiyo ombo baadanj aa ki tarnaape, duwo an d'ombo. ²⁰ I d'ede wedusu i-k'ede munda ye sundi Lazar, tuddi kundfayi risimik kanj moone a biza bumbu ki wede laale genno. ²¹ Yonj y'a dihe y'a oomi ombo ere i soldite t'ekki taabul ki wede laale genno tonj umbo, wo de kane gahiti tonj an d'ettiyo an di daldutu kundfayzi.

²² Wede i-k'ede munda ye y'inda manj, maaleekiyagi an t'umbe undi ki sirpa k'Ibirayim. Sanj wede laale tonj y'a inda, an t'ittiba. ²³ Wo kanj unde y'a t'iide k'adda diine donj unto, wo a ume genj yi dabirsa baadanj. Manj y'a umbe edayi k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadi. ²⁴ Injkinno y'a idili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nunj, k'iso adde koduwo a nunj, k'agibi Lazar yi donjko ahu a biza yilsadi, y'o di zozza a bizo, ilzo a t'orsa kono ni dabirsa baadanj adda k'uwwo ette." ²⁵ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nunj, ki suune aame kee adda duniya lekkiyada ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar baadanj. Wo ankenj Raa yi ti y' zille a enno me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadi. ²⁶ Wo sonj i d'ede olde sohuru wo goole aa buldume a diine kune ti kaye me. Injkinno manj donj i dehu ette t'enno k'ume kune, an k'aane ye, wo donj t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye." ²⁷ Wede laale y'a ruute, y'ede: "Injkinno manj mee'ki nunj, ki wollo sommago k'agiba Lazar ki boy meego, ²⁸ kono oo d'ede zembapaat, y'a ette y'an di tookey kuudanj, kono kane tonj an ki d'etto k'ume dabar enno ye." ²⁹ Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Zembada an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi, onamanj an'n olligey." ³⁰ Wede laale yi di ruute, y'ede: "Genj i k'iide ye Ibirayim mee'ki nunj, wo aame wede ti diine donj unto y'iida y'an uuney manj, aame genj an dikimey lekkiyadanj." ³¹ Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup

k'oogoro Muusa ti donj ki nebiyagi, onaman an ki dihe an k'olliga ye man, ki kotto kane an k'ambe ye aame wede ti diine donj unto y'a bald'e y'a ette tonj man."»

17

Urzi k'oldfiko ti tambobino (Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

¹ Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Derec, kane suldi daayum ede donj i-t'eliyo duwo adda k'oldfiko me, wo de dabar a yode wede i t'eliyo bakadi adda k'oldfiko. ² A wede injkino genj, dabar ere an i di kette assa meeda a golladi an ti y' sed'e adda bar gette, soodo sey ti ere yi t'ooney a daana Raa te, aame yi t'eliyo adda k'oldfiko wede soo ti diine kane donj tasse a urzi zaapu k'adde a nuuno man. ³ Kun koona mentikagi!

Aame leemada yi t'iza oldfiko a kee man, k'odo ki y'oonoy, ki rootoy munda wede y'a ize genj ti golla ere tasse, wo aame yi-k'illigey oldfikadi yi ti zuuney yi-gimey lekkiyadi man, k'oyyo ki t'iso tambobino te. ⁴ Wo aame leemada yi t'iza oldfiko a kee wo sanj y'a iido ki tudda, y'a t'eese: «Leema ki nunj, nunj oldfikado ni ti zuune n'a-kime lekkiyado», injkino injkino adda k'onnu tanj sarat tonj man, k'oyyo ki t'iso tambobino te.»

Zaapu k'adde a Isa

⁵ Donj zina Galmeega an i di ruute, an'de: «Zaapu k'addey a kee baata, k'ayni noogi t'a t'ihira.» ⁶ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k'addugunj a nunj t'aase nenko aa ulo k'undumu sundi mutard tonj man, kun aane kun i di roote a undumu enj, kun t'eese: «T'umaya enj ki-d'eeto ki koonoy adda bar», ki kotto y'a olliga onamgunj, y'a-d'eete.»

Naabo ere in d'ise

⁷ «Kun ollo, aakede wede soo ti di-inagunj i-d'ede wede naabo yi derku ise y'elso mood'e koo man. Aame yi wulle wede naabo y'aahiya ti doome man, ki kotto yi-ki roote ye: «Kesiko k'okki ki-koona omb'o me.» ⁸ Ki too man yi di roote, y'a t'eese: «K'o isi omb'o, wo kallaga k'a booyo ki-t'ossi donj ti doolo, omb'o k'o d'eli, k'o d'eeli sobo koore ni t'iima wo n'aa t'iiba man. Sanj a kaabad'a kee k'a ooma wo k'a siba kollo.» ⁹ Wede genj yi roota dey koduwo a wede naabadi, a naabo ere yi ruute y'aase, yi t'ize gette? Aha, yi-ki roota ye koduwo me. ¹⁰ Genj ki kune tonj injkino: Aame naabagunj ere an un ruute kun ti t'ize pay man, kun rooto kun'de: «Kaye donj naabo ay k'ede urzi duwo an ay ki roote koduwo ye, ay ize munda wede an ay ruute ay d'ise danjal.»»

Eliyo beeko a donj bitide kane koomat

¹¹ Aame Isa yo a urzi y'ette ki Zeruzalem genj, y'a ud'e ti diine siido Samari kane ti Galile. ¹² A etiyadi k'adda k'ille soo injkino gette, donj bitide koomat an t'iide an a di y' t'ikkimo. Kane an t'ihirte ti dokki* ¹³ wo an d'iise dollite, an'de: «Isa, kee wede dooyisadey, k'iso adde koduwo a kaye.» ¹⁴ Isa y'anni wulle wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, tuddugunj kun an ti kazoy a donj sedeke†.» Aame an'te k'ume donj sedeke botto genj, a urzi bitidayanj a nukki'de an t'ize kamilenj. ¹⁵ Wede soo ti diinayanj yi wulle y'uune bee man, y'a-gime k'ume k'Isa, yitamma Raa ti golla awwa. ¹⁶ Y'iide'nj y'a dikke a zonj k'Isa, y'a t'uttil'e zumayi a siido, wo y'a ruute koduwo a Isa. Wo yo wede genj Samariten. ¹⁷ Injkino Isa y'a ruute, y'ede: «Kane koomat genj an ki t'ize kamilenj ye ko? Wo kane donj gessat uune bee

* **17:12** 17.12 An t'ihirte ti dokki: Kane donj bitide genj an t'ihirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, duwo an'ni woliyo kane donj bitide genj donj kamilenj ye a daana Raa me. Injkino man an k'ede urzi an ki d'ette ki sirpa duwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14** 17.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

too me? ¹⁸ Wenda a elke y'a-kimo y'a t'imme Raa umbo daa ki torgusu enno ye man?» ¹⁹ Man Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'engilo. Kono kee ki ziipe adda a nun gen, k'utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

²⁰ Onniyo soo kane Pariziyen an di tunde Isa, an'de: «Woogo Moziko Raa t'aana me?» Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Aaniya Moziko Raa, tod'te urzi wede aa munda kun gi di wolla t'ersagun ye. ²¹ Duwo an ki roota ye: "Kun wollo tod'te a enno!", ise "Tod'te a ummey me!" Derec kun suuno, Moziko Raa tod'te a diinagun.»

²² Injino man Isa y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «San onniyo t'aana ere kun di deha kun ti n'wolle onniyo soo ton man, nun wede an n'ehe aa ulu wede en me, wo umbo kun ki n'wolla ye. ²³ Aame gen duwo an un di roota, an t'eesa: "Kun wollo yon a enno!", ise "Yon a ummey!" Wo kune kun'ta ye, kun t'okkita ye. ²⁴ Wo aa kun wolliyo mizzi y'omile bididi i-ti tooriyo kandaane pay gen, onniyo ki nun wede an n'ehe aa ulu wede enno ton, t'aasa injino kay. ²⁵ Wo de ki poone i dehu n'a dabire baadan wo don ankenno en an di n'kiigira.

²⁶ Munda wede ize ti kaaga a ozzinagi don ki Nowe gen, a onniyagi don ki nun wede an n'ehe aa ulu wede enno ton, aasa injino kay. ²⁷ Duwo an d'ombo, an sobo, an sedfu ti tuddan bini onniyo ere Nowe yi-t'iide adda tooko ere meeda a jiire. Man mizzi goole y'a guppe, ahu an t'iimi siido, injino duwo gen pay an t'inda adda k'ahu. ²⁸ Wo son munda wede ize a ozzinagi Lot gen a aana injino kay: duwo gen an d'ombo, an sobo, an d'owilte, an t'owilte, an d'aatiya wo an d'ossige

boydi. ²⁹ Wo a onniyo ere Lot yi t'udde ti geeger Sodom man, Raa ti kandaane y'a guppe ubali k'uwwu ti moonu ki suupire, an t'iide duwo pay. ³⁰ Gen aasa injino kay a onniyo ere nun wede an n'ehe aa ulu wede en, ni kiza tuddo gen me.

³¹ A onniyo gette, wede y'a ti gili yi-guune t'ekki dangayadi* wo suldzizi yi iili adda man, yi-deego sokiyo ye, yi t'ombo. Injino kay wede yon adda doome man, yi kima ki boozu ye. ³² Kun elko a taaya k'ere Lot. ³³ Wede yi diha boohiyo tuddi k'aggadi man, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddi kono nuuno man, y'a t'utta. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto, a diddo gettiyo batum don sire an moone ongalzan soo, wede soo an di y'amba wo wede son an di y'oola. ³⁵ Erayi sire an massu kan soo, ere soo an ti t'amba wo ere soo an di t'oola. ³⁶ Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y'amba wo wede son an di y'oola.» ³⁷ Injino man kane sanalliyagi an di y'tunde, an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yon y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi t'udiga gen, zumbi ton ti t'ogiya angenno.»

18

Ono ombide a tukki mandaayawa ti wede booro

¹ Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Injino y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombide enno, ² y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede dekkiyo booro, yon yi k'orgiso a Raa ye wo yi k'ottilso a wenda ye. ³ Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa soo injino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode gen me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede k'olmidayo me." ⁴ Injino

‡ **17:27** 17.27 Taaya ki Nowe k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6.9-7.24. § **17:29** 17.29 Taaya ki Lot k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.24-25. * **17:31** 17.31 Yi-guune t'ekki dangay: I-kaza a siido k'Izirayel gen duwo dangaydayan gen awhizan patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadan. † **17:32** 17.32 Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

aaze onniytagi baadan wede gen yi ki dehu yi-k'ise booratú ye. Wo san y'a ruute adda k'addí, y'ede: "Derec, nuñ a Raa ni-k'orgiso ye, wo a wenda soo ton ni-k'ottilso ye. ⁵ Wo to mandaayawa ette nuñ ti ti n'ormiyo, inkinno booratú ni di t'ise, para man ti kodfime baadan t'o ti kossa eedó."» ⁶ San Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo ono ki wede dekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo. ⁷ Wo yo Raa booro ki don yi biire, yi ki ti dekke ye ko aame kane an i moolo onnu wo didfo man? Ki noogiyadan y'a t'osse ko? ⁸ Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradan y'an ti-dekke. Wo nuñ wede an n'ehe aa ulu wede en, aame ni-kimo gen, n'iido duwo nit'oonaa dey ko don i ziipe addan a nuñ a siidfo me?»

Pariziyen ti wede sedfu jibaaye

⁹ I d'ede duwo ongon an elkiyo kane don ki diine a daana Raa, wo an di koogire don ongon pay. Inkinno man Isa yi rootiyo ono ombide sey a tukki kane genno, y'ede: ¹⁰ «I d'ede don sire inkinno an t'iide tonduyo Raa k'adda booro Boy Raa. Kane gen wede son Pariziyen, son wede sedfu jibaaye. ¹¹ Yo Pariziyen gen y'a t'ihira yi tonduyo Raa t'adda k'addí, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, n'a di roote koduwo kono nuñ aa don ongo ye, kane don k'oogire, don ki diine ye, don i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban, wo son nuñ aa wede sedfu jibaaye enno ye. ¹² Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k'ombo, ni d'eliyo zakka a Raa ki sulfizó don pay n'ooniyo me." ¹³ Yo wede sedfu jibaaye'n y'a t'ihira dokki, edayi k'awwa ki kandaane ton yi ki dehu yi k'ambe ye, wo y'a-t'ibi beydi a gaggiri, y'a ruute, y'ede: "Eyye Raa ki nuñ, ki wollo sommagi ki nuñ wede k'oldiko enno."» ¹⁴ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, yo wede sedfu jibaaye'n y'a aahe ki boozí, Raa y'a yi wulle yon ki diine, wo ki bakadi Raa y'a yi

wulle yon ki diine ye. Derec, wede tuuku tuddi yi ti-koliyo man, Raa y'a y'isa nenku, wo de wede tuddi yi ti-t'isiyo nenko man, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti inni sunni

(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

¹⁵ Duwo an di ziko inni sunni a Isa kono y'an di zaape beezí a eedan. Kane sanalliyagi an wulle inkinno man, an ki dehu ye, an di'n edfiso duwo gen me. ¹⁶ Wo de Isa y'a ele urzi kono inni an i-d'ette sirpadi, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo inni en an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki don i deeyiso aa kane kino. ¹⁷ Derec inkinno wo n'un di rooto: Wede tuuku Moziko Raa yi ki ti seedu aa yi seedu ulu nenku ye man, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale

(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

¹⁸ I d'ede wede inkinno i-d'ede gooliko y'a tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo me kono n'a t'oonaa lekkiyo ere ki daayum te?» ¹⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo nuñ wede beehiye me? Beehiye Raa soo danjal, wenda ti doolo umbo. ²⁰ Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune don an'de: Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, ki towwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki bakada a daana booro ulu, wo ki elo suma a meega ti meeda.» ²¹ Wede gen yi di'n gime onami, y'ede: «Kane gen pay ni'ni seedu t'ume nuñ obulso to.» ²² Aame Isa y'illiga inkinno man yi di ruute, y'ede: «Kee a ki biite munda soo sey: sulfi don a-d'ede'n ki t'owilttoy pay wo sonko k'an d'eloy a don an k'ede munda ye, inkinno k'a t'oonay laale wede ki kotto a kandaane. San k'a t'edi wo k'a ni daana.» ²³ Aame wede gen y'illiga inkinno man, y'a t'ize

sommagi dondonj kono yonj laalayj baadanj.

²⁴ Isa yi wulle wede genj yi t'ize sommagi dondonj manj, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto ooŋe baadanj a donj maala an t'etey adda Moziko Raa te! ²⁵ Derec kun suune, ooŋe a zinjzo ti-t'adde ti buldo rippile me, wo genj ooŋe baadanj a ceere sey a wede laale yi-t'etey a Moziko Raa te.» ²⁶ Kane donj i y'ollige an di ruute, an'de: «Injkinomanj, genj a utta wee wee?» ²⁷ Yo Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Munda wede duwo an k'aane ye genj, a Raa i-k'ooŋe ye, y'aane.»

²⁸ Manj Piyer y'a ruute, y'ede: «Ankenj k'ollo, kaye'ŋ suldzey pay ay d'iilo wo ay di daaniya kee.» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec injkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila boozí, ise eddí, zembadí kuuli, maawí wo inñizí kono Moziko Raa manj, ³⁰ a lekkiyo ere ankenj ette kane genj y'anni t'oona baadanj a ceera, wo sanj manj adda duniya ere ki daana y'a t'ooney lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa donj k'aduwe a urzi k'untadí ti baldiyadí

(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

³¹ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey suldi pay donj nebiyagi an riine a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enj, a-t'etey baa. ³² Injkinomanj nuŋ duwo an di n' t'eley a bey donj kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade, an di n' kilditey wo an piditey lee a tuddó. ³³ An di n' gorpipay ti marpa, sanj an aa di n' t'idey, wo onniyo sire k'aduwe manj, Raa y'a ti n' baldey.» ³⁴ Wo kane sanalliyagi munda soo tonj an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombide, wo an ki zuune ye munda wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko

(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

³⁵ Onniyo soo Isa y'iiney gopponj ki geeger Zeriko manj, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu. ³⁶ Wede genj y'illiga tarkuuse ki donj duuru engile genj manj, y'anni tunde, y'ede: «De tarkuuse ki moo me?» ³⁷ Kane an i di ruute, an'de: «Genj Isa wede ti geeger Nazaret engile me.» ³⁸ Manj y'a iise d'olle, y'ede: «Isa kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ³⁹ Kane donj i sooru ki daana an di y'eddisito kono y'a anniga, wo de yonj y'a d'olle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumbu Dawut, k'iso adde koduwo a nuŋ, k'iso adde koduwo a nuŋ!» ⁴⁰ Isa y'a t'ihira, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede genj kun oo ti y'arkidi.» Wo aame an i-ti y'irkido manj, Isa y'a yi tunde, y'ede: ⁴¹ «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?» Wede genj yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.» ⁴² Manj Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno genj, k'utte.» ⁴³ A kaamiki edayá a t'ihina, manj y'a diine Isa, yi tamma Raa. Kane donj duuru pay an wulle injkino manj, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

¹ Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopida y'engile ki daana. ² Manj a ume genj i d'iido wedusu sundí Zaase, yonj goole donj seddu jibaaye wo yonj ki laale. ³ Yi de-hutu urzi y'a ti y' wolle yo Isa miŋ wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono duwo baadanj an i-t'iigire, yonj kupili. ⁴ Injkinomanj y'a ukke ki daana, y'iide'ŋ y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa y'adfa tinj genj, y'a ti y' wolla. ⁵ Aame Isa y'iiney a ume k'undumu genj manj, y'a umbe edayá k'awwa

wo yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-d'eegi, anki en i dehu n'a-d'egey a di kee.» ⁶ Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti d'fiigo, an d'aahe boozí wo y'a yi ziidfa Isa t'ulbe unse. ⁷ Aame d'uwu an wulle in'kino man, kane pay an d'orbite sunni sunni ti tudan, an'de: «Kun wollo wede en, y'a d'iige a di wede k'oldiko!» ⁸ Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeege, yi di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nun, laalayó n'a-dookidfa omagi sire, ume soo n'an di-dokkidfa ki waawiye a don an k'ede munda ye. Wo aame ni-t'umbe sonko ki wenda daa k'urzutú ton, ni-di t'ela t'a aagila tan pife.» ⁹ In'kino man Isa y'a ruute a tukki Zaase, y'ede: «Anki en don boy Zaase an uune uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase ton ti biza bumbu k'Ibirayim*.¹⁰ Derec, nun wede an n'ehe aa ulo wede en, n'iido'n dehu ki don i digge adda k'oldikadan wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombide a tukki don naabo ad'o

(Matiye 25.14-30)

¹¹ A kane don illiga ono gen, Isa y'an di ruute ono ombide sey kono y'iina goppon ti Zeruzalem, wo ton kane an elkiyo Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki genno. ¹² In'kino man y'a ruute, y'ede: «I d'ede wedusu in'kino ti biza bumbu wede goole, y'a ingile ki siido dokki ombo moziko, san y'a-kimo. ¹³ Ki poone y'a engile gen, yi wiike don koomat ti diine don naabadí, wo y'an d'eele a wede son tamma soo soo ki dap ere zooyatú onne†, wo y'an di ruute, y'ede: “Kun di naabo eego, t'aa d'aagal bini kamadó.” ¹⁴ Wo kane don siidadí an y'olmide, in'kino an d'igibe d'uwu k'itadí kono an di rootey, an t'eesey: “Kaye wede en ay ki dehu y'a k'ise mozigayey ye.”

¹⁵ Wo aame wede gen yi t'iimo moziko yi-gimo man, y'anni wiike kane don naabadí don y'an

dikki sonko gette, kono y'a-wolle naabadan an aa uune t'eego moo me. ¹⁶ Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nun, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma koomat ki dap.” ¹⁷ Mozigo yi di ruute, y'ede: “Gen koduwo kee wede naabo beehiye, kee a naabo ere boolon gettin k'a ti ziidfa zakidi, anken n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi koomat.” ¹⁸ Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nun, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa d'uune a iide tamma paat ki dap.” ¹⁹ A yode genno ton mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi paat.” ²⁰ Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede: “Galmee'ki nun, ettiyo tammadá ki dap te, nun n'a-gitte a buufe, n'a ziipe a tedfise. ²¹ N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-t'ambu munda wede i ki ziipe kee ye, wo ki d'aydu a ume wede ki ki giira ye ton man.” ²² Man mozigo yi di ruute, y'ede: “Kee wede naabo ulsu, n'a dekke booro a eedá ti ono don uufe ti bizá gen me. Ki suune nun wehini a naabo me, munda wede i ki ziipe nuuno ye ton ni-t'ambu, wo ni d'aydu a ume wede ni ki giira ye man. ²³ In'kino ki moo me sonkadó k'o gi di ziipe adda ban'ki ye me, t'o d'aagila, a kamadó gen n'iido n'a-t'ambe ti jugulu.” ²⁴ Man y'an di ruute a kane don a sirpadí gen, y'ede: “Tammadí ki dap te kun ti soodo, kun i elo a wede i-d'ede tamma koomat.” ²⁵ Man kane an di ruute, an'de: “Galmeegey, yon i-d'ede baa tamma ki dap koomat te.” ²⁶ Yon y'a ruute, y'ede: “Kun ollo, n'un di rooto, a wede i-d'ede gen, an i-t'eela t'eego, wo de a wede i-k'ede ye gen, munda'zi wede boolon y'elkiyo yi t'oona ton an i-t'amba. ²⁷ Wo don kane adu ti nun, an ki dihe n'a k'ise mozigayan ye gen, kun

* **19:9** 19.9 Zaase ton ti biza bumbu k'Ibirayim: I-kaza yi ziipe addi a Raa aa ki Ibirayim. † **19:13** 19.13 Ankenno tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

ti'n waaki kenno kun ti'n t'ida a dfaanadó.”»

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem
(*Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zan 12.12-16*)

²⁸ Aame Isa y'a ti ruute inkino man, y'an t'uugume a don duuru kono y'a-kili ki Zeruzalem. ²⁹ Isa y'iiney goppon t'illiyagi sudañ Betpaze wo Betani, a sirpa mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye. A ume geñ yi d'igibe don sire ti diine sanalliyagi, ³⁰ wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do k'adda k'ille ere a dfaanaguñ gettiyo. Kun iiney, aame geñ kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenda kan soo ton yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkidi. ³¹ Wo aame wenda y'unni tunde, y'iisey: “Kun ti y'eeziyo moo me?” man, kun d'eesoy: “Buuru en i dehu Galmeega.”»

³² Kane don y'an agisa'n an d'ingile, an iide'n an di'n uuney suldi'n pay aa Isa y'an ruute. ³³ Aame an iise eeziyo k'ulo buuru man, kane donzi an di ruute, an'de: «De kun t'eeziyo ulo buuru en ki moo me?» ³⁴ Kane an an di'n gime onaman, an'de: «Buuru en i dehu Galmeega.» ³⁵ Man ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti gikkite kallagan don deero a dar k'ulo buuru wo Isa an a-ti y' gili eego. ³⁶ A urzi y'ettiyo geñ, duwo an di gikkite kallagan don deero, yi sooru eego. ³⁷ Aame y'iina goppon ti Zeruzalem a ume deegu ti mukkolo k'Inda k'Olibiye man, kane sanalliyagi baadan geñ pay ulban a uune t'unusuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a suldi k'armika don pay an wullite geñ me. ³⁸ Kane an d'eesiyo: «Beeko Raa ti koonaa a ekki mozigo wede ettiyo ti suma Galmeega Raa!

Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa t'awwa a kandaane!

³⁹ I d'ede Pariziyen miibi ti diine don duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey, sanalliyaga ki'n eddiso, an d'anniga!» ⁴⁰ Wo Isa y'an ti'n gime onaman, y'ede: «Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an inniga man, mongali ton an di dillita!»

Moolo k'Isa kono Zeruzalem

⁴¹ Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruzalem wo yi ti wulle man, y'a iise moolo kono tode, ⁴² y'ede: «Wayya, wayya! Kune don ki Zeruzalem, nuñ ni dihe baadan kune batum, onniyo gette anki urzi wede kun di t'oone toose kun yi zuune man! Wo de umbo, ankenno edaguñ Raa y'un t'ippe, urzi toose kun ki y' wolle ye baa. ⁴³ Inkino san onniytagi an aana eggun, aame geñ don k'adugun an kilita siido a-doola geeger gette pay ki deyyisaguñ, an un ti'n gootika t'ume tuuku ton man. ⁴⁴ Kane an un ti'n damba kame kamec ti boydugun pay, mukkolo soo ton t'ekki bakatu an k'oola ye, kono kune onniyo ere Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di y' suune ye.»

Isa ti don suuk a booro Boy Raa
(*Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zan 2.13-16*)

⁴⁵ San Isa yi-t'iide a booro Boy Raa, wo y'a iise lommitte don isiyo suuk*. ⁴⁶ Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: “Boozo en y'a koonaa boy wede ki tondiyo Raa.” Wo de kune, kun di y'ize urmi k'ombide don k'oogire!»

⁴⁷ Isa geñ onniyo ti onniyo yi dooyiso duwo a booro Boy Raa. Kane deero don sedeke ti don suniyo k'oogoro wo ti don deero

‡ **19:36** 19.36 Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geñ, i-kaza yon wede an'ni ottilso baadan.

§ **19:38** 19.38 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. * **19:45** 19.45 Isiyo suuk adda booro boy Raa, ki suldi don k'eliyo sedeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire duwo t'urzi koliyo zooye suldi. Inkino man Isa y'an iise lommitte. † **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46** 19.46 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

Yawudiyagi geŋ, an dehuu urzi ki tōwwadí, ⁴⁸ wo de urzi an ki y'ooniyo ye, kono kane doŋ pay an ollige baadaŋ dooyisadí gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?
(*Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33*)

¹ Onniyo soo Isa yi dooyiso d'uwu wo y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro Boy Raa. Maŋ kane deero doŋ seŋeke, doŋ suuniyo k'oogoro ti doŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddí ² wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki ti rooti doo, k'isiyto suldí eŋ t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?» ³ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munda soo. Onamó kun o ti'n kami: ⁴ Aame Zaŋ d'uwu y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti d'uwu ko?» ⁵ Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa" maŋ, yoŋ y'a roota: "Inkino ki moo me kun ki d'umbe a ono Zaŋ ye me?" ⁶ Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi d'uwu" maŋ, doŋ duuru pay an in ti'n kakkita ti moŋgali ki tōwwadiŋ, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yoŋ nebi.» ⁷ Inkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenda i ele urzi me.» ⁸ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto suldí eŋ me.»

Ono ombide a tukki doŋ naabo doome ulpi

(*Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12*)

⁹ Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a doŋ duuru t'ono ombide enno, y'ede: «I d'ede wedusu inkino yi d'iite doome k'inda sudaŋ biŋ, maŋ doome geŋ y'an d'ele d'uwu an di naabe saŋ yoŋ aggadí y'a t'amba. Wo yoŋ tuddí y'a ingile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye. ¹⁰ Aame onniyo rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabadí soo ki

tukki doŋ naabo doome geŋno, kono an i di t'elo aggadí ere k'inŋi biŋ an rikke te. Aame y'iiney maŋ, kane doŋ naabo doome'ŋ wede naabadí an di y' ziidfa, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹¹ Wede doome'ŋ yi d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode geŋno toŋ an di y' ziidfa, an di y' gusse, an a-ti y' gildite, an aa di y'igibe beezí guguba. ¹² Wo yi d'igibe wede naabadí k'aduwe sey, yode geŋno toŋ an i-t'eelite kundayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi. ¹³ Inkino maŋ wede doome k'inda biŋ y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode geŋ koo an i otiley maŋ." ¹⁴ Wo de aame kane doŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Enno ulo wede doome i oopa me! In y'odo kono doome eŋ in d'ooopa a kine." ¹⁵ Maŋ ulo geŋ an di y' ziidfa, t'adda doome an di y'irkide ki toogo ki paate, wo an di y'iide.»

Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede doome k'inda biŋ y'an d'isa mummino? ¹⁶ Yoŋ y'a etto, doŋ naabo doome geŋ y'a ti'n t'ida wo doome k'inda biŋ y'an t'ela a doŋ naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amba.» Aame kane d'uwu an illiga ono geŋno maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, inkino geŋ i k'isa ye!» ¹⁷ Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono doŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

"Mokkolo ere doŋ k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-
jaanawa a jiire k'oozige boy*" te?

¹⁸ Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damba, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenda maŋ, t'a ti y' noŋuma.»

¹⁹ Kane deero doŋ seŋeke ti doŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereŋ

* **20:17** 20.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

Isa yi rootiyo ono ombide geŋ ti kane me. Injino maŋ an di dihe an di y' seeda aame geŋno batum, wo de an d'urgide a doŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romen

(*Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17*)

²⁰ Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerdiyo. Wo an i d'igibe duwo an ti t'ize tuddaŋ aa doŋ ki diine, kane an dehu an di y' seedey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oona urzi an i-di y' t'ela a bey goole siido. ²¹ Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono doŋ ki rootiyto wo ti dooyisada kane a urzizaŋ, ki'ni wolliyo duwo pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono doŋ derec. ²² Ankeŋ, a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romen geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?» ²³ Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede: ²⁴ «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle do. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romen.» ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Injino maŋ munda wede ki mozigo goole ki Romen yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munda wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.» ²⁶ A onamí doŋ yi rootiyto a daana duwo geŋ, an ki d'iine seeduzí ye, wo a ono doŋ y'anni gime geŋ kane an ziida giggiraŋ wo an d'inniga deddek.

Balɗiya tiŋ ede ko?

(*Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27*)

²⁷ Doŋ miibi ti diine doŋ an'ni waaku sudaŋ Saduseyeŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyo doŋ i t'inda an ki ti balɗa ye. Injino Isa an di y' tunde, an'de: ²⁸ «Wede dooyisadey,

Muusa yi riine ti kaaga adda mattup k'oogoro munda wede in d'ise me, y'ede: «Aame wede yi ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeda kono an t'ehe inŋi a suma ki wede inda geŋno†.» ²⁹ Injino aakede i d'ede zemba kane sarat. Wede ki poone y'a ziida erewo wo y'a inda daa magiŋe. ³⁰ Wede ki sirwe y'a ti ziida wo y'a inda daa magiŋe, ³¹ saŋ wede k'aduwe toŋ injino. Kane sarat geŋ an di duude pay, wo an t'inda wenda soo toŋ yi k'uune magiŋe ye. ³² K'ita maŋ tode toŋ t'aa d'inda kay. ³³ Injino maŋ a onniyo ere doŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, ti diine kane zemba geŋ erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ kulutú me?»

³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuli ti erayi an sedɗu tuddaŋ adda duniya ettiyo. ³⁵ Wo de ki kane doŋ Raa yi'ni wulle an iide ki balɗiya ti diine doŋ unto wo an di lekka a duniya ere ki daana gette, kane kuuli ti erayi an ki sedɗa tuddaŋ ye baa. ³⁶ Kane geŋ an ki t'inda ye baa, kono an t'ize aa maaleekiyagi. Kane inŋi Raa, kono ti unto an ti bilɗe. ³⁷ Wo a urzi balɗiya ki doŋ i t'inda geŋ, Muusa yi ruute kereŋ adda taaya ki beyga k'undumu oggiyo uwwo dala dala gette, aame geŋ y'a yi wiike Galmeega Raa, «Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup‡.» ³⁸ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere, kono a yode kane pay geŋ zeere§.» ³⁹ Doŋ suuniyo k'oogoro miibi ti diinayaŋ an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, onamá ki ruute geŋ a urzizaŋ.» ⁴⁰ An rootiyo injino kono an urgide, an di y' tondite ti doolo sey me.

† **20:28** 20.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. ‡ **20:37** 20.37 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § **20:38** 20.38 Raa geŋ yoŋ Raa ki doŋ unto ye, yoŋ Raa ki doŋ zeere: I-kaza kane doŋ adɔ Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi baadaŋ, ki poone Raa yi di roota a Muusa botto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza balɗiya ede.

Almasi yonj ulo k'aaye?
(*Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37*)

⁴¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino me d'uwu an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'ad'fo ti biza bumbu Dawut me? ⁴² Wo yode Dawut batum y'a ruute ti kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:

“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-koona a ammidadó kino,

⁴³ bini d'oj k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d'andi zondá.”

⁴⁴ Injino manj Dawut yi yi waaku Almasi “Galmeega.” De geñ mummino Almasi y'a ad'fo ti biza bumbu Dawut danjal me†?»

Ondirso a d'uwu a tukki d'oj suuniyo k'oogoro

(*Markus 12.37-40*)

⁴⁵ Isa y'an di ruute a sanalliyagi a daana d'oj pay i y'ollige, y'ede: ⁴⁶ «Kun koona mentikagi ti d'oj suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero a arga boy, wo a bere d'oj duuru an geyyiso d'uwu an an di'n t'eesite ti ottilso. Adda boydi d'oj in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k'ombo toj, an geyyiso an koone a ume wede suma pay. ⁴⁷ Kane geñ bey mandaydayi an t'ombo pay, wo soj an eesiyo tondiyo Raa manj ki noko nokot kono d'uwu an di'n wolle. Kane geñ booradanj t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munda ye
(*Markus 12.41-44*)

¹ Sanj Isa y'a umbe edayí, manj yi wolliyo d'oj laale an eliyo sojkiyaganj a Raa, a ume wede an d'eliyo sojko a booro Boy Raa. ² Wo yi wulle soj mandaayawa i-k'ede munda ye, tod' t'ele sojko sunji

sunji sire. ³ Manj Isa y'a ruute, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede munda ye ette, tod' t'ele a jiire ki kane d'oj ongo pay. ⁴ Derec, kane d'oj laale pay geñ an ele t'adda sojko ere an uupe oopiyo, wo de tod'te k'umbatú'ñ t'a d'ele pay sojko ere ii guute ki lekkiyatú te.»

Ono d'oj a urzi ruugiyo Boy Raa
(*Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2*)

⁵ I d'ede d'oj miibi an di rootiyo a tukki Boy Raa, an'de: «Yo boy enj, mongalí ti oozigayí wo ti suldi d'oj d'uwu an i ele a Raa, kane pay majjandani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede: ⁶ «Boy kun yi wolliyo enj, sanj onniytagi an d'aana mukkolo soo toj t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Onniytagi d'oj etto ki dabar

(*Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8*)

⁷ Injino manj kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de suldi geñ an aana woogo me? Wo moo me munda wede a kiza onniyo kino suldi geñ an aana me?» ⁸ Isa y'an di'n gime onamanj, y'ede: «Kun koona mentikagi, kun oola tuddugunj a d'uwu an un ti'n dagga ye. Derec, i d'etto d'oj baadanj an t'ambo sundó, wede tuuku toj y'a t'eesa: “Nun Almasi Raa yi biire!”, wo soj “Peedo t'íide!” Kane geñ kun'ni daana ye. ⁹ Kun d'olliga tarkuuse ki arka gopponj, wo kun d'olliga rabila k'oozige d'eyyiso dokki. Aame geñ kun addira ye. I dehu suldi geñ an d'aane d'oo, wo aame geñ a ki t'isa kaamiki danjiya duniya ye botto.»

¹⁰ Sanj y'an di ruute, y'ede: «Doj siido soo ti siido soo te an d'eyya ti tuddanj, d'oj mozigo soo ti mozigo soo me an d'eyya ti tuddanj kay. ¹¹ I d'isa nonjirsito siido ti toogo, wo adda siidiyagi baadanj toj i d'isa mosogo wo endani dettiso, soj i

* **20:42** 20.42 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44** 20.44 Mummino Almasi y'a ad'fo ti biza bumbu Dawut danjal me: Geñ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumbu Dawut danjal ye.

d'isa a kandaane suldi don k'a ad-
dira, wo suldi don k'a seeda gaggira
i-kaza munda etto. ¹² Wo de ki
poone suldi don pay en an d'aana
gen, kune an un di'n sedfa wo an
un di'n dabira. An un di'n t'etta
k'ume don booro adda boydi don
in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda
dangay, wo an un di'n t'etta daana
mozagi wo daana don deero siido
kono kun umbe a sundo. ¹³ Gen
un t'isa a kune urzi wede kun di
roota a suldi don kun wulle wo
kun illiga a tukki nuuno. ¹⁴ Kun
zaapo addugun a ono ni roota en
me: A munda wede kun d'oodiba
eggun gen, kun okkima tuddugun
ki poone ye. ¹⁵ Aame gen nun
batum un t'eley ono a ceerey kun
di'n rootey ti suuniyo k'ono ere don
k'adugun an k'aane an un ki ti'n
kidfita ye, an ki rootey ono en butte
ye. ¹⁶ Kune maawugun, zembagun,
taasiyagun wo lanziyagun gen, kane
batum unni t'ela bey don deero, wo
an ti'n t'ida don baadan ti diinagun
me. ¹⁷ Kune don duniya pay an
un di'n olmidu kono kun umbe a
sundo, ¹⁸ wo ililso k'eggun soo ton i
ki dagga ye. ¹⁹ Kun soodo zakidi bini
dangu, inkino t'urzi gen kun t'ona
lekkiyo ere ki daayum.»

Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-
19)

²⁰ «Aame kun wulla geeger ki
Zeruzalem asigiryagi an di ti duula
man, kun suuno aame gen onniyatú
t'iide, tod'te an di damba kame
kamec. ²¹ Inkino man kane don
adda siido Ziide an t'ombo k'ekki
mongali, kane don adda geeger
Zeruzalem an t'addo, wo kane don
a dombi i-duule geeger gette an
etta ye k'adda geeger te. ²² Derec,
onniytagi gen an koona ki booro
Raa, aame gen a aana kono a-t'etta
a ono don pay an riije ti kaaga
adda mattup ki Raa. ²³ A onniytagi
gen aasa dabar baadan a kane erayi
don mahuwagi ti don innizan an
oodiyo! Derec, adda siido gette

aasa dabar baadan, wo kulkuwo
Raa t'a deega a tukki don siido
gettiyo. ²⁴ Don ongo an ti'n t'ida
ti kasigara, don ongo an ti'n sedfa
bulagi ki siidiyagi pay adda duniya,
wo kane don Yawudiyagi ye, Zeruzal-
em an d'onyilisa zondan bini dangu
k'onniytagi don Raa y'an dikke.»

*Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo
wede*

(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-
27)

²⁵ «Kun ollo, ekki peedo, ekki
tere wo ekki moldali ton, i d'isa
suldi don a kiza munda. Adda
siidiyagi pay duwo an d'addira, an
di-t'ela elkiso baadan a tarkuuse
wede ki bar wo ti wede ki ahu i
kolzite gen me. ²⁶ Duwo an di-
t'inda k'orgiso ti elkiso a munda
wede aana adda siido pay, kono
suldi don an d'ede toogo a kan-
daane, Raa y'a ti'n gozziga. ²⁷ Inkino
man an di n' wolla nun wede an
n'ehe aa ulo wede en, n'a aana
ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti
daryika ere o d'ede. ²⁸ Aame suldi
gen an iisa ettiyto man, kun t'ohor
kan ohire, kun t'ambo eggun awwa,
kono adfiyagun goppon.»

Ono ombide a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-
31)

²⁹ San Isa y'an di ruute ono
ombide enno, y'ede: «Kun wollo
tormo wo ti inda don ongo pay.
³⁰ Aame kun wolliyo inda gen pu-
utagizan eesiyo roobiyo man, kune
batum kun suune adda k'addugun
kizini yon goppon. ³¹ Gen inkino
kay, kun wulla suldi gen an iina
man, kun suuno Moziko Raa tod'te
goppon. ³² Derec inkino wo n'un
di rooto: Don ankenno en an ki ti
t'inda pay ye, ki poone suldi pay gen
an d'aana me. ³³ Kandaane kane ti
siido an t'engila, wo kane onamo
an ki t'engila ye, an di lekka ki
daayum.»

Kooke a urzi metinko

³⁴ «Kun koona mentikagi, peedagun kun ti t'engile a isiyto tarnaapagi, ti sobito wo a elkisito suldi don ki lekkiyo duniya ye. Para man onniyo ere Raa yi deka booro t'aana aame kun ki ti delliyo ye. ³⁵ Tod' t'etto aakede lebidó, kono t'a di t'ippa a tukki don adda duniya gen pay. ³⁶ Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Injino kun t'oono toogo kono kun t'alda ti suldi don pay aana k'ita, wo aame nun wede an n'ehe aa ulo wede en n'iina man, n'un di'n t'oono kune kan ohire a daanadó me.»

³⁷ Isa gen a onnu yi-t'ettiyo dooyiso duwo k'adda booro Boy Raa, wo a diddo man yi-t'ettiyo yi d'onniyo ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye. ³⁸ Ti soohe walak man, kane don duuru an t'ettiyo an di y'ooniyo a booro Boy Raa kono an di y'olliga.

22

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

¹ Tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi gen, a guute goppon. ² Aame gen kane deero don sedefe ti don suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki tôwwo k'Isa, wo an d'orgiso a don duuru me.

Ziidas ti deero don sedefe

³ Injino Meeda siitandani ti-t'iide eedí Ziidas wede an yi waaku sundi soo Iskariyot, yon wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire gen me. ⁴ Yon y'a iide an di ruuto ti deero don sedefe wo ti deero don boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan me. ⁵ Kane ulban a t'ize unse baadan wo an i di ruute an i-t'eela sonko. ⁶ Aame gen Ziidas y'a iyye, man y'a iise dehutu k'urzi wede kan mummino y'an di y' t'ela Isa a beezan wo kane don duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'ombo ere ki Pak

(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

⁷ Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'ombo mappa daa k'orme gen, onniyo t'a iina ere an di waldutu inni dambami an d'isiyo ombó ere ki Pak ki Yawudiyagi te. ⁸ Injino man Isa y'a igibe Piyer kane ti Zan, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy ombó tarnaapayin ki Pak kono in d'ooma.» ⁹ Man kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey ombe te?» ¹⁰ Yon y'an di'n gime onaman, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'etey k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti dingile, kun di y' daanoy bini adda boy wede y'a t'etey. ¹¹ Wo kun t'iidey man, a wede boy kun i di rootoy, kun d'eesoy: «Wede dooyisadey yi ki tonduyo, too te biino ere y'a ooma ombó tarnaapayin ki Pak ti sanalliyagi me?» ¹² Wo yon biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, suldi pay adda okkime. Gen a ume genno kun d'isoy ombó te.» ¹³ Man kane an d'ingile, an iide'ng suldi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, injino ombó tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'ombo ombó tarnaape ki Pak ti sanalliyagi

(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

¹⁴ Aame peedo t'iide man, Isa y'aguune ombó ti don zindí ¹⁵ wo y'an di ruute, y'ede: «Nun ti kaagine ni dihe t'addó pay ombó tarnaapayin ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira gen me. ¹⁶ Gen kun ollo, n'un di rooto, ombó ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereñ a aaniya Moziko Raa.» ¹⁷ Injino man y'a t'umbe kop, y'a ruute koduwo a Raa, man y'ede: «Kun soodo kop en, kun di dokko wede son yi goomo goomo. ¹⁸ Gen kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iibe ti anki, ki daana ni

ki siba ye baa toote k'inni biñ me, bini aaniya Moziko Raa.»

¹⁹ Sañ y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, mañ y'a burke, y'an d'ele sanalliyagi wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso inkinno kono kun d'elka a nuuno.»

²⁰ Aame an t'iimi mañ, ki kop toñ inkinno, y'a t'umbe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti sobo adda ette, tod'te taasuwa ere aware Raa yi ketta ti duwo t'urzi puuzadó, to t'oba kono kune. ²¹ Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó, yon a enno, y'ombo ti nuñ kan soo.»

²² Derec, nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en n'a t'inda, gen a-t'etta a munda wede aa Raa yi dehu, wo de dabar a wede yi ni t'ela bey don k'olmidayó.» ²³ Inkinno mañ an d'iise tondiso ti tuddan, an'de: «De gen ti diinayin wee wee aasa munda inkinno me?»

Wee wee goole a jiiire me?

(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

²⁴ Sañ mañ kane sanalliyagi an d'iise niikiyto baadan ti tuddan kono an dehu an di suune, ti diinayan minj wee wee goole a jiiire me. ²⁵ Mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siidiyagi pay an d'ombo t'ekki donzan ti toogo, wo kane don an d'ede urzi ki dokkiyo ekki donzan, an dehu duwo an di'n waake "Don k'isiyo beehiyko." ²⁶ Wo ki kune inkinno ye. Ki too mañ wede goole a jiiire ti diinagan y'a t'ise aa wede nenku a jiiire, wo wede yi dokkiyo duwo y'a t'ise aa wede naabo a duwo.»

²⁷ Wo a elkiyagan mañ, wede goole a jiiire wee wee, wede i-guune ombo kunun, wede i naabiya a yode genno ko? Kun suune, goole wede i-guune ombo. Wo kun wollo, ankenno nuñ a diinagan en aa wede i naabiya a kune. ²⁸ Kune kun ziida daayum zakidi a ita nuñ adda suldi don

oono o iido me. ²⁹ Wo Meegó y'o ele Moziko a nuñ, inkinno kay nuñ n'un di-t'ele a kune. ³⁰ Inkinno mañ kun d'oomey kun di sibey ti nuñ kan soo adda mozikadó, wo kun di konditey ekki kaakidagi moziko, kun dekkey booro a tukki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki don k'izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

³¹ Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo, Simo, kee k'ollo, Meeda sitandani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n tongile aakede an tongilso geme. ³² Wo de nuñ n'a tunde Raa kono kee, kono zaapu k'adda a nuñ a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno mañ, zembada k'an eelo toogo.» ³³ Mañ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuñ, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise k'adda dangay, ise n'a t'indey ton mañ.» ³⁴ Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo, n'a di rooto, anki a diddo ki poone uzu y'a kookila gen, k'a rooto ki ki n' suune ye, suune ye tan ado.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

³⁵ Mañ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Aame n'un igibe isiyo naabadó daa sonko, daa keese wo daa tobiyagi gen, munda unni biito ko?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda ay ki'n biito ye.» ³⁶ Yon y'an di ruute, y'ede: «Wo ankenno en wede i-d'ede sonko mañ y'a t'ambe, wede i d'ede eese ton inkinno kay, wo wede i-k'ede kasigara ye mañ, kallayi wede goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te. ³⁷ Gen kun ollo, n'un di rooto, en ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Yon an aa ti y' gize ti don towwo duwo kan soo*." Gen inkinno i dehu o d'aane. Mañ ono don an riine a tukki nuñ gen, a-t'etta.» ³⁸ Kane sanalliyagi an di ruute, an'de: «Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yon y'an

* 22:37 22.37 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

di'n gime onaman, y'ede: «Genj îide baa.»

Tondiyo Raa ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye

(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

³⁹ Manj t'adda geeger Isa yi-t'udde, y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye aa yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagi an di y' diine.

⁴⁰ Aame y'iiney a ume genno manj, yonj y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye.» ⁴¹ Wo yonj y'aa lidde dokki ti tuddan suma wede y'a sedde mukkolo, manj y'a-dikke wo yi ton-diyo Raa, y'ede: ⁴² «Meegó, ki dehu manj dabar ette k'o ti ledde ti tuddó me, wo tonj manj a ki t'ise aa nunj ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.» ⁴³ Manj i d'iido maaleeka ti kandaane yi d'eele toogo a Isa me. ⁴⁴ Isa ulbí i-d'oodiyo baadan, manj yi ton-diyo Raa ti toogo a jiire sey, wo ran-nadí a t'ize aa puuzo i zozziso a siidó.

⁴⁵ Aame yi-tunde Raa manj, y'a t'iiziga y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n uuney kane an udige kono an t'ize sommagi dondonj. ⁴⁶ Yonj y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo Raa, kono kun ki t'ooro adda naamiya daggiya ye.»

Seedu k'Isa ki tôwwadí
(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

⁴⁷ Isa onamí y'a ki ti'n dinge ye botto, aame genj kane donj duuru an t'udde. Yode wede an yi waaku Ziidas, yonj ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire genj, y'an t'uugumo a donj duuru me. An iiney manj, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziida yop kono yi-d'ise puuc a tobbisadí. ⁴⁸ Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nunj wede an n'ehe aa ulo wede enj, k'an di n' t'ele bey donj k'olmidayó t'urzi k'isiyo puuc a tobbisadó ko?» ⁴⁹ Aame kane donj a ita k'Isa an wulle munda wede isa genno manj, an di y' tunde,

an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko ti kasigara ko?» ⁵⁰ Manj wede soo ti diinayanj y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole donj sedeke, kuudí a dikke. ⁵¹ Wo de Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, genj îide baa.» Injino yo y'aa butte a kuudí wede genno wo yi-d'ele bee. ⁵² Injino manj a kane deero donj sedeke, deero donj boohiyo Boy Raa wo ti donj i dokkiyo Yawudiyagi iido seeduzí, Isa y'an di ruute, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo tuddó wo tuddugunj kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nunj wede k'oogire me?» ⁵³ Para manj nunj minj daayum ti kune a booro Boy Raa, wo kun gi di n' ziida ye. Wo de ankenno ette peedagunj, peedo ere ki donj toogo adda zimolo an d'ise naabadanj.»

Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

⁵⁴ Manj Isa an di y' ziida, an ti y' dukke, an di t'iide k'adda boy ki mozigo goole donj sedeke. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki. ⁵⁵ Duwo an di mudde uwwo a diine booro boy, wo Piyer y'a zunke yi kookiyo uwwo ti kane. ⁵⁶ Aame yi zunke yi kookiyo uwwo genj, i d'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso tebenj adda k'edayí, manj t'a ruute, t'ede: «Wede enno tonj yonj ti yode kanj soo.» ⁵⁷ Wo Piyer y'a yi kiigira, yi di ruute, y'ede: «Erewo no, nunj ni ki y' suune ye.» ⁵⁸ Tanj boolonj manj i d'iido wede ti doolo, y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Derec, kee tonj wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Manj Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Ato, nunj ti diine kane ye.» ⁵⁹ A likke bini manj, i d'iido wede ti doolo yi-kodfime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede enj yonj ti yode kanj soo, kono yonj ti siidó Galile.» ⁶⁰ Manj Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, munda wede ki rootiyo genj a nuuno ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo botto genj, uzu y'a îile. ⁶¹ Galmeege y'a gilde ki tukki

Piyer wo yi di y' wolloyo tebeɗ adda k'edayí. In'kino maɗ Piyer y'a ilke a ono don Galmeega yi-ruute, y'ede: «Anki en ki poone uzu y'a ôola geɗ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taɗ ado.» ⁶² Maɗ t'adda boy Piyer yi-t'udde ti paate wo y'a iise môolo baadan.

Kaldita wo kossiyo k'Isa

(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

⁶³ Duwo don i boohiyo Isa an di y'okko maade wo an di y' kossiyo. ⁶⁴ Edayí an i-t'ippe wo an di y' tondiso, an'de: «Kee nebi maɗ, ki y'unto wede i ki diiɗe me!» ⁶⁵ Wo an i-d'irbita ono baadan ti doolo don ki kaldita.

Isa a daana deero don booro

(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

⁶⁶ Aame ume i t'umpile maɗ, kane don i dokkiyo Yawudiyagi, deero don sedeke ti don suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay an di-t'iide Isa ki daana deero booro Yawudiyagi, ⁶⁷ wo an di y' tunde, an'de: «Almasi Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti do.» Yoɗ y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Aame n'un ruuta maɗ, kun k'amba ye onamó me, ⁶⁸ wo aame n'unni tunda toɗ maɗ, onamó kun ki ti'n kima ye. ⁶⁹ Wo ti anki en, nuɗ wede an n'ehe aa ulo wede en, n'a-kooney a ammade Raa toogadi t'a jiiire pay.» ⁷⁰ Kane pay an di ruute, an'de: «In'kino maɗ kee Ulo Raa ko?» Yoɗ y'an di'n gime onamaɗ, y'ede: «Aa kune batum kun ruute, en miɗ nuuno.» ⁷¹ In'kino maɗ an di ruute, an'de: «In ki dehe wenda ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a daana Pilat

(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

¹ Maɗ kane don i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-t'iide Isa ki daana Pilat,

yoɗ Romen goole siido. ² A ume geɗ kane an d'iise sakiysa k'Isa, an'de: «Wede en kaye ay y'uuney don siidadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole ki Romen me, wo soɗ yi t'ize yode batum Almasi Raa yi biire, yoɗ mozigo Yawudiyagi.»

³ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Geɗ aa ki ruute.» ⁴ In'kino maɗ Pilat y'an di ruute a kane deero don sedeke ti don duuru, y'ede: «Wede en nuɗ munda k'ulsu a eedi ni k'uune ye, wede i di t'iide booro t'a yi seeda me.» ⁵ Wo kane an di kodfime, an'de: «Yoɗ t'urzi dooyisadi don pay y'an t'eliyto ono bini a-t'ooziga deyyiso. Yoɗ y'iiso ti siido Galile, y'a tuukey siido Ziide pay, wo anken y'aa d'iina a enno.»

Isa a daana mozigo Erod

⁶ Aame Pilat y'illiga ono genno maɗ, y'a tunde, y'ede: «Wede en yoɗ ti siido Galile ko?» ⁷ Wo aame yi zuune Isa yoɗ ti siido ere mozigo Erod Antipas maɗ, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono a onniytagi geɗ yode Erod toɗ a Zeruzalem. ⁸ Aame Erod yi wulle Isa maɗ, ulbi aaze unse baadan, kono yoɗ y'ollige rabiladi ti kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. In'kino yi zaapu elkisadi yi-d'isa munda k'armika y'a-wolla. ⁹ Erod y'a yi tundite taɗ baadan, wo yo Isa yi-k'ohine bizi ye. ¹⁰ Kane deero don sedeke, ti don suuniyo k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyto ono ti golla zakidi. ¹¹ Erod kane ti asigiryagi an di y'okko maade wo an di y'ambutu saa saac. An i-di t'usse kalle majjaane, maɗ yi di y'igibe a Pilat. ¹² Erod ti Pilat geɗ ti poone kane adu, wo ti onniyo gette an t'ize lanziyagi.

Booro k'Isa ki towwadi

¹³ In'kino maɗ Pilat y'a-tusse kane deero don sedeke, deero Yawudiyagi wo ti don duuru, ¹⁴ wo y'an di ruute, y'ede: «Wede en kun

oo d'iido'ŋ kun'de, d'uwu pay yi ti'n daggiya. In'kino ni y' tunde a dfaanagun a ono d'ofŋ kun rootiyto a tukki yode geŋ me, wo nuŋ munda ulsu a eedí ni k'uune ye a t'íde booro t'a yi seeda me. ¹⁵ Erod geŋno ton munda ulsu yi k'uune ye a eedí me, in'kino y'ay ti y' gimo. Kono k'in'kino, wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye wede a t'íde k'unto me. ¹⁶ In'kino maŋ n'an t'ela urzi a asigiryagó an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ¹⁷ Yi ruute in'kino kono aa an d'isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y'an d'ad'fe wedusu soo t'adda dangay.

¹⁸ Wo pay kaŋ soo an d'iise d'ollite, an'de: «Wede geŋ ki y'ôodo! K'ay t'ad'dí Barabas!» ¹⁹ Yo Barabas geŋ an yi ziida dangay kono yon wede an t'eelite ono a d'uwu an d'iiziga d'eyyiso adda geeger ki tukki Romen, wo soŋ y'íide wedusu. ²⁰ Pilat y'an d'iise rootiyto sey a d'ofŋ duuru kono yi dehu Isa yi-d'eeze. ²¹ Wo kane an di d'ollite, an d'eesiyo: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» ²² Maŋ Pilat y'an di ruute k'aduwe, y'ede: «Wede eŋ munda ulsu miŋ y'ize moo me? Nuŋ maŋ munda ulsu ni k'uune ye a eedí i di t'íde k'unto me. In'kino n'an t'ela urzi an ti y' gorpipa ti marpa doo miŋ, saŋ an i-d'eeza kollo.» ²³ Wo kane an di kod'dime d'ollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Isa ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di t'íide a d'ollitadan gette. ²⁴ In'kino yon booro y'an ti-dikke a munda wede Yawudiyagi an tondiyo me. ²⁵ Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y'a y'ud'fe, yode wede an ti y'ele adda dangay kono y'an t'eelite ono a d'uwu an d'iiziga

d'eyyiso ki tukki Romen, soŋ y'íide wedusu geŋ me. Wo yo Isa y'an di y'ele a bey k'asigiryagi, an d'ise munda wede kane Yawudiyagi an dehu.

*Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)*

²⁶ Maŋ Isa an di-t'ette k'ume taakiyadi. A urzi an a-t'ikkima ti wede soo in'kino yon ti geeger Sireŋ, sundí Simo, y'aahiya doome. Kane asigiryagi an di y' ziida, an i-d'ele undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, y'a t'umbe a dannayí wo yi daaniya Isa. ²⁷ Doŋ duuru baadan ki siido gette an di y' daaniya, ti diinayan erayi an a-t'ibi beydan a giggeran wo an di d'ollite m'olo kono k'Isa. ²⁸ Maŋ Isa y'a gilde k'ume k'erayi geŋno wo y'an di ruute, y'ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo'ŋ ki kune wo ki in'igun. ²⁹ Derec, onniytagi saŋ maŋ an d'aana, aame geŋ an di roota: “Unsuwo a kane erayi doŋ kartiyagi, a kane d'ofŋ an k'ehe ye wo an k'uude in'ni ye botto.” ³⁰ In'kino maŋ d'uwu an di roota, an t'eesa: “Mongali an ay di ti'n ruugi!” wo soŋ an t'eesa: “Kessagi an ay ti'n ombidi!” ³¹ Aame d'uwu an o isiyo kino a nuŋ wede aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d'aana moo me a kane d'ofŋ aakede inda d'ofŋ meedí me*?»

³² An a-dukko a ita k'Isa d'ofŋ sire ti doolo, kane d'ofŋ k'oogire, an ti'n t'íde ti yode kaŋ soo. ³³ An iiney a ume wede sundí «osse k'eego» maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an a-tiike ti yode d'ofŋ k'oogire sire, wede soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí wo soŋ t'undumzí a kese geeladí. ³⁴ In'kino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, k'an

* **23:31** 23.31 Ono k'Isa yi rootiyto a tukki Undumu zeere wo Inda d'ofŋ meedí: I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede old'iko munda ye ton an di y' dibire bini unto. Inda meedí kane Yawudiyagi d'ofŋ k'isiyo k'old'iko, geŋ taŋ baadan a jire dabar ere an t'oona te.

t'iso tambobino, kono an ki suune ye munda wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi an di dikkidfa kallagi k'Isa t'urzi k'arbu tel tel munteliyo. ³⁵ Kane doŋ duuru an t'ihira anŋenno, an di woliyo. Kane deero Yawudiyagi an di y'okko maade, an d'eesiyo: «Yoŋ doŋ doolo y'an utte de, ankeŋ y'utto tuddi batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto maŋ!» ³⁶ Kane asigiryagi toŋ an di y'okko maade, an a d'ettiyo goppon ki sirpadí, an i-d'eliyo toote suddo k'inŋi k'inda biŋ y'a sibe, ³⁷ wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto maŋ, k'utto tudda batum!» ³⁸ T'ekk'eedi an tiike pakirte wo an a-ti riine, an'de: «Yode eŋ mozigo Yawudiyagi.»

³⁹ Ti diine doŋ k'oogire sire an ti'n tiike ekk'inda geŋ, wede soŋ y'a gilde Isa, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto maŋ, k'utto tudda batum wo kaye pay!» ⁴⁰ Wo yo wede soŋ y'a y'idfise, yi di ruute, y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro ti ki ziida k'unto ti yode eŋ kaŋ soo. ⁴¹ Ki kine dabar ette derec, kono in ooniyo munda wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede eŋ munda ulsu yi k'ize ye.» ⁴² Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko aame ki-kimo ki mozikada geŋ me.» ⁴³ Maŋ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec in kino wo n'a di rooto: Anki eŋ kee ki-t'etta ti nuŋ adda jenne.»

Unto k'Isa
(*Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41*)

⁴⁴⁻⁴⁵ Aame peedo t'ize diine maŋ, ti ki tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo peedo lohe. Wo alboy wede i dikke adde Boy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'ihina tar a diinayi. ⁴⁶ Isa y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, n'a-d'elo undó a beezá†.» Aame y'a ti ruute in kino maŋ, y'a-t'ihe. ⁴⁷ Goole k'asigiryagi

meeda ki Romen yi wulle munda wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ki diine.» ⁴⁸ Kane doŋ duuru pay iide woliyo geŋ, aame an wulle munda wede ize maŋ, kane an di-gime, beydaŋ an a-t'ibi giggiraŋ kono an molo. ⁴⁹ Wo kane pay lanziyagi k'Isa ti erayi doŋ i yi diino ti siido Galile, an t'ihirte ti dokki an di woliyo munda wede isiyo.

Isa adda muuzo
(*Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47*)

⁵⁰⁻⁵¹ I d'ede wedusu sundi Yusup yoŋ ti geeger ki Yawudiyagi sundutu Arimate. Wede geŋ yoŋ beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadi a ettiyo Moziko Raa. Yoŋ wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo yi k'iyye ye a munda wede doŋ deero booro ongo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo soŋ a naabadaŋ ere an ize te. ⁵² Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde a nuune k'Isa. ⁵³ Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko me. Y'a nilpe ti sotor tuwarwa zooyatu oone, yi-t'ele adda muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokololo, a ume isire wenda kaŋ soo toŋ an k'eele ye. ⁵⁴ Suldi geŋ ize onniyo jima, duwo an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa‡. ⁵⁵ Kane erayi doŋ i diino Isa ti siido Galile geŋ, Yusup an di y' diine, an di wullo muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa me. ⁵⁶ Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger, an iide'ŋ an d'iwilo egey ti puutagi k'inda doŋ eediyaŋ unse, an aa di gilse ki rorriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Baldiya k'Isa

† 23:46 23.46 Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6. ‡ 23:54 23.54 Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peedo t'ambe k'ooriyo ere ki anki bini peedo t'ambe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ in kino kay, geŋ in kino nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peedo t'a oora geŋ me.

1 Onniyo dumas ti soohe walak mañ, erayi an di ziki egey ñon kalsiya eediyadan unse a beyñañ, an d'ingile ki biza muuzo. 2 An iiney mañ, an wolliyo zumbulu wede an a-t'ippe a biza muuzo'ñ ñonkilso a kese. 3 Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nuune Galmeega Isa an ki y'uuney ye. 4 Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a ñaanadan i d'iido kuuli sire ti kallagi i ralita. 5 Inkiño kane orgiso t'anni ziida, an di nukkite, wo ñe kuuli ñon sire geñ an an di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku wede zeere a diine ñon unto me? 6 Yoñ umbo a enño me, Raa yi ti y' bilde. Kun elko a ono ñon y'un ruute aame yo botto a siido Galile, y'ede: 7 "I dehu nuñ wede an n'ehe aa ulo wede en, an di n' t'ela a bey ñon k'oldiko, an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo onniyo sire k'aduwe mañ n'a-balda.»

8 Inkiño mañ kane erayi geñ an di'n ilke ono ñon Isa y'an ruute geñ me. 9 Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide'ñ an an t'iide taaya gette pay a kane ñon koomat makumu soo wo a kane sanalliyagi ñon ongo pay. 10 Kane erayi ñon iide ki biza muuzo geñ, Mariyam ere ti siido Magdalla, Zane wo Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi ñon ti doolo ñon iide ti kane geñ, taaya gette an an t'iide pay a ñon zina k'Isa me. 11 Wo kane a onamañ geñ an di'n wulle erayi aa ñon maadagi, onamañ an ki d'umbe ye. 12 Wo toñ mañ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki biza muuzo. Y'iiney mañ, y'a t'uttile yi ñooniyo k'adda, yi wolliyo'ñ sarwilagi ñaññal, mañ y'a ziida gaggiri a munda wede ize geñ me, wo y'a-gime ki boozí.

A urzi k'Emayus

13 A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi sire an ambe k'adda k'ille sundutú Emayus, tod'te suma

kuñbaara paat ti Zeruzalem me. 14 Kane an di rootiyto tuddañ a suldi ñon pay ize geñ me. 15 Aame kane an rootiyto wo an niikiyto ti tuddañ geñ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye ti kane an di sooru kan soo. 16 Kane an di y' wolliyo, wo munda an t'eeğirso ki suuniyadi me.

17 Mañ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di sooru ñe, kun di niikiyto a tukk'amme?» Inkiño mañ kane an t'ihira, sommagi dondon.

18 Wede soo ti diine kane sire geñ sundi Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siida ñaññal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye munda wede ize adda k'onniytagi ñon k'ita en me?» 19 Yoñ y'anni tunde, y'ede: «De ize moo me?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Munda wede i-iina a tukk'Isa wede ti geeger Nazaret. Yoñ geñ nebi wede toogo, wo y'a ti gize toogadi t'urzi naabadi wo t'urzi k'onami a ñaana Raa wo a ñaana ñuwo pay. 20 Kane deero ñon sedikadiñ ti ñon dokkiyadiñ an an di y'ele a bey ñon k'olmidayi kono booro t'a yi seeda ki t'owwo, wo an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. 21 Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoñ wede soo y'an adda ñon k'Izirayel ti bey ñon k'aduzañ. Wo t'ekki suldi pay geñ, onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geñ ize me*. 22 Wo toñ erayi miibi ti diinayey an ayn'iddira. Anki ti soohe walak an d'ingile ki biza muuzo. 23 An iide'ñ, nuune k'Isa an ki y'uune ye. Kane an digimo, an ay t'iide taayadan te an'de, maaleekiyagi an'n iido tuddañ wo an di ruute, an'de: "Yoñ zeere." 24 Ti diine kaye ay sooru kan soo geñ, ñon miibi an d'ukke ki biza muuzo wo an d'uuney miñ pay a-t'iide aakede erayi an ruute. Wo yoñ miñ umbo, an ki y' wullo ye.»

25 Inkiño mañ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune ñon elkisagun attidi,

* 24:21 24.21 Onniyo anki ette k'aduwe t'ume suldi geñ ize me: I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y'unto mañ, undi ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k'aduwe geñ, yi ki bilde ye mañ geñ umbo ki ñaanadi baa.

kun k'ambu kesiko ye ono don pay nebiyagi an ruutite gen me. ²⁶ Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire gen y'a dabire inkinoo foon min, san yi t'etta adda daryikadi kollo.» ²⁷ San y'an di gizite kereñ suldi don pay an riinjite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa gen me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini y'a-ti dinge ti mattupiyagi don pay ki nebiyagi.

²⁸ Aame kane an iiney goppon ti ille ere an'te man, Isa yi d'isiyo aakede y'ingile ki daana inkinoo. ²⁹ Wo kane an di kodfime, an d'eesiyo: «Kee k'oopo ti kaye kino, peedo t'a t'ooriyo ume y'ize.» Inkinoo man yi-t'iide adda boy, y'a uupe ti kane. ³⁰ Y'a-guune ombo ti kane, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa, man y'a burkite, y'an d'ele. ³¹ Aame gen edayan a t'ihina, kane an di y' zuune Isa me, wo a kaamiki ti daanadan y'a nukkiide. ³² Kane an d'iise rootiyto ti tuddan, an'de: «Aame kine a urzi wo yon y'in rootiyto a tukk'ono don an riinjite ti kaaga adda mattup ki Raa gen, ki kotto in d'uwwa munda a biza k'ulbin me.»

³³ Man kesiko kane an t'iiziga, an di-gime ki Zeruzalem. An iide'n an di'n uuney kane sanalliyagi koomat makumu soo gen an t'ugiye ti don an sooru soo, ³⁴ wo kane an an di ruute a don sire gen, an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilde, yi gize tuddi a Simo!» ³⁵ Wo kane batum an an t'iide taaya a munda wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y' zuune a ume wede y'an borkiso mappa gen me.

Isa yi kaza tuddi a sanalliyagi

³⁶ Aame kane onaman botto an a ki ti'n dinge ye gen, a kaamiki yode Isa batum y'a gize tuddi a diinayan, wo y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ³⁷ Kane an d'iddira, orgiso t'anni ziida baadan kono an elkiyo an wulle'n beyye. ³⁸ Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Moo me kun orgiso me? Moo me un

d'ede niikiyo adda k'addugun me?» ³⁹ Kun wollo beydoo ti zondoo, en min nun! Kun ni botto, wo kun wollo beyye'n i-k'ede tukiyo ye osse ye, wo nun oo d'ede aakede kune kun woliyo. ⁴⁰ Yon y'a ti dinge onami man, y'an di gize beydi ti zondi. ⁴¹ Wo kane onami an k'ambu ye botto kono addan une t'unsowo wo an ziida gaggiran. Inkinoo man yon y'anni tunde, y'ede: «A enno un ede munda k'ombo ko?» ⁴² Kane an i di burko puuniso gayirsa an i-d'ele. ⁴³ Yon y'a ziida wo y'a t'iimi a daanadan.

⁴⁴ San y'an di ruute, y'ede: «Aame nun botto ti kune gen, enno munda wede n'un ruute me: I dehu ono don an riine a tukki nun adda mattup k'oogoro Muusa ti ono don ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom gen, kane pay a aane kono a-t'ette a ono mattupiyagi genno.» ⁴⁵ Inkinoo man yon y'an t'ihina eedan, kono an di seeda ita k'ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ⁴⁶ wo y'an di ruute, y'ede: «Enno munda wede an riine me, an'de: Almasi Raa yi biire, y'a dabira bini y'a t'inda, san onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti y' balda ti diine don unto me. ⁴⁷ Gen i dehu an di kizite ti sundi a ita duwo pay, an di t'ese ti Zeruzalem, an an di roota a duwo an di-kima lekkiyadan wo an t'oono tambobino k'oldikadan. ⁴⁸ A suldi pay gen kune kun illiga wo kun wulle. ⁴⁹ Wo nun ni-t'igibo a eggun munda wede Meegoo Raa yi ruute y'un t'ela. Wo kune'n, kun lekko adda geeger bini toogo ere i deego t'awwa ti kandaane t'un di'n ona.»

Engilso k'Isa k'awwa ki kandaane

⁵⁰ San t'adda geeger Isa y'an t'udde ti paate, an d'ingile k'ume wede goppon ti ille ki Betani. A ume gen y'a ziki beydi wo y'an di ziipe beeko. ⁵¹ Aame y'an zaapu beeko gen, kane y'an di'n iili, yon

Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. ⁵² Aame geŋ kane an di-dikke wo an t'uttile a dfaanadí, saŋ an di-gime ki Zeruzalem t'uŋsuwo baadaŋ. ⁵³ Kane an d'ettiyo daayum k'adda booro Boy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zaṅ yi riine

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaṅ yi riine. Adda mattup ette Zaṅ y'a ruute ti suldi don Isa y'ize a siido, ti dooyiso ere yi duuye duwo. Wo son y'a ruute a urzi k'untadi wo a urzi baldiyadi ti diine don unto. Isa yi kazita ti toogo a duwo, y'an d'eliyo beeko a don k'eeni wo yi d'isiyo suldi k'armika baadan.

Mattup Zaṅ yi riine ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono don adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riine me. A eesiyo mattup ette, Zaṅ y'a ruute Isa yon wede an yi waaku Ono gen, yon Raa y'a iido ki siido, y'a-gime wedusu (Zaṅ 1.1,14). Isa y'aaze suldi k'armika baadan, kono duwo an d'oyye yon Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siido botto gen, duwo tuddan an ti-t'ihinte kono yode. Don ongo an ziipe addan a Isa kono an zuune adda k'addan yon Ulo Raa, wo don son an di y' giigira. Wo de Zaṅ y'a riine, y'ede: «Ono don soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yon Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi man, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaṅ 20.31)

Raa yi kaza tuddi t'urzi k'Isa Almasi

¹ Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, wedusu an yi waaku Ono yon ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono gen kane soo, wo wede an yi waaku Ono gen yon min Raa batum. ² Ki poone Raa y'a okkima suldi pay gen, yode ti wede an yi waaku Ono gen kane soo.

³ Suldi don Raa y'ikkima pay gen, an ikkima ti wede an yi waaku Ono gen soo. Munda wede Raa y'ize siidi umbo, daa wede an yi waaku Ono gen me. ⁴ Wede an yi waaku Ono gen, yon lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a duwo. ⁵ Toore gen yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziida ye. ⁶ Injino man ti kaaga Raa y'a igibe wede zindi ki tukki duwo, wedusu gen sundi Zaṅ. ⁷ Zaṅ yon wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore genno, kono t'urzi yode duwo pay an d'olliga, wo an zaape addan a toore genno. ⁸ Yode Zaṅ gen toore yode batum ye, yon y'iide y'an di kize toore a duwo. ⁹ Yo Wede an yi waaku Ono gen, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde duwo pay.

¹⁰ Yon gen y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo don duniya an gi di y' zuune ye. ¹¹ Y'a t'iide k'ume donzi Izirayel, wo kane an gi di y' ziida ye. ¹² Wo de a kane don i yi ziida wo i ziipe addan a yode gen, y'an d'ele urzi an t'ize inni Raa. ¹³ An t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tuddé ye, aa duwo an ki-dehu ye, wo an t'ize inni Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

¹⁴ Injino man wede an yi waaku Ono gen y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addi doniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede derec. Ay di wulle goolikadi, goolikadi ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Ulí soo danjal. ¹⁵ Wo Zaṅ gen y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Enno wedusu wede ni rootiyo onami me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadó me, wo yon goole y'a jiire nun, kono nun an di'n t'eha botto gen, yon ede to.» ¹⁶ Yon addi'n tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko baadan ki daayum a kine pay, wo beekadi daayum a ekki kine. ¹⁷ Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a duwo. Wo de beeko ti derec an iido t'urzi

k'Isa Almasi. ¹⁸ Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo, wo de Ulo yoŋ soo danŋal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa geŋ, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti doŋ zina ki Pariziyen (Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

¹⁹ Kun ollo enj ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siido Zeruzalem an d'igibe doŋ sedefe ti doŋ ti biza bumbu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'ŋ wee wee?» ²⁰ Aame an iide an yi tunde maŋ, yoŋ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereŋ, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.» ²¹ Injino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ŋ Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ŋ nebi wede ay delliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.» ²² Injino an i di ruute, an'de: «Kee'ŋ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a doŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?» ²³ Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi d'ollite adda balda, yi d'eesiyo: Urzi Galmeega kun i-ti y'okkoŋ ki diine delele*.»

²⁴ A diine doŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ geŋ, Pariziyen toŋ adda. ²⁵ Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de: «Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo nebi wede ay delliyo ye de, ki moo me ki'ni suyyiso d'uwon'ŋ batem me?» ²⁶ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ d'uwon'ni suyyiso batem t'ahu, wo de a diinaguŋ geŋ i d'ede wede ede kun ki y' suune ye. ²⁷ Wede geŋ y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni k'iide n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye.» ²⁸ Suldzan pay an ize geŋ a ille Betani, ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo a ume Zaŋ d'uwon'ŋ y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

²⁹ Soggo maŋ Isa yi-t'udfo k'ume Zaŋ. Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun wollo enno Ulo Damu Raa i booyiso oldiko doŋ duniya pay me. ³⁰ Ono ni ruute a tukki yode enno, n'ede: “Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yoŋ goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha botto geŋ, yoŋ ede to.” ³¹ Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yoŋ wenda me, wo n'iido d'uwon'ni di'n suyyiso batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a doŋ k'Izirayel.»

³² Zaŋ yi kazita a tukki'Isa sey, y'ede: «N'a wulle Unde Raa t'a d'igo ti kandaane aa deere, t'a di-guune a tuddi. ³³ Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i n'igibe d'uwon'ni di'n suyyiso batem t'ahu geŋ y'o di ruute, y'ede: “Unde Raa gette k'a ti wolla t'a deego ti kandaane, t'a di koonaa a tukki wede. Geŋ yode geŋno wede a suyya d'uwon'ni Unde Kamileŋ me.” ³⁴ Wo munda geŋ n'a yi wulle, wo injino maŋ n'un di kaza kereŋ, wede enj yoŋ Ulo Raa.»

Andire ti Simo Piyer

³⁵ Ti soggatú sey toŋ, Zaŋ ti sanalliyagi doŋ sire geŋ an lekkiyo a umayaŋ. ³⁶ Zaŋ geŋ yi wulle Isa y' engile maŋ, y'a ruute y'ede: «Enno Ulo Damu Raa me.» ³⁷ Aame kane sanalliyagi sire geŋ an illiga Zaŋ yi ruute injino maŋ, an d'iise daaniya k'Isa. ³⁸ Isa yi gilde maŋ, yi wolliyo'ŋ an yi daaniya, maŋ y'anni tunde, y'ede: «Kun ni daaniya'ŋ kun dehu moo me?» Maŋ kane an i-di'n gime onami, an'de: «Rabbi (i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a too me?» ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun di-wolley.» Maŋ an d'ingile, an di wullo ume yi-lekkiyo me. Geŋ a peedo lohe, ume'ŋ an a-ti y'ingile ti yode.

⁴⁰ Andire leema Simo Piyer geŋ, yoŋ ti diine doŋ sire illiga ono Zaŋ yi ruute wo an di diine Isa geŋno. ⁴¹ An ti gimo maŋ, Andire y'iide'ŋ y'a uuney ki poone'ŋ leemadi Simo,

* 1:23 1.23 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

wo yi di ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ŋ, ay yi wullo.» (T'ono Girek geŋ Kiris i-kaza Almasi.)⁴² Maŋ yi-di t'iide leemadí Simo k'ume k'Isa. An iiney maŋ, Isa yi di y' wolliso yerere adda k'edayí, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee'ŋ Simo ulo ki Zonas, wo ti aŋki eŋ an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza mukkolo.

Pilip ti Natanayel

⁴³⁻⁴⁴ Onniyo k'ita maŋ Isa y'a iŋgile ki siido Galile, an d'ikkima ti Pilip wede ti geeger Betsayda, siido k'Andire ti Piyer. Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip, ki ni daani.»⁴⁵ Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel, wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo wedusu wede Muusa y'a ruute adda mattup k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onamí me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo Yusup.»⁴⁶ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti Nazaret ummey, munda beehiye etto d'ey ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a wolla.»

⁴⁷ Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette tuddí maŋ, y'a ruute ono a tukki yode, y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode eŋŋo, yo eŋ wede ki diine.»⁴⁸ Natanayel yi di ruute, y'ede: «De kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso pigiye.»⁴⁹ Injino maŋ Natanayel yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa. Kee'ŋ mozigo doŋ k'Izirayel.»⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla suldi baadaŋ a ceera eŋŋo sey.»⁵¹ Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Kun di wolla kandaane a-t'ihina, wo maalekiyagi Raa an di d'eegita wo an di kilita† t'awwa nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋŋo.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

¹ Onniyo sire k'aduwe maŋ, i d'ize seedfu k'erewo a geeger Kana siido Galile. Mekk'Isa t'iide,² wo Isa ti sanalliyagí toŋ an'ni wiike.³ An ize bini maŋ, toote k'inŋi biŋ a biite. Injino maŋ mekk'Isa ti di ruute a ulutú'ŋ, t'ede: «Toote k'inŋi biŋ an biite.»⁴ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, nuŋ n'aase mummino? Peedadó ti k'iide ye botto.»⁵ Injino maŋ tod' t'an di ruute doŋ naabo'ŋ, t'ede: «Y'un ruuta munda maŋ, kun t'iso.»⁶ Aame geŋ i d'ede boŋgali zoot an tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d'obite ahu adda, an d'opilsito tuddaŋ, k'a t'ise kamileŋ a d'aana Raa a urzi k'oogiradaŋ. Bukkulu soo geŋ y'oomi suma tooo sire afo.⁷ Maŋ Isa y'an di ruute doŋ naabo, y'ede: «Boŋgali geŋ kun t'ônito t'ahu.» Injino maŋ kane doŋ naabo an iide'ŋ, an t'ûunite boŋgali'ŋ geŋ pepelele.⁸ Aame boŋgali'ŋ an ti'n ûunite maŋ, Isa y'ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun i-d'odo a wede dokkide.» Maŋ kane doŋ naabo an d'eezi, an i-d'iide.⁹ Wede dokkide geŋ y'an uwwe ahu doŋ i-gime toote k'inŋi biŋ geŋ me, wo yi ki suune ye toote y'ettiyo ti tunda me, wo doŋ naabo doŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede dokkide y'a wiike kule k'erewo,¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Ki poone'ŋ duwo an eesiyo dokkide ti toote wede kadigi, saŋ duwo geŋ i ti koliyo eedaŋ maŋ, an d'eesiyo wede unse ye k'ita. Wo kee k'a buuhe toote kadigi k'ume k'ita.»

¹¹ Geŋ injino munda k'armika wede Isa y'ize ki poone, a Kana siido Galile. Y'an di gize toogadí, wo t'urzi geŋ sanalliyagí an di ziipe addaŋ a yode.¹² Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, meedí, zembadí ti sanalliyagí pay an di-diige ki geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke onniyo miibi.

† 1:51 1.51 Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

Lomme doŋ suuk t'adda booro Boy Raa

(*Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46*)

¹³ Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon maŋ, Isa y'a-gili Zeruzalem. ¹⁴ Y'iiney maŋ, yi-t'iide a booro Boy Raa, yi d'uuney doŋ k'owilte buŋgari, ki dambami, ki deere wo doŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo ti siidiyagi doolo pây, an isiyo suuk adda*.

¹⁵ Injino maŋ yi d'ize karre, y'an iise lommite. T'adda booro Boy Raa y'a ti'n tiipe pay ti dambamzaŋ wo ti buŋgarzaŋ me. Wo taabulyagi doŋ pelkiyto gurus geŋ y'an di gippirde, ti soŋkiyagaŋ a-zibbite. ¹⁶ Wo a doŋ k'owilte deere y'an di ruute, y'ede: «Suldugun en pay kun ti sokito t'enj me. Boy Meegó en, kun ti y'ise ume suuk ye.» ¹⁷ Aame geŋ kane sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geyyiso ere o d'ede kono boy kee Raa gette, nuŋ addó i n'aadumu†.»

¹⁸ Injino maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «K'ay isi munda k'armika wede a kize kee a-d'ede urzi k'aase kino.» ¹⁹ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Boy Raa en kun di-kossito, wo adda k'onniyo ado n'a y'ooziga.» ²⁰ Kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Boy Raa en duwo an iiziga adda k'ozzine ada pide makumu zoot miŋ, kee k'ede adda k'onniyo ado maŋ k'a y'ooziga?» ²¹ Wo Isa yi rootiyo Boy Raa tuddi batum. ²² Bini aame Isa y'inda wo yi-bilde maŋ, sanalliyagi an d'ilke a ono doŋ yi ruute geŋ me. Injino an d'umbe a ono doŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono doŋ Isa yi ruute.

Isa yi suune adde duwo pay

²³ Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y'aaze suldi k'armika baadaŋ duwo an di wulle, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode. ²⁴ Wo Isa yi ki zaapu addi a kane ye, kono kane pay yi'ni suune. ²⁵ Yoŋ geŋ wenda yi gi di kize ye a tukki kane me, kono adde duwo pay yoŋ yi'ni suune.

3

Isa ti Nikodem

¹ Aame geŋ i d'ede wedusu sundi Nikodem. Yode geŋ ti diine doŋ sudaŋ Pariziyen, wo ti diine deero Yawudiyagi pay. ² Onniyo soo a diddo maŋ, y'a iide y'a uuney Isa, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay suune kee'ŋ Raa yik'igibo dooyisadey. Wenda ti doolo yi k'aane yi ki t'ise ye suldi k'armika doŋ aa kee ki d'isiyo en me, aame Raa ti yode ye maŋ.» ³ Isa yi di ruute, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.» ⁴ Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedi, t'a ti y' t'ehe sey ko?» ⁵ Isa yi di'n gime onami, y'ede: «Derec injino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettye ye. ⁶ Munda wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yoŋ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yoŋ unde. ⁷ Kee k'elkite ye a ono doŋ n'a ruute, n'ede: "An un ti'n eho doolo geŋ me." ⁸ K'elko a maaye wede i baahu genno. Yi baahu k'ume wede aa addi i dehu, k'a olliga buukayi danjal wo ume y'ettiyo ti tunda wo y'ambe ki tunda'ŋ ki ki suune ye.

* **2:14** 2.14 Maale ti embi kane geŋ doŋ k'owilte an d'owilte a doŋ i-d'eliyo sedefe a Raa. Wo doŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romen ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romen ti k'ettiyo ye adda Boy Raa me. † **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

Geŋ inŋkino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toŋ maŋ.»

⁹ Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «De geŋ inŋkino mummino me?» ¹⁰ Inŋkino maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «De kee'ŋ wede dooyiso goole a siido k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko?» ¹¹ Derec inŋkino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munda wede ay suune wo ay kazita munda wede ay wulle, wo kun k'ambu ye a onamey d'ofŋ ay kazita me. ¹² Wo aame n'un rootiyo ti suldi d'ofŋ isiyo a siido toŋ kun k'ambu ye, de mummino kun d'amba me aame n'un ruuta ti suldi d'ofŋ a kandaane maŋ? ¹³ Wenda soo toŋ ti siido a kili kandaane umbo, daa ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno, ni ki d'igo t'awwa ye maŋ. ¹⁴ Aakede ti kaaga aŋ Muusa kane adda balda geŋ yi d'umbe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-dudde t'awwa*. Geŋ inŋkino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede enno toŋ maŋ, an ti'n dodda t'awwa kay, ¹⁵ kono wede tuuku yi ziipa addí a nuuno maŋ, y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. ¹⁶ Raa geŋ y'a giyye kine d'ofŋ duniya pay, y'aa t'igibo Ulí yoŋ soo d'anjŋal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oono lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ Raa y'igibo Ulí ki duniya kono y'a ki dekka booro ekki d'ofŋ duniya ye. Wo de yi y'igibo kono t'urzi yode d'ofŋ duniya an d'utte. ¹⁸ Wede yi ziipa addí a yode maŋ, booro ti ki y' seeda ye, wo wede yi ki ziipa addí a yode ye maŋ, booro ti y' ziida baa, kono yi ki ziipe addí a suma k'Ulo wede soo d'anjŋal ki Raa geŋno ye. ¹⁹ Toore y'a iido adda duniya, wo de toore'ŋ d'uwu an di y' giigira, an t'umbe zimolo kono kane

an isiyo naabo ere oldo. Geŋno urzi wede booro Raa t'a seeda wede me. ²⁰ Inŋkino maŋ wede tuuku y'isiyo munda wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo oldo gette, itadí i t'adfa. ²¹ Wo wede daayum y'isiyo naabo ere d'erec geŋ, y'a t'adde a toore kono d'uwu an di wolle naabadí ere d'erec gette, an t'eese yo eŋ wede Raa kotto.»

Isa ti Zaŋ Batis

²² Saŋ maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile ki siido Ziide. An di-guune angeŋno, wo Isa yi di'n suyyiso d'uwu batem. ²³ Aame geŋ Zaŋ Batis toŋ yi suyyiso pay d'uwu me a ume sundí Aynoŋ, goppon ti Salim, a ume geŋ ahu baadaŋ. Duwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem. ²⁴ Aame geŋ yoŋ Zaŋ an ki ti y' ziida danŋay ye botto.

²⁵ Inŋkino maŋ onniyo soo i d'iiziga niikiyo, sanalliyagi Zaŋ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileŋ a daana Raa me. ²⁶ Maŋ kane an di y'uuney Zaŋ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo gekoliyo, k'a ruutite taayadí geŋ, yode toŋ ankeŋno d'uwu y'anni suyyiso batem kay, wo ankeŋ d'uwu pay an ti dihima tuddí.» ²⁷ Maŋ Zaŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munda ye, daa Raa yi-k'ele ye maŋ. ²⁸ Kune toŋ maŋ kuudugun y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuŋ Almasi Raa yi biire ye. Nuŋ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode." ²⁹ Kun suune, wede i ziida erewo geŋ kulatú yode geŋno. Wo yo lanze kule k'ere geŋ y'a t'ohira a sirpadí, ulbí unŋe baadaŋ kono y'a olliga munda wede lanŋayí yi roota. Geŋ nuŋ toŋ

* **3:14** 3.14 Aame ti kaaga d'ofŋ k'Izirayel an t'udfo ti siido Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'udde mimbayi ulpi, an di'n ihite, d'ofŋ baadaŋ an t'inda. Aame an zuune oldikadaŋ maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkon miipo maala, k'a-dodfo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umba edayí yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oono bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

inŋino, ulbóŋ aase unŋe baadan a di ceere. ³⁰ Inŋino maŋ derec, yode geŋ sundí t'a ôole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

Wedede iido ti kandaane

³¹ Wede i dŋigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi jiiire dŋwo pay. Wo wede a siido geŋ, yoŋ a siido, wo onamí y'orbe toŋ ki suldi doŋ a siido. Wede yi dŋigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi jiiire dŋwo pay. ³² Yi kazita ti munda wede yi wulle wo y'illiga, wo wede a ambe onamí umbo. ³³ Wo wede y'umbe onamí geŋ, yi suune adda k'addí Raa yi rootiyo ono doŋ derec. ³⁴ Wede Raa y'igibo eŋ yi rootiyo ono Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziyatú. ³⁵ Meega Raa geŋ Ulí yi y' giyye, yi-d'ele suldi pay a beezí. ³⁶ Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-tuuga zaapu k'addí a Ulo Raa maŋ, lekkiyo gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a koonaa eedí.

4

Isa ti erewo ti siido Samari

¹ Isa geŋ y'a zuune Pariziyen an illiga dŋwo an rootiyo an'de, doŋ baadan yi-ti'n isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem i ceeriyo doŋ ki Zaŋ, ² wo kacin yo Isa geŋ dŋwo i'ni suyyiso batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanalliyagí. ³ Inŋino maŋ y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-gime ki siido Galile. ⁴ Wo ki Galile geŋ, i dehu y'a adde ti siido Samari. ⁵ Maŋ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari goppon ti doome wede Yakup yi-ele a ulí Yusup ti kaaga*. ⁶ A ume geŋ i d'ede osso Yakup y'ittiba. Isa y'iziro kee, y'iina a ume geŋno maŋ, y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a peedo t'ize diine.

⁷⁻⁸ Aame Isa yi-guune biza k'osso yi puukiyo geŋ, kane sanalliyagi an t'iide k'adda geeger an di deho munda k'ombo, maŋ i d'iido erewo

t'adda k'ille eesiyo k'ahu. Erewo gette Samariten. Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu, ni-ki sibe do.» ⁹ Inŋino maŋ tod'erewo ti di ruute, t'ede: «Mummino, kee Yawudusu de ki tondiyo ahu sobo a bey nuŋ Samaritenowo me?» Ki too maŋ kane Yawudiyagi an ki dehu an ki t'okkiye ye ti Samariten me. ¹⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koŋ mi y' suune munda wede Raa y'eliyo, wo wede i kin tondiyo ahu sobo me maŋ, a tonde ahu sobo miŋ koŋ a bey yoŋ me, wo y'aane yi di t'eele ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo.» ¹¹ Inŋino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso sohero de k'a t'oona ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo ti too me? ¹² Kunuŋ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso ettiyo ko? Yode batum y'a iibe, inŋizí wo ti maaladí pay me.» ¹³ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku y'iiba ahu k'osso enno maŋ, orme y'a yi seeda sey. ¹⁴ Wo wede y'iiba ahu doŋ nuŋ ni-t'ela maŋ, orme yi ki y' seeda ye baa. Ahu doŋ nuŋ ni-t'ela eŋ, a yode i di t'isa aa ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki daayum†.» ¹⁵ Inŋino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Wede no, ahu geŋ k'o eeli kono orme y'a ki n' seeda ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»

¹⁶ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi waaki kulayí, kun t'edi.» ¹⁷ Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ daa kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ onamí derec, mi rootiyo kulayí umbo me. ¹⁸ Koŋ mi zidde kuuli paat, wo wede kun lekkiyo ankenno eŋ kulayí ye. Mi ruute derec.» ¹⁹ Inŋino maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Galmeegó, nuŋ ni wolliyo maŋ, kee eŋ nebi. ²⁰ Ti kaaga mongidagey Samariten an uttile a Raa ekki mokolettiyo, wo kune Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32. † 4:14 4.14 Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

Raa a Zeruzalem.» ²¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no, m'ambo onamó, saṅ onniyo t'aana, aame geṅ kun k'ottila a Meega Raa ekki mukkolo ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye. ²² Kune Samariten kun ottilso a Raa wede kun ki y' suune ye, wo kaye Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi suune, kono wede a utta ḍuwo y'ettiyo ti di Yawudiyagi. ²³ Wo onniyo gette saṅ t'aana, wo tod'tiṅ t'iina, ḍoṅ ottilso a Meega t'addaṅ soo geṅ, an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa yi dehu, kono Meega yi dehu ḍoṅ ottilso inḱino. ²⁴ Raa yoṅ unde, wo ḍoṅ ottilso a yode geṅ an i-d'ottila ti toogo k'Unde Raa wo t'adde soo.» ²⁵ Maṅ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuṅ ni suune Almasi Raa yi biire saṅ y'a etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris) wo aame y'iina maṅ, sulḍi pay y'ay ti'n kizita.» ²⁶ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuṅ wede i rootiyo eṅ miṅ Almasi.»

²⁷ Inḱino maṅ sanalliyagi k'Isa an aa d'iina, wo an ziiḍa giggiraṅ aame an wulle Isa yi rootiyo t'erewo gettiyo maṅ, wo wenda soo toṅ ti diinayaṅ yi di roote umbo: «De ki dehu moo me ti bey k'erewo?» kunuṅ, «Kun rootiyo t'erewo moo me?» me. ²⁸ Inḱino maṅ erewo ti d'iili toolatú a biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger, t'iide'ṅ t'an di ruuto ḍuwo, t'ede: ²⁹ «Kun okki, kun wolla wenda enṅo kay, y'o-t'idḍipe itadó a sulḍi ḍoṅ n'ize pay me. Yode eṅ aasa Almasi Raa yi biire koo maṅ!» ³⁰ Maṅ t'adda geeger ḍuwo an di dihimo k'ume k'Isa.

³¹ Aame erewo t'ingile maṅ kane sanalliyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, k'edi ki ooma ḍo.» ³² Wo yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ombadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.» ³³ Maṅ kane sanalliyagi an di rootiso tuddaṅ, an'de: «Kunuṅ ombo wenda yi-t'eeley ko?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ombadó te isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo n'a-ti

ḍaṅge naabo ere y'o elo.» ³⁵ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Duwo an rootiyo, an'de: “Adda tere pide aasa k'ayḍu kollo.” Wo kun ollo, nuṅ n'un di rooto, kun ambo edagaṅ, kun wollo dombi an iine k'ayḍu. ³⁶ Wede ayḍu geṅ raṅṅadí y'a ti t'oone, wo inṅi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyḍa geṅ, kane miṅ pay ulbaṅ unse. ³⁷ Inḱino maṅ ono an rootiyo geṅ ḍerec: “Wede soo'ṅ ki korso wo wede soo'ṅ k'ayḍu me.” ³⁸ Nuṅ, n'un igibe ayḍu k'adda doome wede kune kun ki niibe ye, i dibire ḍoṅ doolo, wo kun aa di-guune a raṅṅadaṅ.»

³⁹ Inḱino maṅ kane Samariten ḍoṅ ti geeger gette, ḍoṅ baadaṅ an di ziipe addaṅ a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa yi-t'iidḍiba ita a sulḍi ḍoṅ pay t'ize geṅ me.» ⁴⁰ Geṅ inḱino kane Samariten geṅ an iina aame k'Isa maṅ, an di y' tommiyo, an'de y'a lekke ti kane. Maṅ yoṅ yi d'ize onniyo sire ti kane me. ⁴¹ A onniyo gette Isa y'an di'n duuye, wo a dooyisadí gette ḍoṅ baadaṅ a jiiire sey an di ziipe addaṅ a yode, a onamí ḍoṅ y'an gizite me. ⁴² Inḱino maṅ kane Samariten an i di ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe addey a Isa a ono ḍoṅ ay illiga kuudey, a ono ḍoṅ koṅ m'ay ruute ḍaṅṅal ye. Anḱeṅ ay zuune ki kotto yoṅ Wede k'Uttiyo ḍoṅ duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma
(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

⁴³ Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari maṅ, tiṅ geṅ y'a t'iiziga, y'a ingile ki Galile. ⁴⁴ Yode batum y'a ruute, y'ede: «Derec, nebi geṅ ḍoṅ a geeger y'a ihira ḍaṅṅal, onamí an k'olliga ye me.» ⁴⁵ Wo aame y'iiney Galile maṅ, kacinṅ kane ḍoṅ siidḍo geṅ an di y' ziiḍa bey sire, kono kane toṅ maṅ an iide tarnaape Pak ki Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo sulḍi ḍoṅ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape geṅ me.

⁴⁶ Saṅ maṅ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki siido Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime toote k'inṅi biṅ geṅṅo. A geeger Kapernayim i d'ede wede goole adda k'akuuma, uli tuddi eeni y'unto. ⁴⁷ Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile maṅ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo yi di tommiyo, y'ede: «Galmee'ki nuṅ, k'edi in ti deege Kapernayim. Ulo nuṅ tuddi eeni y'unto, ki di t'eley bee.» ⁴⁸ Maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune d'uwu enj, aame kun ki wulla suldi k'armika ye maṅ, kun ki zaapa addugun a Raa ye.» ⁴⁹ Wo yo wede goole geṅ yi-kod'dime, yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuṅ, in ti deege kotok, kono ulo nuṅ y'unto.» ⁵⁰ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Maṅ wede geṅ y'a umbe a ono doṅ Isa yi-ruute, wo y'a-gime. ⁵¹ Aame yoṅ a urzi geṅ, doṅ naabadí an aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá y'uune bee.» ⁵² Maṅ yoṅ y'anni tunde, y'ede: «A peedo t'ize muno ulo y'uune bee me?» Maṅ kane an di ruute, an'de: «Loho a peedo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.» ⁵³ Maṅ yo meek'ulo geṅ y'a zuune adda k'addi peedo gettiṅ a-t'iide a peedo ere loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá y'uune bee.» Inṅino maṅ ti onniyo gettiyo yode ti doṅ boozí pay an di ziipe addaṅ a Isa. ⁵⁴ Geṅ munda k'armika wede ki sirwe Isa y'ize a kamadí ti Ziide siido Galile.

5

Eliyo beeko a wede runḡuyun

¹ Bini maṅ tarnaape ki Yawudiyagi y'a uddé a Zeruzalem, wo Isa toṅ y'a gili. ² Wo a Zeruzalem geṅ, goppon ti biza bumbu* wede dambami an d'ad'diya, i d'ede togile k'ahu t'ono doṅ k'Eber an yi waaku Betzata. A biza togile geṅ an d'ize daabagi

deero† paat. [³ Adda daabagi geṅ doṅ k'eeni baadaṅ moonite. Onḡon koṅzayi, doṅ onḡon zoṅdaṅ unto, muṅkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu, ⁴ kono ume muno maṅ maaleeka Galmeega yi-ti d'eegu adda k'ahu yi di'n korre. Maṅ wede k'eeni wede i ti d'eegu ki poone geṅ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizi tuuku toṅ maṅ.] ⁵ Aame geṅ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziiḡa geṅ i-d'ede ozzine ada g'ado makumu gessire. ⁶ Aame Isa y'iiney aame geṅṅo maṅ, y'a yi wulle wede geṅ kaṅ moone, wo y'a zuune eenizi ti kaagine me. Maṅ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?» ⁷ Maṅ wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nuṅ, ki nuṅ oo d'ede wee wee i-ti'n sedde adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maṅ, wede doolo yi-ti d'eegu.» ⁸ Inṅino maṅ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ambo zaad'ayá, k'a enḡilo!» ⁹ A kaamiki geṅ wede y'a uune bee, y'a t'umbe zaad'ayí, yi-sooru y'a inḡile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. ¹⁰ Wede geṅ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maṅ an i-di ruute, an'de: «Anki onniyo ere ki puukiyadiṅ. A urzi k'oogiradiṅ a-k'ede urzi ki sarkiya zaade beezá ye.» ¹¹ Maṅ yoṅ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geṅ y'ede: “Ki t'ambo zaad'ayá, k'a enḡilo.”» ¹² Maṅ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute inṅino wee wee: “Ki t'ambo zaad'ayá, k'a enḡilo” me?» ¹³ Wo wede uune bee geṅ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine doṅ duuru anḡeṅṅo.

¹⁴ K'ita maṅ, wede geṅ Isa y'a y'uune adda booro Boy Raa. Maṅ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, anḡeṅ k'uune bee, wo k'ita k'isa old'iko

* **5:2** 5.2 Geeger ki Zeruzalem tod'tiṅ d'ooliyo ti waaya moṅgali awwa sohuru. Adda waaya moṅgali an d'id'dipe biza bumbiyagi baadaṅ k'ad'diya wo k'ettiyo. † **5:2** 5.2 Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi old'ali meeda uto ada gessat, wo yoṅ dookide kaṅ sire. Inṅino maṅ i d'ede daabagi deero paat addi sohuru, pide a kese wo soo a diine. Daabe geṅ toogadi mombayi t'umbey wo t'enṅo i di seefu.

ye, para maŋ a-d'aana munda wede ulsu a ceera eŋŋo sey.» ¹⁵ Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciŋ o ele beeko Isa.» ¹⁶ Inkiŋo maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerdiyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me. ¹⁷ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini aŋkeŋŋo. Nuŋ toŋ maŋ, n'a naabe.» ¹⁸ Aame deero Yawudiyagi an illiga inkiŋo maŋ, an d'iise dehutu k'urzi ki tówwadí, kono y'a ti diipidfa a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

¹⁹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munda wede n'isiyo geŋ ni wolliyo ki Meega y'isiyo. Munda wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'isiyo kay. ²⁰ Derec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite suldí pay doŋ yoŋ y'isiyo me. Suldí doŋ y'o kizita a ceera doŋ eŋŋo sey, wo kune kun seedfa giggirguŋ. ²¹ Wo aa Meega yi baldiya doŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a d'uwó doŋ aa addó i dehu. ²² Meega geŋ yi ki dekkiyo booro a tukki wenda ye, yoŋ y'o elo urzi dekkiyo booro a nuŋ Ulo, ²³ inkiŋo d'uwó pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.

²⁴ Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maŋ, yoŋ geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seedfa ye, yi t'udfde t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo. ²⁵ Derec inkiŋo wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina. Kane doŋ a d'aana Raa aa an t'inda

geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo doŋ illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum. ²⁶ Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwó geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a d'uwó kay. ²⁷ Derec, nuŋ wede an n'ehe aa uló wede eŋ, y'o d'ele toogo ki dekkiyo booro. ²⁸ Inkiŋo maŋ ulbuguŋ i t'oodde ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo doŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-balda. ²⁹ Aame geŋ doŋ ize beehiye'ŋ an di-balda, an t'ooná lekkiyo, wo doŋ ize oldiko an di-balda, booro t'anni seedfa. ³⁰ Nuŋ munda ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni dekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni dekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munda wede aa addó i dehu ye, n'aase munda wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

Duwo an rootiyo ono a tukk'Isa

³¹ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum maŋ, onamó d'uwó an k'ambe ye. ³² Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo, wo ni suune onamí doŋ yi kazita a tukki nuŋ geŋ derec. ³³ Kune kun d'igibe doŋ zina ki tukki Zaŋ Batis, wo yoŋ y'un di gizite ono doŋ derec a tukki nuŋ. ³⁴ Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo inkiŋo kono ni dehu kune kun d'utte. ³⁵ Zaŋ geŋ yoŋ aa biŋge oyyiso i tooriyo, wo kune kun d'iyye kun d'ize unsuwo ti yode k'onniyo miibi a toorayí. ³⁶ Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o d'ede suldí baadaŋ ti doolo sey a jiire doŋ Zaŋ yi gizite. Derec, naabo ere Meega y'o elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega. ³⁷ Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yoŋ wede kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume k'edayí ye, ³⁸ wo onamí i ki lekkiyo adda

k'addugun ye, kono kun ki ziipe ad-dugun a nuŋ wede y'igibo ye. ³⁹ Kun dooyiso baadan ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum. De kane geŋ miŋ an kazita a tukki nuuno. ⁴⁰ Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye. ⁴¹ Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi duwo ye. ⁴² Kune n'unni suune, geyyiso Raa a addugun umbo. ⁴³ Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun gi di'n ziidá ye. Wo wede doolo y'a etto ti suma yode geŋ, kun di y' seeda bey sire. ⁴⁴ Kune kun dehu duwo an un di'n t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo danjal kun ki ti dehu ye. De kun zaape addugun a nuŋ mummino? ⁴⁵ Kun elke ye unni sakiyey a daana Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa yode wede kune kun di ziipe elkisagun geŋno. ⁴⁶ Aame kun ziipe addugun a Muusa kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape addugun, kono yoŋ yi riije miŋ a tukki nuuno. ⁴⁷ Wo aame ono don Muusa yi riije geŋ kun k'umbe ye maŋ, kun d'ambe onamó mummino?»

6

Eliyo k'ombo a kuuli dupu paat
(*Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44;*
Lik 9.10-17)

¹ Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti diipida ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo bar ki Tiberiyat. ² Wo don baadan an di y' diine kono an wulle sulfi k'armika don y'isiyo a don k'eeni geŋno. ³ Maŋ Isa ti sanalliyagi an aa di gili eego makkolo, an di-guune. ⁴ Onniyto gette tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. ⁵ Isa yi zibbe edayi maŋ, yi woliyo don duuru baadan an'tiyo tuddan. Maŋ yi di ruute Pilip, y'ede: «De a too me in d'owila mappa, in an t'ela don duuru kino ga ooma me?» ⁶ Isa

yi-rootiyo a Pilip inkiyo yi deediyo addi, yi roota moo me. Wo ki yode Isa maŋ, yi suune munda wede y'aasa me. ⁷ Maŋ Pilip yi di'n gime onami, y'ede: «In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila mappa pay toŋ maŋ, a t'ide dey ko wede soŋ yi-t'oone boolo boolon me?» ⁸ Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede: ⁹ «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezi mappa paat an iidiba ki orz ti puuni sire, de geŋ a t'ide moo a don duuru eŋ me?» ¹⁰ Inkiyo maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ soole baadan. Maŋ duwo suma dupu paat geŋ an di-gundite adda. ¹¹ Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute koduwo a Raa, y'an di-dikkida a don duuru geŋno. Wo puuni toŋ y'a-t'ize inkiyo kay, an d'iimi, an d'isse a uupite. ¹² Aame duwo pay geŋ an iimi an issite maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Ombo ere uupite kun ti tussi mentú ye.» ¹³ Maŋ kane an ti-tusse, an d'uune dappa koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa paat ki orz wede duwo an d'iimi geŋ me. ¹⁴ Aame don geŋ an wulle munda k'armika wede Isa y'ize geŋno maŋ, an'de: «Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti kaaga y'a etto k'adda duniya.» ¹⁵ Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a t'irga siidi k'ekki makkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu
(*Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)*

¹⁶ A tukki lohe maŋ, t'ekki makkolo sanalliyagi an di-diiigo biza bar. ¹⁷ An di-gili adda tooko kono an di-doopida ki geeger Kapernayim ti dar bar ti nee. Ume y'ize didfo, wo Isa yi ki'n uuna ye botto. ¹⁸ Aame kane adda k'ahu geŋ i d'iiziga maaye baadan, ahu i-kolzite. ¹⁹ An ize suma kubbaara paat zoot maŋ, an woliyo'ŋ Isa yi sooru t'ekk'ahu,

* **6:7** 6.7 Tamma meeda sire: Tamma soo i-kaza ranŋa naabo k'onnu soo ki wedusu. Anki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada pife.

y'ettiyo tuddaŋ. Maŋ orgiso t'anni ziida kono an ki zuune ye ettiyo geŋ Isa me. ²⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgide ye, eŋ nuuno!» ²¹ Aame geŋ an dehu y'a di kili ti kane adda tooko, wo kaciŋ taŋ booloŋ an iina zeŋge ki siido ere an d'ette.

Ombo ere ettiyo ti kandaane

²² Soggo maŋ kane duwo doŋ uupe ti zeŋge bar t'inno geŋ, an wulle tooko tiŋ soo daŋŋal. Sanal-liyagi an di-gili, wo Isa ti kane yi k'ingile ye, an ingile siidaŋ. ²³ Wo saŋ maŋ i d'iina tookiyagi ti Tiberiyat, a ume wede duwo an d'iimi mappa wede Galmeega y'a ruute koduwo a Raa geŋno. ²⁴ Aame kane duwo geŋ, an wulle Isa ti sanal-liyagi kane umbo maŋ, an aa di-giliti adda tookiyagi geŋno, an d'umbe Kapernayim dehu k'Isa.

²⁵ Aame an ti diipida maŋ, an di y'uune ti dar bar ti nee, wo an di y'tunde, an'de: «Wede dooyisadey, de kee k'iina a eŋ woogo me?» ²⁶ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inokino wo n'un di rooto: Kune kun ni dehu kono kun zuune ita suldi k'armika geŋno ye. Kun ni dehu kono n'un d'ele mappa kun d'iimi, kun d'isse geŋno. ²⁷ Kun naabe ki ombo ere i-ti lattiya gettiyo ye, wo de kun naabo ki ombo ere un t'ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'un t'ela. Derec, Meega y'a ti ziipe tampo ki toogadi a nuuno.» ²⁸ Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Ay d'ise mummino kono ay di naabe naabo ere Raa yi dehu te?» ²⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Naabo ere Raa yi delliyo kune kun d'ise te, kun zaape addugun a yo wede yode batum y'igibo.» ³⁰ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Munda k'armika miŋ tuuku me kee k'isa ay di wolla, wo ay di zaapa addey a kee me? Naabo tiŋ k'isa tuuku te? ³¹ Ti kaaga toŋ moŋgidagiŋ aame kane adda balda geŋ an iimi

ombo ere sundutu mann, aa an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Y'an ele ombadaŋ iido ti kandaane†.» ³² Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inokino wo n'un di rooto: Ombo ere iido ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo Meego y'un eliyo ombo ere ki kotto, ettiyo ti kandaane. ³³ Ombo ere Raa y'eliyo, tod'te ti diigo ti kandaane, ti d'eliyo lekkiyo a doŋ duniya pay.»

³⁴ Inokino maŋ an i-di ruute, an'de: «Galmeegey, ombo gette k'ay eeli ki daayum.» ³⁵ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ ombo ere ti d'eliyo lekkiyo. Wede y'iido tuddo maŋ, mosogo ti ki y' seeda ye ki daayum. Wo wede yi ziipa addi a nuŋ maŋ, orme yi ki y' seeda ye ki daayum. ³⁶ Wo de n'un ti y' ruute: kun wulle toŋ, kun ki ziipe addugun a nuŋ ye. ³⁷ Kane doŋ pay Meega y'o eliyo eŋ, an d'etto ki tuddo. Wo wede ettiyo ki tuddo geŋ, ni ki y' kiigira ye. ³⁸ Nuŋ n'iido ti kandaane n'a k'ise naabo ere aa addo i ki dehu ye, n'aase naabo ere aa wede i n'igibo yi dehu. ³⁹ Wo naabo ere ki wede i n'igibo yi dehu ettiyo: kane doŋ y'o elo eŋ, soo toŋ ni ki dagga ye, wo n'a ti'n balda pay a onniyo k'ita maŋ. ⁴⁰ Eyye, ettiyo naabo ere Meego yi dehu te: kane doŋ pay an ti gima edayan ki tukk'Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an t'ona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ onniyo k'ita maŋ n'a ti'n balda.»

⁴¹ Aame Isa yi ruute, y'ede: «Nuŋ ombo ere i diigo ti kandaane» geŋ, kane Yawudiyagi an illiga maŋ, an d'orbe sunni sunni ti tuddaŋ kono yode, ⁴² wo an di ruute, an'de: «Yode eŋ Isa ulo Yusup ye ko? Meegi ti meedi toŋ in'ni suune enno. De yi rootiyo yi diigo ti kandaane mummino?» ⁴³ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orba sunni sunni ti tuddugun ye. ⁴⁴ Wenda soo toŋ y'a etto ki tuddo ti siidi umbo, daa ki Meega wede i n'igibo y'a ki y'irgo ki tuddo

† 6:31 6.31 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

ye maṅ. Wo nuṅ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁴⁵ Ono eṅ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Doṅ pay an t'oona dooyiso ti Raa‡." Inkiṅo maṅ wede tuuku y'illiga ono Meega wo y'a ziida a dooyiso gettiyo maṅ, y'a etto ki tuddó. ⁴⁶ Wenda soo toṅ i wulle Meega umbo, daa ki wede iido ti dfaana Raa ye maṅ. Yode dfaṅal i yi wulle Meega me. ⁴⁷ Derec inkiṅo wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addi a nuṅ maṅ, yode geṅ y'uune lekkiyo ere ki daayum. ⁴⁸ Nuṅ miṅ ombó ere i d'eliyo lekkiyo. ⁴⁹ Ti kaaga mongidagun an iimi ombó sundutú mann a balda toṅ, an t'inda, ⁵⁰ wo de ombó ere ti d'igo ti kandaane ette, tod'te wede y'iima maṅ, yi ki t'inda ye. ⁵¹ Nuṅ miṅ ombó ere i d'eliyo lekkiyo, i d'igo ti kandaane. Aame wede y'iima ombó ettiyo maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo ombó ere n'an t'ela tod'te tukiṅadó, n'an t'ele kono d'wo pay an t'oona lekkiyo.»

⁵² A onamí geṅ kane Yawudiyagi an d'iise niikiyto ti tuddaṅ, an'de: «Mummino me wede eṅ y'in t'ela tukiṅadí in d'aadima me?» ⁵³ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkiṅo wo n'un di rooto: Aame kune kun k'iifima tukiṅo ki nuṅ wede an n'ehe aa uló wede eṅṅo ye, wo kun k'iiba puuzadó ye maṅ, lekkiyo kun ki ti t'oona ye. ⁵⁴ Wede y'iifima tukiṅadó wo y'iiba puuzadó maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo y'inda toṅ maṅ nuṅ onniyo k'ita n'a ti y' balda. ⁵⁵ Derec, tukiṅadó tod'te ombó ere ki kotto, wo puuzadó sofo ere ki kotto. ⁵⁶ Wede y'iifima tukiṅadó wo y'iiba puuzadó maṅ, y'a lekka kettiyo ti nuṅ, wo nuṅ n'a lekka kettiyo ti yode. ⁵⁷ Meega wede i n'igibo, yoṅ yi lekkiyo zeere, wo nuṅ toṅ ni lekkiyo zeere t'urzi yode. Geṅ inkiṅo wede y'iifima tuddó maṅ, y'a lekka zeere t'urzi nuuno

kay. ⁵⁸ Wo ombó ere i d'igo ti kandaane ette: Tod'te aa ombó ere sundutú mann, mongidagun doṅ ti kaaga an d'iimi gettiyo ye. Ombó gette an d'iimi toṅ an t'inda. Wo wede y'iima ombó ere nuṅ n'eliyo ettiyo maṅ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.» ⁵⁹ Ono geṅ Isa yi ruute a Kapernayim, aame yi dooyiso d'wo a boy wede Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi ongo an t'irga ti tukk'Isa

⁶⁰ Aame kane sanalliyagi an illiga Isa yi ruute inkiṅo maṅ, ongoṅ an'de: «Onamí eṅ i jiire eego, inkiṅo wee wee a ambe me?» ⁶¹ Yode Isa y'a zuune t'adda k'addi sanalliyagi geṅ an orbe sunni sunni ti tuddaṅ a ono doṅ yi ruute geṅ me, maṅ y'an di ruute, y'ede: «Onamó eṅ kune un uuṅe de? ⁶² Aame kun wulla nuṅ wede an n'ehe aa uló wede eṅ, ni-gila k'awwa k'umayó ti poone maṅ, kun t'eesa moo me? ⁶³ Eliyo lekkiyo a d'wo Unde Raa, wo naabo gette wede tudde yi k'aane yi ki-t'ise ye. Ono doṅ n'un ruute geṅ, kane an'tiyo ti Unde Raa wo an d'eliyo lekkiyo. ⁶⁴ Wo de ti diinagun doṅ ongoṅ an ki ziipe addaṅ a nuṅ ye.» Wo geṅ Isa y'ni suune t'ume k'eesiyo too kane doṅ i ki ziipe addaṅ a yode ye, wo wede a yi t'ela a bey doṅ k'olmidayi me. ⁶⁵ Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geṅ inkiṅo kono kamo n'un ruute, wede ti siidi yi k'aane yi k'etto tuddó ye, aame Meega yi-ki t'ihina urzi ye maṅ.»

⁶⁶ Aame yi ruute inkiṅo maṅ, kane sanalliyagi baadaṅ an di lidde ti tuddi, an d'iili daaniyadi te. ⁶⁷ Inkiṅo maṅ Isa y'an di ruute sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, y'ede: «Wo kune toṅ, kunuṅ kun dehu kun ti ledde pay ko?» ⁶⁸ Maṅ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay d'ette k'ita k'aaye? Kee onamá i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum me. ⁶⁹ Kaye

‡ 6:45 6.45 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

ay ziipe addey a kee, wo ay su-
une kee Wede kamilen Raa y'igibo.»

⁷⁰ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune
koomat makumu sire geɗ, unni biire
nuuno ye ko? Wo de wede soo ti
diinaguɗ yonɗ ulo Meeda siitandani.»

⁷¹ Isa yi rootiyo inkiino ti Ziidas ulo
Simo Iskariyot, wede ti diine sanal-
liyagi kane koomat makumu sire, a
y'owila a bey donɗ k'olmidayí.

7

Zemba k'Isa an ki ziipe addan a yode ye

¹ Aame geɗ Isa yonɗ daayum a
siido Galile, yi sooru, yi d'ambu
kenno kenno. Yi ki dehu y'a k'ozirte
adda siido ki Ziide ye, kono deero
Yawudiyagi an yi dehu ki towwadí.

² Aame geɗ tarnaape Yawudiyagi
sundi soo tarnaape ki daabagi* geɗ
gopponɗ. ³ Inkiino manɗ zemba k'Isa
an i di ruute, an'de: «T'enɗ ki t'oozo,
k'enɗilo ki siido Ziide kono sanal-
liyagá donɗ a ummey tonɗ manɗ, an
di wolle naabo ere k'isiyo gette.

⁴ Aame wede yi dehu duwo an di y'
suune manɗ, yi k'ombida ye naabo
ere yi d'isiyo te. Wo kee k'isiyo suldi
k'armika geɗ beehiye'ɗ, donɗ duniya
pay an di wolle, wo an gi-di suune.»

⁵ Kaciɗ kane zemba k'Isa tonɗ an ki
ziipe addan a yode ye. ⁶ Manɗ Isa
y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ peedádo
ti k'iide ye botto. Kune peedaguɗ
tod'te daayum koduwo. ⁷ Kune donɗ
duniya an un ki'n kiigira ye. Wo nuɗ
an ni koogire kono n'an t'oodibe ita
a naabadaɗ ere an isiyo oldo gettiyo.

⁸ Kune tarnaape kun ti kolo. Nuɗ ni
ki kili ye kono peedádo ti k'iide ye
botto.» ⁹ Aame y'an ti ruute inkiino
manɗ, yonɗ y'a uupe a siido Galile.

*Dooyiso k'Isa a tarnaape ki
daabagi*

*Dooyiso k'Isa a tarnaape ki
daabagi*

¹⁰ Aame zembadí an ti gili tar-
naape manɗ, saɗ manɗ yode tonɗ y'a-
gili, wo kanɗ ombide, wenda soo tonɗ
i ki y' wulle ye. ¹¹ Adda tarnaape geɗ
kane deero Yawudiyagi an di y' de-
hutu, an'de: «De Isa miɗ a too me?»

¹² Wo kane donɗ duuru geɗ an di
niikutu ti tuddanɗ. Donɗ onɗonɗ an'de:
«Yonɗ wede isiyo beehiye.» Wo donɗ
sonɗ an'de: «Ato, yonɗ yi ti daggiya
duwo.» ¹³ Wo ti diinayanɗ geɗ wenda
y'a roote ti golla awwa umbo, kono
an orgiso a deero Yawudiyagi.

¹⁴ I t'innite iina diine tarnaape
manɗ, Isa y'a t'iide booro Boy Raa,
y'a iise dooyiso duwo. ¹⁵ A dooyisadí
gette kane deero Yawudiyagi an
ziida giggiranɗ, an'de: «Mummino
me wede enɗ yi ki duuye tunda ye,
wo yi suuniyo ono mattup kino me?»

¹⁶ Manɗ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Dooyiso ere ni dooyiso ette ti su-
uniyo nuuno k'eedó ye. T'ettiyo ti
Raa wede i n'igibo. ¹⁷ Aame wede
yi dehu y'aase naabo ere Raa yi
dehu manɗ, y'a ti suune dooyisadó
te. Dooyisadó ettiɗ t'ettiyo ti Raa
kununɗ, ni rootiyo ti suma nuuno
k'eedó ko? ¹⁸ Wede geɗ aame yi
rootiyo ti suma yode k'eedí manɗ,
geɗ yi dehu duwo an di y' t'imme.
Wo wede yi naabiya a suma wede
i y'igibo manɗ, wede geɗ yi rootiyo
ono donɗ derec, munda wede di yode
ki diine ye umbo. ¹⁹ Ki kotto kune un
ele oogoro Muusa, wo kune wenda
soo tonɗ a seeda aa oogoro ti rootiyo
umbo. De ki moo me kun dehu kun
di n' t'iide me?» ²⁰ Kane donɗ duuru
an i-di ruute, an'de: «Kee a-d'ede
siitan a eedá ko? Kununɗ wee wee
i dehu towwadá me?»

²¹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuɗ
n'ize munda k'armika soo danɗal,
wo kune pay kun ziida giggir-
guɗ. ²² Waldu ponde gette t'iise ti
mongidaguɗ ti kaaga to, ti k'iise ti
Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi

* **7:2** 7.2 Tarnaape ki daabagi en tarnaape ki Yawudiyagi an d'isiyo onniyo gessire adda k'ozzine me. An t'adfiya paate, an d'isiyo daabagi ki puutagi k'inda, kono an d'elkiyo a ozzinagi don maawanɗ ti kaaga an likkito a balda. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

ki walɗu k'inni kuuli. Maŋ onniyo ere ki puukiyadiŋ toŋ kune kun di walɗu ponde me. ²³ Wo aame ulo'ŋ onniyo walɗu pondayi a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun di walɗu kono kun aa ki ti doopida oogoro Muusa ye maŋ, ɗe ki moo me kune kun di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ me? ²⁴ Kun ɗekke booro a munda wede kun woliyo t'edagun ye, wo ɗe kun ɗekko booro ere ki diine.»

²⁵ Doŋ ongo ti siido Zeruzalem geŋ an di rootiyo, an'ɗe: «Eŋ miŋ wede an dehu ki t'owwadi ɗey? ²⁶ Kun wollo ɗo yi d'orbe a ɗaana ɗuwo daa k'ombide, wo wenda i di roote umbo. Kunuŋ ɗoŋ deero an yi zuune eŋ Almasi Raa yi biire ko? ²⁷ Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire ettiyadi gette y'etto ti tunda, wenda soo toŋ umbo a suuna itadi me, wo yode eŋ itadi in ti suune.»

²⁸ Inkiŋo maŋ Isa yi dooyiso a booro Boy Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune ɗuwo eŋ, kun'ɗe nuŋ kun ni suune, wo kun suune itado. Para maŋ ni k'iido ti suma nuuno k'eedo ye, wo yo wede i n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, miŋ kun ki y' suune ye. ²⁹ Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.» ³⁰ Inkiŋo maŋ kane an di dehu urzi seeduzi, wo wenda soo toŋ a ette a yi seeda umbo, kono yoŋ onniyadi ti k'iide ye botto. ³¹ Aame geŋ ɗoŋ baadan ti diine ɗoŋ duuru an di ziipe addan a yode, wo kane an di ruute, an'ɗe: «Almasi Raa yi biire y'iido toŋ maŋ, y'aasa suldi k'armika baadan a ceera wede enno ɗey?»

Agisa ɗuwo ki seedu k'Isa

³² Maŋ kane Pariziyen an d'illiga ono ɗoŋ, ɗoŋ duuru an orbe sunni sunni a tukk'Isa geŋ me. Inkiŋo maŋ kane Pariziyen ti deero ɗoŋ

sedeke an d'igibe ɗoŋ i boohiyo Boy Raa ki seedu k'Isa. ³³ Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune onniyadi oo guute baata, saŋ maŋ n'a-kima k'ume wede i n'igibo. ³⁴ Kune kun di n' deha wo kun ki n' t'oonaye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ, kun k'aana ettiyo ye.» ³⁵ Inkiŋo maŋ kane Yawudiyagi an di ruute diinayan, an'ɗe: «De y'a amba miŋ, ki too me in gi di y' t'oonaye me? Y'a engila ki tukki Yawudiyagi ɗoŋ i-tiipe an lekkiyo adda diine ɗoŋ Yawudiyagi ye geŋno ko? Kunuŋ y'a dooyey ɗoŋ Yawudiyagi ye ko? ³⁶ Ono ɗoŋ yi rootiyo, y'ede: “Kun di n' deha wo kun ki n' t'oonaye” wo “ume wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana ettiyo ye”, miŋ i-kaza moo me?»

Ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo

³⁷ Onniyo ere ki dangu tarnaape gette, tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette Isa y'a t'iiziga kaŋ ohire, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede orme yi y' ziida maŋ, y'edi tuddo yi-siba. ³⁸ Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'ɗe: “Y'a t'isa aa ersa k'ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo okko baadan t'adda k'addi.”» ³⁹ Isa yi rootiyo inkiŋo ti Unde Raa ere Raa y'an t'ela a ɗoŋ i ziipe addan a yode. Aame geŋ Raa y'an k'ele Undi ye botto a ɗuwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki daryikadi ye botto.

Kono k'Isa ɗuwo tuddan an ti t'ihinte

⁴⁰ Doŋ ongo ti diine ɗoŋ duuru geŋ an illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'ɗe: «Wede eŋ ki kotto yoŋ nebi wede an ruute a etto.»

⁴¹ Ongo soŋ an'ɗe: «Eŋ Almasi Raa yi biire.» Wo ɗe ɗoŋ ongo an'ɗe: «Almasi Raa yi biire geŋ y'a addo ti Galile, i k'ise ye! ⁴² Ki kotto an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'adda

† **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ **7:40** 7.40 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18.

ti biza bumbū mozigo Dawut, wo an yi t'eha a Betilehem siido ere an d'eha Dawut.»⁴³ Inḱino maṅ kono k'Isa geṅ, ḁuwo tuddaṅ an ti-t'ihinte.⁴⁴ Doṅ oṅgo ti diinayaṅ geṅ an dehu seeduzi, wo wenda soo toṅ a t'ooziga a yi seeda umbo.

⁴⁵ Aame geṅ doṅ i boohiyo Boy Raa, kane an igibe ki seedu k'Isa geṅ, an di-gimo. Maṅ kane deero doṅ sedefe ti Pariziyen an di'n tunde, an'de: «De moo me kun ki y' ziido ye me?»⁴⁶ Maṅ kane doṅ i boohiyo Boy Raa an'de: «Wede eṅ me, wede tudde a roote ono aa yode umbo.»⁴⁷ Maṅ kane Pariziyen an an di ruute, an'de: «Kune toṅ maṅ y'un ti'n diggo pay ko?»⁴⁸ Kunuṅ kun wulle ko? Ti diine deero Yawudiyagi ise Pariziyen wede soo i ziipe addi a yode me!⁴⁹ Kun woliyo kane doṅ ambu ono yode geṅ, kane oogoro an ki ti suune ye, duudiyo Raa a eedaṅ.»

⁵⁰ Nikodem yoṅ ede, yoṅ wede ti diine Pariziyen, yode wede onniyo soo y'a uuney Isa a diddo geṅ, y'an di ruute, y'ede: ⁵¹ «A urzi k'oogiradiṅ, wede daa k'ollige bizi wo daa suuniyo munda wede y'ize geṅ, booro ti y' seeda ko?»⁵² Kane an i di'n gime onami, an'de: «Kee toṅ ti siido Galile pay ko? Ki wollo mattup k'ono Raa ki koduwo, ki t'oono ko nebi ti siido Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatú

[⁵³ Inḱino maṅ an di-tiipe wede tuuku toṅ y'a aahe boozí boozí.

8

¹ Wo Isa y'a ingile k'ekki mukkolo k'Inda k'Olibiye. ² Soggo ti sohe walak maṅ, Isa y'a-gimo ki booro Boy Raa, wo doṅ baadaṅ an d'iido tuddi. Inḱino maṅ y'a-guune, y'an di'n iise dooyiso. ³ Aame geṅ doṅ suuniyo k'oogoro ti Pariziyen, an ziido erewo an aa ti ziido ti moone ti kule bakatú, an di-t'iido k'ume k'Isa, an ti-t'ihira a daana duwo

pay⁴ wo an i di ruute a Isa, an'de: «Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziido ti moone ti kule bakatú. ⁵ Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in riije ti kaaga y'ede, erayi doṅ isiyo kino eṅ, ki t'owwo ki kakkisa ti mongali*. Wo ki kee maṅ, k'ede moo me?»

⁶ An rootiyo inḱino an i ekkiyo ikka, kono an di y' seeda t'ono. Maṅ Isa y'a t'uttile, yi-reekiso yelagi a siido. ⁷ Kane an koddime tondisadi, inḱino Isa y'a t'umbe eedi, wo y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguṅ eṅ wede yi k'isiyo oldfiko ye maṅ, yi ambo mukkolo, y'a ti seddo ki poone.»⁸ Maṅ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagi a siido. ⁹ Aame an illiga Isa yi ruute inḱino maṅ, kane doṅ duuru an d'iise engilsito soo me k'ita bakadi bakadi, iise ti g'oldali bini a-t'iide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti d'ohire a daanadi. ¹⁰ Inḱino maṅ Isa y'a t'umbe eedi, wo y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, doṅ i ki'n ziido'ṅ kane too me? Wenda soo toṅ a roote koṅ booro ti ki'n ziida umbo ko?»¹¹ Maṅ ti di'n gime onami, t'ede: «Wenda soo toṅ umbo, Galmee'ki nuṅ.» Inḱino maṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuṅ toṅ maṅ ni ki dekke booro eedi ye. Mi t'oozo, m'engilo wo m'isa oldfiko ye baa.»]

Isa yoṅ toore a duniya

¹² Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuṅ miṅ wede i d'eliyo toore a doṅ duniya pay. Wede yi ni diina maṅ, y'a t'oono toore wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo ye.»

¹³ Maṅ kane Pariziyen an i di ruute, an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee batum geṅ, onama ay k'ambe ye.»

¹⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuṅ ni kazita ono a tukki nuuno batum toṅ maṅ, onamo derec kono ni suune ti too me n'iido me, wo ume n'ambe me. Wo de kune, kun ki suune ye ume wede n'iido, wo n'ambe ki tunda me. ¹⁵ Kune kun dekkiyo booro a suuniyo ere ki kune doṅ tudde. Nuṅ a tukki wenda soo

* 8:5 8.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22.

toṅ ni ki dekkiyo booro ye. ¹⁶ Wo aame ni dekkiyo booro maṅ, ni dekkiyo derec kono nuṅ siidó ye. Ay dekkiyo booro soo ti Meega wede i n'igibo me. ¹⁷ Ono eṅ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragun, an'de: "Doṅ sire an rootiyo onaman i t'iide kaṅ soo maṅ, geṅ onaman derec†." ¹⁸ Nuṅ ni kazita ono a tukki nuṅ batum, wo Meega wede i n'igibo toṅ, yi kazita ono a tukki nuṅ kay.» ¹⁹ Inkiyo maṅ kane an i di ruute, an'de: «De Meegá too me?» Maṅ Isa y'an di'n gime onaman, y'ede: «Nuṅ kun ki n' suune ye, wo Meegó toṅ kun ki y' suune ye. Aame nuṅ kun ni zuune maṅ, Meegó toṅ kun di y' suune.»

²⁰ Isa yi ruutite ono geṅ aame yo a booro Boy Raa, yi dooyiso goppon ti ume wede duwo an di boohiyo korbite Boy Raa. Wo wenda soo toṅ a yi seeda umbo kono yoṅ onniyadi ti k'iide ye botto.

Ono k'Isa a engilsadi

²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuṅ n'engila, wo kune kun di n' deha, wo de kun aa di t'inda ti oldikagun a eggun. Ume wede n'ette eṅ, kun k'aane ettiyo ye.» ²² Inkiyo maṅ kane Yawudiyagi an di ruute tuddan, an'de: «Kunuṅ yi rootiyo inkiyo y'a t'ida tuddi ko, yi rootiyo: "Ume wede n'etta eṅ, kun k'aane ettiyo ye" me?» ²³ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune'ṅ ti dandí a duniya, wo nuṅ ti kandaane t'awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuṅ ki duniya ettiyo ye. ²⁴ Kono k'inkiyo n'un di ruute kun di t'inda t'oldikagun a eggun me. Aame kun k'ambu "nuṅ miṅ nuṅ" ye maṅ, kune kun di-t'inda ti oldikagun a eggun.» ²⁵ Maṅ kane Yawudiyagi an di y' tunde, an'de: «De kee miṅ wee wee?» Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ n'un ti gize tuddó t'ume k'eesiyo to. ²⁶ Nuṅ oo d'ede

ono ki rootiyo a ekki kune, ti suldi doṅ n'a dekke booro eggun toṅ baadan, wo wede i n'igibo'ṅ yoṅ yi rootiyo ono doṅ derec, wo ni kazita a duwo pay munda wede n'ollige ti bize yode Raa.»

²⁷ Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye y'an rootiyo ti Meega me. ²⁸ Inkiyo maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuṅ wede an n'ehe aa ulo wede eṅ, kun ti n' ziipa t'awwa‡ maṅ, kun di'n suuna eṅ "nuṅ miṅ nuṅ". Wo kun di suuna munda wede ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye, ni rootiyo munda wede Meega yi ni duuye. ²⁹ Wo yo wede i n'igibo geṅ, yoṅ ti nuuno. Yi ki n'ooliyo siidó ye, kono nuṅ n'isiyo daayum munda wede ulbí i-d'ise unse.» ³⁰ A ono doṅ Isa yi ruute geṅ, doṅ baadan an di ziipe addan a yode.

Doṅ eedan toore ti doṅ adda buliko

³¹ Maṅ Isa y'an di ruute a Yawudiyagi doṅ i ziipe addan a yode, y'ede: «Aame kun lekkiyo kettiyo a onamó maṅ, kune sanal-liyagó ki kotto. ³² Aame geṅ derec kun di suuna, wo derec gette t'un di'n isa doṅ eedan toore.» ³³ Maṅ kane an i di ruute, an'de: «Kaye ita k'inṅi k'Ibirayim, buliko a wenda kaṅ soo toṅ ay k'ize ye. De k'ay di rootiyo kun t'isa doṅ eedan toore mummino?» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inkiyo wo n'un di rooto: Wede isiyo oldiko geṅ yoṅ bule k'oldiko. ³⁵ Wede bule geṅ yi ki lekka daayum adda boy ye, wo ulo boy geṅ yoṅ miṅ daayum y'a lekka adda boy. ³⁶ Aame Ulo Raa y'un ti'n iza eggun toore maṅ, kune kun t'isa ki kotto doṅ eedan toore. ³⁷ Nuṅ ni suune kune ita k'inṅi k'Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi tôwwadó kono onamó geṅ kun k'ambu ye. ³⁸ Munda wede

† **8:17** 8.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15. ‡ **8:28** 8.28 Kun ti n' ziipa t'awwa: I-kaza aame Isa Almasi an ti y' tiika ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaṅ tontilko, wo Meegi yi y'umba k'awwa ki kandaane maṅ.

nun ni rootiyo, ni wullo ki Meegó. Wo kune kun isiyo munda wede meegugun y'un ruute.»³⁹ Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye meegey Ibirayim.» Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto aame kune inŋi k'Ibirayim maŋ, kun d'ise naabo ere aa yon y'aaze.⁴⁰ Nun n'un ruute ono don derec n'illigo ti Raa ton, anken kun di dehu urzi towwadó. Wo inŋino me Ibirayim yi k'ize ye.⁴¹ Kune kun isiyo naabo ere ki meegugun.» Maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kaye inŋi don ki bande ye, Meegey soo, yode Raa.»

⁴² Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame Meegugun Raa ki kotto maŋ, nun kun di n' geyye kono nun n'udfo min ti Raa, wo n'iido kenno t'urzi yode. Ni k'iido'ŋ ti toogo k'eedó ye, yode i n'igibo me.⁴³ Moo me ono ni rootiyo itadan kun ki'n suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun k'olliga ye onamó me.⁴⁴ Kune meegugun Meeda siitandani, wo kun dehu kun d'ise naabo ere meegugun yi dehu. Yon t'ume k'eesiyo to, naabadí towwo duwo. Munda wede derec yi k'isiyo ye, kono derec di yode umbo. Aame yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addi pay, kono yon wede lohito, wo yon meeki lohito k'ono.⁴⁵ Wo kono nun ni rootiyo ono don derec gen, onamó kun ki d'ambu ye.⁴⁶ Wee wee t'adda diinagun en aane i roote nun ni ize oldiko me? Wo de aame ni rootiyo ono don derec maŋ, ki moo me onamó kun ki d'ambu ye me?⁴⁷ Inŋino maŋ wede yon ki Raa gen y'a olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

⁴⁸ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá gen, derec ye ko?»⁴⁹ Isa y'an di-gime onaman, y'ede: «Nun oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma Meegó, wo kune kun

di-toogiyo ki tammadó me.⁵⁰ Nun ni ki dehu tamma tuddó ye, wo wede ede i dehu tammadó me, yon gen wede dekkiyo booro.⁵¹ Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye.»

⁵² Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Anken kaye ay zuune baa, kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda ti kaaga wo nebiyagi ton an t'inda, min kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ, kudic unto yi ki ti wolla ye."

⁵³ Kee'ŋ goole ki ceere meegey Ibirayim wede inda, ti nebiyagi don i t'inda ko? Kunun k'elkiyo kee wee wee?»⁵⁴ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nun n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette ki bita. Nun i ni tamma Meegó, wede kun'de yon Raagun genno,⁵⁵ wo kun gi di y' suuniyo ye. Nun ni y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune ye maŋ, gen nun ni t'ize wede lohito k'ono aa kune. Wo de nun ni y' suune, wo ni d'ollige onamí n'a-ti sooru eego.⁵⁶ Aame meegugun Ibirayim y'illiga onniyadó yi ti wolla maŋ, addi a uune t'unusuwo, wo yi ti wulle maŋ, ulbi unse.»⁵⁷ Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de:

«Kee ozzinagá ada paat ton i k'iide ye, de Ibirayim k'a yi wulle mummino?»⁵⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Derec inŋino wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di yi t'eha gen, "nun min nun".»⁵⁹ Inŋino maŋ an ziki mongali ki kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine don duuru, t'adda booro Boy Raa y'a t'udde.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

¹ Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle wede koosiyo t'ume an y'ehe to.² Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, wede en ize oldiko min, yode kunun maawí ko, an di y'ehe koosiyo me*?»

* 9:2 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

3 Isa y'an di ruute, y'ede: «Yon koosiyo kono k'oldfiko yode ye, wo kono k'oldfiko maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi dehu y'a kize toogadí t'urzi yode. 4 Peedfo to ede botto, t'a ki t'iire ye geŋ, in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame didfo t'iina maŋ, wenda soo toŋ a naaba umbo. 5 Ankenŋo nuŋ adda duniya botto eŋ, nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a doŋ duniya pay.» 6 Aame Isa y'a ti ruute inŋkino maŋ, yi bidfo lee a siido, y'a-lutte, yi-t'elite eda wede koosiyo genŋo, 7 maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza «Agisa».) Wede geŋ y'a iide, y'a t'upilo, yi-gimo maŋ yi wolleiyo kereŋ. 8 Inŋkino maŋ kane doŋ k'ita waayadí ti kane doŋ i yi wullite y'ahultu geŋ, an di ruute, an'de: «De eŋ wede i-ti konso, i d'ahultu ginno ye ko?» 9 Doŋ ongo an'de: «Eŋ yode.» Ongo an'de: «Ato, eŋ yode ye. Wenda eŋ yi yi deeyiso.» Maŋ yode batum y'ede: «Eŋ miŋ nuuno dey.» 10 Kane an di yi tunde, an'de: «Kaŋ mummino edayá a t'ihina me?» 11 Maŋ yon y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Wede an yi waaku Isa geŋ yi-lutte siido ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maŋ y'o di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili a togile Silowe.» N'a iide, n'a t'upilo, maŋ edayó o-t'ihino.» 12 Maŋ kane an di ruute, an'de: «Wede geŋ too me?» Yon y'a ruute, y'ede: «Daŋ ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

13 Koosiyo wede edayí i t'ihina geŋ, an di t'iide ki daana Pariziyen. 14 Onniyo ere Isa yi lutte siido, yi d'ihina eda wede geŋ, onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi. 15 Inŋkino maŋ kane Pariziyen toŋ an di y' tunde, an'de: «Mummino edayá a t'ihina me?» Maŋ wede y'an di ruute, y'ede: «N'uune bee me, wede y'iide'ŋ, y'o t'unŋkite lee a edayó, wo n'iide'ŋ n'a t'upilo, maŋ

edayó a t'ihina, ni wolleiyo.» 16 Maŋ kane Pariziyen ongo an di ruute, an'de: «Wede ize naabo gette yi k'iido ti Raa ye, kono y'a ti diipida onniyo ere ki puukiyadiŋ.» Wo de kane doŋ soŋ an'de: «Wede k'oldfiko suldi k'armika kino y'aane yi t'ise ko?» Geŋ ti diinayan an t'ihinte. 17 Inŋkino maŋ wede koosiyo edayí i t'ihina geŋ, an di y' tunde sey, an'de: «De kee k'ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maŋ wede y'a ruute, y'ede: «Yon geŋ nebi.»

18 Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k'ambu, wede geŋ ti poone yon koosiyo wo anken edayí a t'ihina me. Inŋkino an di wiiko maawi k'ehiyadí. 19 Maawí an iina maŋ, an di'n tunde, an'de: «Yode eŋ ulo kune kotto ko? Wo kun y'ehe miŋ koosiyo to ko? Wo anken mummino yi wolleiyo me?» 20 Kane maawí an an di'n gime onamaŋ, an'de: «Eyye, ay suune eŋ uley, wo ay ehe koosiyo to. 21 Wo ankenŋo yi wolleiyo aaze mummino ay ki suune ye, wenda i ele beeko ay ki y' suune ye. Kun tondo yode, yon enŋo yi t'ize goole, y'un ti rooto.» 22 Maawí an rootiyo inŋkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayan an'de, wede yi ruuta kereŋ Isa yon Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y' limma ti diinayan me, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k'etta ye. 23 Geŋ inŋkino maawí an ruute, an'de: «Yon enŋo yi t'ize goole, kun tondo yode» me.

24 Maŋ kane Pariziyen an di y' wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an'de: «Ki rooto derec a daana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede eŋ yon wede k'oldfiko.» 25 Inŋkino yon y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ki suune ye yon wede k'oldfiko, wede k'oldfiko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munda wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyo wo anken ni wolleiyo.» 26 Kane an di y' tunde, an'de: «Y'a ize moo me? Mummino me y'a di t'ihina edayá me?» 27 Y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ono geŋ n'un ti ruute, wo kun ki n'illiga ye. De ki

moo me kun dehu n'un di roote sey me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t'ise sanalliyagí pây ko?»²⁸ Injino maŋ an di y'iise kaldíta, an'de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa.²⁹ Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede eŋ ay ki suune ye y'ettiyo ti tunda koo maŋ.»³⁰ Wede y'an di ruute, y'ede: «Onamguŋ eŋ nuŋ ni ziiɗa giggiró, wede y'o t'ihina edayó miŋ, way kun'de y'ettiyo ti tunda kun ki suune ye!»³¹ Kine in suune Raa geŋ ɗoŋ k'oldfiko yi ki'n ollige ye. Wo y'ollige wede i ottilso wo y'isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu†.³² T'ume k'eesiyo duniya bini anki, wenda kaŋ soo toŋ yi k'illiga ye wedusu yi di t'ihina eda koosiyo t'ume k'ehiyadí me.³³ Aame wede eŋ yi k'iido ti Raa ye maŋ, yi k'aane yi ki t'ise munda ye.»³⁴ Injino maŋ kane an i di ruute, an'de: «Kee miŋ t'ume k'ehiyadá to ŋilpiyo adda k'oldfiko, miŋ ki dehu k'ay di'n dooye!» Maŋ an di y'ilmi, an di y'udɗe paate.

Doŋ koŋzayi a urzi k'unde

³⁵ Aame Isa y'illiga wede yi ihina edayí geŋ deero Yawudiyagi an ti y'ilmi maŋ, y'a iide, y'a y'uuney wo yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ me?»³⁶ Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n'a zaape addó a yode me?»³⁷ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede ki yi woliyo wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.»³⁸ Maŋ wede yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y'a-dikke, y'a t'uttila a ɗaanadí.³⁹ Injino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'iido k'adda duniya kono n'a ɗekka booro, ɗoŋ koŋzayi edayan a-t'ihina, wo ɗoŋ an woliyo geŋ an t'isa koŋzayi.»⁴⁰ A sirpa geŋ i d'ede Pariziyen an illiga injino maŋ, an di ruute, an'de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t'isa koŋzayi pay ko?»⁴¹ Isa y'an di

ruute, y'ede: «Aame kune koŋzayi wo munda wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t'un ki'n seeda ye. Wo kune kun'de kun woliyo kereŋ geŋ, booro t'un di'n seeda, oldikaguŋ a lekka daayum a egguŋ.»

10

Ono ombiɗe a urzi wede k'elso

¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Aame wede yi k'adɗiya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k'adda k'ume moone dambami me maŋ, yoŋ geŋ wede k'oogire goole.»² Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yoŋ wede k'elso.³ A wede k'elso geŋ, wede boohiyo dambami yi di t'ihina biza. Yi-t'ette, y'a waake dambamí ere soo ti sundutú sundutú, wo kane an d'ollige golladí, pay y'an adɗe paate.⁴ Aame yi ti'n adɗiya pay ti paate maŋ, y'an t'oogumso wo kane an di y' daaniya, kono kane golladí an ti suune.⁵ Wo wede an ki y' suune ye geŋ, kudic kane an ki y' daane ye. Wo a jiiere sey an t'ombe dokki ti tuddí me, kono golladí an ki ti suune ye.»

⁶ Isa y'an di ruute ono ombiɗe, wo ono geŋ itadan an gi di'n zuune ye, yi rootiyo munda me.

Isa wede k'elso beehiye

⁷ Isa y'an di ɗuule sey, y'ede: «Derec injino wo n'un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza bumbu wede dambami an d'adɗiya.»⁸ Doŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane deero k'oogire, wo kane'ŋ dambami an ki'n illiga ye.⁹ Nuŋ miŋ aa biza bumbu. Aame wede y'ettiyo t'urzi nuuno maŋ, y'a t'oona uttiyo. Yi-t'ette wo y'a t'adɗe aa addí i dehu, wo ombo toŋ yi-t'oona.¹⁰ Wede k'oogire geŋ y'ettiyo miŋ ki oogire, ki t'owwo wo ki lattiya. Wo nuŋ n'iido kono n'an t'ele lekkiyo a ɗuwo, lekkiyo ere adda darna.¹¹ Nuŋ miŋ wede k'elso beehiye.

† 9:31 9.31 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

Wede k'elso beehiye geŋ y'a oyye y'a t'inda kono dambamí me. ¹² Wo wede i naabiya ki raŋnadi, yoŋ wede k'elso ye, dambami ki yode ye geŋ, yi wulle sullibe yi t'udfo maŋ, y'a t'ombe, dambami yi d'ooli. Maŋ dambami sullibe yi-seɗɗe, wo ɗoŋ soŋ an aa di-teepe. ¹³ Wede i naabiya ki raŋnadi geŋ, yoŋ y'a t'ombe kono yi wolleiyo munda wede ki yode, yoŋ seezi ye a dambami me. Nuŋ wede k'elso beehiye, ¹⁴ dambamó ni'ni suune, wo kane an ni suune. ¹⁵ Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ toŋ ni y' suune. N'a oyye n'a t'inda kono dambamó.

¹⁶ Nuŋ oo d'ede dambami ti doolo toŋ ede, an aa ki t'iido k'adda zaribe eŋno ye. Kane geŋno toŋ n'a-ti'n waako pây, an d'olliga golladó. Injino a t'isa torɗo soo, wede k'elso toŋ soo. ¹⁷ Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n'iyye n'a t'inda, kono saŋ n'a balɗa. ¹⁸ Wenda soo toŋ umbo aane a t'oodiba puukiyadó te, i t'eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ o d'ede toogo k'oodibe puukiyadó wo o d'ede toogo k'eliyo a umatú. Geŋ injino munda wede Meegó y'o ruute n'aase me.»

¹⁹ Aame kane deero Yawudiyagi an illiga ono k'Isa injino maŋ, ti tuddaŋ an t'ihinte sey. ²⁰ Doŋ baadaŋ ti diinayaŋ an di ruute, an'de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí. De ki moo me kun di y'ollige me?» ²¹ Wo ɗoŋ soŋ an'de: «Eŋ ono ki wede i-d'ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti k'aane ti ki t'ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

²² Ozzine ti ozzine, a sommide a ume reele baadaŋ maŋ, an d'isiyo tarnaape a Zeruzalem kono an d'elkiyo a onniyo ere Boy Raa an di

y'ize kamilen*. ²³ Aame geŋ Isa yi-t'iide adda booro Boy Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi waaku Daabe Salamaŋ, yi d'ambu k'ume soo me, soo me. ²⁴ Injino kane deero Yawudiyagi an di ti ɗuule, wo an i-di ruute, an'de: «De kee'ŋ ay della, k'ay k'iza tuddá woogo me? Aame kee Almasi Raa yi biire maŋ, k'ay ti rooti kereŋ.» ²⁵ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute, wo kun ki ziipe addugaŋ a nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n'isiyo ti suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ. ²⁶ Wo kune kun ki ziipe addugaŋ a nuuno ye, kono kune dambamó ye. ²⁷ Dambamó an d'ollige golla nuŋ wede k'elsadaŋ. Nuŋ ni'ni suune wo kane an di n' daaniya. ²⁸ Nuŋ n'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. Kudic an ki t'inda ye wo wenda soo toŋ a ti'n t'ooba ti beezó umbo. ²⁹ Meegó wede oo n'elo geŋ yoŋ toogo y'a jiire pay, wenda soo toŋ umbo a aane a-t'oobe munda ti bey Meega me. ³⁰ Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»

³¹ Injino maŋ kane deero Yawudiyagi an ziki mongali sey ki kakkisadi ki t'owwadi. ³² Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ a ɗaanagaŋ n'ize naabo beehiye baadaŋ ti suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere n'ize kun dehu kun di n' kakkite ti mongali ki t'owwadó me?» ³³ Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute, an'de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti mongali ay gi di t'ide ki naabo ere beehiye k'ize gettiyo ye. Ay ki t'ide kono ki kalɗa suma Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa†.» ³⁴ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup k'oogiragaŋ‡: “Raa y'ede kune raayagi.” ³⁵ Kun suune wenda soo toŋ umbo a aane a t'oodiba munda wede an riije ti kaaga adda

* **10:22** 10.22 Yawudiyagi an d'isiyo tarnaape geŋ a tere k'ayɗu, aame reele baadaŋ. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu pide daa k'ehiyo k'Isa botto. Adda k'ozzine aɗo ti poone geŋ ɗoŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Boy Raa an di y'ize ganigi. Injino maŋ an d'ize tarnaape kono Boy Raa an di y'isiyo kamilen. Tarnaape gette an d'isiyo ozzine ti ozzine, adda k'onniyo gessire. † **10:33** 10.33 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16. ‡ **10:34** 10.34 Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.

mattup ki Raa me. Geŋ inŋkino kane doŋ Raa y'an ruute onamí geŋ, y'anni wiike kane raayagi me. ³⁶ Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kaldíta suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kaldíta me? ³⁷ Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape addugun a nuuno ye. ³⁸ Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape addugun ye toŋ, kun zaapo addugun a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.» ³⁹ Inŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seeduzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke. ⁴⁰ Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipida ti dar k'ooye Zurden ki kese peedo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyyite batem ti poone. Yi lekkiyo anŋeŋno. ⁴¹ Doŋ baadan an d'iide tuddí, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munda k'armika yi k'ize ye, wo ono doŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ d'erec.» ⁴² A ume geŋ doŋ baadan an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

¹⁻² I d'ede wede soo sundí Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey doŋ eediyadaŋ unŋe a zoŋ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maŋ onniyo soo leemadaŋ Lazar geŋ yi t'iire eeni. ³ Inŋkino maŋ kane zembadí geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, laŋzayá wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.» ⁴ Aame Isa y'illiga inŋkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ duwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ duwo an di t'imma Ulo Raa.»

⁵ To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye baadaŋ. ⁶ Wo aame y'illiga Lazar tuddí eeni

maŋ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayí geŋ yi likke onniyo sire. ⁷ Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siido Ziide.» ⁸ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, botto botto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki t'owwadá, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!» ⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peedo ti koliyo bini t'a-t'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolliyo toore ki doŋ duniya pay. ¹⁰ Wo wede yi sooru diddo maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.» ¹¹ Aame Isa yi ruute inŋkino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Laŋzayiŋ Lazar edayí i ziiida moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.» ¹² Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «De yi moone maŋ, saŋ y'a utta.» ¹³ Yo Isa yi ruute inŋkino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum. ¹⁴ Inŋkino maŋ Isa y'an di ruute patan, y'ede: «Lazar y'inda. ¹⁵ Nuŋ ulbó unŋe a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadí me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun di zaapa addugun a nuuno. Wo anken in eŋgile, in ti y' wollo.» ¹⁶ Inŋkino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Roono geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi ongoŋ, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»

¹⁷ Isa y'a iiney Betani. A aaniyadi geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo iide onniyo pide. ¹⁸ Betani gette tod'te goppon ti Zeruzalem me, suma kubbaara ado. ¹⁹ Inŋkino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi baadaŋ an d'iide selliyadaŋ. ²⁰ Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppon t'illadaŋ maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayí, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a boy. ²¹ Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, anki

kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye. ²² Wo nuŋ ni suune aŋkenŋo ton maŋ, munda wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadí geŋ yibalɗa.» ²⁴ Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita doŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, yode ton y'a-balɗa*.» ²⁵ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo lekkiyo wo i balɗiya doŋ unto. Wede yi ziipa addi a nuuno maŋ, aame y'inda ton y'a-balɗa. ²⁶ Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addi a nuuno maŋ, kuɗic unto yi ki ti wolla ye. A ono eŋ koŋ m'umbe ko?» ²⁷ Maŋ tod' ti di'n gime onami, t'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umbe kee Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa yi ruute a etto ki duniya.»

²⁸ Inŋkino maŋ, t'a-gime waaku teematú Mariyam. T'iide'ŋ ti di miline, t'ede: «Wede dooyisadiŋ yo a eŋŋo. M'edi, yi kin tonɗiyo.» ²⁹ Mariyam t'illiga inŋkino maŋ, perek t'a t'iiziga, t'a inŋile k'ume yode. ³⁰ Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide ye botto. Yo daayum a ume Marte t'a y'uuney geŋŋo. ³¹ Kane Yawudiyagi doŋ a ita Mariyam an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek maŋ, kane ton an a-t'iiziga, an di-diine, kono an elkiyo ti t'ette molo ki biza muuzo. ³² Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo ti y' wulle maŋ, t'a dikke a daanadi, wo ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.» ³³ Isa yi wulle Mariyam ti molo ti Yawudiyagi doŋ a itatú pay maŋ, yode ton addi y'a ki n'iibe ye, alitte. ³⁴ Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley a ummey.» ³⁵ Inŋkino maŋ Isa edayi a ise soldite zumari. ³⁶ Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute, an'de: «Kun ki wollo do, yi

giyye baadan de me, yi molo me.» ³⁷ Wo kane doŋ ongo ti diinayan an di ruute, an'de: «Yon wede i di t'ihina eda wede koosiyo de, ki moo me y'a ili Lazar y'a inda me?»

Balɗiya Lazar

³⁸ Isa geŋ daayum yi k'iine addi yi ki n'iibe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda, biza an a-ti duŋkile zumbulu. ³⁹ Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu kun ti y' doŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yon y'eediyo baa kono i d'ede onniyo pide t'ume an ti y'eele adda muuzo me.» ⁴⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni ruute de me, aame mi ziipa addi a nuuno maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.» ⁴¹ Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti y' duŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umbe edayi k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koduwo baadan a kee Meego, kono kee ki n'illiga. ⁴² Derec, nuŋ ni suune daayum kee ki n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo inŋkino a doŋ sirpadó eŋ an d'ambe kono i n'igibo kee Raa.» ⁴³ Aame y'a ti ruute inŋkino maŋ, y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'adɗi!» ⁴⁴ Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilde, y'a t'udfo t'adda muuzo me, beydi ti zondí geŋ tuuniyo ti buɗɗani, wo eedi diibiyo ti buude pay†. Wo Isa y'an di ruute a doŋ sirpa geŋ, y'ede: «Buɗɗani kun i t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a eŋgile.»

Dehutu k'urzi ki towwo k'Isa (Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)

⁴⁵ Yawudiyagi baadan doŋ iido seliyo Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize gettiyo maŋ, an di ziipe addan a yode. ⁴⁶ Wo doŋ ongo an iide'ŋ, an an di gize a Pariziyen a munda wede Isa y'ize. ⁴⁷ Maŋ kane deero doŋ seɗeɗe ti Pariziyen geŋ an

* **11:24** 11.24 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2. † **11:44** 11.44 A ozzinagi geŋ doŋ k'Izirayel an nilpiyo nuune inŋkino: eego tuunito sittú, beyɗan siidan, zon ton siidan wo tudde ton sittú.

t'ugiye deero booro Yawudiyagi, an di ruute diinayan, an'de: «In d'ise mummino, kono wede eṅ y'isiyo suldi k'armika baadan. ⁴⁸ Aame in y'iila a naabadí ettiyo maṅ, d'uwu pay an di zaapa addaṅ a yode, inḱino kane Romenṅ an d'etto, Boy kamilenṅ ki Raa an ti y' latta wo siidfadiṅ pây.» ⁴⁹ Maṅ ti diinayan i d'ede wede soo sundí Kayip, a ozzine geṅ mozigo goole d'on sedeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune munda kun ki suune ye. ⁵⁰ Kun ki woliyo ye ko, munda wede beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine d'on siido, miṅ kine pay in di t'inda.» ⁵¹ Wo ono d'on udde ti bize geṅ i k'iido ti suuniyo yode ye, kono a ozzine geṅ mozigo goole d'on sedeke yode geṅ, Raa yi-d'ele ono d'on y'a ruute Isa y'a t'inda kono d'onzi Yawudiyagi. ⁵² Wo yi t'inda ki d'on siido danṅal ye, wo de k'ogiyso k'inṅi Raa d'on i-tiipe, an t'isa kaṅ soo.

⁵³ Geṅ inḱino ti onniyo gette kane pay an d'iyye ki t'owwadi. ⁵⁴ Tin geṅ yode Isa ton tuddi y'a ti ziida, yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me. Wo t'umayi geṅ y'a t'irga, y'a inḱile ki geeger sundutu Epirayim a biza balda, ti sanalliyagi an di lekkiyo anḱeṅṅo.

⁵⁵ Aame geṅ tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa guute goppon. Inḱino maṅ d'on baadan t'adda siidfiyagi an di-gili ki Zeruzalem kono an t'okkimey tuddaṅ, an t'ise kamilenṅ a daana Raazaṅ. ⁵⁶ Adda booro Boy Raa geṅ Isa an di y' wekkutu, an di rootiyo tuddaṅ, an'de: «Elkiyagun moo me? Kun elkiyo miṅ Isa y'etto ko tarnaape me?» ⁵⁷ Kane deero d'on sedeke ti Pariziyen geṅ an di ruute, an'de: «Wede tuuku yi zuuna ume k'Isa maṅ, y'ay di rooto, ay di seeda.»

12

Yergu k'egey d'on eediyadan unṅe

a zoṅ k'Isa

(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

¹ Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki Yawudiyagi y'a aana geṅ, Isa y'a t'iide Betani, ille ki Lazar wede Isa y'a ti y' bilde ti diine d'on unto. ² Aame Isa y'iiney Betani maṅ, an d'ize ombu ti sundí. Marte ere k'eliyo k'ombadaṅ, wo Lazar yon ti diine d'on an iimi kaṅ soo.

³ Maṅ Mariyam ti d'umbe egey d'on eediyadan unṅe sudaṅ nardo, daa kalsiya munda, suma litir a diinayi wo zooyayan oone. Ti di yirgite zoṅ k'Isa, wo t'a zippite t'ilaltu. Boy geṅ i d'uune ti eediyo ki egey geṅṅo. ⁴ Maṅ i d'ede wede soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa sundí Ziidas Iskariyot, yode wede an di y' t'ela Isa a bey d'on k'olmidayi geṅ, y'ede: ⁵ «I dehu egey eṅ in t'owila a adde suma wede y'a naabe ki ozzine batum, wo in an t'ele sonko gette a d'on an k'ede munda ye!»

⁶ Ziidas yi rootiyo inḱino kono yon wede k'oogire. I sarkiya korbitayan yode, wo yi ti sokiyo. Yi ki woliyo sommagi ki d'on munda an k'ede ye ye. ⁷ Maṅ Isa y'a ruute, y'ede: «Tod'te kun t'oolo deddek, kono naabo ere tod' t'ize ette aakede ti n'ikkima ki poone an di n' t'ela adda muuzo. ⁸ Kane d'on an k'ede munda ye geṅ an lekka daayum ti kune*, wo de nuṅ ni ki lekka daayum ti kune ye.»

⁹ Maṅ kane Yawudiyagi baadan an d'illiga Isa yo a Betani. Inḱino maṅ an d'inḱile ki Betani, wo ettiyadan an iide gette an di wollo Isa danṅal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine d'on unto pây. ¹⁰ Ti onniyo gettin kane deero d'on sedeke an di dihe Lazar ton an di y' t'ide, ¹¹ kono t'urzi yode Yawudiyagi baadan an t'argu ti tuddaṅ wo an di zaapu addaṅ a Isa.

9 Maṅ kane Yawudiyagi baadan an d'illiga Isa yo a Betani. Inḱino maṅ an d'inḱile ki Betani, wo ettiyadan an iide gette an di wollo Isa danṅal ye, wo an a di wollo Lazar wede Isa yi ti y' bilde ti diine d'on unto pây.

10 Ti onniyo gettin kane deero d'on sedeke an di dihe Lazar ton an di y' t'ide, 11 kono t'urzi yode Yawudiyagi baadan an t'argu ti tuddaṅ wo an di zaapu addaṅ a Isa.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11;

* **12:8** 12.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

Lik 19.28-40)

¹² Ti soggatú maŋ kane ðoŋ baadaŋ iide tarnaape geŋ, an d'illiga Isa y'ettiyo k'adda geeger Zeruzalem. ¹³ Injino maŋ kane ðoŋ geŋ an dimbo puutagi k'inda sudaŋ palmiye a beydaŋ, an t'iide okkimayí, an di ðollite, an d'eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti koonaa ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa, yoŋ mozigo ki ðoŋ k'Izirayel†!» ¹⁴ Isa yi d'uune ulo buuru, y'a-ti gili eego, geŋ a-t'iide a ono ðoŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: ¹⁵ «Kune ðoŋ geeger Siyoŋ kun orgide ye. Enno mozigagun y'ettiyo, y'a ti gilo ekk'ulo buuru‡.» ¹⁶ Munda wede ize geŋ ki poone sanalliyagí an ki zuune ye. Wo aame Isa yi-gili kandaane goolikadí Raa yi-t'ele maŋ, kane an d'ilke kacin munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Isa geŋ, a-t'iide.

¹⁷ Aame Isa y'a wiike Lazar t'adda muuzo wo y'a ti y' bilde ti diine ðoŋ unto geŋ, ðoŋ baadaŋ an wulle, maŋ kane geŋ an iide'ŋ, an di gizite a ðuwo a munda wede ize me. ¹⁸ Injino maŋ ðoŋ baadaŋ an d'ukke okkimayí, kono an illiga munda k'armika wede y'ize geŋ me. ¹⁹ Maŋ kane Pariziyen an d'iise rootiyo ti tuddaŋ, an'de: «Kun wolliyo ðe'ŋ, kune kun k'aana ye. Wede eŋ y'inni jiire, ðuwo pay an ti buuye k'ume yode.»

Ono k'Isa a urzi k'untadi

²⁰ Ti diine ðoŋ iide Zeruzalem an i-d'ottila a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i d'ede ðoŋ miibi kane Girek. ²¹ Kane geŋ an d'iide tukki Pilip wede ti Betsayda siido Galile, an di y' tunde, an'de: «Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.» ²² Maŋ Pilip y'a uuney Andire, sirwaŋ pay an d'ingile k'ume k'Isa an i di ruuto. ²³ Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Anken peedo t'iide, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, Raa y'an di

kiza goolikadó a ðuwo. ²⁴ Derec injino wo n'un di rooto: Aame buzu ki-giira maŋ, adda siido yi d'unto ðoo miŋ, yi-t'adfiya kollo, yi d'ehiyo inŋi baadaŋ ti doolo. Wo aame yi k'inda ye maŋ, y'a lekke daayum yoŋ miŋ yode. ²⁵ Wede yi geyyiso tuddí maŋ, y'a ti dagga, wo wede lekkiyadi ere adda duniya ette yi ti giigira maŋ, y'a t'utta wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum. ²⁶ Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, y'a ni daane. Geŋ injino ume nuŋ ni lekkey geŋ, wede naabadó toŋ angenno. Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.

²⁷ Anken undó ti gorpiso, wo nuŋ n'a roote moo me? N'a t'ese: «Mee'ki nuŋ, kee ki n'utti ti munda wede ettiyo a eedó eŋ me?» Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'injino, n'a adda t'urzi dabirsa. ²⁸ Mee'ki nuŋ a ðuwo sundá k'an ti kaza.» Injino maŋ ti kandaane golla ti rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an di kiza sey.» ²⁹ Wo kane ðoŋ a ume geŋ an d'illiga, an di ruute, an'de: «Idfise mizzi ko?» Wo ðoŋ ongo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!» ³⁰ Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki kune. ³¹ Anken peedo t'iide ðoŋ duniya booro t'anni seeda, wo Mohita duniya gette Raa y'a ti limma dokki ti paate. ³² Wo ki nuŋ, aame ti siido an ti n' dudfa t'awwa maŋ, ðuwo pay n'an arga a nuuno.» ³³ A onamí geŋ yi rootiyo kaŋ mummino urzi yi t'inda me. ³⁴ Maŋ kane ðoŋ duuru geŋ an i di ruute, an'de: «Kaye ay duuye munda wede an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradin, Almasi Raa yi biire geŋ yoŋ y'a lekka ki daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoŋ wede an y'ehe aa ulo wede eŋ, an ti y' dodfa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa ulo wede, miŋ wee wee?» ³⁵ Injino maŋ Isa y'an di

† 12:13 12.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26. ‡ 12:15 12.15 Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.

ruute, y'ede: «Toore yoŋ ede botto a diinagun ki onniyto miibi geŋ, kun oziro a toore geŋno kono zimolo t'un gi di'n seeda ye. Wede i sooru a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunda yi ki suune ye. ³⁶ Miŋ yo toore ede botto geŋ, kun zaapo addugun kun daano toore geŋno, kono kun t'isa inŋi toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute inŋino maŋ, ti tuddaŋ y'a t'irga wo yi-t'umbida. ³⁷ Ti suldi k'armika doŋ Isa y'ize baadaŋ a daanadaŋ geŋno toŋ, kane Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a yode ye. ³⁸ Geŋ a-t'iide a ono doŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaagaŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee umbe a ono doŋ ay ruutite me? Wo a wee wee Galmeege Raa yi gize toogadi te?» ³⁹ Yode Ezayi geŋno batum y'a ruute sey, ki moo me duwo eŋ an k'ambu ye me, kono: ⁴⁰ «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ y'an ize zakidi, kono edayaŋ a ki wolle ye, wo eedaŋ t'a ki seeda munda ye. N'an ize inŋino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.» ⁴¹ Ezayi yi ruute inŋino kono yi wulle gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki yode me.

⁴² Wo t'urzi geŋno toŋ ti diine deero Yawudiyagi geŋ, doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a yode kaŋ ombide, kono an orgiso a kane Pariziyen, an ti'n limma ti diinayaŋ, k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an k'etta ye. ⁴³ Inŋino maŋ kane an di geyyiso tamma ere ettiyo t'urzi duwo, miŋ ti ere ki Raa y'anni t'imme.

Ono k'Isa an deŋka booro ekki duwo

⁴⁴ Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede yi ziipe addi a nuuno geŋ, yi ki ziipe addi a nuuno ye, wo de yi ziipe addi a wede i n'igibo. ⁴⁵ Wo wede i ni wulla maŋ, geŋ

aa yi wulle wede i n'igibo. ⁴⁶ Nun toore wo n'a iido k'adda duniya, kono wede tuuku yi ziipe addi a nuŋ maŋ, y'a ki lekke adda zimolo ye. ⁴⁷ Aame wede y'ollige onamo wo yi ki sooru eego ye maŋ, i deŋka booro eedi nuuno ye, kono nuŋ ni k'iido'ŋ deŋkiyo booro ye, n'iido'ŋ n'a utte duwo. ⁴⁸ Wede i ni giigira wo onamo yi k'ambu ye maŋ, munda a deŋka booro eedi ede. Wo ono doŋ ni ruute geŋ miŋ, onniyo k'ita maŋ kane geŋ an deŋka booro eedi. ⁴⁹ Derec, ono doŋ ni rootiyo eŋ ti suma nuuno k'eedo ye. Meega wede i n'igibo y'o di ruute munda wede n'a roote wo n'a dooye me. ⁵⁰ Wo nuŋ ni suune onami doŋ y'o ruute n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, wo ono doŋ ni rootiyo eŋ, ni'ni rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

¹ Soggo'ŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi, wo Isa yi suune onniyadi t'iide, duniya ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa geŋ doŋzi a duniya yi'ni giyye, inŋino maŋ y'an di'n geyye bini untadi. ² A lohe Isa ti sanalliyagi an ti guune omba maŋ, Meeda siitandani ti d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayi. ³ Wo yo Isa yi suune Raa yi ele suldi pay a beezi, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo y'a-kima k'ume yode Raa, ⁴ t'ume k'ombo y'a t'iiziga, kalayi goole t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umbe buude y'a gitte a tooni. ⁵ Maŋ yi d'ibi ahu a seelo, y'a iise opilso zoŋ sanalliyagi, y'an di sapita ti buude wede yi gitte tooni geŋno. ⁶ Iina a kaaba Simo Piyer maŋ, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'o ki t'opile ye zoŋdo me!» ⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee munda wede nuŋ n'isiyo'ŋ ki ki y' suune ye, wo saŋ maŋ k'a yi suuna.» ⁸ Simo Piyer yi

§ 12:38 12.38 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. * 12:40 12.40 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

di ruute, y'ede: «Kudfic, kee k'o ki t'opila ye zonɔ́ me!» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Aame n'a ki t'upila ye maŋ, kee ti nuŋ in ki t'okkiya ye.»

⁹ Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y'ede: «Inkino maŋ k'o ki t'opile zonɔ́ ɗaŋŋal ye, k'o t'opili beyɔ́ ti eedó pây!» ¹⁰ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi zuyye geŋ y'a ki suyye sey ye, y'a-t'opile zonɔ́ baa, kono yoŋ tuddí pay kamileŋ. Wo ankenŋo eŋ kune kamileŋ, wo pay ye.» ¹¹ Wo yo Isa geŋ yi y' suune wede i yi t'ela a bey ɗoŋ k'olmidayí me. Geŋ inkino yi rootiyo, y'ede: «Kune pay kamileŋ ye me.»

¹² Aame y'a ti ɗiŋge t'opilso zoŋ sanalliyagí maŋ, y'a t'umbe kalayí yi-t'usse, y'a-guune a ume an d'omɓo wo y'an di ruute, y'ede: «Munda wede n'ize a kune geŋ, itadí kun yi zuune ɗey?» ¹³ Kune kun di n' waaku "wede dooyiso" wo "Galmeega", geŋ ki kune ɗerec kono eŋ miŋ nuuno. ¹⁴ Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo Galmeeguguŋ n'un upile zoŋguŋ maŋ, kune toŋ wede tuuku yi-di t'opile zoŋ ki bakadí bakadí. ¹⁵ Inkino geŋ n'un gize urzi, kono kun d'ise aa nuŋ ize a kune. ¹⁶ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede an y'igibe zina geŋ, yoŋ t'ekki wede i y'igibe ye. ¹⁷ Ono eŋ kun'ni zuune maŋ, kune adda k'unŋsuwo aame kun a ziidá zakidí maŋ. ¹⁸ Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo nuŋ ni'ni suune ɗoŋ ni biire me. Wo geŋ inkino a-t'ette a ono ɗoŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede ay omɓo umpadey soo geŋ, yi t'ize wede k'olmidayó*." ¹⁹ T'ankenŋo sulɗi n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, wo aame an iina maŋ, kun d'amba miŋ "nuŋ miŋ nuŋ". ²⁰ Derec inkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi seedu wede n'agisa maŋ, geŋ aa yi seedu nuŋ

batum, wo wede tuuku yi seedu nuuno maŋ, geŋ aa yi seedu wede i n'igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas

(*Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23*)

²¹ Aame Isa yi ruute inkino maŋ, biza k'ulbí a iise zehiso, wo y'a ruute, y'ede: «Derec inkino wo n'un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ y'a ni t'ela bey ɗoŋ k'olmidayó.» ²² Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi ti gelɗiyo bakadí bakadí, wo an ki zuune ye yi rootiyo ti wenda me. ²³ Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo Isa yi giyye ɓaadaŋ, y'a-guune a sir-padí. ²⁴ Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí, kono y'a tonde Isa yi rootiyo t'aaye. ²⁵ Inkino maŋ yo sanallusu geŋ y'a d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki rootiyo t'aaye?» ²⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aame ni umba mappa n'a t'ihiba zaami ni ela maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d'umbe mappa, y'a-t'ihiba zaami yi-d'ele a Ziidas ulo Simo Iskariyot. ²⁷ T'ume Ziidas yi ziidá mappa yi t'iimi maŋ, Meeda siitandani ti-t'iide eedí. Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda ki dehu k'aase, ki y'iso kesiko.» ²⁸ Wo ti diine kane ɗoŋ i-guune omɓo geŋ, wenda soo toŋ umbo a suune ki moo me Isa yi rootiyo Ziidas inkino me. ²⁹ Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korɓite, inkino ɗoŋ ongoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo, y'ette yi d'owilo munda i dehu ki tarnaape koo, y'an d'ette ti munda a ɗoŋ weedayaŋ umbo koo maŋ. ³⁰ Wo aame Ziidas yi ziidá mappa maŋ, kesiko y'a t'udɗe paate. Ume toŋ y'ize didɗo baa.

Gooliko k'Ulo Raa

³¹ Aame Ziidas yi t'udɗe maŋ, Isa y'a ruute, y'ede: «Anken nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t'urzi nuŋ geŋ, ɗuwo an di wolla gooliko Raa. ³² T'urzi

* **13:18** 13.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **13:20** 13.20 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ, t'urzi yode Raa y'an di kiza gooliko ki nuŋ Ulo gette a d'uwu, wo taŋ boolon Raa y'a-t'isa. ³³ Inŋi ki nuŋ, ti kune n'aa ki lekka baadaŋ ye baa. Kune kun di'n deha, wo aŋkeŋ n'un di rooto aakede n'an ruute deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n'ette eŋ, kun k'aane ettiyo ye. ³⁴ Kun ollo, n'un di rooto urzi k'oogoro aware: Kun geyyo tuddugun. Eyye, kun geyyo tuddugun aakede nuŋ n'unni giyye. ³⁵ Aame kun giyya tuddugun maŋ, d'uwu pay an un di'n suuna kune sanalliyagó.»

³⁶ Maŋ Simo Piyer y'a tunde Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee k'ambe ki too me?» Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ume wede nuŋ n'ette eŋ, aŋkenŋo ki k'aane ki ki n' daane ye. Wo aame onniyo t'iida maŋ, k'a ni daana kollo.» ³⁷ Piyer yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, moo me aŋkenŋo ni k'aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k'unto toŋ n'a oyye n'a t'inda.» ³⁸ Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ki kotto k'a oyya k'a t'inda kono nuŋ? Derec inŋino wo n'a di rooto: Ki poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ ađo.»

14

Isa urzi wede i d'ettiyo k'ume Raa

¹ Isa y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «Kune ulbugun i t'oode ye. Kun zaapo addugun a Raa wo kun zaapo addugun a nuuno pây. ² Adda boy Meegó geŋ ume lekkiyo baadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n'un ki roote ye, n'ette n'un d'okkimey ume me. ³ Aame ume n'iida n'un t'ikkimo maŋ, n'a-kimo n'un ti'n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey. ⁴ Kune kun yi suune urzi wede k'ume nuŋ n'ette me.» ⁵ Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k'ette me. De mummino ay di suune urzi me?» ⁶ Isa yi di ruute, y'ede:

«Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ d'erec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenda soo toŋ umbo y'a t'ette k'ume Meega daa nuuno me. ⁷ Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y' suune kay. Wo ti aŋki eŋ miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»

⁸ Maŋ Pilip yi di ruute, y'ede: «Galmeegey, Meega too me k'ay ki y' kazi d'ó, maŋ addey a-t'udiga.»

⁹ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n' suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. De ki moo me ki rootiyo n'un kaza Meega me? ¹⁰ Kee ki k'umbe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono doŋ ni rootiyo eŋ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k'eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d'isiyo naabadí t'urzi nuuno. ¹¹ Kun zaapo addugun a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó eŋ kun k'ambu ye toŋ, kun ambo a naabo ere n'isiyo. ¹² Derec inŋino wo n'un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n'isiyo ette, yoŋ y'a-t'isa, wo y'aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k'ume Meega. ¹³ Munda wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa, kono d'uwu an t'imma Meega t'urzi k'Ulo. ¹⁴ Aame kun tunda munda ti sundó maŋ, nuŋ n'un di y'isa.»

Agisa k'Unde Kamilen

¹⁵ «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k'oogoro doŋ ni rootiyo geŋ kun d'ozire eego. ¹⁶ Wo nuŋ n'a tonda Meega, y'un t'igibo wede doolo y'un di'n nooga, y'a lekka daayum kettiyo ti kune. ¹⁷ Wo tod'tiŋ Unde ere ki Derec, tode gette doŋ duniya an ki ti seeda ye, kono an ki ti wolliyoye wo an ki ti suune ye. Wo d'e kune kun ti suune, kono tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod'te t'a lekka adda k'addugun. ¹⁸ Geŋ i-kaza n'un ki'n oola nonŋayi ye, n'a kimo tuddugun. ¹⁹ Taŋ

boolonɗon ɗanɗal ɗonɗon duniya an ki n'wolla ye baa. Wo kune kun di n'wolla, kono nun ni lekkiyo zeere, wo kune ton kun di lekka zeere kay. ²⁰ Onniyo gette t'iina maŋ, kune kun di suuna nun ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nun wo nun ti kune aa wede soo. ²¹ Wede yi seedu a urziyagi k'oogoro ɗonɗon ni rootiyo wo y'a ti sooru eego maŋ, yon yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y'a yi geyya wo nun ton maŋ n'a yi geyya kay, nun n'a kiza tuddó daayum a yode.»

²² Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y'ede: «Galmeegey, mummino me kee k'a kiza tuddá a kaye, a ɗonɗon duniya ye me?» ²³ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y'a seeda onamó, wo Meegó y'a yi geyya. Meegó ti nun kaye ay t'etta di yode, ay di lekkey soo. ²⁴ Wede yi ki n'geyye ye geŋ, onamó yi ki'n seedu ye. Ono ɗonɗon kun ollige eŋ ti suma nuuno k'eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n'igibo. ²⁵ Sulɗi geŋ n'un ti'n ruute ki poone nun ede botto ti kune geŋ me. ²⁶ Wo to Ere Noogiyo tod'te Unde Kamileŋ, Meegó yi t'igibo ti suma nuuno. Tode gette t'un di'n dooya a sulɗi pay, wo t'un t'ela elkiyo kun d'elka ono ɗonɗon pay n'un ruutite.

²⁷ Nun n'un iili toose, n'un ele toose ere ki nun batum*. Nun n'un ele aa ɗonɗon duniya an ki d'eliyo ye. Ulbuguŋ i t'oode ye, kun orgide ye. ²⁸ Kun illiga n'un ruute, n'ede: "N'engile wo n'a kimo tudduguŋ." Aame kun ni giyye maŋ, ulbuguŋ aase unse a engilsadó k'ume Meega, kono yo Meega goole ti nun. ²⁹ Sulɗi geŋ t'ankeŋno n'un ti'n rooto ki poone an d'aana, kono aame an iina maŋ kun di zaapa adduguŋ a nun. ³⁰ Ankeŋ ki daana eŋ ni k'aana rootiyo k'ono ti kune ye baa, kono Mohita duniya t'ettiyo, wo ɗerec tode gette i-k'ede toogo ye a tukki

nun me. ³¹ N'isiyo munda wede a-t'ette a ono ɗonɗon Meega Raa y'o ruute, kono t'urzi geŋ ɗonɗon duniya an di suuna nun Meega ni y' giyye. T'eŋ kun t'oozo, in engile.»

15

Isa aa undumu biŋ wede ki kotto

¹ Isa y'a ruute, y'ede: «Nun aa undumu biŋ wede ki kotto an iite adda doome, wo Meegó wede naabo. ² Layɗayi ɗonɗon pay kettiyo ti nun wo i k'ehiyo ye, yi-ti'n ɗekkiso mendan. Wo layɗayi ɗonɗon ehiyo, pay yi di'n okkime, kono an t'ehe baadan sey. ³ Wo kune sanalliyagó, t'urzi dooyiso ere n'un ele gette, kun t'ize ɗonɗon kamileŋ aa undumu wede an ti y'ikkima. ⁴ Kun lekko kettiyo ti nun, wo nun n'a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa k'undumu gette tod'te ekki duntultú ye maŋ ti ki t'ehe ye, geŋ kune ton inkiyo aame kun ki likka kettiyo ti nun ye maŋ, kun t'isa ki bita. ⁵ Nun aa undumu biŋ wo kune aa layɗayi. Wede yi likka kettiyo ti nun, wo nun ti yode maŋ, yode geŋ y'a t'isa aa layisa k'undumu ere ehiyo baadan, kono daa nuuno munda kun k'aane kun ki t'ise ye. ⁶ Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nun ye maŋ, yon geŋ an di sedda dokki ti paate aakede layisa ɗekkiyo. Tode gette i-ti baahu, maŋ an t'ambu, an di seddiyo adda k'uwwu, ti-t'oggiyo mentú. ⁷ Aame kun lekkiyo kettiyo ti nun wo onamó kun'ni seedu maŋ, kun tondo munda wede kun dehu me, wo munda geŋ kun di y' t'oonaa. ⁸ Munda wede i d'eliyo tamma a Meego enno: kun t'iso aa layisa k'undumu ere ehiyo baadan wo kun t'iso sanalliyagó. ⁹ Aa Meega yi ni giyye geŋ, nun ton n'unni giyye. Kun lekko daayum adda geyyisadó. ¹⁰ Aame kun seedu a urziyagi k'oogoro ɗonɗon ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda geyyisadó, aakede nun

* 14:27 14.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

ni seedu a suldi doŋ Meegó yi ruute n'aase wo ni-lekkiyo adda geyyisadí.

¹¹ Nuŋ n'un ruute inŋino kono nuŋ ulbó aase unŋe ti kune, wo unŋuwaguŋ gette t'aase baadaŋ ki baadaŋ a ceere. ¹² Kun ollo, enno urzi k'oogiradó ni rootiyo me: Kun geyyo tudduguŋ, aakede nuŋ n'unni giyye. ¹³ Wede y'a oyye y'a t'inda kono lanziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode gette umbo. ¹⁴ Aame munda wede n'un rootiyo kun d'ise kun ti y'isiyo maŋ, geŋ kune lanziyagó. ¹⁵ Kune n'un ki'n waake doŋ naabadó ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye munda wede galmeegí y'isiyo me. Wo kune n'unni waaku lanziyagó, kono suldi doŋ Meegó y'o gizite n'un k'ingga ye, n'un ti'n gizite pay. ¹⁶ Nuŋ i ki n' biire kune ye, wo nuuno unni biire me. Nuŋ n'un d'ele attidí kun d'ette kun d'ise naabo ere ki d'aakatú, aa layisa k'undumu ehiyo baadaŋ. Naabo ere kun isa gette t'a lekka ki daayum. Inŋino maŋ munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ¹⁷ En munda wede n'un rootiyo kun d'ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Doŋ duniya an kiigira sanalliyagi k'Isa

¹⁸ «Aame doŋ duniya an unni giigira maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno. ¹⁹ Aame kune ti doŋ duniya soo maŋ, an un di'n geyye kono kune ki kane. Wo de kune ki kane ye, kono nuŋ n'unni biire wo n'un ti'n iidiba ti diinayaŋ me. Kono kamo doŋ duniya an un di'n koogire me. ²⁰ Inŋino maŋ kun elko a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Wede naabo geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye." Geŋ nuŋ an ni dibire, wo kune toŋ maŋ an un di'n dabira kay. Wo nuŋ onamó an'ni seedu maŋ, ki kune toŋ an di'n seeda kay. ²¹ Dabar ere an unni dabira gette kono kun umbe a sundó, kono wede i n'igibo an ki y' suune ye.

²² Aame nuŋ ni k'iido wo n'an ki ruute ye maŋ, booro k'oldiko t'an ki'n seeda ye. Wo ankeŋ an lekkiyo adda k'oldikadaŋ pi maŋ, urzi an t'adfa eedaŋ umbo t'oldikadaŋ me.

²³ Inŋino maŋ wede i ni koogire geŋ, yi koogire Meegó pây. ²⁴ Aame nuŋ a diinayaŋ ni k'ize suldi doŋ wenda ti doolo soo toŋ yi k'ize ye maŋ, geŋ booro k'oldiko ti ki'n seeda ye. Wo ankeŋ suldi doŋ geŋ an i wulle toŋ, nuŋ ti Meegó an ay di'n koogire pi. ²⁵ Wo de suldi geŋ a iina kono a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup k'oogiradaŋ, an'de: "An ni giigira daa k'urzutú*."

²⁶ Nuŋ n'iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n'un ti-t'igibo t'a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Derec etto ti sirpa Meega. Aame t'iina maŋ, t'an di kiza onamó a d'uwo. ²⁷ Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t'ume n'iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

¹ «Suldi pay geŋ n'un ti'n ruutite kono urzi zaapu k'adduguŋ a Raa kun ki d'oola ye. ² T'adda boydí doŋ in di dooyiso, an un ti'n limma. Wo ulsu a jiire sey, onniyo t'aana inŋino wede tuuku unni t'ida geŋ y'elkiyo y'isiyo naabo ere beehiye a d'aana Raa. ³ Kane an un isa inŋino kono nuŋ ti Meega an ay ki'n zuune ye. ⁴ Wo de suldi geŋ n'un ti'n ruute kono aame onniyo t'iina maŋ, kun d'elka a ono doŋ n'un ruute.»

Naabo k'Unde Kamileŋ

«Nuŋ n'un ki ruute t'ume k'eesiyo ye'n kono nuŋ ti kune. ⁵ Ankeŋ ni-kime k'ume wede i n'igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y'a t'eeŋe: "K'ambe ki too me?" ⁶ Wo de suldi n'un ti'n ruute inŋino maŋ, ulbuguŋ i d'oodiyo baadaŋ. ⁷ Wo ki too maŋ n'un rootiyo ono doŋ derec, beehiye a kune nuŋ n'a ingile. Wo aame ni k'ingila ye maŋ, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k'etto ye. Wo de

* 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

n'ingila n'iiney maŋ, n'un ti-t'igibo. ⁸ Tod' t'iina maŋ, doŋ duniya eedaŋ t'an ti-dagga a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi deŋka booro te*. ⁹ Kane an ti digge a elkisadaŋ ere a urzi k'oldiko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye. ¹⁰ An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n'engile k'ume Meega wo kun ki n' wolla ye baa. ¹¹ Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi deŋka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziida.

¹² Para maŋ nuŋ oo d'ede suldi baadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo de kune un k'ede toogo ye ki seedizaŋ ankenno me. ¹³ Aame Unde ere ki Derec t'iina maŋ, t'un di'n kiza suldi doŋ pay derec me. Tod' ti roota munda'ŋ ti toogo suuniyo ere k'ettú ye, wo de ti rootita suldi doŋ pay t'olliga ti kandaane, wo t'un di kiza a suldi doŋ etto k'ita. ¹⁴ Tode gette t'an di-kiza goolikadó a duwo, kono ono doŋ tod' t'un roota geŋ adfa ti bize nuuno. ¹⁵ Suldi doŋ pay Meega i-d'ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n'a ruute, Unde gette t'un kiza munda wede t'olliga ti bize nuuno me.»

Môolagun t'a-kima t'unŋsuwo

¹⁶ «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla.» ¹⁷ Inŋkino maŋ kane sanalliyagi ongo an di rootiyo diinayaŋ, an'de: «I-kaza moo me onami doŋ y'in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y' wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y' wolla me, wo soŋ y'ede: Yi-kime k'ume Meega me?» ¹⁸ Maŋ kane an'de: «Onami doŋ yi rootiyo "taŋ booloŋ" miŋ, i-kaza moo me? In ki'n suune ye ita k'ono doŋ yi rootiyo me.» ¹⁹ Isa y'a zuune kane an dehu an di y' tonde me, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune kun tondiso tuddugun miŋ a ono doŋ n'un ruute, n'ede: "Taŋ booloŋ maŋ kun ki n' wolla ye, wo

saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n' wolla" geŋno ko? ²⁰ Derec inŋkino wo n'un di rooto: Kune kun d'ôola wo kun di fillita, wo kane doŋ duniya ulbaŋ aasa unŋe. Kun di lekka t'ulbe k'oodiyo, saŋ ulbugun a ôona t'unŋsuwo. ²¹ Geŋ aakede erewo addutu i t'umbe k'ehiyo geŋ, ti dawilsa sommagi dondoŋ aame k'ehiyo geŋ me. Wo aame ti d'ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-dandiya, ulbutú i-d'isiyo unŋe kono ti ehe wedusu adda duniya. ²² Wo kune'ŋ ankenno kun lekko t'ulbe k'oodiyo, wo de saŋ maŋ n'un di'n wolla sey. Aame geŋ addugun a ôona t'unŋsuwo, wo unŋsuwagun gette wenda soo toŋ a aane un di-dagge umbo.

²³ Onniyo gette t'iina maŋ, munda wede kun tonda nuŋ umbo. Derec inŋkino wo n'un di rooto: Munda wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y'un di y' t'ela. ²⁴ T'ume k'eesiyo bini anki munda ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t'oono, inŋkino maŋ addugun a ôona t'unŋsuwo.»

Isa duniya yi ti jüre

²⁵ «Suldi pay geŋ n'un ruute t'ono ombide, wo de onniyo t'iida maŋ n'un d'orba kereŋ t'ono ombide ye baa. Wo suldi pay ki Meega geŋ n'un ti'n roota kereŋ. ²⁶ Onniyo gette t'iida maŋ, ti siggun kun tonda munda ti sundó a bey Meega, wo nuŋ ni ki y' tonda ye baa kono kune me. ²⁷ Yo Meega batum miŋ y'unni giyye kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umbe nuŋ n'iido'ŋ ti sirpa Raa me. ²⁸ Nuŋ n'iido'ŋ t'ume Meegó ki duniya me, wo ankeŋ duniya ni t'ooli, ni-kime k'ume Meegó.» ²⁹ Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Ankeŋ onamá ki rootiyo en kereŋ baa, ombide ye. ³⁰ Ankeŋ kaye ay zuune kee ki suune suldi pay, wo ki ki dehu wenda y'a ki tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umbe kee k'iido ti Raa.» ³¹ Isa y'an di ruute,

* **16:8** 16.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 24.25.

y'ede: «Ankenṅ kun umbe baa ko? ³² Saṅ onniyo t'aana wo tod'tiṅ t'iina baa, kun di-teepa wede soṅ k'umayí k'umayí, kun di n'oola siidó. Wo de nuṅ siidó ye, kono Meega ti nuuno. ³³ Suldi geṅ n'un ti'n ruute kono kun di lekke ti toose ere ki nuṅ. Adda duniya ette kun t'oona dabar, wo kun ombonṅ kono nuṅ duniya ni ti jiire.»

17

Isa yi tonḍiyo Raa ki sanalliyagi

¹ Aame Isa y'an ti ruute inḱino maṅ, y'a t'umbe edayí k'awwa ki kandaane wo y'a ruute, y'ede: «Mee'ki nuṅ, peedo t'îide. K'an ti kaza gooliko k'Ulá a d'uwu, kono Ulá toṅ y'an di-kize goolikadá te. ² Yo Ulá ki d'ele toogo a tukki d'uwu pay, kono y'an t'ele lekkiyo ere ki daayum a kane d'ow pay kee ki ele geṅ me. ³ Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an di suune kee Raa wede ki kotto soo d'anj'al, wo i dehu an di suune nuṅ Isa Almasi wede kee k'igibo. ⁴ Nuṅ adda duniya ette, goolikadá a d'uwu n'an ti-gize, wo naabo ere k'o elo n'aase, ni-t'ize. ⁵ Mee'ki nuṅ, ti poone k'a okkima duniya botto geṅ, nuṅ o d'ede gooliko a d'aana kee. Ankenṅ tode gette a d'aanadá k'o t'eli. ⁶ A d'uwu d'ow kee ki biire t'adda duniya wo k'o di'n ele geṅ, suma kee Raa n'an ti gize. Kane ki kee wo k'o di'n elo, wo onamá an di'n ziida. ⁷ Ankenṅ kane an zuune suldi pay d'ow k'o elo a beezó eṅ, kane ettiyo ti kee, ⁸ wo ono d'ow kee k'o elo geṅ, a kane nuṅ n'an ti'n ruute. Kane an di'n ziida bey sire, an di zuune ki kotto nuṅ n'iiido ti gulbe kee, wo an d'umbe i n'igibo kee me.

⁹ Nuṅ ni tonḍiyo kee'ṅ kono kane. Ni ki-tonḍiyo kono d'ow duniya ye, wo de ni ki tonḍiyo ki kane d'ow kee k'o elo, kono kane ki kee. ¹⁰ Suldi pay oo d'ede geṅ kane ki kee, wo suldi ki kee ki nuṅ. Wo t'urzi suldi

d'ow k'o elo geṅ nuṅ d'uwu an di n' t'imma. ¹¹ Wo ankenṅ nuṅ duniya ni t'ooli ni-kime k'ume kee, wo kane an lekka adda duniya. Mee'ki nuṅ kee wede kamilenṅ, k'anni booho ti toogo sundá ere k'o ele, kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti nuṅ kine aa wede soo. ¹² Aame nuṅ ti kane geṅ, ni di'n boohiyo ti toogo sundá ere k'o ele. N'an di'n buuhe, ti diinayanṅ wenda soo toṅ i ki digge ye. I digge wede soo kono a-t'iiide a ono d'ow an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ¹³ Ankenṅ ni-kime k'ume kee, wo ni rootiyo ono eṅ nuṅ botto adda duniya, kono unswadó t'a koone baadanṅ ki baadanṅ adda k'addanṅ. ¹⁴ Nuṅ onamá n'an ele a d'owzá me, wo kane d'ow duniya an di'n giigira kono kane ki duniya ye, aakede nuṅ toṅ ki duniya ye. ¹⁵ Nuṅ ni ki tonḍiyo d'owzá k'a ki'n adde t'adda duniya ye, wo ni ki tonḍiyo k'anni boohiye ti Mohita k'oldfiko gettiyo. ¹⁶ Kane ki duniya ye, aakede nuṅ toṅ ki duniya ye. ¹⁷ Kane ki'n ooyo kese a kee t'urzi wede d'erec, kono onamá kane d'erec. ¹⁸ Aakede kee ki n'igibo k'adda duniya geṅ, nuṅ toṅ maṅ n'a ti'n t'igibe k'adda duniya. ¹⁹ Wo kono kane geṅ nuṅ batum tuddó n'a-t'uuye kese a kee, kono kane toṅ tuddanṅ an ti-t'ooye kese a kee t'urzi wede d'erec.

²⁰ Nuṅ ni ki-tonḍiyo kono ki kane d'anj'al ye, wo ki d'ow pay i zaapa addanṅ a nuṅ t'urzi k'ono d'ow an an kizita. ²¹ Nuṅ ni ki tonḍiyo sey kono kane pay an t'ise aa wede soo. Mee'ki nuṅ, aakede kee kettiyo ti nuṅ wo nuṅ kettiyo ti kee geṅ, kane toṅ an t'ise kettiyo aa wede soo, kono d'ow duniya an d'ambe i n'igibo kee. ²² Gooliko ere kee k'o elo gette, nuṅ n'an ele. Inḱino kane an t'ise aa wede soo, aakede kee ti nuṅ aa wede soo, ²³ nuṅ ti kane wo kee ti nuṅ. T'urzi geṅ an t'ise d'ow i lekkiyo kettiyo kaṅ soo, inḱino d'ow duniya an di suuna i n'igibo kee, wo sanalliyagó ki'ni giyye aakede ki

* 17:12 17.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

giyye nuŋ. ²⁴ Mee'ki nuŋ, kane kee k'o'n elo, wo nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ, kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane an di wolley goolikadó ere k'o ele, kono kee ki ni giyye ti poone t'ume k'a okkima duniya botto too. ²⁵ Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. Doŋ baadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ an zuune i n'igibo kee me. ²⁶ Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'ooná kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede soo.»

18

Isa an yi ziidá ki tówwo
(*Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53*)

¹ Aame Isa y'a ti dinge onamí inkinó maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'ingile, an di dipida sorgile ki Sediron. Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti sanalliyagí an t'iide adda. ² Wo Ziidas, wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum k'ume geŋ me. ³ Inkinó maŋ Ziidas y'an d'an t'iide k'adda jineene gettiyo a asigiryagi doŋ ki Romen, ti doŋ i boohiyo Boy Raa kane doŋ deero doŋ sedefeke ti Pariziyen an iidiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an ziki a beydaŋ lampiyagi, biŋgagi wo suldí deyyiso. ⁴ Wo ki Isa yoŋ yi suune suldí doŋ pay i aana me. Inkinó maŋ y'a d'iide k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» ⁵ Kane asigiryagi an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidas wede y'an di y' t'ela Isa a bey doŋ k'olmidayí geŋ yoŋ a diine kane. ⁶ Aame Isa

y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ» maŋ, kane asigiryagi an di-guside k'ita, an t'ibi siido ramama. ⁷ Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger Nazaret.» ⁸ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un ruute de me, nuŋ miŋ nuŋ. Aame kun dehu nuuno maŋ, doŋzó'ŋ kun oolo an d'engile.»

⁹ Geŋ inkinó a onamí doŋ yi ruute ki poone'ŋ a-t'iide a urzizaŋ*, onamí doŋ yi ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, duwo doŋ k'o ele en, soo toŋ ni ki digge ye.» ¹⁰ Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a beezí, y'a t'iidiba, y'a-diikida wede naabo ki mozigo goole doŋ sedefeke, kuudí wede k'ammade a dikke. Wede naabo geŋ sundí Malkus. ¹¹ Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole doŋ sedefeke

(*Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54*)

¹² Saŋ maŋ kane asigiryagi Romen ti goolayan, wo ti asigiryagi deero Yawudiyagi doŋ i boohiyo Boy Raa geŋ, Isa an di y' ziidá, an ti y' gittite. ¹³ An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme Kayip. Kayip geŋ mozigo goole doŋ sedefeke a ozzine geŋ me. ¹⁴ Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ wedusu soo y'a t'inda kono doŋ duuru pay an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa

(*Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57*)

¹⁵ Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ, mozigo goole doŋ sedefeke yi y' suune, yi-t'iide ti Isa soo k'adda booro boy ki mozigo goole doŋ sedefeke me. ¹⁶ Wo Piyer geŋ y'a uupe

* **18:9** 18.9 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 6.39; 10.28; 17.12. † **18:14** 18.14 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 11.49-50.

paate a biza bumbu. Inḱino maṅ sanallusu wede mozigo goole dṅ sedefeke yi y' suune geṅ y'a d'udde, yi di ruute a ere naabo i boohiyo biza bumbu gettiyo, maṅ Piyer toṅ yi-t'iide kay. ¹⁷ Aame y'ette k'adda geṅ, to ere naabo i boohiyo biza bumbu gette t'a yi tunde Piyer me, t'ede: «Kee toṅ maṅ ti diine sanalliyagi ki wedusu enṅo dee da?» Piyer yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nuṅ ti kane ye.»

¹⁸ Ume'ṅ reele, inḱino maṅ kane dṅ naabo ti asigiryagi dṅ i boohiyo Boy Raa geṅ an di mudde uwwu, an di kookiyo. Piyer toṅ maṅ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo kay.

Mozigo goole dṅ sedefeke ti Isa
(*Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71*)

¹⁹ Aame geṅ yo mozigo goole dṅ sedefeke y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagi wo a dooyisadí. ²⁰ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munda ombide soo toṅ ni ki ruute ye. Ni ruute onamó'ṅ kereṅ a d'aana dṅ duniya me. Ni duuyite'ṅ daayum adda boydī dṅ in di dooyiso, wo adda Boy Raa, ume wede Yawudiyagi pay an d'ollige. ²¹ De ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ṅ dṅ i n'illiga a munda wede n'an ruute. K'ollo, munda wede nuṅ n'an ruute, an yi suune.» ²² A ono dṅ Isa yi ruute inḱino geṅ, i d'ede asugursu i boohiyo Boy Raa y'ohire a ume geṅno, y'a yi bitte Isa me, wo y'a ruute, y'ede: «A mozigo goole dṅ sedefeke miṅ ki di rootiyo inḱino ko?» ²³ Isa yi di ruute, y'ede: «Munda wede ni ruute ulsu'ṅ too me? Ki ki y' kazi do. Wo ni ruute'ṅ derec maṅ, ki moo me ki di n' battiya me?» ²⁴ Inḱino maṅ Anne y'a y'igibe kaṅ kettiso di Kayip mozigo goole dṅ sedefeke.

Piyer y'a giigira Isa sey
(*Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62*)

²⁵ Aame geṅ Piyer yo ede a biza k'uwwu, yi kookiyo. An di y' tunde,

an'de: «Kee toṅ ti diine sanalliyagi ki wede enṅo dee da?» Maṅ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuṅ ti kane ye.» ²⁶ Ti diine dṅ naabo ki mozigo goole dṅ sedefeke geṅ, i d'ede wede ede yoṅ taasa ki wede Piyer y'a-dikke kuudí geṅno, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eṅ, ni ki wullo ti yode adda jineene dee da?» ²⁷ Maṅ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geṅ uzu y'a ñile.

Isa a d'aana goole siido
(*Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5*)

²⁸ Saṅ maṅ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoṅ Romeṅ goole siido. An iiney maṅ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda boy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradaṅ ye, kono an d'ooma ombo tarnaape Pak ki Yawudiyagi. ²⁹ Inḱino maṅ Pilat y'a t'udde, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maṅ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eṅ kun yi zikiye'ṅ ki moo me?» ³⁰ Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munda ulsu ye maṅ, ay di y' seedo ay a d'etto ko?» ³¹ Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Inḱino maṅ ooho, kune batum kun ti y' waako, kun d'ekkoy booro aa oogiragaṅ ti rootiyo.» Maṅ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki t'owwo wedusu ye.»

³² Geṅ inḱino a-t'iide a ono dṅ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaṅ mummino untadí ere yi t'inda te. ³³ Inḱino maṅ Pilat y'a-gime k'adda boy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ṅ mozigo Yawudiyagi ko?» ³⁴ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá dṅ ki rootiyo eṅ, ilke'ṅ kee kunuṅ, agize'ṅ d'uwu ko a tukki nuṅ me?» ³⁵ Maṅ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuṅ Yawudusu ko? I ki ziido'ṅ dṅ siidadá ti deero dṅ sedefeke oo d'iido me. K'izo moo me?» ³⁶ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuṅ mozikadó a siido ettiyo ye. Aame

mozikadó ki duniya ettiyo maṅ, d'onzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeda, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo in'kino ye, an'kenno mozikadó a siido ettiyo ye.»³⁷ In'kino maṅ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ṅ kacin mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuṅ mozigo. Kono in'kino nuṅ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki d'erec, wo kane d'on i dehu urzi wede ki d'erec geṅ, an d'ollige onamó.»³⁸ Maṅ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo d'erec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute in'kino maṅ y'a t'iiziga, y'a t'ud'ede k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ṅ y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ me, a tukki wede eṅ munda ulsu ni k'uune ye.»³⁹ Wo de aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maṅ, n'un d'ad'diya wedusu t'adda dangay, wede aa addugun i dehu. Geṅ kun dehu n'un t'ad'do mozigo Yawudiyagi ko?»⁴⁰ In'kino maṅ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'ad'di'ṅ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'ad'di'ṅ Barabas!» Wo yo Barabas geṅ, yon wede d'ekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

¹ In'kino maṅ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa. ² Asigiryagi an di gini kadumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umbe kalle teeze an i di t'usse. ³ Maṅ an aa d'ettiyo goppon k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' danyisa.

⁴ Pilat y'a t'ud'ede sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuṅ Isa n'un di y'ad'do paate, wo kun suuno a tukki yode eṅ

nuṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»⁵ Maṅ Isa y'a t'ud'ede paate ti kadumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ṅ enno!»⁶ Aame deero d'on sedeke ti asigiryagi d'on i boohiyo Boy Raa an wulle Isa maṅ, an d'iise d'ollite, an'de: «Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko! Ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko!» Maṅ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun'do, i ti y' taakoy kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me, kono nuṅ a tukki yode eṅ munda ulsu ni k'uune ye, i di t'ide k'unto me.»⁷ Maṅ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Kaye'ṅ ay d'ede oogoro, wo a urzi k'oogoro y'a t'inda kono yi-t'ize tuddí yon Ulo Raa.»⁸ Aame Pilat y'illiga ono geṅno maṅ, y'a urgide baadan. ⁹ Yi-t'iide k'adda boy, maṅ y'a tunde Isa, y'ede: «Kee k'ettiyo'ṅ ti too me?» Wo yo Isa yi d'annugu d'ed'edek, onamí'ṅ yi-ki'n kama ye. ¹⁰ In'kino maṅ Pilat yi di ruute, y'ede: «A nuuno miṅ, kee ki d'annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuṅ oo d'ede toogo n'aane n'a-d'eeze, wo n'aane n'a ki ti taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaṅ tontilko me.»¹¹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee'ṅ a-k'ede toogo a tukki nuuno ye, daa k'ere Raa y'a-k'ele ye maṅ. Kono kamo, wede y'an ele nuṅ a beezá geṅ, yon wede k'oldfiko a jiiire kee.»

¹² Tin geṅ Pilat y'a iise dehu k'urzi yi-d'eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d'iise d'ollite, an'de: «Wede eṅ ki iiza maṅ, d'uwó an di suuna kacin kee'ṅ lanze ki mozigo goole ki Romen ye. Wede yi ti t'isiyo tuddí aa mozigo geṅ, y'olmide mozigo goole ki Romen.»

¹³ Aame Pilat y'illiga in'kino maṅ, Isa y'a y'ud'ede ti paate, wo yon y'a-guune ekki kaakido booro. Ume

* **19:13** 19.13 Gabata: Geṅ i-kaza bere, an iiziga ti kangiragi deero, an di sooru t'eego.

geŋ an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di y' waaku Gabata* t'ono d'ofŋ k'Eber me. ¹⁴ Inkiŋo maŋ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, a peedo t'ize diine maŋ, Pilat y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun wollo, mozigaguŋ eŋŋo!» ¹⁵ Maŋ kane an d'iise d'ollite, an'de: «Ki y'odo, ki y'odo, ki ti y' taako ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun dehu mozigaguŋ n'a ti y' taako ekk'undumu geŋŋo ko?» Kane deero d'ofŋ sed'eke an i di'n gime onami, an'de: «Mozigayey ti doolo'ŋ umbo. Mozigayey miŋ yoŋ soo, mozigo goole ki Romen.» ¹⁶ Inkiŋo maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a bezaŋ, kono an ti y' taake ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y' ziida.

Isa ti undumzi
(*Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43*)

¹⁷ Isa yode batum y'a t'umbe undumzi an di y' taakey, y'a t'ud'ede t'adda geeger me, y'a iŋgile k'ume wede an yi waaku «osse k'eego», t'ono d'ofŋ k'Eber an yi waaku Golgota†. ¹⁸ Aame an iiney a ume geŋŋo maŋ, asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike d'ofŋ sire a sirpa k'Isa me, wede soŋ t'undumzi a kese k'ammade, wede soŋ t'undumzi a kese geelo, wo Isa a diine.

¹⁹ Pilat y'an d'ele urzi an a di riine ekki pakirte, an a-ti tiike ekk'undumu geŋŋo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.» ²⁰ Raaniya gette Yawudiyagi baadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yoŋ goppon ti geeger te, wo raaniya gette an riine t'ono d'ofŋ k'Eber, t'ono Romen wo t'ono Girek pây. ²¹ Aame

kane deero d'ofŋ sed'eke Yawudiyagi an wulle raaniya gettiyo maŋ, an d'iide an d'uuney Pilat, wo an i di ruute, an'de: «Raaniya ere yoŋ “mozigo Yawudiyagi” gette mentú. Ki raana: “Wede eŋ yi-t'ize tuddí, y'ede yoŋ mozigo Yawudiyagi.”» ²² Maŋ Pilat y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ ni riine geŋ, ni riine baa.»

²³ Aame asigiryagi an ti y' tiike Isa ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagí an di ziki, an di dikkiɗa omagi piɗe, wede soŋ yi d'umbe d'umbe. I d'iili kallayí goole, yoŋ geŋ an indigo miŋ inkiŋo baa, t'awwa a-ti d'iige d'andí daa yeppiyo. ²⁴ Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an'de: «Yo eŋ in ti y' sittite ye, in t'iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t'iira maŋ, y'a t'amba.» Geŋ inkiŋo a-t'iide a ono d'ofŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó goole an t'ize teltel muntelliyo‡.» Geŋ inkiŋo munda wede asigiryagi an ize me.

²⁵ A sirpa k'undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t'ihira meedí, tema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siido Magdalla. ²⁶ Isa yi woliyo'ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y' giyye geŋŋo. Maŋ yi di ruute a meedí, y'ede: «Mek'ki nuŋ, mi wollo ulí eŋŋo.» ²⁷ Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y'ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Inkiŋo maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe
(*Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49*)

²⁸ Tin geŋ, Isa y'a zuune suldí pay a ti d'inge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ôrme.» Yi ruute inkiŋo kono a-t'ette a ono d'ofŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa§. ²⁹ Aame geŋ i

† **19:17** 19.17 Golgota: Geŋ i-kaza osse i deeyiso aa osse k'eego wede. ‡ **19:24** 19.24 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. § **19:28** 19.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16.

d'ede keyye boo ti toote suddo k'inni k'inda biŋ. Asigiryagi an d'umbe buude, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundi izop. An di zulpe adda toote geŋno, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa. ³⁰ Aame Isa y'uwwe toote geŋno maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti d'inge.» Inŋino maŋ y'a t'uttille eedi ki siido, maŋ y'a iili undi t'a t'udde, y'a-t'ihe.

³¹ Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiiere. Inŋino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di dambe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.» ³² Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋno. Wede ki poone an di dimbe zoŋdi, saŋ wede ki sirwe. ³³ Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an woliyo'ŋ yoŋ y'inda. Inŋino maŋ an d'iili an ki dimbe ye baa zoŋdi me. ³⁴ Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a udde puuzo ti ahu. ³⁵ Wede eŋ yi wulle t'edayí suldi pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onami eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune toŋ kun d'ambe kay. ³⁶ Inŋino maŋ suldi pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.» ³⁷ A ume doolo toŋ ede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyo Isa adda muuzo
(*Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56*)

³⁸ Saŋ maŋ tin geŋ i d'ede wede soo sundi Yusup ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodibe itadi ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu me. ³⁹ Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a diddo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundi mirr kalsiya ti suldi doolo eediyadaŋ unse, attidi suma jeenu ada g'ado. ⁴⁰ Inŋino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umbe nuune k'Isa, an ad'ibiti suldi eediyadaŋ unse, an di nilpiyo ti sarwilagi, an aa d'obite suldi eediyadaŋ unse, an di nilpiyo nilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi. ⁴¹ Goppon ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wenda soo toŋ an k'eele ye. ⁴² An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppon. Suldi geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba
(*Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12*)

¹ A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a ingile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti woliyo'ŋ zumbulu wede an d'unŋile a biza muuzo geŋ, doŋkilso a kese. ² Inŋino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋno, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wenda an t'iidiba t'adda muuzo me, wo an di zaapey

* **19:36** 19.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † **19:37** 19.37 Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

a tunda koo maŋ ay ki suune ye.»
³ Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga inŋino maŋ, an t'iiziga an d'ingile ki biza muuzo. ⁴ Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko baadaŋ i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me. ⁵ Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooniyo k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye. ⁶ Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney, yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋilpe'ŋ booyiso a siido. ⁷ Wo sarwilagi doŋ an di gitte bizi'ŋ geŋ, kane'ŋ lobide zaapu a kese siidaŋ ti doŋ an di ŋilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye. ⁸ Inŋino maŋ sanallusu wede iiney a biza muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle, wo y'a umbe Isa yi-bilde. ⁹ Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanalliyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye botto, ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, saŋ Isa y'a-balda ti diine doŋ unto geŋ me*. ¹⁰ Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime, an d'aahe ki boozan.

Isa ti Mariyam ere ti siido Magdalla

(Markus 16.9-11)

¹¹ Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'ihira ti paate a biza muuzo, timôolo. Kaŋ môolo geŋ t'a t'uttile, ti-ŋooniyo k'adda muuzo. ¹² Ti wolliyo'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire ossiyo ti kallagi tuwardi an lekkiyo a ume an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume k'eedi, wo soŋ a ume zoŋdi. ¹³ Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde, an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?» Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni môolo Galmeegó, aŋ wenda an t'iidiba, wo ni ki suune ye an di-zaapey a tunda me.» ¹⁴ Aame ti rootiyo geŋ t'a gilde, wo ti wolliyo'ŋ Isa yi t'ihira a ume geŋno, wo t'a ki y' zuune ye. ¹⁵ Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Erewo

no, mi môolo moo me, wo mi dehu wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti ton-diyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde, t'ede: «Wede no, koo i t'iidiba nuune k'Isa kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunda'ŋ, n'ette n'a t'ambo.» ¹⁶ Isa y'a ti wiike ti sundutú, y'ede: «Mariyam.» T'a-gime edatú'ŋ k'ume yode, wo ti di ruute t'ono doŋ k'Eber, t'ede: «Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.») ¹⁷ Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó ye botto. Wo koŋ, m'odo k'ume zembadó, m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede a kune toŋ Meegugun kay, k'ume Raazó wede a kune toŋ Raagun kay.» ¹⁸ Inŋino maŋ Mariyam ere ti siido Magdalla gette, t'a ingile k'ume sanalliyagi. T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo t'an di-ruute ono doŋ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddi a sanalliyagi

(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

¹⁹ A onniyo dumas gettiyo batum a lohe maŋ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiye adda boy, boha'ŋ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo adda geŋ, Isa y'an uuney an wolliyo'ŋ yi t'ihira a diinayan, maŋ y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁰ Aame y'an ti ruute inŋino maŋ, saŋ y'an d'iise kazita beydi ti ume wede an yi giira a sirpadi. Wo kane sanalliyagi ulbaŋ unse an wulle Galmeegaŋ geŋ me. ²¹ Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti koono ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo k'adda duniya geŋ, kune toŋ n'un di'n agiba k'adda duniya kay.» ²² Y'a ti ruute inŋino maŋ, y'an di biiha maaye a tukki kane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun soodo Unde Kamileŋ. ²³ A wede tuuku kun i t'iza tambobino a oldikadi maŋ, Raa toŋ yi t'isa tambobino kay a oldikadi te, wo a wede kun i ki t'iza tambobino ye maŋ,

* **20:9** 20.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

oldikadi Raa yi-k'isa tambobino ye kay.»

²⁴ Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi geṅ, sanallusu wede an yi waaku Tomas, sundi soo Ulo Roṅo, yoṅ ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geṅ, yoṅ umbo. ²⁵ Aame Tomas y'iina maṅ, kane sanalliyagi oṅgo an i di ruute, an'de: «Kaye ay yi wulle Galmeega me!» Wo de Tomas y'an di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume an di y' tiike ti ponte a beydi ye, aame ni ki t'eela yelsado adda buldo ponte ye, wo beezo eṅ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira a sirpadi ye maṅ, onamguṅ eṅ ni k'amba ye.»

²⁶ Onniyo dumas ki daana maṅ, kane sanalliyagi an t'ugiye sey adda boy, wo onniyo gette Tomas toṅ ti kane baa. Boha an aa t'ippite ti kerle, maṅ Isa y'an di'n uuney sey, y'a t'ihira a diinayaṅ, y'an di ruute, y'ede: «Toose ti koono ti kune.» ²⁷ Saṅ maṅ yi di ruute Tomas, y'ede: «Kee ki wollo beydo me, k'agibi yelsada, ki t'eelo adda. K'eli beza pay ki t'agiba adda sirpado, wo ki niikiyo'ṅ k'a oolo baa, ki zaapo adda a nuuno.» ²⁸ Maṅ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee Galmeego, wo kee Raazo.» ²⁹ Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe adda a nuṅ kono ki ni wulle t'edayá, wo unsuwo a kane doṅ an ki n' wulle ye wo an di ziipe addaṅ a nuṅ.»

³⁰ Isa y'ize'ṅ suldi k'armika baadaṅ a daana sanalliyagi me, wo kane raaniya pay ye adda mattup ette. ³¹ Ono doṅ soo raaniya adda mattup ette, kono kun d'ambe Isa yoṅ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umbe a sundi maṅ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

¹ Aame suldi geṅ i t'ingile maṅ, Isa y'an di-gize tuddi sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize

tuddi te. ² Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Roṅo, Natanayel wede ti Kana siido Galile, inṅi Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geṅ an lekkiyo kaṅ soo. ³ Maṅ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuṅ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Inṅino maṅ an d'ingile, an iiney maṅ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A diddo gette an ziwwe kee, puuniso soo toṅ an k'umbe ye. ⁴ Ume i t'umpile maṅ, Isa y'a t'ihira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye. ⁵ Inṅino maṅ Isa y'anni tunde, y'ede: «Inṅi ki nuṅ, puuni kun uune dey?» Kane an i di'n gime onami, an'de: «Aha, ay k'uune ye.» ⁶ Inṅino maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun seddo lebidu ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oono puuni me.» Maṅ an di zidde lebidu ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maṅ, k'ambu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ṅ baadaṅ, lebidu boo. ⁷ Sanallusu wede Isa yi giyye geṅ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eṅ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eṅ Galmeega maṅ, kallayi wede goole yi t'iidiba geṅ yi t'usse, yi-ti diige adda k'ahu. ⁸ Wo kane sanalliyagi doṅ soṅ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebidu boo ti puuni gettiyo, kono kane'ṅ ti zenge dokki ye, suma k'oole meeda sire danṅal. ⁹ Aame an ti diige a siido maṅ, an woliyo'ṅ puuni ossiyto a biza k'uwwu, wo mappa a kese. ¹⁰ Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni doṅ kun ziko geṅ, kun soki miibi.» ¹¹ Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siido lebidu ti puuni boo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu ado, toṅ lebidu a ki zitte ye. ¹² Maṅ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Inṅino maṅ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenda soo toṅ umbo a yi tonde, y'a t'ee: «Kee wee wee me?» Derec, kane an yi zuune yoṅ Galmeega me. ¹³ Isa y'aa d'iide, y'a t'umbe mappa,

y'an di-dikkida, wo puuni toŋ y'an d'eele. ¹⁴ Eŋ k'aduwe Isa y'an kaza tuddi a sanalliyagi, t'ume yi-bilde ti diine doŋ unto me.

Isa ti Piyer

¹⁵ Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiiire kane enno ko?» Simo yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso inŋi dambamó.» ¹⁶ Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onami, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho dambamó.» ¹⁷ Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aduwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aduwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondon, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune suldi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso dambamó. ¹⁸ Derec inŋino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulso geŋ ki kettiyo serraya ti siida, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa adda i dehu, wo aame ki t'iza goole maŋ, beyda k'an onda sokeŋ, a di ketta serraya wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.» ¹⁹ Isa yi rootiyo inŋino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute inŋino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

²⁰ Maŋ Piyer y'a gilde, yi wolliyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋno ti daran me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?» ²¹ Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?» ²² Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seeza

ye, ki ni daani daaniya.» ²³ Inŋino maŋ rabila gette a-tiipe, zemba doŋ i ziipe addan a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo de yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seeza ye.»

²⁴ Yode sanallusu geŋno i rootiyo taaya ki suldi geŋ me, wo y'a ti'n riije. Wo ay suune onami yi rootiyo eŋ derec. ²⁵ Isa y'ize suldi ti doolo toŋ baadan, wo aame an ti'n raaje pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n ambe ye mattupiyagi doŋ an raaje me.

Naabo don zina k'Isa Almasi

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riine. Mattup ki Naabo don zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino don zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute son mummino Unde Kamilen t'a diige ekki don zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamilen me. Wo suldi don ooŋe ti dabar ere an uune a urzi naabaŋ geŋ, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga geŋ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane daŋŋal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane don zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite baadaŋ a urzi naabo don zina sire an ize gettiyo, kane miŋ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a don ki geeger Zeruzalem, bini don baadaŋ an ziipe addaŋ a Isa wo an seefu zakidi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki don kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Don zina k'Almasi a Zeruzalem

¹ Teyopil mee'ki nuŋ, nuŋ adda mattupadó ere ki poone, ni riine suldi don pay Isa y'ize wo yi duuye duwo t'ume k'eesiyo, ² bini onniyo ere Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amba geŋ, ti toogo k'Unde Kamilen y'an di ruute suldi don an d'ise a don zindi don yi biire. ³ Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilde maŋ, y'an di gize tuddi te a kane don zindi t'urzi baadaŋ, geŋ i-kaza yon ki kotto yi-bilde. Wo adda k'onniyo ada picde geŋ tuddi y'an di gize, wo

y'an di gizite suldi don ki Moziko Raa. ⁴ Onniyo soo an ti guune ombo ti kane geŋno maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koduwo, ti Zeruzalem en kun arga tunda ye, kun dello munda wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizo. ⁵ Ti poone Zaŋ duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ adda k'onniyo miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilen.»

Isa y'engile k'awwa ki kandaane

⁶ Wo kane don i t'ugiye a daanadi geŋ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki don k'izirayel k'an ti t'ela me?»

⁷ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi don aakede onniyo, ise peedo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadi geŋ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye. ⁸ Wo de kune kun t'oono toogo aame Unde Kamilen ti diiga eggun maŋ. Inkino maŋ kun kizita onamo, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amba k'adda siido ki Ziide ti Samari pay, bini danŋu siido pay.»

⁹ Aame y'a ti ruute inkino maŋ, a daanadaŋ geŋ miŋ y'a t'iiziga jomkey, y'a ingile k'awwa ki kandaane, an di woliyo bini dondirso ti di y'ippe. ¹⁰ Aame kane an baabiya Isa y'engile k'awwa ki kandaane geŋ, an woliyo bibaraw a sirpadaŋ don sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de: ¹¹ «Kune don ti siido Galile no, kun ohire kun baabiya k'awwa ki kandaane moo me? Geŋ Isa Raa yi y'umbe ti daanagun, saŋ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'ingile k'awwa ki kandaane inkino sey.»

¹² Inkino maŋ kane don zina geŋ, t'ekki mukkolo ere an ti waaku mukkolo k'Inda k'Olibiye an di-diige, an d'ingile ki Zeruzalem kono to mukkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kubbaara soo. ¹³ An iiney Zeruzalem maŋ, an di-gili bino ere t'awwa t'ekki bakatu aame an d'ogiyso daayum. Aame geŋ kane Piyer, Zaŋ, Zak, Andire, Pilip,

Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addi wehini kono siifadi me, wo Ziid ulo Zak. ¹⁴ Kane pay onaman kan soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi don ongo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zamba k'Isa pay.

Beeriyo Matiyas a olde Ziidas

¹⁵ Adda k'onniytagi gen, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a daana zamba kane suma meeda uto ada sire an t'ugiyee genno, wo y'an di ruute, y'ede: ¹⁶⁻¹⁷ «Zamba ki nun, kun suune Ziidas yon ti diine kine, wo naabadi ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita man y'a t'ize wede k'oogumso a don ki seedu k'Isa. Ono gen Unde Kamilen ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, gen a-t'iide. ¹⁸ Injino man ti sonko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kacin wede gen y'a iire t'addi a siido adda doome gen me, addi a bitte inni k'addi a t'udfite pay ti paate. ¹⁹ Rabila gette don siido Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo gen injino doome Ziidas y'iwila gen an di y' waaku ti onaman "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede." ²⁰ Ono en nebi Dawut yi riine ti kaaga adda mattup ki Soom, y'ede:

"Boozí a kila bulgo, wenda a lekka umbo*."

Wo yi riine son, y'ede:

"Ume naabadi wenda doolo y'a t'amba†."

²¹⁻²² Injino man i dehu wedusu y'a-t'ette ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki baldiya Galmeega Isa. Wedusu gen y'aase ti diine kane don izire ti kine onniyo ti onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda siido ti kine, t'ume Zan yi ti y' zuyye batem bini onniyo ere Raa y'a y'umbe ti diine kine, y'a ingile k'awwa ki kandaane.»

²³ Aame gen an di biire don sire, Yusup wede Barsabas sundi soo Zistus, kane ti Matiyas. ²⁴ Injino man an tunde Raa, an'de: «Galmeega, kee ki suune adde duwo pay, injino ki beero soo ti diine don sire enno, ²⁵ kono y'a t'ambe naabo don zina k'Isa a olde ki Ziidas, kono yo Ziidas gen ume naabadi yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addi i dehu i-d'iide untadi.» ²⁶ Injino man an t'ize teltel muntelliyo, man i-t'iire a Matiyas, gen yon y'a di giyye ti kane don zina don koomat makumu soo genno.

2

Aaniya k'Unde Kamilen

¹ Aame onniyo tarnaape ki Pantekot t'iina ton man, kane don i ziipe addan a Isa gen pay an lekkiyo umayan soo. ² A kaamiki an ollige man tarkuuse aa ki maaye baadan i-deegu ti kandaane, iide'n i-t'uune adda boy wede kane adda genno. ³ Aame gen an wolleyo munda aa ilze k'uwo iide a t'ihinte, wede son i di ziipe tuddi tuddi. ⁴ Kane pay addan a uune t'Unde Kamilen, injino an d'iise orbe t'ono don doolo, wede tuuku ton yi d'orbe t'ono don aa Unde Raa ti ele ele.

⁵ Wo aame gen a Zeruzalem i d'ede Yawudiyagi don i seedu urzi Raazan zakidi, an iido ti siidiyagi don adda duniya pay. ⁶ A onaman don gen kane don duuru an d'ukke, an iide, an ziida giggeran kono wede tuuku ton yi d'ollige ono t'onami t'onami. ⁷ Wo kane don duuru an di roote munda an ki suune ye, an di wolleyo beesel, wo an'de: «Kane don i rootiso en, kane pay min ti siido Galile ye ko? ⁸ De mummino kane duwo en wede tuuku ton yi d'orbe ti ono kine me? ⁹ Kine don iido ti siidiyagi don ki Partiya, ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi, ¹⁰ ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sirej adda siido Libi, don

* **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † **1:20** 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8.

sonj an iido ti Room, ¹¹ ti siido Kiret, wo ti siido k'Arabi. Donj sonj Yawudiyagi, donj onjo Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddan Yawudiyagi pay minj, kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey t'onamey me. De genj munda k'armika Raa ye ko?»
¹² Kane pay eedan t'a digge, an di roote munda an ki suune ye, an di rootiyo ti tuddan, an'de: «De genj i-kaza moo me?»
¹³ Wo onjon an di'n okko maade, an'de: «Kane en an t'iibo toote.»

Ono Piyer a daana donj duuru

¹⁴ Injino manj Piyer ti kane donj zina donj koomat makumu soo genj an t'iiziga, wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune pay Yawudiyagi wo kune donj pay iido ki Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwagun a ono donj ni roota, kono kun di suune munda wede ize. ¹⁵ Kun'de donj en an t'iibo, manj an ki t'iibo ye, ume ti soohe botto*.
¹⁶⁻¹⁷ Wo ankenj ono donj Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede:

“A onniytagi donj ettiyo k'ita genj, Undó n'a ti teepa ekki duwo pay. Injigun kuuli erayi an di rootita ono donj n'agisa.

Inni obilagi ti konazi an d'etta munda aa suniye, wo gôldalgun an t'oona suniye.

¹⁸ Eyye, ki kotto onniytagi genj, a donj naabadó kuuli erayi pay, n'an di teepa Undó wo an di rootita ono donj n'agisa.

¹⁹ N'aasa suldi donj i ceeriyo eego awwa a kandaane, wo a dandi a siido suldi donj i-kaza munda, an di wolla puuzo, uwwu wo don-dari ki saa.

²⁰ Peedo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a t'isa aa puuzo.

Aame suldi genj an t'ingila manj, onniyo Galmeega Raa t'a aana,

onniyo ere meeda ki daryika Raa gette.

²¹ Wo aame genj wede tuuku y'iila ti suma Galmeega Raa manj, yonj y'a y'utta†.”»

²² Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune donj k'Izirayel no, kun ollo munda wede n'un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret genj, t'urzi yode Raa y'a ize suldi k'armika wo suldi donj i ceeriyo eego a di-inagun, wo kune batum kun'ni suune. Injino manj Raa y'un gize kereñ i y'igibo yode. ²³ Yode wede genj un y'ele a beygunj Raa batum aa yonj yi dihe, wo aa munda wede y'ilke ti poone y'aasa. Injino manj kun an di y'ele a bey donj i ki suune Raa ye, an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj ton-tilko, an di y'iide. ²⁴ Wo de Raa y'a ti y' bildfe, y'a y'udfe ti dabar ere k'unto te, kono unto i-k'ede toogo ye a tukk'Isa me. ²⁵ Dawut tonj yi ruute ti kaaga a tukki yonj me, y'ede:

“Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo daanadó, n'a k'orgide ye kono yonj daayum a sirpadó.

²⁶ Kono kamo nunj ulbó unse, wo ilzó y'a t'imme t'unjsuwo, wo ni zaapu elkisadó aame n'inda tonj, nunj Raa yi ti n' balda.

²⁷ Nunj ni suune kee Galmeegó ki ki n'oola adda diine donj unto ye, ki k'oola tudde ki wedizá kamilenj a ki ruuma adda muuzo ye.

²⁸ Kee urziyagi donj o-do t'ettye k'ume lekkiyo k'o ni gize, ulbó unse kono kee daayum ti nunj‡.”»

²⁹ Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo zamba ki nunj, nunj oo d'ede urzi n'un di rooto kereñ a urzi ki mugiyinj Dawut me. Yonj y'inda, an di y'ele adda muuzo, wo muuzadi tonj manj ankenno tod'te di kine. ³⁰ Yo Dawut genj yonj nebi,

* **2:15** 2.15 Donj k'Izirayel an k'ombo munda ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peedo t'ize k'aadumu mesuwe ye me. † **2:21** 2.21 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5. ‡ **2:28** 2.28 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § **2:30** 2.30 Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11.

wo yi suune Raa geŋ y'a ti n̄ime tuddí a d̄aana yode, y'a ruute, y'ede: "Mozikadá gette ni di t'ela a ulo ti diine k'inni d̄oŋ ki biza bumbizáŋ."

³¹ Dawut geŋ yi zuune ki poone Almasi Raa yi biire yi balda me, geŋ y'a ruute, y'ede:

"Yoŋ an ki y'iili adda diine d̄oŋ unto ye, wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye*." »

³² Piyer y'a ruute sey, y'ede: «Wede n'a ruute geŋ yoŋ Isa, kaye pay ay di y' wulle Raa y'a ti y' bilde. ³³ Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane y'a lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa yi-d'ele Unde Kamileŋ ere yi ruute y'in di t'ela. In̄kino maŋ yo Isa y'in d'elo Unde Kamileŋ a kine aa kun wolliyó wo kun ollige an̄ken̄no.

³⁴ Wo yo Dawut geŋ yode batum k'awwa ki kandaane yi ki gili ye, wo toŋ y'a ruute, y'ede:

"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y'ede:

K'edi ki-kooná a ammidadó kino,

³⁵ bini d̄oŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti d̄andí zoŋdáf†."

³⁶ In̄kino maŋ kune d̄oŋ k'Izirayel pay kun suuno ki kotto, Isa wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, Raa yi y'ize Galmeega wo Almasi Raa yi biire.»

Doŋ dupu ado an ziipe addaŋ a Isa

³⁷ Aame kane duwo an illiga in̄kino maŋ addaŋ a iile wiic, wo an tunde Piyer ti d̄oŋ zina k'Isa on̄go, an'de: «De ay d'ise mummino, zamba ki nuŋ?» ³⁸ Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Kun ti kama lekkiyagaŋ wo wede tuuku toŋ yi suyyo batem ti suma k'Isa Almasi, kono kun t'oona tambobino k'oldikagaŋ. In̄kino maŋ Raa y'un t'ela Unde Kamileŋ, ³⁹ kono ono d̄oŋ Raa yi ruute y'aasa eŋ a kune, a in̄nigun, wo a d̄oŋ dokki, a d̄oŋ pay d̄oŋ Galmeega Raaziŋ yi'ni waaka.»

⁴⁰ Piyer geŋ y'an di ruutite ono baadaŋ sey kono an t'eele kooke, an d'ambe, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun t'ad̄do ti diine d̄oŋ i t'udde t'urzi wede d̄erec ki Raa geŋ me, wo kun t'oona uttiyo.» ⁴¹ Doŋ umbe a ono Piyer geŋ an ti'n zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma dupu ado an a-ti giyye ti zamba d̄oŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Lekkiyo d̄oŋ ki poone an ziipe addaŋ a Isa

⁴² Kane pay kaŋ soo an d'ollige dooyiso ere d̄oŋ zina k'Isa an'ni dooyiso, an di lekkiyo kettiyo kaŋ soo, ombadaŋ kaŋ soo, wo daayum an ton̄diyo Raa kaŋ soo. ⁴³ Kane d̄oŋ duuru pay an lekkiyo t'orgiso a Raa, kono kane d̄oŋ zina geŋ ti toogo ere ki Raa an d'isiyto suld̄i baadaŋ d̄oŋ i ceeriyo eego ti suld̄i k'armika.

⁴⁴ Kane d̄oŋ pay i ziipe addaŋ a Isa, an lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ kaŋ soo. ⁴⁵ An owile doome koo boy koo maŋ, soŋko gette an di-dokkide diinayaŋ pay, a wede tuuku toŋ a attidizí attidizí. ⁴⁶ Kane pay addaŋ soo, onniyo ti onniyo an d'ettiyo booro Boy Raa, ombadaŋ kaŋ soo ti un̄suwo wo ti tassuwa adda boydizaŋ me. ⁴⁷ Daayum an tamma Raa wo a lekkiyadaŋ gette duwo pay an di'n geyyiso. Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi'n aagulu ti duwo d̄oŋ an ooniyo urzi k'uttiyo.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋd̄í unto

¹ Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t'ette ton̄diyo a booro Boy Raa a peedo t'ibbira, peedo ere aa daayum an ton̄diyo Raa. ² Wo goppon̄ a sirpa ki biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane geŋ, an d'umbo wedusu zoŋd̄í unto t'ume k'ehiyadí to, daayum an ti y' zaapu an̄gen̄no, yi d'ahultu munda a bey d̄oŋ ettiyo ki booro Boy Raa. ³ Aame wede geŋ yi wulle Piyer kane ti Zaŋ an'te

* 2:31 2.31 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † 2:35 2.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

booro Boy Raa man, y'a iise ahulu munda a beezan. ⁴ Aame an illiga injino man, Piyer kane ti Zan gen an di y' wolloyo teben, wo Piyer y'ede: «K'ayni wolle!» ⁵ Aame gen wede y'an iise wolloyo, kono y'elkiyo yi-t'oonna munda ti beezan. ⁶ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Nun o k'ede sonko ye, dap ye, wo munda wede o d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a oziro.» ⁷ Man Piyer y'a igibe beezan wede k'ammade, y'a di y' ziidfa, y'a y'iiziga kan ohire. A kaamiki wede'n dondali ti zondfi a t'ize toogo. ⁸ Wede gen y'a ilde k'awwa y'a t'ihira, wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda booro Boy Raa, yi sooru, yi lohito, yi tamma Raa. ⁹ Wo yon wede gen duwo pay an di y' wulle yi sooru wo yi tamma Raa. ¹⁰ Aame duwo gen an yi wulle wo an yi zuune yon wede i konso daayum a biza Boy Raa wede an yi waaku biza majjaane yi d'ahultu genno man, an ziidfa gaggiran ti orgiso a munda wede i iide a wede genno.

Ono Piyer a booro Boy Raa

¹¹ Wo wede gen Piyer ti Zan y'an k'eeziyo ye. Injino man don duuru pay an d'iide k'ume kane kan okko, k'adda daabe wede an yi waaku daabe ki Salamon, kono kane an ziidfa gaggiran. ¹² Aame Piyer yi wulle duwo iido tuddan man, y'an di ruute y'ede: «Kune don k'Izirayel no, kun seedu gaggirgun moo me, kun ay di'n wolliso injino me? Kun elkiyo wede uune bee yi sooru en ti toogo kaye ko kunun, kun elkiyo kaye ki diine a urzi Raazey me ko? Aha, injino ye. ¹³ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup, yon gen min Raa mongidagin, yi-d'ele gooliko a Isa wede naabad. Yode wede kune batum kun an di y'ele a deero Romen. Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono yo yi zuune yi k'ize

munda ye ton, kune kun di giigira. ¹⁴ Yode wede kamilen wo ki diine a daana Raa gen kun di y' giigira, wo kun di dihe kun i d'ize beeko a wede towwo don. ¹⁵ Injino man wede i d'eliyo lekkiyo a duwo gen, kun an di y'ele a duwo, an di y'iide. Wo Raa y'a ti y' bilde ti diine don unto me, kaye ay di y' wulle. ¹⁶ Wo wede en kun yi suune wo kun yi wolloyo, munda wede ize a daanagun. I ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay kun wolloyo enno.

¹⁷ Wo anken zemba ki nun, ni suune aame kune wo ti deerugun pay Isa kun di y' giigira gen, munda wede kun isiyo kun ki y' suune ye. ¹⁸ Gen injino a-t'iide a ono don Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede: "Almasi Raa yi biire, y'a dabira*." ¹⁹ Anken kun ti kama lekkiyagun, kun ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya oldikagun. ²⁰ Injino man Galmeega Raa y'un t'ela puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa yi biire a kune, yon Isa. ²¹ Wo ankenno Almasi y'a-lekko a kandaane bini onniyo ere suldi pay a t'isa aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize nebiyagi don kamilen. ²² Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede: "Galmeega Raagun y'un d'oodiba nebi aa nuuno ti diine zembagun, wo kune kun d'olliga suldi don pay y'un rootita gen me†." ²³ Wo son y'ede, aame wede tuuku yi-tuuga k'ollige k'ono nebi genno man, y'a dagga, yode gen yi k'isa ti diine don Raa ye‡. ²⁴ Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide son k'ita bakadi bakadi gen, an ruutite wo an gizite a suldi don isiyo a onniytagi don ankenno gen me. ²⁵ Zemba ki nun, ono don nebiyagi an ruutite pay gen a kune, wo taasua ere Raa yi gitte ti mongidagin gette kune adda, aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita

* **3:18** 3.18 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22** 3.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15. ‡ **3:23** 3.23 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29.

duwo pay a siido an t'oonaa beeko t'urzi k'innizáſ." 26 Geŋ ki poone a kune Raa y'igibo wede naabadí me, kono y'un di zaape beeko wo tuuku toŋ y'a ti y' kimo ti naabadí ere oldo gette.»

4

Piyer ti Zaŋ a daana deero booro Yawudiyagi

1 Aame Piyer ti Zaŋ an an ti rootiyto a doŋ duuru geŋ, kane doŋ seŋe, goole doŋ boohiyo Boy Raa ti Saduseyeŋ miibi an d'iina aame kane. 2 Kane an di-gulkuwe baadaŋ aame an wulle doŋ zina sire an dooyiso doŋ duuru wo an an kazita, an'de Isa yi-bilde, wo doŋ i t'inda toŋ an di balda kay. 3 Inkiŋo maŋ Piyer ti Zaŋ an ti'n zidde, an di'n ibi daŋgay bini ki soggo, kono peedo t'ingile baa. 4 Aame geŋ ti diine doŋ illiga ono ki Piyer ti Zaŋ geŋ, doŋ baadaŋ an d'umbe, wo ti doŋ i ziipe addaŋ a Isa an aa di giyye, kane duwo ette suma dupu paat.

5 Soggo maŋ kane deero doŋ seŋe, doŋ i dokkiyo Yawudiyagi wo doŋ suuniyo k'oogoro an t'ugiye pay a geeger ki Zeruzalem. 6 A ogiysadaŋ gette i d'ede kane Annemozigo goole doŋ seŋe ti doŋ boozí pay, Kayip, Zaŋ wo Alegzandire. 7 Piyer ti Zaŋ t'adda daŋgay an di'n uddo, an d'an t'iide diinayaŋ wo an di'n tunde, an'de: «Wede eŋ kun i ele beeko ti toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?»

8 Aame geŋ Piyer yoŋ addiŋ úune ti Unde Kamileŋ wo y'an di ruute, y'ede: 9 «Kune deero doŋ seŋe wo doŋ i dokkiyo doŋziŋ, aŋki kun ayni wiiko ki daanaguŋ eŋ, kun dehu kun dekke booro a eedey kono ay ize beehiye a wede zoŋdí unto, wo soŋ kun dehu kun di suune t'urzi mummino y'utte t'eenizí me. 10 Inkiŋo maŋ kune deero siido ti doŋ k'Izirayel pay, munda eŋ kun yi

suuno koduwo: wede kun woliyo yi t'ihira a daanaguŋ eŋ, y'uune bee ti toogo ki suma ere k'Isa Almasi wede ti geeger Nazaret, yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Raa y'a ti y' bilde ti diine doŋ unto me. 11 Aakede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, Isa yoŋ aa mukkolo ere kune doŋ k'oozige boy kun di zidde mentú, tode gettiyo a t'ize mukkolo ere majjaanawa a jiiere k'oozige boy te*. 12 Inkiŋo maŋ n'un di rooto Isa daŋŋal urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n utta kine duwo me.»

13 Aame geŋ kane deero an wulle Piyer ti Zaŋ an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ, an ziiŋa gigaŋ kono kane doŋ i ki duuye tunda ye, kane miŋ doŋ kino baa. Wo kane deero geŋ an suune an izire t'Isa me. 14 Wo aakede an woliyo wede uune bee a sirpadaŋ geŋ, urzi an an di roote munda a kane umbo. 15 Inkiŋo maŋ an an d'ele urzi an t'adde t'adda boy me. Aame kane an t'udde maŋ, kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute diinayaŋ, 16 an'de: «A doŋ eŋ in an d'isa mummino me? Derec, Piyer ti Zaŋ an ize munda k'armika geŋ, doŋ Zeruzalem pay an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye. 17 Wo kono rabila gette a ki teepa a duwo pay ye geŋ, in an ondirdo ki kossiyadaŋ, kono suma k'Isa pidipidiŋ an ki roota ye baa a wede tuuku toŋ maŋ.»

18 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ an di'n wiike, wo an an di ruute, an'de: «Ti aŋki kun ôhor, suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya wenda ye baa.» 19 Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di'n gime onamaŋ, an'de: «A suuno kune batum munda wede ki diine a daana Raa me, ay d'ambe ono kune kunuŋ, ono Raa ko? 20 Ki kaye maŋ ay k'anniga ye ti rootiyto a munda wede ay wulle wo ay illiga

§ 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18. * 4:11 4.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

me.» ²¹ Maṅ kane deero geṅ an an d'undirde ki kossiyadan sey, wo an an d'iize. An an d'ise ulsu an k'uune ye, kono duwo pay geṅ an tamma Raa a munda ize geṅ me. ²² Yoṅ wede uune beeko t'urzi munda k'armika geṅ, ozzinayí ette suma k'ada pide ti makumu.

Tondiyo Raa ki doṅ i ziipe addaṅ a Isa

²³ Aame Piyer ti Zaṅ ti dangay an an iize maṅ, an d'ingile an d'uuney zembadan, an an t'iide taaya pay a munda wede deero doṅ sedefe ki doṅ i dokkiyo Yawudiyagi an an ruute me. ²⁴ Aame doṅ i ziipe addaṅ a Isa geṅ an illiga ono ki Piyer ti Zaṅ geṅno maṅ, pay onamaṅ kaṅ soo an tunde Raa, an'de: «Galmeegey, kee wede k'ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi doṅ pay adda. ²⁵ Kee wede ki ele Unde Kamileṅ a Dawut wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a ruute, y'ede:

“Ki moo me doṅ siidiyagi pay an ahutu bokimo me?

Ki moo me ita duwo pay an tôwwo onamaṅ ki bita me?

²⁶ Kane mozagi a siido pay an t'ikkima tuddaṅ ki arka, wo deero boha bumbiyagi an t'ugiye ki deyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi Raa yi biire†.”

²⁷ Eyye, ono geṅ derec, Erod ti Pons Pilat an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane doṅ Yawudiyagi ti doṅ Yawudiyagi ye, an di kiigira wede naabadá, Isa wede kamileṅ ki biire.

²⁸ Inkinno maṅ munda wede ki dihe ti poone geṅ, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa kee ki dihe. ²⁹ Wo ankeṅ Galmeega, kee ki wollo an ay ondirso ki kossiyadey, kaye doṅ naabadá kee k'ay eli toogadá ay di kizite onamá daa k'orgiso. ³⁰ K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko a duwo, wo ay d'ise suldi k'armika ti suldi doṅ i ceeriyo eego ti suma wede naabadá, Isa wede kamileṅ.»

³¹ Aame kane an diṅge ti tondiyo

Raa maṅ, ume wede an d'ugiye ki tondiyo geṅ y'a iise ṅoṅṅirso. Wo Raa yi di'n ûune t'Unde Kamileṅ pay, maṅ an d'iise kazita k'ono Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki doṅ i ziipe addaṅ a Isa

³² Doṅ i ziipe addaṅ a Isa pay geṅ elkisadan kaṅ soo, ti diinayan wenda soo toṅ y'a roote eṅ ki nuuno umbo, pay maaladan an t'obe ume soo. ³³ Kane doṅ zina k'Isa an kazita ti toogo baadan rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yoṅ Galmeega Isa yi-bilde, kaye ay yi wulle.» Wo kane pay geṅ Raa y'an di ziipe beeko baadan. ³⁴ Ti diinayan wenda soo toṅ munda i-baate umbo. Doṅ an d'ede dombi ise boydi toṅ an owile maṅ, soṅko gette an d'ettiyo, ³⁵ wo an an d'eliyo a bey doṅ zina k'Isa, maṅ kane geṅ an an di-dokkide, soṅko gette a wede tuuku toṅ a attidizí attidizí. ³⁶ Ti diine doṅ geṅ i d'ede wede sundí Yusup yoṅ ti biza bumbi Lebi, wo kane doṅ zina k'Isa an di y' waaku Barnabas suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke», yoṅ an y'ehe a siido Siipire. ³⁷ Yoṅ wede geṅ i-d'ede doome wo y'a t'iwila, y'a t'umbo soṅko y'an d'iido, y'an d'ele a bey doṅ zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

¹ Wo i d'ede wedusu sundí Ananiyas ti eddi Sapira, doomizaṅ an t'iwila. ² Kane geṅ an ti gitte onamaṅ kaṅ soo, soṅko y'a-diikida sire, ere soo a yode wo soo y'a t'umbe, y'an d'iide y'an d'eliyo a bey doṅ zina k'Isa. ³ Maṅ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki moo me Ananiyas ki-d'ili addá a Meeda siitandani ti-t'iide me, wo ki moo me ki lohito ono a Unde Kamileṅ, k'a t'uuyo soṅko doomizá soo a kee me? ⁴ Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila ye wo ki t'iwila toṅ maṅ, soṅko gette k'a ti naabe aa addá i dehu. Wo de ki moo me ki d'isiyo inkinno me? Naabadá

† 4:26 4.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

k'ize gette a d'uwu ye, k'ize ulsu a Raa.»⁵ Aame Ananiyas y'illiga ono genno man, y'a iidfiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo kane don pay illiga gen orgiso t'anni ziida baadan.⁶ Injino man obilagi an t'iiziga, an di nilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.

⁷ Saŋ an likke bini man, eddi ti-t'uddo daa suuniyo munda wede ize.⁸ Aame t'iina man, Piyer y'a ti tunde, y'ede: «M'o ki ti rooti do, ettin sonko ere pay kun iwila doomugun ko?» Man tod' t'a ruute, t'ede: «Eyye, ettin sonko tode.»⁹ Injino man Piyer yi di ruute, y'ede: «Mummino me kon ti kulayi kun di-gitte onamgun kan soo, kun di naame Unde Galmeega me? M'ollo, don iide ottibe kulayi an ti gimo kane a biza bumbu genno, an ki ti'n amba an t'ottibo kay.»¹⁰ A kaamiki t'a iidfiba, t'a iire a zon ki Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti ottibe ki kulatu man, an t'uuna t'inda. An t'umbe, an a-t'ittibo a sirpa kulatu.¹¹ A armika gette don pay ogiyso ti suma k'Isa wo don pay illiga ton man, orgiso t'anni ziida baadan.

Don zina k'Isa ti don k'eeni

¹² Don zina k'Isa an d'izite suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego baadan a diine don duuru me. Kane don i ziipe addan a Isa gen pay kan soo, an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi waaku daabe Salamon.¹³ Kane don i ki ziipe addan a Isa ye gen, wenda ti doolo a roote taaya keyyiso ti kane umbo. Wo ton kane don duuru gen an di'n tamma baadan.¹⁴ Wo onniyo ti onniyo don baadan erayi kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu addan a Galmeega, an a-ti keyyiso ti kane.¹⁵ Ti suldi k'armika don an isiyto gen, don k'eeni an ti'n sokiyo biza k'urzi ti zaadagi, ongon a rangayi, kono aame Piyer y'udfa wo undisadi ti butta tuuku ti diinayan man, y'a t'oonaa bee.¹⁶ Ti gegiryagi sunni don goppon

ti Zeruzalem ton, don baadan an di zikito don k'eeni, ongon siitandani an ti'n ukkite maadagi, wo kane pay gen an d'uune bee.

Don zina k'Isa adda dangay

¹⁷ Injino man mozigo goole don sedeke ti don itadi, kane gen ti diine deero siido an'ni waaku son Saduseyen, kolbiso t'a jiiire eedan, an dehu don zina k'Isa an di'n dabire.¹⁸ Aame gen an ti'n zidde, an di'n ibi dangay a daana ki don pay.¹⁹ Wo a diddo kotto man, Galmeega Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha dangay me, don zina k'Isa y'an udde wo y'an di ruute, y'ede:²⁰ «Kun engilo k'adda booro Boy Raa, kun an kazitoy a d'uwu taaya ki suldi pay i d'eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.»²¹ Injino man onami an d'illiga, soggo ti soohe walak an d'ingile k'adda booro Boy Raa, an d'iise dooyiso d'uwu.

Wo yo mozigo goole don sedeke ti don k'itadi, an di wiiko deero booro Yawudiyagi an t'ugiyee, kane don wolliyo k'ono k'adda siido k'Izirayel. Man an d'igibe don i boohiyo Boy Raa an di waaku don zina k'Isa adda dangay.²² Wo aame don an igibe an iide man, don zina k'Isa umbo adda dangay me. Man an di-gimo k'ume don i'n igibe, an an t'iide taaya a munda wede kane an wullo,²³ an'de: «Kaye ay iide, ay uuney boha dangay appiyta beberec, wo don boohiyo ton kane ede. Wo aame an ay t'ihinte boha man, kane don zina k'Isa umbo adda dangay me.»²⁴ Aame goole don boohiyo Boy Raa ti deero don sedeke an illiga injino man, an di roote munda an ki suune ye a munda wede ize a tukki don zina gen me, wo an tondiso tondiso ti tuddan baa, de aasey moo me, moo me.²⁵ Saŋ man i d'ede wedusu y'a iido ti rabila, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo kay, don kun ti'n ibi adda dangay gen, anken kane adda booro Boy Raa an dooyiso d'uwu.»

²⁶ Injino mañ kesiko goole donj i boohiyo Boy Raa y'a iide ti duwo itadi kono donj zina k'Isa y'an ti'n waako, wo an an k'izo oone ye kono an orgiso duwo an ti'n kakkita.

Donj zina k'Isa a daana donj booro

²⁷ Aame kane donj zina k'Isa genj ti Boy Raa an ti'n wiiko, an d'an t'iide ki daana deero Yawudiyagi mañ, mozigo goole donj sedeke y'an iise tondiso, ²⁸ y'ede: «Kaye ay un ruute, kun ôhor, ti suma k'Isa kun dooya wenda ye. Wo ankenj kun wollo, kun ize enj moo me, donj siido Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun dehu puuzo wede enj t'a oope eedey.» ²⁹ Mañ Piyer ti donj zina k'Isa ongonj an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ise ki poone munda wede Raa yi dehu, sañ wede ki duwo kollo. ³⁰ Kune Isa kun ti y' tiike ekk'undumu, kun di y'iide, wo Raa wede ki mongidaginj y'a ti y' bilde ti diine donj unto me. ³¹ Raa y'a y'umbe a ammidadi, y'a ti y' ziipe Mozigo wo Wede k'Uttiyo kono y'an di kize urzi a donj k'Izirayel, an di kime lekkiyadanj wo an t'oone tambobino k'oldikadanj. ³² Wo suldi ize genj kaye ay wulle wo ay illiga, kaye ti Unde Kamilenj ere Raa y'an ele a donj i ollige onami tonj mañ.»

³³ Aame kane donj genj an illiga ono genno mañ, an di-gulkuwe baadanj, an dehu an ti'n t'iide donj zina k'Isa genj me. ³⁴ Wo de a diine deero Yawudiyagi genj i d'ede wedusu yonj Pariziyenj sundi Gamaliyel, yonj wede dooyiso k'oogoro Yawudiyagi, wo donj pay an yi suune yonj wede beehiye. Yonj y'a t'iiziga a diinayanj wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ki poone n'a roote genj donj enj kun ti'n addo.» ³⁵ Aame an ti'n udfde mañ, y'an di ruute a donj booro, y'ede: «Zemba ki nunj donj k'Izirayel, kun elko do munda wede kun dehu kun an d'ise a donj enj me. ³⁶ Kun elke munda dokki ye, i d'ede wedusu sundi Tedas y'a-t'ize tuddi wede suma, yi d'irga duwo a itadi suma meeda pide. Wo yode genj

an di y'iide, mañ donji an di-tiipe wo munda genj a-ti dinge injino.

³⁷ Aame yode genj yi t'ingile mañ, i d'ize wede ti doolo sundi Ziidas, yode genj ti siido Galile. Aame deero Romenj an iiziga kaza duwo genj, y'a t'udfde ki balda wo donj baadanj an di y' diine, wo yode tonj an di y'iide kay, wo donji an di-tiipe. ³⁸ Wo ankenj n'un di rooto, kun t'ele eggunj ye a donj enj me, kun oolo an d'engile, aame suldzananj donj an isiyo, wo onamanj an kazita enj ettiyo t'urzi duwo mañ, sañ a ôhira. ³⁹ Wo aame mundazanj an isiyo enj ki Raa kotto mañ, kun k'aana ôhiradanj ye kino me, para mañ koo kun deyyiso Raa batum mañ.»

Injino mañ kane donj booro an d'umbe a ono Gamaliyel. ⁴⁰ Donj zina k'Isa genj an an di'n gime, an an di'n ele a bey donj boohiyo Boy Raa, an di'n gusse ti dalyagi. Sañ deero an an di ruute, an'de: «Kun ôhor, ti suma k'Isa kun kizita ye baa.» Mañ an an d'iize. ⁴¹ Donj zina k'Isa an t'udfde ti diine deero Yawudiyagi t'ulbe unse, kono Raa yi'ni wulle kane an t'iide an dabire kono an umbe a suma k'Almasi. ⁴² Wo ti tarkuuse a eedanj genno tonj, onniyo ti onniyo adda booro Boy Raa, adda boydizanj daayum an kazita, an dooyiso duwo a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa, yonj Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo donj dokkide k'ombo

¹ A onniytagi genj sanalliyagi k'Isa an d'aagulu k'aagulu, wo kane Yawudiyagi donj orbe ono Girek genj an kulkiso ti Yawudiyagi donj orbe ono donj k'Eber, kono mandaydazanj donj orbe Girek genj a dokkide k'ombo ere daayum daayum gette, an an k'eliyo ye. ² Aame kane donj zina koomat makumu sire an illiga injino mañ, an di'n ugiye sanalliyagi k'Isa pay, mañ an an di ruute, an'de: «Derec ye, kaye ay d'ooli ti kazita k'ono Raa a duwo,

ay t'ette dokkide k'ombo sey me.»
³ Genj injino zamba ki nuŋ, kune batum kun beero ti diinagun donj sarat, duwo donj sundan ti moolo ki beehiye, ōniyo t'Unde Kamileŋ wo ti suuniyo k'ono, wo naabo ette ay an t'ela a kane. ⁴ Injino maŋ kaye ay ele tuddey pay a urzi tonduyo Raa, wo a naabo kazita k'onamí a duwo. ⁵ A onamaŋ genj kane zamba pay an d'umbe eego, maŋ an di biire Etiyeŋ wede i ziipe addí pay a Raa wo ōniyo t'Unde Kamileŋ. An di biire sey Pilip, Pirokor, Nikanor, Timonj, Parmenas wo Nikolas wede ti geeger ki Antiyos, yonj Yawudusu ye wo y'a-t'ize tuddí Yawudusu. ⁶ Maŋ kane genj, zamba an an d'an t'iide ki daana donj zina k'Isa, an di tunde Raa, an an di-ziipe bey ki beeko.

⁷ Injino maŋ ono Raa genj adda siido Zeruzalem a-tiipe, duwo an di'n zuune, sanalliyagi k'Isa genj an d'aagulu k'aagulu, wo donj sedeke Yawudiyagi baadan an di ziipe adan a Isa pây.

Seedu k'Etiyeŋ

⁸ Etiyeŋ genj Raa yi di y'ũune ti beeko, wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldi k'armika baadan ti suldi donj i ceeriyo eego a diine donj duuru. ⁹ Wo i d'ede kuuli miibi an guune jikisi ti yode. Ti diinayan donj onjon Yawudiyagi donj ti geeger Sireŋ wo ti Alegzandire, kane genj ti diine donj adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi waaku «boy bulagi an an iize», wo donj onjon Yawudiyagi donj ki siido Silisi ti Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyeŋ. ¹⁰ Wo de an ki d'iine kersiyadí ye a suuniyo k'ono ere Unde Kamileŋ ti ele genj me. ¹¹ Injino maŋ kane genj an d'iwila duwo kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute ono donj ki kaldá k'oogoro Muusa ti suma Raa.» ¹² A donj duuru an an t'elite ono wo a donj i dokkiyo Yawudiyagi ti donj suuniyo k'oogoro Yawudiyagi pây, wo

kane donj pay genj an d'iiziga tukki Etiyeŋ, an di y' ziida an di-t'iide ki daana deero booro Yawudiyagi. ¹³ Wo a daana kane genj an di wiike donj lohito k'ono pay, an'de: «Wede enj daayum yi kaldá Boy Raa wo oogoro Muusa, ¹⁴ kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti geeger Nazaret genj y'a-kossita ti Boy Raa wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a tikima ti doolo.» ¹⁵ Aame genj donj duuru pay i-guune adda boy goole ki booro genj, an di y' wolliso Etiyeŋ tebeŋ, wo ume k'edayí i-tooriyo aa ume k'eda maaleeka.

7

Etiyeŋ a daana donj booro

¹ Injino maŋ mozigo goole donj sedeke y'a tunde Etiyeŋ, y'ede: «Onamaŋ an rootiyo a tukki kee genj d'erec ko?» ² Etiyeŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Maawi ki nuŋ, zamba ki nuŋ, kun ollo bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo botto a siido k'ehiyadí sundutú Mezapotami, wo ki poone y'a engila ki geeger ki Aran genj, Raa goole a jiiire yi di gize tuddí, ³ wo yi di ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki oolo siidadá, wo donj boozá k'a engilo ki siido ere saŋ maŋ n'a di kizey*." ⁴ Injino maŋ Ibirayim y'a t'iiziga, y'a t'udde ti siido Kalde, y'a ingile yi lekkiyo a geeger ki Aran. Wo bini meegí y'inda maŋ, saŋ Raa y'a-di t'iido ki siido ere ankenj kun di lekkiyo ankenno ettiyo. ⁵ Wo de Raa yi di ruute munda wede yi di t'ela, y'ede: "Siido ette n'a-t'ela a kee wo k'eda k'inñizá, an di lekka adda." Wo aame genj Raa yi-k'ele ume boolonj suma y'a-koone tonj umbo a siido ette, wo ki sirwe ulo k'addí tonj umbo Raa yi-k'ele ye†. ⁶ Maŋ Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita k'inñizá an di lekka a siido torgagi, an di'n isa bulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda pide. ⁷ Wo kane duwo donj i'n isa bulagi genj, nuŋ

* 7:3 7.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8.

† 7:5 7.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31;

Raa n'a deƙƙa booro a eedaŋ. Wo saŋ kane ita k'innizá geŋ t'umayan an t'oozigo, an t'etto keŋno, an oo d'ottila‡." 8 Aame Raa y'a ti dinge onami inƙino maŋ, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo munda wede i-kaza taasuwa geŋ, waldu ponde. Inƙino maŋ Ibirayim a ulí Isaaka yi di wilda ponde, aame yi y'ehe i iide onniyo gessire maŋ. Inƙino kay Isaaka yi di wilda ponde a ulí Yakup, wo Yakup y'an di wildite ponde a innizí kane koomat makumu sire moŋgidagin geŋno§.

9 Moŋgidagin inŋi Yakup geŋ an gulbike ti leemaŋ Yusup, an di y'iwila aa bule, wo doŋ i y'iwila an di-t'iide siido Misir. Wo Raa daayum ti yode, 10 dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d'ele suuniyo k'ono, lekkiyadi yi di ti t'ize unse a daana Parahoŋ mozigo ki siido Misir. Inƙino maŋ Parahoŋ y'a ti y'ziipe wede goole ki siido Misir, wo boozí toŋ yi-d'iili a beezí pây. 11 Bini maŋ i d'ize mosogo baadaŋ adda siido Misir pay, wo a siido Kanahaŋ pây. Duwo an di dibire baadaŋ, wo moŋgidagin munda an t'oomi toŋ umbo. 12 Aame Yakup y'illigo a Misir ombo ede maŋ, y'a igibe moŋgidagin an an d'owilo, gette ettiyadaŋ ere ki poone. 13 Aame yi'n igibe ki sirwe sey maŋ, Yusup y'an t'iidiba itadí a zembadí an di y'zuune. Wo Parahoŋ toŋ ita maawi Yusup a Kanahaŋ y'a ti zuune pây. 14 Inƙino maŋ Yusup y'a igibe, y'a-waako meegí Yakup ti doŋ boozí pay, kane ada sarat makumu paat. 15 Aame Yakup y'illiga maŋ, y'a t'iiziga ti doŋ boozí pay, y'a inƙile Misir an di likko bini maŋ, y'a inda ti innizí pay kane doŋ moŋgidagin me. 16 Wo nundanzaŋ* an di ziko ki Sisem, an t'ittiba adda muuzo ere

Ibirayim y'iwila ti soŋko a bey k'inŋi k'Amor a Sisem†.

17 Ozzinagi ti ozzinagi maŋ doŋziŋ an d'iigila baadaŋ a siido Misir me, wo peedo toŋ t'iide ere Raa y'a-ti dange ono doŋ yi ruute y'aasa a Ibirayim. 18 Saŋ maŋ i-gili mozigo ti doolo a Misir me, wo yoŋ geŋ yi ki suune ye urzi Yusup me. 19 Mozigo geŋ doŋziŋ yi ti'n digge, wo moŋgidagin y'anni dibire, yi'n isiyo ki toogo innizaŋ an d'ooliyo an t'unto‡. 20 Aame geŋ Muusa an ti y'ehe, yoŋ ulo demileŋ, majjaane a daana Raa, an di y' mudde kaŋ ombide tere ado adda boy meegí. 21 Aame an k'aane ombifayí ye maŋ, an t'umbe, an di ziipo paate, wo saŋ uto Parahoŋ t'a y'uune, t'a t'umbe a tode, t'a yi mudde aa ulutú§. 22 Muusa geŋ an ti y' duuye a suuniyo ere pay ki doŋ Misir. Y'a t'ize wede i suune rootiyo k'ono wo toogo a naabo pây.

23 Muusa i iide ozzine ada pide maŋ, i-d'iide elkiyo y'a ette, y'a wollo zembadí doŋ k'Izirayel. 24 Maŋ y'a inƙile, y'iide'ŋ yi wolliyo wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti diine zembadí, maŋ y'a-y'uube, wo yi di ti duuze, wede Misir geŋ y'a y'iide. 25 Y'ize inƙino geŋ y'elkiyo zembadí doŋ k'Izirayel an d'elka Raa yi dehu y'an utte t'urzi yode, kaciŋ umbo an ki zuune ye. 26 Saŋ soggo sey maŋ, yi d'uune doŋ k'Izirayel sire an deyyiso, wo yi dehu y'a ti'n t'okkiye an di lekke ti toose. Inƙino maŋ y'an di ruute, y'ede: "Zemba ki nuŋ, kune'ŋ zemba ye ko? De ki moo me kun isiyo ulsu ti tuddugaŋ me?" 27 Wo wede i isiyo ulsu a leemadí geŋ y'a gibira Muusa, wo y'ede: "Kee i ki ziipe mozigo wo wede dekkiyo booro a tukki kaye wee

‡ 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § 7:8 7.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4. * 7:16 7.16 Nundanzaŋ: I-kaza nundani sire danŋal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † 7:16 7.16 Taaya Yusup kun ti t'ooone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1-47.12. ‡ 7:19 7.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10.

wee? ²⁸ Kunuñ ki dehu k'a ni t'ide aa loho k'iide wede Misir ko?" ²⁹ Aame Muusa y'illiga inkinno mañ, ti siido Misir y'a t'umbe, y'a ingile ki siido Madiyan, yi lekkiyo angenno, a siido gette yi d'ehe inñi kuuli sire*.

³⁰ Adda siido gette Muusa yi likke ozzine ada pide. Sañ onniyo soo mañ yon adda balda goppon ti mukkolo sundutu Sinayi, maaleeka ki Raa yi di gize tuddi adda beyga k'undumu oggiyo uwo dala dala. ³¹ A munda k'armika Muusa yi wulle gen, y'a ziida gigiri. Wo y'a d'iide goppon, y'a wolle koduwo, y'a iide mañ y'ollige golla Galmeega Raa, t'ede: ³² "Nuñ Raa ki mongidagá, Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup." Muusa orgiso t'a yi ziida baadan, y'a iise nonjirso, yi k'aane yi k'ambe edayi, y'a ki wolle munda genno ye. ³³ Inkinno mañ Galmeega yi di ruute, y'ede: "Tobiyagá ki t'odfipo kono ume wede kee k'ohire en, yon kamilen ki nuñ Galmeega. ³⁴ Derec, ni wulle dabar ki donzo a siido Misir te, n'illiga soopiyadan te, wo nuñ n'iidoñ kono n'an adde. Anken k'edi, n'a-k'agiba ki siido Misir†."»

³⁵ Sañ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Yode Muusa wede don k'Izirayel an di y' giigira, an'de: "Kee wee wee i ki ziipe mozigo, wo wede dekkiyo booro me?" Gen sañ Raa batum y'a y'igibe, y'a t'ize mozigayan, wo y'a t'ize wede k'adfiyadan. Raa yi y'igibe t'urzi maaleeka wede an ikkima adda k'undumu gozbor genno. ³⁶ Yode Muusa gen y'an udfdo don k'Izirayel ti siido Misir, t'urzi k'isiyo suldi don i ceeriyo eego ti suldi k'armika adda siido Misir batum, wo son aame kane an doopide Bar Teezowo, wo aame kane adda balda ozzine ada

pide‡. ³⁷ Yode Muusa sey y'an di ruute a don k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'adfa ti diine zembagun nebi aa nuuno§." ³⁸ Wo aame don k'Izirayel an t'ugiye a balda ton mañ, yode Muusa sey a guune a diine mongidagin ti maaleeka me, yode gen yi di rootiyo a Muusa t'ekki mukkolo Sinayi. Inkinno yode Muusa sey yi-t'ollige ono Raa don i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo y'in di kaza*.

³⁹ Wo mongidagin an ki d'illiga ye onami me, an di y' giigira, wo adda k'addan an dehu an di-kime ki siido Misir. ⁴⁰ An i-di ruute a Aron, an'de: "K'in okkon raayagi a ozira a daanadin, kono in ki suune ye munda i iide a yode Muusa wede y'in di'n udfdo ti siido Misir me."

⁴¹ Inkinno mañ a onniytagi gen an d'ikkima ulo buru go longusizan, mañ an i d'ele sedefe a yode gen me, ulban unse an d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezan gette†. ⁴² Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an d'ottilso a moldali a kandaane, aa an riine ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

"Kune don k'Izirayel no, gen a nuuno d'ey ko kun izite sedefe ki seydi wo sendikagi don ongo kun izite, aame kune adda balda ozzine ada pide gen me? Aha, a nuuno ye.

⁴³ Kune kun zirke boy golmodo ki raayusu sundi Molok, wo ti mooliso ere ki raa wede sundi Repan.

Kane suldi gen kun ikkima ti beygun kono kun an d'ottilo. Inkinno mañ nuñ n'un ti'n limma bini siido Babiloon, wo ti Babiloon gen ki daana sey‡."»

⁴⁴ Etiyen y'a ruute sey, y'ede: «Adda balda gen mongidagin an d'ede Boy Raa wede an ikkima ki

* **7:29** 7.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4. † **7:34** 7.34 Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ **7:36** 7.36 Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33. § **7:37** 7.37 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38** 7.38 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1-20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41** 7.41 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6. ‡ **7:43** 7.43 Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27.

golmodo, i-boohiyo suldi donj ki taa-suwa ere Raa yi gitte ti donji. Boy genj Muusa y'a t'ikkima aa Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide a munda wede yi wulle i-iide aa suniye. ⁴⁵ K'ita manj mongidagin an an d'iili Boy Raa wede an ikkima ki golmodo genj a innizan, an t'umbo ti kane aame genj Zozuwe wede dokkiyadan, y'an d'an d'aaho ki siido ere ita donju Raa yi'n ilmi ti daanadan. Genj injino Boy Raa genj y'a likke adda siido gettiyo bini moziko ki Dawut. ⁴⁶ Dawut y'a uune beeko ti Raa, manj Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga boy a Raa ki Yakup*. ⁴⁷ Wo minj a ki t'ize ye, a t'iiziga Boy Raa uli Salamon.† ⁴⁸ Wo Raa goole a jiiere pay genj, yonj yi ki lekkiyo adda boy wede duwo an oozige ye, aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:

⁴⁹ "Galmeega y'ede: Kandaane aa ume wede ni-konso, ni lekkiyo wo siido aa ume wede ni d'obe zondó ni puukiyo.

De kune boy minj wede tuuku me, kun o ooziga,

wo aame tuuku n'a lekka adda me?

⁵⁰ Suldi pay enj i zippe nunj ye ko??"»

⁵¹ Etiyen y'an di ruute donj booro sey, y'ede: «Kune donj i koogire Raa, kune donj sukkiya kun ki zippe addugunj a Raa ye, kun t'udde aa maawugunj koyok, daayum kun koogire Unde Kamilen. ⁵² Ti kaaga maawugunj nebiyagi pay an di'n dibire, wo an di'n iide kane donj i gizite ti poone aaniya k'Almasi yonj ki diine genj me. Wo aame onniyo t'iide manj, yode tonj kun di y' giigira, kun di y'iide. ⁵³ Raa y'un d'ele oogiradi t'urzi maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire eego ye.»

Towwo k'Etiyen

⁵⁴ Aame donj booro an illiga Etiyen yi ruute injino manj, an di-gulkuwe baadan, an d'ahutu bokimo. ⁵⁵ Wo

yo Etiyen onniyo ti Unde Kamilen y'a t'umbe edayi k'awwa ki kandaane manj, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa yi t'ihira a ammade Raa.

⁵⁶ Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni wolliyo kandaane i t'ihina wo yonj wede an y'ehe aa ulo wede genj yi t'ihira a ammade Raa.» ⁵⁷ Kane

an illiga injino manj an zidde dolle baadan, kuwwaganj an aa ti niyyite, kono an k'olliga onami ye. Manj an d'iiziga pay kanj soo ki tuddi.

⁵⁸ An di y' ziida t'adda geeger, an di y'udde paate, an di y'iise kakkisa ti mongali ki towwadi. Kane donj i wulle wo illiga genj, kallaganj deero an t'ididipe, an t'ibi sirpa k'ulo obulsu sundi Sool. ⁵⁹ Aame an yi kakkisa genj, Etiyen yi tonniyo Raa,

y'ede: «Galmeega Isa, ki t'ambo undó.» ⁶⁰ Sanj y'a iire ti zibbaní, wo y'a idili ti golla awwa, y'ede:

«Galmeega, a oldikadanj ette k'an t'iso tambobino.» Aame y'a ti ruute injino manj, y'a-t'ihe.

8

^{1a} Wo Sool onamanj soo ti donj iide Etiyen me.

Sool ti donj ogiyso ti suma k'Isa

^{1b} A onniyo gettiyo batum duwo an di'n iise dabirsa baadanj ki donj ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem. Kane pay genj an di-tiipe k'adda siido Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d'uupe donj zina k'Isa siidanj. ² Donj i seedu urzi Raa zakidi genj an t'ittiba Etiyen me, wo an d'iile baadanj a untadi gette. ³ Wo ki yode Sool manj yi dehu y'an ise umbo donj ogiyso ti suma k'Isa me, yi d'ettiyo boy ti boy, yi di'n dehuu yi ti'n seddu kuuli erayi, yi ti'n obe dangay.

Pilip yo a Samari

⁴ Kane donj i-tiipe genj, an d'ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa. ⁵ Genj injino Pilip y'a t'iide k'adda geeger meeda ki

§ 7:45 7.45 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * 7:46 7.46 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † 7:47 7.47 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ 7:50 7.50 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

siidfo Samari, y'a iise kazita rabila k'Almasi Raa yi biire a don siidfo gettiyo. ⁶ Kane don siidfo gette pay an zaapu kuudan tak a ono don Pilip y'an kazita gen me, kono an illiga wo an woliyo t'edayan suldi k'armika don y'isiyto gen me. ⁷ Inkinno man siitandani an t'uddite ti tukki don k'eeni baadan ti dollite ere ti golla awwa. Wo don baadan runguyun, ongon an denkiso, pay an d'uune bee. ⁸ Inkinno man don geeger pay gette ulban unse baadan.

⁹ Aame gen i d'ede wedusu adda geeger gette sundi Simo, yon kombide ti kaagine wo a don siidfo Samari gen y'an d'isiyto suldi k'armika, kane pay an seedu giggeran. Y'a-t'ize tuddi aa wede i-d'ede toogo. ¹⁰ Kane duwo pay iise ti innisi bini don deero gen, an di y' daaniya telele, wo an d'eesiyo: «Wede en i-d'ede toogo Raa, ere an ti waaku "toogo a jiiire baadan" gettiyo.» ¹¹ Ti kaagine Simo ti kombidikadi gette, yi d'isiyto suldi k'armika duwo an seedu giggeran, inkinno an di y' daaniya telele. ¹² Wo anken Pilip y'iide y'an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k'Isa Almasi. Inkinno man erayi kuuli pay an d'umbe wo an ti'n zuyye batem. ¹³ Aame gen yode Simo batum ton, y'a ziipe addi a Isa wo an ti y' zuyye batem, y'a ziidfa ita Pilip. Wo aame yi wulle suldi k'armika baadan ti suldi don i ceeriyo eego don Pilip y'isiyto genno man, y'a ziidfa giggeri.

¹⁴ Aame kane don zina k'Isa a Zeruzalem an illiga don siidfo Samari an'ni ziidfa ono Raa bey sire man, an an d'igibe Piyer ti Zan. ¹⁵ Aame an iiney a Samari man, an tunde Raa a kane Samariten don i ziipe addan a Isa kono Raa y'an t'ele Unde Kamilen. ¹⁶ Wo aame gen Raa yi-k'ele Undi ye botto a wenda me, an'ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa danjal. ¹⁷ Inkinno man Piyer ti Zan an an di ziipe bey a eedan wo an d'uune Unde Kamilen. ¹⁸ Aame Simo yi wulle Unde Raa ti

diigo a tukki don gen t'urzi don zina k'Isa an an ti ziipe beezan a eedan man, yi dehu y'an t'ele sonko a Piyer ti Zan me. ¹⁹ Wo y'an di ruute, y'ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n'a zaape bey a tukki duwo, an t'ooone Unde Kamilen.» ²⁰ Man Piyer yi di ruute, y'ede: «Kee ti sonkadá pay Raa y'unni dagga, kono k'elkiyo ti sonkadá gette k'aane ki t'owila munda wede Raa y'eliyo ti mozuwo me. ²¹ Adda naabadey ette kee adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a daana Raa biza k'ulba ki diine ye. ²² Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere oldo gette ki t'oolo, wo k'a tondo Raa koo y'ay t'isa tambobino man a elkisadá ere oldo gette. ²³ Nun ni woliyo man kee adda i-k'aadumu a suldi en me, wo kee bule k'oldiko.» ²⁴ Inkinno man Simo y'an di ruute, y'ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nun me, kono munda wede kun rootiyo gen oo ki d'aana ye.» ²⁵ San man Piyer ti Zan gen an an t'iide taaya a duwo, a munda wede kane an wulle a urzi k'Isa, wo an di gizite ono Galmeega. San man an di-gime ki Zeruzalem, a kamadan gen a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi baadan ki siidfo Samari.

Pilip ti wede ti siidfo k'Etiyopi

²⁶ San maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'urzi wede ki dandi, urzi wede ti Zeruzalem i d'ambu geeger Gaza, urzi gen yon t'adda balda.» ²⁷ Inkinno man kesiko Pilip y'a t'iiziga, y'a ingile, yi sooru sooru. A sooruzi gette yi woliyo bibiraw wedusu a daanadi. Wede'n gen yon wede goole wo kokkiso ti siidfo k'Etiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k'Etiyopi, wede yeeriyo korbite tode, yi t'iide Zeruzalem ottilso a Raa. ²⁸ Konso adda puusadi yi-kime ki siidadi, wo yi gariya mat-tup ki nebi Ezayi. ²⁹ Unde Raa ti di ruute a Pilip, t'ede: «K'a naara, ki y'oonoy wede puus gen me.» ³⁰ Man

Pilip y'a-niire, y'iide'ŋ y'a yi ziida wede suma adda puusadí geŋ me, y'ollige yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munda ki yi suuniyo d'ey ko?» ³¹ Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «De n'a suune mummino, wenda y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koonaa a sirpa nuuno.» ³² Enno ume wede yi gariya an riije ti kaaga adda mattup ki Raa me:

«Yoŋ aa damu wede an arkufu ki t'owwo,
wo aa ulo ki damu wede an d'ekkiso ilalí wo yi ki moolo ye,
inokino kay yode toŋ bizí yi k'ihina ye.

³³ An di-d'ele sukiyagi, d'erec ki yode an i-ki t'ele ye,
wee wee a roota suma k'inñizí me,
lekkiyadi a siido an i-ti d'ikke*.»

³⁴ Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo do, nebi yi rootiyo inokino t'aaye ti yode batum kunuŋ, ti wenda doolo ko?»

³⁵ Inokino maŋ Pilip y'a t'ihina bizí, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa.

³⁶ An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, de moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [³⁷ Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe addá'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.» Maŋ wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umbe, Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.»]

³⁸ Inokino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-t'ôhor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-d'iige t'ekki puus me, an di-d'iige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem. ³⁹ Aame an t'ud'fe t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' nukkiide Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, inokino y'a ingile ki daanadí ti unjuwo. ⁴⁰ Wo yo Pilip yi woliyo'ŋ

yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

¹ Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'ide sanalliyagi ki Galmeega. Inokino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole doŋ sedeke ² kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame doŋ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n seddo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n obey dangay.

³ Aame yi uune mattup maŋ, y'a ingile ki Damas. Y'izire kee y'iiney goppon ti geeger maŋ, a kaamiki i d'iigo toore ti kandaane, wiliŋ a tuure a tukki yode. ⁴ Y'a iire a siido wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?» ⁵ Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa. ⁶ Wo ki t'oozo, k'engilo k'adda geeger, angeŋ an aa di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ⁷ Wo kane doŋ ti Sool soo geŋ an t'ihira, munda an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziida kono golla an di-t'ollige wo wenda an ki y' woliyo ye. ⁸ Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayí kargigal wo i ki woliyo ye. Aame geŋ doŋ iide ti yode an i ziida beezí, an ti y' dukke k'adda geeger Damas. ⁹ Onniyo ado Sool edayí i ki woliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'ombo daa sobo.

Sool edayí i t'ihina

¹⁰ A Damas geŋ i d'ede wedusu sundí Ananiyas, yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munda aa suniye Galmeega yi di gize tuddí, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!»

* **8:33** 8.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

Mañ Ananiyas yi di'n gime on-amí, y'ede: «Galmeegó, nuñ enño n'ollige.» ¹¹ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'adfo ti urzi wede an yi waaku urzi dfelele, ki t'odoy adda boy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundí Sool ki Tarsi. Ankenño yi tonduyo Raa, ¹² wo adda munda i-iide aa suniye geñ y'a wulle wedusu sundí Ananiyas, yoñ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezí a edayí, mañ edayí a t'ihina.» ¹³ Wo Ananiyas yi di'n gime on-amí, y'ede: «Galmeegó, wede en rabiladí ni t'illiga, don baadan an ruute a suldi don ulpi pay y'isiyo a donzá a Zeruzalem me. ¹⁴ Wo deero don sedeke an i ele mattup y'a-sedde don i tonduyo ti suma kee a enño, geñ inkinno y'iido kenno me.» ¹⁵ Wo de Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geñ me, kono nuñ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundó a duwo don Yawudiyagi ye, a mozagan wo a don k'Izirayel. ¹⁶ Wo nuñ batum ni di kizita suldi don pay y'a dabira kono sundó.» ¹⁷ Inkinno mañ Ananiyas y'a t'iiziga y'a ingile, y'iiney mañ yi-t'iide adda boy Ziidas, Sool ton adda. Y'iide'ñ yi di ziipe beezí a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuñ, Galmeega i n'igibo me, yode Isa wede y'a di gize tuddí aame kee a urzi k'ettiyo kenno, yi n'igibo ki tukki kee kono edayá a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'hone t'Unde Kamilen.» ¹⁸ A kaamiki ganjiragi aa ki puuni a iise soldite ti edayí, mañ edayí a iise wolliso sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y' zuyye batem. ¹⁹ Sañ yi d'iimi, toogadí t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyto miibi ti sanalliyagi k'Isa a Damas me. ²⁰ Wo tin geñ min y'a iise kazita baa adda boydi don Yawudiyagi ge dooyiso, yi d'eesiyo: «Isa yoñ Ulo Raa.» ²¹ Kane don pay i y'ollige geñ an ziidfa giggeran, wo an di rootiyo diinayan, an'de: «En min yo wede

i-dabirsa baadan kane don i tonduyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye ko? Wo ettiyadi kenno ette y'iido'ñ toc min sedduzan, wo y'an di'n t'eley bey deero don sedeke ye ko?» ²² Yo Sool a kazita k'onami geñ, i di t'ele toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addí pay, y'an di rootiyo kereñ Isa yoñ Almasi Raa yi biire. Inkinno kane Yawudiyagi don i lekkiyo a Damas geñ, an i di roote munda an ki suune ye.

²³ Sañ bini mañ kane Yawudiyagi geñ, kan soo an di-ruute ti diinayan ki towwadi Sool me. ²⁴ Inkinno a rootiyadan gette wedusu yi di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddan, an di boohiyo boha bumbiyagi geeger onnu wo didfo kono Sool y'udfa mañ ki towwadi. ²⁵ Inkinno mañ onniyo soo a didfo, kane sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe adda gedde, an ti y' zuuye ti waaya mongali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

²⁶ Sañ ti Damas geñ Sool y'a iiney Zeruzalem. Aame y'iiney mañ, y'a dihe y'a di keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay an orgiso a yoñ me, kono an k'ambu ye ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me. ²⁷ Inkinno mañ Barnabas y'a iyye, y'a ti y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume don zina k'Isa. Aame geñ y'an t'iide taaya mummino Sool yi wullo Galmeega aame yo a urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi ruutito me, wo soñ mummino Sool yi gizito ti suma k'Isa daa k'orgiso a Damas me. ²⁸ Inkinno mañ t'ume genno Sool y'a-t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'ambu kenno kenno kan soo wo yi kazita ti suma Galmeega daa k'orgiso. ²⁹ A kane Yawudiyagi don orbe ono Girek ton y'an di kazita wo yi niikiyto pay ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki towwadi. ³⁰ Aame kane zembfa don i ziipe addan a Isa geñ an illiga inkinno mañ, Sool an di d'ingile ki geeger Sezare, wo an ti y' diipidfa y'a ingile ki geeger Tarsi.

³¹ Injino maŋ kane doŋ ogiyo ti suma k'Isa a siido Ziide, a siido Galile wo a siido Samari pây geŋ, an di lekkiyo ti toose. Kane an t'ize doŋ toogo a urzi Raa, an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo Unde Kamileŋ ti di'n noogiyo an d'aagulu k'aagulu.

Piyer ti Ene

³² Aame geŋ Piyer daayum yi sooru adda siido pay, yi d'ambu kenno kenno. Onniyo soo maŋ y'a t'iide wolleiyo ki doŋ ki Raa i lekkiyo a geeger Lidda. ³³ A ume geŋ i d'ede wedusu sundi Ene yoŋ runguyon, ozzine gessire yi lekkiyo moone ekk'onŋali. Aame Piyer y'iiney a ume geŋno maŋ, wede geŋ yi y'uuney, ³⁴ wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi y'a ele bee. Ki t'oozo'ŋ, kee batum ki t'olbo suldi moonizá me.» A kaamiki Ene y'a t'iizi, y'a t'ihira. ³⁵ Aame kane doŋ pay a geeger Lidda wo a bere ki siido Saron geŋ an wulle injino maŋ, an di-gime lekkiyadan a urzi Galmeega.

Piyer ti Tabita

³⁶ I d'ede erewo adda geeger Zoppa tod'te sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a duwo t'an isiyo beehiye, doŋ umbadan toŋ t'an d'eeliyo munda me. ³⁷ Aame Piyer yoŋ daayum a geeger Lidda geŋ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a inda. T'inda maŋ an ti-zuyye, nuune an ti y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti y' duwwe. ³⁸ Lidda gette goppon ti Zoppa me, kane sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yoŋ anŋeŋno maŋ, an d'igibe kuuli sire an i di ruuto, an'de: «Leema ki nuŋ k'ayn'olliga maŋ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.» ³⁹ Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a ingile ti kane. Aame y'iiney maŋ, kane an di ti gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane mandaydayi pay an di y'uuna ti zumari a edayan, wo

an i di kazita kallagi doŋ Tabita ti giniti aame t'a t'inda botto. ⁴⁰ Piyer y'an di ruute a duwo an t'adde t'adda boy. An t'udde maŋ, yo y'a-dikke, y'a iise ton-diyo Raa. Saŋ maŋ y'a-gime edayi k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede: «Tabita koŋ mi t'oozo'ŋ.» Maŋ t'a t'ihina edatú, wo aame ti wulle Piyer maŋ, t'aguune. ⁴¹ Piyer yi ziida beytú t'a-t'iiziga, maŋ mandaydayi ti doŋ ki Raa onŋon y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere. ⁴² Injino maŋ doŋ pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo doŋ baadan an di ziipe addan a Galmeega. ⁴³ Wo a Zoppa geŋ Piyer y'aa likke onniyo baadan di wede k'odige golmidagi sundi Simo.

10

Korney ti Piyer

¹ I d'ede wedusu sundi Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yoŋ goole ki asigiryagi meeda ki Romen, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «Italiyen». ² Wede geŋ yoŋ yi seedu urzi Raazi zakidi, yode ti doŋ adda boozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi doŋ an k'ede munda ye toŋ y'an d'isiyo beehiye, wo yi ton-diyo Raa daayum. ³ Injino maŋ onniyo soo a peedo lohe Korney i-d'iido munda aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ maaleeka Raa me yi d'iidiba itadi, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!» ⁴ Wo yoŋ yi di y' wolliso maaleeka teben, maŋ orgiso t'a yi ziida wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, de moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee ton-diya dá Raa y'illiga ti beehiyo ere k'isiyo a duwo te, injino yoŋ yi ki k'elkiyo. ⁵ Wo anken ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundi Simo, sundi soo te Piyer, y'a etto. ⁶ Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundi Simo kay, wede k'odige golmidagi, boozí a biza bar.» ⁷ Aame maaleeka

* 9:36 9.36 Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

wede i ruute a Korney geŋ y'ingile maŋ, Korney yi wiiko doŋ sire ti diine doŋ naabadí, wo asugursu soo wede i seedu urzi Raazí zakidí, ti diine k'asigiryagí. ⁸ Korney y'an t'iide taaya a munda wede ize, saŋ y'an igibe ki Zoppa.

⁹ Inkino maŋ kane an d'ingile, soggo toŋ kane daayum a urzi goppon an a-t'ette ki Zoppa, wo peedo t'ize diine. Inkino a peedo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki boy t'awwa, y'a tonde Raa. ¹⁰ Aame geŋ mosogo t'a yi ziida, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa ombo geŋ, i-d'iido munda aa suniye, ¹¹ wo yi woliyo'ŋ kandaane a t'ihina wo munda aa booyo goole kettiso a bohaní pide, i-deegu ki siido aa dara. ¹² Wo adda k'addí i d'ede ita seydi doŋ zoŋdaŋ pide pide, ita seydi doŋ i morkimso a siido wo ita k'embi doŋ oppiyso a kandaane pây. ¹³ Aame geŋ y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi eŋ ki soddo, k'a t'ôodo, k'a t'aada.» ¹⁴ Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeegó aha! Nuŋ munda wede k'ombo ulu, yoŋ ganigi a daanadá geŋ kaŋ soo toŋ ni k'iimi ye.» ¹⁵ Maŋ golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munda wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ geŋ, ki k'elke aa munda k'ombo ulu ye.» ¹⁶ Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú miŋ kane dey taŋ ado, saŋ a kaamiki munda geŋ a-gili ki kandaane.

¹⁷ Piyer geŋ y'a ziida giggirí a munda wede i-iide aa suniye, wo munda i-kaza yi ki y' suuniyo ye geŋ me. Koore geŋ kane duwo doŋ Korney yi'n igibe geŋ, boy Simo an di y' dihite, an y'uune, ankeŋ kane a biza bumbu. ¹⁸ Kane an di wiike doŋ boy, an iido maŋ an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku soŋ Piyer geŋ, yoŋ a enno ko?» ¹⁹ Piyer geŋ yoŋ daayum y'elkiso a munda wede i-iide aa suniye geŋno, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'ollo, i d'ede doŋ ado an ki dehu toŋ maŋ. ²⁰ Ki

t'oozo'ŋ, ki ti deego, k'engilo ti kane daa k'orgiso, kono duwo eŋ i'n igibo nuuno.» ²¹ Inkino maŋ Piyer yi-ti diigo, y'an di'n uuney kane duwo geŋ me, wo y'an di ruute, y'ede: «Eŋ miŋ nuŋ wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?» ²² Maŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye eŋ ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romen, yoŋ wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.» ²³ Inkino maŋ duwo geŋ Piyer y'a ti'n wiike k'adda boy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maŋ kane duwo geŋ an t'iiziga ti Piyer an d'ingile kaŋ soo. Wo zemba miibi an ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo. ²⁴ Saŋ onniyo ki daana maŋ Piyer ti kane duwo geŋ an d'iiney Sezare. Koore geŋ yo Korney y'a t'ugiye doŋ boozí ti lanziyagi doŋ kuc an di'n deliyo. ²⁵ Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda boy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zoŋdí kono yid'ottille. ²⁶ Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziida beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde aa kee pây.» ²⁷ Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-t'iide k'adda boy. A ume geŋ yi woliyo doŋ baadaŋ i t'ugiye a daanadí. ²⁸ Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti k'ele ye a Yawudusu y'a ette boy wede Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo de nuŋ Raa y'o ruute kereŋ, koduwo ye a daanadí wede tuuku toŋ n'a yi wolle yoŋ ganigi wo ulsu me. ²⁹ Geŋ inkino, aame kun iide kun ni wiiko geŋ, ni ki ruuto ye munda me wo n'a ingilo miŋ ti kune baa. Ankeŋ ni dehu n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido me.» ³⁰ Maŋ Korney yi di ruute, y'ede: «I d'ede onniyo ado, a peedo ere ki lohe gettiyo batum, ni tonduyo Raa adda boozó. A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí

i ralita wic wic yi-t'ôhire a daanadó,
³¹ wo y'o di rootiyo: "Korney, kee
 tondiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo
 a beehiyko ere kee k'isiyo a don
 an k'ede munda ye me. ³² Anken
 ki agiba duwo an d'ette ki Zoppa,
 an di waako wede soo sundi Simo,
 sundi soo te Piyer, y'a etto. Yo wede
 gen torgusu yi lekkiyo di wede sundi
 Simo kay, wede k'odige golmidagi,
 boozí a biza bar." ³³ Aame gen
 kesiko ni d'igibe duwo ki tuddá, wo
 kee k'aaze adde koduwo k'a iido.
 Wo anken kaye pay enno a daana
 Raa kono ay d'olliga suldi don pay
 Galmeege y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda boy Korney

³⁴ Inkinno man Piyer y'a iise kazita
 k'ono, y'ede: «Ankenno ni suune
 ki kotto Raa gen y'inni woliyo kine
 duwo pay en min kan soo. ³⁵ Ti ita
 duwo pay, wede tuuku y'ottilso a
 Raa wo y'isiyo munda ki diine man,
 yon gen lekkiyadi i di t'ise unse a
 Raa me. ³⁶ A don k'Izirayel Raa
 y'igibo onami, Rabila Majjaanawa
 ere ki toose t'urzi k'Isa Almasi, yode
 wede Galmee'ki duwo pay.

³⁷ Kune kun suune Zan yi kazita a
 duwo, y'ede: "Kun ti suyyo batem",
 wo son munda wede iina ki poone a
 siido Galile wo adda siido Ziide pay.
³⁸ Wo kun suune mummino Raa yi
 biiro Isa wede ti geeger Nazaret,
 yode wede yi-d'ele Unde Kamilen
 ti toogo ere yi d'isiyo armika me.
 Isa gen y'an izire omagi pay, a
 duwo y'an d'isiyo beehiye, kane don
 an d'ede toogo Meeda siitandani a
 eedan ton y'an d'eliyo bee kono Raa
 ti yode.

³⁹ Wo kaye ay wulle t'edayey
 suldi don pay Isa y'ize adda siido
 Yawudiyagi wo a Zeruzalem me.
 Yon gen deero Yawudiyagi an ti
 y' tiike ekk'undumu, an di y'iide.
⁴⁰ San onniyo sire k'aduwe man Raa
 y'a ti y' bilde ti diine don unto, wo
 yi d'ele urzi y'an di gize tuddi. ⁴¹ A
 baldiyadi gette i y' wulle Yawudiyagi

pay ye, i y' wulle kaye don Raa yi bi-
 ire ti poone kono ay di roota taayadi,
 kaye don ay d'iimi wo ay d'iibe ti
 yode aame Raa yi ti y' bilde ti diine
 don unto gen me. ⁴² San Isa y'ay
 ruute ay di kizite Rabila Majjaanawa
 a kane Yawudiyagi wo ay di roote
 Isa yon wede Raa yi biire y'a dekka
 booro a tukki don zeere wo don i
 t'inda pay. ⁴³ Kane nebiyagi pay an
 rootiyo ti yode Isa, an'de: "Wede
 tuuku yi ziipa addi a yode man, y'a
 t'oono tambobino k'oldikadi t'urzi
 toogo ere ki sundi."»

Unde Kamilen ti don Yawudiyagi ye

⁴⁴ Aame Piyer y'an kazita botto
 gen, a kaamiki Unde Kamilen t'a
 diigo a tukki kane don pay ol-
 lige onami genno. ⁴⁵ Man kane
 Yawudiyagi don i ziipe addan a
 Isa iido ti Piyer gen an ziida gig-
 giran, wo an di zuune kane don
 Yawudiyagi ye ton, Unde Kamilen
 ere Raa y'elo gette ti diige a tukki
 kane pay. ⁴⁶ Kane Yawudiyagi gen
 an ollige don Yawudiyagi ye ton,
 an orbe t'ono don doolo wo an
 tamma tan miibi Raa yon goole a
 jiire me. Inkinno Piyer y'a ruute,
 y'ede: ⁴⁷ «Anken kane duwo en an
 uune Unde Kamilen aakede kaye,
 gen ay k'aane ay gi di-tooge ye an
 di suyye batem t'ahu me.» ⁴⁸ Man
 Piyer y'an di ruute, y'ede: «Duwo en
 kun ti'n suyyo batem ti suma k'Isa
 Almasi.» Inkinno man Piyer an di
 y' tunde y'a lekke onniyto miibi ti
 kane.

11

Ono Piyer a daana zamba a Zeruzalem

¹ Don zina k'Isa ti zamba don i
 ziipe addan a Isa a siido Ziide gen,
 an illiga kane don Yawudiyagi ye
 ton ono Raa an uune. ² Wo aame
 Piyer yi-gime ki Zeruzalem man,
 kane Yawudiyagi don i ziipe addan
 a Isa an di y'irba, ³ wo an i ruute,

* **11:3** 11.3 Don i ki walfu ponde ye: I-kaza don Yawudiyagi ye.

an'de: «Ki moo me kee k'ize injkino, ki-t'iide di donj i ki waldu ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!»⁴ Injkino manj Piyer y'an d'iise tôwwo taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a munda wede ize.

⁵ Y'an di ruute, y'ede: «Aame nunj a geeger ki Zoppa ni tonduyo Raa genj, munda o d'iido aa suniye. Ni woliyo'ŋ munda i deegu ti Raa ki tuddó, yode genj yi deeyiso aa booyo goole kettiso a bohaní pide, munda genj yi deegu ti kandaane bini a iina aame sirpadó. ⁶ Wo ni woliyo tebenj k'adda k'adde munda genno, n'a wulle seydi booze, seydi balda, seydi donj i morkimso a siido wo embi donj oppiyo a kandaane pây. ⁷ Manj n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede: "Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seydi enj ki soddo, k'a t'odo, k'a t'aada." ⁸ Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato! Nunj munda wede k'ombo ulu, yonj ganigi a daanada genj kanj soo tonj ni k'iimi ye." ⁹ Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kandaane, t'ede: "Munda wede Raa y'ede yo enj kamilenj genj, ki k'elke aa munda wede k'ombo ulu ye." ¹⁰ Golla gette t'a ruute ruute tanj ado, sanj a kaamiki munda genj a-gili ki kandaane sey. ¹¹ Kacinj aame genj minj a kaamiki donj ado an o igibo ti Sezare, an iido an di n'uuna adda boy wede kaye'ŋ adda. ¹² Unde Kamilenj t'o di ruute n'a ingile ti kane daa k'orgiso. Kane zamba donj zoot i ziipe addanj a Isa ni wiiko kenno genj, an di n'igibo a Sezare, wo nunj ti kane pay ay t'iide k'adda boy Korney. ¹³ Yonj y'ay t'iide taaya mummino maaleeka y'iide k'adda boozí y'a yi wulle, wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki agiba duwo ki geeger Zoppa, an di waako Simo wede sundí soo an yi waaku Piyer, y'a etto. ¹⁴ Yonj y'a di roota ono a urzi wede sanj kun t'ooney uttiyo, kee ti donj boozá pay." ¹⁵ Aame Korney y'a

ti dinge taayadí wo n'a t'eese tôwwo taayadó botto genj, Unde Kamilenj t'a diige a tuddanj aa ti diige a tukki kaye t'ume k'eesiyo. ¹⁶ Injkino manj n'a ilke a ono Galmeega yi ruute, y'ede: "Zanj duwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo de kune'ŋ Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamilenj†." ¹⁷ Ni wulle kane tonj Raa y'an ele Undí aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey a Galmeega Isa Almasi. Injkino manj, nunj wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a munda yi dehu y'aase me?» ¹⁸ Sanj ono genj duwo an ti'n illiga manj, kane pay an d'inniga wo an d'iise tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a donj Yawudiyagi ye tonj, urzi y'an ele an di-kime lekkiyadanj wo an t'oona lekkiyo ere ki kotto.»

Donj ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos

¹⁹ Aame Etiyenj an y'iide manj, an d'iise dabirsa donj i ziipe addanj a Isa. Injkino manj kane genj an di-tiipite ki siidiyagi doolo. Donj ongo ti diinayanj an d'ingile ki siido Pinisi, ki siido Siipire, wo ki geeger k'Antiyos‡, wo an di kazita ono Raa a donj Yawudiyagi danjal. ²⁰ Aame genj donj miibi ti diine kane donj i ziipe addanj a Isa iido ti Siipire wo ti siido Sirenj genj, an d'ingile ki Antiyos, wo an di gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa a donj Yawudiyagi ye. ²¹ Toogo Galmeega ti kane, injkino donj baadanj an di-gime lekkiyadanj, wo an di ziipe addanj a Galmeega. ²² Donj ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem genj rabila gette an t'iire kuudanj, manj an d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette y'a wollo. ²³⁻²⁴ Barnabas genj yonj wede beehiye, yi ziipe addí pay a Isa wo addinj onniyo ti Unde Kamilenj. Aame y'iiney a Antiyos wo yi wulle donj i ziipe addanj a Isa genj Raa y'an ti ziipe beeko manj, ulbí i-d'ize unse baadanj, wo y'an d'eele kooke pay kono an di lekke kettiyo ti Galmeega.

† **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 1.5; Lik 3.16 wo Zanj 1.33. ‡ **11:19** 11.19 Geeger k'Antiyos: Antiyos gette geeger meeda ki siido Siiri.

Wo aame geŋ doŋ baadan an a-ti giyye ti Galmeega.

²⁵ Saŋ maŋ Barnabas y'a ingile ki Tarsi kono y'a waako Sool. ²⁶ Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti y' wiiko an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwan ozzine an di y'iidiba ti doŋ ogiyso ti suma k'Isa anŋenno, wo an di duuye doŋ baadan a urzi zaapu k'addan a Isa. Geŋ a Antiyos geŋno sanalliyagi k'Isa an di'n wiike waaku ere ki poone «doŋ k'Almasi».

Zemba doŋ a Antiyos ti zemba doŋ a Ziide

²⁷ Aame geŋ i d'ede nebiyagi an diigo ti Zeruzalem an t'iide ki Antiyos. ²⁸ Nebi soo ti diinayan sundi Agabus, Unde Raa ti di ruute adda k'addi, y'a t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Saŋ i d'isa mosogo baadan adda siidiyagi doŋ pay doŋ Romen ge dokkiyo.» Wo kun suune mosogo gette ize aame Kilood yoŋ mozigo goole ki Romen. ²⁹ Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga inokino maŋ, an di dihe an tusse munda wede tuuku toŋ a toogadi, an di-t'igibe ki noogiyo zemba i lekkiyo a siido Ziide. ³⁰ Inokino maŋ an tusse, an an d'ele a bey Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a bey doŋ dokkiyo ki zemba doŋ a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda dangay

¹ Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa zemba onŋon ti diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa. ² Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema Zaŋ an di y'iide ti seebir. ³ Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi an t'ize unse maŋ, y'an d'ele urzi Piyer toŋ an ti y' seedo a onniytagi doŋ ki tarnaape wede an d'ombo mappa daa k'orme. ⁴ Aame an ti y' ziido maŋ, an di y'ele adda dangay, wo Erod y'a-ti zippe asigiryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n dikkiida omagi pide, an di y' boohe. Yi dehu y'a dekka booradi a daana duwo pay

aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi t'ingila maŋ. ⁵ Inokino maŋ Piyer yi lekkiyo dangay wo kane doŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ an ton-diyo Raa daa puukiyo wo t'addan pay kono yode.

Adfiya Piyer ti dangay

⁶ A diddo ere soggo Erod y'a dekka booro ki Piyer a daana duwo pay gette, Piyer geŋ yi moone a diine k'asigiryagi sire, beydi'ŋ kettiso ti zinziro sire, wo a biza dangay ummey asigiryagi sey an boohiyo. ⁷ A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa y'a diige adda dangay, biino ere Piyer adda gette a-tuure kereŋ. Maŋ maaleeka y'a yi butte Piyer a sirpadi kono y'a-t'inne, wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!» Maŋ zinziro ti beydi a tiipe. ⁸ Saŋ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kiketto toona wo ki t'osso tobiyaga.» Piyer y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallaya goole wo k'a ni daani.» ⁹ Inokino maŋ Piyer y'a diine maaleeka, t'adda dangay y'a t'udde, wo a elkiyadi yi ki zuune ye munda wede maaleeka y'isiyo geŋ derec me, y'elkiyo i-iido munda aa suniye. ¹⁰ An t'udde t'ume k'asigiryagi doŋ ki poone, ti doŋ ki sirwe toŋ an a-t'udde pay, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-t'adde k'adda geeger. Biza geŋ a t'ihina siidi a daanadan me, wo an t'udde maŋ an d'izire kaŋ soo a urzi, saŋ a kaamiki nokkot maaleeka yi y'iili Piyer me.

¹¹ Inokino maŋ Piyer eedi t'a iido, y'a yi zuune munda wede i-iido me, wo y'a ruute, y'ede: «Anken ni zuune baa geŋ derec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-n'udde ti bey k'Erod wo ti munda wede ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»

¹² Aame yi zuune inokino maŋ, y'a ingile ki boy k'erewo sundutu Mariyam mekki Zaŋ, sundi soo Markus. Adda boy geŋ doŋ baadan an t'ugiye an ton-diyo Raa. ¹³ Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza yi-t'ette, wo i d'ede ere naabo sundutu Rood,

t'a iido t'a-t'ihina biza. ¹⁴ Aame t'illiga'ŋ golla ki Piyer t'a ti zuune, wo tod'te ulbutú a ûune t'unŋsuwo baadaŋ. Inŋkino maŋ t'a-t'ihina biza umbo, t'a-gime kaŋ okko, t'an di ruuto, t'ede: «Piyer yo enno a biza.»

¹⁵ Kane an i-di ruute, an'de: «Koŋ mi t'okko maade ko?» Wo de tod' t'a ruute, t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Inŋkino maŋ kane an di ruute, an'de: «Geŋ maaleekayi koo maŋ.»

¹⁶ Inŋkino yo Piyer geŋ yi koppiyo biza pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle maŋ, an ziida giggeraŋ.

¹⁷ Maŋ y'an d'ize likuw ti beezí kono an d'anniga, wo y'an t'iide taaya mummino Galmeega yi-y'udfo ti danŋay me. Y'an di ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zamba onŋo toŋ, kun an t'ôodoy taaya.» Saŋ t'ume kane y'aa t'udfo, y'a inŋgile k'ume doolo.

¹⁸ Ume i t'umpile maŋ asigiryagi an wolliyo Piyer umbo, undaŋ a t'udfo, an d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe moo me?» ¹⁹ Mozigo Erod y'a igibe duwo ki dehuzí, wo an ki y'uuno ye. Maŋ y'anni wiike kane asigiryagi doŋ i yi boohiyo me, y'anni tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i ize mummino!» Inŋkino maŋ y'an di ruute a asigiryagi doolo an ti'n ôodo. Saŋ maŋ Erod y'a t'iiziga ti siido Ziide, y'a-lekko a geeger Sezare onniyo miibi.

Unto ki mozigo Erod

²⁰ Inŋkino maŋ kane doŋ geegiryagi Tir ti Sidon geŋ, an ooniyo ombo ti siido ki mozigo Erod, wo aame geŋ yoŋ yi ti gulkuwe baadaŋ ti kane doŋ siido geŋ me. Maŋ kane doŋ pay geŋ an t'iide onamaŋ kaŋ soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod. Maŋ an d'uuney wede soo sundí Bilastus, yoŋ geŋ wede boohiyo biino mozigo. Kane an iide an ti y'ŋiia, y'an d'an t'ette k'ume mozigo Erod. ²¹ Inŋkino maŋ Erod y'an d'ele onniyo, wo aame onniyo gette t'iina maŋ yit'usse kallayi ki moziko, y'a-guune kaakido booro, y'a iise rootiyto a

daana duwo pay. ²² Doŋ ollige geŋ an d'iise dollite, an'de: «Enno en i rootiyto wedusu ye, en raayusu!»

²³ Aame Erod y'illiga ono duwo geŋno maŋ, ulbí unse tuddí y'a tigili, tamma gette yi-k'iili a Raa ye. Inŋkino maŋ a kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi diine ti eeni, ondirdagi adda k'addí an di y'iimi, y'a inda.

²⁴ Tin geŋ ono Raa i-teepiyo ki daana ki daana, wo doŋ baadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa. ²⁵ Aame Pool ti Barnabas a zina ere an an igibe ki noogiyo duwo a Zeruzalem an aa ti-dinŋe maŋ, an a-ti y' wiike ti kane Zaŋ wede sundí soo Markus, an digime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo doŋ dokkiyo a Antiyos

¹ T'adda diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos geŋ, i d'ede nebiyagi wo doŋ dooyiso: Barnabas, Simeyoŋ an yi waaku sundí soo Bakulu, Lisiyus ti siido Sireŋ, Manayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod wede mozigo a siido Galile, wo Sool.

² Onniyo soo, an t'ugiye an ottilso a Galmeega wo an di lekkiyo daa k'ombo, aame geŋ Unde Kamileŋ t'an di ruute, t'ede: «Barnabas ti Sool geŋ kun oo ti'n ooyo siidaŋ ki naabo ere nuŋ ni'ni wiike.» ³ Inŋkino maŋ aame an ti likke daa k'ombo wo an tunde Raa geŋ, zamba an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas ti Sool, an d'inŋgile.

Barnabas ti Sool a Siipire

⁴ Inŋkino maŋ Barnabas ti Sool Unde Kamileŋ ti'n agisa naabo geŋ, an d'inŋgile an t'iide ki geeger Selusi. Tin geŋ an d'uune tooko, an di-gili an d'inŋgile ki Siipire, siido ere a diine k'ahu. ⁵ An iiney a geeger Salamin a Siipire maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso. Aame geŋ Zaŋ Markus toŋ yoŋ ti kane y'an

* 12:17 12.17 Zak: Zak wede en leema k'Isa.

di'n noogiyo. ⁶ Aame an ti diipida siido Siipire man, an d'iiney geeger Papos. A ume geɗ an d'ikkima ti Yawudusu soo sundi Bar-Zezu, yode geɗ kombide, yi ti t'isiyo tuddi aa nebi, ⁷ yoɗ yi lekkiyo a sirpa goole ki Romeɗ adda siido gettiyo. Wede goole siido geɗ sundi Serziyus Poolus, yoɗ wede eedi soodo a elkiso. Yode geɗ y'anni wiike Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu y'a olliga ono Raa. ⁸ Wo kombide geɗ sundi soo t'ono Girek an yi waaku Elimas geɗ, y'an di-tuuge a Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye goole siido y'a zaape addi a Isa me. ⁹ Inkiyo man Unde Kamileɗ ti-t'ûune adda k'adde Sool sundi soo Pool, yi di y' woliyo wede-ɗ geɗ yerere adda k'edayi, ¹⁰ wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda ûune ti metiŋko wo ti bundiko! Kee ulo Meeda siitandani! Kee adu ki suldi don pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi don delele ki Galmeega ki di ti'n lette. ¹¹ Wo anken k'ollo, Galmeega y'a ki daana, k'a koosa suma k'onniyo miibi toore peedo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki y'a-guuse, yoɗ aa adda zimolo, yi-kama kenno kenno yi dehu wenda yi seeda a bezi y'a ti y' dokke. ¹² Aame goole siido geɗ yi wulle munda wede i iina a Elimas genno man, y'a ziipe addi a Galmeega kono dooyiso gette i y' ziida baadan.

Pool a Antiyos siido Pizidi

¹³ Wo Pool ti don a itadi an t'iiziga ti Papos, an di-gili adda tooko, an d'ingile ki geeger Perz a siido Pampili, wo aame an iiney man Zan Markus yi'n ili, y'a-gime ki Zeruzalem. ¹⁴ Man ti Perz geɗ kane an t'iiziga, an d'ingile ki geeger k'Antiyos siido Pizidi. An iiney Antiyos geɗ, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-gundite. ¹⁵ Aame kane duwo geɗ an gire adda mattup k'oogoro

Muusa ti ono don ki nebiyagi man, don deero ki boy geɗ an an di ruute, an'de: «Zemba ki nun, aame un ede ono ki kooke a duwo enno man, kun an eelo.» ¹⁶ Inkiyo man Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize likuw ti bezi kono an d'anniga, man y'a ruute, y'ede: «Kune don k'Izirayel, wo kune don Yawudiyagi ye don ottilso a Raa, kun n'ollo. ¹⁷ Raa wede ki kine don k'Izirayel y'a bire mongidagin. Y'an iigila aame kane an lekkiyo a siido Misir, san ti toogadi y'an udo ti siido gette. ¹⁸ Adda k'ozzine ette suma k'ada pide, Raa y'anni mudde adda balda me. ¹⁹ San man ita duwo sarat adda siido Kanahan gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele siido kane gette aa korbite a donzi. ²⁰ Suldi pay geɗ i t'ingile a iide ozzine suma meeda pide uto ada paat.

Man Raa yi bire don dekkiyo booro a ekki mongidagin, an di woliyo onaman bini nebi Samiyel. ²¹ Aame Samiyel yoɗ nebi geɗ, mongidagin an tunde Raa y'an t'eele mozigo. Man Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis ti biza bumbu Benza-men, y'iimi mozikadi ozzinagi ada pide. ²² San man Raa y'a ti diige Sayul me, y'a di ziipe Dawut mozigo me, yoɗ geɗ wede Raa y'a ruute sundi, y'ede: "Ni uune Dawut ulo Zeese, yoɗ geɗ wede aa addo i dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu." ²³ Ti ita k'inni Dawut geɗ Raa yi d'iidiba wede soo sundi Isa, yoɗ Wede k'Uttiyo ki don k'Izirayel. Geɗ inkiyo Raa y'a-ti dinge ono don yi ruute y'aasa me. ²⁴ Ki poone Isa y'a aana geɗ, Zan Batis y'a iido y'a gizite a don k'Izirayel pay kono an di-kime lekkiyadan wo y'a ti'n suywe batem. ²⁵ Aame Zan yi zuune naabadu goppon ti danga man, y'a ruute, y'ede: "Kune kun elkiyo nun wee wee? Nun Almasi wede kun delliyo genno ye. Wo de wede ettiyo k'itadon geɗ, yoɗ nun batum ni k'iide

* 13:25 13.25 Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zan 1.20,26-27.

n'a ki t'eeze sibe tobiyagi ye*.”

²⁶ Zemba ki nuɗ, kune ɗonj ti ita k'inɗi k'Ibirayim wo kune ɗonj ottilso a Raa, ono ɗonj k'uttiyo enj Raa yi'n elo a kine. ²⁷ Aame Isa y'iina maɗ, ɗonj Zeruzalem ti deerizaɗ an ki y' zuune ye Isa wede Raa y'igibo me, wo ono nebiyagi ɗonj an gariya daayum a onniyo ere ki puukiyadiɗ geɗɗo toɗ, itadaɗ an ki'n zuune ye. Wo ɗe an d'ize kono booro t'a yi ziida ki t'owwo, a-t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga. ²⁸ Kane ɗuwo geɗ munda wede an t'oone a tukki yode a t'iide ki t'owwadi umbo, wo toɗ maɗ an di tunde Pilat y'a t'ele urzi ki t'owwadi. ²⁹ Injino a munda wede kane an ize geɗ a-t'iide a ono ɗonj pay an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, maɗ kane Yawudiyagi an ti y' diige t'ekk'undumu me, wo an di y'eele adda muuzo. ³⁰ Wo ɗe Raa y'a ti y' bilde ti diine ɗonj unto me. ³¹ Saɗ maɗ y'an di gize tuddi taɗ baadaɗ a enno enno, a ɗonji ɗonj an gilo kaɗ soo ti siido Galile ki Zeruzalem, wo ankeɗ kane geɗ an di rootiyo taayadi a ɗaana Yawudiyagi pay. ³²⁻³³ Injino maɗ ono ɗonj Raa yi ruute y'aasa a mongidagin ti kaaga geɗ, ankeɗ y'a ti'n ɗinge a kine inɗizaɗ, aame Isa yi ti y' bilde ti diine ɗonj unto geɗ me. Wo ankeɗ Rabila Majjaanawa gette kaye batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize injino aa an riije ti kaaga adda mattup ki Soom sire, an'de:

“Kee ulo nuɗ me,
wo ti anki ɗuwo an di suune nuɗ
Meega†.”

³⁴ Wo Raa yi ruute ti kaaga, yonj y'a ti y' balda ti diine ɗonj unto kono y'a ki ruuma ye. Geɗ Raa yi ruute injino, y'ede:

“N'un di zaapa beeko ere kamilen
wo suldi ɗonj ɗerec ni ruute ni-t'ela
a Dawut‡.”

³⁵ Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda mattup ti doolo, y'ede:

“Ki oola tudde ki wediza kamilen i-
ruuma adda muuzo ye§.”

³⁶ Wo Dawut yonj a koduwadi y'a niibe naabo Raa wo saɗ y'a inda, an di y'ele adda muuzo aame mongidagi, wo tuddi a ruume. ³⁷ Wo yode wede Raa y'a ti y' bilde ti diine ɗonj unto geɗ, tuddi i ki ruume adda muuzo ye. ³⁸⁻³⁹ Zemba ki nuɗ, ni dehu kun di suune, t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo tambobino k'oldfikagun. Wo t'urzi yode, wede tuuku yi ziipe addi a yode maɗ, yonj geɗ Raa yi y' wolliyo ki diine a ɗaanadi me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi di'n ize ɗonj ki diine a ɗaana Raa ye. ⁴⁰ Injino kun koonamentikagi, kono un ki d'aana ye munda wede nebiyagi an riije ti kaaga, an'de:

⁴¹ “Kun ollo bee kune ɗonj okko
maade Raa geɗ,
kun soodo giggirgun wo kun di
nokkido,
kono a lekkiyagun ette ni d'isa
munda wede kun d'addira,
wo munda geɗ aame wenda y'un
ruuta toɗ maɗ,
kun k'amba ye*.”»

⁴² Aame Pool ti Barnabas an adiya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso geɗ, kane ɗonj duuru an di'n tunde, an'de: «Sonjo a onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay kizita sey ono enj me.» ⁴³ Aame ti ogiyo an ti tiipe maɗ, ɗonj baadaɗ Yawudiyagi, ti ɗonj Yawudiyagi ye an ti t'ize tuddaɗ Yawudiyagi an d'ottilso a Raa pay, an di diine Pool kane ti Barnabas. Kane geɗ an an di kazita ono Raa, wo an an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi beeko ere ki Raa.

*Pool ti Barnabas wo ɗonj
Yawudiyagi ye*

⁴⁴ Onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi t'iina maɗ, ɗonj baadaɗ

† 13:32-33 13.32-33 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ 13:34 13.34 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § 13:35 13.35 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. * 13:41 13.41 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5.

ti diine d'ɔŋ adda geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono Galmeega d'ɔŋ Pool ti Barnabas an kazita. ⁴⁵ Wo aame kane Yawudiyagi an wulle d'ɔŋ duuru geŋŋo maŋ, kolbiso t'a jiire eedaŋ, an d'iise kaldita Pool an'de, onamí yi rootiyo geŋ lohito. ⁴⁶ In'kino maŋ Pool ti Barnabas an an di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite ono Raa me. Wo de kune kun ti-tuuge k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum kun dikke booro a eggun, lekkiyo ere ki daayum kun ki ti t'oono ye. In'kino kaye ay d'ambe ki tukki d'ɔŋ Yawudiyagi ye, ⁴⁷ kono eŋŋo munda wede Galmeega y'ay ruute ay d'ise me, y'ede: “Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita d'ɔwo pay,

kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa bini d'angu siido pay†.”»

⁴⁸ Aame kane d'ɔŋ Yawudiyagi ye an illiga ono geŋŋo maŋ, an tamma Raa wo an di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ unse baadaŋ.» Wo kane d'ɔŋ pay Raa yi biire an t'oono lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa. ⁴⁹ In'kino maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siido gette pay. ⁵⁰ Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi d'ɔŋ sudaŋ ti m'oolo wo an ottilso a Raa, ti d'ɔŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a d'ɔŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siidadaŋ an di'n ilmi. ⁵¹ Kane sire geŋ odde zoŋdaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'ingile ki geeger k'Ikoniyon. ⁵² Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siido Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ òniyo t'Unde Kamileŋ wo ulbaŋ unse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyon

¹ Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyon maŋ, an d'ingile an

t'iide adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi baadaŋ ti d'ɔŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa. ² Wo de kane Yawudiyagi d'ɔŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane d'ɔŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadaŋ, an di kulkuwe ti kane zemba geŋŋo. ³ Wo toŋ maŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadaŋ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addaŋ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoŋ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi d'ɔŋ i ceeriyo eego, i-kaza onamaŋ a urzi beeko Galmeega geŋ d'erec. ⁴ Kane d'ɔŋ geeger an t'ihinte omagi sire, d'ɔŋ soŋ a ita Yawudiyagi, wo d'ɔŋ soŋ a ita d'ɔŋ zina k'Isa. ⁵ Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti d'ɔŋ Yawudiyagi ye wo ti deerizaŋ, an di ruute an an d'ise ulsu a d'ɔŋ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti moŋgali an ti'n t'ide. ⁶ Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga in'kino maŋ, an t'umbe an d'umbe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siido Likayuni, ti illiyagi d'ɔŋ i ti-d'uule. ⁷ Aame an ibey a siido gettiyo maŋ, anŋeŋŋo toŋ an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siido Listire

⁸ A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoŋd'í unto t'ume an ti y'ehe too, kaŋ soo toŋ umbo yi k'izire ye. ⁹ Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa maŋ, yo wede geŋ yi d'ollige. Pool yi di y' wolliyo tebeŋ, maŋ y'a zuune wede geŋ yi ziipe addí, yi dehu y'a utte t'eenizi me. ¹⁰ In'kino maŋ Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'òhor kaŋ òhire!» Wede y'a ilde k'awwa, y'a t'ihira, y'a iise sooru. ¹¹ Aame kane d'ɔŋ duuru an wulle munda wede Pool y'ize geŋŋo maŋ, an d'iise d'ollite

† 13:47 13.47 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6. ‡ 13:51 13.51 Tottiso k'odde zoŋ: Geŋ i-kaza «oofibe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iifiba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umbe ye.

t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umbo tukki d'uwu, an di-d'iigo diinayin!»¹² Inkinu mañ Barnabas an i-d'ele suma ki raazan Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazan Ermes† kono yon wede k'eesiyo k'ono.¹³ Boy raayusu Zewus geñ yon a biza geeger. Inkinu mañ wede sedefe ki Zewus geñ y'iide'ñ, yi zidde bungari, y'an d'izite d'ogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza boy geñno, kono yi dehu ti kane don duuru geñ an an d'ise sedefe akka Pool ti Barnabas.¹⁴ Wo aame kane don zina sire geñ an illiga inkinu mañ, addan a k'ize unse ye, kallagan an di zittite, mañ an d'ukke an t'iide diine don duuru geñno, an di d'ollite, an'de:¹⁵ «Wayya, kune d'uwu en, kun isiyo inkinu moo me? Kaye min d'uwu aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono longayi don ki bita geñ kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siido wo bar, ti suldi don adda pay.¹⁶ Ti kaaga Raa y'an iili d'uwu adda siidiyagi pay, don tuuku ton an addiya urzizan k'eedan k'eedan.¹⁷ Wo ton mañ y'an di kaza daayum a d'uwu yon Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi don ki derku, kun d'aydu aame onniyo ti towwo mañ. Eyye, yon y'un d'eliyo ombu baadan wo addugun y'un di'n onniyo t'unusuwo.»¹⁸ Ti onaman geñno ton, ti onne baadan Pool ti Barnabas an d'iine don duuru an di'n ihira t'isiyo sedefe a kane me.

¹⁹ Sañ mañ kane Yawudiyagi ti Antiyos siido Pizidi wo ti Ikoniyon an d'iina a Listire, an di'n irga don duuru ki tukki kane. Inkinu mañ Pool an ti y' gikkite ti mongali ki towwadi, sañ an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda.²⁰ Wo kane sanalliyagi geñ an di-t'ugiyee a eedi, sañ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo mañ

ti Barnabas an d'ingile ki geeger Derbe.

Pool ti Barnabas a Antiyos siido Siiri

²¹ Pool ti Barnabas an iiney a Derbe mañ, an di gizite Rabila Majjaanawa wo don baadan an di ziipe addan a Isa, an t'ize sanalliyagi. Sañ mañ an di-gime k'adda geegiryagi ki Listire, Ikoniyon wo Antiyos siido Pizidi.²² Adda geeger son an an d'eeliyo kooke kooke a sanalliyagi me, an di seeda zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, an d'eesiyo: «In t'oonu dabar baadan doo min, in t'etta ki Moziko Raa kollo.»²³ Wo t'adda diine don ogiyo ti suma k'Isa geñ a ume son an di beeriyo don dokkiyo dokkiyo, wo aame geñ an di lekkiyo onniyo muno daa k'ombu ti tonduyo Raa, sañ kane zembu geñ an i-di'n ele a bey Galmeega wede an ziipe addan kono y'anni boohe.

²⁴ Sañ mañ Pool ti Barnabas an d'ingile an di diipida ki Pizidi, an d'ingile ki siido Pampili.²⁵ An di gizite ono Raa a geeger ki Perz, sañ mañ an di-d'iige ki biza bar ki geeger k'Atali.²⁶ Tin geñ an di-gili adda tooko, an di-gimo ki Antiyos siido Siiri, ume wede ti poone zembu an an di'n ele kane a beeko ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo anken an ti d'inge.²⁷ Aame an iiney a Antiyos mañ, an di'n ugiye don ogiyo ti suma k'Isa geñ pay, wo an an t'iide taaya a munda wede Raa y'ize t'urzi kane, wo son mummino Raa y'ize y'an t'ihina urzi a kane don Yawudiyagi ye ton, an ziipe addan a Isa me.²⁸ Aame geñ Pool ti Barnabas an di likke onniyo baadan ti sanalliyagi me.

15

Ogiyo meeda a Zeruzalem

¹ I d'ede don ede kane a siido Ziide, an d'ingile ki Antiyos an di dooyiso zembu, an'de: «Kune kun

* **14:12** 14.12 Suma Zewus: I-kaza mozigo raayagi ki don Girek. † **14:12** 14.12 Suma Ermes: I-kaza wede zina raayagi ki don Girek.

ki ti wilda ponde aa oogoro Muusa ti ki rootiyo ye man, Raa y'un ki'n utta ye.»² Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye a onaman gen me, an di nikite baadan ti kane me. Injino man an di dihe Pool ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zamba ongo kono an di wollo ono gen ti don zina k'Isa wo ti don dokkiyo.³ Injino man don ogiyo ti suma k'Isa a Antiyos an an d'eele munda ki torguwadan me, wo an di'n igibe an d'ingile. An di diipida ki siido Pinisi wo ki siido Samari, a ume gen an an t'iide taaya mummino don Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa me, wo kane zamba pay gen addan a uune t'unసుwo.

⁴ Aame kane an iiney Zeruzalem man, don ogiyo ti suma k'Isa, don zina k'Isa wo don dokkiyo pay gen, an di'n ziida bey sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'iide taaya a suldi don pay Raa y'ize t'urzi kane.⁵ Wo don ede ti diine Pariziyen don i ziipe addan a Isa gen, an t'iiziga an d'iise rootiyo, an'de: «Don Yawudiyagi ye an ziipe addan a Isa gen i dehu an di walda ponde, wo kun an di roote an di daane oogoro Muusa.»

⁶ Injino man kane don zina k'Isa ti don dokkiyo an t'ugiyi kono an di wolle urzi k'ono genno.⁷ Aame an niikite kee man, Piyer y'a t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zamba ki nun, kun suune nun Raa yi ni biire ti diine kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila Majjaanawa a don Yawudiyagi ye, kono ono en an di'n olliga wo an zaape addan a Isa.⁸ Wo yo Raa yon wede yi suune adde duwo pay, gen y'an di gize kono kane ton yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamilen aa y'in ele a kine kay.⁹ Raa y'inni woliyo kine ti kane pay min kan soo: kono kane an ziipe addan a Isa, Raa yi'n ize addan kamilen a daanadi me.¹⁰ Wo anken moo me kun dehu kun di lette adde Raa, kun an di zaape attidi ki daaniya

k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi k'Isa me, attidi wede mongidagin ton an k'iine sarkiya ye, wo kine ton man in k'aane ye kay?¹¹ Aha, i k'ise ye injino me. In ambo min t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane ton injino pay.»

¹² Aame kane don duuru pay gen an illiga injino man, an d'inda kuy, wo an d'ollige Pool ti Barnabas an towwo taaya a suldi k'armika ti suldi don i ceeriyo eego Raa y'ize t'urzi kane a diine don Yawudiyagi ye.

¹³ Aame onaman i dinge man, Zak y'a iise rootiyo, y'ede: «Zamba ki nun, kun ollo kay!¹⁴ Simo y'in ruute mummino t'ume k'eesiyo Raa y'a buuhe don Yawudiyagi ye me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise don ti suma yode.¹⁵ Wo ono nebiyagi ton a-t'iide a suldi genno, kono ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

¹⁶ «Galmeega y'ede: San man nun n'a kimo n'a y'ooziga boy Dawut wede iire me, suldi pay i litte gen n'an okkima n'a y'ooziga a umayi.

¹⁷ Injino man don pay ti doolo ton an di deha nun Galmeega, eyye ita don siido pay ni wiiko an t'isa donzo.

Enno ono don Galmeega yi ruute me.

¹⁸ Suldi gen yon y'an ti'n gize t'ume ti kaaga too*.»

¹⁹ Zak y'a ruute sey, y'ede: «Enno munda wede ni woliyo beehiye me, in an ki t'ise ye mokololo morkiye a kane don Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa.²⁰ Wo in an raana mattup kono in an di roote, an k'aadi ye sey wede an eliyo sedeke a longayi me, kono a daana Raa yon ganigi, boliyo ton ulu an d'ooli, an k'aadi ye sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye me, ise puuzo ton ulu an k'oomi ye.²¹ In an raana injino kono ti kaagine duwo

* 15:18 15.18 Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

an kazita urzi k'oogoro Muusa adda geegiryagi pay, wo an gariyta adda boydi don in di dooyiso a onniytagi don ki puukiyadin me.»

Mattup a zamba don Yawudiyagi ye

²² Inkinno man don zina k'Isa, don dokkiyo ti don pay ogiyo ti suma k'Isa, kan soo an di biire ti diinayan duwo an ti'n t'igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos siido Siiri. Man an t'iidiba Ziid sundi soo Barsabas, wo Silas, kane gen don suma, zamba pay an'ni suune. ²³ An an d'ele mattup gette a beezan, wo adda mattup an riije, an'de:

«Kaye don zina k'Isa, don dokkiyo ti zamba pay ay un t'ize toose a kune zamba don Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger k'Antiyos, a siido Siiri wo a siido Silisi. ²⁴ Ay illiga don ede ti diinayey, an t'iide di kune. Kane don gen an un ti-digge eggun te, wo an un di'n ele adda k'elkiso ti onaman gen me, biza k'ulbugun agime. Wo de kaye ay an ki ruute ye an d'ise inkinno me. ²⁵ Inkinno man kaye pay ay di ruute kan soo ay biire duwo ay di'n t'igibe ki tukki kune a ita zamba don ki geyyiso Barnabas ti Pool, ²⁶ kane don ele tuddan k'unto ton man kono an daaniya suma Galmeegin Isa Almasi. ²⁷ Inkinno ay un t'igibe Ziid ti Silas, an un di rootey ti bizan munda wede ay un riije adda mattup ette. ²⁸ Gen inkinno t'urzi k'Unde Kamilen, kaye batum ay un ki zaape attidi ti doolo ye, wo kun daano munda wede ay un riije adda mattup: ²⁹ Sey wede an eliyto sedefe a longayi kun aadi ye, puuzo ton ulu kun oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadi ti k'udde ye kun aadi ye, ise boliyo ton ulu kun d'ooli. Aame suldi pay gen kun iila man, a kune beehiye. Kaye zembagan a enno ay un t'ize toose baadan.»

³⁰ Mattup gette an an d'ele a don an biire, man kane an d'ingile ki Antiyos. An iiney man an di'n ugiye

don i ziipe addan a Isa gen pay, mattup gette an an d'ele. ³¹ Aame mattup gette an ti gire man, onamtu gen zamba an d'eele kooke wo ulban an t'ize unse baadan. ³² Ziid ti Silas gen kane nebiyagi, a zamba an an d'eele kooke t'urzi baadan kono an di koone zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa. ³³ An di likke onniyto baadan angen me, san man zamba an di'n igibo wo an di ruute, an'de: «Kun di-kama ti toose k'ume don un igibo me.» [³⁴ Wo Silas gen i-di t'ize unse, y'a lekke me.] ³⁵ Aame gen Pool ti Barnabas an d'uupo a Antiyos, ti zamba baadan ongo an di dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa a urzi k'ono Galmeega.

Ahuntu ki Pool ti Barnabas

³⁶ Onniyto miibi k'ita man Pool yi di ruute Barnabas, y'ede: «In ti kime k'ita, in di wollo zamba adda geegiryagi pay don in an gizito ono Galmeega, an isiyo mummino koo man a urzi Raazan me.» ³⁷ Barnabas yi dehu y'a di waake Zan wede sundi soo Markus ti kane. ³⁸ Wo de ki Pool man yi ki dehu Zan yi k'ette ye ti kane me, kono yon ti siido Pampili y'an di'n iilo, a naabadan y'an ki'n nuugo ye. ³⁹ A ume gen niikiytadan t'a guune zakidi, inkinno an a-t'ihinte. Barnabas y'a wiike Markus an di-gili adda tooko, an d'ingile ki siido Siipire. ⁴⁰ Wo Pool y'a-wiike Silas, man zamba an tunde Galmeega kono beekadi t'a koone kane, san an d'ingile. ⁴¹ Pool y'an izire siido Siiri ti Silisi pay, y'an d'eeliyo kooke a don ogiysito ti suma k'Isa a ume tuuku ton man.

16

Pool y'a-ti wiike Timote ti kane

¹ San man Pool y'a t'iide Derbe wo son ki Listire. A ume gen i d'ede sanallusu k'Isa sundi Timote, meedi tod'te Yawudowo ti ziipe addutu a Isa, wo meegi yon Girek. ² Yo Timote zamba don i lekkiyo a Listire ti Ikoniyon an yi tamma. ³ Pool

yi dehu y'a ti y' waake ti yode. Injino man yi di wilda ponde kono Yawudiyagi don i lekkiyo a siidiyagi genno gen an zuune pay meegi yon Girek me. ⁴ Aame Timote yi-ti wilda ponde man, an d'ettiyo geeger ti geeger, an an di kazita a zamba don i ziipe addan a Isa, munda wede kane don zina k'Isa ti don dokkiyo a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di rootiyo an d'ozire eego a munda gen me. ⁵ Wo kane don ogiysito ti suma k'Isa gen an d'ooniyo togo baadan a urzi zaapu k'adde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an d'aagulu k'aagulu.

Pool i iide munda aa suniye

⁶ San man tin gen an dehu an t'ette ki siido k'Aazi an kizitey ono Raa, min Unde Kamilen t'an t'iigire k'ettiyo me. Injino an d'ingile, an di diipida siido Pirizi ti Galat. ⁷ Aame an iiney goppon ti siido Mizi man, an dehu an t'ette siido Bitini, wo ki ume genno ton Unde k'Isa t'an di-tuuge k'ettiyo me. ⁸ Injino man siido Mizi an ti diipida, an d'ingile ki biza bar ki geeger Tirowas. ⁹ An di-diige angenno, a diddo man Pool i-d'iide munda aa suniye, yi wolliyo wedusu ti siido Maseduwan yi t'ihira a daanadi wo yi di y' tondiyo t'obe bey, y'ede: «Ki ti doopidi t'enno ki siido Maseduwan, k'ay dinoozey kotok!» ¹⁰ Aame Pool yi wulle munda wede i-iide aa suniye genno man, kesiko kaye* ay dihe urzi k'ettiyo ki Maseduwan kono kaye ay zuune Raa y'ayni waaku ay di kizitey Rabila Majjaanawa a don siido gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

¹¹ Ti Tirowas gen ay d'uune tooko ay di-gili, ay d'ingile delele ki siido ere a diine k'ahu sundutu Samotiras, wo soggo man ay d'iiney a biza bar ki geeger Nayapoli. ¹² Ti Nayapoli ay d'ingile ki Pilip, tod'te geeger meeda ki siido Maseduwan, don Romen

baadan an lekkiyo adda. Adda geeger gette ay di likke onniyo. ¹³ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man t'adda geeger ay t'udde, ay d'ingile biza k'ooye, ay elkiyo ay t'ooney ume Yawudiyagi ge d'ogiyso ki tondiyo Raa. A ume gen ay d'uuney erayi an t'ugiye, kaye ton ay di gundite ti kane wo ay an di gizite ono Raa. ¹⁴ Erewo soo ti diinayan sundutu Lidi, tod'te ti geeger Tiyatir, tod' t'isiyo suuk ki juwa zooyatu oone wo tod' t'ottilso a Raa. T'ay di'n ollige kofec kofec wo Galmeega yi-d'ize adda k'addutu, ono Pool gen itadan t'anni zuune, t'a ziipe addutu a Isa. ¹⁵ San tod' t'azuyye batem ti don boytu pay, man t'ay di'n wiike kino, t'ede: «Aame kun zuune nun ni ziipe addo a Galmeega ki kotto man, kun t'edi kun lekka di nuuno.» Wo tod' t'a ziida zakidi, ay d'iyye.

Pool ti Silas adda dangay a Pilip

¹⁶ Onniyo soo ay t'ette k'ume tondiyo Raa man, i d'ede uto konso bulowo t'ay di'n uuna, tode gette i-d'ede siitan ettu ti di kazita suldi don etto. A munda wede t'an oofibe ita a duwo gen, galmaawutu an d'ooniyo sonko baadan. ¹⁷ T'a iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo ti golla awwa, ti d'eesiyo: «Don en kane don naabo ki Raa goole a jire pay! An un kaza urzi wede Raa yi dehu y'un di'n utte.» ¹⁸ Onniyo baadan tod'tin a ita kane, man onniyo soo Pool addi a-tiire, y'a-gime k'ita wo yi-di ruute a siitan ere a ekki erewo gette, y'ede: «Ti suma ere k'Isa Almasi ni di rooto, mi t'addo t'ekk'ere te!» A kaamiki siitan t'a t'udde t'ekk'ere te. ¹⁹ Aame galmaawutu an wolliyo munda wede an ziipe elkiyadan ekki tode an k'ooniyo ye baa man, an ti'n zidde Pool ti Silas, an d'an t'iide ki bere don duuru a daana don booro. ²⁰ An d'an t'iide k'ume don deero booro Romen, an di ruute, an'de:

* **16:10** 16.10 A ume wede Lik yi riine kaye kaye gen, i-kaza yode ton adda.

«Kane d'uwu en Yawudiyagi wo an ti lettiyo siidadey. ²¹ An dooyiso urzi k'oogiradan, suldi don kaye Romen ay k'ede urzi ay ki d'oyye, ay ki daane ye.»

²² Wo kane don duuru pay i t'ugiye gen an d'iizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane deero booro Romen an an di ruute, an'de: «Kallagan kun t'odfipo wo kun'ni kosso ti karre.» ²³ Aame an ti'n girpipe man, an di'n ibi dangay, wo an i-di ruute a wede boohiyo don dangay, an'de: «Don en ki'ni booho koduwo.» ²⁴ Aame wede boohiyo an i ti ruute inkino man, kane gen y'an d'an t'iide k'adda dangay ere k'adda wo zonfan yi-t'ele adda poole.

Wede boohiyo don dangay yi ziipe addi a Isa

²⁵ A didfo meeda man Pool ti Silas an tondiyo Raa, an d'oro an tamma Raa, wo don dangay ti doolo an di'n ollige. ²⁶ A kaamiki, siido t'a iise nonnirso, mongali don k'eesiyo boy dangay a nonnirso, wo boha bindani pay ton a kaamiki a t'ihinte wan wan, wo zinziiri a zon don dangay pay a-dimbe. ²⁷ Man wede boohiyo gen y'a iddira, y'a t'inne, yi woliyo boha ohinte wan wan, y'elkiyo don dangay an t'umbe. Inkino man y'aa t'iifiba seebir, yi dehu y'a-kiira tuddi. ²⁸ Wo Pool y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Ay! K'oolo, ki k'iira tudda ye. Kaye pay ede.» ²⁹ Inkino man wede gen y'a tunde, y'ede: «Kun oo k'eeli bingde fo.» An i eelo man, kesiko yi-t'iide k'adda, yi nonnirso burbur, y'a iire a zon ki Pool ti Silas. ³⁰ San man t'adda dangay y'an di'n udfde wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'n, n'aase mumino n'a t'oone uttiyo te?» ³¹ Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo adda a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo, kee ti don boozá pay.» ³² Man an i-di gizite ono Galmeega a yode wo a don adda boozá pay. ³³ A peedo gettiyo batum a didfo meeda, wede

boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile kundayzan, man a kaamiki an ti y' zuyye batem, yode ti don adda boozá pay. ³⁴ San man Pool ti Silas y'an d'an d'aahe boozá y'an d'eele ombo, wo yon ulbi unse baadan ti don boozá pay kono an ziipe addan a Raa.

³⁵ Wo aame ume i t'umpile man, deero booro Romen an d'igibo gumiyagi an i-di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti dangay k'an adde Pool ti Silas me.» ³⁶ Man wede boohiyo y'a iide yi di ruute a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo an'de, n'un ti'n adfo. Anken kun t'adfo, kun engilo ti toose.» ³⁷ Wo Pool y'an di ruute guumiyagi, y'ede: «An ay di'n gusse a daana duwo pay daa k'ollige k'onamey min, para man kaye'n don ti siido Romen. An ay di'n ibi dangay, wo anken an dehu an ay d'eeze kan ombide man, i k'ise ye. Inkino man edi kane batum an ay di'n adfa.» ³⁸ Man gumiyagi an iide'n, an an di ruute a deero booro inkino. Aame an zuune kacin Pool ti Silas kane don ti siido Romen too man, orgiso t'anni ziida. ³⁹ Inkino kane batum an d'iide an an t'ize tambobino, man ti dangay an di'n udfde wo an an di ruute, an'de: «T'adda geeger kun t'adfo.» ⁴⁰ Aame ti dangay an t'udfde man, Pool ti Silas an t'iide ki boy Lidi, a ume gen an ti'n wulle zamba don i ziipe addan a Isa wo an an d'eele kooke, san an t'iiziga an d'ingile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

¹ Pool ti Silas an ingile ti geeger Pilip man, an t'udfde ti geeger k'Ampipoli ti Apoloni. Man an d'iiney a geeger Tessaloni, a ume gen i d'ede boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ² Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide k'adda boy genno. Adda suuk adfo gen a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi man, an di nikutu ti kane don adda a urzi k'ono don an riine ti kaaga adda mattup

ki Raa. ³ Pool y'an di kazita y'an di sekiṅso kereṅ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute, i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-balda ti diine doṅ unto me. Wo Almasi Raa yi biire geṅ, yoṅ Isa wede n'un kazita.» ⁴ I d'ede Yawudiyagi oṅgo ono geṅ an'ni ziiḍa, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo doṅ Girek baadan an ottilso a Raa, ti erayi baadan doṅ sudaṅ ti mōolo toṅ maṅ, an a-t'iide ti kane.

⁵ Wo de kane Yawudiyagi doṅ i ki ziipe addaṅ a Isa ye, an di gulbike baadan. Inḱino maṅ an iide'ṅ an di wiiko doṅ bita i dferilsito a urziyagi geṅ, an d'iide baadan, an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. Saṅ an t'iide ki boy Zason kono Pool ti Silas an ti'n sedde, an an di'n t'ette ki daana doṅ duuru. ⁶ Wo de an ki'n uune ye, inḱino maṅ an di ziiḍa Zason ti zemba miibi doṅ i ziipe addaṅ a Isa. An d'an t'iide daana doṅ deero ki geeger, wo an d'iise d'ollite, an'de: «Kane d'uwu eṅ doṅ duniya pay an ti'n digge, aṅkeṅ an iina di kine!» ⁷ Zason y'a ti'n ziiḍa di yode, wo kane doṅ pay geṅ an ki dehu an ki daane oogoro ki mozigo goole ki Romen ye, an'de i d'ede mozigo goole ti doolo ede, sundi Isa.» ⁸ Aame doṅ duuru ti doṅ deero ki geeger an illiga ono geṅṅo maṅ, addaṅ a litte. ⁹ Inḱino maṅ kane doṅ deero geṅ an di tunde munda, maṅ Zason ti zemba oṅgo an d'iidi beezan an an d'ele d'oo miṅ, an an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

¹⁰ A diddo maṅ kesiko zemba an di'n unzile Pool ti Silas me, an d'ingile ki geeger Beere. Aame an iiney maṅ an t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso. ¹¹ Kane Yawudiyagi doṅ a Beere geṅ elkisadaṅ ede a jiiire doṅ a Tessaloni, an

d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo. Onniyo ti onniyo an di gariya ono doṅ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an dehu an di suune ono Pool yi rootiyo geṅ d'erec kunuṅ, mummino me. ¹² Doṅ baadan ti diinayan an di ziipe addaṅ a Isa, wo erayi doṅ Girek sudaṅ ti mōolo ti kuuli baadan pây, an di ziipe addaṅ a Isa.

¹³ Wo de aame Yawudiyagi doṅ ki Tessaloni an illiga Pool yi kazita ono Raa a geeger Beere maṅ, an d'iido an an t'elite ono a doṅ duuru, an d'iise tarkuuse anḱeṅṅo toṅ maṅ. ¹⁴ Kesiko zemba doṅ i ziipe addaṅ a Isa an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti Timote an d'uupe a Beere. ¹⁵ Zemba doṅ iide agisa ki Pool geṅ, an aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an iiney maṅ, y'an di ruute a doṅ k'agisadi, y'ede: «Aame kun ti gima maṅ, kun an di rootoy aṅ kaṅ Silas ti Timote geṅ, kesiko an di'n t'oona a eṅṅo.» Maṅ kane an digime ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

¹⁶ Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote a Aten geṅ, yi wolliyi maṅ geeger gette i t'ûune ti longayi danjal, maṅ i ki d'ize unse ye, addi a litte. ¹⁷ Inḱino maṅ yi d'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti Yawudiyagi wo ti doṅ Yawudiyagi ye an ottilso a Raa. Wo a bere doṅ duuru toṅ, an di niikiyto daayum ti d'uwu doṅ i lekkiyo anḱeṅṅo. ¹⁸ A ume geṅ i d'ede doṅ ede kane doṅ suuniyo k'ono, oṅgo an daaniya ita wede suuniyo k'ono sundi Epikuris*, oṅgo a ita wede suuniyo k'ono sundi Zeno†, an di niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldiyadi. Aame d'uwu an illiga inḱino maṅ, doṅ oṅgo an di ruute, an'de: «Yi bakkiya toṅ

* **17:18** 17.18 Epikuris: Yoṅ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha botto, a itadi sanalliyagi baadan. Kane a lekkiyadan dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munda wede ettiyo a morkiye geṅṅo i dokkiyo duniya me. † **17:18** 17.18 Zeno: Yoṅ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha botto.

moo me?» Wo don ongo an'de: «Yi kazita ono raayagi don a siido kine ye.»¹⁹ Injino man an ti y' wiike an di-t'iide k'ekki mukkolo ere daayum don deero siido an towwo onaman, wo an di ruute, an'de: «Urzi k'onama ki dooyiso aware en, kaye ay di suune itadan ko?»²⁰ Kee k'ay kazita suldi don ay ki'n suune ye, wo anken ay dehu ay di suune koduwo i-kaza munda me.»²¹ An rootiyo injino kono don geeger k'Aten pay ti torgagi don i lekkiyo adda siido ton, an lekkiyo ti towwo taaya danjal wo a ollige ki rabila ere aware.

²² Injino man Pool y'a t'iiziga a daana deero don siido, wo y'an di ruute y'ede: «Kune don geeger k'Aten no, a suldi pay gen ni wolliyo man kun seedu zakidi min a urzi raayagun.»²³ Aame ni sooru adda geegirgun ette ni wolliyo suldi baadan aa raayagun don kun d'ottilso eego, wo ni wulle ume sedeke soo gen raaniya eego'n: «Ki raayusu wede in ki y' suune ye.» Injino man kun ollo, nun n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-d'ottilso wo kun ki y' suune ye enno.²⁴ Raa wede ikkima duniya ti suldi pay don adda gen, yon Galmeega ki kandaane ti siido. Yon yi ki lekkiyo ye adda boydi don duwo an okkime ti beezan me.²⁵ Wo yi ki dehu duwo an i gi di naabe do ye, yon munda tuuku ton yi ki dehu ye, kono yode danjal wede in eliyo puukiyo ere in di lekkiyo ti suldi don pay me.

²⁶ Wo yon Raa yi d'ikkima wedusu soo, wo t'urzi yode gen ita duwo pay ette t'a iido kono an di lekke a siido pay. Ozzine y'a ti y' dikkiida, wo y'an t'fhinte yirwagi ki siidiyagi don an di lekka.²⁷ Raa y'ize injino kono duwo an di y' dehe, kan totirso ton man an di y' t'oone, kono gen ki kotto yon dokki ye ti wede tuuku ti diinayin me.²⁸ Gen ono en in suune:

“T'urzi yode kine in di puukiyo, in di sooru, wo in di lekkiyo‡.”

Aakede don suuniyo k'ono ongo ti diinagun ton an'de:

“Kine in iido ti Raa§.”

²⁹ Injino aa kine in iido ti Raa gen, in ki d'elke Raa aa yon longusu wede duwo an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki mongali ti tirdikadan genno ye.³⁰ Aha injino ye, ti kaaga duwo Raa an ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n t'ele dangay ye. Wo anken yi waaku duwo pay t'ume tuuku ton man an di-kime lekkiyadan.³¹ Gen Raa yi biire onniyo soo y'a-dekka booro a don duniya pay, wo y'isiyo injino t'urzi wede ede yi biire a dekka booro ere ki diine me. Yon gen wede y'a ti y' bilde ti diine don unto, gen munda wede i-kaza yode gen wede Raa yi y' biire.»

³² Aame don i t'ugiye gen an iliga Pool yi ruute a urzi k'unto ti baldiya man, don ongo an d'iise okko maadayi wo don ongo an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu sonno man onaman gen ay di'n olliga ki koduwo kollo.»³³ Injino man Pool don i t'ugiye yi'n iili, y'a ingile.³⁴ Wo don ongo an aa t'iide ti yode, an di ziipe addan a Isa. Ti diinayan Denis, yon wede ti diine deero siido, wo erewo sundutu Damaris, wo don ti doolo ton ede.

18

Pool yo a geeger Korent

¹ San man Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a t'iide geeger Korent.² A Korent gen yi d'uune Yawudusu sundi Akilas an y'ehe a siido Pontus, wo y'aaniya ti siido k'Itali kane ti eddi sundutu Pisisil, kono Kilood mozigo goole ki Romen yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'adde ti geeger Room te. Man Pool y'a-ti giyye ti kane.³ Wo yon naabadi aa ki Akilas gen, yi lekkiyo ti kane an di naabiya

‡ 17:28 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Epimenid.

§ 17:28 17.28 Ono en i'ni ruute'n wede i-d'ede ooro adda k'addi, yon Girek sundi Aratos.

yeppiyo tanda ki bindfani ti kane kanj soo. ⁴ Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi manj, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti donj Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.

⁵ Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan manj, Pool y'a iili peedadi pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yonj Almasi Raa yi biire. ⁶ Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalditadi. Injino manj Pool y'a-rittige kallagi wo y'an di ruute, y'ede: «Nunj sibe ti gollado ni ti y' dikke puuzagunj t'ooapa a eggunj, nunj adda ye. Ti anki enj nunj ni t'ette ki tukki donj Yawudiyagi ye.»

⁷ Manj Pool ti ume genj y'a t'udde, y'a t'iide di wede sundi Titiyus Zistus, yonj genj y'ottilso a Raa, boozii ita waaya ti boy wede Yawudiyagi ge dooyiso me. ⁸ Aame genj goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundi Kirisipus, y'a ziipe addi a Galmeega ti donj boozii pay. Donj geeger Korent donj illiga ono Pool tonj, baadanj an di ziipe addanj a Isa wo an di zuyye batem.

⁹ Onniyo soo a diddo manj Pool i-d'iido munda aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye a donj enj me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye. ¹⁰ Nunj ti kee, wenda soo tonj y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nunj donjz'oj baadanj.»

¹¹ Injino manj Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a donj pay.

Pool a daana goole siido Galiyon

¹² Aame Galiyon yonj Romenj goole siido ki Akayi genj, kane Yawudiyagi an di gitte onamanj kanj soo an di seeda Pool. An yi ziiida manj, an di-t'iide k'ume deero booro, ¹³ wo an di ruute, an'de: «Wede enj yi ti'n argu duwo an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.»

¹⁴ Para'nj Pool yi dehu y'a t'ihina bizi y'a roote, minj Galiyon y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede enj y'ize munda wede ulsu, koo ise yi ti daggiya duwo manj, kesiko booro n'un t'ise. ¹⁵ Wo de kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumbiyagi duwo wo a urzi k'oogiragunj manj, genj a wollo kune baa, nunj ni k'aane ni ki koone booro ki suldi genno ye.» ¹⁶ Wo t'ume booro Galiyon y'an di'n igibe. ¹⁷ Injino manj kane donj duuru genj, goole boy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundi Susten, an di y' ziiida, an di y' gusse a daana donj booro, wo de Galiyon y'a t'iidiba eedi.

Kama ki Pool k'Antiyos siido Siiri

¹⁸ Pool y'a likke onniyto baadanj sey a Korent me, sanj zemba yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Sanjire, an a-giyye ti Pisisil wo Akilas. A ume genj eedi y'a-guuke, kono yi ruute yi-d'isa munda a Raa wo ankenj y'a ti dinge baa*. Sanj an digili adda tooko, an d'engile ki siido Siiri. ¹⁹ An iiney a geeger k'Epez manj, Pisisil ti Akilas Pool yi'n iili angenno, wo yonj y'a t'iide k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi. ²⁰ Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, minj yonj y'ede: «Aha, nunj ni ki lekka ye.» ²¹ Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu manj, sanj n'a kimo.» Wo y'a ingile k'Epez ti tooko. ²² Aame Pool y'iiney a geeger Sezare manj, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso donj ogiyo ti suma k'Isa, sanj y'a-diige ki geeger k'Antiyos siido Siiri. ²³ A Antiyos yi likke onniyto miibi, sanj y'a-gime yi t'udde ti siido Galat, y'a tuukey siido Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

²⁴ A ume genj i d'ede Yawudusu sundi Apolos, yonj an y'ehe a geeger k'Alegzandiri, y'a iina Epez. Yonj

* **18:18** 18.18 Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koduwo wo yi rootiyto beehiye. ²⁵ A urzi Galmeega gen duwo an yi duuye baadan, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti d'erec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zan danjal. ²⁶ Adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirusil ti Akilas an y'illiga man, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koduwo d'erec ki Raa te. ²⁷ San man Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siido k'Akayi, inkino man zamba an i-d'eele kooke, wo an an di riije mattup a sanalliyagi k'Isa a siido k'Akayi kono an di y' seeda bey sire. Aame y'iiney a ummey man, an t'ize beehiye baadan a kane don i ziipe addan a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me. ²⁸ Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereñ t'urzi k'ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa: Isa yon Almasi Raa yi biire. Inkino man a elkisadan gette y'an di ruute a daana duwo pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

¹ Aame Apolos yo a Korent gen, Pool yi-t'udde ti siido k'Aazi ere adda mongali, y'a iiney Epez. An gen an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa ongon, ² wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe addugun a Isa gen, Unde Kamilen kun uune dey ko?» Man kane an di'n gime onami, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamilen ede ton man.» ³ Inkino man Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onami, an'de: «Ay uune suyyiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zan.» ⁴ Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zan yi zuyye batem don k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadan, wo son y'an di rootiyo an zaapo addan a wede etto k'itadi, yon Isa.»

⁵ Aame an illiga inkino man, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa. ⁶ Pool y'an di ziipe bey a eedan, wo an d'uune Unde Kamilen. Inkino man an d'iise orbe t'ono don doolo, wo an di rootiyto ono don Raa y'igibo. ⁷ Kane pay don i zuyye batem gen kuuli suma koomat makumu sire.

⁸ Adda tere ado gen, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda boy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi genno don i y'ollige me. ⁹ Wo de Yawudiyagi ongo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addan a Isa me, a dooyisadi ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a daana duwo pay. Inkino man Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda boy ki lokkon ki wede soo sundi Tiranus. ¹⁰ Gen y'anni duuye ozzine sire, inkino man kane pay don siido k'Aazi, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Inni Seba kane sarat

¹¹ Raa yi d'isiyo suldi k'armika don k'a seeda giggera t'urzi Pool. ¹² Inkino man an d'ambu kalle koo ise buude koo man i butte tukki Pool, san an'tiyo an an bottiyo a tukki don k'eeni, man kane gen an d'ooniyo bee, wo kane siitandani ton an t'adfiya ti eedan me. ¹³ A aume gen i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zidan an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitandani ti tukki don k'eeni. Inkino an di'n nime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitandani wede tuuku ton yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'adfo!» ¹⁴ Don isiyo inkino gen kane inni sarat ki Seba, yon Yawudusu ti diine deero don sedefe. ¹⁵ Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool ton ni y' suune, wo de kune min kune an wee wee?»

16 Wo wede i-d'ede siitan a eedí gen y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yon yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontilin t'adda boozí me, tuddan kundayi jerem. 17 A munda wede ize gen, don pay k'Epez, Yawudiyagi ti don Yawudiyagi ye an illiga man, orgiso t'anni ziida pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa. 18 Don baadan ti diine don i ziipe addan a Isa an d'ettiyo an t'oodibe addan, wo an tonduyo tambobino a daana duwo pay a oldikadan ere an ize gette. 19 Wo ti diine don i sokiyo dindoriyo gen, don baadan an di ziki mattupiyagi ki dindoriyagan, an t'igge a daana duwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi gen suma tamma dupu ada paat*. 20 Gen inkino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo daana ki daana ti toogo ere i ceeriyo baadan.

Tarkuuse baadan a Epez

21 Aame suldi gen i t'ingile man, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a adde ti siido Maseduwan, y'a tookey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem man, i dehu n'a aaney a geeger Room pay.» 22 Inkino man yi d'igibe ki daanadi don noogiyadi sire, Timote ti Erasta an d'ingile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyo miibi a siido k'Aazi me.

23 Aame gen don k'Epez an d'iiziga tarkuuse baadan ki kulkuwo a urzi Galmeega. 24 A ume gen i d'ede wede sundi Demetirus, yon wede naabo maala yi d'okkimte boydi sunni sunni ki maala gurus, i deeyiso boy wede goole ki raayawa sundutu Artemis†, don pay an d'ottilso. Inkino man Demetirus ti don naabadi an d'ooniyo sonko

baadan ti naabadan gette. 25 Onniyo soo y'an ugiye don naabadi ti don an naabiya kan soo gen, y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nun, kun suune kine in t'ize don bey min ti naabadi ettiyo. 26 Wo anken kun ollige wo kun wolliyo munda wede isiyo en me. Yo Pool gen don baadan yi'n ti'n kama k'urzi yode, y'an di rootiyo, y'ede: “Raayagi don duwo an okkime ti beezan gen, kane raayagi ye.” Y'isiyo inkino a enno danjal ye, wo a omagi baadan ki siido k'Aazi pay. 27 Naabo yode gette t'iida ki daana man, duwo an di-kiigira naabadi te, wo naabo kine danjal ye, an di kiigira boy raayawa ere meeda sundutu Artemis, a t'isa aa munda ki bita. Inkino man meedikatú t'a dagga, tod'te raayawa ere duwo pay adda siido k'Aazi an i-d'ottilso, wo adda duniya pay ette.»

28 Aame kane don naabo pay an illiga ono don Demetirus yi ruute genno man, an di kulkuwe, an d'iise dollite, an'de: «Raayawa Artemis ki don k'Epez, tod'te meeda!» 29 Tan boolon man don duuru eedan t'a iide, kane don geeger pay gen an di gulkuwe, wo an ti'n zidde Gayus ti Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido ti Pool kan soo. An d'an t'iide ki bere don duuru‡. 30 Inkino man Pool yi dehu y'a ette ki daana don duuru y'a rootey ono, wo kane sanalliyagi k'Isa an i di-tuuge. 31 Wo kane lanziyagi Pool gen, don deero ki naabiyagi adda siido k'Aazi ton, an i-d'igibo a yode an'de, y'etta ye ki bere don duuru me.

32 A ume gen a iizi tarkuuse baadan sey adda diine don duuru me, don ongo an dollite kenno, don son an dollite k'ummey, wo don ongo baadan urzi an ugiye ki munda ton an ki suune ye. 33 Inkino man i d'ede wede sundi

* **19:19** 19.19 Anki tamma dupu ada paat i-kaza sonko nono nono, suma sonko naabo ki don meeda uto adda pide adde k'ozzine. † **19:24** 19.24 Artemis: Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Duwo an i di sappa bere kono suldi don an derku gen t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladan ton ti d'aagulu. ‡ **19:29** 19.29 Bere don duuru k'Epez yon goole, y'ambe duwo suma dupu ada sire makumu pide.

Alegzandire, yo kane Yawudiyagi ongoŋ an di y' ŋaayu ki daana y'a roote ono a duwo, wo doŋ ongo ti diine doŋ duuru an i di t'iide taaya a urzi k'ono geŋno. Injino y'an d'ize likuw ti beezí, yi dehu y'an di roote a doŋ duuru geŋ me. ³⁴ Wo de aame kane doŋ k'Epez geŋ an zuune Alegzandire Yawudusu maŋ, an d'iise dollite pay onamaŋ kaŋ soo suma peedo sire, an'de: «Raayawa Artemis ki doŋ k'Epez, tod'te meeda!»

³⁵ An idilti kee maŋ, i d'ede wedusu yoŋ wede raaniya ki suldi pay adda geeger geŋ, y'a iine y'an inniga, wo y'an di ruute, y'ede: «Kune doŋ k'Epez geŋ, duwo pay an suune kine doŋ geeger k'Epez, kine doŋ boohiyo boy k'Artemis tod'te meeda, wo ki mukkilsatú ere iiro ti kandaane. ³⁶ Geŋ wenda soo toŋ a niike umbo, injino maŋ kun t'asso wo kun t'elko koduwo a munda wede kun dehu kun d'ise me. ³⁷ Duwo eŋ kun ti'n ziddo keŋno, an un k'uugiro munda t'adda boy raayawa ye, wo an ki gildite raayawa kine ye. ³⁸ Wo aame Demetirus ti doŋ an naabiya kaŋ soo geŋ an d'ede ono a tukki wenda maŋ, onniyo booro ede, an d'ette k'ume doŋ dekkiyo booro, an an di t'iide taaya. ³⁹ Wo un d'ede munda ti doolo toŋ maŋ, an di tonde doŋ duuru doŋ i wolliyi urzi k'oogoro, an di'n okkima ono me. ⁴⁰ Aame kun k'ooli ye maŋ, in t'oono ono, Romaŋ an t'eesa kine in kulkiso ti kane a ogiyso ere aŋki ette. Injino a ogiysadiŋ ette urzi in ki t'oono ye, in an di roota addaŋ a-t'assa me.» Aame wede geŋ y'a ti diŋge onami maŋ, y'an di ruute a doŋ duuru, y'ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siido Gires

¹ Aame doŋ k'Epez kulkuwadaŋ i t'isse maŋ, Pool sanalliyagi k'Isa y'an ugiye y'an d'eele kooke. Maŋ

y'an t'ize toose, yi'n iili, y'a ingile ki siido Maseduwan. ² Aame yi doopide Maseduwan geŋ, sanalliyagi doŋ y'ooniyo a daanadi, y'an d'eeliyo kooke baadaŋ. Saŋ y'a iiney a siido Gires, ³ angeŋ y'a likke tere ado. Saŋ maŋ y'a dihe yi di kili adda tooko, y'a engile ki siido Siiri, wo maŋ y'a illiga kane Yawudiyagi an i-t'ikke a urzi. Injino maŋ y'a dihe y'a-tooye y'a adde ti Maseduwan. ⁴ Kane doŋ a itadi geŋ, kane Sopater ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aris-tarko wo Segondus ti geeger Tes-saloni, Gayus ti geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim kane ado geŋ ti siido k'Aazi. ⁵ Kane geŋ an ay d'uugume, an d'ingile an ay di'n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

⁶ Wo kaye'ŋ tarnaape mappa daa k'orme ay d'ize a geeger Pilip. Aame onniyto tarnaape mappa daa k'orme ti t'ingile maŋ, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay d'ingile. Onniyo paat ki daana maŋ, saŋ doŋzey ay di'n uuney a Tirowas, angeŋ ay d'ize onniyo sarat. ⁷ A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a tukki lohe maŋ, ay t'ugiye ay d'iimi kaŋ soo mappa wede i-kaza tudde k'Isa me. Wo kono soggo yo Pool y'engila geŋ, y'an di gizite ono a zemba, y'a gizite bini diddo meeda. ⁸ Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiye geŋ, lampiyagi baadaŋ oyyisito. ⁹ Aame geŋ i d'ede ulo sundi Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geŋ yi k'ohire ye, yi kazita yi kazita, maŋ ulo geŋ edayi i zidfa moone, y'a udige kuy. Injino t'awwa ti boy wede k'aduwe geŋ yi-t'uubo, y'a iire siido. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga maŋ, y'inda. ¹⁰ Injino maŋ kesiko Pool yi-ti diige, y'a iide k'ume k'ulo geŋno, y'aa d'uttile y'a ti y' zidfa giggiri, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguŋ un t'oodde ye, ulo'ŋ puukiyadi to ede.» ¹¹ Saŋ maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayi, y'a t'umbe mappa, y'an di

burkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. Sanj manj y'a ingile. ¹² Wo yo obulsu genj aame an ti y'umbe zeere yi biygile manj, an di y'igibe a boozí, wo kane d'uwu pay genj addan a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'ambe ki Mile

¹³ Sanj manj kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'ingile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yonj yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zonjfi. ¹⁴ Genj a Assos Pool y'ay di'n uuney, manj pay kanj soo ay di-gili adda tooko, ay d'ingile geeger Mitilen. ¹⁵ Ti Mitilen ay d'ingile, soggo ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiyos. Onniyo sirwe manj ay d'iiney a siido ere a diine k'ahu sey sundutu Samos, wo onniyo k'aduwe ay d'iiney a geeger ki Mile. ¹⁶ Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'ingile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ohira a Epez, kono yi gi di t'ossa a siido k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a donj dokkiyo ti Epez

¹⁷ Aame ay iiney a Mile manj, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a donj dokkiyodonj ogiyso ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oona a Mile.» ¹⁸ Aame donj dokkiyo an iina a sirpadí manj, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuñ ni likke a diinagunj ti onniyo ere ki poone n'iina adda siido k'Aazi me. ¹⁹ Nuñ ni niibe a Galmeega a diinagunj me ti ottilso baadan, ti moolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego. ²⁰ Kun suune nuñ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munda umbo n'un k'inga ye, wede aase beehiye a kune me, ise a daana d'uwu pay, ise adda boydfugunj tonj manj. ²¹ Nuñ n'an gizite a Yawudiyagi

wo a donj Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadanj a daana Raa wo an zaape addan a Galmeeginj Isa Almasi. ²² Wo ankenj n'engile ki Zeruzalem, kono nuñ i ni dokkiyo Unde Kamilenj ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munda wede a ummey o aaney a eedo me. ²³ Wo adda geegiryagi donj pay n'ettiyo genj, Unde Kamilenj t'o kaza dangay ti dabar baadan an ni delliyo. ²⁴ Wo nuñ lekkiyado a duniya ette i ki n'ooniso ye. Munda wede i n'ooniso'nj, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini dangutu: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yonj wede beeko me.

²⁵ Derec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti anki ki daana en nuñ ni-suune kun ki n' wolla ye baa. ²⁶ Kono kamo kun ollo koduwo ti anki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazi manj, nuñ adda ye, ²⁷ kono n'un ti gizite pay munda wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munda umbo n'un k'inga ye. ²⁸ Injino manj kun koona mentikagi a urzi lekkiyagunj, wo a tukki torfo pay ere ki Raa ogiyso ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamilenj t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa dambami donj Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ulí Isa. ²⁹ Nuñ ni suune, aame n'un iza umbo manj donj ulpi an t'etta diinagunj, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torfo. ³⁰ Wo donj ongo ti diinagunj tonj an di dooya rabila ere k'a t'eese derec, an di roona adde sanalliyagi ongo, an di'n daana. ³¹ Injino manj kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuñ di kune adda k'ozzine ado genj, didfo wo onnu n'a-t'iile tonj ni k'iili ye, wede tuuku ti diinagunj t'eeliyo kooke me.

³² Wo ankenj nuñ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onami donj a urzi beekadi. Kane ono Raa genj an un di'n isa donj toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney sulfi donj Raa yi

boohiyo a donzi pay. ³³ Nun ni ki ziipe ye addo a maala gurus, a dap, ise a kalle wenda soo ton man. ³⁴ Kune batum kun suune, nun ni niibe ti beezo, ni dooniyo munda a lekkiyado te wo ti don pay a itado. ³⁵ A suldi don pay n'ize gen, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge don an k'ede munda ye, wo in elko a ono don Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Unsuwo baadan a jiire a wede y'eliyo munda, ti wede an i eliyo munda."»

³⁶ Aame Pool y'a ti dinge onami man, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa. ³⁷ Inkinno man kane pay an d'iise molo, wo wede tuuku ton yi di y' seedu giggeri yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa. ³⁸ Kane an t'ize sommagi dondon a onami don yi ruute, y'ede: «Ti anki ki daana en, nun kun ki n' wolla ye baa» gen me. San man an aa di y'igibe bini y'a di-gili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

¹ Aame zamba ay'n iilo man, ti tooko ay d'ingile delege ki geeger Kos. Soggo man ay d'ingile ay d'iiney a geeger Rood, wo tin gen ay di diige biza bar ki geeger Patara. ² Angen ay d'uune tooko ti doolo t'ambe ki siido Pinisi, ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d'ingile. ³ A engilsadey gette, siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, inkinno man ay d'ingile ki siido Siiri. Ay iiney a geeger Tir man, ay di diige kono an di-deggite suldi suuk don adda tooko angenno. ⁴ A ume gen ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamilen t'an di gize a munda wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, inkinno man a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.» ⁵ Aame ide onniyo sarat man ay t'iiziga, wo zamba ti erazan ti inizan pay an

ay di'n igibe bini ay t'udde ti geeger. Man ay d'iiney biza bar, angen ay t'uttile ay tunde Raa. ⁶ San ay a-ti zidde bey ti tuddey, man ay di-gili adda tooko, wo kane an di-gime ki boydizan.

⁷ Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti dinge a geeger Petolmayi. Angen zamba ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo. ⁸ Soggo man ay d'ingile, ay d'iiney a geeger Sezare, angen ay t'iide a boy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di diige di yode, ay di likke angenno. Yode wede ti diine don sarat an biire a Zeruzalem*. ⁹ Yo wede gen i-d'ede inni konazi pide, kane gen an rootiyo ono don Raa y'agisa.

¹⁰ Angen ay likke onniyo baadan, man nebi sundi Agabus y'a d'iina ti siido Ziide. ¹¹ Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umbe ser wede ki Pool gen, y'a-gitte zon ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Enno ono don Unde Kamilen ti rootiyo: Wede ser en, Yawudiyagi an ti y' ketey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey don Yawudiyagi ye.»

¹² Aame kaye ti zamba don a Sezare pay ay illiga inkinno man, ay yi doobe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye. ¹³ Inkinno Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun molo me, gen kun oo ti dekkiyo biza k'ulbo? Nun n'iyye ki kettisado danjal ye, wo son n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa gen me.» ¹⁴ Kaye onamey yituuge gen, inkinno man ay gi di gidima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso munda wede yi dehu me.»

¹⁵ Aame ay inne onniyo miibi a Sezare man, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay di-gili ki Zeruzalem. ¹⁶ Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundi Nanson, yon ti siido Siipire, ti diine don ti poone i ziipe addan a

* **21:8** 21.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 6.5.

Isa too. Geŋ di yode ay di d̄iige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

¹⁷ Aame ay iiney a Zeruzalem geŋ, zamba an ay di'n ziidfa t'ulbe unse.

¹⁸ Wo soggo maŋ Pool ti kaye p̄ay ay t'iide wolloyo Zak a boozí, wo di yode geŋ ay di'n uune kane pay d̄oŋ dokkiyo ki d̄oŋ ogiyo ti suma k'Isa an t'ugiyey. ¹⁹ Aame ay ti'n iisite maŋ, Pool y'an t'iide taaya soo soo a suldi d̄oŋ pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine d̄oŋ Yawudiyagi ye.

²⁰ Aame an t'illiga onamí maŋ, kane pay an d'imme Raa. Saŋ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo d̄o, Yawudiyagi dupiyagi miibi d̄oŋ i ziipe addaŋ a Isa wo i seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me.

²¹ Kaciŋ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay d̄oŋ i lekkiyo a diine d̄oŋ Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a in̄nizaŋ an ki walda ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye. ²² Ankeŋ in d'ise mummino? Derec, daa niiku kane an d'olliga kee a en̄no me. ²³ In̄kino maŋ munda wede ay a roota geŋ, k'a t'iso. I d'ede a eŋ kuuli kane pide an ruute an i-d'isa munda a Raa.

²⁴ K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tuddugun kun ti t'isoy kamileŋ a daana Raa, wo k'an d'eloy soŋkadan ere ki sedefe te, kono an di k̄okey eedaŋ. In̄kino maŋ d̄uwo pay an suuna ono d̄oŋ pay an rootiyo a tukki kee geŋ d̄erec ye, wo kee toŋ lekkiyadá a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay. ²⁵ Wo kane Yawudiyagi ye d̄oŋ an ziipe addaŋ a Isa geŋ, ay an riine mattup a munda wede ay dehu me: an ki d'aadi ye sey wede an eliyo sedefe a loŋgayi me, puuzo toŋ ulu an k'oomi ye, sey wede ki seysu inda puuzadí ti k'udde ye an k'aadi ye, ise boliyo toŋ ulu an d'ooli.»

²⁶ In̄kino Pool y'a iyye a onamaŋ, soggo maŋ kane kuuli pide geŋ y'a

ti'n wiike, an t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddaŋ kamileŋ a daana Raa. Maŋ yi-t'iide booro Boy Raa, y'an di rooto d̄oŋ sedefe onniyo ere tuddaŋ t'a t'isa kamileŋ a daana Raa t'a d̄aŋga, wo wede tuuku toŋ y'a t'ela sedikadi sedikadi me.

Seedu ki Pool a Boy Raa

²⁷ A d̄aŋgu k'onniyo sarat geŋ Pool yo a booro Boy Raa, wo kane Yawudiyagi d̄oŋ iido ti siido k'Aazi an di y' wulle, maŋ an an t'elite ono a d̄oŋ duuru pay, wo Pool an di y' ziidfa. ²⁸ An d'iise d̄ollite, an'de: «Kun okki kune d̄oŋ k'Izirayel geŋ me! En̄no wedusu wede i kazita munda wede ulsu me, a ume tuuku wo a wede tuuku toŋ maŋ, a tukki kine Yawudiyagi, a tukkoogoro Muusa wo a tukki boy en̄no. Wo ankeŋ d̄oŋ Yawudiyagi ye toŋ y'an d'an t'iido ki Boy Raa en̄no, in̄kino ume kamileŋ eŋ an ti y'ize ganigi a daana Raa me.»

²⁹ Kane an rootiyo in̄kino kono an wullo Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo, an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Boy Raa.

³⁰ Adda geeger pay gette d̄oŋ an d'iise tarkuuse gordon, d̄oŋ t'ume tuuku toŋ an d'okko k'adda, Pool d̄uwo an di y' ziidfa an di y'udde t'adda booro Boy Raa me, wo kesiko boha an a-t'ippite. ³¹ An dehu an di y' t'ide, maŋ d̄oŋ soŋ an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi meeda zoot ki Romen, an'de: «D̄oŋ pay ki Zeruzalem an isiyo tarkuuse.»

³² Kesiko yo goole geŋ yi wiiko deero k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadaŋ an d'ukke k'ume d̄oŋ duuru. Aame an wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asigiryagi a itadi maŋ, Pool an di y'iili ti kossiyadi me.

³³ In̄kino maŋ goole k'asigiryagi pay y'aa d'iide sirpa Pool, y'a yi ziidfa wo y'an di ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti zin̄ziri sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede eŋ yoŋ wee wee, wo y'ize moo me?» ³⁴ Wo de adda diine d̄oŋ duuru geŋ wede

tuuku ton yi d'ollite k'eedí, k'eedí. Wo goole k'asigiryagi pay gen yi ki t'ollige ye munda an rootiyo me, kono tarkuuse baadan. Injino y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di-t'odo k'adda boy wede zakidi. ³⁵ Aame Pool y'iiney a biza boy aame koliyto man, kane asigiryagi an a-ti y'umbe kono don duuru an dehu an i-d'ise ulsu. ³⁶ Wo kane don duuru pay gen an yi daaniya ti d'ollite, an'de: «Ki y'odo! Ki y'odo!»

Pool a daana don duuru

³⁷ Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda boy wede zakidi gen, yi di ruute a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «Tambobino doo, n'a-d'eege bizo kay ko?» Man yo goole gen y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune ko? ³⁸ Kee ti siido Misir ye ko? Kee wede goppo goppon en ki t'udfe balda ti don dupu pide a itada, kee ye ko?» ³⁹ Pool yi di ruute, y'ede: «Nuñ Yawudusu an ehe a Tarsi siido Silisi, nuñ wede ti siido ki geeger ere i-d'ede suma. K'o t'ele urzi man, n'an di roote a don duuru.» ⁴⁰ Injino man goole k'asigiryagi pay yi-d'ele urzi. Pool y'a t'ihira a ume koliyto, y'an d'ize likuw ti bezi kono duwo an d'anniga. Don pay an d'inniga, man Pool y'an d'iise rootiyo t'ono don k'Eber, y'ede:

22

¹ «Maawi ki nuñ, zamba ki nuñ, anken kun ollo munda wede n'a roote me, kono tuddo gen bizo n'a ti y' d'eege kay.» ² Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono don k'Eber man, an d'inda kuy. Injino man yo Pool y'a ruute, y'ede: ³ «Nuñ Yawudusu an n'ehe a geeger Tarsi siido Silisi, n'ihira a Zeruzalem enno, wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni duuye mummino n'a daane koduwo urzi k'oogoro mongidagin me. Kono kamo urzi Raa n'a yi ziida zakidi baadan aa kune anki pay. ⁴ Don i daaniya urzi Galmeega n'anni dibire bini ongon an t'inda, kuuli erayi ni-ti'n kettiso, ni-ti'n obe adda

dangay. ⁵ Mozigo goole don sedeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum ton an di roote derec onamo ni rootiyo en me, kono o ele mattup kane a zamba Yawudiyagi don a geeger Damas me. Wo n'a ingile Damas kono n'a-seddo don i ziipe addan a Isa a ummey, n'an d'an t'etto ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

⁶ «Nuñ n'a ingile wo a urzi peedo t'ize diine n'iina goppon ki Damas man, a kaamiki ni woliyo toore baadan ti kandaane a diigo wiliñ a tuure a tuddo. ⁷ N'a iire tul a siido wo n'a illiga golla t'o rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, de moo me ki ni dabirsa me?» ⁸ Man n'a tunde, n'ede: «Galmeega, de kee wee wee?» Injino man golla t'a ruute, t'ede: «Nuñ Isa wede ti geeger Nazaret, wede kee ki dabirsa.» ⁹ Kane don ti nuñ gen toore an di y' wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki ti t'illiga ye. ¹⁰ Injino man n'a tunde, n'ede: «Galmeega n'aase mummino?» Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «Ki t'oozo k'engilo Damas, wo angen an a di kizey munda wede Raa yi dehu k'aasey me.» ¹¹ Wo ni ki woliyo ye, kono toore gen o d'ibbira edayo. Injino man don ti nuñ gen an oo ziida bezo, an di n'irkide, an o di-t'iide ki Damas.

¹² Angen i d'ede wede sundi Ananiyas, yon gen yi seedu zakidi a urzi k'oogoro Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas gen an yi tamma. ¹³ Yo y'a iido y'a n'uuna, wo y'o di ruute, y'ede: «Sool leema ki nuñ, edaya i t'ohon!» Wo a kaamiki edayo a t'ihina ni woliyo, wo Ananiyas n'a yi wulle kereñ. ¹⁴ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Raa ki mongidagin yi ki biire ti kaagine too kono k'a suuna munda wede yon yi dehu, k'a wolle yode danjal wede ki diine me, wo k'a olliga ono don adfiya ti bizi. ¹⁵ Gen kee k'a kizita taayadi a duwo pay, a munda wede

ki wulle wo k'illiga. ¹⁶ Wo ankenj ki delliso moo sey me? Ki t'oozo, an ki ti suyjo batem wo ki tondo suma Galmeega, y'a di booye oldikadá."»

Zina Pool di donj Yawudiyagi ye

¹⁷ «Sanj manj n'a-gime ki Zeruzalem. Onniyo soo manj ni-t'iide adda Boy Raa ni tondiyo Raa, aame genj o d'iide munda aa suniye, ¹⁸ Galmeega n'a yi wulle, wo y'o di ruute, y'ede: "Kesiko ki t'adfo ti Zeruzalem me, kono donj siido enj an k'ooyya ye taayadá ere k'an kizita a urzi nunj me." ¹⁹ Nunj ni di ruute, n'ede: "Galmeeki nunj, kane tonj an suune ni sooru k'adda boydi donj Yawudiyagi ge dooyiso minj, kono ay ti'n sedfu donj i ziipe addanj a kee, ay di'n kossiyto, ay di'n obe adda danjay. ²⁰ Wo aame an iide Etiyenj wede kazita taayadá tonj, nunj ede, nunj tonj adda a munda wede ize genj me, nunj wede boohiyo kallagi ki donj i t'iide towwadí." ²¹ Manj Galmeega y'o di ruute, y'ede: "Tonj manj k'enjilo, ni k'agisa ki dokki ki tukki donj kane Yawudiyagi ye."»

Pool ti goole k'asigiryagi Romenj

²² Kane donj duuru genj an di y'ollige Pool me bini a onami donj k'ita genno manj, aame genj an d'iise dollite, an'de: «Wede enj kun y'odo! Kun y'odo! Kun y'oola yi lekka ye a siido ette!» ²³ Wo an di dollite ki dollite, kallaganj an t'idfipe, an d'oggiso siido i d'oozige odde k'awwa. ²⁴ Injkinomanj goole k'asigiryagi Romenj y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Wede enj kun ti y'elo adda boy wede zakidi wo kun ti y' dekkito ti karre, kono y'a roota ono donj d'erec. Ni dehu n'a suune ki moo me duwo an dollite a tukki yode me.» ²⁵ Aame an y'iise kettiso ki dekkisadi ti karre manj, Pool yi di ruute a goole k'asigiryagi meeda a sirpadi, y'ede: «Oogoro t'ele urzi ko a wede ti siido Romenj kun di y' dekkite ti karre, daa k'ollige bizi

me?» ²⁶ Aame goole k'asigiryagi meeda genj y'illiga injkinomanj, y'a iide, yi di gize a goole k'asigiryagi pay, y'ede: «K'a elko do a naabo ere k'isiyo ette, kono wede enj yonj wede ti siido Romenj.» ²⁷ Injkinomanj goole k'asigiryagi pay genj y'a iide k'ume Pool, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee ti siido Romenj kotto ko, k'o ki ti rooti do?» Pool y'a ruute, y'ede: «Eyye, nunj ti siido Romenj.» ²⁸ Injkinomanj goole k'asigiryagi pay yi di ruute, y'ede: «Nunj n'a ele sonjko baadanj doo minj n'a t'ize wede ti siido Romenj kollo.» Pool yi di ruute, y'ede: «Nunj t'ume an n'eheminj wede ti siido Romenj too.» ²⁹ Kesiko kane donj an di y' kosse genj an di lidde ti tuddi me, wo yo goole k'asigiryagi pay tonj orgiso t'a yi ziida, kono yi ti gittite Pool ti zinjiri, wo ankenj yi zuune kacinj yonj ti siido Romenj.

Pool a daana donj deero

³⁰ Goole k'asigiryagi pay genj yi dehu y'a suune urzi wede d'erec, munda wede Yawudiyagi an sakiysa Pool. Injkinomanj soggo y'an di ruute a deero donj sedeke wo a deero booro Yawudiyagi pay an di t'ogiye. Sanj Pool zinjiri an i di t'iize, an di-y'udfo, an di-t'iide ki daanadanj.

23

¹ Aame Pool y'iina a daana kane deero Yawudiyagi manj, yi di'n wolliyo tebenj adda k'edayanj, wo y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nunj, nunj daayum a sooruzo ere a daana Raa gette a elkisado ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo.» ² Manj mozigo goole donj sedeke sundi Ananiyas y'an di ruute a donj a sirpa Pool, y'ede: «Kun i-ti y' daana bizi me.» ³ Injkinomanj Pool yi di ruute, y'ede: «Kee tonj Raa y'a ki daana, kee wede aa waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a t'ihina sanj t'a oora*. Kee ki-guune k'a dekkabooro a eedo a urzi k'oogoro, kacinj

* 23:3 23.3 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

a urzi k'oogoro ye a donzá k'an di rootiyo ki kossiyadó.»⁴ Kane don a sirpa Pool an i di ruute, an'de: «Kee mozigo goole don sefeke ki Raa miñ ki di y' kaldá!»⁵ Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemba ki nuñ, ni ki suune ye yoñ mozigo goole don sefeke me, kono ni suune ono eñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede goole ki siidada ki ki y' kilde ye†.»

⁶ Pool yi suune kane deero Yawudiyagi gen itadan Saduseyen wo son Pariziyen. Injino man y'a idili a daanadan, y'ede: «Zemba ki nuñ, nuñ Pariziyen, maawó ton Pariziyen, kono kamo ni zaapu elkisadó onniyo soo Raa y'a balda don i t'inda, gen kono k'injino an dekkiyo booro a eedó me.»⁷ Aame kane Pariziyen ti Saduseyen an illiga yi ruute injino man, an d'iiziga niikiyo ti tuddan, wo a ogiysadan gette an t'ihinte.⁸ Injino man kane Saduseyen an rootiyo don i t'inda gen an ki ti balda ye, maaleekiyagi ti undiyagi ton umbo, wo ki kane Pariziyen an ambu baldiya ede, wo maaleekiyagi ti undiyagi ton ede.⁹ Injino man an di niikite ti tuddan bini a t'iiziga tarkuuse baadan, wo don suuniyo k'oogoro ongo ti diine Pariziyen gen an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo, an'de: «Kaye munda ulsu a tukki wede en ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo maaleeka gi-ruute koo man.»¹⁰ Niikiyadan ti koliyo ti koliyo bini goole k'asigiryagi pay ton i di t'ele orgiso, y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Injino man y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y' deegi, wede en kun ti y'adfo ti diine deero Yawudiyagi me, ti beezan kun ti y'oobo, kun di-t'odo k'adda boy wede zakidi.»¹¹ A didfo gette Galmeega y'a gize tuddi a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'ombon, a Zeruzalem en taayadó k'an ti gize, wo i dehu a geeger ki Room ton k'an

di kizey kay.»

Koniyo k'eego ki towwo Pool

¹² Soggo ti soohe man Yawudiyagi ongo an t'ugiye kan ombife, an a-ti niime tuddan a daana Raa, an'de: «Ay k'ooma ye, ay ki siba ye aame Pool ay ki y'iida ye man.»¹³ Don i niime tuddan injino kane kuuli ada pide ti makumu.¹⁴ Wo kane an d'ingile, an d'uuney deero don sefeke ti don i dokkiyo Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye ay ele tuddey ay a-ti niime tuddey ti suma Raa, aame ay-iima wo ay-iiba ki poone Pool ay ki y'iida ye man, a golladey.¹⁵ Injino man kune ti kane deero booro Yawudiyagi pay kan soo, k'un tondo goole k'asigiryagi pay y'un di y'adfo Pool ki daanagan sey, aa kun dehu kun di wolle onami ki koduwo gen me. Kaye batum ay t'ikkima tuddey, ay di y' t'ida ki poone y'a aana ume kune gen me.»

¹⁶ Wo ulo bilzi ki teema Pool gen, onaman y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool me. Kesiko y'a ukke k'adda boy wede zakidi. Y'iiney man yi di ruute a Pool ono don y'illigo me.¹⁷ Injino man Pool yi wiike wede soo ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute, y'ede: «Ulo bilzi en ki di t'odo k'ume goole k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.»¹⁸ Goole k'asigiryagi gen bilzi y'a di-t'iide k'ume goolayan, wo yi di ruute, y'ede: «Wede dangay Pool y'a ni wiike, wo y'ede bilzi en n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede ono y'a-di roote.»¹⁹ Yo goole k'asigiryagi pay gen bilzi yi ziida a beezí, wo an aa d'irga siidan. Man y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote moo me?»²⁰ Injino man bilzi yi di ruute, y'ede: «Kane Yawudiyagi onaman an ti'n iide, an'de soggo man an gi di tonda Pool k'an di y'adfa, k'an di y' t'ela k'ume deero Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley onami ki

† 23:5 23.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

koɗuwo. ²¹ Wo kee k'amba ye onamaŋ me, kono kane kuuli ada pide ti makumu geŋ ti diinayan ɗon soŋ an t'ombidɛy, an di y' delley. Kane an ele tuddan an a-ti nīme an k'ooma ye, an ki siba ye daa Pool an ki y'iida ye maŋ. Tuddan an t'ikkima an delliyo miŋ, kee k'an t'ele urzi k'an di y'adɗo baa.» ²² Aame goole k'asigiryagi pay geŋ yi t'illiga inkiŋo maŋ, a bilzi'ŋ yi di ruute, y'ede: «A wenda soo toŋ ki rootey ye ono ɗon k'o d'iido eŋ me, wo anken k'engilo baa.»

Engilso ki Pool a didɗo ki Sezare

²³ Saŋ maŋ goole k'asigiryagi pay geŋ yi wiike ɗon sire ti diine deero k'asigiryagi, y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asigiryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi ada sarat, wo asigiryagi ɗon ti aryagi meeda sire, kun t'okkon tuddugun, kun d'engila ki Sezare‡ a didɗo ɗuwo an t'iima maŋ. ²⁴ Wo kun aa wollo punzigi a Pool y'a kila, kun di y' boohoy y'a d'aaney ti toose a ume Peelikis goole siido me.» ²⁵ Inkiŋo maŋ yi di riine mattup a Peelikis, y'ede:

²⁶ «Mattup ette a-raaniya nuŋ Kilood Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole siido. Ki poone n'a-t'ize toose. ²⁷ Wede n'a y'agisa eŋ, kane Yawudiyagi an di y' ziida, an dehu an di y' t'iide. Wo aame ni zuune yon ti siido Romen maŋ, ti asigiryagó n'a ukke, n'a-y'udɗo ti beezan me. ²⁸ Wo ni dehu n'a suune munda wede Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me maŋ, inkiŋo n'a-di t'iide k'ume ɗon deero booro Yawudiyagi. ²⁹ Maŋ n'a zuune Yawudiyagi an yi sakiysa a urzi k'oogiradan, wo ɗe a urzi k'oogoro Romen geŋ munda ulsu yi k'ize ye i di t'iide k'unto ise ki dangay toŋ maŋ. ³⁰ Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti gitte onaman an koniyo eego a tukki yode geŋ me, inkiŋo maŋ kesiko n'a-di y'igibe. Wo a ɗon i yi sakiysa'n

n'an di ruute, n'ede: «Kun'do, kun di wolloy onamgun a daanada.»»

³¹ Inkiŋo maŋ kane asigiryagi an t'ize munda wede goolayan y'an ruute me, an ti y' wiike Pool an di t'iide, an d'iiney geeger Antipatiris§. ³² Soggo maŋ kane asigiryagi ɗon ti zonɗan an di-gime k'umayan ki Zeruzalem, wo kane ti punzigi an d'ingile ki daanadan ti Pool me. ³³ Aame kane asigiryagi ti punzigi geŋ an iiney a Sezare maŋ, an i d'ele mattup gette a goole siido gettiyo, wo an i-di y'ele Pool a beezí. ³⁴ Goole siido geŋ y'a wulle mattup gette, wo y'a tunde Pool, y'ede: «Kee a siido tuuku an ki k'ehe me?» Pool y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti siido Silisi.» Aame yo yi zuune Pool ti Silisi maŋ, yi di ruute, y'ede: ³⁵ «Aame ɗon i ki sakiysa an iina maŋ, n'a ki tondita kollo.» Wo y'an di ruute a asigiryagi, Pool an di y' boohe adda boy mozigo Erod.

24

Pool a daana Peelikis

¹ Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare maŋ, mozigo goole ɗon sedeke Ananias ti ɗon i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa wiiko wede k'ooniyo sundi Tertilus. Kane pay an d'iina, an t'iide daana Peelikis goole siido, an i-di t'iide taaya a munda wede an sakiysa Pool. ² Goole siido y'a igibe an di wiiko Pool, wo aame y'iina maŋ Tertilus y'a iise pettiyo bizi, y'ede: «Kee wede suma, goole siido, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo adda siido pay ti toose, wo t'urzi suuniyo ki dokkiyo ɗonza ay wolliyo sulɗi ɗon beehiye pay k'ikkimta me. ³ A sulɗi ɗon pay ay ooniyo inkiŋo geŋ, a peedo tuuku ise a ume muno toŋ maŋ, kaye sundá ay gi di sedɗiyo ye. ⁴ Nuŋ ni ki ti t'osse ye, inkiŋo maŋ ti beeko ere ki kee, ni dehu k'ay di'n olliga ki peedo boolon ɗanjal. ⁵ Kaye ay yi

‡ 23:23 23.23 Sezare: Geeger meeda, ume k'asigiryagi baadan. § 23:31 23.31 Antipatiris: Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d'ede boy zakidi k'asigiryagi Romen.

wulle maŋ wede eŋ yoŋ ulsu zimolo, y'ay ti'n daggiya kaye Yawudiyagi pay adda duniya me. Wo yoŋ goole ki doŋ i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret. ⁶ Y'a dihe Boy kamileŋ ki Raa toŋ y'a ti y' lette, y'a y'ise ganigi. Inŋkino ay di y' ziidfa, [ay di dihe ay t'ise booro a urzi k'oogiradey, ⁷ wo goole k'asigiryagi pay sundi Liziyas y'a ukko, ti toogo baadaŋ y'a y'uube ti beezey me. ⁸ Saŋ maŋ Liziyas y'an di ruute, y'ede: "Kun'do, kun di wolley onamguŋ a daana kee goole siidfo."] Inŋkino maŋ kee batum, aame ki y'iisa tondiso maŋ, k'a suuna munda wede ay yi sakiysa derec, geŋ onamó inŋkino.» ⁹ Kane Yawudiyagi geŋ onamaŋ ti Tertilus soo, an'de: «Eyye, onamí yi ruute geŋ derec.»

Ono Pool a daana Peelikis

¹⁰ Inŋkino maŋ goole siidfo y'a ize likuw ti beezí a Pool kono y'a roote, maŋ yoŋ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni suune kee wede dekkiyo booro ki siidfadey iide ozzinagi baadaŋ, inŋkino maŋ a onamó doŋ n'a-dēege bizó a daana kee eŋ, nuŋ ni zaapo addó a kee. ¹¹ Kee batum ki wollo kay, onniyo koomat makumu sire toŋ i k'iide ye, ni gili Zeruzalem ki ottilso a Raa me. ¹² Adda booro Boy Raa wenda soo toŋ yi ki n'uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise n'an k'eliyto ono a doŋ duuru ye, wo geŋ adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, ise a omagi doolo adda geeger toŋ maŋ. ¹³ Wo kane doŋ eŋ, ankenno munda wede an ni sakiysa, an k'aane an ki ti y' roote derec ye. ¹⁴ Wo munda wede n'a roote a daanada t'addó pay enno: Nuŋ ni naabiya a Raa wede ki mongidagey a urzi wede aware. Ki kane Yawudiyagi an'de urzi geŋ derec ye, wo de nuŋ n'umbe a suldi doŋ pay an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti doŋ ki nebiyagi. ¹⁵ Wo nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó a Raa, aa kane Yawudiyagi batum an zaapu

elkisadaŋ, kono kane doŋ ki diine wo doŋ ki diine ye pây, an di balda ti unto a onniyo k'ita maŋ. ¹⁶ Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono daayum a elkisadó ni suune munda k'ulsuko a tuddó umbo a daana Raa wo a daana duwo me.

¹⁷ Ozzinagi baadaŋ nuŋ umbo, inŋkino n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti soŋko ki noogiyo a doŋ siidadó doŋ weedayaŋ umbo, wo ni-d'ise sendikagi a Raa. ¹⁸ Geŋ inŋkino n'iide k'adda booro Boy Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade ere kee wede k'a t'ise kamileŋ a daana Raa, duwo ti nuuno umbo, wo munda ki tarkuuse toŋ umbo. ¹⁹ Wo de i n'uuney kane Yawudiyagi miibi ti siidfo k'Aazi. Kane ede a daanada maŋ, a-di roote kane munda wede n'ize ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno maŋ, miŋ kane umbo. ²⁰ Wo inŋkino toŋ, kane doŋ a enno eŋ an rooto dimme wede tuuku n'ize aame an dikke booro a eedó a daana deero booro Yawudiyagi me. ²¹ Wo ni suune n'ize munda soo danjal, ni ruute ti golla awwa a daana kane, n'ede: "Nuŋ n'elkiyo baldiya ki doŋ i t'inda ede, kono kamo anki an d'o t'iido booro ki daana kune me."»

²² Peelikis geŋ yoŋ y'a zuune kereŋ onamaŋ a urzi k'Isa Almasi me, maŋ booro y'a t'ihira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido maŋ, n'un di wolla onamguŋ kollo.» ²³ Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede: «Ki y' booho Pool adda dangay, ki-d'oolo urzi booloŋ a munda wede yi dehu y'aase, wo a lanziyagi toŋ k'an oolo urzi an d'ette an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda dangay

²⁴ Onniyo miibi k'ita maŋ, Peelikis ti eddi Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide k'ume Pool. Maŋ Peelikis y'a yi wiiko, kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ²⁵ Maŋ Pool y'a iise kazita mummino kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a ti seedfa, wo mummino onniyo k'ita Raa y'a

dekkey booro a tukki d'uwu pay me. In'kino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute, y'ede: «An'ken' k'engilo, aame onniyo ni ki diha mañ, n'a ki waaka kollo.» ²⁶ Y'elkiyo soñ Pool yi di t'eela soñko, in'kino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo ti yode. ²⁷ Ozzine sire geñ i-t'ingile in'kino, mañ Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus. Wo yode Peelikis geñ yi dehu Yawudiyagi ulbañ an d'ise unse, mañ Pool y'a y'iili adda dan'gay.

25

Pool a daana Pestus

¹ Aame Pestus y'iina a siido gettiyo mañ yi d'ize onniyo ado, mañ y'a-gili ti Sezare ki Zeruzalem. ² Deero don sedefe ti deero Yawudiyagi geñ an d'iide, an i di t'iide taaya a tukki Pool, an di y' tunde wo an di kod'dime, an'de: ³ «K'ay ise beeko mañ, Pool k'a-di t'etto ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an t'ikkima tuddañ kono an di y' t'ida urzi. ⁴ Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool yoñ adda dan'gay a Sezare, sañ mañ nuñ batum ni-kima k'ummey me.» ⁵ Wo y'a ruute sey, y'ede: «Don deero ti diinagun an di-deega ti nuuno ki Sezare, wo aame munda wede Pool y'ize ulsu geñ, on o-di t'iidey taaya.» ⁶ Pestus yi d'izo onniyo gessire koo koomat dan dan'jal a Zeruzalem me, sañ y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú mañ y'a-guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di ruute an di wiiko Pool. ⁷ Aame Pool y'iina mañ kane Yawudiyagi don iido ti Zeruzalem an di ti duule, an d'orbite ono baadañ wo ulpi siidañ a tukki Pool me, ono don an orbite geñ an k'aane an ki ti'n roote derec ye. ⁸ Wo Pool k'oofibe k'eedi, y'ede: «Nuñ ni k'ize ye munda ulsu a urzi k'oogoro Yawudiyagi, a urzi Boy Raa, ise a mozigo goole ki Romen' toñ mañ.»

⁹ Yode Pestus geñ yi dehu Yawudiyagi ulbañ an d'ise unse, in'kino mañ y'a tunde Pool, y'ede:

«Kunuñ ki dehu k'a ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a daanadó a ummey ko?» ¹⁰ Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha, nuñ ettiñ booro ere aa a daana mozigo goole ki Romen', onamó kun ti'n wollo a enno. Nuñ munda ulsu a Yawudiyagi n'an k'ize ye, aa kee batum ki suune. ¹¹ Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize oldfiko wo ni t'ize munda o t'iide k'unto mañ, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo de aame munda wede an ni sakiysa en' derec ye mañ, wenda wede i-t'oone urzi an di'n t'ele a bey kane umbo. Nuñ booradó ette a aaney di mozigo goole ki Romen'.» ¹² In'kino mañ aame Pestus an ti ruute ti don i-d'eliyo kooke mañ, yi di ruute, y'ede: «Kee k'unte suma mozigo goole ki Romen' geñ, k'a engila ki daana yode mozigo goole ki Romen'.»

Pool a daana Pestus ti Agiripa

¹³ Onniyo miibi k'ita mañ, mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an d'iina a Sezare, an i-di t'iso toose a Pestus. ¹⁴ An likke onniyto baadañ an'genno, aame geñ Pestus yi di t'iide taaya a mozigo kono Pool geñ me, y'ede: «A en' i d'ede wedusu Peelikis yi iili adda dan'gay. ¹⁵ Aame n'iide Zeruzalem geñ, deero don sedefe ti don i dokkiyo Yawudiyagi an d'ede ono ti yode, wo an di n' tunde an'de, ni rooto yo en' booro ti y' ziida. ¹⁶ Wo n'an di ruute, n'ede: “Kaye Romen' ay k'isiyo ye in'kino me, daa ki wede an i-gi d'iide k'ume booro yi ki d'iige bizí a daana ki don i yi sakiysa ye me.” ¹⁷ In'kino mañ kane an t'iido kenno ki sirpadó, wo soggo mañ kesiko n'a-guune a ume booro wo n'an di ruute Pool an di y' wiiko ki daanadó. ¹⁸ Wo kane don an yi sakiysa geñ an iina mañ, an ki ruute ye a suldi don ooñe aa nuñ n'elkiyo y'ize me. ¹⁹ An d'ede ni-ikiyto dan'jal ti yode a urzi daaniya Raazañ, wo a tukki wede soo sundí Isa yoñ geñ y'inda wo Pool y'ede

yoŋ zeere. ²⁰ Wo nuŋ ni ki suune ye urzi dekkiyo booro a ono geŋ me. Inkiŋo maŋ n'a tunde Pool y'a ette Zeruzalem, an t'isey booradan a ummey a onamaŋ geŋ me. ²¹ Wo Pool y'a-tuuge, y'a dihe y'a t'ette ki daana mozigo goole ki Romen, yode a wolley onamaŋ me. Inkiŋo maŋ n'an di ruute a asigiryagi an di y' boohe a daŋgay bini onniyo ere n'a ti y' t'igiba k'ume mozigo goole ki Romen.» ²² Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Nuŋ batum ni dehu wede geŋ n'a y'olliga.» Pestus yi di ruute, y'ede: «Soggo k'a y'olliga.»

²³ Inkiŋo maŋ ti soggatú mozigo Agiripa ti teemadí Berenis an t'usso kallagi moziko, an t'iide ti deero k'asigiryagi wo deero siido adda biino ere k'ogiyso. Maŋ Pestus y'an di ruute doŋzi, Pool an di y' wiiko. ²⁴ Aame geŋ Pestus y'a ruute, y'ede: «Mozigo Agiripa wo kune doŋ pay ti kaye, kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi pay an d'iido an o di ruute ono a eedí. An di n'uuney a Zeruzalem, wo an d'iido keŋŋo pay, an doŋlita wede eŋ i-k'ede urzi y'a ki lekke zeere ye baa. ²⁵ Wo ki nuŋ, ni k'uune ye munda wede ulsu y'ize i-di t'iide k'unto me, wo de yode batum y'ede onamaŋ eŋ an i deŋgey mozigo goole ki Romen. Inkiŋo maŋ ni dihe n'a ti y' t'igibe k'ummey ki daana yode. ²⁶ A tukki yode eŋ ono doŋ ni di raaje a mozigo goole ki Romen ni ki'n suune ye. Kono kamo n'a di-t'iido ki daana kune, wo toc miŋ ki daana kee mozigo Agiripa. Kun ti y' tundita maŋ, koo ni-t'oono ono doŋ n'aana ni di raaja a yode me. ²⁷ Derec ye, k'a t'igibe wede daŋgay ki Room daa ki suuniyo munda wede ulsu y'ize me.»

26

Ono Pool a daana k'Agiripa

¹ Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Ki rooto, ki-deego bizá.» Inkiŋo maŋ Pool y'a umbe beezí, wo y'a iise deegu bizí, y'ede:

² «Mozigo Agiripa, aŋki nuŋ ulbó uŋse n'aane n'a roote ono doŋ n'a-deege bizó a daana kee, a suldi pay doŋ zembadó Yawudiyagi an ni sakiysa, ³ kono kee ki y' suune koduwo pay urzi k'oogoro Yawudiyagi ti niikiyadan te. Inkiŋo n'a ki tonde, ono doŋ ni roota eŋ ki'n olliga maŋ.

⁴ Kane Yawudiyagi pay an ti suune lekkiyadó ere ni likke t'ume nuŋ obulso a daana doŋzó a Zeruzalem me. ⁵ An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni likke a urzi wede ki Pariziyen, urzi wede ooŋe baadan ki sooru a urzi k'oogiradey me, kane batum an t'eese derec aame an dehu maŋ. ⁶ Wo aŋkeŋ an dekkiyo booro a eedó kono ni zaapu elkisadó a ono doŋ Raa y'a ruute y'an t'ela a moŋgidagin. ⁷ Kane boha bumbiyagi koomat makumu sire ki doŋzó geŋ, an zaapu elkisadan an di wolla daŋgiya ki suldi doŋ Raa y'an ruute t'urzi naabo an isiyo daayum onnu wo diddo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó inkiŋo, geŋŋo munda wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me. ⁸ Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo munda geŋ i ki t'ise ye, Raa y'a balda doŋ unto me?

⁹ Para'ŋ nuŋ toŋ maŋ n'ilke doŋ umbe a suma k'Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t'urzi tuuku toŋ maŋ n'aana ni'ni deyya. ¹⁰ Geŋ naabo gette a Zeruzalem n'a-t'ize. T'urzi toogo ere n'uune ti deero doŋ sedeke, doŋ ki Raa baadan n'a ti'n zidde daŋgay, wo aame an dehu t'owwadan toŋ ni d'oyyiso. ¹¹ Daayum ni d'ettiyo k'ume soo me soo me, k'adda boydi doŋ Yawudiyagi ge dooyiso, kane ni di'n dabirsa kono ni dehu ki toogo an di kilde suma k'Isa. Kono kane geŋ n'a t'ize aa gede maade, an t'ombiyo geegiryagi ki siido doolo toŋ ni di'n daaniya.

Taaya Pool mummino y'a ziipe addi a Isa me

12 Geŋ inŋkino onniyo soo n'ingile ki Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero doŋ sedeke an o ele. 13 K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuŋ a urzi wo peedo t'ize diine geŋ, ni wolliyo toore wiliŋ i d'iigo ti kandaane, a jiire toore peedo, a d'iige tuddó wo a tukki doŋ a itadó pây. 14 Kaye pay geŋ a t'ibi ramama a siido, wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono doŋ k'Eber, t'ede: "Sool, Sool de moo me ki ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ŋ aa buru a bey galmeegi yi yi kossiyo." 15 Maŋ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, de kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute, y'ede: "Nuŋ Isa, wede kee ki yi dabirsa. 16 Wo ankeŋ ki t'oozo, ki t'ohor. Nuŋ n'a-gize tuddó kono ni ki biire k'a t'ise wede naabadó, wo k'a rootita a duwo mummino ki ni wulle ankeŋno, wo a suldi doŋ ki wolla n'a kizita sey me. 17 Ankeŋ n'a ki ti-k'adfa ti bey doŋzá Yawudiyagi wo ti bey doŋ kane Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane Yawudiyagi ye, 18 kono k'an di t'ihiney edayan, t'adda zimolo an t'adfo k'ume toore, wo ti moziko Meeda siitandani an t'etto k'ume Moziko Raa. Aame an ziipa addaŋ a nuŋ maŋ, an t'oona tambobino k'oldikadaŋ, wo an t'oona aggadaŋ t'adda suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi."

Ono Pool a urzi naabadi

19 Inŋkino maŋ mozigo Agiripa k'ollo bee, a munda wede o iido aa suniye ti kandaane geŋ, n'a ki tuuge ye. 20 Wo ki poone n'a iise kazita a doŋ Damas ti doŋ Zeruzalem, wo soŋ a omagi pay ki siido Ziide, wo saŋ a doŋ ongo ki siidiyagi doŋ kane Yawudiyagi ye. N'an gizite an di-kime lekkiyadaŋ, an di-kime ki tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto. 21 Geŋ inŋkino kane Yawudiyagi an ni ziida adda Boy Raa, wo an dihe an di n' t'ide me. 22 Wo Raa y'a ni buuhe bini anki, wo daayum ni kazita taayadi a doŋ

pay sunni deero. Onamó ni rootiyo miŋ, kane doŋ nebiyagi ti Muusa an ruutite a munda wede saŋ a aana geŋno, munda ti doolo n'a ki rootiyo ye. 23 Ni rootiyo miŋ: Almasi Raa yi biire geŋ, y'a dibire wo y'a bilde ki poone ti diine doŋ unto me, wo y'an di kizite urzi toore wede k'uttiyo a doŋziŋ Yawudiyagi wo a doŋ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addi a Isa

24 Aame Pool yi-d'iige bizi inŋkino maŋ, Pestus y'a idili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke maade! Ki duuye baadaŋ duuru, ankeŋ kee ki t'okko maade!» 25 Pool yi di'n gime onami, y'ede: «Pestus kee wede suma, goole ki siido, k'ollo. Nuŋ ki maade ye, onamó ni rootiyo eŋ derec wo a urzizaŋ. 26 A daana mozigo Agiripa eŋ n'a roote onamó daa k'orgiso, kono suldi ize geŋ yon yi suune soo soo. Nuŋ ni suune munda soo i-dande umbo, kono suldi ize geŋ kaŋ ombide ye. 27 Mozigo Agiripa, k'umbe koo a ono doŋ nebiyagi an ruute me? Nuŋ ni suune kee k'umbe a ono geŋ me.» 28 Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee k'elkiyo miŋ a kaamiki eŋ n'a zaape addo a Isa ko?» 29 Maŋ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise ankeŋno k'ita ton maŋ, nuŋ ni tondiyoo Raa, a zaape adde a Isa kee danjal ye, wo kune doŋ pay anki kun n'ollige enno, kun t'ise aa nuuno wo ti zinziŋi kino ye!»

30 Inŋkino maŋ mozigo Agiripa y'a t'iizi, goole siido y'a-t'iizi, wo Bennis ti doŋ pay ugiye an a-t'issige. 31 Wo aame kane geŋ an t'irga maŋ, an di ruute tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ oldiko ere i di t'ide k'unto, ise ki dangay ton, umbo yi k'ize ye.» 32 Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede: «Para maŋ wede eŋ anki in i-d'eeze, aame yi ki ruute booradi t'a aaney di mozigo goole ki Romeŋ ye maŋ.»

27

Agisa Pool ki Room

1 Duwo an di dihe onniyo ere ay di-kila adda tooko, ay d'engila ki siido k'Itali. Aame geŋ Pool ti doŋ dangay ongo an i-di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundan «asigiryagi ki mozigo goole ki Romen.» 2 Ay di-gili adda tooko ki siido k'Adiramit t'ambe geegiryagi doŋ a zenŋe ki siido k'Aazi, wo ay d'ingile, Aristarko ti geeger Tesaloni siido Maseduwan ti kaye. 3 Soggo maŋ ay d'iiney a Sidon, wo Ziiliyus geŋ yon beehiye ti Pool me, aame geŋ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo lanziyagi, kono yi seedo munda wede yi dehu. 4 Saŋ tin geŋ ay d'ingile, ay d'umbe ki kese ere maaye baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Siipire, kono maaye a giggirey duuru. 5 Ay di diipida bar ere goppon ti siido Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger Mina siido Lizizi. 6 A ume geŋ goole k'asigiryagi yi d'uune tooko ti geeger k'Alegzandiri t'ambe k'Itali, wo y'ay ti'n gili adda. 7 Ay d'ettiyo boolon ti boolon, ay d'ize onniyto baadan, ay t'ize oone baadan bini ay d'iiney geeger Sined. Wo de t'urzi geŋ ay k'aaney dokki ye kono maaye baadan, maŋ ay t'udde goppon ti siido sundutu Kap Salmone, ay d'ingile ki zenŋe wede maayayi baata ki siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret. 8 Ay d'ettiyo ti oone baadan ay seedu ita zenŋe zenŋe, wo ay d'iiney ume wede an yi waaku Zenŋe Majjaane, goppon ti geeger Laze.

9 Ay d'ize onniyto baadan doo min ay d'iiney a ume geŋ me, wo anŋen ume a t'ize ulsu baadan sey k'engilso me, kono onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo* i t'ingile. Inkinon maŋ Pool y'an di tuuke kudan doŋ naabo adda tooko me, y'an di ruute, y'ede: 10 «Lanziyagi ki nun, ni wolliyo'n torguwo ette in t'isa oone, tooko ti suldi suuk adda pay a latta wo kine ton maŋ

in di-t'inda, tooko danŋal ye.» 11 Wo goole k'asigiryagi geŋ yi zaapu addi baadan a ono wede tuuliyo tooko ti wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu addi ye. 12 Wo soŋ zenŋe wede geŋ yon majjaane ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo doŋ baadan an dehu ti tookiyagan urzi ede maŋ, tin geŋ an d'engile an d'aaney geeger Peeniks zenŋe ki siido Kiret. Zenŋe geŋ yon ki dandi ki kese peedo k'ooriyo, wo k'awwa ki kese peedo k'ooriyo. Geŋ anŋenno an di dihe an di lekkey ume reele me.

Ursino adda bar

13 Maŋ i d'iiziga maaye yi baahu pelele ti dandi wo kane an elkiyo torguwadan an engila. Geŋ maala ere i seedu tooko an ti-t'umbo t'adda k'ahu me, wo an d'ingile an seedu ita zenŋe ki siido Kiret. 14 Wo saŋ maŋ tan boolon i d'iizigo maaye baadan sundi Erakilon t'adda mongali ki siido ere a diine k'ahu gettiyo. 15 Tooko yi-di d'ingile ay k'aaniya girpiyatú ye kono maaye a giggirey, ay yi d'iili tuddey a maaye y'ay di'n dokkiyo adda bar baa. 16 Ay d'udde ti dandi siido nenko ere a diine k'ahu sundutu Koda, ay d'iigire boolon ti maaye me. Aame geŋ ay d'ize ki togo bini tooko nenko ki naakiwsa tudde ay d'iine girpiyatú. 17 Kane doŋ naabo adda tooko an a-t'irgo tooko ere nenko an a-ti gili, wo tooko ere meeda an ti-gittite ti sibbani ki seedutu. An orgiso t'a k'ooro adda dolso ere ki zenŋe ki siido Libi ye, inkino maŋ alboy an di-diggite wo an i-d'iili tuddan a maaye, yi di'n dokkiyo. 18 Ursino gette t'ay di'n tindiwe baadan bini soggo, maŋ kane doŋ naabo adda tooko an d'iise sebbiso suldi suuk t'adda tooko k'adda bar. 19 Wo onniyo k'aduwe maŋ suldi doŋ an boohiyo k'okkime tooko, kane pay an aa di-zibbite ti beezan. 20 Onniyto baadan

* 27:9 27.9 Tarnaape ki lekkiyo daa k'ombo an isiyo a tere guuge.

ise peedo, ise moldali ay ki'n wल्लीyo ye, ursino gette t'a guune zakidi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay wede tuuku y'a elke ay d'utta umbo.

²¹ Doŋ pay adda tooko geŋ, onniyto baadaŋ wenda soo toŋ yi t'eele munda a bizi umbo. Inkiŋo maŋ Pool y'a t'ihira a daanaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Lanziyagi ki nuŋ, aŋki kun illigo onamo, in likko a Kiret maŋ, dabar ti daggiya suldi kino i k'ise ye. ²² Wo aŋkeŋ n'un di rooto, kun ombon! Wenda soo toŋ ti diinaguŋ i ki t'inda ye, i dagga tooko sittu. ²³ A diddo ette maaleeka ki Raa wede ni-daaniya wo ni-naabiya geŋ, y'a iido sirpadó, ²⁴ wo y'o di ruute, y'ede: "Pool kee k'orgide ye, kee k'a ettey ki daana mozigo goole ki Romen. Wo Raa beekadi a eeda gette, doŋ pay adda tooko ti kee eŋ y'an utta." ²⁵ Inkiŋo maŋ lanziyagi ki nuŋ, kun ombon kono ni zaapu addo a Raa, onami doŋ y'o ruute eŋ a-t'etta. ²⁶ Wo kine in'te eŋ, in di gohey a zenje siido soo ere a diine k'ahu.»

²⁷ A didfadey ere ki koomat makumu pide toŋ, ursino t'ay di'n d'engilso daayum ki daggiya adda bar sundutu Mediterane. A diddo meeda maŋ, doŋ naabo tooko an owwiyo ay iina goppon ki siido. ²⁸ Maŋ an zidde sibe ti maala eego, wo an di zuune sohirko k'ahu kayya ada g'ado makumu sarat, wo ki daana boolon maŋ an di-zidde sey, maŋ sohirko k'ahu a t'irga kayya ada sire makumu gessire. ²⁹ Maŋ an d'urgide koo ise mongali tunda maŋ tooko t'a goha. Inkiŋo maŋ an di gikkite maldali pide deero kettiso ti sibbani a ume k'ita tooko kono t'a-dirse, wo an di delliyo ume a t'ompila, wo ume y'an k'ompilso kesiko ye. ³⁰ Aame geŋ kane doŋ naabo tooko an dehu an t'oodi eedaŋ, tooko an d'ooli mentu. An d'isiyo aa an kakkisa maldali deero doŋ i seedu tooko a daanatu geŋ, an ti-diige tooko nenko ki naakiwsa tudde adda k'ahu. ³¹ Wo Pool yi di

ruute a goole k'asigiryagi Romen ti asigiryagi, y'ede: «Kane doŋ eŋ an ki likka adda tooko ye maŋ, kune kun k'utta ye.» ³² Inkiŋo maŋ kane asigiryagi an di-dikkite sibbani doŋ i seedu tooko nenko ki naakiwsa tudde geŋ me, an di-t'iili t'a iire.

³³ Ki poone ume y'a ompila geŋ, Pool y'an di ruute a doŋ pay an oomo munda, y'ede: «Kun ollo, aŋki eŋ un d'ede onniyo koomat makumu pide kun lekkiyo adda k'elkiso wo mosogo, daa k'ombo. ³⁴ Inkiŋo maŋ n'un di rooto, wede tuuku toŋ yi oomo munda boolon, kono geŋ koduwo un t'eele toogo kono kun d'utta. Wo ililso k'eego soo ki wede tuuku toŋ i ki dagga ye.» ³⁵ Aame Pool yi ruute inkiŋo maŋ, y'a t'umbe mappa, y'a ruute koduwo a Raa a daana duwo pay, saŋ y'a burkite wo y'a iise ombó. ³⁶ Inkiŋo maŋ kane pay geŋ an d'imbiŋa, an d'iise ombó kay. ³⁷ Adda tooko'ŋ kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot. ³⁸ Aame an t'iimi an isse maŋ, geme t'adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d'ise soodo.

Lattiya tooko adda k'ahu

³⁹ Ume i t'umpile maŋ, siido gette doŋ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zenje, maŋ an dihe tooko an di-t'ette k'ume dolso an iina maŋ. ⁴⁰ Maldali deero doŋ i seedu tooko an t'ippirte wo an d'iili adda bar, sibbani doŋ an gittite inda doŋ i dokkiyo tooko an t'iizite. Maŋ an di gitte alboy aame daana tooko kono maaye yi di'n ŋaayu k'ume dolso. ⁴¹ Wo an iide'ŋ, an t'iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziida. Ume daanatu i-t'iide adda dolso ti k'aane ti k'engile ye, wo ume k'itatutu bar t'okko baadaŋ geŋ a dihima. ⁴² Kane asigiryagi geŋ an dehu doŋ dangay an ti'n t'ide, kono koo tuuku yi suune ahu maŋ, y'utta'ŋ iye. ⁴³ Wo yo goole k'asigiryagi Romen geŋ yi dehu y'a utte Pool, inkiŋo maŋ y'an di-tuuge ki towwadaŋ me. Y'an di

ruute a kane d'ofɔŋ i suune ahu'ŋ an t'obo ki poone, an di-doopo ti nee a siido. ⁴⁴ Donɔŋ soŋ an di'n diiko, wede tuuku y'a ti soodo a sarpanje, ise a keyali k'inda tooko toŋ maŋ. Wo geŋ inkiŋo, pay an t'ibi ahu, an di dippida pay ti bee a siido me.

28

Pool yo a siido sundutú Malt

¹ Aame ay ti diipida ay utte maŋ, siido ere a diine k'ahu gette ay d'illiga kaciŋ sundutú Malt. ² Kane d'ofɔŋ siido gette an ay di'n ziida ti geyyiso baadaŋ. Angeŋ mizzi toŋ y'a d'iise koppiyo wo ume reele geŋ, an ay di mudde uwwu gidi gidi, an'de: «Kun'di kun ti kooka pay.»

³ Pool y'a-ziki keyyami y'a d'ibi uwwu, wo a wehinko gette makike t'adda y'a uddo, y'a y'ihida beezí.

⁴ Aame kane d'ofɔŋ siido gette an wulle makike yi t'irbe bey Pool maŋ, an d'iise rootiso ti tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ wede t'owwo duwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y'a ki lekke ye, t'adda bar yi y'uddo toŋ maŋ.»

⁵ Wo Pool y'a rittige makike k'adda k'uwwu, wo i ki y'aadumu ye. ⁶ Kane d'ofɔŋ ongo an delliyo, an wolla ooziga woogo, y'oodiba y'ooratul y'inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munda booloŋ toŋ k'aadumu umbo maŋ, an di-gime elkiyadaŋ, an'de: «Yo eŋ raayusu.»

⁷ Ume geŋ yoŋ goppon ti dombi ki wede goole ki poone ki siido ere a diine k'ahu gettiyo, yoŋ sundí Pibiliyus. Yode geŋ y'ay di'n ziida ti geyyiso baadaŋ, wo ay d'ize onniyo ado a boozí me. ⁸ Meeki Pibiliyus geŋ yoŋ eeni ekk'onjali, idi d'orbiyto wo yi dara puuzo. Pool y'a iide y'a ti y' wullo, yi-tunde Raa, maŋ yi ziipe beezí a tuddí wo yid'ele beeko. ⁹ Saŋ maŋ d'ofɔŋ k'eeni ki siido gette an d'iidito pay, wo y'an d'ele beeko pây. ¹⁰ A kaye geŋ d'ofɔŋ siido gette an ay d'uttilé baadaŋ, wo a onniyo k'engilsadey toŋ an ay

d'eele suldi baadaŋ d'ofɔŋ ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

¹¹ A ume geŋ i d'ede tooko sundutú «Raayagi Roomo» t'iido ti geeger k'Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y'ingile a zenje siido ere a diine k'ahu ettiyo. Iide tere ado maŋ, ay di-gili adda ay d'ingile.

¹² Ay d'iiney geeger sundutú Sirakuz, aame geŋ ay d'ize onniyo ado. ¹³ Tin geŋ ay ziida ita zenje zenje, ay d'iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo maŋ maaye ti dandí y'a iise baahu, onniyo sire ay d'iiney a geeger sundutú Puzole. ¹⁴ A geeger gette ay d'uune zemba d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa, an ay di'n dihe ay d'ize onniyo sarat ti kane. Geŋ inkiŋo saŋ ay d'ingile ki Room. ¹⁵ Kane zemba ti Room geŋ an d'illiga rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus» wo a ume sundí «Ume Moone Ado ki Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle maŋ, y'a ruute koduwo a Raa wo ii d'eele kooke. ¹⁶ Aame ay iiney Room maŋ, an i-d'ele urzi a Pool y'a lekke siidí ti asigursu soo ki boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

¹⁷ Iide onniyo ado maŋ, Pool y'a wiike deero Yawudiyagi d'ofɔŋ a geeger Room ki di yode. Aame an t'ugiye maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kune zemba kuuli, nuŋ munda ulsu a d'ofɔŋziŋ ni k'ize ye, ise a urzi k'oogoro mongidagiŋ toŋ ni k'ize ye, wo toŋ a Zeruzalem an di n' ziida dangay, an an di n' ele a bey Romen. ¹⁸ Kane Romen an di n' tundite, saŋ an dihe an oo d'eeze kono munda n'ize ulsu o di t'ide k'unto an k'uune ye. ¹⁹ Wo kane Yawudiyagi an di-tuge, inkiŋo maŋ nuŋ toŋ n'a ruute n'ede, booradó i ti dangey mozigo goole ki Romen, ankeŋ o k'ede elkiyo n'a ki kiigira d'ofɔŋzó Yawudiyagi ye. ²⁰ Geŋ kono k'inkiŋo n'a dihe n'un di'n t'ikkima, n'un di roote me. Inkiŋo maŋ ni sarkiya zinziŋ ette kono ki wede

kane don k'Izirayel an zaapu elkisadan.» ²¹ Kane don i t'ugiyen an i-di ruute, an'de: «Kaye mattup ti siido Ziide soo ton ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo ton t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'ide taaya, ise y'ay di ruute k'ulsu kee me. ²² Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga munda wede k'elkiyo k'a roota me, kono kaye ay suune a munda wede k'a seedu zakidi gen, aame tuuku ton duwo an ki dehu ye.»

²³ An d'ele onniyo ere an di t'ikkima ti Pool kan soo, wo a onniyo gette an d'iide baadan a jiiere, an di y'uuney Pool a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa. Y'an kazita inkino t'urzi mattup k'oogoro Muusa ti don ki nebiyagi. ²⁴ Don ongo an d'umbe a onami don yi ruutite, wo don son an di-tuuge k'ambu me. ²⁵ A teepiyadan gette an di-tiipe onaman i-ki t'iide kan soo ye, man Pool y'an di ruute min kino danjal, y'ede: «Unde Kamilen ti ruute derec a mongidagan t'urzi nebi Ezayi, ²⁶ t'ede:

“K'odo k'ume duwo en k'an di rootoy, k'ede:

Kune kun d'olliga kere, wo ono itadan kun ki ti suuna ye, kun di wolla kere, wo munda kun ki y' wolla ye.

²⁷ Derec, duwo en kuwwagan an a-ti niyye dankila kono a k'olliga ye, edayan an a-t'ippe kono a ki wolle ye,

wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadan an gi di'n suune ye.

An ize inkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki tukki nun Raa, n'an t'ele beeko me*.”»

²⁸ Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo koduwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette an t'elo a don Yawudiyagi ye, wo kane an di-t'olliga.»

²⁹ Aame Pool y'a ti ruute inkino man, Yawudiyagi an d'ingile an di niikutu tarkat tarkat ti tudan.

³⁰ Pool y'a likke ozzine sire a boozu wede y'a ele sonko gen me, don pay ettiyo wollisadi gen yi di'n seedu bey sire. ³¹ Yi kazita urzi Moziko

Raa, wo yi dooyiso urzi Galmeega Isa Almasi daa k'orgiso wo daa morkiye munda.

* 28:27 28.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon Romej

Enj urzi k'ono ɗon kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a kane ɗon i ziipe addan a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kanj soo tonj yi k'iide ye botto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onami genj ɗuwo an di ziipe addan an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riije kono an di suune yonj wee wee, wo sonj y'an di ruute a sulɗi ɗon beehiye a jiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine ɗuwo pay minj in t'ize oldfiko, injino in di-lidɗe ti lekkiyo ere unje a ɗaana Raa te. Wo ɗe ankenno in aane in di-kime in di-t'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye tonj manj. Ki Raa kane ɗon pay i ziipe addan a Isa genj yi'ni woliyo pay kanj soo, wede a ceere bakadi umbo. Kane genj Raa yi'ni woliyo ɗon ki diine a ɗaanadi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

² Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a ɗuwo pay t'urzi nebiyagi an ti riije ti kaaga adda mattupadi. ³⁻⁴ Rabila ette tod'te a tukk'Ulí, Galmeeginj Isa Almasi. A urzi tudde genj, yonj y'udɗo ti biza bumbu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamilenj, Raa ti toogadi y'a ti y' gize Isa yonj Ulí, aame yi ti y' bilɗe

ti diine ɗon unto genj me. ⁵ T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize ɗon zina k'Isa, kono ay kizite onami a ɗon Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego. Injino manj i di t'ele suma a yode me. ⁶ Kune tonj ti diine kane ɗon Isa Almasi yi wiike genno, kun t'ize ɗonzi.

⁷ Nunj ni raaniya a kune zemba pay ɗon Raa yi giyye baadan a geeger ki Room, kune ɗon Raa y'unni wiike kun t'ize ɗonzi. Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Pool ti zemba ɗon a geeger ki Room

⁸ Ki poone'nj, n'a roote koduwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siidiyagi pay enj ɗuwo an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'addugunj a Isa me. ⁹⁻¹⁰ Raa wede ni-naabiya ti addo pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Ulí genj, yonj yi suune ono ɗon ni rootiyo enj ɗerec me. Aame tuuku ni tonɗiyo Raa manj, daayum sundugunj ni gi di seɗɗiyo ye. Wo adda tonɗiyado gette ni tonɗiyo Raa daayum yi dehu manj, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo. ¹¹ Injino ki kotto nunj mosogo kune baadan, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munda wede Unde Kamilenj t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'addugunj a Isa. ¹² Wo sonj aame n'iiney di kune manj, in t'ooney toogo ti tudɗinj, nunj ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addugunj a Isa wo kune tonj kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addo a Isa kay.

¹³ Zemba ki nunj, ni dehu kun di suune, nunj tanj baadan n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo ɗe Raa y'o ki ti ziki aryago ye bini anki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti ɗaakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine ɗon Yawudiyagi ye adda siidiyagi ongo. ¹⁴ Nunj naabadó n'a ette ki tukki ɗon pay, ise ɗon edayanj ohine, ɗon edayanj daa k'ohine, ise

ɔŋ i duuye, ɔŋ i ki duuye ye ton maŋ. ¹⁵ Kono kamo, geŋ a kune ɔŋ i lekkiyo a geeger Room ton, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

¹⁶ Nuŋ o k'ede sukuyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addi a Isa maŋ, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane ɔŋ Yawudiyagi ye. ¹⁷ Inkiŋo maŋ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'oodibe ita mummino ɔwo Raa yi di'n isiyo ki diine a ɔaanadi me. Geŋ t'urzi zaapu k'addan a yode ɔanŋal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettiŋ iide baa. Geŋ a-t'iide a ono ɔŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi woliyo ki diine a ɔaanadi geŋ, yoŋ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldiko ɔwo

¹⁸ Wo geŋ Raa t'awwa ti kandaane yi ɔeegu kulkuwadi a tukki ɔŋ pay isiyo oldiko ere tuuku ti yode wo a ɔŋ isiyo sulɔi pay ki diine ye, ti naabadaŋ gette kane ɔerec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'adɔiya ye. ¹⁹ Ki too maŋ sulɔi ɔŋ ɔwo an aane an di suune a tukki Raa geŋ, a kane sulɔi geŋ kereŋ, kono Raa y'an ti'n gize. ²⁰ Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo Raa batum yoŋ mummino, ki ki ti y' wolle ye. Wo ɔe t'ume Raa y'ikkima duniya bini anki ton maŋ, kane sulɔi ɔŋ in ki'n woliyo ye geŋ, kane ɔwo ɔŋ eedaŋ soodo a elkiso, an aane an di'n suune t'urzi sulɔi ɔŋ y'ikkima geŋno. Inkiŋo maŋ kane ɔwo geŋ, a ɔaana Raa ono ɔŋ an di roote k'oodibe k'eedaŋ umbo. ²¹ Kane an suune adda k'addaŋ Raa yoŋ ede, wo ɔe an gi di y' tamma ye, wo an ki rootiyo ye koɔwo a yode Raa me, ki too maŋ an di t'imme miŋ yode Raa. Wo kaciŋ kane a elkisadaŋ ere daa k'urzutú gette a ti'n lidɔe,

wo t'elkisadaŋ ere umbo gette an di lekkiyo adda zimolo. ²² An elkiyo kane an d'ede suuniyo k'ono, kaciŋ an t'ize maadagi. ²³ Ki too maŋ an di t'imme gooliko Raa yode wede i k'unto ye, wo miŋ a olɔe yode an d'ikkimta lonŋayi ɔŋ i deeyiso aa wedusu i d'unto, aa embi, aa seyɔi ɔŋ zoŋɔaŋ piɔe piɔe, wo aa seyɔi ɔŋ i morkimso a siido.

²⁴ Kono k'inkiŋo Raa y'an iili kono an d'ise sulɔi pitiŋko ɔŋ tuddaŋ ti dehu geŋno, geŋ an ti lattiya tuddaŋ ti sulɔi sukuyagi ɔŋ an isiyo geŋ me. ²⁵ Kane ɔerec ki Raa an d'iili, wo a olɔe tode an di daaniya urzi lohito k'ono. An d'ottilso wo an di naabiya a sulɔi ɔŋ Raa y'ikkima, wo a yode batum wede ikkima sulɔi pay geŋ, an i-ki d'ottilso ye wo an i-ki naabiya ye, ki too maŋ ɔwo an di y' t'imme ki daayum! Eyye.

²⁶ Kono kamo Raa y'an iili kono an di naapu, an d'isiyo sulɔi sukuyagi. Kane erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu an d'iili, wo an di moonite ti tuddaŋ, geŋ munda wede Raa yi ki dehu ye. ²⁷ Kane kuuli ton inkiŋo kay, ki moone t'erayi aa Raa yi dehu an d'iili, wo tuddaŋ t'an d'an t'umbe berber ki moonite ti tuddaŋ, an d'isiyo sulɔi sukuyagi. Inkiŋo a sooruzan ere olɔo gette, an d'ooniyo dangay ere ɔerec a naabadaŋ.

²⁸ Wo kane ɔwo an di-tuuge an di suune Raa me, geŋ Raa y'an iili adda k'elkisadaŋ ere olɔo gettiyo, inkiŋo an d'isiyo sulɔi ɔŋ k'isiyo ye. ²⁹ Kane addaŋ i-t'ũune t'ita sulɔi pay ɔŋ ki diine ye. An d'isiyo ulsu mirsi, an d'okkiso a sulɔi pay, kane bundidi, addaŋ an zaapu baadaŋ a sulɔi ɔwo, an t'owwo ɔwo mirsi, an di dehu ono k'ulpi, an daggiya ɔwo ti metiŋko, an d'isiyo sulɔi ɔŋ ulpi k'a ki wolle ye, wo an di rootiyo ono butte a tukki ɔwo. ³⁰ An ɔekkiyo ɔwo, kane adu ki Raa, an kaldita ɔwo, an di koliyo tuddaŋ, an tamma tuddaŋ t'ono

* 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

bizan, elkisadaŋ tin ki dehutu k'urzi k'isiyo k'oldfiko ere aware aware, wo k'ollige k'ono maawaŋ an di-toogiyo. ³¹ Kane geŋ an t'isiyo aa d'onaŋ elkisadaŋ umbo, an a-ki ti sooru ye a onamaŋ d'onaŋ an rootiyo me, geyyiso tudde an k'ede ye, wo an ki woliyo sommagi d'uwu ye. ³² Ki kotto kane an'ni suune ono d'onaŋ d'erec ki Raa yi ruute, y'ede kane d'onaŋ isiyo suldi d'onaŋ ulpi inkiŋo geŋ, an iide k'unto. Toŋ maŋ kane suldi geŋ an ki'n ooliyo ye, wo tin geŋno toŋ kane an an tettiso bey a d'onaŋ isiyo suldi inkiŋo geŋ me.

2

Booro ki Raa

¹ Inkiŋo kee k'ise wede tuuku toŋ, ki dekkiyo booro a tukki d'onaŋ oŋgo maŋ, a daana Raa ono d'onaŋ k'a rootey k'oofibe k'eeda umbo, kono aame ki dekkiyo booro a tukki d'onaŋ oŋgo wo kee toŋ k'isiyo aa ki kane kay maŋ, geŋ kee batum booro ti ki ziida. ² Wo kine in suune Raa geŋ, yoŋ yi dekkiyo booro a urzi wede d'erec a tukki kane d'onaŋ isiyo suldi d'onaŋ ulpi inkiŋo geŋ me. ³ Kee wede ki dekkiyo booro a tukki kane d'onaŋ isiyo suldi d'onaŋ ulpi inkiŋo, wo kee batum k'isiyo aa ki kane kay maŋ, k'elkiyo miŋ ti booro Raa k'a t'alda ko? ⁴ Raa geŋ yoŋ beehiye baadaŋ, yoŋ i-d'ede ombiŋe wo wasigale, kunuŋ kane suldi geŋ ki ti'n isiyo ki bita ko? Ki too maŋ beehiyo Raa gette, tod' t'a-di d'ette k'urzi wede k'a-kime lekkiyada. ⁵ Wo kee ki'n ize adda zakidi, ki ki dehu k'a ki-kime lekkiyada ye geŋ, kee k'okumso kulkuwo Raa baadaŋ a eeda, k'onniyo ere kulkuwadi ti deega geŋ me. Onniyo gette Raa y'a deka booro ere d'erec ki diine a tukki d'uwu pay*. ⁶ A wede tuuku toŋ a onniyo gette Raa yi di t'eley munda wede d'erec a naabadi naabadi†. ⁷ A kane d'onaŋ i dehu

urzi k'isiyo beehiyo kono an t'onaŋ gooliko ti Raa, suma, wo lekkiyo ere ki ki t'inda ye gette, a kane geŋno Raa y'an t'ela lekkiyo ere ki daayum. ⁸ Wo de a d'onaŋ i ti toogiyo a d'erec ki Raa, an k'ollige onami ye wo an d'isiyo suldi d'onaŋ ki diine ye geŋ, a tukki kane geŋno Raa y'a kulkuwa baadaŋ wo booradi t'a deega me. ⁹ Kane d'onaŋ pay isiyo ulsu geŋ an t'onaŋ dabar t'ulbe k'oofiyu baadaŋ. Booro gette ti seeda kane Yawudiyagi d'onaŋ illiga ki poone, wo kane d'onaŋ Yawudiyagi ye pay. ¹⁰ Wo de a wede tuuku isiyo beehiyo geŋ, y'a t'onaŋ gooliko ti Raa, suma wo toose, suldi geŋ y'an t'ela a kane Yawudiyagi d'onaŋ illiga ki poone, wo a kane d'onaŋ Yawudiyagi ye pay, ¹¹ kono Raa d'uwu yi'ni woliyo pay miŋ kaŋ soo.

¹² Kane d'onaŋ pay ize oldfiko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geŋ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeda ye. Wo kane d'onaŋ pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldfiko geŋ, Raa y'a deka booro eedaŋ t'urzi k'oogoro gette. ¹³ D'erec, d'uwu Raa yi'ni woliyo ki diine a daanadi, kane d'onaŋ ollige oogoro Muusa geŋno ye. Wo de yoŋ yi woliyo ki diine a daanadi, kane d'onaŋ a seedu oogoro wo a ti sooru eego. ¹⁴ Kane d'onaŋ Yawudiyagi ye geŋ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'edaŋ geŋ miŋ an d'isiyo munda wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addaŋ, wo kaciŋ an ki ti suune ye. ¹⁵ An isiyo inkiŋo geŋ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riŋe a biza k'ulbaŋ. Geŋ elkisadaŋ ere an di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette, t'an kaza inkiŋo, wo soŋ elkisadaŋ t'an di'n noogiyo a munda wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munda wede ulsu an dehu an d'ise me. ¹⁶ Geŋ inkiŋo suldi pay geŋ itadaŋ a t'adfa kereŋ a onniyo booro Raa

* 2:5 2.5 Kun wollo adda mattup ki Sopeni 2.2-3. wo Piroberb 24.12.

† 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13

ere yi dekka t'urzi k'Isa Almasi a suldi don ombide a urzi lekkiyo duwo gette. Gen i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

¹⁷ Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu addugun a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddugun kun d'eesiyo Raa kun yi suune. ¹⁸ Kune kun suune munda wede Raa yi dehu duwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro gen kun aane kun di beere munda wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye. ¹⁹ Kun elkiyo'ŋ kune don i dokkiyo don konzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki don i lekkiyo adda zimolo. ²⁰ Kun elkiyo'ŋ kune don dooyiso ki don i ki suune munda ye, wo son kun elkiyo kune don dooyiso k'inŋi. Kun elkiyo inŋino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldi pay wo a derec ki Raa pay. ²¹ Kun ollo, kune kun di dooyiso don ongon, wo de ki moo me tuddugun batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a duwo oogire ulu, wo de ki moo me kun d'oogire me? ²² A duwo kun di kazita moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, wo de ki moo me kune kun di moonite me? Longayi kun azzuru, wo de ki moo me suldi don adda boozan kun t'oogire me? ²³ Kun koliyo tuddugun, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopide a oogoro gette, inŋino kun ti lattiya suma Raa. ²⁴ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyagun ere oldo gette, don Yawudiyagi ye an di kalda suma RaaS.»

²⁵ Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego man, waldu ponde gette a kune beehiye, wo de kune don i wilda ponde ton, a oogoro Muusa kun a ti doopide man, eggun aa don i ki wilda ponde ye. ²⁶ Wo de aame wede yon daa

waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego man, gen ki kotto Raa y'a yi wolla a daanadi aakede wede i wilda ponde. ²⁷ Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa man, yon y'a dekka booro eggun kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopide. ²⁸ Yawudusu toc min wee wee? Kunun yode wede duwo an yi woliyo y'isiyo suldi don Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunun wede i wilda ponde a urzi tudde ko? Aha! ²⁹ Wo de Yawudusu wede toc min, yon adda k'addi, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riije ye. Wedusu gen y'ooniyo tamma ti Raa, ti duwo ye.

3

Raa yon daayum ki diine

¹ Inŋino man Yawudusu min yi jire duwo tan me? Waldu ponde tin daakatú moo me? ² Beehiykanan tod'te baadan t'urzi tuuku ton man. Ki poone'ŋ Raa y'an ele onami a bey kane Yawudiyagi. ³ Ki kotto Yawudiyagi ongon ono Raa an gi di'n ziida zakidi ye. Wo an ize inŋino man, gen Raa onami y'a ki'n seeda zakidi ye ko? ⁴ Aha, inŋino ye! Kine in suune Raa gen yi rootiyo ono don derec, wo duwo pay gen don lohito k'ono. Derec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kee Raa aame ki rootiyo man, i dehu duwo an gi di suune kee ki diine, wo aame duwo an dekkiyo booro eeda ton, kee booro ti ki seedu ye*.»

⁵ Don ongon an rootiyo, an'de: «Munda wede in isiyo ki diine ye gen, a-noogiyo duwo an di suuniyo Raa yon ki diine.» Wo de gen derec man, kine in t'ese moo me? In

‡ 2:22 2.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25. § 2:24 2.24 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5. * 3:4 3.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6.

di roote miŋ, Raa yonj ki diine ye ko, aame kulkuwadi ti deegu a tukki kine geŋ me? Ni rootiyo injkino aa doŋ tudde ge rootiyo. ⁶ Aha, injkino ye! Derec, Raa yonj ki diine, wo aame yonj ki diine ye maŋ, de geŋ mummino Raa y'a deŋka booro a tukki duwo pay me?

⁷ Doŋ onjo soŋ an rootiyo, an'de: «De aame t'urzi lohito k'onamó geŋ, duwo an di woliyo kereŋ a jiiire derec ki Raa wo i-d'eliyo tamma baadaŋ, de ki moo me booro ti di'n seedu kono n'ize oldiko me?»
⁸ Wo injkino maŋ, ki moo me in ki rootiyo ye, «In iso ulsuko kono beehiyko t'aasa baadaŋ» me? Doŋ onjoŋ an di rootiyo ono ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo injkino nuuno batum. Kane doŋ geŋ, derec booro Raa t'anni seeda.

Wede ki diine umbo

⁹ Wo de kine Yawudiyagi miŋ, in jiiire kane doŋ onjoŋ ko? Aha, in ki'n jiiire ye! Nuŋ n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye pay kaŋ soo an i dokkiyo oldiko.

¹⁰ Ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wenda ki diine a daana Raa umbo, ise soo toŋ maŋ.

¹¹ Wenda a suune derec ki Raa umbo, ise wenda soo toŋ umbo a dehe Raa me.

¹² Kane pay an t'udde t'urzi wede derec ki Raa, pay kaŋ soo an d'isiyo ulsu mirsi,

wenda aase munda wede beehiye umbo, ise soo toŋ maŋ†.

¹³ Bizaŋ ôoniyo ti suldi doŋ ulpi aakede suldi doŋ adda muuzo ohine,

ti ilzaŋ an di daggiya duwo ti metiŋko.

T'adda bizaŋ i d'adfiya ono doŋ ulpi aakede naawa makike‡.

¹⁴ Ti bohanaŋ i d'adfiya ono doŋ ki duudiyi ti dekkiso kadigi§.

¹⁵ Zoŋdaŋ soodo k'ettiyo ki tôwwo duwo.

¹⁶ K'ume tuuku an'tiyo geŋ miŋ, an di lattiya lekkiyo duwo wo an di'n eliyo adda lekkiyo ere ooŋe.

¹⁷ Wo urzi toose an ki y' suune ye*.

¹⁸ A lekkiyadaŋ gette a Raa an i-k'orgiso ye†.»

¹⁹ Wo ankeŋ kine in suune, suldi doŋ pay oogoro Raa ti rootiyo geŋ, ti rootiyo a kane doŋ pay ti'ni dokkiyo geŋŋo, injkino wede tuuku toŋ yi ki t'ihina bizi ye, wo doŋ duniya pay an di suune kereŋ kane doŋ k'oldiko a daana Raa me. ²⁰ Geŋ kono k'injino wenda soo toŋ umbo, Raa y'a y'ise ki diine a daanadi t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette tod' t'eliyo urzi daŋŋal duwo an di suuniyo oldiko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo duwo

²¹ Wo ankeŋŋo kine duwo pay Raa y'in di'n isiyo ki diine a daanadi, t'urzi doolo daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y' gize kereŋ adda mattup k'oogoro Muusa ti ono doŋ ki nebiyagi an riije ti kaaga. ²² Raa yi di'n isiyo duwo ki diine a daanadi t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. Urzi geŋ, yonj yi y'ihina a kane doŋ pay i ziipe addaŋ a Almasi, kono ise Yawudusu, Yawudusu ye toŋ, ahuntu tudde umbo. ²³ Duwo pay miŋ an t'ize oldiko, injkino an di lidde ti Raa wo ti goolikadi te. ²⁴ Wo Raa ti beekadi gette, duwo y'an ize doŋ ki diine a daanadi ki waawiye, t'urzi k'Isa Almasi yonj y'an udde t'adda k'oldiko. ²⁵⁻²⁶ Yonj geŋ Raa y'elo sedeke, y'a inda puuzadi t'a ibi ki booyiso k'oldiko ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode. Raa y'ize injkino, kono yi dehu y'a kize daayum yonj ki diine. Yonj ki diine ti kaaga to, duwo an ize oldiko toŋ, y'a imbiŋa yi-ki ti'n ele daŋgay ye. Wo ankeŋŋo yonj daayum ki diine, yi dehu y'a kize

† 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § 3:14 3.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † 3:18 3.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

yonj ki diine, wo y'an ise ki diine a dfaanadí kane dɔŋ i ziipe addaŋ a Isa me.

²⁷ Injino maŋ munda ede sey ko, wede kine in di kili tudɔŋ me? Aha, umbo baa. De ki moo me? In ki kili tudɔŋ injino ye kono Raa y'in ti'n ize dɔŋ ki diine a dfaanadí t'urzi zaapu k'addiŋ a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. ²⁸ Eyye, kine in suune, kane dɔwo Raa y'an di'n isiyo dɔŋ ki diine a dfaanadí t'urzi zaapu k'addaŋ a Isa, t'urzi daaniya k'oogoro ye. ²⁹ Raa geŋ, yonj Raa ki Yawudiyagi daŋŋal ko? Kunuŋ dɔŋ Yawudiyagi ye pây toŋ Raazaŋ ko? Eyye, dɔŋ Yawudiyagi ye toŋ Raazaŋ pây, ³⁰ kono Raa miŋ yonj soo daŋŋal. Y'an isa kane Yawudiyagi ki diine a dfaanadí t'urzi zaapu k'addaŋ a yode, wo kane dɔŋ Yawudiyagi ye toŋ injino t'urzi zaapu k'addaŋ a yode kay. ³¹ Injino maŋ, aame kine in zaapu addiŋ a Isa geŋ, i-kaza oogoro in ti tôwwo ko? Aha, injino ye. Ki too maŋ t'urzi zaapu k'addiŋ a yode geŋ, oogoro itatú i-t'adɔfiya kereŋ.

4

Ibirayim meeki dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Raa

¹ Wo ankeŋ kine in di roote moo me a tukki mugiyiŋ Ibirayim me? Yonj wede tudde geŋ yi d'uune moo me? ² Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yonj ki diine a dfaanadí kono y'ize naabo ere beehiye maŋ, geŋ i-d'ede urzi y'a kili tudɔŋ. Wo de a dfaana Raa injino ye. ³ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, injino Raa y'a yi wulle yonj ki diine a dfaanadí me*.» ⁴ Kine in suune aame wede yi niibe maŋ, y'a t'oone raŋŋadí. Wo raŋŋadí gette dɔwo an gi di wolle aa an i ize beeko ye, wo an di wolle aa munda wede i dehu an i di y' t'ele. ⁵ Wo de

aame wede yi ki niibe ye, wo yi ziipe addi a Raa wede dɔŋ k'oldiko y'anni wolleyo kane ki diine a dfaanadí me maŋ, yonj geŋ Raa yi wolleyo wede ki diine a dfaanadí t'urzi zaapu k'addi a yode geŋ me. ⁶ Geŋ injino ti kaaga toŋ Dawut y'a ûure a urzi k'unŋsuwo ki wede Raa yi y' wulle yonj ki diine a dfaanadí, daa ki naabadí ere y'ize, y'ede:

⁷ «Unŋsuwo a kane dɔŋ Raa y'an t'ize tambobino a doopidadaŋ ere a urzi k'oogoro,

wo y'an di buuye oldikadaŋ.

⁸ Unŋsuwo a wede oldikadí Galmeega Raa yi ki ti kaza ye baa†.»

⁹ Unŋsuwo gette Raa yi t'elo a kane dɔŋ i walɔu ponde daŋŋal kunuŋ, a kane dɔŋ i ki walɔu ponde ye pay ko? Kine in rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, injino maŋ Raa y'a yi wulle yonj ki diine a dfaanadí me.» ¹⁰ Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yonj ki diine a dfaanadí geŋ, yi wilda ponde kunuŋ daa walɔu ko? Aha! Ponde yi ki wilda ye, saŋ y'a wilda kollo. ¹¹ Ki poone Ibirayim y'a walɔu ponde botto geŋ miŋ, Raa y'a yi wulle yonj ki diine a dfaanadí, kono yi ziipe addi a yode. Saŋ maŋ Raa yi di ruute y'a wilda ponde, walɔu ponde gette munda wede i-kaza Raa yi y' wulle yonj wede ki diine a dfaanadí t'urzi zaapu k'addi a yode. T'urzi geŋ Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i ziipe addaŋ a Raa, ise dɔŋ i ki walɔu ponde ye toŋ maŋ, kane geŋ Raa y'an di'n wulle dɔŋ ki diine a dfaanadí me‡. ¹² Ibirayim y'a t'ize meeki dɔŋ pay i walɔu ponde, geŋ ni rootiyo ti kane dɔŋ i wilda ponde, wo soŋ an ambu zina ki meegiŋ Ibirayim yonj yi ziipe addi a Raa ki poone y'a walɔu ponde geŋ me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

* **4:3** 4.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. † **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ **4:11** 4.11 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § **4:13** 4.13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

13 Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda k'inniziſ. Wo yi ruute inĵino a Ibirayim kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute inĵino kono yi y' wulle yoŋ wede ki diine a daanadí t'urzi zaapu k'addi a yode. 14 Aame suldi doŋ Raa yi ruute y'an t'ela geŋ, kane ki doŋ i daaniya urzi k'oogoro Raa daŋŋal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa geŋ ki bita, wo ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋŋo toŋ derec i ki lekka ye. 15 Derec, urzi k'oogoro geŋ i-deegu kulkuwo Raa a tukki duwo, wo aame oogoro umbo maŋ, doopide a urzi k'oogoro toŋ umbo kay.

16 Geŋ kono k'inĵino t'urzi zaapu k'adde a yode in t'oona suldi doŋ Raa yi ruute y'in t'ela, kono yi dehu in di suune kereŋ y'in eliyo ti beekadi. Inĵino maŋ ono doŋ Raa yi ruute y'aasa geŋ, derec i lekkiyo a kane pay ita k'inŋi k'Ibirayim. Ono eŋ derec i lekkiyo a doŋ i daaniya oogoro Muusa daŋŋal ye, wo a doŋ pay i ziipe addaŋ a Raa aakede Ibirayim, yoŋ meeki kine pay. 17 Derec, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Kee n'a ki ti k'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ*.» Ibirayim geŋ yoŋ meegiŋ a daana Raa, kono yi ziipe addi a yode wede doŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo, wo munda wede umbo toŋ yi rootiyo i-t'isiyo. 18 Ibirayim munda wede yi zaapu elkisadi geŋ yi ki y' ooniyo ye toŋ, yi zaapu elkisadi eego. Y'a ziipe addi a Raa, inĵino maŋ Raa y'a y'ize mugiye k'ita duwo adda siidiyagi baadaŋ, geŋ a-t'iide a ono doŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Geŋ ita k'innizá toŋ aasa baadaŋ inĵino†.» 19 Aame Raa yi ruute inĵino geŋ, Ibirayim ozzinagi ette suma meeda. Yoŋ yi suune tuddi t'urme yi t'aahe k'unto, wo

eddi Sara toŋ ti k'aane ti ki t'ehe ye, wo toŋ maŋ yi k'ormiyo ye, yi seedu zakidi a urzi zaapu k'addi a Raa me‡. 20 Ibirayim i-k'ede niiku adda k'addi ye, kono yi suune munda wede Raa yi ruute yi-t'ela geŋ yi y' t'oona. Inĵino maŋ t'urzi zaapu k'addi a Raa geŋ yi d'uune toogo wo y'a imme Raazi. 21 Derec yoŋ y'iyye t'addi pay, Raa i-d'ede toogo yi-t'isa munda wede yi ruute yi-d'isa me. 22 Kono kamo t'urzi geŋ Ibirayim Raa y'a yi wulle yoŋ wede ki diine a daanadí me. 23 Wo de ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim Raa y'a yi wulle wede ki diine a daanadí» geŋ, an riine a tukki yode daŋŋal ye, 24 wo a tukki kine pay, kine toŋ Raa y'in di'n wolla doŋ ki diine a daanadí, kono in ziipe addiŋ a yode wede a bilde Galmeegiŋ Isa ti diine doŋ unto. 25 Yo Isa, Raa y'an di y'ele a bey duwo, an di y'iide kono k'oldikadiŋ, wo y'a ti y' bilde kono y'in di'n ise doŋ ki diine a daanadí.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

1 Geŋ inĵino, t'urzi zaapu k'addiŋ a Isa geŋ, kine Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadí. Wo ankeŋŋo kine ti Raa in lekkiyo ti toose t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi. 2 T'urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yoŋ y'in d'ihina urzi in di lekkiyo zakidi adda beeko Raa, wo kine ulbiŋ in d'ise unse kono in zaapu elkisadiŋ in t'oona gooliko ti Raa. 3 Wo beehiye a jiiere'ŋ, kine in iido dabar toŋ maŋ ulbiŋ in iso unse, kono in suune in dabirsa maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi t'ombiŋe. 4 Kine in seedu zakidi t'ombiŋe maŋ, geŋ in t'isa doŋ a seedu zakidi a naabo Raa, aame in iido suldi doŋ ooŋe toŋ maŋ. Kine in seedu zakidi a naabo Raa maŋ, geŋ in t'isa doŋ i zaapu elkisadaŋ a Raa. 5 Aame in zaapu

* 4:17 4.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † 4:18 4.18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5. ‡ 4:19 4.19 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

elkisadiŋ a Raa maŋ, zaapu k'elkiso gette t'in ki ti'n t'ela sukiyagi ye, kono Raa geyyisadi y'in ti tiipe adda k'addiŋ t'urzi k'Unde Kamileŋ ere y'in ele.

⁶ Derec, ti kaaga kine in k'ede toogo ye in t'adde t'adda k'oldiko me. Wo onniyo ere Raa y'ele gette iide kotto maŋ, Almasi Raa yi biire y'a iido, y'a inda kono doŋ k'oldiko. ⁷ Geŋ ooŋe a wede y'a oyye y'a t'inda a olde wede ki diine me. Koo wede y'a oyye y'a t'inda a olde ki wede isiyo beehiye. ⁸ Wo tiŋ geŋŋo toŋ, Raa geŋ y'in t'iidiba ita yoŋ y'inni giyye, y'a igibo Almasi y'a inda kono kine aame kine in lekkiyo botto adda k'oldiko geŋ me. ⁹ Derec, aŋkeŋŋo t'urzi puuzo k'Isa, Raa y'in di'n ize doŋ ki diine a daanadi, geŋ iŋkino kay in suune yoŋ y'in di'n utta ti booro Raa te. ¹⁰ Derec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo de Raa y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'unto k'Ulí. Wo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode geŋ, geŋ iŋkino kay in suune Raa y'in di'n utta t'urzi k'Ulí kono yoŋ yi bilde ti diine doŋ unto me. ¹¹ Wo beehiye a jiiire'ŋ, kine ulbiŋ in d'ise unse ti Raa t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi, yode wede aŋkeŋŋo y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

¹² T'urzi wedusu soo sundi Adum oldiko ti t'iido adda duniya, wo t'urzi k'oldiko gette unto ti-t'iido duniya. Inkino maŋ unto t'a ziida duwo pay, kono duwo pay miŋ an t'ize oldiko*. ¹³ Ki poone Raa yi di t'ela oogiradi a Muusa geŋ, oldiko tod'te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo geŋ, duwo oldikadaŋ Raa yi ki ti kaza ye. ¹⁴ Wo de toŋ maŋ, iise ti Adum bini Muusa geŋ unto i-d'ede toogo too ekki duwo me. Unto gette t'a ziida kane doŋ ize oldiko ti doolo ti ere ki Adum, yoŋ y'ize a munda wede Raa yi ruute k'isa ye toŋ maŋ.

Adum geŋ yoŋ undiso ki wede a etto. ¹⁵ Wo de oldiko ere Adum y'ize ti munda wede Raa y'in elo ti beekadi geŋ, a ki t'iide soo ye. Derec, t'urzi k'oldiko wede soo daŋŋal doŋ baadaŋ an t'inda. Geŋ iŋkino kay in suune, beeko ere Raa y'elo t'urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y'a ti tiipe ekki doŋ baadaŋ daa dooziyo. ¹⁶ Wo soŋ munda wede Raa y'eliyo wo ti oldiko ki wede soo y'ize gette, a ki t'ette soo ye. T'urzi k'oldiko ki wede soo y'ize gette, duwo pay booro Raa t'anni ziida. Wo ise a oldiko ere baadaŋ duwo an ize gettiyo toŋ, munda wede Raa y'eliyo ti beekadi geŋ, y'an ize doŋ ki diine a daanadi me. ¹⁷ Derec, t'urzi wede soo, t'urzi k'oldiko yode soo daŋŋal, unto i-d'ede toogo ekki duwo pay. Geŋ iŋkino in suune, t'urzi wede soo Isa Almasi, kane doŋ ooniyo beeko Raa ere y'eliyo daa dooziyo wo yi di'n isiyo doŋ ki diine a daanadi geŋ, an di lekkey an d'oomey moziko ti yode kaŋ soo.

¹⁸ Geŋ iŋkino ki dangu, t'urzi k'oldiko wede soo, Adum, booro Raa t'a ziida duwo pay. Geŋ iŋkino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise duwo pay ki diine a daanadi, wo t'urzi geŋ an t'oone lekkiyo ere ki daayum. ¹⁹ Geŋ kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipida ono Raa, duwo baadaŋ an t'iire adda k'oldiko. Geŋ iŋkino kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, duwo baadaŋ Raa y'an di'n ize doŋ ki diine a daanadi.

²⁰ Raa y'a elo oogoro, wo oldiko t'a t'ize baadaŋ, wo de aame oldiko ti t'ize baadaŋ maŋ, beeko Raa t'a t'ize baadaŋ a jiiire sey. ²¹ Ti kaaga oldiko i-d'ede toogo ekki kine duwo t'in di'n t'owwo. Inkino kay aŋkeŋŋo beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine duwo ki diine a daanadi, iŋkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeegiŋ Isa

* 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kaŋ soo t'Almasi

¹ Anken kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'oldiko kono beeko Raa t'a t'ise baadan ko? ² Aha, inkinno ye! Kine a daana k'oldiko tuddin aa unto, de mummino in di lekke adda k'oldiko sey me? ³ Kune un dunde ko? Kine don pay an in ti zuyye batem gen, in aa ti gitte kaŋ soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem gen, kine in aa ti gitte kaŋ soo ti yode a untadi. ⁴ Inkinno maŋ t'urzi suyyiso batem gen, aakede kine an in ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi a untadi*. Gen aakede Almasi yi bilde ti diine don unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meegin Raa gen, inkinno kine ton in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.

⁵ Aame kine in aa ti gitte bin ti yode kaŋ soo a urzi k'untadi maŋ, gen derec a baldiyadi ton, kine kettiyo kaŋ soo ti yode. ⁶ Ono en kun ollo koduwo, aame Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ ton-tilko gen, lekkiyadin ere ti poone adda k'oldiko gette an ti-tiike ti yode Almasi, inkinno maŋ tuddin ere k'oldiko gette Raa y'a ti jire toogatu a t'ize umbo, gen kine bulagi k'oldiko ye baa. ⁷ Derec, wede y'inda gen yi t'udde t'adda k'oldiko me. ⁸ Wo de aame kine in t'inda ti Almasi kaŋ soo maŋ, gen in ambo in di lekkey zeere kay ti yode me. ⁹ Kine in suune'n, Almasi t'ume yi bilde ti diine don unto gen ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me. ¹⁰ Almasi untadi ere y'inda kaŋ soo gettin mok baa a t'iide, wo untadi gette t'oldiko t'a ti'n diikida. Ankenno yon zeere, yi lekkiyo ki Raa. ¹¹ Gen inkinno kay kun ti wollo tuddugun aa unto a daana k'oldiko me, wo a daana Raa tuddugun kun

ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

¹² Inkinno maŋ kun i oola urzi a oldiko ti t'oono toogo a tuddugun ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldi don ulpi tuddugun ti dehu genno ye. ¹³ Kun oola mokugun tuuku ton y'isa naabo ere k'oldiko ye, aa arku k'isiyo munda wede ki diine ye. Wo gen kun i elo tuddugun a Raa aakede don i bilde ti diine don unto anken an lekkiyo zeere, wo kun elo mokugun tuuku ton ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munda wede ki diine. ¹⁴ Gen oldiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine bulagi k'aaye?

¹⁵ Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa maŋ, gen i-kaza in d'ise oldiko baa ko? Aha, inkinno ye! ¹⁶ Kune kun suune, aame kun ele tuddugun a wede kun i di naabe maŋ, kun d'olliga onami, kun t'ise bulagi ki wede kun ollige onami genno. Aame oldiko i-ede toogo ekki kune maŋ, kune bulagutu wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune maŋ, kune bulagutu wo Raa y'un di'n isa don ki diine a daanadi. ¹⁷ Wo in rooto koduwo a Raa, kono ti kaaga kune bulagi k'oldiko, wo de ankenno dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umbe t'addugun pay wo kun sooru eego. ¹⁸ Kune Raa y'un ti'n udde t'adda k'oldiko me, wo kun t'ize bulagi kono kun d'ise munda wede ki diine aa yi dehu. ¹⁹ Onamo ni rootiyo en a suuniyo ere ki don tudde, kono suldi itadan kun ki ti suuniyo koduwo ye. Gen ti kaaga kun ti t'ele tuddugun pay adda buliko k'isiyo suldi pitinjo, ti doopide ere kun a ti doopide a urzi k'oogoro un ti'n ledfiyo ti daana Raa. Wo ankenno kun ti-t'iso tuddugun bulowo k'isiyo naabo

* **6:4** 6.4 Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

ere ki diine kono y'un di'n isa don ooyiso kese a yode.

²⁰ Ti kaaga aame kune bulagi k'oldiko gen, kune'n seegun ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Aame kun izite suldi don ankenno un t'ize sukiyagi gen, kun d'uune moo me? Ki kotto kane suldi gen, a duwo an di'n t'etta k'ume k'unto. ²² Wo de ankenno Raa y'un ti'n udde t'adda k'oldiko me, kun t'ize bulagi yode, kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yon yi dehu, inkino y'un di'n uuye kese a yode, gen a duwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. ²³ Derec, oldiko gette ranntatu unto, wo de munda wede Raa y'eliyo ki waawiye gen lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n gitte kan soo ti Galmeegin Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

¹ Zamba ki nun, ki kotto ono don ni roota en, kune kun'ni suune adda k'addugun, kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro gette i-d'ede toogo ekki wedusu'n aame yon zeere danjal. ² Inkino man erewo ti ziida kule gen, tod'te ketiyo a kulatu t'urzi k'oogoro aame yi lekkiyo zeere gen me. Wo de aame kulatu y'inda man, oogoro seedu gette ti ki ti seeda ye baa, tod'te ettú toore. ³ Wo aame kulatu yon zeere yi k'inda ye wo ti y'iili, ti ziida kule doolo man, gen an di waaka ere ti moone ti kule bakatu. Wo de aame kulatu y'inda man, tod'te ettú toore, t'aane t'a seeda kule doolo, oogoro ti ki ti seeda ye, gen an gi di wolla ere i moone ti kule bakatu ye. ⁴ Gen inkino kay zamba ki nun, kune eggun aa unto a daana k'oogoro me, kono t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki sedefe gette, aa kun t'inda kan soo ti yode. Inkino man kine in t'ize don k'Almasi wede i-bilde ti diine don unto, kono naabadij t'aase ti daakatú a Raa me. ⁵ Derec, ti kaaga

kine in likke lekkiyo ere aa tudde ti dehu, aame gen suldi don in d'eliyo liikiwe ki naapu an d'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tudde, inkino in d'ettiyo unto. ⁶ Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziida aakede don dangay, wo ankenno kine a daanatu aa don unto kono Raa y'in ti'n udde ti toogatu me. Inkino man in naabo a Raa t'urzi wede aware Unde Kamilen t'inni dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede mazzini k'oogoro Muusa genno ye baa.

Oogoro ti oldiko

⁷ Inkino man kine in t'eese moo me, oogoro gette tod'te oldiko ko? Aha, inkino ye! Wo de ni zuune oldiko t'urzi k'oogoro. Anki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a munda wedusu ulu*» ye man, nun zaapu k'adde a munda wede gette ni ki ti suune ye. ⁸ Wo t'urzi k'oogoro gen oldiko ti d'uune urzi ti nun, inkino ni zaapu addo a suldi duwo don tuuku ton man. Derec, daa k'oogoro man, oldiko gette ettú aa munda unto. ⁹ Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune ye gen, ni lekkiyo aa addo i dehu, wo de aame oogoro ni ti zuune man, oldiko t'a jiiire eedo, ¹⁰ wo nun aa n'inda: Oogoro ere Raa y'elo kono duwo t'an d'an t'ette k'ume lekkiyo gen, a nun o-t'ize urzi k'unto. ¹¹ Inkino t'urzi k'oogoro gen, oldiko ti d'uune urzi t'a ti n' mibilde, wo t'urzi tode gette o d'iide unto.

¹² Gen inkino oogoro Raa gette tode batum kamilen, wo urziyagutu ton kane kamilen, ki diine wo beehiye. ¹³ Inkino man munda wede beehiye gen, a nun o-t'ise urzi k'untado ko? Aha, inkino ye! I n'iide'n oldiko. Gen t'urzi k'oogoro ere beehiye gette, oldiko ti d'uune urzi ki towwadó. Inkino man in suuno oldiko tod'tin ki kotto oldiko, wo t'urzi k'oogoro gen oldiko itatu a t'udde kerej, tod'tin oldo a jiiire pay.

* 7:7 7.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

Oldiko ti jiiere ekki duwo

¹⁴ Ki kotto kine in suune oogoro gette t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo de nuŋ wede tudde eŋ, n'a t'ize bule k'oldiko. ¹⁵ Geŋ munda wede n'isiyo, ni ki y' suuniyo ye. Injino munda wede ni dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo de ni-t'isiyo munda wede n'azzuru. ¹⁶ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ i-kaza oogoro gette ni ti suune adda k'addó tod'te beehiye. ¹⁷ Geŋ isiyo injino nuuno ye, isiyo'ŋ oldiko ere i lekkiyo adda k'addó. ¹⁸ Derec, ni suune munda wede beehiye geŋ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuŋ wede tudde eŋ me. Ki kotto nuŋ o d'ede mosogo k'isiyo munda wede beehiye, wo toogadó umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye. ¹⁹ Injino maŋ munda wede beehiye ni dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-t'isiyo munda wede ulsu ni ki dehu ye. ²⁰ Wo aame munda wede ni ki y' dehu ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ isiyo nuuno ye, isiyo oldiko ere i lekkiyo adda k'addó.

²¹ Injino maŋ, nuŋ ni dehu n'aase munda wede beehiye, wo de adda k'addó ni d'owwiyo munda i ni dokkiyo ede, ni d'isiyo miŋ munda wede ulsu danŋal. ²² Ki kotto nuŋ batum adda k'addó geŋ, ulbó o isiyo unse'ŋ ki daaniya k'oogoro Raa, ²³ wo de ni d'owwiyo adda tuddó munda i ni dokkiyo ede, yi deyyiso ti oogoro Raa ere nuŋ n'iyye elkisadó pay eego. Munda wede i ni dokkiyo adda k'addó geŋ, yi-ti n' gitte miŋ k'isiyo k'oldiko. ²⁴ Wayya nuŋ eŋ, sommagi o di-t'iide! Wee wee a n'adfa ti tuddó ere o d'etta unto ette? ²⁵ Geŋ in rooto koduwo a Raa t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi!

Injino maŋ t'elkisadó pay nuŋ n'a iyye n'a t'ize bule k'oogoro Raa, wo a urzi tudde ni t'ize bule ki munda wede i ni dokkiyo adda k'addó k'isiyo k'oldiko geŋŋo.

8

Lekkiyo ti toogo ere k'Unde

Kamileŋ

¹ Injino maŋ ankeŋŋo eŋ, doŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, booro Raa ti ki'n seeda ye baa. ² Derec, wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi maŋ, munda wede i yi dokkiyo geŋ, Unde Kamileŋ ere ti d'eliyo lekkiyo. Tode gette t'a y'udde ti munda wede i yi dokkiyo k'isiyo k'oldiko wo ti unto. ³ Munda wede oogoro Muusa ti k'iine ti ki y'ize ye kono kine doŋ tudde in k'ede toogo in ki d'ozire a urzi geŋŋo ye geŋ, Raa y'a y'ize. Injino maŋ y'a igibo Ulí y'a iido ti tudde ere aa ki kine doŋ k'oldiko kono y'in di'n adde t'adda k'oldiko, tiŋ geŋ oldiko ere duwo an isiyo y'a-t'iide mentú. ⁴ Y'ize injino kono munda wede ki diine oogoro ti dehu geŋ a t'ise ekki kine, kono in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di lekke aa Unde Kamileŋ ti dehu. ⁵ Injino maŋ kane doŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldi doŋ tudde ti dehu. Wo kane doŋ i lekkiyo aa Unde Raa ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldi doŋ Unde Kamileŋ ti dehu kay. ⁶ Aame wede y'elkiyo a suldi doŋ tudde ti dehu wo yi daaniya maŋ, y'ette k'ume k'unto, wo de wede y'elkiyo a suldi doŋ Unde Kamileŋ ti dehu wo yi daaniya maŋ, y'ette k'ume lekkiyo wo ti toose. ⁷ Suldi doŋ pay ulpi tudde ti dehu geŋ, kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-toogiyo ki daaniya k'urzi k'oogoro Raa me, umbo ti k'aaniya ye. ⁸ Kane doŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu geŋ, kane an k'aane an ki t'ise ye munda wede Raa ulbí i-d'ise unse me.

⁹ Wo de kune, kun ki lekkiyo aa tudde ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa ti dehu, kono Unde Raa tod' ti lekkiyo adda k'addugun. Aame wede i-k'ede Unde k'Almasi adda k'addi ye maŋ, yon ki Almasi ye. ¹⁰ Aame Almasi adda k'addugun maŋ, ki kotto tuddugun t'a t'inda kono k'oldiko me, wo Unde Raa ere adda k'addugun t'un d'eliyo lekkiyo, kono Raa y'un ti'n ize doŋ ki diine a

dʒaanadí. ¹¹ Wo aame Unde ki wede a bilde Isa ti diine dʒonj unto gette tod'te adda k'addugunj manj, yode wede a bilde Isa Almasi ti diine dʒonj unto genj, yi-t'ele lekkiyo a tuddugunj ere k'unto gette t'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo adda k'addugunj.

¹² Genj inʒkino manj zemba ki nunj, kine in d'ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo de seeziŋ a urzi tuddiŋ ti dehu ye, inʒkino in gi di lekke aa tuddiŋ ti dehu ye. ¹³ Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu manj, kun di t'inda. Wo de aame t'urzi k'Unde Raa suldi dʒonj ulpi tudde ti dehu genj kun'n iila manj, kun di lekka. ¹⁴ Derec, kane dʒonj i ni dokkiyo Unde Raa genj, kane inʒi Raa. ¹⁵ Kune Unde Raa kun uune genj, t'un gi di'n ise bulagi wo kun ki d'orgide ye. Wo de tode Unde Raa gette t'un di'n ize kun t'ize inʒi Raa ki kotto, t'urzi genj in di y' waaku «Abba!» I-kaza Meegó. ¹⁶ Tode Unde Raa batum t'in d'isiyo adda k'addiŋ in di suuniyo ki kotto kine inʒi Raa. ¹⁷ Derec, kine inʒi Raa genj, in t'ooney aggadiŋ t'adda suldi pay dʒonj i-d'ede in t'ooney t'Almasi kaŋ soo, kono aame kine in dabirsa aa yonj yi dibire manj, genj in t'ooney daryika ti yode kaŋ soo.

Daryika ere ki dʒaana

¹⁸ Nunj ni suune adda k'addó, dabar ere in dabirsa anʒkenno ette, tod'te aa munda ki bita a dʒaana daryika Raa ere y'in kizey a kandaane gette. ¹⁹ Kane suldi dʒonj pay Raa y'ikkima genj, an delliyo gottitonj, woogo me Raa y'a ti'n kiza inʒizí kereŋ, kane anj wee wee. ²⁰ Kane suldi dʒonj pay Raa y'ikkima genj, an t'iire a bey toogo ere t'an gi di'n t'etta ki tunda ye. Kane suldi genj i ki dihe kane batum ye, wo de in ele k'adda toogo gette yode Raa batum. Wo tonj manj kane suldi genj an zaapu elkiyadanj a Raa, ²¹ kono onniyo soo kane suldi pay genj Raa y'an adfa t'adda toogo ere ki lattiya ti-ti'n isiyo bulagi genj me. Inʒkino manj an t'isa eedanj toore,

wo daryika ere inʒi Raa an t'ooney gette kane tonj adda kay.

²² Kine in suune, suldi dʒonj pay Raa y'ikkima genj, anʒkenno an dawilsa botto aa erewo addutú i t'umbe k'ehiyo. ²³ I ki dawilsa kane suldi genno dʒanjal ye, kine pay dʒonj uune Unde Kamileŋ aa barta ere ki poone ki suldi dʒonj Raa yi ruute y'in t'ela genj me, kine in dawilsa adda k'addiŋ, koore in delliyo onniyo ere tuddiŋ Raa y'a-t'adfa t'adda dabar ere k'oldiko, in t'isa inʒizí a-t'etta a munda wede yi dehu. ²⁴ Derec, kine in uune uttiyo wo in zaapu elkisadiŋ eego botto. Wo aame suldi dʒonj in zaapu elkisadiŋ eego in'ni wulla manj, genj zaapu k'elkisadiŋ eego umbo baa. Inʒkino suldi in'ni woliyo genj in di zaape elkisadiŋ eego sey ko? ²⁵ Wo aame in zaapu elkisadiŋ a munda wede in ki y' woliyo ye manj, genj in di y' delle ti ombiŋe. ²⁶ Genj inʒkino kay, Unde Raa tonj t'in di'n noogiyo, kono kine toogadiŋ baata a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede beehiye tonj in ki y' suune ye, wo tode Unde Kamileŋ batum ti-tondiyo Raa kono kine, ti-dakiyisa ti ono dʒonj ki k'aane ki ki ti'n roote ye. ²⁷ Raa genj yi y' woliyo munda wede a biza k'ulbe wedusu me, wo munda wede Unde Kamileŋ ti dehu t'a tonde genj yonj yi y' suune. Derec, Unde gette ti tondiyo Raa kono kine dʒonj aa yonj yi dehu.

²⁸ Kine in suune Raa yi naabiya a suldi pay ki beehiyko kane dʒonj i yi geyyiso, kane genj yi'ni wiike kono a-t'ette a munda wede yonj yi dihe ti poone. ²⁹ Kane dʒonj Raa yi'ni zuune kane ki yode ti poone too genj, yonj yi dihe ti poone too y'an ise an di deeye Ulí, kono yonj genj y'a t'isa goole ki zemba baadanj. ³⁰ Kane dʒonj Raa yi'ni dihe ti poone too genj, y'a-ti'n wiike pây. Kane yi ti'n wiike genj, y'an di'n ize dʒonj ki diine a dʒaanadí. Wo kane yi'n ize dʒonj ki diine a dʒaanadí genj, an d'uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod'te meeda

³¹ Kine in di roote moo sey a ceere me? Aame Raa yonj ki kine manj, wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me*? ³² Raa genj Ulí k'aggadí tonj yi ki ti y' lidde ye ti dabar te, wo yi y'elo sedeke ki kine duwo pay, injino manj ki kotto ti Ulí genj suldi pay yi'n t'ela ti mozuwo. ³³ Wee wee a sakiya donj Raa yi biire me? Wenda soo tonj umbo, kono kane Raa yi'n ize donj ki diine a daanadí me. ³⁴ Wee wee a roota kane booro ti'ni ziida me? Wenda soo tonj umbo, kono Isa Almasi yonj y'inda, wo beehiye a jire sey y'a bilde ti diine donj unto y'a-gili k'awwa, ankenj yi lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa kono kine. ³⁵ Moo me in ti'n deka ti geyyiso ere k'Almasi te? Dabar kunun, ulbe k'oodiyo baadan kunun, dabar ere t'urzi duwo kunun, mosogo kunun, lekkiyo bey sok sokenj kunun, lekkiyo ere aa a biza zire kunun, unto ere a bey duwo ko? Kane genj an in ki ti'n deka ye ti geyyiso ere k'Almasi te. ³⁶ Genj a-t'iide a ono donj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono ki kee Raa genj, kaye duwo an ay di'n tówwo daayum. Kaye an ay di'n wolliyoo aa dambami ki waldutu†.» ³⁷ Wo de ti suldi donj pay in aaniya genno tonj, kine in t'umbe eego a jire t'urzi yode wede inni giyye. ³⁸⁻³⁹ Eyye, nun ni suune adda k'addó, munda soo tonj umbo in ti'n deka ti geyyiso Raa te: ise in t'inda, ise in lekkiyo zeere, ise maalekiyagi, ise donj doolo an d'ede urzi ki dokkiyo wo an d'ede toogo, ise suldi donj ankenno, ise suldi donj etto k'ita, ise suldi donj an d'ede toogo a kandaane, ise suldi donj ti dandi siido, ise munda ti doolo Raa y'ikkima tonj manj. Genj munda umbo wede a aana in ti'n

deka ti geyyiso Raa, wede in iifiba ita t'urzi Galmeeginj Isa Almasi me.

9*Raa ti donj yi biire*

¹ Ono ni rootiyo enj kane derec, ni ki lohito ye kono nun ni lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munda enj beehiye enj ulsu gette, i ti dokkiyo Unde Kamilenj t'o di kaza ono donj ni rootiyo kane derec. ² Nun o-t'ize sommagi dondonj wo addó i n'aadumu daayum. ³ Derec, aame i-t'ise manj, nun batum Raa yi ti'n duudo, n'a-ledde t'Almasi kono zembadó Yawudiyagi an d'utte, kane donzó a urzi tudde me. ⁴ Kane donj k'Izirayel genj Raa y'anni biire kono an t'ize innizi, y'an di gize toore goolikadí, y'agittite taasua ti kane, y'an d'ele oogiradí, y'an d'ele urzi an i-d'ottille, y'an di ruute suldi donj y'an t'ela, ⁵ wo kane an uddo ti biza bumbu mongidaganj donj sundan t'a ñile*. Wo Almasi Raa yi biire a urzi tudde y'uddo ti biza bumbu kane, yode wede t'ekki suldi pay, genj in amma Raa ki daayum! Eyye.

⁶ Genj i-kaza ono donj Raa yi ruute genj i ki t'ingile ki bita ye, kono kane donj ti biza bumbu k'Izirayel pay genj, kane pay donj Raa donj ki kotto ye. ⁷ Raa yi di ruute a Ibirayim y'a t'ona ita k'inni, donj a t'isa inni Raa ki kotto. Aame yi ruute injino genj, yi ki ruute ti ita k'inni k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute ti kaaga a Ibirayim, y'ede: «Genj t'ita k'inni k'Isaaka duwo an di'n waaka ita k'innizá†.» ⁸ Genj i-kaza inni k'Ibirayim donj an ehe a urzi tudde genj, kane pay inni Raa ki kotto ye, ita k'inni k'Ibirayim ki kotto kane donj an ehe a-t'iide a ono donj Raa yi ruute y'aasa. ⁹ Enno

* **8:31** 8.31 Wee wee aasa adu ti kine in di'n ceera me: I-kaza a kine donj ele addin a Isa genj, a lekkiyadinj ette aduzinj ede wo kane genj an k'aane an in ki ti'n deka ye ti Raa me wo an in ki t'eegire ye k'ettiyo ki Moziko Raa te. † **8:36** 8.36 Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23. * **9:5** 9.5 Mongidaganj donj sundan t'a ñile: Kane genj Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo inni Yakup kane koomat makumu sire. † **9:7** 9.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12.

ono donj Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nun konno ume kino sey gen n'a kimo di kee, wo aame ni kimo gen eddá Saara t'ulo a beytú baa‡.» ¹⁰ Wo genno danjal ye, in elko sonj a Rebeka tod' t'ehe inni roonjo kuuli meeganj yonj mugiyinj Isaaka. ¹¹⁻¹³ Kane inni adda k'adde meedanj botto genj, an k'ize munda k'ulsu ye, ki beehiye ye. Wo tonj manj Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí nenkuš.» Genj a-t'iide a ono an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nun Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' lidde*.» Raa y'ize injkino kono munda wede yi dehu genj a t'ise. Yonj yi beeriyo duwo aa addi i dehu, t'urzi naabadañ ye wo de t'urzi yode Raa siidi i'ni waaku duwo me.

¹⁴ Injkinon manj kine in t'eese moo me? Raa genj y'isiyo munda wede ki diine ye ko? Aha, injkino ye! ¹⁵ Yonj yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-d'ise adde koduwo a wede tuuku ni dehu ni d'ise adde koduwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi†.» ¹⁶ Injkinon manj kane suldi genj an ettiyo t'urzi munda wede duwo an dehu ye, t'urzi toogadañ ye, wo de an ettiyo t'urzi k'adde koduwo ki Raa siidi. ¹⁷ Genj injkino an riije ti kaaga adda mattup ki Raa ono donj Raa yi ruute a Parahonj mozigo ki siido Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eeda n'a-ti t'ize zakidi minj, kono t'urzi kee duwo an di suuna toogado wo an di kazita sundo adda siido pay‡.» ¹⁸ Injkinon manj Raa genj, a wede tuuku yi dehu yi-d'ise adde koduwo manj, yi-d'isiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedi zakidi manj, yi di y'isiyo.

Raa genj yonj aakede wede k'aabuđu

‡ 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * 9:11-13 9.11-13 Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † 9:15 9.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19. ‡ 9:17 9.17 Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § 9:25 9.25 Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * 9:26 9.26 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1.

¹⁹ Wo de suldi Raa yi ti'n isiyo injkino manj, koo wenda y'o di ruute, y'a t'eese: «Ki moo me a duwo yi d'eesiyo an isiyo ulsu me? De wee wee a aane a-tooge a munda wede yi dehu y'aase me?» ²⁰ Kee wedusu minj wee wee, k'a niike Raa me? Kununj munda aabuđu genj, y'aane yi ruute koo a wede i y'iibida, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibida kino me?» ²¹ Wede k'aabuđu genj y'aane yi d'aabida munda wede aa addi i dehu ti lee wede luttio genj me. Ti lee wede yi lutte genj minj yi d'aabida ooko majjaanawa k'eliyo munda a donj suma, wo sonj yi d'aabida ooko ki naabo adda boy ere daayum. ²² Injkinon manj Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadi a duwo wo an di suune toogadi. Genno tonj yonj yi di'n sarkiya t'ombine, kane donj iide kulkuwadi t'a deege eedañ genj me, kane genj ki daggiya gopponj. ²³ Wo de a donj ongo sonj y'an d'ize adde koduwo, y'a dihe y'an di kize laale wede baadañ ki daryikadi. Kane genj donj Raa yi'n ikkima ki poone too an d'etta ki daryikadi. ²⁴ Kine tonj adda, kine donj Raa yi wiike t'adda diine donj Yawudiyagi danjal ye, t'adda diine donj Yawudiyagi ye pay. ²⁵ Genj derec ono donj Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane donj ti poone donzo ye genj, n'an di'n waaka donzo. Wo kane donj ki geyyisado ye genj, n'an di'n waaka donj ki geyyisadoš.

²⁶ Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: "Kune donzo ye" genj, angenno batum an di'n waaka inni Raa zeere*.»

²⁷ Nebi Ezayi tonj y'a gizite a tukki donj k'Izirayel, yi d'eesiyo: «Ise donj k'Izirayel kane baadañ aa dolso a biza bar tonj manj, i d'utta donj miibi danjal ti diinayanj me. ²⁸ Derec,

ono ɗoŋ Galmeega Raa yi ruute geŋ, kesiko y'an isa pay a siido me†.»

²⁹ Sulɗi geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka geŋ, y'in ki guute ita k'inŋi miibi ye maŋ,

aŋki in t'ize aakede ɗoŋ ki geeger Sodom, in di deeye aa ɗoŋ ki geeger Gomor Raa yi'n uute‡.»

Doŋ k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addaŋ a Raa

³⁰ Inkiŋo maŋ kine in t'eese moo me? Kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa ye toŋ, kane Raa y'anni wulle ɗoŋ ki diine a ɗaanadí t'urzi zaapu k'adde a yode. ³¹ Wo ɗe kane ɗoŋ k'Izirayel an dehu an t'ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa t'urzi daaniya k'oogoro geŋ, an a biite a urzi soorutu me. ³² An aa biite kono kane an ki dihe an t'ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa t'urzi zaapu k'adde a yode ye, an elkiyo an t'isa t'urzi naabadaŋ. Kane geŋ an di guhe ekki wede aa mukkolo ere k'eliyo morkiye a ɗuwo. ³³ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun wollo a geeger ki Siyoŋ gette, ni ziipe wedusu aa mukkolo k'eliyo morkiye a ɗuwo, mukkolo ere ki-t'oore. Wo wede yi ziipa addí a yode maŋ, yi-ki seeda sukuyagi ye§.»

10

Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye Galmeega miŋ soo

¹ Zemba ki nuŋ, munda wede ni dehu t'addó pay, wo ni tondiyo Raa kono kane Yawudiyagi geŋ, Raa y'an di'n utte. ² Derec, nuŋ Pool eŋ ersadó ti wulle, kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi Raa gette, wo ɗe naabo ere wehini gette an isiyo daa suuniyo k'urzi wede ɗerec. ³ Kane

urzi wede Raa yi-ti'n isiyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí geŋ itadí an ki y' zuune ye, wo an di dehu an di daane urzi wede kane batum an ziipe. Inkiŋo maŋ urzi wede Raa yi-ti'n isiyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí geŋ, an d'iili. ⁴ Aame Almasi y'iido ki duniya geŋ, oogoro Muusa y'a-ti t'iide a urzutú. Inkiŋo maŋ ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Almasi geŋ, Raa y'anni wolliyo kane ɗoŋ ki diine a ɗaanadí me.

Raa y'utta wede tuuku ele addí a Galmeega Isa

⁵ Yode Muusa batum toŋ y'a riine ti kaaga a urzi wede ɗuwo an t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi daaniya k'oogoro, y'ede: «Wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay geŋŋo maŋ, t'urzi geŋ y'a lekka*.» ⁶ Wo ɗe eŋŋo ono ɗoŋ mattup ki Raa ti rootiyo a urzi wede ɗuwo Raa yi-ti'n isiyo ɗoŋ ki diine a ɗaanadí t'urzi zaapu k'adde a yode me, t'ede: «Kee adda k'addá k'elke ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Geŋ i-kaza ki deegu k'Almasi me. ⁷ Wo soŋ kee k'elke ye: «Wee wee a etta k'ume beyyagi ge lekkiyo me?» Geŋ i-kaza ki koliyo k'Almasi ti diine ɗoŋ unto me. ⁸ Inkiŋo maŋ eŋŋo ono ɗoŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede ɗuwo yi-ti'n isiyo ki diine a ɗaanadí me: «Ono Raa geŋ kane goppon ti kee, a biza wo adda k'addá†.» Kun ollo, eŋ ono ki zaapu k'adde a Raa ay kazita a ɗuwo me. ⁹ Geŋ inkiŋo aame ki ruuta kereŋ a ɗaana ɗuwo Isa yoŋ Galmeega, wo k'umba adda k'addá yoŋ Raa yi ti y' bildfe ti diine ɗoŋ unto maŋ, Raa y'a k'utta. ¹⁰ Aame wede yi ziipa addí a Isa maŋ, Raa y'a yi wolla yoŋ ki diine a ɗaanadí me, wo aame wede ti bizí yi ruuta kereŋ a ɗaana ɗuwo Isa yoŋ Galmeega maŋ, Raa y'a y'utta. ¹¹ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa,

† 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. ‡ 9:29 9.29 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9. § 9:33 9.33 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. * 10:5 10.5 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † 10:8 10.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14.

an'de: «Wede tuuku yi ziipe addi a yode man, yi-ki seeda sukiyagi ye‡.» ¹² Injino man ise Yawudiyagi, don Yawudiyagi ye ton, kane min pay kan soo, Galmeegan min soo, y'an d'isiyo beehiyko a kane don pay i waaku sundi. ¹³ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku yi wiika suma Galmeega Raa man, y'a y'utta§.»

¹⁴ Wo de kan mummino an di waake sundi daa ki an ki ziipe addan a yode ye me? Wo de kan mummino an di zaape addan a yode daa ki an k'illiga rabiladi ye me? Wo de kan mummino an d'olliga rabiladi daa ki wenda yi ki gizite ye man? ¹⁵ Wo de kan mummino an di kizite daa ki an k'igibe wenda ye man? En ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo ulban unse aame an woliyo don kazita Rabila Majjaanawa an'tiyo man*.» ¹⁶ Wo ti diine kane don illiga gen, pay an ki d'umbe ye a Rabila Majjaanawa gette. Gen derec, nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede: «Galmeega Raa, wee wee a umbe a ono don ay an gizite gen me†?» ¹⁷ Gen injino wede y'a zaape addi a Almasi t'urzi k'ollige rabila ere an gizite gettiyo. Wo to rabila gettin ono k'Almasi.

¹⁸ Injino man ni tondiyo n'ede, rabila gettin Yawudiyagi an ki t'illiga ye ko? Aha, an t'illiga! En ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Golla don kazita gette don adda siidiyagi pay an di t'illiga, wo onaman a-tiipe bini ita Raa‡.»

¹⁹ Nun ni tondiyo sey n'ede, don k'Izirayel min ono gen itadan an ki'n zuune ye ko? Wo en ono don Raa yi ti'n ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y'ede:

«Kune donzo n'un di'n isa kun di kolbika ti don kane donzo ye. N'un t'ela ooniso kun di kulkuwa ti ita duwo don elkisadan umbo§.»

²⁰ Wo nebi Ezayi y'a ruute ti kaaga daa k'orgiso ono don Raa yi ruute, y'ede:

«Nun a n'uune don i ki n' dehu ye, wo n'an di gize tuddo a kane don i ki n' tondiyo munda ye.»

²¹ Wo de Raa y'a ruute sey a tukki don k'Izirayel, y'ede:

«Daayum n'alliya beezo ki tukki kane don

eedan zakidi wo an o ti tuuge*.»

11

Don k'Izirayel Raa yi ki'n giigira ye

¹ Injino man nun ni tondiyo: Don k'Izirayel gen Raa y'anni giigira ko? Aha, ki kotto y'an ki'n giigira ye, kono nun batum min ti siido k'Izirayel, t'ita k'inni k'Ibirayim wo ti biza bumbu Benzamen. ² Raa donzi don yi biire ti poone gen, yi ki'n giigira ye. Ki kotto kun suune ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, a ume wede Eli yi moolo yi sakiya a Raa kono k'oldiko ki don k'Izirayel, y'ede: ³ «Galmeega Raa, nebiyaga'n an ti'n iide wo ume sendikaga an di gussite, a guute min nun siido, wo an dehu an aa di n' t'ide*.» ⁴ Wo de Raa yi di'n gime onami y'ede moo me? Yon y'ede: «A nun ni buuhe kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane gen an ki dikke ye zibbanan a daana raazan Baal me†.» ⁵ Ki kine don ankenno ton injino, i guute don miibi Raa yi biire t'urzi beekadi me. ⁶ Kane gen Raa yi'ni biire t'urzi beekadi, t'urzi naabadan ye. Wo de aame

‡ 10:11 10.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 10:13 10.13 Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * 10:15 10.15 Don kazita Rabila Majjaanawa: T'ono Girek an'de: zon ki don i kazita Rabila Majjaanawa gen kane beehiye. Injino zon gen i-kaza duwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † 10:16 10.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ 10:18 10.18 Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5. § 10:19 10.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * 10:21 10.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2. * 11:3 11.3 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † 11:4 11.4 Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18.

yi'ni biire t'urzi naabadañ mañ, geñ beeko Raa gette tod'te beeko ye, kono an uune t'urzi naabadañ.

⁷ Injino kine in t'eese moo me? In t'eese kane ñoñ k'Izirayel munda wede an dehu geñ an ki y'uune ye, wo ñe kane ñoñ miibi Raa yi biire geñ an di y'uune. Wo kane ñoñ uupe pay geñ Raa y'an di'n ize addañ zakidí. ⁸ Eñ ono ñoñ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Raa y'an di'n ize tuusiyagi a urzi k'elkiso,
y'an t'ippe a edayañ kono an ki wolle ye,
wo kuwwagañ y'an di ñiyye danjila kono an ki d'olliga ye,
bini anki toñ an lekkiyo injino‡.»

⁹ Mozigo Dawut toñ y'a ruute a ñoñ k'olmidayí, y'ede:

«Ombadañ ere an isiyo aa an ekkiyo ikka a ñuwo gette an anjilo, i t'iso aa zelwe ki sedfuzañ,
an t'oore adda k'oldíko, an t'oone dangay.»

¹⁰ Geñ Raa edayañ y'an t'appa kono an gi di wolle ye,

y'anni dabiwo kono an di lekke daayum nukkiyo§.»

¹¹ Injino mañ ni tonduyo sey, aame ñoñ k'Izirayel an ele morkiye a urzi Raa an t'iire geñ, ki ñaanadañ ko? Aha, ki ñaanadañ ye! Wo ñe t'urzi doopidadañ ere a urzi Raa gette, kane ñoñ Yawudiyagi ye an d'uune urzi k'uttiyo. Raa y'ize injino kono a t'ooziga kolbiso ñoñ k'Izirayel. ¹² T'urzi doopide ki ñoñ k'Izirayel a urzi Raa geñ, ñoñ adda duniya pay an d'uune beehiyko ere baadañ ki Raa, wo t'urzi soldite ki ñoñ k'Izirayel a urzi Raa geñ, kane ñoñ Yawudiyagi ye toñ an d'uune beehiyko ere baadañ ki Raa pay. Injino a onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo k'urzi k'uttiyo mañ, beehiyko ere Raa y'an isa gette baadañ a ceera ki ñoñ ongo.

Uttiyo ki ñoñ Yawudiyagi ye

¹³ Anken onamó ni rootiyo eñ a kune ñoñ Yawudiyagi ye. Nuñ wede zina k'Isa yi n'igibo ki tukki ñoñ Yawudiyagi ye, n'a kize naabo ere Raa y'o ele ette tod'te meeda.

¹⁴ Injino mañ n'elkiyo koo t'urzi naabadó ette, a t'ooziga kolbiso ki zembadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki Raa kono ñoñ miibi ti di-inayañ an d'utta. ¹⁵ Aame Raa yi'n uuye ñoñ k'Izirayel a kese geñ, ñoñ duniya y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Injino mañ ñoñ k'Izirayel yi ti'n wiika ki sirpadí sey mañ, geñ aasa mummino? Ki kotto onniyo gette a t'isa aa ñoñ i t'inda an ti bilde!

¹⁶ Aame mappa kun iidiba ki poone geñ kun i ele a Raa mañ, wede pay a guute geñ miñ ki yode pây*. Wo aame sondayi k'undumu geñ ki Raa mañ, laydayi geñ miñ kane ki yode pây. ¹⁷ Yawudiyagi geñ kane aakede undumu boy sundí olibiye laydayi ongon an di ñikkite. Wo kee wede Yawudusu ye geñ, kee aakede undumu balda sundí olibiye, an aa ki ti-k'iite a olde ki laydayi k'undumu boy wede sundí olibiye geñño. Wo anken kee toñ k'oofo udu k'undumu ñoñ adfiya t'adda sondayi geñño. ¹⁸ Kono kamo kee wede aakede layisa an iite aatiya geñ, ki kili tuddá ye a ñaana laydayi ñoñ an di ñikkite me. Wo kee mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too mañ sondayi an k'ooniyo toogo ti laydayi ye, wo ñe laydayi onniyo toogo ti sondayi me.

¹⁹ Ki too mañ k'a roote'ñ: «Laydayi geñ Raa yi ti'n ñikkite kono a olde kane y'a-t'iite nuuno.»

²⁰ Geñ ñerec! Kane Raa yi ti'n ñikkite kono an ki ziipe addañ a yode ye. Wo kee'ñ ume geñ ki y'uune kono ki ziipe addá a yode. Injino mañ ki kili tuddá ye, ki too mañ k'a lekke t'orgiso a Raa.

‡ **11:8** 11.8 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § **11:10** 11.10 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24. * **11:16** 11.16 Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

21 Ni rootiyo inŋkino kono aame kane Yawudiyagi dŋŋ aakede laydayi k'undumu boy toŋ Raa yi ki'n iili ye maŋ, geŋ kee toŋ ki koona metike kono Raa yi ki k'oola ye kay. 22 Ki suuno Raa geŋ yoŋ beehiye wo wehini pây: Yoŋ wehini ti kane dŋŋ i t'iire, wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum adda beehiykadí dŋ, para maŋ kee toŋ t'umayá Raa y'a ki ti d'ekka mendá kay. 23 Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi geŋ an ti gima lekkiyadaŋ wo an ziipa addaŋ a Isa maŋ, Raa y'a-ti'n t'aata ekk'undumzaŋ wede ti poone, kono yoŋ i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo ekk'undumzaŋ sey. 24 Derec, kee wede Yawudusu ye geŋ, kee'ŋ aakede layisa k'undumu balda sundí olibiye ere Raa yi ti d'ikke wo y'a-t'iite a old'e ki layisa k'undumu boy, para maŋ kee umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'ooŋe ye a jiire sey kane aakede laydayi k'undumu wede ki boy geŋ, Raa y'aana y'a ti'n t'aata ekk'undumzaŋ wede y'anni d'ikkite.

Uttiyo ki dŋŋ k'Izirayel

25 Zemba ki nuŋ, ni dehu kun di y' suune munda wede ombide ki Raa me, kono kun ki d'elke adda k'addugun kune dŋŋ suuniyo k'ono ye: Dŋŋ k'Izirayel onŋon, an di lekka addaŋ daayum zakidí ti Raa, bini kane dŋŋ pay Yawudiyagi ye Raa yi biire geŋ an t'oona uttiyo. 26 Wo geŋ a t'isa inŋkino d'oo miŋ, saŋ dŋŋ k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, geŋ a-t'etta a ono dŋŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede i d'addiya d'uwu t'adda k'oldiko geŋ y'a etto ti geeger Siyoŋ, y'iido'ŋ y'a-booya old'iko k'ita k'inŋi Yakup.

27 Kun ollo gettiyo taasuwadó ere ni ketta ti kane, a onniyo ere n'an booya old'ikadan te†.»

28 Kane Yawudiyagi geŋ an di-tuuge k'ambu a Rabila Majjaanawa k'Isa te, inŋkino an t'ize adu ki Raa, wo geŋ a kune dŋŋ Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo ki too maŋ kane geŋ Raa yi'ni biire kono an t'ise dŋŋzí, kane daayum yi'ni giyye kono a taasuwa ere yi gitte ti kaaga ti moŋgidagaŋ. 29 Ki kotto munda wede Raa y'eliyo geŋ yi ki ti y' seeda sey ye baa, wo kane dŋŋ yi wiike geŋ bizí yi ki y' kama ye. 30 Ti kaaga kune dŋŋ Yawudiyagi ye kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye, wo ankenno Raa y'un d'ize adde koduwo kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige k'onamí me. 31 Geŋ ki kane Yawudiyagi toŋ inŋkino, ankenno an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me, tiŋ geŋ kune dŋŋ Yawudiyagi ye Raa y'un d'ize adde koduwo. Inŋkino maŋ ankenno kane toŋ Raa y'an d'isiyo adde koduwo kay. 32 Derec, Raa geŋ y'a ize a d'uwu pay an di-tooge k'ollige k'onamí. Y'ize inŋkino kono y'an d'ize adde koduwo a d'uwu pay.

33 Ki kotto maŋ, wee wee a aane a-d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onamí ti elkisadí gette, kane a jiire suldí pay! Wenda soo toŋ umbo a aane a suune ita k'ono dŋŋ Raa yi dehu y'aase munda me! Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa yi dehu y'aase te! 34 Geŋ ono dŋŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te?

Wee wee i eele kooke me?

35 Wee wee ki poone i-eele munda a Raa,

kono saŋ yi di y' kima me?†»

36 Suldí pay geŋ ikkima yode Raa, kane pay an d'ohire a umayaŋ t'urzi yode wo kane'ŋ pay ki yode. Geŋ tamma ti koona a yode Raa ki daayum! Eyye.

† 11:27 11.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. ‡ 11:35 11.35 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo Zop 41.3.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

¹ Zembá ki nuɗ, kun wollo Raa y'ize adde koduwo a kine, inkiño maɗ a suldi pay geɗ n'un d'eelo kooke kono kune batum kun di t'ele tuddugun a Raa, aa sedefe zeere, ooyiso kese a yode, ulbí i-d'ise unse. Geɗno urzi wede ki kotto kun d'ise k'ottilso a Raa me. ² Kun daane lekkiyo ere ki dɔɗ duniya ankeɗno ye, wo ki too maɗ kun i d'ooli urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa inkiño t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyo. Inkiño maɗ kun di suuna munda wede Raa yi dehu: munda wede beehiye, munda wede ulbí i-d'ise unse, wo munda wede i-k'ede baatiya ye.

³ Nuɗ Raa y'o ele beekadí, inkiño maɗ a wede tuuku ti diinagun ni di roote, n'a t'eesse: Yi kili tuddi y'elke yon yi jiire ye, ki too maɗ yon neɗku, wo y'elko a yode batum ki kotto yon a ume too me? Wo wede tuuku y'ise inkiño geɗ, y'iso a toogo k'urzi zaapu k'addi ere Raa yi ele ele. ⁴ Wede geɗ tuddi tin soo wo mokiyagutu baadan, kane pay geɗ wede tuuku ton ti naabadí naabadí. ⁵ Geɗ inkiño kay, kine baadan ton a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kan soo aa mokiyagi dɔɗ ki tudde, wo wede tuuku ton ti naabadí naabadí. ⁶ Wo kine in uune suldi dɔɗ Unde Kamileɗ ti'n ele in di naabe eego, t'urzi beeko Raa wede tuuku ton yi d'uune munda siidi siidi aa Raa yi dehu. A wede son ki rootiyto k'ono dɔɗ Raa y'agisa maɗ, yi'ni rooto a-t'ette a urzi zaapu k'adde ki kine pay. ⁷ A wede son ki noogiyo duwo maɗ, y'anni noogo. A wede son ki dooyiso duwo maɗ, y'anni dooyo. ⁸ A wede son k'eliyo kooke a duwo maɗ, y'an elo. A wede son k'eliyo suldi a duwo maɗ, y'an elo ti mozuwo. A wede son ki dokkiyo duwo maɗ, y'anni d'okko a

urzutú. A wede son k'isiyo k'adde koduwo a duwo maɗ, y'an iso ti unsuwo.

⁹ Kun geyyo tuddugun t'adde soo. Munda ulsu kun y'azzar kun ti ledfo, wo kun soodo zakidi k'isiyo munda wede beehiye. ¹⁰ Kun geyyo tuddugun t'adde soo aakede zembá, wede tuuku ton yi t'iso ki poone a urzi k'ottilso ti tuddugun me. ¹¹ Kun soodo zakidi a urzi Galmeega me. Kun t'ise dɔɗ golguwo ye, kun naabo a Galmeega t'adde soo. ¹² Kune ulbugun un iso unse a munda wede kun zaapu elkisagun eego. Aame kune adda dabar ton, kun ombon, wo kun soodo zakidi bini dangu a urzi tondiyo Raa me. ¹³ Dɔɗ ki Raa dɔɗ i dehu ki noogiyadan geɗ, kun'ni noogo, wo duwo kun'ni soodo daayum bey sire.

¹⁴ Kun tondo Raa y'an di zaape beeko a dɔɗ unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kun'ni duude ye. ¹⁵ Kun iso unsuwo ti kane dɔɗ adda k'unusuwo, kun oolo ti kane dɔɗ i moolo. ¹⁶ Kun lekko t'ollige k'ono tuddugun. Kun oyyo naabo ere tuuku ton kun ti t'iso, ise neɗko too maɗ. Kun elke kune dɔɗ suuniyo k'ono ye.

¹⁷ Aame bakadá y'a ize ulsu maɗ, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda k'addugun kun deho munda wede k'isiyo beehiye a eda duwo pay. ¹⁸ Aame urzi ede wo kun aane maɗ, kun lekko ti toose ti duwo pay. ¹⁹ Zembá ki nuɗ kune dɔɗ ki geyyiso, munda wede ulsu duwo an un isiyo geɗ, an ti y' dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa t'a deege a eedan. Derec, ono en i ruute Galmeega Raa, aa an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku ton dangayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me*.» ²⁰ Wo de son an'de: «Aame aduzá geɗ yon mosogo maɗ, ombo ki eelo, aame

* 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35.

yon ôrme mañ, ahu ki eelo, kono aame k'iza injkino mañ, aakede ki ziki rididi k'uwwo ki t'ibi eedí, gen yi seeda sukiyagi†.» ²¹ Ki oola urzi a oldiko ti ceera eedá ye, wo de ki ti ceero t'isiyo beehiyko.

13

Ki koliyo ye t'ekki deero k'akuuma me

¹ Wede tuuku ton yi kili ye t'ekki deero k'akuuma don an d'ede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo gen an ele Raa, wo kane don i naabiya a urzi gen i'ni zippe yode. ² Injkinu wede yi takirsa ti deero k'akuuma gen, yi takirsa a munda wede Raa yi dehu. Don i takirsa ti kane gen, kane batum an waaku booro t'a deege a eedan. ³ Kane don isiyo beehiyko an k'ede orgiso ye a deero don booro me, wo de a orgide kane don isiyo ulsu. Kune'n kun dehu kun an ki d'orgide a deero k'akuuma ye mañ, kun iso beehiye kono an un di'n t'imma. ⁴ Derec, deero k'akuuma gen kane duwo don i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun d'ise beehiye. Wo de aame kun isiyo ulsu mañ, kun an orgido, kono kane gen an d'ede toogo duwo an ti'n t'ele dangay, wo gen ki bita ye. Aame an isiyo injkino gen an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki don isiyo suldi don ulpi. ⁵ Kono kamo i dehu in ki kili ye t'ekki deero k'akuuma me. In ise injkino kono in t'alda ti dangay danjal ye, wo de son elkisadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu gettiyo t'in kaza urzi gen yon beehiye.

⁶ Gen kono k'injkinu kun eliyo jibaaye me, kono don i sedfu jibaaye'n naabo gette an t'ele Raa an di naabe ki diine a urzutú. ⁷ A wede tuuku ton munda wede i dehu kun i di t'ele gen, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldi, ottilso wo

eliyo suma, a wede tuuku ton kun i elo munda wede i dehu kun i di t'ele me.

Geyyiso tudde

⁸ See ki wenda oppa eggun ye, aa gooto a eggun see wede ki geyyiso tudde danjal. Wede yi geyyiso duwo gen, y'a t'izire pay ekk'oogoro Muusa te. ⁹ Ki kotto urziyagi k'oogoro an rootiyo, an'de: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu, ki towwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki zaapu k'adde a munda wede ulu*.» Kane urziyagi enno ti don ongo pay gen min, a t'iide min a urzi k'oogoro soo, wede y'ede: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum†.» ¹⁰ Wede i-d'ede geyyiso gen yi k'ise ulsuko a bakadi ye. Injkinu mañ wede i-d'ede geyyiso gen oogoro Muusa pay y'a ti dinge.

Kun t'okkon tuddugun

¹¹ Kun koona mentikagi a ono don kun illiga kono kun suune ankenno kine a ume muno me. Peedo t'iide kun t'onno ti moone me. Ankenno uttiyo ere Raa y'in di'n utta in t'adfa t'adda duniya ette, tod'te goppon a jiiere ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addin a Isa gen me. ¹² Didfo t'engilso, ume yi t'ompilso. Injkinu mañ naabo ere oldo in isiyo adda zimolo gette in di sebbo daarin, wo in t'osso suldi k'arka don ki toore Raa. ¹³ In oziro ki diine aakede don i sooru a onnu. In ti ledfo ti suldi don aakede: sobito ti ombito i-t'eliyo isiyo suldi don kaca kaca a ceere eedin, ti suldi don ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k'ulpi ti kolbisito me. ¹⁴ Wo de kun t'osso suldi don pay Galmeegin Isa Almasi y'in elo, kun i ooli urzi a tuddugun ye kun d'ise suldi don ulpi aa tod' ti dehu me.

14

Ki dekke booro ekki leemada ye

† **12:20** 12.20 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22. * **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9** 13.9 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

¹ Wede toogadí baata a urzi zaapu k'adde a Isa'ŋ kun yi soodo bey sire, kun yi niike ye a munda wede y'elkiyo beehiye geŋ me. ² Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k'addí a Isa'ŋ y'aane y'a oomi suldí pay, wo de wede toogadí baata a urzi zaapu k'addí a Isa'ŋ y'a oomi puutagi danjal. ³ Wede y'ombo suldí pay geŋ y'a ki ti y' t'idífa ye wede aadumu sey me, wo wede yi k'aadumu sey ye geŋ, yi ki dekke booro ye ekki wede ombo suldí pay me, kono yode toŋ Raa yi y' ziidfa bey sire kay. ⁴ Kee wee wee ki dekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y'aa seedu zakidí koo, y'aa ki seedu ye koo, geŋ a wolle galmeegí. Wo yoŋ y'a-seeda zakidí, kono Galmeega i-d'ede toogo ki noogiyadí.

⁵ Wede soŋ y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ*, wo ki wede soŋ y'elkiyo kane onniytagi pay miŋ kaŋ soo. I dehu wede tuuku toŋ y'a oyye adda k'addí munda wede y'elkiyo geŋ beehiye. ⁶ Wede y'elkiyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ geŋ, y'isiyo inokino kono yi eliyó suma a Galmeega. Wede y'ombo suldí pay geŋ, y'isiyo inokino kono yi eliyó suma a Galmeega, kono yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. Wede yi k'ombo suldí oŋgo ye geŋ, y'isiyo inokino kono yi eliyó suma a Galmeega, kono yode toŋ yi rootiyo koduwo a Raa kono k'ombo gette. ⁷ Inokino maŋ ti diinayiŋ wenda soo toŋ umbo y'a lekke ti siidí me, wo wenda soo toŋ umbo y'a t'inda ti siidí me. ⁸ Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t'urzi Galmeega, wo aame in unto maŋ, in unto t'urzi Galmeega. Inokino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ, kine ki Galmeega. ⁹ Derec, Almasi y'a inda wo y'a bilde ti diine doŋ unto, kono y'a t'ise Galmeeki doŋ unto wo ki

doŋ zeere.

¹⁰ Wo de kee ki moo me ki dekkiyo booro ekki leemadá me? Wo ki moo me kee ki ti y'odde leemadá me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k'ume booro Raa y'a dekke booro a eediŋ. ¹¹ Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ Galmeega Raa zeere n'a-ti nâame ti tuddó: kane duwo pay an dikka a daanadó wo kane pay an t'imma nuŋ Raa†.» ¹² Inokino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y'a t'idey taaya a daana Raa a suldí doŋ pay y'ize.

Leemadá ki ti y' t'ele adda k'oldíko ye

¹³ Inokino maŋ in oolo ki dekkiyo booro ti tuddiŋ me. Wo de ki too maŋ kun ti wollo munda wede kun isiyo geŋ, i-t'isa mukkolo morkiye a leema yi t'oorá adda k'oldíko ye. ¹⁴ Derec, nuŋ Galmeega Isa y'o ti gize ni suune adda k'addó, munda wede ganigi ti siidí a daana Raa umbo, wo aame wede y'elkiyo munda eŋ a daana Raa ganigi maŋ, geŋ miŋ munda geŋ a yode i-t'ize ganigi a daana Raa me. ¹⁵ Aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ i-t'isa ulsu a leemadá maŋ, geŋ i-kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono k'ombo danjal geŋ, i ki dehu leemadá wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y' dagge ye. ¹⁶ Munda wede kun elkiyo a kune beehiye geŋ, a doŋ oŋgoŋ an ki-t'ise urzi an ki di roote munda geŋ ulsu ye. ¹⁷ Derec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa, tod'te a urzi k'ombito ti sobito ye, wo de tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose wo ti unsuwo, kane geŋ suldí doŋ Unde Kamileŋ t'in ele. ¹⁸ Wede i naabiya k'Almasi inokino geŋ, Raa ulbí unse ti yode me wo duwo toŋ an yi woliyo yoŋ beehiye.

¹⁹ Inokino maŋ in deho munda wede in t'ela toose ti duwo pay,

* **14:5** 14.5 Onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ: I-kaza duwo oŋgo an i woliyo onniytagi oŋgo an jiiire eebaŋ, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine toŋ onniytagi ki oholo wo onniytagi k'aagulu tere geŋ, duwo oŋgo an woliyo aa an jiiire eebaŋ. † **14:11** 14.11 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

wo in di t'ihira kaŋ soo a urzi zaapu k'addin a Isa. ²⁰ Kono k'ombo d'anj'al geŋ, naabo Raa ki ti latte ye. Derec, ombo tuuku toŋ tod'te kamileŋ a d'aana Raa me, wo de aame t'urzi munda wede kee k'ombo geŋ d'oŋ oŋgoŋ an t'etta adda k'oldiko maŋ, beehiye ye, k'oolo. ²¹ Beehiye'ŋ, suldi d'oŋ pay i t'eliyo leema adda k'oldiko geŋ kun oolo, ise aadumu sey, ise sobo toote‡, ise munda tuuku toŋ maŋ. ²² Munda wede k'elkiyo a kee beehiye a urzi zaapu k'addá a Isa geŋ, ki y' booho adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Uŋsuwo a wede addi i ki dekkiyo booro ye a munda wede y'ilke beehiye geŋ me. ²³ Wo de wede y'ombo wo i-d'ede niiku adda k'addi maŋ, yoŋ geŋ booro Raa ti y' ziida, kono munda wede y'isiyo geŋ a ki t'iide ye a munda wede y'elkiyo beehiye a d'aana Raa me. Wo derec, suldi d'oŋ pay in isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munda wede in elkiyo beehiye a d'aana Raa geŋ, oldiko.

15

Sarkiya zemba d'oŋ toogadan baata

¹ Kine d'oŋ i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, i dehu in di'n sarke zemba d'oŋ toogadan baata a urzi zaapu k'adde geŋ me. Kine in gi di dehe munda wede ulbiŋ in d'ise uŋse d'anj'al ye. ² I dehu wede tuuku toŋ ti diinayiŋ yi deho isiyo ki munda wede bakadi ulbi i-d'ise uŋse ki beehiyko yode, kono y'a t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa. ³ Derec, Almasi geŋ yi ki dihe munda wede ulbi i-d'ise uŋse a yode d'anj'al ye. Wo de geŋ, aa ono d'oŋ an riije ti kaaga adda mattup ki

Raa, an'de: «Kaldita ere duwo an gildite kee Raa gette o-t'iire eedó*.»

⁴ Derec, munda wede an riije pay ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, an yi riije kono in di'n dooye. Inkiŋo maŋ t'urzi k'ono eŋ in d'ooniyo kooke wo in di seeda zakidi, kono in di zaapu elkisadiŋ a Raa. ⁵ Nuŋ ni ton-diyo Raa wede in d'eliyo kooke wo toogo in di seeda zakidi geŋ, y'un ti'n iso d'oŋ onamguŋ i-t'ette kaŋ soo. Geŋ munda wede Isa Almasi yi dehu. ⁶ Inkiŋo geŋ kune pay t'adde soo wo aa ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a duwo pay

⁷ Inkiŋo maŋ, zemba'ŋ kun'ni soodo bey sire, aakede Almasi y'unni ziida. Kun iso inkiŋo kono a t'ele tamma a Raa. ⁸ Geŋ n'un di rooto ki kotto, Raa yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me. Kono kamo Almasi geŋ y'iido'ŋ y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono y'a-ti d'ange suldi d'oŋ Raa yi ruute ti kaaga y'aasa a mongidagan. ⁹ Wo soŋ d'oŋ Yawudiyagi ye toŋ, an di t'imme Raa kono y'an ize adde koduwo, geŋ aa ono d'oŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a ki t'imma adda diine d'oŋ Yawudiyagi ye, wo n'a ôora ti sundá a di t'ela suma†.» ¹⁰ Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune d'oŋ Yawudiyagi ye kun iso uŋsuwo ti kane d'oŋ ki Raa‡.» ¹¹ Wo soŋ an'de: «Kune d'oŋ pay Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa, kune ita duwo pay kun y'amma§.» ¹² Nebi Ezayi toŋ y'a ruute, y'ede: «I d'adfa wede t'ita k'inŋi Zeese*, yoŋ y'iido y'a dokka kane d'oŋ Yawudiyagi ye, wo

‡ **14:21** 14.21 Toote: Toote wede adda mattup ette, yoŋ toote wede an isiyo inŋi biŋ, a siifadan ti kaaga geŋ, duwo pay an sobo wo aame a leema i t'ise makkolo morkiye maŋ, ulu ki sibe ye.

* **15:3** 15.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ **15:10** 15.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § **15:11** 15.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * **15:12** 15.12 Zeese: Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'udfo ti biza bumbu Dawut. † **15:12** 15.12 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

kane geŋ an di zaapa elkisadaŋ a yode†.»

¹³ Nun ni tonɗiyo Raa wede eliyo toogo kun di zaapu elkisagaŋ a yode geŋ, y'un ti'n ôono ti unŋsuwo wo ti toose a urzi zaapu k'addugaŋ a Isa. Inŋkino maŋ kun zaapo elkisagaŋ daayum a yode t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ.

Pool yi rootiyo a urzi naabadí

¹⁴ Zemba ki nun, ni suune adda k'addó kune batum kun dehu daayum kun d'ise munda wede beehiye. Sulɗi ɗoŋ i dehu kun di'n suune geŋ, kun'ni suune pay, wo kun aane wede tuuku toŋ bakadí y'a-ti y' zaape urzi urzi. ¹⁵ Ki too maŋ ki sulɗi ɗoŋ ongoŋ adda mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono un ki dande ye a munda wede an unni duuye me. Ni riije inŋkino kono Raa y'o ele beekadí, ¹⁶ n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki kane ɗoŋ Yawudiyagi ye. N'a iili tuddó pay a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki Raa, kono kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an t'ise aakede seɗeke ere Raa ulbí i-d'ise unŋse, ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamileŋ. ¹⁷ Inŋkino maŋ, a lekkiyadó ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi gette, nun ulbó unŋse a naabo ere n'isiyo ki Raa te. ¹⁸ Ise o d'ede ono ki rootiyo toŋ ni k'aane ni ki roote ye, wo aame ni roote maŋ, n'a roote a munda wede Almasi y'ize t'urzi nuuno ɗaŋŋal, kono n'a ti'n waako kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo an d'ozire eego. Y'ize inŋkino t'urzi k'ono ɗoŋ ni gizite wo t'urzi sulɗi ɗoŋ n'ize, ¹⁹ t'urzi toogo sulɗi k'armika i-kaza Raa toogo, t'urzi sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego, wo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ. Geŋ inŋkino Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney siido k'lliri. ²⁰ Wo ɗe munda wede ni dihe, n'a kizite Rabila Majjaanawa a omagi ɗoŋ

ɗuwo an k'illiga suma k'Almasi ye botto, kono a naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite ye. ²¹ N'ize inŋkino a-t'ette a ono ɗoŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A kane ɗoŋ an an ki ruute munda a tukki yode ye geŋ, an di y' wolla, wo a kane ɗoŋ i-k'illiga ɗuwo an ki tôwwo taaya a tukki yode ye geŋ, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

²² Geŋ munda wede taŋ baadaŋ a-n'iigire n'a ette di kune me. ²³ Wo ɗe ankeŋŋo, nun naabadó n'a ti ɗiŋge adda siidiyagi eŋ me. Iide ozzinagi baadaŋ nun mosogo kune, wo n'a dihe n'a ette n'un ti'n wollo, ²⁴ wo n'etta di kune aame n'amba ki siido k'Españ. Nun n'elkiyo ni-t'âhiney n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miibi ti kune wo mosogo ki kune t'a ɗiigeey booloŋ maŋ, ni t'ooney zaada ɗoo miŋ, n'a ingiley kollo. ²⁵ Wo ɗe ankeŋŋo n'ambe ki Zeruzalem a naabo ere ki noogiyo ɗoŋ ki Raa ɗoŋ a ummey. ²⁶ Ni dehu kun di suune zemba ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a siido Maseduwan ti Akayi geŋ, an dihe t'unŋsuwo aggadaŋ an d'ele a kane ɗoŋ ki Raa ɗoŋ an k'ede munda ye a Zeruzalem. ²⁷ Naabo ere ki tussiyagi gette i dihe kane batum, wo ki kotto geŋ munda wede an an t'ele. Kane Yawudiyagi ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an di dikkiɗa maaladaŋ ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane ɗoŋ Yawudiyagi ye kaŋ soo, inŋkino maŋ kane ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ maaladaŋ an di dokkiɗa ti kane kay. ²⁸ Aame naabo tussiyagi a ti ɗiŋgey wo soŋko ere an tusse gette n'an eley a beezaŋ maŋ, n'a engiley ki siido k'Españ ni-t'âhiney ti di kune. ²⁹ Wo nun ni suune, aame n'etta di kune geŋ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.

³⁰ Wo ɗe zemba ki nun, enno munda wede n'un t'eele kooke me t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi wo

‡ 15:21 15.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

t'urzi geyyiso ere Unde Kamilen t'in eliyo: Kun d'eyyo ti nuuno kaŋ soo adda tondiyagun ere kun tondiyo Raa kono nuŋ gette. ³¹ Kun tondo Raa kono n'a t'aldey ti bey d'oj i ki ziipe addaŋ a Isa ye a siido Ziide, wo soŋ munda wede n'amba a beezó ki noogiyo d'oj ki Raa a Zeruzalem geŋ, an di y' seedey bey sire. ³² Injino n'a aaney ti unŋsuwo baadaŋ di kune me, aame Raa yi dihey maŋ, n'a-puukey booloŋ ti kune. ³³ Geŋ Raa wede i d'eliyo toose yi koono ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

¹ Nuŋ n'un di rooto a urzi teemadiŋ sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seedu zakidi a naabatú ere a diine d'oj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Saŋkire. ² Kun ti soodo bey sire ti suma Galmeega aakede d'oj ki Raa an d'isiyo ti tuddaŋ. Kun ti noogo a munda wede tuuku ti dehu ti bey kune me, kono tod' ti nuuge d'oj baadaŋ wo nuŋ batum toŋ ti ni nuuge.

³ Kun an t'iso toose a Pirisil ti Akilas kane d'oj ay naabiya kaŋ soo a urzi k'Isa Almasi me. ⁴ Kane an d'iyye an t'umbe puuzadaŋ kono nuŋ n'a utte. Naabadaŋ ere an ize gette i rootiyo koduwo nuuno d'anjal ye, d'oj pay ogiysito ti suma k'Isa kane Yawudiyagi ye toŋ, an rootiyo koduwo kay. ⁵ Kun an t'iso toose pay a d'oj ogiyo ti suma k'Isa di Pirisil ti Akilas. Kun i t'iso toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso, yode wede ele addi a Almasi ki poone a siido k'Aazi. ⁶ Kun i-t'iso toose a Mariyam tod' ti ziiye baadaŋ a naabo kono kune me. ⁷ Kun an t'iso toose a Andirinus ti Ziniyas, kane geŋ taasiyagó, wo an ayni zidde dangay kaŋ soo ti nuŋ me. Kane geŋ d'oj zina k'Almasi d'oj an d'ede suma, wo an ziipe addaŋ a Almasi ki poone ti nuuno.

⁸ Kun i-t'iso toose a Ampiliyatus, leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. ⁹ Kun i-t'iso toose a Irben wede ay naabiya kaŋ soo a urzi k'Almasi, wo soŋ a Stasis leemadó wede ki geyyiso. ¹⁰ Kun i-t'iso toose a Apeles, yode wede d'oj pay an wulle yi ziidfa zakidi a naabadi ere a urzi k'Almasi. Kun an t'iso toose a d'oj boy ki Aristobul. ¹¹ Kun i-t'iso toose a taasizó Erodiyoŋ. Kun an t'iso toose a d'oj i lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Galmeega adda boy ki Narsis. ¹² Kun an t'iso toose a Tiripen ti Tiripoz, kane geŋ erayi d'oj i ziiye baadaŋ a naabo Galmeega me. Kun i-t'iso toose a Perizid teema ere ki geyyiso, tode toŋ ti ziiye baadaŋ pay a naabo Galmeega me. ¹³ Kun i-t'iso toose a Ripis, yode wede Galmeega yi biire, wo a meedi, tod'te a nuŋ aakede meedo kay. ¹⁴ Kun an t'iso toose a Asenikirit, Pelegoŋ, Ermes, Patirobas, Ermas wo soŋ a zemba d'oj i ziipe addaŋ a Isa ti kane. ¹⁵ Kun an t'iso toose a Pilolog kane ti Zili, Neere ti teemadi Olimpás, wo d'oj ki Raa pay d'oj ti kane.

¹⁶ Kun t'eesitoy tuddugun, kaŋ bey sire sire aakede zemba. D'oj ogiyo ti suma k'Almasi a omagi pay geŋ an un t'ize toose.

Pool yi dangu onami

¹⁷ Zemba ki nuŋ, enno munda wede n'un t'eele kooke me: Kun koono mentikagi ti d'oj i dehu ahuntu duwo. Kane geŋ morkolo morkiye a kane d'oj i ziipe addaŋ a Isa, wo an di led'fiyo ti dooyiso ere kun uune gette. Kun ti led'fo ti tuddaŋ me, ¹⁸ kono kane duwo geŋ an ki naabiya ki Galmeegin Almasi ye, wo de raazaŋ miŋ addaŋ*, kane geŋ an ti'n daggiya d'oj tasse t'ono d'oj unse ki bizaŋ wo t'ono d'oj k'ombo bize ekki duwo. ¹⁹ Duwo pay an suune kun ollige ono Galmeega wo kun sooru eego me. Injino maŋ

* **16:18** 16.18 Raazaŋ miŋ addaŋ: I-kaza an ombito suldi d'oj oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, soŋ i-kaza an isiyo suldi d'oj ulpi tudde ti dehu.

nun ulbó unse ti kune me, wo de ni dehu kun t'ise don an d'ede suuniyo k'ono, kono kun d'ise munda wede beehiye, kun aa ki ti y' keyye ye ti munda wede ulsu me. ²⁰ Tan boolon, Raa wede i d'eliyo toose geŋ, Meeda siitandani y'a ti noguma ti dandi zongun. Geŋ beeko ki Galmeegin Isa ti koonaa eggun!

²¹ Timote wede ay naabiya kan soo ton y'un t'ize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus, Zason wo Sosipater an un t'ize toose pay. ²² Wo nun Tertiyus i raaniya ono don Pool yi ruute adda mattup ette, n'un t'ize toose ti suma Galmeega wede in ti'n gitte kan soo. ²³ Gayus, wede ni lekkiyo di yode geŋ, y'un t'ize toose. Kane pay don ogiyo ti suma k'Isa a enno en, an ogiyo di yode. Erasta wede yeeriyo korbite ki geeger ette, y'un t'ize toose ti leemadin Karitus pay.

[²⁴ Geŋ beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koonaa eggun pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo danjal

²⁵ In amma Raa, yon i d'ede toogo y'un di'n isa zakidi a urzi zaapu k'addugun a Isa, geŋ aakede Rabila Majjaanawa ere ni kazita a tukk'Isa Almasi ti rootiyo. Wo t'urzi Rabila Majjaanawa geŋ Raa y'a t'iidiba ita ki munda wede t'ume k'eesiyo duniya i lekkiyo ombide a duwo pay. ²⁶ Wo de ankenno munda wede ombide geŋ Raa yi t'iidiba itadi kereŋ a ita duwo pay, t'urzi k'ono don nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo ki daayum geŋ y'a ruute munda wede ay d'ise'n, ay an ti'n zaape duwo a urzi an zaape addan a Isa, an d'olliga onami wo an d'ozire eego.

²⁷ Geŋ tamma t'a koone a Raa, yode danjal i-d'ede suuniyo k'ono! In y'amma t'urzi k'Isa Almasi ki daayum! Eyye.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Korent

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Mattup ette Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siido Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadi ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Injino donj baadan Yawudiyagi ye an di ziipe addan a Isa.

Ki poone Pool y'a raanja mattup ette, kane donj Korent ton an i-riije mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldi baadan, wo de kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane gen, baadan an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo donj Korent te, wo a yode i gi di t'ize unse ye. Wo y'a dihe y'an dikime onaman donj an'ni riije adda mattupadan, wo y'an t'eele kooke pay.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldi baadan, aakede: ahuntu tudde ki donj ogiyso ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seedu, a urzi k'aadumu sey wede an eliyi sedefe a longayi, a urzi suldi donj Unde Kamilen t'eliyo, wo a urzi baldiya ki donj i t'inda. Wo y'an di ruute sonj geyyiso tudde gette, tod'te ti jiire suldi pay.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, nunj wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaniya ti leema Susten, ² a kane donj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane donj Raa yi'ni wiike an t'ize donji, y'an uuye

kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi, wo ti kane donj pay i waaku suma Galmeegin Isa Almasi, a ume tuuku tonj manj, yonj Galmeeganj wo Galmeeginj pay. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun.

Beehiyko a donj geeger Korent

⁴ Kono kune genj nunj daa puukiyo ni rootiyo koduwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi. ⁵ Derec, kune kun lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, a kune Raa y'un ele laale ki suldi pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay. ⁶ Genj ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziiida zakidi adda k'addugun. ⁷ Injino manj ankenno munda wede Raa y'eliyo ti beekadi'n, a kune soo tonj un ki biite ye, kune donj i delliyo onniyo ere Galmeegin Isa Almasi y'a kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Genj yode y'un di'n isa donj i seedu zakidi bini dangu. Injino manj, a onniyo ere ki Galmeegin Isa Almasi yi kimo'n, wenda soo tonj yi k'aana yi ki zaapa ono eggun ye. ⁹ Genj derec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kanj soo ti Ulí Galmeegin Isa Almasi, yonj yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

Ahuntu tudde ki donj ogiyso ti suma k'Isa

¹⁰ Zemba ki nunj, enno munda wede n'un t'eele kooke ti suma Galmeegin Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kanj soo, tuddugun kun ti t'ahinte ye, kun t'iso addugun soo, elkisagun tonj soo. ¹¹ Zemba ki nunj, ni rootiyo injino kono duwo an iido ti danj Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun. ¹² Genj enno munda wede ni dehu n'a roote me: Kune ti diinagun wede tuuku tonj yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nunj ki Pool», wede sonj «Nunj ki Apolos», wede sonj «Nunj ki Piyer» wo wede

* **1:2** 1.2 Korent gette geeger meeda ki siido k'Akayi, wo Akayi gette siido soo tod'te adda siidiyagi pay ti kaaga donj Romenj ga-dukke, tod'te a kese dandi ki siido ere ankenno an ti waaku Gires.

soŋ «Nuŋ ki Almasi». ¹³ Munda wede kun isiyo geŋ, aa Almasi tuddi dokkife. Kun oo ki ti rooti dfoo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, nuŋ Pool ko? Kunuŋ an unni zuyye batem ti suma nuŋ Pool ko?

¹⁴ Nuŋ ni rootiyo koduwo a Raa kono ti diinaguŋ wenda soo toŋ ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ. ¹⁵ Injino maŋ wenda soo toŋ umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuŋ Pool me. ¹⁶ Wayya, nuŋ o dunde, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti doŋ boozí, wo ni k'elkiyo ye baa wenda ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me. ¹⁷ Kun suune Almasi yi n'igibo, d'uwu n'a ki'n suyyite batem ye, wo de n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono doŋ unse, kono d'uwu an gi di'n wolle nuŋ aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munda ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

¹⁸ Ono doŋ in kazita a tukk'Almasi y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, a kane doŋ i lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ aa ono doŋ maadagi, wo de a kine doŋ Raa y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo ki Raa batum. ¹⁹ Derec, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono, suuniyo k'onamaŋ gette n'an ti dagga, kane doŋ eedaŋ soodo a elkiso, elkisadaŋ soodo gette n'an ti t'isa ki bita†.»

²⁰ Injino maŋ kane doŋ suuniyo k'ono eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ suuniyo k'oogoro Muusa eŋ, an di roote moo sey me? Doŋ niikiyo k'ono k'ozzinagi doŋ ankeŋŋo eŋ,

an di roote moo sey me? Derec, suuniyo k'ono ere adda duniya ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo doŋ maadagi‡.

²¹ Ki kotto kane doŋ duniya ti suuniyo k'ono ere k'aggadaŋ, an k'iine an ki ti zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te. Injino maŋ Raa ulbí i-d'ize unse y'an di'n utte kane doŋ i ziipe addaŋ a yode t'urzi kazita k'ono doŋ d'uwu an elkiyo ono doŋ maadagi geŋ me.

²² Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle suldi k'armika a kize onamin in kazita derec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo k'ono. ²³ Wo de kaye ay kazita Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo a kane Yawudiyagi ono geŋ an t'ize aa mukkolo morkiye. Wo a kane doŋ Yawudiyagi ye an elkiyo ono doŋ maadagi. ²⁴ Wo de ki kane doŋ Raa yi wiike, ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye toŋ, an suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa. ²⁵ Munda wede Raa y'isiyo wo d'uwu an elkiyo yoŋ ki maade geŋ, maadikadí gette ti jiire suuniyo k'ono ere ki kane, wo munda wede d'uwu an elkiyo Raa toogadí baata geŋ, toogadí gette ti jiire ere ki kane.

Munda wede Raa yi biire

²⁶ Zamba ki nuŋ, kun wollo kay, ti diine kune doŋ Raa yi wiike'ŋ, a eda d'uwu kune aŋ wee wee, doŋ suuniyo k'ono baata, doŋ toogo baata, wo doŋ adda boozan sudaŋ ti moolo baata. ²⁷ Wo de Raa yi biire munda wede aa ki maade a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munda wede toogadí baata a eda doŋ duniya, kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane doŋ an elkiyo an d'ede toogo. ²⁸ Raa yi biire munda wede a eda doŋ duniya yoŋ ki bita, d'uwu an di y' koogire wo an di y' woliyo t'umbo soo geŋ, kono

† 1:19 1.19 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25.

y'a latte munda wede d'uwu an yi wolliyo beehiye i-d'ede suma. ²⁹ Raa y'ize injkino kono wede tudde soo toŋ umbo a kili tuddí a d'aanadí me. ³⁰ Yoŋ y'un ti'n gitte kaŋ soo ti Isa Almasi. Wo yo Almasi geŋ, y'a t'ize a kine urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi k'Almasi Raa y'in di'n isiyo doŋ ki diine a d'aanadí, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo yi'n di'n ad'diya t'adda k'oldfiko. ³¹ Geŋ ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddí maŋ, y'amma tuddí a munda wede Galmeega Raa y'ize§.»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

¹ Ki nuuno zemba ki nuŋ, ti poone n'iide di kune kono n'un di gize munda wede ombide ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite ono doŋ a ki jiire egguŋ ye, wo soŋ n'un ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu ye. ² Nuŋ, di kune n'a dihe t'addó pay miŋ, n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko d'aŋŋal. ³ Kono kamo aame nuŋ batum di kune geŋ, toogadó baata, o d'ede orgiso baadaŋ wo ni ŋoŋŋirso*. ⁴ Dooyisadó ti ono doŋ n'un gizite geŋ, kane'ŋ munda a ti'n t'okkiye ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu kun d'oyye eego umbo. Wo de kane ono geŋ toogo ere k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ. ⁵ Injkino maŋ zaapu k'adduguŋ a Isa gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi d'uwu ye, wo de ti konso a toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

⁶ Derec, kaye ay anni dooyiso urzi suuniyo k'ono soo injkino a doŋ i-dirse a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. Wo de ay an ki'n dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti doŋ duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi doŋ

ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki bita. ⁷ Wo de kaye ay anni dooyiso suuniyo k'ono ere ki Raa ombide, wo tod' ti lekkiyo ombide a d'uwu me. Tode gette Raa yi ti biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima duniya botto too, kono y'in di'n t'etta k'adda daryikadí. ⁸ Ti diine mozagi doŋ ki duniya geŋ, suuniyo k'ono gette wenda soo toŋ umbo i ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ, Galmeega yoŋ goole a jiire pay geŋ an ki y' taake ye ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. ⁹ Wo de ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Munda wede ersa ti ki y' wulle ye, kuude yi ki y'illiga ye, wo munda wede wedusu yi k'ilke eego ye geŋ, kane Raa yi'n ikkima a doŋ i y' giyye†.»

¹⁰ Wo geŋ a kine t'urzi k'Unde Kamileŋ, Raa y'in t'iidiba ita ki suldí doŋ ombide geŋ me. Derec, Unde Kamileŋ gette suldí pay ti'ni suune, ise suldí doŋ ombide ki Raa adda k'addí toŋ maŋ. ¹¹ Wee wee t'adda diine d'uwu eŋ, aane a suune munda wede adda k'adde bakadí me, daa ki unde ere adda k'addí ye maŋ? Injkino kay munda wede adda k'adde Raa, wenda soo toŋ umbo a yi suune me, daa ki Unde Raa ye maŋ. ¹² Ki kine in k'uune unde ere ki duniya ye, wo de in uune Unde ere ettiyo ti Raa, kono in di suune suldí doŋ pay Raa y'in eliyo t'urzi beekadí. ¹³ Wo ekki suldí geŋ, ay ki rootiyo'ŋ t'ono doŋ ettiyo t'urzi suuniyo k'ono ere ki d'uwu ge dooyiso ye, wo de ay rootiyo t'ono doŋ Unde Raa t'ayni dooyiso. Geŋ injkino ay di kazita suldí doŋ derec ettiyo t'urzi k'Unde Raa, a kane doŋ an d'ede Unde gettiyo.

¹⁴ Wede y'elkiyo a urzi tudde d'aŋŋal geŋ, yi k'ambe ye a suldí doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa me.

§ 1:31 1.31 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * 2:3 2.3 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.9. † 2:9 2.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.

Kane geŋ a yode aa ono doŋ maadagi, yoŋ yi k'aane itadan yi ki ti suune ye, kono suldi geŋ t'urzi k'Unde Raa danŋal wede y'aane y'anni suune me. ¹⁵ Wo de wede i-d'ede Unde Raa geŋ, suldi pay y'aane y'an ozire, wo ki yode batum wenda soo toŋ umbo a aane a dekke booro eedi me. ¹⁶ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wee wee aane a suune elkiyo ki Galmeega Raa te?

Wee wee aane a yi dooye me?»

Wo de kine'ŋ, in d'ede elkiyo ere k'Almasi gette adda k'addiŋ.

3

Doŋ i ki dirse ye a urzi zaapu k'addan a Isa

¹ Ki nuŋ maŋ, zemba ki nuŋ, aame n'iide di kune geŋ n'un ki ruutite aakede a doŋ an d'ede Unde Raa ye. Wo de n'un ruutite aakede a doŋ i lekkiyo aa tuddan ti dehu, kono kune aa inŋi sunŋi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi me. ² Ono doŋ n'un gizite geŋ aa n'un ele udu kun d'iibe, ombo ere zakidi ye, kono ombo gette kun ki ti-t'oomi ye*. Wo de ankenno toŋ kun k'aane kun ki ti-t'oomi ye, ³ kono kune'ŋ lekkiyagun daayum aa tudde ti dehu. Ni rootiyo inkiŋo kono a diinagun un d'ede kolbiso wo niikiyo, geŋ i-kaza kune'ŋ lekkiyagun aa tudde ti dehu. Ki kotto, kune'ŋ soorugun pay gette aa ki doŋ tudde danŋal. ⁴ Wo aame ti diinagun wede soŋ yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wo wede soŋ: «Nuŋ ki Apolos» maŋ, geŋ kun rootiyo aa doŋ tudde ge rootiyo danŋal.

Tuddugun Boy Raa

⁵ Kun di niikiyo a tukki nuŋ Pool ti Apolos miŋ, kaye moo baadi me? Kaye miŋ doŋ naabo Raa danŋal, wo t'urzi kaye kun di ziipe addugun a Isa. Kaye wede tuuku toŋ y'ize naabo ere a-t'ette a munda wede

Galmeega yi ele. ⁶ Aakede iido ki poone nuŋ Pool n'a-giira buzu, saŋ Apolos y'a d'ibiti ahu, wo de Raa siidi a y'udde buzu wo yi d'ohire me. ⁷ Inkiŋo wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane sudaŋ umbo, wo de suma ki Raa wede buzu yi-ti y'adfiya wo yi d'ohire. ⁸ Wede i giira ti wede ibiti ahu geŋ, kane kaŋ soo wede a ceere bakadi umbo. A wede tuuku toŋ Raa yi di t'ela ranŋadi a naabadi ere y'ize. ⁹ Ni rootiyo inkiŋo kono kaye ay naabiya kaŋ soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.

Wo soŋ kune boy wede Raa y'oozige. ¹⁰ Raa a beekadi y'o d'ele urzi k'isiyo naabo di kune aakede wede y'ilke wo y'a-riike ita boy, geŋ nuŋ n'a-ziipe ita boy te, wo wede doolo yi d'oozige eego. Wo de wede tuuku oozige geŋ, yi koono metike a urzi k'oozigayi geŋ me. ¹¹ Derec, Isa Almasi Raa y'a ti y' ziipe aakede ita boy wede soo danŋal, inkiŋo wenda soo toŋ umbo a aane i-zaape ita boy ti doolo me. ¹² Ekk'ita boy gette doŋ ongo an d'oozige ti suldi doŋ aakede: dap, maala gurus, ise mongali doŋ majjandani, doŋ ongo ti inda, ti seemi ise ti bulgo. ¹³ A onniyo ere Raa yi deka booro gette, naabo wede tuuku toŋ itatu a t'adfa kereŋ. Derec, onniyo gette naabo wede tuuku toŋ Raa yi-ti t'ela adda k'uwwu y'a ti naama. Inkiŋo wede tuuku toŋ y'a-wolla naabadi oldo kunuŋ, beehiye koo maŋ? ¹⁴ Aame wede yi niibe wo naabadi gette uwwu ti ki t'igga ye maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oona ranŋadi. ¹⁵ Wo de aame wede naabadi i t'igga maŋ, yi ki t'oona ye ranŋadi te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo geŋ aakede an y'irgo ti biza k'uwwu.

¹⁶ Ki kotto kun suune kune Boy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'addugun. ¹⁷ Aame wede yi litta Boy Raa maŋ, yode toŋ Raa y'a ti y' latta. Derec, Boy Raa geŋ yoŋ

‡ 2:16 2.16 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13.

* 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Eber

5.12-14.

kamilen, wo Boy Raa miŋ yon kune batum.

Kune ki Almasi

¹⁸ Kune'ŋ wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinagun y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo don duniya man, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto. ¹⁹ Derec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti don duniya gette, a daana Raa tod'te aa munda ki maade, kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gen, Raa yi-ti'n seddu t'urzi metinkadan†.» ²⁰ Wo son an riije, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane don an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita‡.» ²¹ Kono k'injino gen, wenda soo ton tuddi yi kili ye t'urzi wedusu me. Derec, suldi pay gen kane ki kune, ²² ise nun Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi don ankenno wo suldi don etto k'ita ton man. Kane pay gen miŋ ki kune. ²³ Wo de kune ki Almasi, wo Almasi yon ki Raa.

4

Galmeega danjal i dekka booro me

¹ Injino man i dehu kaye'ŋ duwo an ay di'n wolle don naabo k'Almasi, wo don i yeeriyo suldi don ombide ki Raa. ² Wede yeeriyo gen, i dehu y'a t'ise wede i seedu zakidi a urzi naabadi. ³ Ki nuuno, ise i dekke booro a eedo kune, ise don dekkiyo booro ton man, nun i ki n'aadumu ye. Wo de nun batum ni ki dekke booro a eedo ye. ⁴ Ki kotto nun munda wede k'oldiko a eedo ni ki suune ye, wo de genno ton i-ki kaza nun ki diine a daana Raa ye. Wede i dekke booro eedo'ŋ yode Galmeega. ⁵ Kono k'injino gen wede tuuku ton kun dekke booro eedi ye, ki poone onniyatú t'a aana,

onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldi don ankenno i lekkiyo ombide adda zimolo, wo elkiyo duwo ere adda k'addan ton y'a ti waara pay. Injino man onniyo gette wede tuuku ton Raa y'a yi t'imma a naabadi ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zemba don a Korent

⁶ Zemba ki nun, ni rootiyo injino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nun ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi gen kun di suune ita k'ono don duwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopida yirwe ye, kun lekko a ono don an riije genno.» Injino man wenda soo ton ti diinagun yi kila tuddi yi t'eesa, yi t'umbe yode enno wo yo en mendí me. ⁷ Wee wee a ruute kee ki jire don ongo me? Ki kotto, suldi pay don a-d'ede gen a ele Raa. Wo de a ele Raa man, ki moo me kikiyo tudda aakede a-k'ele Raa ye me?

⁸ Anken kun elkiyo suldi don pay addugun i dehu kun uune baa! Kun t'ize don laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo de kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto man, gen beehiye, injino kaye ton ay d'ooma moziko ti kune kay! ⁹ Wo gen nun n'elkiyo kaye don zina k'Isa en Raa y'ay ti'n ziipe don k'ita ti duwo pay. Kaye aa don booro ti'ni ziida ki towwo a daana don duniya, kono an ay di'n udde a bere don duuru, an ay di'n okko maade a daanadan wo a daana maaleekiyagi pay. ¹⁰ Kaye don maadagi kono k'Almasi me, wo de kune don suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo de kune don toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo de kaye an ay di'n woliyo aa don bita! ¹¹ Bini anki ton kaye daayum mosogo wo orme, ossiyo ton ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'ambu k'ume

† 3:19 3.19 Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. 94.11.

‡ 3:20 3.20 Kun wollo adda mattup ki Soom

soo me soo me, ¹² ay d'oodibe yeebadey a naabo ti beezey doo miŋ ay d'ombó kollo. Duwo an ayni kaldita toŋ, ay tondiyo Raa y'an di-zaape beeko. Duwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa toŋ, ay d'ombiŋe*. ¹³ Duwo an ay rootiyo ono doŋ ulpi toŋ, kaye ay an di-kama onamaŋ ti golla ere tasse. Bini aŋki toŋ kaye duwo an ayni wolliyo aa disse ki doŋ duniya, aa ganigi wede doŋ duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a doŋ ki Korent

¹⁴ Nuŋ ni raaniya ono eŋ, kono n'un gi di'n t'ele sukuyagi ye. Wo de ni raaniya kono n'un di-tooke kuudugun, aakede kune inŋizó doŋ ni giyye baadaŋ. ¹⁵ Ise un d'ede doŋ dokkiyo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ kane dupiyagi toŋ maŋ, meege k'ehiyagun miŋ soo. Geŋ nuŋ ni t'ize aa meegugun kono kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, t'urzi Rabila Majjaanawa n'un gizite. ¹⁶ Inŋkino maŋ, n'un di rooto ti obe bey, kun ambo zindó. ¹⁷ Geŋ kono k'inŋkino, n'un t'igibe Timote yoŋ aa ulo k'addó wede ki geyyiso, yi seedu zakidi a naabadí ere a urzi Galmeega te. Yoŋ y'un di'n dooyey sey a sulfi doŋ i dokkiyo nuŋ Pool a urzi lekkiyadó ere kettiyo kaŋ soo t'Almasi, geŋ munda wede ni-dooyiso duwo a ume tuuku toŋ maŋ, a diine doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa.

¹⁸ Doŋ oŋgoŋ ti diinagun an elkiyo ni ki kima ye baa di kune me, inŋkino an di koliyo tuddaŋ. ¹⁹ Wo de aame Galmeega yi diha maŋ, ni kima di kune goppon. Aame n'iiney maŋ, kane doŋ i koliyo tuddaŋ geŋ ni'ni suuney a ono doŋ addey ti bizaŋ ye, wo de a toogo ere an d'ede. ²⁰ Ni rootiyo inŋkino kono lekkiyo wede a

urzi Moziko Raa gette, tod'te i ki kaza'ŋ t'ono doŋ addiya ti bizi ye, wo de i kaza'ŋ toogo ki naabo ere y'isiyo. ²¹ Inŋkino maŋ kun dehu moo me? Kun dehu n'a odo di kune miŋ ti dalka kunuŋ, n'a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine doŋ ogiyo ti suma k'Isa

¹ Kaye ay d'ollige a ume tuuku toŋ duwo an rootiyto, doŋ oŋgoŋ ti diinagun an isiyo boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane doŋ i ki suune Raa soo daŋŋal ye toŋ an k'ise inŋkino ye, kono i d'ede wede soo y'isiyo boliyo t'ere meegi*. ² Wo kune'ŋ kun di koliyo tuddugun! Ki too maŋ kun d'ole molo a oldfiko gette, wo wede y'isiyo boliyo ere inŋkino gette ti diinagun kun ti y'limmi. ³ Derec ki nuuno maŋ, ki tudde nuŋ dokki ti kune me, wo toŋ elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ booro ni-ti dikke a tukki wede isiyo inŋkino geŋ me, aakede nuŋ a diinagun. ⁴ Kun t'ogiyoy kaŋ soo, wo nuŋ elkisadó ti kune. Geŋ ti suma wo toogo ki Galmeegin Isa Almasi, ⁵ wede inŋkino geŋ kun y'oolo a bey Meeda siitandani kono t'a t'ide tuddí ere k'oldfiko gettiyo, wo de undí t'a utta a onniyo kama Galmeega Isa te.

⁶ Beehiye ye kun di kili tuddugun me! Ki kotto ono eŋ kun'ni suune: «Orme boolon daŋŋal geŋ miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay.†»

⁷ Inŋkino maŋ oldfiko aa orme mazzini a diinagun gette kun ti t'adfo mentú, kono kun t'isa aa gododo aware daa k'orme. Wo derec, kun t'ize aa gododo daa k'orme t'urzi k'unto k'Almasi, yode wede aakede

* **4:12** 4.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo doŋ zina 18.3; 20.34. * **5:1** 5.1 A urzi k'oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romen toŋ, ki moone t'ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1. † **5:6** 5.6 Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. Orme boolon daŋŋal geŋ miŋ, gododo baadaŋ yi-ti t'oozige pay: I-kaza oldfiko boolon gette t'a aagila aagila t'a seeda doŋ pay. ‡ **5:7** 5.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21.

ulo damu an wilda ki sedefe a tar-naape Pak ki Yawudiyagi[‡]. ⁸ Injino tarnaape Pak geŋ in iso, wo in iso ti mappa daa k'orme, a kize in isiyo t'addiŋ soo wo t'ono doŋ derec. Wo de tarnaape geŋ in k'ise ti mappa wede an ize t'orme mazzini ye, a kize in k'isiyo'ŋ ti bundiko wo ti suldi doŋ ulpi in isiyo mirsi geŋno ye[§].

⁹ Adda mattupadó ere n'un riije ti poone gette, ni ruute, n'ede: «Kun lekke kaŋ soo ye ti doŋ isiyo boliyo me.» ¹⁰ Onamó eŋ ni ki rootiyo'ŋ a tukki kane doŋ pay isiyo boliyo adda duniya ye, a tukki kane doŋ pay okkiso a suldi pay ye, a tukki kane doŋ pay oogire ye, a tukki kane doŋ pay i daaniya longayi ye. Wo de injino ye maŋ, i dehu kun t'adde t'adda duniya me! ¹¹ Aha, nuŋ n'un riije kun ki lekke kaŋ soo ye ti wede y'ede, yoŋ leema a urzi k'Almasi wo yi d'isiyo boliyo, yi d'okkiso a suldi pay, yi daaniya longayi, yi kaldita duwo, yi sobo i ceeriyo eego, wo y'oogire ti metiŋko. Wede isiyo injino geŋ, ombó toŋ kun oomi ye ti yode me. ¹²⁻¹³ Injino maŋ kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, i deŋka booro eedaŋ nuuno ye. Kane geŋ i deŋka booro eedaŋ Raa. Wo doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kune i deŋko booro eedaŋ me, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede isiyo ulsu geŋ, ti diinaguŋ kun ti y'olmu*.»

6

Tôwwo k'ono ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ A diinaguŋ aame wede i-d'ede ono ti leema maŋ, ki moo me kun d'oyyiso daa k'orgiso kun d'engilso ki daana doŋ i ki suune Raa ye, an un d'isiyo booraguŋ te? Ki too maŋ kun t'ette ki daana doŋ ki Raa un d'ise booraguŋ te. ² Ki kotto i deŋka booro a ekki doŋ duniya

kune doŋ ki Raa. Kune kun ki suune ye ko? Wo aame i deŋka booro a ekki doŋ duniya kune maŋ, wo de mummino ono doŋ i k'ooŋe ye toŋ, ti diinaguŋ kun ki d'aaniya ye, deŋkiyo booradaŋ me. ³ Kun suune maaleekiyagi toŋ kine i deŋka booro eedaŋ me. Geŋ injino in aane a ceere in deŋka booro k'ono doŋ a lekkiyadin ere a duniya te. ⁴ Wo aame un aaniya ono a diinaguŋ maŋ, kun d'ettiyo ki daana doŋ deŋkiyo booro, kane geŋ doŋ ogiyo ti suma k'Isa an'ni woliyo aa doŋ bita! ⁵ Nuŋ ni rootiyo injino geŋ, sukiyagi a kune. Ti diinaguŋ wenda soo toŋ umbo ko, i-d'ede suuniyo k'ono y'a aane y'a deŋka booro zembadi me? Aha, ede! ⁶ Beehiye ye, leema ti leema an d'ede ono wo an d'ise booro a daana doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye me!

⁷ Derec, aame ti diinaguŋ kun isiyo bordari maŋ, geŋ miŋ i-kaza kun t'iire baa a urzi Raa me. Beehiye a kune'ŋ, leema y'un ise munda wede ki diine ye toŋ kun d'ombiŋa, ise y'a-t'oobe sulduŋ toŋ, bee miŋ kun koone booro a daana duwo. ⁸ Wo de kune, isiyo suldi doŋ ki diine ye me, kun t'oobiyo suldi ki doŋ ongoŋ, wo kane'ŋ geŋ miŋ zembaguŋ doŋ i ziipe addaŋ a Isa. ⁹ Ki kotto kun suune, doŋ isiyo munda wede ki diine ye geŋ, an k'etta ye ki Moziko Raa te. Kune'ŋ wenda soo toŋ y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye: Doŋ isiyo boliyo, doŋ ottilso a longayi, doŋ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eebaŋ, doŋ i ti t'isiyo tuddaŋ aa erayi, kuuli doŋ i moonite ti tuddaŋ, ¹⁰ doŋ k'oogire, doŋ okkiso a suldi pay, doŋ i sobo i ceeriyo eego, doŋ i kaldita duwo, wo doŋ oogire duwo ti metiŋko, kane geŋ an k'etta ye ki Moziko Raa te. ¹¹ Ti poone doŋ ongo ti diinaguŋ, gettiŋ lekkiyadaŋ. Wo de ankenno kune Raa y'un t'upile oldfikaguŋ, y'un di'n uuye kese a

§ 5:8 5.8 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. Deeterenom 17.7.

* 5:12-13 5.12-13 Kun wollo adda mattup ki

yode, wo y'un di'n ize donj ki diine a daanadi ti suma Galmeega Isa Almasi wo t'urzi k'Unde Raa.

Tudde tod'te boy k'Unde Kamilenj

¹² Donj ongon an rootiyo, an'de: «Nunj o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku tonj manj.» Derec injkino, wo de kane suldi genj pay beehiye ye a nunj me. «Nunj o d'ede urzi k'isiyo munda tuuku tonj manj.» Derec injkino, wo de nunj ni ki dehu n'a ki t'ise bule ki munda tuuku tonj manj ye. ¹³ Sonj an rootiyo, an'de: «Ombo tod'te k'adda k'adde, wo adde ki sarkiya k'ombo.» Eyye derec injkino, wo kane genj sirwanj pay onniyo soo Raa y'an isa umbo. Wo de tudde gette Raa yi t'ikkima k'isiyo boliyo ye. Ki too manj tudde gette ki yode Galmeega, wo Galmeega tonj, yonj ki tode tudde. ¹⁴ Raa yi ti y' bilda Galmeega Isa ti diine donj unto genj, kine tonj ti toogadi y'in ti'n balda kay.

¹⁵ Ki kotto kun suune, tuddugunj gette tod'te aakede moke ki tudde k'Almasi. Injkino manj, beehiye ye n'a t'ambe moke ki tudde k'Almasi, n'a-ti y' t'okkiye ti tudde k'erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú, a t'ise moke ki tuddutu me. ¹⁶ Genj ki kotto, kun suune wede y'a t'ukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittu t'itatú manj, yode ti tode genj an t'ize tudde soo, kono ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kane sire genj an t'isa tudde soo*.» ¹⁷ Wo de wede y'a t'ukkiye ti Galmeega manj, yode genj a urzi k'Unde an t'ize aa wedusu soo.

¹⁸ Injkino manj kun ti ledfo dokki t'urzi boliyo me. Oldiko ere pay ti doolo wede y'isiyo gette, tod'te adda tudde ye. Wo de wede y'isiyo boliyo genj y'isiyo oldiko a tuddi batum. ¹⁹ Ki kotto kun suune, tuddugunj gette tod'te boy k'Unde Kamilenj, tode Unde gette Raa y'un t'ele ti lekkiyo adda k'addugunj. Tuddugunj gette ki kune ye. ²⁰ Kune Raa

y'un iwila ti zooye wede ooje, genj kune ki yode. Injkino manj Raa kun y'amma ti tuddugunj gette.

7

Kama k'ono a urzi seedu

¹ A urzi k'onamgunj donj kun ni tunde adda mattupagunj genj, ankenj beehiye kule y'a-seeda tuddi yi ki dehe ye erewo te. ² Wo de, minj wede tuuku tonj yi-ki t'etta a isiyo boliyo ye genj, beehiye yi-seeda erewo wo erewo tonj ti-seeda kule. ³ Kule genj ki moone ti eddi yi-ki tooge ye, wo tode erewo tonj injkino, a kulatu ti-ki tooge ye kay. ⁴ Erewo gette ti ki roote ye tuddutu ki tode danjal me, kono tuddutu ki kulatu pay. Wo kule tonj injkino yi ki roote ye tuddi ki yode danjal me, kono tuddi ki eddi pay. ⁵ Injkino kune'nj, wede tuuku tonj tuddi yi-ti tooga ye a bakadi me, wo de ise manj, kun ti defke ti tuddugunj genj k'onniyto miibi aame kun a ti gitte onamgunj danjal kono kun di tonde Raa. Wo sanj kun di-kime a lekkiyagunj ere daayum, para manj tuddugunj kun ki ti seeda ye, kun t'ooro bey Meeda siitandani t'un di'n naama daggiya.

⁶ Ono donj ni rootiyo enj, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un kaza urzi kun di lekke beehiye. ⁷ Ki nunj manj, munda wede beehiye'nj duwo pay an di lekke daa sedfu aa nuuno. Wo de wede tuuku tonj Raa yi-d'ele munda siidi siidi, wede sonj yi-d'ele munda kino, a wede sonj yi-d'ele munda kino.

⁸ Ankenj, ni rootiyo a kane donj i ki zidde ye botto ti donj mandaydayi, beehiye an di lekke daa sedfu aa nuuno Pool. ⁹ Wo de tuddan an k'aane an ki ti seeda ye manj, an sodfo. Beehiye an sedde minj, tuddan t'an d'an t'ambe an t'ette naapu.

¹⁰⁻¹¹ Enno munda wede ni rootiyo kane donj i zidde an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo

* **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

Galmeega: I dehu kule geŋ eddī yi ki ti peere ye, wo erewo toŋ kulatú ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatú ti y'iili maŋ, t'a lekko daa seedu, ise maŋ an t'okkiyo ti kulatú t'a-kama*.

¹² A kane doŋ oŋgo, ono eŋ i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addí a Isa, wo eddī ti ki ziipe addutú a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode maŋ, i dehu y'a ki ti peere ye. ¹³ Geŋ inŋino kay, aame erewo ti ziipe addutú a Isa, wo kulatú yi ki ziipe addí a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode maŋ, i dehu t'a ki y'ooli ye. ¹⁴ Ni rootiyo inŋino kono kule wede i ki ziipe addí a Isa ye geŋ, yoŋ goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddī. Ki erewo ere i ki ziipe addutú a Isa ye toŋ inŋino, tod'te goppon ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatú. Para maŋ, inŋigun geŋ kane dokki ti Raa, wo de ki kotto maŋ kane goppon ti Raa me.

¹⁵ Wo de aame kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, an dehu an di-teepe ti kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa ise erewo ise kule maŋ, urzi ede. Aame geŋ kane zemba doŋ i ziipe addaŋ a Isa ise kule erewo geŋ, eedaŋ toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose. ¹⁶ Koŋ erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi koŋ me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta eddá t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

¹⁷ Inŋino maŋ adda k'ono doŋ pay eŋ, munda wede a jiiire enno: Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadi ere Galmeega yi ele, ti poone saŋ Raa y'a ti y' wiike. Geŋ munda wede ni rootiyo adda diine doŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise. ¹⁸ Wede'ŋ ponde yi wilda ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi-t'ise tuddí aa wede pondayí daa waldu ye. Wo wede daa waldu

ponde ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi dehe waldu ponde ye. ¹⁹ Ise wede'ŋ yi wilda ponde, yi ki wilda ye toŋ, adda geŋ munda a di y' nooge umbo, i jiiire in d'ozire ekki suldi doŋ Raa yi'n rootiyo in d'ise. ²⁰ I dehu wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadi ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike. ²¹ T'ume Raa y'a ki waaka botto geŋ kee bule maŋ, ulba a-t'oodde ye. Wo de aame urzi k'a t'adde eeda ti buliko ede maŋ, geŋ beehiye ki t'addo†. ²² Derec, bule wede Galmeega yi y' wiike geŋ, yi t'ize eedí toore a urzi Galmeega me. Geŋ inŋino kay, wede eedí toore Galmeega yi y' wiike geŋ, yoŋ yi t'ize bule ki Almasi. ²³ Raa y'un iwila ti zooye wede oone, geŋ kune ki yode, inŋino maŋ kun t'ise bulagi duwo ye. ²⁴ Zemba ki nuŋ, i dehu wede tuuku toŋ a daana Raa yi koona a lekkiyadi ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a doŋ i ki zidde ye

²⁵ A urzi kane doŋ i ki zidde ye, ono eŋ i rootiyo Galmeega ye, i rootiyo nuuno a elkiyadi, nuŋ wede Galmeega y'o ize adde koduwo. Inŋino duwo an zaape addaŋ a nuuno. ²⁶ Kun ollo ettiyo elkiyadi te: A ulbe k'oodiyo wede ankenno baadaŋ eŋ, beehiye a kune wede tuuku toŋ, yi koona a lekkiyadi aa ere ti poone. ²⁷ Kee'ŋ a-d'ede erewo maŋ, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye maŋ, ki deha seedu ye. ²⁸ Wo de aame ki zidde toŋ maŋ, ki k'ize oldiko ye, wo aame uto koŋso ti zidde toŋ maŋ, ti k'ize oldiko ye. Wo derec, kane doŋ i zidde geŋ dabaradaŋ baadaŋ a lekkiyadaŋ te, wo nuŋ ni dehu n'un ti'n ledde ti dabar gette.

²⁹ Kun ollo zemba ki nuŋ, enno munda wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega goppon. Inŋino t'ankenno kane doŋ an d'ede erayi

* **7:10-11** 7.10-11 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18. † **7:21** 7.21 Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'adde eeda t'adda buliko ede toŋ, ki lekko bule wo buliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

geɲ, an lekko aakede ɗoɲ an k'ede erayi ye. ³⁰ Doɲ adda m̄olo geɲ, an lekko aakede kane adda m̄olo ye. Doɲ isiyo uɲsuwo geɲ, an lekko aakede kane adda k'uɲsuwo ye. Doɲ owilte sulɗi geɲ, an lekko aakede an k'ede sulɗi ye. ³¹ Wo ɗoɲ i lekkiyo beehiye ti maala duniya toɲ, an lekko aakede an ki lekkiyo beehiye ti maala duniya ye, kono duniya ere in ti wolliyo aɲkenɲo ette, tod' t'engilso.

³² Nuɲ ni dehu kun di lekke daa k'ulbe k'oodiyo. Wede yi ki ziida erowo ye geɲ, elkisadi a naabo Galmeega, yi dehu y'aase munda wede Galmeega ulbi i-d'ise uɲse.

³³ Wo ɗe wede i ziida erowo geɲ, yoɲ elkisadi a sulɗi duniya, yi dehu y'aase munda wede eddi ulbutu i-d'ise uɲse, ³⁴ iɲkino elkisadi i-t'isiyo sire. Wo ki erayi toɲ iɲkino, erowo daa kule ise uto koɲso toɲ, tod'te elkisatu a naabo Galmeega, kono ti dehu tuddutu wo elkisatu gette a lekke ooyiso kese a yode. Wo ɗe erowo ere i ziida kule gette, tod'te elkisatu a sulɗi duniya, ti dehu t'aase munda wede kulatu ulbi i-d'ise uɲse.

³⁵ Ni rootiyo iɲkino beehiye a kune, n'un ki dodɗiyo sibe a gollagun ye, wo ɗe ni dehu kun d'ise munda wede beehiye a jiire wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa k'elkiso a munda doolo.

Ono a obilagi ti konazi ɗoɲ ibire

³⁶ Obulso geɲ, ere k'ebirayi yi ti giyye baadan wo y'owwiyo tuddi yi ki ti-seeda ye, yi t'isa munda ki sukuyagi ti tode, wo yi ti seeda maɲ, geɲ y'iso aa addi i dehu. Kane sirwan geɲ beehiye an di-seeda, iɲkino obulso geɲ yi ki t'ize oldiko ye. ³⁷ Wo ɗe aame obulso geɲ yi dihe adda k'addi wenda yi ki y'ize ki tooge ye, tuddi yi ti ziida, wo ere k'ebirayi gette yi ki ti seeda ye maɲ, yi ki ti t'udige ye, iɲkino geɲ y'ize beehiye yi ki ti ziida ye toɲ maɲ.

³⁸ Iɲkino maɲ wede ere k'ebirayi yi ti ziida geɲ y'ize beehiye, wo wede yi ki ti ziida ye genno toɲ y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandayɗayi

³⁹ Erewo gette tod'te kettiyo a kulatu aame yoɲ yi lekkiyo zeere geɲ me. Wo y'inda doo miɲ, tod'te ettu toore t'aane t'a seeda kule wede aa addutu i dehu, wo ɗe i dehu kule ti seeda geɲ yoɲ yi ziipe addi a Galmeega Isa ɗo. ⁴⁰ Ki too maɲ a elkiyado, uɲsuwatu baadan a ceere t'a lekke sittu me. Wo nuɲ toɲ n'elkiyo ono ni rootiyo eɲ i ni dokkiyo Unde Raa.

8

Sey wede an eliyo sedefe a longayi

¹ A urzi sey wede an eliyo sedefe a longayi geɲ*, aɲken n'un dikama onamgun, ɗerec kune kun'de: «Kine pay in d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n eliyo a koliyo tudde, wo ɗe geyyiso tudde gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi zaapu k'addiɲ a Isa. ² Wede y'elkiyo yi suune munda maɲ, munda geɲ yi ki y' zuune a urzutu ye botto. ³ Wo ɗe wede yi geyyiso Raa maɲ, yode Raa toɲ yi y' suune.

⁴ Iɲkino maɲ sey wede an eliyo sedefe a longayi geɲ, k'aadumu ko? Derec, kine in suune kane longayi geɲ i ki kaza munda wede ɗerec ye adda duniya me, wo ede Raa yoɲ soo ɗaɲɲal. ⁵ Derec, ɗoɲ oɲgoɲ an'de raayagi ede a kandaane wo a siido me. Ki kotto ki kane'n raayagi baadan wo galmaawi toɲ baadan. ⁶ Ise iɲkino toɲ, ki kine Raa soo ɗaɲɲal, yoɲ Meega y'ikkima sulɗi pay, wo kine pay ki yode. Galmeega soo ɗaɲɲal, yoɲ Isa Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima sulɗi pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.

⁷ Wo ɗe ti diine zemba geɲ, kane pay an k'ede suuniyo gettiyo ye.

* **8:1** 8.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoɲ zina 15.20,29.

Don ongon ti diinagun an ti d'iile ottilso a longayi. Wo ankenno an ziipe addan a Isa ton, aame an aadumu sey wede an ele sedefe man, an elkiyo ki kotto sey gen an ele sedefe a longayi. Wo kane elkisadan ere an di suune munda en beehiye en ulsu gette toogatú baata, inkino man an d'owwiyo an t'ize ganigi a daana Raa me. ⁸ Ombo gette t'in gi di'n t'etta goppon ti Raa ye. Aame in k'ombo ye ton in ki t'ise don k'ita ye, wo aame in ombo ton in ki'n aagila ti munda ye†.

⁹ Kune eggun toore, un d'ede urzi kun d'ise munda wede kun dehu. Wo de kun koono mentikagi a munda wede kun isa, kono zamba don kane toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, an ki-t'ooro adda k'oldiko ye. ¹⁰ Aakede i d'ede wedusu yon toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa, wo yi woliyo kee wede a-d'ede suuniyo gen ki-guune a biza boy longusu k'aadumu sey man, gen aase mummino me? Koo kono kee gen, yode wede elkiyadi ere y'a suune munda en beehiye en ulsu gette toogatú baata, gen y'a t'ese y'aadi kay sey wede an ele sedefe a longayi gen me. ¹¹ Inkino man, kono suuniyada gette, leema wede toogadi baata a urzi zaapu k'addi a Isa gen yi-t'ooore y'a dagge, yon leema wede Almasi y'inda kono yode gen me. ¹² Gen inkino kun isiyo oldiko a zembagun, wo kun an t'eeliyo kuuno a elkisadan ere toogatú baata an di suune munda en beehiye en ulsu gette. Inkino man oldiko kun isiyo gette a yode Almasi batum. ¹³ Kono kamo a tukkombo danjal leemado ni-ti y' t'ele adda k'oldiko man, ti anki en sey sedefe ni k'aadima ye baa kono ni-ki ti y' t'ele leemado adda k'oldiko ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a

t'ooone aggadi

¹ Ki kotto, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu. Ki kotto nun wede zina k'Isa, wo Galmeegin Isa ton ni y' wulle t'edayo*. Ki kotto kune batum gen, kun ziipe addugun a Isa t'urzi naabo ere n'ize ki Galmeega. ² Ki don ongon an ki n' woliyo nun wede zina k'Isa ye ton, ki kotto a kune'n nun wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega gen, kune batum munda wede i-kaza ki kotto nun wede zina k'Isa.

³ Enno ono don n'a oodiba eedo a daana don i zaapu ono a eedo me: ⁴ Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di sibe ti bey don ay an naabiya. ⁵ Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di waake erewo ere i ziipe addutu a Isa ay d'ozire soo, aa don zina k'Isa ongo, zamba Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo. ⁶ Ki kotto, nun ti Barnabas ton, ay d'ede urzi ay t'ooone ombo ti beygun. Kaye sirwey danjal ye a naabe ti beezey me. ⁷ Kun illiga ko, wede'n y'isiyo naabo k'asigar wo munda an i-ki t'ele ye me? Kunun wee wee doo min yi-t'aate jineene wo innitú y'a k'oomi ye me? Kunun wee wee doo min y'a else moode wo udu y'a ki sibe ye me? Aha, wenda inkino umbo!

⁸ Ono don ni rootiyo en, a urzi lekkiyo don tudde danjal ye, oogoro Muusa ton ti rootiyo inkino. ⁹ Gen ono en an riije ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara ye†.» Kunun ono en i-kaza Raa y'elkiyo a bungari danjal ko? ¹⁰ Ki kotto, ono en Raa yi rootiyo kono kaye dee da? Eyye, ono en an riije kono kaye. Derec, wede yi derku'n yi zaapu elkisadi y'a t'ooona munda, wo wede yi sara mudu'n yi zaapu elkisadi y'a t'ooona aggadi. ¹¹ T'urzi

† **8:8** 8.8 Kun wollo adda mattup ki Romej 14.17. * **9:1** 9.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 22.17-18; 26.16. † **9:9** 9.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4.

kaye kun d'uune suldi don beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen adda k'addugun. Inkinon man, i ceeriyo eggun koo kaye ay t'oone agga t'adda maalagun me? ¹² Aame don ongon an d'ede urzi an d'ooniyo agga ti beygun inkinon man, gen kaye ton ay d'ede urzi ay t'oone a ceere kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede genno ton, munda ti beygun ki togo ay ki tunde ye. Wo de ay d'imbiina a suldi don pay ay iido a eedey gen me, kono a ki-t'ise makkolo morkiye a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi ye.

¹³ Ki kotto kun suune, don i naabiya adda Boy Raa gen, an t'oone ombadan ti suldi don adda Boy Raa, wo don i naabiya a ume sedeke gen, an t'oone aggadan ti suldi don an eliyo ki sedeke. ¹⁴ Gen inkinon kay, Galmeega y'a ruute, y'ede: Don i kazita Rabila Majjaanawa gen, an t'oone suldi lekkiyadan t'urzi Rabila Majjaanawa*.

¹⁵ Ki too man nun o d'ede urzi n'a tonde munda ti beygun, wo de ni ki tunde ye. Ni raaniya inkinon kono ni ki dehu n'a ki t'oone munda ti beygun ye. N'inda bee min n'a tonde! Wenda soo ton umbo a aane o di latte urzi k'unusuwo ere o d'ede ette! ¹⁶ Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nun o ki-t'ise urzi tamma tuddo ye, kono tode gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu n'aase, wo dabar a nun aame Rabila Maajjaanawa ni ki ti gizita ye man. ¹⁷ Wo aame naabo ette i ti dihe nun ti siido man, gen o d'ede urzi an o t'ele ranadod, wo de urzi yeeriyo en o y'ele a beezoo Raa gen, nun o d'ede attidi ni ki t'alda ye. ¹⁸ Inkinon man a naabo ette ranadod moo me? Ranadod tin ni kazita Rabila Majjaanawa ki waawiye daa ki tondiyo munda, ise o d'ede urzi

n'a tonde munda kono ni kazita Rabila Majjaanawa ton man.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

¹⁹ Derec, nun o d'ede urzi n'aase munda wede aa addo i dehu, nun bule ki wenda ye, wo ton n'a-t'ize tuddo aa bule ki duwo pay, kono don baadan an d'ette tukk'Isa. ²⁰ Aame nun a diine Yawudiyagi gen, n'a likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d'ette tukk'Isa†. A diine kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen, nun ton n'a likke aa i ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane don i'ni dokkiyo oogoro Muusa gen an d'ette tukk'Isa, ise nun i ki n' dokkiyo oogoro Muusa ye ton man. ²¹ Inkinon kay, ti kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen, n'a likke aa oogoro gette ni ki ti suune ye, kono kane don i ki suune oogoro Muusa ye gen an d'ette tukk'Isa. Gen i-kaza t'urzi k'oogoro Raa ni ki t'udde ye, kono nun ni daaniya urzi k'oogoro k'Almasi. ²² A diine kane don toogadan baata a urzi zaapu k'addan a Isa gen, nun ton ni-ti t'isiyo tuddo toogatu baata aa ki kane, kono an d'ette tukk'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan. A don pay, urzi don tuuku ton ni-ti y'isiyo kono don ongon ti diinayan mummino ton a t'oone uttiyo. ²³ N'isiyo pay min kono Rabila Majjaanawa, inkinon munda wede beehiye Raa yi ruute y'in t'eley t'urzi tode gen, nun ton n'a t'ooney aggado.

²⁴ Ki kotto kun suune, don obe dalala a bere k'okko gen an okko pay, wo de soo danjal i-t'ambu zooye k'okko me, gen kun okko aa ki yode, kono kun t'amba zooye. ²⁵ Inkinon man kane pay don obe dalala, don i dunkiyo wo moo gen, tuddan an ti-dabirsa baadan. Wo an isiyo inkinon kono an d'ooniyo kadumul ki wede i jiiire, wo

‡ 9:11 9.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.27. § 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * 9:14 9.14 Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7. † 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 21.20-26.

kaɗumul gette saɲ i-ti lattiya. Wo ɗe kine, a urzi k'Almasi in obe dalala kono in t'oona kaɗumul ki wede i jiire, ere a lekka ki daayum. ²⁶ Kono kamo nuɲ Pool eɲ n'okko, wo ni k'okko aa edayó n'a t'ippe ye. Ni ɗeyyiso n'a t'ooney kaɗumul geɲ, ni ki gohiso kutuba a ume waawiye ye. ²⁷ Nuɲ tuddó ni-ti dabirsa baadaɲ wo ni-ti seedu aa bule. Aame ni k'isiyo inkiyo ye maɲ, nuɲ wede i kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo eɲ, an di n' adɗa.

10

Doɲ k'Izirayel adda balɗa

¹ Zemba ki nuɲ, ni dehu kun a d'elke a sulɗi ɗoɲ an iide a mongidagey Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y'an da t'an diibe dondirso ti di'n dokkiyo*, wo pay an diipidfa bar Teezewo†. ² Adda dondirso wo adda bar Teezowo gette, kane geɲ miɲ pay aa an ti zuyye batem wo an a ti gitte ti Muusa kaɲ soo. ³ Kane pay an d'iimi ombadaɲ tiɲ soo ere a urzi k'Unde. ⁴ Wo kane pay an d'iibe sobadaɲ tiɲ soo ere a urzi k'Unde. Derec, a urzi k'Unde kane an iibe ahu ɗoɲ uɗɗe t'adda zumbulu‡ wede a urzi k'Unde. Zumbulu geɲ yon ti kane yi di'n daaniya, wo geɲ miɲ yon Almasi. ⁵ Inkiyo ton, pay an t'ize sulɗi ɗoɲ Raa ulbí i-ki d'ize unse ye. Kono k'inkiyo an t'indita adda balɗa§, a guute miibi ɗaɲɲal ɗoɲ i k'ize oldiko ye me.

⁶ Sulɗi ɗoɲ an iido a kane geɲ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkiyo kine in k'ooli tuddiɲ k'isiyo sulɗi ɗoɲ ulpi tudde ti dehu, aa kane g'aaze ti kaaga geɲɲo ye*. ⁷ A longayi kun ottille ye, aa ɗoɲ ongo ti diinayan g'aaze me. Derec, ono eɲ an riije

ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duwo an di-guune ombo ti sobo, saɲ maɲ an t'iiziga ommire, wo an d'isiyo sulɗi pitinƙo†.» ⁸ Kine in ooli tuddiɲ a isiyo boliyo ye, aa ɗoɲ ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga geɲ me, inkiyo adda k'onniyo soo ɗaɲɲal ɗoɲ dupu ada sire makumu aɗo an t'inda‡. ⁹ Kine pidpidiɲ Galmeega in yi naame ye, aa ɗoɲ ongo ti diinayan g'aaze ti kaaga wo kane mimbayi an di'n ihite an t'inda§. ¹⁰ Ki ɗaɲɲu kun gurgire ye, aa ɗoɲ ongo ti diinayan ga gurgire ti kaaga a tukki Galmeega Raa, wo kane geɲ maaleeka wede ki lattiya y'iido y'an iide*.

¹¹ Sulɗi ɗoɲ iido a kane geɲ, a kine aakede urzi in di wolle in ki d'ise oldiko ye. Inkiyo an ti'n riije adda mattup ki Raa, kono an in di'n zaape a urzi, kine ɗoɲ i lekkiyo a onniytagi ɗoɲ k'ita eɲ me. ¹² Geɲ inkiyo wede y'elkiyo yon toogo a urzi zaapu k'addi a Isa maɲ, yi koonaa metike yi t'ooraa ye. ¹³ Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette, tod'tiɲ aa ere ɗuwo pay an ooniyo gettiyo. Raa yon yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa, inkiyo y'un ki'n oola adda naamiya daggiya i ki ceera eggun ye. Wo ɗe aame un iido naamiya daggiya ton, Raa y'un t'ela toogo kun d'ombiɲa wo son urzi kun t'adɗa.

Kun ottille a longayi ye

¹⁴ Kono kamo zemba ki nuɲ kune ɗoɲ ki geyyiso, kun ti ledfo dokki t'urzi longayi me. ¹⁵ Nuɲ, n'un rootiyo aakede a ɗuwo ɗoɲ an d'ede suuniyo k'ono. Inkiyo a onamó ni rootiyo eɲ, a suuno kune batum. ¹⁶ Ki kotto kop wede ti sobo adda in di rootiyo koduwo a Raa in di sobo kaɲ soo geɲ, y'in ti'n kettiyo

* **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1** 10.1 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4** 10.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5** 10.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16. * **10:6** 10.6 Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8** 10.8 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18. § **10:9** 10.9 Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10** 10.10 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14.

kaŋ soo ti puuzo k'Almasi te. Wo soŋ mappa wede in di borkiso in t'ombo kaŋ soo geŋ, y'in ti'n kettiyo kaŋ soo ti tudde k'Almasi me†. ¹⁷ Derec, i d'ede mappa soo, wo ise kine baadaŋ toŋ, geŋ in t'ize aa tudde soo, kono kine pay in dokkide miŋ mappa soo geŋŋo.

¹⁸ Kun elko doŋ k'Izirayel geŋ, doŋ aadumu sey wede an eliyo sedefe a Raa a ume sedefe geŋ, ki kotto an di lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Raa, yode wede an i ize ume sedefe geŋŋo‡. ¹⁹ Injino maŋ, nuŋ n'a roote moo me? N'a t'eese sey wede an ele sedefe a longayi, ti longayi batum miŋ, kane'ŋ ki bita ye ko? ²⁰ Eyye, kane'ŋ ki bita! Wo de sendikagi doŋ ki doŋ i ki suune Raa ye an eliyo geŋ, an eliyo a siitandani, a Raa ye§. Injino maŋ, nuŋ ni ki dehu ye kun a di kette kaŋ soo ti siitandani me. ²¹ Kune kun k'aane kun ki sife kop sire ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitandani me. Ombo sire kun k'aane kun ki dokkida ye, ombo ki Galmeega wo ombo ki siitandani te. ²² Kunuŋ in dehu in t'ooziga kolbiso Galmeega ko*? In elkiyo miŋ kine toogo in jiire yode ko? Aha, injino ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

²³ Doŋ oŋgoŋ an rootiyo, an'de: «Urzi ede k'isiyo munda tuuku toŋ maŋ.» Derec injino, wo de kane suldi geŋ pay beehiye ye†. «Urzi ede k'isiyo munda tuuku toŋ maŋ.» Derec injino, wo de suldi pay geŋ a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa me. ²⁴ Geŋ wenda soo toŋ yi deha munda wede k'aggadi danŋal ye, wo de wede tuuku toŋ yi deho bakadi yi-t'oone kay.

²⁵ Suldi doŋ pay kun owile a suuk geŋ, kun iwilo'ŋ kun oomo, daa

tondiyo eŋ sey an ele a longayi koo me‡, kono elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁶ Ni rootiyo injino kono ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siido ti suldi pay eego geŋ, kane ki Galmeega Raa§.»

²⁷ Aakede wede yi ki ziipe addi a Isa ye geŋ y'unni wiike ombo di yode, wo kun iyye kun ette maŋ, munda wede y'un ele geŋ kun oomo, daa tondiyo eŋ sey an ele a longayi koo me. Injino elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁸ Wo de aame wede doolo y'un ruuta: «Sey eŋ an ele sedefe a longayi» maŋ, kono ki wede un gize geŋ kun aadima ye, wo soŋ kono ki elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise sire ye. ²⁹ Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu» maŋ, ni ki rootiyo ti elkiyagun ere kun di suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu gettiyo ye, wo de ni rootiyo ti ere ki wede un gize geŋŋo. Wo de nuŋ wede o d'ede urzi n'aase munda aa addo i dehu miŋ, ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu ki wede doolo gette t'a defke booro eedo me? ³⁰ Aame a ombo ni rootiyo koduwo a Raa maŋ, wo ki moo me wenda y'a roote ulsu a tukki nuuno, kono k'ombo ere ni ruute koduwo a Raa te?

³¹ Injino maŋ ise kun ombo, ise kun sobo wo ise kun ise munda tuuku toŋ maŋ, kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa. ³² A lekkiyagun gette, kun isa ye munda wede wenda yi-t'oore adda k'oldiko me, ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo a doŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa toŋ maŋ. ³³ Geŋ injino nuŋ batum ni dehu duwo pay

† **10:16** 10.16 Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18**

10.18 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16. § **10:20** 10.20 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22** 10.22 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. † **10:23** 10.23

Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12. ‡ **10:25** 10.25 Di kane doŋ Korent geŋ, sey wede an eliyo sedefe a longayi toŋ maŋ an t'ambu ki suuk an t'owile. § **10:26** 10.26 Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

ulbaŋ an d'ise unŋe a suldi d'ofŋ pay n'isiyo geŋ me. Ni ki dehu munda k'aggadó d'afŋal ye, wo de ni dehu munda wede aase beehiye a d'ofŋ baadaŋ kono Raa y'an di'n utte.

11

¹ Kun ambo zindó, aakede nuŋ batum n'ambu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine d'ofŋ ogiyo ti suma k'Isa

² Ankeŋ n'unni tamma kono kune'ŋ daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo. ³ Wo de ni dehu kun di suune ita munda enno: Almasi geŋ yon t'ekki kule tuuku ton maŋ, kule geŋ yon t'ekk'erewo, wo Raa geŋ yon t'ekk'Almasi. ⁴ Inkiŋo aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyto ono d'ofŋ Raa y'agisa wo eedí tuuniyo maŋ, geŋ yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedí me. ⁵ Wo de aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyto ono d'ofŋ Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye maŋ, geŋ ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatú me, tode gette aakede erewo ettú kookiyo. ⁶ Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye maŋ, geŋ t'a kooko! Wo de aame erewo ilaltú d'ekkiso ise ettú kookiyo geŋ a tode sukiyagi maŋ, t'a di diibo munda! ⁷ Kule geŋ aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyto ono d'ofŋ Raa y'agisa maŋ, i ki dehu eedí y'a gi di diibe ye, kono kule geŋ Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yon i-kaza majjaanika Raa*. Wo de to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule. ⁸ Derec, Raa y'ikkima kule y'iidfiba sirpa k'erewo ye, wo de erewo Raa yi t'ikkima y'iidfiba sirpa kule. ⁹ Wo kule geŋ Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo de erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†. ¹⁰ Inkiŋo maŋ, kono maaleekiyagi geŋ erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti d'andí d'ofŋ t'ettú. ¹¹ Wo inkiŋo ton a urzi

Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule ton daa k'erewo yi k'ise ede ye. ¹² Derec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iidfiba sirpa kule, wo de yo kule ton i y'ehiyo erewo, wo kane pay geŋ miŋ an ettiyo ti Raa.

¹³ Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me? ¹⁴ Aame tuuku ton ki kotto, d'uwó an suune kule geŋ yi k'ooli ilali soŋnirti ye, para maŋ a yon sukiyagi. ¹⁵ Wo de Raa yi ele ilali soŋnirti a erewo geŋ yi ele majjaanika, kono ilali soŋnirti geŋ kane aa munda ki diibiyo k'ettú. ¹⁶ Aame wede yi rootiyto a urzi en yi k'iyye ye maŋ, nuŋ ni di roote munda soo, kaye'ŋ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise d'ofŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo ton maŋ.

Ombo Galmeega

¹⁷ Ono geŋ n'a ti'n d'inge inkiŋo. Wo de i d'ede munda soo inkiŋo wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitagun gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo de t'un d'isiyo munda wede ulsu. ¹⁸ Munda wede n'a roote ki poone'ŋ, d'uwó an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa geŋ, a diinagun un d'ede ahuntu tudde. Wo nuŋ ton n'umbe ono geŋ aase derec ede. ¹⁹ Derec, i dehu ahuntu tudde a diinagun aase ede, kono tin geŋ d'uwó an di'n suune kereŋ kane d'ofŋ a diinagun i seedu zakidi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me. ²⁰ Wo de aame kun t'ogiyso geŋ, kun elkiyo'ŋ kun ombo ombo Galmeega wo de inkiŋo ye, ²¹ kono aame kun ti konso ombo‡ geŋ, wede tuuku ton yi naariya ombo k'umpadí ere y'umbo, inkiŋo d'ofŋ ongo an di lekkiyo mosogo wo d'ofŋ ongo an di sobo i ceeriyo eedaŋ. ²² Wo aame kun ettiyo ombo wo ti sobo d'afŋal

* **11:7** 11.7 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23. ‡ **11:21** 11.21 Kun ti konso ombo: I-kaza ti kaaga d'ofŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ a lohe an t'ogiyso an d'ombo booro, wo aame k'ombadaŋ geŋ an d'ombo ombo Galmeega pay.

mañ, kun oomo wo kun oobo a boydugun! Geñ ñon ki Raa ogiyo ti suma k'Isa kun'ni wolliyo aa munda bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a ñon an k'ede munda ye. De geñ n'un di roote moo me? De n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi geñ me!

²³ Injino mañ kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuñ n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda did'fo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey ñon k'olmidayi gette, y'a t'umbe mappa, ²⁴ y'a ruute koduwo a Raa kono k'ombo gette, mañ y'a burke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso injino kono kun d'elka a nuuno. ²⁵ Aame an t'iimi mañ, ki kop ti sobo adda toñ injino, y'a t'umbe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti sobo adda ette, tod'te taasua ere aware Raa yi gitte ti ñuwo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siba, sobo ere adda kop ettiyo mañ, kun d'iso kono kun d'elka a nuuno.

²⁶ Injino mañ aame tuuku kun iima mappa enno wo kun iiba sobo ere adda kop ettiyo mañ, geñ aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadí. ²⁷ Kono k'injino geñ wede y'ooma mappa wo y'iiba sobo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutú mañ, yon geñ booro ti y' ziida kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita. ²⁸ Injino wede tuuku toñ yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadi ñoo miñ, sañ y'a oomo mappa wo y'a oobo sobo ere adda kop kollo. ²⁹ Ki kotto, wede y'ombo wo yi sobo daa ki suuniyo k'ita tudde Galmeega geñ, yode batum yi ti t'eliyo tuddí adda booro aame y'ombo wo yi sobo geñ me. ³⁰ Geñ kono k'injino ñon baadan ti di-inagun an d'uune eeni, ñon ongon mokiyan toogadan baata wo ñon ongon an t'inda. ³¹ Aame kine batum urzi lekkiyadin in ti y'elkiso ñoo miñ, sañ in d'ombo kollo mañ,

Galmeega yi ki ñekka booro eedin ye. ³² Wo ñe Galmeega yi ñekkiyo booro eedin kono yi'n di'n deziyo. Injino mañ a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in ki'n seeda ye wo kane ñon duniya t'anni seeda.

³³ Injino mañ zamba ki nuñ, aame kun t'ugiye kun ombo ombo Galmeega mañ, kun dello tud-dugun. ³⁴ Aame wede mosogo ti y' ziida mañ, yi t'oomi boozí, kono ogiysitagun gette t'un ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisagun ere ongo kun riine adda mattupagun gette, aame n'iiney di kune mañ, n'un ti'n za-aapey urzi kollo.

12

Sulfi ñon Unde Kamileñ t'eliyo a ñuwo

¹ Zamba ki nuñ, a urzi sulfi ñon Unde Kamileñ t'eliyo geñ, anken ni dehu kun di suune kereñ. ² Kune'ñ, ti kaaga Raa soo ñanjal kun ki y' zuune ye botto. Kun suune, aame geñ an un di'n irga ki tukki longayi ñon i k'orbe ye, kono a toogadan kun k'iine kun ki ti tuuge ye. ³ Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi rootiyto ono ñon ettiyo t'urzi k'Unde Raa mañ, yode geñ yi k'aane yi ki roote ye, y'a t'eese: «Isa'ñ Raa yi ti y' duudo me.» Wo wenda soo toñ umbo aane a roote, a t'eese: «Isa yon Galmeega me» daa ki Unde Kamileñ ti ki y' dokkiyo ye mañ.

⁴ Sulfi ñon Unde Kamileñ t'eliyo ti beekatú a ñuwo geñ, itadan siidan siidan. Wo ñe sulfi pay geñ, eliyo miñ to Unde soo gettiyo. ⁵ Naabiyagi ñon Galmeega y'eliyo a ñuwo geñ, kane itadan siidan siidan, wo ñe in naabiya pay miñ ki Galmeega soo genno. ⁶ Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a ñuwo gette itatú sittú sittú, wo ñe Raa miñ yon soo, geñ yode yi-ti'n isiyo ñuwo pay an d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette. ⁷ A wede tuuku toñ Unde Raa ti-d'eliyo

§ 11:24 11.24 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19. * 11:25 11.25 Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

munda, i-kaza tod'te adda k'addi. Munda geɗ yon ki noogiyo zamba pay. ⁸ A son Unde Kamilen ti-d'eliyo suuniyo k'ono a ono don y'an rootiyto a duwo geɗ me, a wede son ti-d'eliyo suuniyo ki suldi don ki Raa a ono don y'an rootiyto a duwo geɗ me, wo geɗ min ettiyo t'urzi k'Unde soo gettiyo pay. ⁹ A wede son Unde soo gettiyo ti-d'eliyo munda ki zaapu k'adde a Isa zakidi, wo a wede son Unde soo danjal gettin ti-d'eliyo munda k'eliyo beeko a don k'eeni. ¹⁰ A wede son k'isiyo suldi k'armika, wo a wede son ki rootiyto k'ono don Raa y'agisa. A wede son ki suuniyo k'ita k'undiyagi, yode en onami ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo yode en onami ettiyo t'urzi Meeda siitandani. A wede son k'orbe t'ono don doolo, wo a wede son ki kama k'ono genno. ¹¹ Wo de Unde tin tod'te soo wo tode batum eliyo suldi pay geɗ me. A wede tuuku ton ti-d'eliyo munda siidi siidi aa tod' ti dehu*.

Don pay i ziipe addan a Isa'n kane tudde k'Almasi

¹² Kine in suune tudde wede gette tod'tin soo, wo mokiyagutu baadan. Wo de mokiyagi baadan ton, tudde tin soo. Geɗ ki don kettiyo kan soo t'Almasi ton kane aa tudde gettiyo†. ¹³ Derec kine pay, ise Yawudiyagi, Yawudiyagi ye, ise bulagi, bulagi ye ton man, kine Raa y'in ti'n zuyye batem, y'in ti'n gitte kan soo t'Unde Kamilen soo gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine pay Raa y'in di'n uune addin t'Unde soo gettiyo.

¹⁴ Tudde wede gette mokutu soo danjal ye, wo de mokiyagutu baadan. ¹⁵ Aakede zina t'a roote, t'a t'ee: «Nuɗ te bey ye geɗ, inkin ni k'ise moke ki tudde ye.» Ise t'a roote inkin ton, tod'te daayum moke ki tudde. ¹⁶ Son aakede kuude y'a roote, y'a t'ee: «Nuɗ ersa ye geɗ, inkin ni k'ise moke ki tudde ye.»

Ise yi roote inkin ton, yon daayum moke ki tudde. ¹⁷ Aame tudde pay tod'te ersa man, in d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te kuude man, in d'eede ti moo me? ¹⁸ Wo de Raa yi ziipe moke tuuku ekki tudde geɗ aa yon yi dihe. ¹⁹ Aame mokiyagi pay geɗ i t'ize moke soo man, geɗ tudde a too me? ²⁰ Inkin man, mokiyagi baadan wo i-t'isiyo tudde soo.

²¹ Geɗ derec, ersa ti k'aane ti ki roote ye a bey, t'a t'ee: «Kee ni ki dehu ye me.» Ise eego ton ti k'aane t'an ki roote ye a zon, t'a t'ee: «Kune n'un ki'n dehu ye me.» ²² Wo de ki too man, mokiyagi tudde don in elkiyo an k'aane an ki nooge munda ye genno ton, tudde daa kane ti k'aane ye. ²³ Mokiyagi don in an k'eliyo suma ye geɗ, kane'n in di'n boohiyo beehiye a jire. Mokiyagi don i dehu duwo an ki'n wolle ye kono sukuyagi geɗ, in di'n mulpiyo a jire. ²⁴ Mokiyagi tudde don ki wolliyo sukuyagi ye geɗ, kane'n i ki dehu in gi di'n mulpite inkin ye. Wo de Raa y'ikkima tudde'n kono t'urzi geɗ mokiyagi don in an k'eliyo suma ye geɗ, an d'ooniyo suma beehiye a jire. ²⁵ Y'ize inkin kono mokiyagi tudde an ki t'ahinte ye, wo de a lekkiyadan an d'elke ti tuddan. ²⁶ Aame moke soo yi dabirsa man, kane pay geɗ min an dabirsa ti yode. Aame moke soo y'uune tamma man, kane pay geɗ min an isiyo unsuwo ti yode.

²⁷ Wo ki kotto kune'n tudde k'Almasi, wo wede tuuku ton moke ki tudde yode. ²⁸ Inkin man adda diine don ogiyso ti suma k'Isa geɗ, ki poone Raa yi ziipe don zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi, k'aduwe don dooyiso duwo. San man don Unde Kamilen t'an ele munda k'isiyo suldi k'armika, k'eliyo beeko a don k'eeni, ki noogiyo duwo, ki dokkiyo duwo, wo k'orbe t'ono don doolo.

* **12:11** 12.11 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.6-8. † **12:12** 12.12 Kun wollo adda mattup ki Romen 12.4-5.

²⁹ Ki kotto kane pay geŋ dɔŋ zina k'Isa ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki dooyiso dɔwo ye. Kane pay an k'isiyo suldi k'armika ye, ³⁰ kane pay Unde Kamileŋ t'an k'ele ye munda k'eliyo beeko a dɔŋ k'eeni me. Kane pay an ki t'ise dɔŋ orbe t'ono dɔŋ doolo ye, kane pay an ki t'ise dɔŋ kama k'ono dɔŋ doolo ye. ³¹ Inkinno maŋ wede tuuku toŋ ti diinagun yi deho munda wede beehiye Unde Kamileŋ t'eliyo. Wo de anken urzi wede beehiye a jiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiire suldi pay

¹ Kun ollo, aase n'a orba t'ono dɔŋ doolo ise ono maaleekiyagi toŋ, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aakede maala ti mōolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki bita. ² Aase nuŋ Unde Kamileŋ tod' t'ele munda ki rootiyto k'ono dɔŋ Raa y'agisa, ise n'a suune ita suldi ombide pay, ise o d'ede suuniyo ki suldi pay, wo ise urzi zaapu k'addo a Isa y'aase zakidi i jiire pay, n'aane ni di roote a tokomo t'en mi-deeto, toŋ t'a-deete*, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aa munda ki bita. ³ Wo aame n'a-dokkida laalayó pay a dɔŋ an k'ede munda ye, ise ni-ti t'ele tuddó adda k'uwwó n'a t'ogge toŋ, wo de o k'ede geyyiso ye maŋ, a ki n' nooge ti munda ye.

⁴ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yon y'a ombina wo dɔwo y'an d'ise beehiye. Yi ki kolbike ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili tuddí ye. ⁵ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yi k'isiyo suldi sukiyagi ye, yi ki woliyo munda k'aggadi danŋal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi ki seedu maake ye. ⁶ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, ulbí i-k'isiyo unse ye a suldi dɔŋ dɔwo an isiyo ki diine ye geŋ me, wo de ulbí i isiyo unse a suldi dɔŋ derec. ⁷ Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yon y'isiyo tambobino a suldi pay, a suldi pay yi zaapu addi

a Isa, a suldi pay yi zaapu elkisadi a Raa, wo yi d'ombine a suldi pay.

⁸ Geyyiso gette tod'te ti ki danŋa ye. Wo munda wede Unde Kamileŋ t'eliyo ki rootiyto k'ono dɔŋ Raa y'agisa'ŋ, onniyo soo y'a ôhira. Munda k'orbe t'ono dɔŋ doolo toŋ, y'a danŋa. Wo suuniyo suldi dɔŋ ki Raa ki rootiyto a dɔwo toŋ, t'a ôhira. ⁹ Derec, kine suuniyadin t'a biite, wo ono dɔŋ Raa y'agisa toŋ, a rootiytadan in a beetiyo. ¹⁰ Wo de suldi pay a t'iida a munda wede Raa yi dehu'ŋ, munda wede a-biite a t'isa umbo.

¹¹ Kun ollo, aame nuŋ uló nuŋku, ni rootiyto ki nuŋkuwo, elkisado ki nuŋkuwo wo suuniyado toŋ ki nuŋkuwo. Wo de aame ni t'ize goole maŋ, suldi nuŋkuwo n'a iili.

¹² Ankenno kine suldi in ki'n woliyo kereŋ ye, in'ni woliyo aa adda kaynaana mazzini, wo de saŋ maŋ suldi in di'n wolley kereŋ a daanadin. Ankenno suuniyado t'a biite, wo de saŋ maŋ Raa n'a yi suuney kereŋ aa yon yi ni zuune.

¹³ Wo de anken i d'ede suldi ado, kane an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa, zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo de ti diine suldi ado geŋ, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono dɔŋ Raa y'agisa ti orbe t'ono dɔŋ doolo

¹ Inkinno maŋ ki poone'ŋ, kun deho urzi geyyiso dɔwo. Wo kun deho soŋ suldi dɔŋ Unde Raa t'eliyo, wo a jiire'ŋ munda ki rootiyto k'ono dɔŋ Raa y'agisa. ² Ki wede orbe t'ono dɔŋ doolo'ŋ, y'orbe a Raa, a dɔwo ye. Ono geŋ wenda soo toŋ umbo a suune itadan me, wo t'urzi k'Unde Kamileŋ yi d'orbe ono dɔŋ ombide ettiyo ti Raa. ³ Wo de ki wede i rootiyto ono dɔŋ Raa y'agisa'ŋ, yi rootiyto a dɔwo: y'ati'n zaapu a urzi an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa, y'an d'eeliyo

* 13:2 13.2 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

kooke wo y'an di'n selliyo. ⁴ Wede y'orbe t'ono don doolo'ŋ, yode batum a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me, wo de wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'ŋ, yi noogiyto don pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa. ⁵ Ki nun man, beehiye ni dehu kune pay kun d'orba t'ono don doolo, wo de ni dehu a jiiire kun di rootite'ŋ ono don Raa y'agisa. Wede yi rootiyto ono don Raa y'agisa'ŋ, yi jiiire wede orbe t'ono don doolo, wo aame ise y'orbe t'ono don doolo man, i dehu wedusu y'a ti'n kime ono gen ti onamgun, kono don pay ogiyso ti suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa.

⁶ Wo anken zemba ki nun, kun ollo, aakede n'a ette di kune wo n'un d'orba t'ono don doolo man, un ki'n nooge ti munda ye. Ki too man i dehu n'un d'orba ono don un di kize munda wede Raa y'oodibe ita, ise suuniyo, ise ono don Raa y'agisa, ise dooyiso ton man. Para man un ki'n nooge ti munda ye. ⁷ Gen injkino kay ki suldi k'otoro don aakede siraro ti kundine me. Wo aame kane gen mooladan si-sidan ye man, k'a suune mummino, en an baahu siraro wo en an ondige kundine me? ⁸ Wo aame bunno ti moolo'ŋ duwo an k'ollige kereŋ ye man, wee wee a okkima tuddi k'arka me? ⁹ A kune ton injkino kay, aame onamgun kun rootiyto kereŋ ye man, mummino duwo an di suune itadan me? Injkino man kun orbe a maaye. ¹⁰ Ki kotto adda duniya ette ita k'ono baadan, wo de don tuuku ton an suune onaman onaman. ¹¹ Wo aame wede y'o orbe onami ni ki'n suune ye man, nun a daana yode aa torgusu, wo yode ton a daana nun aa torgusu. ¹² Gen ki kune ton injkino. Kun dehu t'addugun pay suldi don Unde Raa t'eliyo, wo kun deho sey a ceere suldi don a nooge don ogiyso ti

suma k'Isa an di t'ihira a urzi zaapu k'addan a Isa me.

¹³ Kono kamo wede orbe t'ono don doolo'ŋ i dehu y'a tonde Raa, kono Unde Raa ti di t'ele munda ki kama k'ono genno pay. ¹⁴ Aame ni tondiyoo Raa t'ono don doolo man, o eliyoo ono don ni-tondiyoo gen Unde Kamilen, wo de to eedoo soodo a elkiso ti ki naabiya ye. ¹⁵ Injkino n'aase mummino me? N'a tonde Raa t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo son n'a tonde t'eedoo soodo a elkiso t'ono don duwo an'ni suune. N'a oore t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen, wo son n'a oore t'eedoo soodo a elkiso t'ono don duwo an'ni suune. ¹⁶ Aame ki rootiyoo koduwo a Raa t'ono don ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen danjal man, mummino wede kino baa y'ollige, y'aane y'a roote «Eyye» a onama don ki rootiyoo koduwo a Raa me? Yi k'aane yi ki roote ye, kono ono don ki rootiyoo gen yi ki'n suune ye. ¹⁷ Derec, onama don ki rootiyoo koduwo a Raa gen kane beehiye baadan, wo de leemada a ki y' noogiyoo ye y'a t'ihira a urzi zaapu k'addi a Isa me.

¹⁸ Nun n'a t'eeese koduwo a Raa kono n'orbe t'ono don doolo baadan i jiiire kune pay. ¹⁹ Wo de a diine don ogiyso ti suma k'Isa, ni dehu a jiiire t'eedoo soodo a elkiso ni rootite ono paat danjal don duwo an'ni suune, kono an di'n dooye eego bee min, n'a orba baadan t'ono don doolo duwo an ki'n suune ye.

²⁰ Zemba ki nun, a urzi k'elkiso kun t'ise aa inni sunni ye. Eyye, a urzi k'isiyo k'oldiko kun t'iso aa inni sunni, wo de a urzi k'elkiso kun t'iso don i-dirse. ²¹ Ono en an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa, an'de:

«Galmeega Raa y'ede:

A don k'Izirayel en

n'an rootita t'urzi duwo don orbe t'ono don doolo.

N'an rootita ti bize torgagi,

* 14:21 14.21 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

wo n'iza inĳino toŋ, nuŋ Raa an ki n' olliga ye*.»

²² Inĳino maŋ munda wede Unde Kamilen t'eliyo k'orbe t'ono doŋ doolo'ŋ, yoŋ geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, wo a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, i ki kaza munda ye. Wo de munda wede Unde Kamilen t'eliyo ki rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa'ŋ, yoŋ geŋ munda i-kaza toogo Raa a kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa, wo a kane doŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, i ki kaza munda ye. ²³ Kun ollo, aakede kune doŋ ogiyso ti suma k'Isa kun t'ugiye pay kaŋ soo wo kune pay kun orbe t'ono doŋ doolo, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, ki kotto y'a t'eese kune doŋ maadagi. ²⁴ Wo de soŋ aakede kune pay kun rootiyto ono doŋ Raa y'agisa, wo wede i ki ziipe addi a Isa ye, ise wede kino baa yi t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, onamguŋ geŋ a yi seeda wo y'a suune lekkiyadi oldo a daana Raa me. ²⁵ Inĳino munda wede ombide adda k'addi yi y'udde kereŋ, y'a t'ottile zumayi a siido, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki kotto Raa yoŋ a diinaguŋ.»

Suldi t'urzizaŋ a diine doŋ ogiyso ti suma k'Isa me

²⁶ Inĳino maŋ zemba ki nuŋ, aame kun t'ugiya kaŋ soo maŋ, kun d'isa mummino me? Ti diinaguŋ wede soŋ y'a ambe ooro, soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un kize munda wede Raa y'iidiba ita, wede soŋ y'un d'orba t'ono doŋ doolo, wo soŋ y'un ti'n kime t'ono doŋ kun d'orbe geŋno. Pay kun ise geŋ, i dehu a nooge zemba an di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. ²⁷ Aame kun dehu kun d'orba t'ono doŋ doolo maŋ, i dehu doŋ sire, baadaŋ doŋ ado a orba me, soŋ k'ita bakadi bakadi, wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono doŋ an orbe geŋ me. ²⁸ Aame wenda ki kama k'ono

geŋ umbo maŋ, leema wede orbe a daana doŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ y'anna, y'orbu adda k'addi wo a Raa. ²⁹ Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite doŋ sire umbo'ŋ doŋ ado, wo doŋ soŋ an d'olliga wo an di wolle. ³⁰ Wo de aame wede doolo ti diinaguŋ y'uune ono doŋ Raa y'iidiba ita maŋ, i dehu wede i rootiyto geŋ y'a anniga. ³¹ Kune pay kun aane kun di rootite ono doŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ k'ita bakadi bakadi, kono duwo pay an t'oone dooyiso wo kooke. ³² Kane nebiyagi'ŋ, tuddaŋ an ti seedu wo ono doŋ Raa y'agisa an di'n rootiyto a urzizaŋ. ³³ Ni rootiyto inĳino, kono Raa yi ki dehu ye suldi doŋ a urzizaŋ ye me, wo de yoŋ Raa ki toose. Geŋ aakede doŋ ki Raa pay ogiyso ti suma k'Isa ge d'isiyo.

³⁴ Adda diine doŋ i t'ugiye geŋ, erayi an anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye, an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riine ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa. ³⁵ Aame erayi an dehu an di suune ita k'ono doŋ an illiga maŋ, geŋ an tondoy kuulizaŋ a boy, kono sukiyagi erewo t'a t'ooziga t'a rootite adda diine doŋ i t'ugiye ti suma k'Isa me.

³⁶ Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono Raa kune sigguŋ ko? Aha inĳino ye! ³⁷ Aame wede y'elkiyo yoŋ nebi, ise y'elkiyo yoŋ i-d'ede munda ti doolo Unde Kamilen t'eliyo toŋ maŋ, i dehu y'a suune adda k'addi ono doŋ n'un raaniya enno toŋ, kane suldi doŋ Galmeega yi dehu kun d'ise. ³⁸ Wo de aame ono eŋ wede yi'ni koogire maŋ, yode toŋ Raa y'a yi kiigira kay.

³⁹ Inĳino maŋ zemba ki nuŋ, kun deho t'adduguŋ pay kun t'iso doŋ rootiyto k'ono doŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a doŋ orbe t'ono doŋ doolo me. ⁴⁰ Wo de aame kun t'ugiye maŋ, suldi pay kun ti'n iso a urzizaŋ daa tarkuuse.

† 14:34 14.34 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5.

15

Baldfiya k'Almasi ti diine don unto

¹ Zamba ki nun, anken ni dehu n'un di-doole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a seedu zakidi eego, ² wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a ziida zakidi a ono don n'un gizite man. Wo kun a ki ziida ye man, urzi zaapu k'addugun a Isa gen ki bita.

³ Munda wede ki poone a jiiere, nun n'unni duuye dooyiso ere nun batum an ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadin, gen a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa*. ⁴ Yon an di y'eele adda muuzo, san onniyo sire k'aduwe man Raa y'a ti y' bilde, gen a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa†. ⁵ Aame yi bilde man yi di gize tuddi a Piye, san a don zina don koomat makumu sire‡. ⁶ San y'an di gize tuddi a zamba i ziipe addan a Isa kane meeda paat t'uto, an t'ugiye ume soo. Don baadan ti diinayan an lekkiyo zeere botto, wo don miibi i t'inda me§. ⁷ San yi di gize tuddi a Zak wo a don zindi pay.

⁸ San k'ita ti kane pay gen, a nun Pool ton y'o di gize tuddi, nun wede aa an buuye booyiso. ⁹ Derec, ti diine don zina k'Isa pay, nenku a jiiere min nuuno. Nun ni k'iide ye an di'n waake wede zina k'Isa me, kono don ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni dibire baadan*. ¹⁰ Wo de ti beeko ere ki Raa, yon y'a n'ize aa kun ni wolliyo enno, wo beeko ere y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo de n'a niibe n'a jiiere kane don zina k'Isa pay. Naabo gette n'ize ti toogado ye, wo de n'ize ti beeko Raa ere a eedo. ¹¹ Inkinon man ise nuuno ise don zina k'Isa ongon, genno ono

don kaye ay kazita, wo a kane genno kun d'umbe me.

Baldfiya ki don i t'inda

¹² Kaye ay kazita Almasi, yon Raa yi ti y' bilde ti diine don unto, wo de mummino don ongo ti diinagan an di rootiyo don i t'inda baldiyadan umbo me? ¹³ Aame don i t'inda baldiyadan umbo man, Almasi ton Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. ¹⁴ Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me man, ono don ay kazita en ki bita, wo kune ton kun ziipe addugun ki bita. ¹⁵ Wo aame don i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye'n derec man, gen i-kaza Almasi Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. De inkino man kaye don i kazita ono Raa en ay kazita butte, wo kaye ono don ay gizite a duwo, Almasi yi bilde ti diine don unto ton butte. ¹⁶ Aame don i t'inda Raa yi ki ti'n balda ye man, gen i-kaza Almasi ton Raa yi ki ti y' bilde ye ti diine don unto me. ¹⁷ Wo aame Almasi ti diine don unto Raa yi ki ti y' bilde ye man, gen kun ziipe addugun a Isa ki bita, wo kun lekkiyo daayum adda k'oldiko botto. ¹⁸ Inkinon kane don i ziipe addan a Almasi wo i t'inda'n, an digge. ¹⁹ Aame kine in ziipe elkisadin a Almasi kono y'in di'n nooge a lekkiyadin ere a duniya ettiyo fanjal man, gen kine lekkiyadin sommagi i jiiere don pay.

²⁰ Wo de ki kotto man, Almasi Raa yi ti y' bilde ti diine don unto me. Yon wede ki poone Raa yi ti y' bilde ti diine don unto, kono in di kize don doolo i t'inda'n Raa y'an ti'n balda kay. ²¹ Derec, in suune unto ti t'iido duniya t'urzi wedusu, gen inkino baldiya ki don i t'inda ton t'iido t'urzi wedusu. ²² Kine duwo pay in t'unto, kono in udfo

* **15:3** 15.3 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † **15:4** 15.4 Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ **15:5** 15.5 Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zan 20.19. § **15:6** 15.6 Don baadan ti diinayan an lekkiyo zeere botto, wo don miibi i t'inda me: I-kaza t'ume Pool yi raaniya mattup ettiyo. * **15:9** 15.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 8.3; 9.3-6. † **15:22** 15.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19.

t'urzi mugiyiñ Adum†. Geñ inkiño kay, ñoñ i lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi, Raa y'a ti'n balda‡. ²³ Wo ñe Almasi t'onniyo baldiyadí yoñ Raa yi ti y' bilde ki poone. Wo kane ñoñ ki yode Almasi toñ t'onniyo baldiyadañ, kane toñ Raa y'a ti'n balda a onniyo ere Almasi yi kimo gette. ²⁴ Aame geñ kane ñoñ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, ñoñ pay an d'ede toogo, wo ñoñ pay an d'ede moziko geñ, Almasi y'an ti latta, wo sañ yi di t'ela moziko a Meegí Raa. Geñ inkiño duniya t'a ñaŋga. ²⁵ Derec, i dehu Almasi y'a oomi moziko bini onniyo ere Raa yi di'n isa ñoñ k'aduzí aa munda ki bita ti ñandí zoñdíŝ. ²⁶ Adu wede k'ita Raa y'a yi t'ida, tod'te unto. ²⁷ Ono eñ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldí pay*.» Wo ñe a ume wede an'de «t'ekki suldí pay» geñ, kun suuno Raa adda suldí geñño ye, kono yode i-ele suldí pay a Almasi me. ²⁸ Aame Raa yi ti y' ziiipa Almasi t'ekki suldí pay mañ, yode Almasi batum yi-d'ottila a Meegí Raa. Inkiño mañ Raa siidí a ooma moziko t'ekki suldí pay me.

²⁹ Anken kun elko a kane ñoñ i suyyiso batem, ti suma ki ñoñ i t'inda. An elkiyo an t'oona moo me? Aame ki kotto ñoñ i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye mañ, ki moo me an suyyiso batem a suma kane me? ³⁰ Wo ki moo me kaye batum, daayum ay lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te? ³¹ Zemba ki nuñ, ñerec nuñ onniyo ti onniyo n'ambu puuzadó, wo ki kotto, kono kune geñ nuñ ulbó unse kono kun lekkiyo kettiyo kañ soo ti Galmeegin Isa Almasi. ³² A geeger k'Epez, ñoñ baadañ an o-di t'iiziga nuñ n'a niikiwe tuddó aa ni ñeyyiso ti seydi balda. Aame n'ize inkiño a urzi lekkiyo ere a duniya ñaŋñal mañ, a nuñ ñaakatú moo me? Aame ñoñ

i t'inda Raa y'an ki ti'n balda ye mañ, kine in iso aakede ñoñ ongo an rootiyo, an'de: «In oomo, in oobo, kono soggo in ti t'inda†.»

³³ Kune'ñ wenda soo toñ y'oola elkisadí ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono ñoñ ongo an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede k'oogire geñ, yode toñ wede k'oogire kay.»

³⁴ Elkisagun ere oldo kun t'oolo, kun ti kami k'urzi wede ñerec, wo kun ise oldiko ye. Derec, ñoñ ongo ti diinagun Raa an ki y' suune ye botto, wo ni rootiyo inkiño sukiyagi a kune.

Tudde ki ñoñ Raa yi ti'n balda

³⁵ Wo ñe wenda y'a tonde, y'a t'eese: «Ñoñ i t'inda an di balda kañ mummino me, wo ti tudde ere tuuku te?» ³⁶ Kee wede elkisadá umbo! Buzu wede ki korso'ñ i-ti ruumiyo ñoo miñ, i t'adfiya i-lekkiyo zeere kollo. ³⁷ Aame ki korso geñ ki ki korso koyile ye a t'adfa me, ki korso inñi, ise mudu ise moo toñ mañ. ³⁸ Aame ki ti giira mañ, Raa yi-d'eliyo tudde i-t'adfiya soole aa yi dehu, mañ a buzu tuuku toñ yi-d'eliyo koyilayí koyilayí.

³⁹ Suldí ñoñ pay i puukiyo'ñ, wede soñ tuddí sittú sittú. Tudde ki ñuwo sittú, ki seydi sittú, ki embi sittú, wo ki puuni toñ sittú. ⁴⁰ I d'ede tudde ki suldí ñoñ a kandaane, wo tudde ki suldí ñoñ a siido. Wo suldí ñoñ a kandaane geñ, majjaanika ki tuddañ sittú ti ñoñ a siido me. ⁴¹ Majjaanika peedo sittú, majjaanika tere sittú, majjaanika moldali sittú, ise moldali ti tuddañ toñ majjaanikadañ sittú sittú.

⁴² Geñ aasa inkiño kay, baldiya ki ñoñ i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balda tod'te i ki ruumiyo ye. ⁴³ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'te ki bita, wo ñe aame Raa yi ti balda geñ, t'a t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a

‡ 15:22 15.22 Kun wollo adda mattup ki Romen 5.12-21. § 15:25 15.25 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * 15:27 15.27 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7. † 15:32 15.32 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

siido tod'te toogatú umbo, wo de aame Raa yi ti balda gen, ti-t'oono toogo baadan ⁴⁴ Tudde ere in t'ottibe a siido tod'tin tudde ere in di lekkiyo duniya danjal, wo de aame Raa yi ti balda gen, t'a lekka ti toogo k'Unde Kamilen. Inkinno man i d'ede tudde ere in di lekkiyo a duniya danjal, wo i d'ede son tudde ere in di lekka ti toogo k'Unde Kamilen. ⁴⁵ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone, yon wede tudde sundi Adum, Raa yid'ele puukiyo.» Wo de Adum wede k'ita, yon Unde y'an d'eliyo lekkiyo a duwo. ⁴⁶ Iido ki poone'n tudde ere i ki lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen ye, iido'n tudde ere ki lekkiyo a duniya danjal, wo san tudde ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamilen t'a iido k'ita. ⁴⁷ Wedusu wede ki poone yon ki siido, Raa yi y'iibida ti odde siido. Wo de wedusu wede ki sirwe yon y'iido ti kandaane. ⁴⁸ Duwo don pay a siido en, an deeyiso Adum kono yon Raa yi y'iibida ki odde siido. Wo kane don pay a kandaane gen, an deeyiso Almasi kono yon y'iido ti kandaane.

⁴⁹ Wo ankenno kine in deeyiso wedusu wede Raa y'iibida ti odde siido, gen san inkino kay in deeya wedusu wede iido ti kandaane. ⁵⁰ Kun ollo zamba ki nun, enno munda wede ni rootiyo me: Wedusu ti tuddi ere ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te, wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.

⁵¹ Anken kun ollo, n'un t'oodo ita a munda wede ombide ki Raa: Kine in ki ti t'inda pay ye, wo de pay tud-din Raa y'a ti-kima. ⁵² Eyye, parre wede ki dangu y'a ola, wo aame y'ila man, a kaamiki aa wedusu y'igge edayi ribin gen, kane don i t'inda Raa y'a ti'n balda ti tudde ere i ki ruumiyo ye, wo pay kine

don zeere tud-din Raa y'a ti-kima*. ⁵³ Inkinno man tud-din ere a-ruuma ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye t'eego, wo tud-din ere k'unto ette, i dehu t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.

⁵⁴ Aame tud-din ere a-ruuma ette ti t'ussa tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tud-din ere a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto ye man, gen a-t'etta a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto umbo baa, Raa yi ti jire.»

⁵⁵ Wo son an riine, an'de: «Kon unto no, toogadi ere mi ceeriyo too te? Kon unto no, arkuzi wede mi towwo duwo too me?» ⁵⁶ Kine in suune arku wede unto ti-towwo duwo'n, oldiko, wo oldiko t'ooniyo toogo t'urzi k'oogoro Muusa.

⁵⁷ Anken in rooto koduwo a Raa, kono kine in jire t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ⁵⁸ Inkinno man zamba ki nun kune don ki geeyiso, kun a soodo zakidi, munda y'un ti'n lekida ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo a urzi naabo Galmeega'n un d'odo ki daana. Kun suune oodibe yeebagun a urzi Galmeega, ti ki t'ingila ki bita ye.

16

Tussiyo a don ogiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem

¹ A urzi tussiyo ere kun di nooge don ki Raa a geeger Zeruzalem gen*, ni dehu n'un di roote'n, kune ton kun daano urzi wede n'an ruute a don ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat an isiyo. ² Ki naabo tussiyo gette kun della aaniyado do ye, wo daayum a onniyo dumas man, wede tuuku ti diinagun sonkadi y'uune adda suuk, yi d'addo a toogadi y'azaapo. ³ Aame n'iiney di kune man, don kun biire n'an di'n t'igibey ki Zeruzalem ti mattupiyagi a beezan i-kaza kane a urzi Raazan,

‡ 15:45 15.45 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. § 15:47 15.47 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. * 15:52 15.52 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † 15:54 15.54 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. ‡ 15:55 15.55 Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14. * 16:1 16.1 Kun wollo adda mattup ki Romen 15.25-26.

an an d'ettey ti munda wede kun tusse me. ⁴ Aame i dehu nuɲ batum toɲ n'a ette kay maɲ, ay t'ettey kaɲ soo.

Pool yi dehu yi torguwa

⁵ Injino maɲ ni-t'adfa ti siido Maseduwan doo min, n'a ettey di kune kollo, kono ni dihe ni-t'adfa'ɲ ti siido gettiyo†. ⁶ Aame n'iiney di kune maɲ, ni d'isey onniyto miibi, wo ni wulley muno maɲ, ume reele‡ n'a y'oodibey di kune. Injino maɲ kun o t'eley munda n'a seedey urzizó. ⁷ A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n'a k'engiley kaɲ ôhire ye. Aame Galmeega yi dehu maɲ, n'elkiyo nillekkey onniyto miibi di kune, saɲ n'a engiley kollo. ⁸ Wo ankenno n'a lekke a geeger k'Epez poone bini tar-naape ki Pantekot, ⁹ kono Galmeega y'o t'ihina urzi goole k'isiyo naabo ere ti daakatú, ise don k'olmidfayó baadaɲ toɲ maɲ§.

¹⁰ Aame Timote y'iiney di kune maɲ, kun iso t'urzi tuuku toɲ y'a lekke daa k'orgiso a diinaguɲ me, kono yoɲ yi naabiya ki Galmeega aa nuuno kay. ¹¹ Injino maɲ wenda soo toɲ ti diinaguɲ yi y' kiigira ye. Wo de kun a yi noogo ti munda y'akimo ti toose k'ume nuɲ me, ay yi delliso ti zamba y'ay di'n t'oona.

¹² A urzi leemadin Apolos*, nuɲ taɲ baadaɲ ni-d'eele kooke y'a ette di kune ti zamba, wo de yoɲ y'ede, ankenno yi k'aane yi k'ette ye, saɲ yi uuna urzi y'a etta kollo.

Toose ti ono don ki dangu

¹³ Kun lekko zeere, kun soodo zakidi a urzi zaapu k'adduguɲ a Isa, kun orgide ye, kun ôhor toogo. ¹⁴ Suldi don pay kun ise, kun iso ti geyyiso.

¹⁵ Kune kun suune a siido k'Akayi, Stepanas ti don boozí kane'ɲ don ki poone i ziipe addaɲ a Isa, wo

an d'ele tuddaɲ ki naabo kono an di nooge don ki Raa. Injino maɲ zamba ki nuɲ, n'un di rooto, enno munda wede kun d'ise me: ¹⁶ Duwo don i naabiya injino geɲ, kun ollo onamaɲ, wo soɲ a wede tuuku yi naabiya wo y'oodibe yeebadí aa kane geɲ me.

¹⁷ Nuɲ ulbó unse a aaniya zembaguɲ don Stepanas, Portunatus wo Akaykus geɲ me. Para maɲ nuɲ mosogo kune, wo aame an iina geɲ, an o-t'ide mosigadó ere a tukki kune te. ¹⁸ A aaniya kane geɲ, nuɲ addó a t'udige, wo kune toɲ adduguɲ i t'udige. Kun suuno don injino geɲ, kun ni soodo bey sire.

¹⁹ Don ogiysito ti suma k'Isa a siido k'Aazi an un t'ize toose. Akilas ti Pisisil† wo ti don ogiysito ti suma k'Isa, ogiysito di kane toɲ, an un t'ize toose baadaɲ ti suma Galmeega. ²⁰ Zamba pay don a enno an un t'ize toose. Kun t'eesito tudduguɲ kaɲ bey sire sire aakede zamba.

²¹ Ono don ki toose eɲ i raaniya nuɲ Pool ti beezó. ²² Aame wede yi ki giyya Galmeega ye maɲ, geɲ duudiyo Raa t'a koonaa eedí. Galmeega, k'edi! ²³ Geɲ beeko ki Galmeega Isa ti koonaa egguɲ. ²⁴ Nuɲ n'unni giyye pay kono kine in lekkiyo pay kettiyo kaɲ soo t'Isa Almasi.

† **16:5** 16.5 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.21. ‡ **16:6** 16.6 Ume reele: Di kine gergagi iise ti tere k'aydu bini tere sara, wo de a siido Korent tedfari don geɲ kane oone ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi baadaɲ. § **16:9** 16.9 Kun wollo adda mattup ki Naabo

don zina 19.8-10. * **16:12** 16.12 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.24. † **16:19** 16.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a don a Korent

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a don a geeger Korent. A mattupadi ere ki poone, yon y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo de y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munda wede i y'iigire enno: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munda ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute son, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye. Injino Pool y'a t'ize sommagi donon, gen kono k'injino y'a dihe y'an di raaje mattup, y'an di roote munda wede i d'ede adda k'addi, wo munda wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wollyadan ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kere, yon wede zina k'Almasi, wo de urzi naabadi wede yon y'isiyo gen a ki t'ettiyo ye ti don doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Genno munda wede Pool an di y' giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeda zakidi a naabo tussiyono kono an a nooga don i ziipe addan a Isa a siido Ziide. Wo y'a di duule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapidey kane don oldikadan an ki t'iili ye botto gen me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane don ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent wo a don ki Raa pay adda siido k'Akayi pay. ² Gen beeko ti toose ki Meegin Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koonna eggun.

Urzi selliyo duwo

³ In amma Raa, Meeki Galmeegin Isa Almasi, yon Meege wede i d'isiyo adde koduwo, yon Raa, yi selliyo duwo aame tuuku ton man. ⁴ Adda dabaradin pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine ton in aane in di selle don pay adda dabar ere tuuku ton man. ⁵ Injino man kine in d'ooniyo dabar baadan kono k'Almasi me, wo gen injino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo baadan. ⁶ Aame kaye ay dabirsa man, gen kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo man, gen kono kune ton kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'ombiina a dabar ere aa kaye ay dabirsa. ⁷ Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seedu zakidi, kono kune kun a ti gitte kan soo adda dabaradey gen, kune ton kun t'oono selliyo aa ki kaye kay.

⁸ Injino man zemba ki nun, kaye ay dehu munda en kun di y' suune, adda siido k'Aazi ay d'uune dabar baadan a jiiere eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye. ⁹ Derec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziida k'unto. Gen a t'ize injino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo de ay di ziipe addey a Raa yon yi baldiya don unto. ¹⁰ Gen yode wede ay ti'n uddo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n adda sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki daana ton, y'ay ti'n adda sey. ¹¹ Wo kune ton kun ayni noogiyo adda tondiyagun a Raa kono kaye me. Gen t'urzi tondiyo Raa ki don baadan, kaye ay t'oono beekadi, wo don baadan an di roota koduwo a Raa kono kaye.

Munda wede Pool yi k'iide Korent ye

¹² Derec, munda wede kaye ulbey ay isiyo unse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munda en beehiye en ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a daana don duniya, wo ay izire injino toc min a daana kune, ti

tassuwa wo t'adde soo geɗ geɗ iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki dɔŋ tudde ye, wo de ti beeko ere ki Raa. ¹³⁻¹⁴ Injino maɗ adda mattupiyagey dɔŋ kaye ay un raaniyta munda doolo umbo, kane miɗ ono dɔŋ kun gariya wo kun di suuniyo itadaɗ geɗɗo dɔŋɗal. Wo adda k'onamey geɗ, munda soo ede aɗkenɗo itadi kun ki ti zuune kereɗ ye, wo de nuɗ ni zaapu elkisado a kune, kono saɗ itadi kun di suuna kereɗ. Enɗo munda me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa unse ti kune, geɗ kune toɗ ulbuguɗ aasa unse ti kaye kay.

¹⁵ Nuɗ suldi geɗ ni'ni zuune adda k'addo, injino maɗ n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey. ¹⁶ Saɗ ti di kune geɗ n'a engiley ki siido Maseduwan, wo ti siido Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaada n'a seedey urzi torguwado ki siido Ziide. ¹⁷ Aame ni dihe n'aase injino'ɗ, ni ki t'ilke koduwo ye ko? Geɗ o di gaagiya a munda soo aa dɔŋ tudde ge d'isiyo, injino n'a roote «eyye» wo saɗ «aha» sirwan pay ko? ¹⁸ Raa batum yi suune ono dɔŋ ay un rootiyo geɗ d'erec, ay ki rootiyo «eyye» wo saɗ «aha» sirwan pay ye. ¹⁹ Isa Almasi Ulo Raa, nuɗ Pool ti Silas wo Timote ay gizite rabiladi di kune geɗ†, yode batum yi k'iido'ɗ ti elkiyo sire ye, yi ki ruute «eyye» wo saɗ «aha» sirwan pay ye. Wo de yon y'iido'ɗ a munda soo «eyye» dɔŋɗal. ²⁰ Injino maɗ Isa yon «Eyye» ki Raa, a suldi pay dɔŋ yi ruute y'aasa me. Kono kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye» a Raa, wo in di y' tamma. ²¹ Geɗ yode Raa batum kaye ti kune y'in d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi, wo y'inni biire. ²² Yon y'in

di'n iigire t'Unde Kamilen, i-kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda k'addiɗ, gette barta ere ki poone ki suldi dɔŋ Raa y'in boohiyo saɗ y'in t'ela.

²³ Nuɗ en, ni lohito ono maɗ, Raa y'ollige wo yi n'odo: Nuɗ ni ki gime ki Korent ye, kono ni ki dihe ye un t'isey oone me. ²⁴ Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki toogo ye a urzi zaapu k'addugun a Isa me, kono kun seedu zakidi a urzi geɗ me wo, de ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke t'unjsuwo.

2

¹ Ki nuuno maɗ, ni t'ilkite'ɗ di kune ni k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun ki t'isey sommagi dondon sey ye. ² Aame n'un ti'n eley kun t'izey sommagi dondon maɗ, t'aaye sey me n'aasey unjsuwo te? Para maɗ ti yode wede ni ti y'ele y'a t'ize sommagi dondon geɗɗo. ³ Aame n'iiney di kune maɗ, ni ki dehu dɔŋ ongo ti diinagun an ki ti n' t'eley n'a ki t'isey sommagi dondon ye, ki too maɗ ti kane geɗɗo ay isey unjsuwo te. Geɗ kono k'injino n'un di riine mattup gette*. Nuɗ ni suune adda k'addo, aame nuɗ ulbo unse maɗ, kune pay toɗ ulbuguɗ unse. ⁴ Eyye, nuɗ n'un riine t'ulbe k'oodiyo baadaɗ, biza k'ulbo i zehiso wo ti zumari edayo, wo de n'un riine kono n'un ki ti'n t'ele kun ki t'ise sommagi dondon ye, wo kun di suune nuɗ o d'ede geyyiso baadaɗ a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

⁵ Aame wenda ti diinagun yi t'ela duwo an t'iza sommagi dondon maɗ, geɗ y'ele nuuno dɔŋɗal ye, wo y'ele kune pay. Wo de ono geɗ in ti'n aagila baadaɗ ye. ⁶ Ki wede injino geɗ dangay ere dɔŋ baadaɗ ti diinagun an i ele gettin, iide baa.

* **1:16** 1.16 Maseduwan gette siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga dɔŋ Romen ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siido ere aɗkenɗo an ti waaku Gires. † **1:19** 1.19 Kun wollo adda mattup ki Naabo dɔŋ zina 18.5. * **2:3** 2.3 Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riine wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riine ki poone a dɔŋ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

⁷ Wo de anken kun i t'iso tambobino wo kun i eelo kooke, para man y'a t'isa sommagi dondon a ceera eedi.

⁸ Inkinno man, n'un di rooto munda wede kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune kune kun yi geyyiso. ⁹ Nun n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto onamo pay kun ollige man. ¹⁰ A wede'n kun i t'isiyo tambobino man, nun ton ni-t'ise tambobino kay. Aame nun n'isiyo tambobino gen, n'isiyo a munda ede do'n kollo, wo n'isiyo kono kune, wo a daana k'Almasi. ¹¹ Nun n'ize inkinno kono Meeda siitandani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

¹² Nun n'a ingile ki geeger Tirowas kono n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi, wo aame n'iiney man n'a uwwe Galmeega y'o t'ihina urzi n'a kizite. ¹³ Wo de nun ulbo o d'uude baadan kono leemado Tit ni ki y'uuney ye. Inkinno man don Tirowas ni'n iili, n'a ingile ki siido Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jire

¹⁴ In rooto koduwo a Raa, kono daayum y'in di'n t'ettiyo k'adda dine don an engile duy, pay kan soo in tamma Almasi yi jire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume tuuku ton Almasi duwo an di y' suuniyo, gen aakede egey don eediyadan unse i-ti teepiyo a ume pay. ¹⁵ Derec, kine aakede egey don eediyadan unse Almasi yi-d'eliyo a Raa, wo eediyo ere unse gette, i-ti teepiyo a tukki don a urzi k'uttiyo wo a tukki don i t'umbe urzi daggiya pay. ¹⁶ A don soo eediyo gette tod'te eediyo ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a don ongo eediyo gette tod'te eediyo ere ki lekkiyo,

t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum. Inkinno wee wee a aane a t'ise naabo ere ette?

¹⁷ Kaye aakede don ongo ge d'isiyo suuk t'ono Raa genno ye, kaye ay rootiyo ono don derec ki Raa, t'adde soo wo a daanadi, kono ay lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi.

3

Don naabo a urzi taasuwa ere aware

¹ Kaye batum ay di dehe ay t'imme tuddey, ay t'ese kaye ay jire ko? Kunun i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye don zina k'Isa, aa don ongo ge d'isiyo ko? Kunun ay ambe tunda man, i dehu ay tonde mattup ti beygun ko? Aha, inkinno ye! ² Gen kune batum aakede mattupadey, raaniya a biza k'ulbey, duwo pay an ti suune wo an di gare. ³ Eyye, gen kerey kune aakede mattup ere Almasi batum yi riine y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yon yi riine ti buuye ye, wo de yi riine t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riine ekki pakirtagi mongali ye, wo de yi ti riine a biza k'ulbugun*.

⁴ Kaye ay rootiyo inkinno kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi. ⁵ Gen derec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo de naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo. ⁶ Gen yode Raa y'ay di'n ize don aane i t'ise naabo a urzi taasuwa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riine gettiyo ye, wo de t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamilen. Derec, to oogoro ere yi riine ti kaaga gette duwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo de Unde Kamilen t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

⁷ To oogoro gette Muusa yi ti riine ti kaaga ti aryagi raaniya eego

† **2:13** 2.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 20.1. * **3:3** 3.3 A ume an riine «pakirtagi mongali» gen, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riine «a biza k'ulbugun» gen, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28.

pakirtagi mongali†, wo aame y'ize inĵino geŋ d'uwu an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'n a-tuure ume k'eda Muusa, d'on k'Izirayel an k'iine wolliyo yerere adda k'edayi ye, kono i tooriyo baadan‡, kacin yo toore geŋ ki peedo boolon. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo d'uwu k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize inĵino maŋ, ⁸ geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen meedikatú t'aasa a ceera sey. ⁹ Derec, naabo k'oogoro ere d'uwu booro ti di'n seedu gette tod'te meedikatú a jiiere maŋ, geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamilen ere ti di'n isiyo d'uwu ki diine a daana Raa gette, tod'te meedikatú a jiiere sey. ¹⁰ Inĵino a daana meedikatú ere a jiiere ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratú a nokkida. ¹¹ Aame munda wede saŋ yi-t'engila, goolikadí a jiiere maŋ, ki kotto munda wede a lekka ki daayum geŋ, goolikadí t'aasa meeda a ceera sey.

¹² Kaye ay zaapu elkisadey a suldi geŋno, inĵino ay rootiyto ono Raa kereŋ daa k'orgiso. ¹³ Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yoŋ ume k'edayi y'a-ti diibiyo buude, kono d'on k'Izirayel an ki wolle nokkiso ki toore wede a ume k'edayi geŋno ye. ¹⁴ Wo de kane eedan ere soodo a elkiso a t'ippe, bini ankeŋno ton aame an gariya mattup ki taasawa ere mazzini maŋ, munda aa buude yi lekkiyo diibiyo a eedan ere soodo k'elkiso gette daa k'ambuzi. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kaŋ soo t'Almasi do. ¹⁵ Geŋ inĵino bini anki, daayum aame tuuku d'on k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa maŋ, munda aa buude y'an di diibiyo a eedan ere soodo a elkiso. ¹⁶ Wo de aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega doo miŋ, buude'n yi-ti y'ambu kollo. ¹⁷ Kun ollo, Galmeega yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeega ede geŋ, d'uwu eedan toore. ¹⁸ Kine d'on pay ume

k'edayin daa diibu ti buude geŋ, toore ki gooliko Galmeega yi-tooriyo a tudin, aakede adda kaynaaŋa. Inĵino maŋ, Galmeega yoŋ Unde geŋ lekkiyadin yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Doŋ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

¹ Kaye Raa y'ay d'ize adde kod'uwu naabo ette y'ay di t'ele a beezey, inĵino maŋ kaye tuddey a ki rurrige ye. ² Suldi d'on ki sukiyagi d'uwu an isiyo kaŋ ombide geŋ, kaye adda ye. Kaye d'uwu ay ki'n ombo ti metinĵo ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo de kaye batum ay rootiyto ono d'on derec a daana Raa, inĵino d'on pay elkisadan t'an di kize onamey derec. ³ Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a d'on ongo ti lekkiyo diibiyo maŋ, geŋ ti lekkiyo diibiyo a kane d'on i t'umbe urzi daggiya. ⁴ Kane an di tuuge zaapu k'addan a Isa, kono Meeda siitandani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedan ere soodo a elkiso te. Inĵino maŋ toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' wolliyo ye, yode wede i-kaza gooliko k'Almasi, yoŋ miŋ Raa koyok. ⁵ Ono d'on ay kazita en, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo de ay kazita a tukk'Isa Almasi yoŋ Galmeega, wo ki too maŋ kaye batum ay rootiyto, kaye d'on naabagun a urzi k'Isa me. ⁶ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geŋ yode Raa geŋno batum y'a-tuure biza k'ulbey ti toorayi, y'ize inĵino kono yi dehu ay di wolle toore goolikadi i tooriyo a ume k'eda k'Almasi.

⁷ Wo de kaye d'on i sarkiya laale ki Raa adda k'addey en, kaye aakede tooo lee toogadey umbo. Inĵino maŋ in suune kereŋ toogo ere a jiiere eego kino ette, ettiyo ti Raa,

‡ 3:7 3.7 Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29.

* 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3.

ti kaye ye. ⁸ Kaye t'ume tuuku tonj ay d'ettiyo suldi donj ooŋe ay di'n ŋeryiso, wo de an ay gi di'n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d'oodiyo baadan, wo de eedey i-ki daggiya ye. ⁹ Duwo an ay di'n lommite, wo de Raa y'ay ki'n ooliyo ye, kaye an di danyisa siido, wo de an ay ki ti'n t'owwo ye. ¹⁰ Kaye daayum ay d'owwiyo a tuddey unto t'ayni d'ooliyo aa ti d'uule Isa, injino manj lekkiyo k'Isa tonj d'uwo an aane an di wolle kereŋ adda tuddey me. ¹¹ Wo de daayum kaye donj i lekkiyo zeere enj, d'uwo an dehu an ay ti'n t'ide kono ay daaniya Isa. Injino manj lekkiyo k'Isa tonj d'uwo an di wolle kereŋ adda tuddey ere k'unto ette. ¹² Injino kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tinj geŋ kune kun d'ooniyo lekkiyo ere ki daayum.

¹³ An riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nunj n'ele addo a Raa, kono kamo n'a gizite onami me†.» Kaye tonj, urzi zaapu k'addey a Raa injino kay, geŋ ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onami me. ¹⁴ Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilde Galmeega Isa ti dine donj unto geŋ, y'ay ti'n balda kay aa y'a bilde Isa, wo kaye ti kune y'in di'n t'etta pay ki d'aanadi. ¹⁵ Suldi donj pay ay aaniya, ay d'ombiŋe geŋ, kono un di'n nooge. Injino manj beeko Raa t'aasa baadan a eggun, wo daayum kun d'aagila k'aagulu, kun di roota koduwo a Raa wo kun di y' t'imma pay kanj soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹⁶ Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette boolonj ti boolonj toogatú i dangiya tonj, adda k'addey onniyo ti onniyo Raa y'ay d'eliyo toogo. ¹⁷ Dabar ay ooniyo ankenŋo ette, tod'te soodo wo ki peedo boolonj, wo de t'in di'n isiyo kine donj a t'oono daryika ere meeda ki Galmeega wenda yi ki ti dooze ye, daryika gette tod' ti

lekkiyo ki daayum wo ti jiiire dabaradey tanj baadan. ¹⁸ Injino manj kaye ersadey ekki suldi donj ay'ni woliyo geŋno ye, wo de ersadey ekki suldi donj ay ki'n woliyo ye. Suldi donj ay'ni woliyo geŋ, kane an t'engila, wo de donj ay ki'n woliyo ye geŋ, kane an di lekka ki daayum.

5

¹ Derec, tuddey in di lekkiyo a siido ette, tod'te aakede daabe sanj onniyo soo a latta. Wo de kine in suune aame in t'inda manj, a kandaane Raa y'in t'eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod'te i t'ikkima Raa, bey wedusu ye. ² Wo ankenj a siido ette kine in dawilsa*, in di dehu t'addinj pay, Raa y'in t'osse tudde ere ti kandaane, t'ekki tudde ere a siido ettiyo, geŋ aakede wede y'a t'ossiyo kalle t'ekki bakadi. ³ Injino manj tuddey Raa yi-ti t'ossey in ki lekkey bontilinj ye. ⁴ Ankenŋo kine in lekkiyo ti tuddey ere aa daabe ette, in di dawilsa aakede in sarkiya attidi baadan. Derec, kine in ki dehu in ki t'inda ye, wo de in di dehu in a-t'osse t'eegoŋ tudde ere ti kandaane, geŋ injino tudde ere a lekka ki daayum t'a dagga tudde ere k'unto. ⁵ Geŋ yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddey ere a kandaane gette, injino y'in d'ele Unde Kamilenj adda k'addinj, gette barta ere ki poone ki suldi donj y'in boohiyo sanj y'in t'ela.

⁶ Injino manj kine in di lekke daayum tuddey i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddey ettiyo baa geŋ, kine dokki t'ume lekkiyadinj ti Galmeega me. ⁷ Derec, in sooru t'urzi zaapu k'adde a Isa, in ki sooru t'urzi munda wede in woliyo t'edayinj ye. ⁸ Eyye, kine in di lekke daayum tuddey i-ki rorrige ye, wo munda wede in di dehe a ceere, tuddey ette in di t'ooli in t'ette in di lekkey a sirpa Galmeega. ⁹ Injino

† 4:13 4.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10. * 5:2 5.2 Kun wollo adda mattup ki Romen 8.23.

ise in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo, ise in ti t'inda toŋ maŋ, in dehe a jiire munda wede Galmeega ulbí i-d'ise unŋe. ¹⁰ Derec, i dehu kine pay in t'etta k'ume booro k'Almasi, y'a d'ekkey booro eediŋ. Inŋino maŋ wede tuuku toŋ y'a t'ooney munda wede Raa yi-t'eley a naabadí ere y'ize a lekkiyadi a duniya, ise ki beehiyko ise k'ulsuko toŋ maŋ†.

In ti kami in t'okkiyo ti Raa

¹¹ Kaye ay suune Galmeega yi d'ekka booro eediŋ, inŋino maŋ ay d'orgiso a yode. Geŋ kono kamo ay d'isiyo t'urzi tuuku toŋ d'uwu an di suune adda k'addaŋ onamey d'erec. Raa toŋ y'ayni suune kereŋ, wo n'elkiyo kune toŋ, adda k'addugun kun ayni suune kereŋ. ¹² Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a daana kune me, wo d'e ay dehu ay un di kize urzi wede ulbugun aase unŋe ti kaye. Inŋino maŋ kun d'aana kun an di-kima ono ki d'oŋ i rootiyo k'ulsuko a tukki kaye. Kane geŋ an koliyo tuddaŋ a suldí d'oŋ an woliyo t'edayaŋ, a suldí d'oŋ adda k'adde ye. ¹³ Doŋ ongo an'de, eedey i digge. Wo eedey i digge ki kotto maŋ, geŋ a Raa, wo d'e kaye mentikagi maŋ, geŋ a kune. ¹⁴ Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni dokkiyo geyyiso ere k'Almasi, kono ay suune adda k'addey wede soo y'a inda kono d'uwu pay, geŋ inŋino aakede d'uwu pay an t'inda ti yode a daana Raa me. ¹⁵ Yoŋ y'inda ki d'uwu pay, kono d'oŋ i lekkiyo zeere geŋ, an ki lekke lekkiyo ere k'aggadaŋ ye, wo d'e an di lekke lekkiyo ere ki yode Almasi, y'a inda wo y'a bild'e kono kane.

¹⁶ Geŋ inŋino ti aŋki, kaye wenda soo toŋ umbo ay di y' wolle a urzi tudde me. Derec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa wede tudde toŋ maŋ, aŋkenno yoŋ ay ki y' woliyo inŋino ye baa. ¹⁷ Aame wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi maŋ, yode batum yi t'ize

wede aware. Lekkiyadi ere mazzini ti t'ingile, wo aŋkenno y'a lekke lekkiyo ere aware baa. ¹⁸ Suldí pay geŋ isiyo Raa, yoŋ y'in ti'n gimo in t'ukkiye ti yode t'urzi k'Almasi, wo y'ay d'ele attidi ki naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode. ¹⁹ Geŋ d'erec, Raa t'urzi k'Almasi d'uwu y'a ti'n gimo an t'ukkiye ti yode. Wo yoŋ a doopidafaŋ ere an a ti diipida a urzizi gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye y'ay d'ele naabo kazita a d'uwu an di-kimo an di t'okkiye ti yode.

²⁰ Inŋino maŋ kaye aakede bize k'Almasi y'ayn'igibo, geŋ aakede yode Raa batum y'unni waaku t'urzi kaye. Inŋino kun ollo, ti suma k'Almasi ay un oŋe bey, kun oyyo kun ti kami kun t'okkiyo ti Raa! ²¹ Almasi geŋ yoŋ oldiko yi k'ize ye, wo d'e Raa y'a y'ize y'a t'umbe oldiko kine, kono t'urzi yode kine in t'ise d'oŋ ki diine a daana Raa.

6

¹ Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, inŋino ay un t'eele kooke'ŋ: beeko ere kun uune ti Raa gette, kun ti t'ise ki bita ye. ² Derec, ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«A onniyo ere n'a gize beekadó, nuŋ m'ôoladá n'a illiga,
wo a onniyo k'uttiyo, nuŋ n'a gi di nuuge*.»

Zemba ki nuŋ kun ollo, onniyo ere k'uttiyo Raa yi ti ruute gette, aŋki t'iina baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.

³ Kaye a wenda soo toŋ ay ki dehu ye, ay yi-di t'ise mokololo morkiye a urzi Raa me, kono t'urzi tuuku toŋ d'uwu an ki t'oone munda k'ulsuko adda naabadey ye. ⁴ Wo d'e ay di dehu aame i isiyo munda toŋ ay kaza tuddey a d'uwu kaye d'oŋ naabo Raa ki kotto, ay d'ombiŋe baadaŋ a suldí d'oŋ aakede: Dabar, eedey ay ki t'oonyo ye, wo ulbe k'oodiyo baadaŋ geŋ me. ⁵ Duwo an ay di'n

† 5:10 5.10 Kun wollo adda mattup ki Romenŋ 14.10.

* 6:2 6.2 Kun wollo adda mattup ki Ezayi

49.8.

gussite, an ay di'n ifi adda dangay, an d'oozige kulkuwo ki tuddey, ay d'ombiñe a ormiyo naabo, wo onniyo muno moone umbo, addey guguba. ⁶ Ay kaza tuddey kaye don naabo Raa t'urzi lekkiyadey ere kamilen, t'urzi suuniyadey, t'urzi k'ombiñadey, t'urzi beehiykadey, t'urzi naabo k'Unde Kamilen, t'urzi geyyisadey ere t'adde soo, ⁷ t'urzi kazita k'ono don derec wo t'urzi toogo Raa. Kaye suldi k'arkadey, lekkiyo ere ki diine a daana Raa, tode gette aakede arku a bey k'ammade ki sakka wo dargine a bey geelo ki naakiwsa. ⁸ Don ongon an ay d'eliyo suma, don son an ay di'n koogire. Don ongon an rootiyo sundey k'ulsuko, don son ki beehiyko. Duwo an ay di'n woliyo kaye aa don lohito k'ono, kacin ay rootiyo ono don derec. ⁹ An d'isiyo aa an ay ki'n suune ye, kacin an ayni suune beehiye. An ay di'n woliyo kaye aa don unto, kacin ay lekkiyo zeere. Duwo an ay di'n dabirsa, wo de an ay ki ti'n towwo ye. ¹⁰ An d'isiyo ay t'ise sommagi dondon, wo de kaye daayum ulbey unse. Duwo an ay di'n woliyo aa ay k'ede munda ye, kacin† don baadan ay an di'n isiyo ki laale. An elkiyo munda ay k'ede ye, kacin suldi pay ay d'ede.

¹¹ A kune zembadey don a Korent, kaye addey ay un ti'n iidiba kereñ, ay unni geyyiso baadan. ¹² Kaye ay unni giyye baadan, wo de kune ay ki'n giyye ye me. ¹³ Injino man ono don n'un orbe en aa meege y'an orbe a inñizí, kune ton kun ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine boy wede ki Raa zeere

¹⁴ Kune ti don i ki ziipe addan a Isa ye gen, kun ti dodde talgagun soo ye. Munda ede koo a-kette kan soo munda wede ki diine aa Raa yi dehu ti munda wede ulsu me?

Aha, munda umbo! Munda ede koo a-kette kan soo an toore ti zimolo me? Aha, munda umbo! ¹⁵ Almasi ti Meeda siitandani, onaman ette kan soo ko? Aha, i k'ette ye! Munda ede ko a t'okkiye wede i ziipe addi a Isa ti wede i ki ziipe addi a Isa ye me? Aha, munda umbo! ¹⁶ Munda ede ko a t'okkiye Boy Raa ti longayi me? Aha, munda umbo! Derec kine en, kine boy wede ki Raa zeere, gen aa ono don Raa y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Nun n'a lekka adda diinayan wo n'a ozira ti kane, nun n'a t'isa Raazan wo kane an t'isa donzó‡.»

¹⁷ Kono kamo Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:

«Kune ti diinayan kun t'addo kun t'argu siggun!»

Munda wede un di'n isa ganigi a daana nun Raa, kun botta ye, wo nun n'un di'n seeda bey sire§.»

¹⁸ Galmeega Raa toogo i jiiire pay y'a ruute sey, y'ede:

«Nun n'a t'isa Meegugun, wo kune, kun t'isa inñizó kuuli wo erayi*.»

7

¹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, suldi don Raa yi ruute y'aasa gen, derec kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine batum addin in ti'n iso kamilen ti suldi don i-ti'n isiyo tudde ti biza k'ulbe ganigi gen me, wo in soodo zakidi in t'iso don ooyiso kese a Raa wo t'orgiso a yode.

Unsuwo ki Pool a tukki don Korent

² Kun ayni geyyo, kono kaye a wenda soo ton ulsu ay i-k'ize ye, wenda soo ton ay ki digge ye, wo wenda soo ton ay ki mibilde ye kono ay t'ambe mundazi me. ³ Ni rootiyo injino kono booro t'un gi di'n seeda ye. Gen aa n'a ruute ti poone: kune

† 6:10 6.10 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9. ‡ 6:16 6.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27. § 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34.

* 6:18 6.18 Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6.

ay un elkiyo daayum adda k'addey, kine kettiyo kaŋ soo ise in lekkiyo zeere, ise in ti t'inda toŋ maŋ. ⁴ Nun ni ziipe addó pay a kune, ulbó o-t'ize unŋe baadaŋ ti kune me, nuŋ a ti n' zille, wo ulbó a ûune t'unŋsuwo adda dabaradey ere pay gettiyo toŋ maŋ.

⁵ Inŋkino maŋ aame ay iina a siido Maseduwan toŋ, kaye ay ki ti buuke ye, wo de ita dabar ere tuuku toŋ ay di-t'uune: t'ej d'uwo an ay di'n t'iiziga, wo adda k'addey ay d'ede ulbe k'oofiyo. ⁶ Wo de Raa, yoŋ yi selliyo doŋ tuddaŋ i ti rorriso geŋ, y'ay ti'n zille ti aaniya Tit. ⁷ Wo ay uune selliyo ti aaniyadi danŋal ye, wo de t'urzi kooke wede kun i elo pây. Wo soŋ y'ay t'ide taaya y'ede, kune mosogo nuŋ Pool kun dehu kun ti n' wolle, a mólagaŋ ere kun îile, a urzi wede kune wehini ki naakiwsadó me, geŋ kono k'inŋkino ulbó o-t'ize unŋe baadaŋ sey.

⁸ Aame a mattup ere n'un riine gette kun t'ize sommagi dondon maŋ, nuŋ toŋ o t'ize attidi. Wo ankenŋo nuŋ o ki t'ize attidi ye, kono sommagaŋ a mattup gette ki peedo booloŋ. ⁹ Wo ankenŋo nuŋ ulbó o isiyo unŋe a sommagi dondon ki kune geŋno ye, wo de o isiyo unŋe kono sommagaŋ geŋ un di'n ize kun di gime lekkiyagaŋ. Kane sommagi geŋ iido ti Raa, inŋkino kaye munda k'ulsuko soo toŋ ay un k'ize ye. ¹⁰ Ki kotto sommagi dondon doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ, i d'eliyo urzi kama lekkiyo, t'urzi geŋ kine in d'ooniyo uttiyo, geŋ in ki t'ise attidi ye. Wo de sommagi dondon doŋ ettiyo t'urzi duniya ette, a-d'ette unto. ¹¹ Ankenŋ kun ki wollo do, suldi doŋ kun uune aame danŋu t'urzi sommagi dondon doŋ ettiyo t'urzi Raa geŋ me. Eyye, kane geŋ an un di'n ize doŋ addaŋ soo k'isiyo munda wede Raa yi dehu, soŋ kun t'ize doŋ seegaŋ ye ti wede isiyo oldiko me, soŋ kun di kulkiso a munda wede ulsu, soŋ un t'eliyo

orgiso a munda ulsu kun d'ise me, soŋ un t'eliyo mosogo ki wollisadó, soŋ k'un t'ize doŋ wehini a urzi zaapu k'addugaŋ a Isa, wo soŋ k'un d'uune urzi wede wedusu yi t'isiyo oldiko maŋ kun di y'eliyo danŋay. Geŋ t'urzi tuuku toŋ kune batum kun gize ti suldi ulpi geŋ kune adda ye.

¹² Inŋkino maŋ, n'un riine mattup gette kono ni dihe n'un di kize a daana Raa, kune doŋ wehini a urzi geyyisadey me. Wo de ni ki riine kono yo wede ize ulsu* ye wo kono wede an i ize ulsu ye. ¹³ Kono kamo ti naabagaŋ gette kaye ay d'uune toogo baadaŋ.

Wo ay uune toogo ti naabagaŋ danŋal ye, ulbey ay d'ize unŋe a jiire kono ay wulle Tit batum ulbi unŋe baadaŋ ti kune me. Ankenŋ addi i t'udige baa kono kune pay geŋ me. ¹⁴ Derec, a daana Tit geŋ nuŋ ulbó oo d'ize unŋe kono kune geŋ me, wo de geŋ nuŋ oo k'ede sukuyagi ye baa. Kaye daayum derec ay un ti ruute, wo ankenŋ munda wede a yi ruute Tit a tukki kune geŋ, yoŋ ki kotto derec. ¹⁵ Tit geŋ y'un elkiyo adda k'addi kono kune pay onami kun'n illiga, wo kun di y' ziida bey sire ti ottilso wo ti orgiso a Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso baadaŋ a jiire ere ti poone. ¹⁶ Nun ulbó unŋe kono a suldi pay, n'aane n'a zaape addó a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyo

¹ Zemba ki nuŋ, kaye ay dehu kun di suune beeko ere Raa y'an ele a kane doŋ ogiysito ti suma k'Isa a siido Maseduwan. ² Kane geŋ an d'uune naamiya t'urzi dabar ere baadaŋ, wo de toŋ an di lekkiyo daayum ulbaŋ unŋe. Wo kane munda an k'ede ye an daayisa baadaŋ toŋ, kane wasigale an d'ele suldi baadaŋ a urzi naabo Raa me. ³ A urzi tussiyo geŋ, wede tuuku toŋ

* **7:12** 7.12 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

y'ele munda a toogadi toogadi, wo don ongo an ele a jiire toogadan sey, nun Pool en ersado ti wulle, gen wenda soo ton an ki y'ize ye ki toogo me. ⁴ Kane an di-giddima baadan ti obe bey, ay d'ise beeko man an di nooge a naabo tussiyo a don ki Raa a siido Ziide*. ⁵ Inkinno man a naabo gette ki poone an d'ele tud-dan batum a Galmeega, san a daana kaye aa Raa yi dehu. Gen a jiire munda wede ay elkiyo an aane an d'ise. ⁶ Kono k'inokino Tit gen kaye ay di gid'dima kono naabo tussiyo ere y'iiso di kune don Korent gette, y'a kime y'a-ti dango ti beehiyko. ⁷ Kune ki laale a suldi pay, aakede: Urzi zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi suuniyo suldi pay don ki Raa, urzi k'isiyo naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere kun uune ti kaye. Inkinno man a urzi tussiyo ton, kun kaza kune ki laale wo ay dehu kun t'ise don wasigale.

⁸ Onamo ni rootiyo en, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo de n'un towwo taaya ki zamba don a Maseduwan an ize naabo Raa t'adde soo, gen kune ton kun di kize geyyisagan ekki duwo t'adde soo. ⁹ Kune kun ti suune beeko ere Galmeegin Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yon ki laale, wo de kono kune y'a iyye y'a-t'ize tuddi wede i-k'ede munda ye, inkinno t'urzi gen y'un di'n ize kune ki laale.

¹⁰ Kun ollo, n'un d'elo elkiyado a urzi tussiyo gette: beehiye a kune kun di seeda zakidi bini dangu, kono t'obonon naabo gette i t'ilke wo iise ki poone ton kune. ¹¹ Anken naabo gette kun a ti dango. Wo kun ti dango t'adde soo, wede son a toogadi toogadi, aakede kun ilke t'ume k'eesiyo. ¹² Aame in eliyoo munda t'adde soo man, Raa ton ulbi unse a munda wede in eliyoo me, wo mundazin umbo man Raa ton yi ki tondiyo ye.

¹³ Kaye ay ki dehu ye don ongo an t'ooone eedan, wo kune kun t'ette adda dabar me. Wo de ay dehu kun t'ise pay min kan soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁴ Ankenno kune adda darna gen, kun d'ette noogiyo kane don an biite. San aame onniyo soo kune un biita wo kane adda darna man, an d'etta noogiyagan kay. Inkinno man kun di lekka pay min kan soo wede tuuku ton i ki baate ye. ¹⁵ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi ziki baadan ton, i k'oope ye, wo wede yi ziki baata ton, i ki beete ye†.»

Tit ti don an naabiya kan soo

¹⁶ Kaye ay di roote koduwo a Raa, yi-d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo y'un di'n noogey aa ki kaye. ¹⁷ Tit gen kaye ay yi tunde man, y'a iyye y'a t'ette di kune me, wo yon min y'ele tuddi ki poone too, wenda yi ki y'ize ki toogo ye, y'a t'iiziga y'a engile di kune. ¹⁸ Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede don pay ogiyso ti suma k'Isa an yi tamma a urzi naabadi ere ki kazita Rabila Majjaanawa. ¹⁹ Wo k'inokino dangal ye, don pay ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay torguwe kan soo, kono ay a-ti dangey naabo ere ki tussiyo. Naabo gette kaye ay isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega batum. Inkinno man duwo pay an di suune kaye ay naabiya t'adde soo.

²⁰ Kay ay d'ede attidi a urzi yeeriyo sonko ere baadan duwo an tusse ette, inkinno ay konso jep, kono duwo an ki roota munda k'ulsuko a tukki kaye ye. ²¹ Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a daana Raa dangal ye, wo de a daana duwo pay.

²² Ti kane zamba sire gen, ay a-t'igibe lemadey soo inkinno, wede tan baadan a naabo tuuku ton ay ti y' wulle yon yi dehu t'adde soo y'a nooge don ongo. Wo ankenno ton yi dehu y'aase inkinno sey a ceere

* **8:4** 8.4 A urzi tussiyo ere a zamba don a siido Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romen 15.26 wo Galat 2.10. † **8:15** 8.15 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

kono yi ziipe addí pay a kune. ²³ Tit geñ, yoñ wede ay sooru soo wo ay naabiya toñ kañ soo ki noogiyaguñ. Wo ki zemba ñoñ ti yode geñ, i'n igibe zemba ñoñ pay ogiysito ti suma k'Isa, wo naabadañ ere an isiyo gette, i d'eliyo tamma a Almasi. ²⁴ Kane geñ kun'ni soodo bey sire, kono a kize ki kotto kun'ni giyye. Injino mañ ñoñ pay ogiysito ti suma k'Isa geñ, an di suuna adda k'addañ munda wede ay ruute a tukki kune geñ ñerec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t'ulbe unse

¹ A urzi tussiyo ki noogiyo ñoñ ki Raa a siido Ziide geñ, ki too mañ n'un ki raaje ye baa, ² kono ni suune kun dehu kun nooge t'adde soo me. Injino kune n'un di'n imme a ñaana zemba ñoñ a siido Maseduwan, wo n'an di ruute, n'ede: «A urzi tussiyo geñ, zemba ñoñ a siido k'Akayi toñ an t'ikkima tuddañ t'oboñonñ too.» Aame ñoñ Maseduwan an illiga kun iiziga wehini a urzi tussiyo mañ, ñoñ baadañ ogiysito ti suma k'Isa an d'eele toogo. ³ Wo ankeñ zemba ado en n'anni t'igibe k'ume kune kono a urzi tussiyo kun t'okkimey tudugun beehiye, aa n'a ruute a ñoñ ongoñ. Wo geñ nuñ n'un di'n imme, ni ki dehu n'a ki t'ise wede lohito k'ono ye. ⁴ Wo nuñ orgisadó, aame ñoñ miibi ti siido Maseduwan etta di kune ti nuuno geñ ay un ki'n uuney tuddugun okkime ye mañ, kaye ay seedey sukiyagi kono ay ziipe addey a kune, wo kune toñ kun seedey sukiyagi kay. ⁵ Injino mañ n'a t'ilke n'a tunde zemba ado enno an ay d'oogume di kune, an a-ti ñangey tussiyo ere kun ruute kun t'ela ti mozuwo. Geñ aame n'iiney mañ, tussiyo ettú t'ide, wo a kizey kun ele t'adde soo, t'adde sire ye.

⁶ Kune ono en kun'ni suuno koduwo, wede yi giira baata mañ, y'a t'ayda toñ baata kay, wo wede yi giira baadañ mañ, y'a t'ayda toñ baadañ kay. ⁷ Geñ wede tuuku toñ y'elo aa y'ilke adda k'addí, t'adde sire ye, wo aa an ki y'ize ki toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y'eliyo ti ulbe unse. ⁸ Raa geñ yoñ i-d'ede toogo y'un di'n oone t'ita beeko ere tuuku toñ mañ, kono suldi ñoñ pay daayum kun dehu ki lekkiyaguñ geñ, kun di'n t'oonaa baadañ sey a oopita, injino kun t'ela k'isiyo naabo ere pay beehiye. ⁹ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Yoñ suldi y'a-dikkida, y'an d'ele ti mozuwo a ñoñ an k'ede munda ye,

Munda wede y'isiyo ki diine a ñuwo geñ, yoñ i lekkiyo ki daayum*.»

¹⁰ Eliyo buzu korso ti ombo a wedusu Raa, geñ y'un t'ela kay buzu korso me, y'un di y'aagila wo munda wede kun isiyo ki diine a ñuwo geñ y'un di y'aagila k'aagulu. ¹¹ Kune Raa y'un di'n isa ki laale a suldi ñoñ pay beehiye, wo kun di koona daayum wasigale. Injino mañ ñoñ baadañ an di roota koduwo a Raa a munda wede ay an d'etta geñ me. ¹² Derec, naabo tussiyo ere kun isiyo gette a ki t'ida mosogo ñoñ ki Raa a siido Ziide ñañoñal ye, wo soñ ñoñ baadañ an di roota koduwo a Raa. ¹³ Duwo an wulla'ñ naabo gette beehiye, injino mañ ñoñ baadañ an t'imma Raa a ollige k'ono ere un d'ede kono kun seedu zakidi a urzi Rabila Majjaanawa k'Almasi. Wo an t'imma Raa sey kono kune wasigale, agagun kun d'ele a zemba ñoñ a siido Ziide wo ti ñoñ pay. ¹⁴ Kane zemba geñ an tonda Raa kono kune, wo t'urzi geñ a kiza an unni giyye baadañ, kono a beeko ere baadañ a jiire Raa y'un ele gettiyo. ¹⁵ Geñ in

* 9:9 9.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

rooto koduwo a Raa a suldi don y'in eliyo in k'elkiyo eego ye genj me.

10

Pool yi naakiwsa naabadi

¹ Ki nuɗ Pool eɗ, n'un di'n tondo ti tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Don ongo an di rootiyo an'de, aame nuɗ a diinaguɗ maɗ nuɗ tasse, wo de dokki ti kune maɗ wehini. ² Genj nuɗ n'un di'n tondo ti oɓe bey: Kun ti kama lekkiyaguɗ, para maɗ aame n'iida di kune sey maɗ, n'a kooney wehini a umayó. Wo de don ongo an elkiyo kaye ay sooru a urzi tudde. Inkiyo maɗ a kane don genj, nuɗ wehinkadó n'an ti-kizey. ³ Derec kaye don tudde, wo de ay ki deyyiso aa ki don tudde ye. ⁴ Adda deyyisadey gette aryagi don ay di deyyiso, itadan a urzi tudde ye. Wo de kane ita toogadan t'ettiyo ti Raa kono i-ti dambu suldi don pay i ti-toogiyo a Raa. Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo, ⁵ wo toogo ere pay ki don i koliyo tuddan an an t'eegirso a duwo an di suune Raa. Kaye ay an kazita a duwo kono an di-kime elkisadan ere oldo gettiyo wo an d'olliga ono don k'Almasi wo an d'ozire eego. ⁶ Aame kun t'iza don ollige ono wo kun a ti sooru eego aa Raa yi dehu maɗ, kaye tuddey okkime wede tuuku y'a ti doopide onamey genj, ay ti'n t'ela dangay.

⁷ Kune'ɗ suldi kun'ni wolliyo a edaguɗ danɗal. Aame wede yi zuune adda k'addi yon k'Almasi maɗ, genj yi suuno kaye ton k'Almasi aa yode. ⁸ Kaye Galmeega y'ay ele urzi ki noogiyaguɗ kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, ki daggiyaguɗ ye. Genj koo kun elkiyo ni tamma tuddó baadan ton, wo de a nuɗ o k'isa sukuyagi ye. ⁹ Genj ni ki dehu n'un gi di t'ele orgiso ye, t'urzi mattupiyagó don n'un raaniya eɗ me, ¹⁰ kono don ongo an rootiyo, an'de: «Mattupiyagi

yi raaniya genj onaman zakidi wo wehini, wo de aame yon a diinayey maɗ, toogadi baata wo onami ton ki bita.» ¹¹ Wede yi rootiyo inkiyo genj, yi suuno munda soo adda k'addi: Aame kaye dokki ti kune maɗ, mattupiyagey ay un raaniya genj onaman wehini, wo aame kaye a diinaguɗ ton naabadey wehini inkiyo.

¹² Don ongo an tamma tuddan ti siidan, wo kaye ay ki dehu ay ki'n dooze ye, wo ay ki'n deeye ye. Kane genj an tamma tuddan ti siidan, wo genj an ti-t'ize tuddan aa munda dooziyo wo ki deeyiso ti don ongo. An isiyo inkiyo genj, kane aa don elkisadan umbo. ¹³ Wo ki kaye ay ki t'imme tuddey ay gi di-doopida ti yirwe wede Raa y'ay riike genno ye. Aame Raa y'ay di'n t'iide di kune genj, y'ay di riike yirwe a ume wede ki naabadey, wo ay di naabiya adda. ¹⁴ Wo a ume genj, kaye ti yirwayey ay gi di diipida ye. Iney ki poone di kune kaye, ay un di gizite Rabila Majjaanawa k'Almasi me. ¹⁵ Kaye ay ki t'imme tuddey ye ekki naabo ki don doolo g'ize te. Wo de ay zaape elkisadey a kune kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, inkiyo naabadey ere a diinaguɗ gette t'a aagila k'aagulu adda k'ume wede Raa y'ay riike me. ¹⁶ Genj inkiyo san ay di doopida ki siidiyagi don dokki ti di kune, ay an di kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki dehu ay ki naabe adda k'ume wede don doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki t'imme tuddey a naabadan ye.

¹⁷ Ono eɗ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi t'imme tuddi maɗ, y'amma tuddi a munda wede Galmeega Raa y'ize*.» ¹⁸ Wee wee, wede naabo beehiye me? Wede naabo beehiye'ɗ yon wede Galmeega batum yi yi tamma, yode wede yi tamma tuddi ti siidi ye.

* **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31.

11

Pool ti donj k'olmidayi

¹ Nuñ ni dehu kun aa d'ombiña, kono ankenño n'orbe aakede nuñ ki maade. Eyye, kun ambo ombiñe ti nuñ me. ² Derec, nuñ n'okkiso a kune me, wo okkisadó t'ettiyo ti Raa, kono kune eggun seedu, ni dehu kun di lekke kamileñ, inokino n'un di'n t'etta k'ume yode soo danjal Almasi, aakede uto konso an i-d'ette a kulatú. ³ Wo de kun elko a taaya ki meediñ Awa tod'te miipo t'a ti mibilde t'urzi metinkatú. Inokino man nuñ n'orgiso kono elkisagun t'a t'isa oldo, t'un ti'n ledfa dokki ti lekkiyo ere t'adde soo a urzi k'Almasi te*. ⁴ Ni rootiyo inokino kono aame wede tuuku y'ettiyo y'un kazita urzi k'Isa ti doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune ti poone gettiyo ye ton man, kun d'ombiñe baadan ti kane me.

⁵ Kane donj kun rootiyo kun'de, kane donj zina k'Isa i jiiere gen, nuñ n'elkiyo kane gen an ki n' ceere ti munda ye. ⁶ Derec, a rootiyo k'ono suuniyadó t'ise baata ton, wo de a urzi suuniyo Raa gen a ki'n baate ye. Kaye suuniyadey t'urzi tuuku ton, daayum ay un ti gizite kereñ.

⁷ Aame n'un gizite urzi Rabila Majjaanawa ki Raa gen, n'un gizite ki waawiye, n'a-t'ize tuddó nenku kono kune sundugun t'a ôole. Gen n'ize inokino oldiko ko? ⁸ Nuñ n'a iyye donj ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo an di n' nuugo ti sonko, gen aakede ni ziko maaladan kono ki noogiyagun. ⁹ Aame nuñ di kune gen, munda tuuku ton ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenda soo ton ni ki guune attidi ye, kono zamba donj iido ti siido Maseduwan gen, munda wede oo biite an o ele pây†. Wo a suldi pay tuddó n'a ti ziida n'un

k'ele attidi ye, wo daayum tuddó ni ti seeda inokino. ¹⁰ Gen inokino nuñ ulbó unse. Ni rootiyo ti derec ere k'Almasi oo d'ede: Adda siido k'Akayi, n'aasa t'urzi tuuku ton, wenda soo ton umbo a aana oo di latta unsuwo ere oo d'ede te. ¹¹ Ki moo me ni rootiyo inokino me? Kun elkiyo n'un ki'n giyye ye ko? Aha, Raa yi suune n'unni giyye me!

¹² Munda wede n'isiyo ankenño en, ki daana ton n'isa inokino kono n'an di t'ippa a bize ki donj i koliyo tuddan an'de, kane ti kaye naabadey kan soo gen me. ¹³ Kane gen an ti-t'isiyo tuddan aa donj zina k'Almasi, donj daggiya duwo, tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa donj zina k'Almasi‡. ¹⁴ Gen munda ki seedu giggire umbo, kono tode Meeda siitandani batum ton tuddutú ti-t'ombide ti-t'isiyo aa maaleeka wede ki toore. ¹⁵ Gen i k'oone ye, kane donj naabatú ton tuddan an ti-t'ombide an t'isiyo aa kane donj naabo Raa ki diine. Wo de kane gen a onniyo dangun an t'ooney munda wede a naabadan.

Ombiñe Pool a dabar

¹⁶ Kun ollo, n'un di-doolo sey, wenda soo ton ti diinagun y'elke ye nuñ ki maade me. Wo de aame kun elkiyo nuñ ki maade man, gen kun d'oyyo n'a orba aa ki maade, kono nuñ ton ni-t'imme tuddó boolon. ¹⁷ Ono donj ni rootita en, ni rootita aa Galmeega yi dehu ye, wo de ni rootita aa nuñ ki maade kono ni suune adda k'addó, o d'ede urzi n'a t'imme tuddó. ¹⁸ Donj baadan an tamma tuddan a suldi donj a urzi tudde, inokino man nuñ ton n'a t'imme tuddó kay. ¹⁹ Kune donj kun'de un d'ede elkiyo baadan gen, kun d'oyyiso t'addugun pay kun d'ombiñe a kane donj elkiyadan umbo. ²⁰ Kune kun d'oyyiso a donj zina i jiiere gen an un di'n isiyo aa bulagi, an un di'n oobiyo ti metinko,

* **11:3** 11.3 Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ **11:13** 11.13 Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15.

suldufugun an t'oogire pay, an di koliyo t'eggun, an un di'n danyisa a tobbinagun, wo a suldi pay genno ton kun d'ombine. ²¹ Gen munda wede kane an un ize man, kaye toogadey baata inkinno ay un k'ize ye. Wo gen tambobino, sukiyagi a kaye! Kun ollo, ankenno n'a orba aa nun ki maade, wo wede yi tamma tuddi a munda tuuku man, nun ton n'aane n'a t'imme tuddo eego kay. ²² An rootiyo kane don k'Eber man, nun ton Eber! An rootiyo kane Izirayel man, nun ton Izirayel! An rootiyo kane ti biza bumbu k'Ibirayim man, nun ton ti biza bumbu k'Ibirayim§. ²³ An rootiyo kane don naabo k'Almasi man, nun min wede naabo k'Almasi i jire kane, inkinno n'a orba aa eedo i-dikke baa. A naabo gette n'iidi yeebadó i jire kane, an ni zidde dangay tan baadan i jire kane, an ni gussite tan baadan i jire kane, wo ni likke aa a biza zire k'unto tan baadan i jire kane. ²⁴ Yawudiyagi an di n' gussite tan paat, kossiyo soo marpa ada g'ado makumu gessat*, gessat. ²⁵ Don Roman an di n' gusse ti dalka tan ado, wo duwo an di n' gikkite ti mongali ki towwadó kan soo. A torguwadó gen, tan ado tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diddo wo onnu†. ²⁶ A torguwadó ere tan baadan gette, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi k'oydayi g'ay t'ooniyto, wo t'urzi don dekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi donzó Yawudiyagi, wo t'urzi don Yawudiyagi ye, n'a uune dabar aa nun a biza zire t'urzi don adda gegiryagi, wo adda balda, n'a uune dabar aa nun a biza zire

ekki bar, wo a daana don an ti t'isiyo tuddan aa zemba a urzi k'Isa‡.

²⁷ N'a uwwe ormiyto wo oodibe yeebe a urzi naabo, onniyo muno moone umbo, n'a uwwe mosogo wo orme, onniyo muno addó guguba, kallagó baata wo reele yi di n' towwo. ²⁸ Suldi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n deepe pay ye, wo a nun munda wede beehiye a jire, onniyo ti onniyo nun ulbó o d'oodiyo a tukki don pay ogiysito ti suma k'Isa me. ²⁹ Aame wede yon toogadi baata man, nun ton ni d'owwiyo toogadi baata kay, wo aame wede yi t'isiyo oldiko man, nun addó i n'aadumu.

³⁰ Ise i dehu ki tamma tudde man, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo. ³¹ Tamma ti koono ki daayum a Raa Meeki Galmeega Isa, yon yi suune ni ki lohito ono ye me. ³² Aame nun a geeger Damas gen, goole siido wede mozigo Aretas yi ziipe'η, yi d'ibi asigiryagi a boha bumbiyagi ki geeger gette ki seeduzó. ³³ Wo de zemba an ti n' ziipe adda gedde, an ti n' zuuye ti nee ti buldo waaya mongali, wo ni di t'unzile a goole siido gen me§.

12

Raa yi iifiba ita a Pool

¹ Inkinno i dehu'η n'a t'imme tuddó ko? Aha, a ki nooge ti munda ye! Wo de ton n'a roote a suldi don o iido aa suniye wo Galmeega y'o di t'iifiba ita. ² Nun ni suune wedusu soo inkinno, yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi*, onniyo soo Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane wede k'aduwe, t'ume gen iide ozzine koomat makumu pide. Raa yi y'umbe min ti tuddi gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo

§ **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * **11:24** 11.24 Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziida man, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada pide ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Man kane an a d'ohire a marpa ada g'ado makumu gessat, kono an orgiso beezan i ti t'igiba man, an a ti doopida oogoro gette. † **11:25** 11.25 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ **11:26** 11.26 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23; 14.5. § **11:33** 11.33 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 9.23-25. * **12:2** 12.2 Pool yi rootiyo Nun ni suune wedusu soo inkinno, yi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi: Gen yi rootiyo ti yode batum.

mañ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. ³⁻⁴ Derec, ni suune wede geñ, Raa yi y'umbe ki jenne. Wo ðe yi y'umbe miñ ti tuddí gettiyo koo, i iide munda aa suniye koo mañ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí. Wo a ume geñ yi d'illigo ono ðoñ wede tudde soo toñ yi k'aane yi ki ti'n roote ye, kono a wede'ñ urzi umbo y'anni roote me. ⁵ Geñ ni t'imme tuddó kono wede'ñ geñno. Wo ðe ki nuuno k'aggadó, n'a t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo ðaññal. ⁶ Aame ni dehu ni t'imme tuddó mañ, n'a k'orba aa ki maade ye, kono ni rootita ðerec ðaññal. Wo ðe ni ki tamma tuddó ye ni-ti seedu, kono ni dehu ðuwo an di wolle munda wede n'isiyo wo munda wede an ollige ni rootiyo ðaññal, munda ti doolo umbo.

⁷ Sulđi ðoñ Raa y'o t'iidiba ita geñ, kane sulđi ðoñ i ceeriyo eego. Injino, kono n'a ki kili tuddó ti sulđi geñno ye, geñ Raa y'o d'ele munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa†. Geñ aakede wede zina Meeda sitandani ti y'igibo y'a ni dabire kono o-t'eegire n'a ki kili tuddó ye. ⁸ A dabaradó gette n'a tunde Galmeega tañ ađo, kono y'o-ti ledde ti tuddó me. ⁹ Wo Galmeega y'o di ruute, y'ede: «A kee'ñ beekadó gettiñ a iide baa. Kono nuñ toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geñ me.» Geñ nuñ ulbó unse n'a t'imme tuddó a toogadó baata gette, kono toogo k'Almasi t'a koone eedó. ¹⁰ Kono kamo nuñ ulbó o d'isiyo unse, a toogadó baata gette, ise ðuwo an ni kaldita, ise an ni kodđite, ise an ni dabirsa, wo ise an oo oodiyo ulbó baadañ toñ mañ, kono ni daaniya Almasi geñ me. Eyye, aame nuñ toogo baata toñ, a ume geñ n'a d'ooniyo toogo.

Ulbe k'oodiyo Pool a ðoñ Korent

¹¹ Kun wollo ankenj ni t'ize aa ki maade, wo ðe kun n'ize ki toogo n'a

t'ize ki maade me, ki too mañ nuñ a ni naakiwe kune. Ise ðuwo an rootiyo nuñ ki bita toñ, kane ðoñ kun'de ðoñ zina k'Almasi i jiire geñ, nuñ n'elkiyo kane an ki n' jiire ti munda ye. ¹² Sulđi ðoñ ize di kune i-kaza nuñ wede zina k'Isa geñ, kun wulle: N'a imbiña a munda wede ooñe tuuku toñ mañ, wo kun wulle sulđi k'armika ðoñ i-kaza Raa toogo wo sulđi ðoñ i ceeriyo eego me. ¹³ Kunuñ n'un biite a moo me a beehiyko ere n'ize a ðoñ ogiysito ti suma k'Isa a omagi doolo me? Munda umbo. Para mañ ede munda soo: Ni ki guune attidí kune ye. N'ize injino ki diine ye mañ, kun oo t'iso tambobino!

¹⁴ Ankenj kun ollo, ni kime di kune sey k'aduwe, wo n'a ki kooney a attidí kune ye, kono ni ki dehey maalagun ye, wo ðe ni dehey kune batum. Kune kun suune inñi geñ an k'okumso sulđi a maawañ ye, wo ðe maawi okumso sulđi a inñizan me. ¹⁵ Ki nuñ, ulbó unse n'a dagge sulđizó ise tuddó batum kono kune geñ me. Derec, geñ nuñ n'unni geyyiso baadañ, wo ki moo me geyyisagun a tukki nuñ baata me?

¹⁶ Derec kun suune, n'un ki t'ize attidí kune ye, wo ðe ðoñ soñ an'de, nuñ metike n'un ti'n iimi ti metinjo. ¹⁷ Kun t'elko ðo kunuñ, ti diine ðoñ n'un ikkipe geñ, t'urzi wede soo n'un ti'n iimi ti metinjo ko? ¹⁸ Nuñ ni di gidđima a Tit y'a ette di kune wo n'a-t'igibe ti yode leema wede kune batum kun yi suune. Kunuñ Tit geñ y'un ti'n iimi ti metinjo ko? Aha, kun suune geñ ðerec ye! Wo kun suune nuñ ti Tit geñ, ay izire soo wo elkisadey toñ soo.

¹⁹ Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime bizey a ðaana kune me koo mañ? Aha, injino ye! Onamey eñ, ay rootiyo a ðaana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi. Wo zemba ki nuñ kune ðoñ ki geyyiso, ay isiyo pay geñ kun di t'ihira a

† 12:7 12.7 Munda aa kuuno a tuddó i di n' dabirsa: Munda aa kuuno a tukki Pool geñ urzizí daa suuniyo. Doñ ongo an elkiyo Pool i d'ede eeni k'eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁰ Nun n'orgiso a aaniyadó di kune gen, kune n'un ki'n t'ooney aa addó i dehu ye, wo nun kun gi di n' wolley aa addugun i dehu ye. Nun n'orgiso n'iidey di kune, ni t'ooney suldi don aakede: Orbe k'ono k'ulpi ti tuddugun, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k'a ti y' kime k'ita, dekkiyo k'ita duwo, lattiya suma duwo, koliyo tudde, wo isiyo suldi don a urzizan ye pay gen me. ²¹ Nun n'orgiso son a ettiyadó ere sonno gette, koo Raa yi-ti n' t'eley adda sukuyagi a daana kune me koo man. Nun n'orgiso koo ni-t'ooney don baadan an lekkiyo daayum adda k'oldiko aakede an ize ti poone koo man, wo an ki ti gime lekkiyadan ye botto, an lekkiyo a lekkiyadan ere k'isiyo suldi pitiniko, boliyo, wo an ti-t'eliyo tuddan k'isiyo suldi don ulpi. Wo gen n'a ooley a tukki kane gen me.

13

Toose ti aapudu ki dangu

¹ Nun ni kime di kune en k'aduwe. A suldi pay gen wedusu booro ti y' seeda'n, i dehu don sire t'ado i wulle wo illiga munda genno doo min kollo*. ² A ettiyadó ere ki sirwe di kune gette, a don ize oldiko ti poone wo a don ongo pay gen n'an ti ruuto, wo de anken nun dokki ti kune ton n'a-ti doole sey: Aame sonno n'iida wolliyagun man, n'a kooney wehini ti don pay isiyo oldiko. ³ N'aasey inkino kono kun dehu kun di suune munda a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizo. Wo kun di suuney Almasi yon toogadi baata ye a daanagun me, wo de yon toogadi a diinagun y'un ti kaza. ⁴ Derec, Almasi yon a urzi tudde toogadi baata, duwo an ti y' ti-ike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo anken yi lekkiyo zeere t'urzi toogo Raa. Wo kaye ton toogadey baata aa ki yode

kono ay lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. Wo de ti yode ay di lekkey zeere a diinagun t'urzi toogo Raa.

⁵ Kune batum kun t'elkito, wo kun ti wollo kune'n ki kotto a urzi zaapu k'addugun a Isa dey ko? Kunun kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k'addugun me? Para man duwo an k'aana an ki ti'n wolla ye suldi don i-kaza, kune kun seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. ⁶ Wo de n'elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a k'Isa me. ⁷ Kaye ay tondiyo Raa kono munda ulsu soo ton kun ki d'ise ye. Ay rootiyo inkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo de ay dehu kun d'ise daayum behiyko, ise duwo an rootiyo ay ki seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa ye ton man. ⁸ Ki kotto kaye ay k'aane ay i ki t'eegire ye a derec ki Raa te, wo de ay di nooge noogiyo derec ki Raa te. ⁹ Aame tuuku kune'n toogo wo kaye toogadey baata ton, ulbey i d'isiyo unse. Gen munda wede kaye ay tondiyo Raa, kono y'un di'n oofibe delele a urzi zaapu k'addugun a Isa. ¹⁰ Kono kamo ankenno nun dokki ti kune, gen n'un di raaniya mattup ettiyo, kono san onniyo ere n'iiney di kune man, kun ti gime lekkiyagun wo n'un ki d'isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y'o ele gette, y'o ele urzi ki noogiyagun kun di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, ki daggiyagun ye.

¹¹ Inkino ki dangu zemba ki nun, kun lekko t'unjuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y'un di'n oofiba delele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamgun soo, wo kun lekko ti toose, inkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose gen y'a koono ti kune.

¹² Kun t'eesito tuddugun kan bey sire sire aa zemba, wo don ki Raa pay a enno, an un t'ize toose.

* **13:1** 13.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

¹³ Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kanj soo in d'ede t'urzi k'Unde Kamileŋ gette i koonā ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon siido Galat

Enj urzi k'ono ɗonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riije a ɗon i ziipe addan a Isa a siido Galat. Pool geɗ ki siido Galat yi iide taɗ sira, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a ɗon Yawudiyagi ye. Wo ɗe k'ita maɗ, Yawudiyagi ongoɗ an iide'ɗ an'de, Pool yon wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono ɗon yi gizite toɗ kane ɗerec ye. An an di ruute a kane ɗon Yawudiyagi ye i ziipe addan a Isa geɗ, i dehu an d'ise munda wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munda wede an ziiɗa zakid'i a jiiire, urzi walɗu ponde. Kane an rootiyo t'urzi geɗ, Raa yi di'n woliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadi me.

Pool y'illiga inkiyo maɗ yi-ti gulkuwe baadan. Kono kamo y'an di riije mattup a ɗon siido Galat, y'an di kize Raa yi'ni woliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadi t'urzi walɗu ponde ye. Walɗu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde ɗuwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamileɗ t'isiyo adda k'adde. Geɗ t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗanɗal, ɗuwo Raa yi'ni woliyo ɗon ki diine a ɗaanadi me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗanɗal, lekkiyadiɗ t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbi i-d'ise unse me.

Toose ki Pool a ɗon Galat

1-2 Mattup ette i raaniya nuɗ Pool wede zina k'Isa, ti zamba pay i ziipe addan a Isa ɗon ti nuɗ, ay un t'ize toose a kune ɗon ogiysito ti suma k'Isa a siido Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi ɗuwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa

wede a bilɗe Almasi ti diine ɗon unto. ³ Geɗ beeko ti toose ki Meegiɗ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koon eggun. ⁴ Yode wede y'a iili tuddi, y'a inda k'oldikadiɗ, wo y'in di'n uɗɗe ti sulɗi ɗon ulpi ki duniya. Y'ize inkiyo aa Meegiɗ Raa yi dehu. ⁵ Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo ɗanɗal

⁶ Nuɗ n'a ziiɗa giggero kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun digime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo, ⁷ kaciɗ rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo ɗon ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo. ⁸ Inkiyo maɗ ise kaye batum, wenda ti doolo, ise maaleeka ti kandaane toɗ maɗ, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye maɗ, yode geɗ duudiyo Raa t'a koon eedi! ⁹ Kaye ay un ruute ti poone, ankeɗ n'a-di doole sey, aame wenda y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye maɗ, yode geɗ duudiyo Raa t'a koon eedi!

¹⁰ Wo kune kun elkiyo ni riije inkiyo kono ɗuwo an di n' t'imma ko? Aha, inkiyo ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo miɗ, nuɗ ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda ɗuwo ko? Aha, inkiyo ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda ɗuwo sey maɗ, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

¹¹ Zamba ki nuɗ, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye, ¹² wo wenda y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iifiba ita.

¹³ Wo kune kun ti suune lekkiyadi ere ti kaaga te, aame nuɗ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuɗ ɗon ki Raa ogiysito ti suma k'Isa

* 1:1-2 1.1-2 Siido Galat: Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗon zina 16.6.

n'anni dibire baadan wo ni dehu n'an uute. ¹⁴ Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nuñ n'aa di jiire ki daaniya k'oogoro me, n'a ziidfa zakidí t'addó pay a oogoro mongidagó te.

¹⁵ Wo kaciñ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe. ¹⁶ Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina mañ, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a ñon Yawudiyagi ye. Aame geñ ni ki tunde wede tudde ye, ¹⁷ ki Zeruzalem toñ ni k'iide ye, n'a wollo ñon zina k'Isa ñon ti poone ti nuñ me. Tiñ geñ miñ n'a ingile baa, n'a ingile siidó k'Arabi, sañ n'a-gimo ki geeger Damas. ¹⁸ Ìide ozzine afo mañ, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire, ¹⁹ wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† ñañjal. ²⁰ Ono ñon n'un raaniya eñ, ki kotto lohito ye, Raa toñ yi suune.

²¹ Sañ mañ ti Zeruzalem n'a ingile ki siidó Siiri ti Silisi. ²² Zamba ñon ogiysito ti suma k'Almasi a siidó Ziide toñ, t'ersadañ an ki n' wulle ye. ²³ An ollige miñ ñuwo an rootiyo a tukki nuñ, an'de: «Wede in di'n dibire ginno, ankeñ yi-gime, yi kazita Rabila Majjaanawa a urzi zaapu k'adde a Isa, ere ti poone yi ki dehu yi ki t'olliga ye geñño.» ²⁴ Aame an illiga inkinno mañ, an tamma Raa kono nuuno.

2

Pool ti ñon naabo k'Almasi ongon

¹ Aame ìide ozzine koomat makumu pide mañ, n'a gime ki Zeruzalem sey kaye ti Barnabas, wo n'aa di wiike Tit pây*. ² Nuñ n'iide kono Raa y'o ruute n'a ette. Aame ay iiney mañ, n'an ugiye deero ki ñon ogiysito ti suma k'Isa

siidey, mañ n'an t'iide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere ni kazita a ñon Yawudiyagi ye. N'a t'ize inkinno kono ni ki dehu naabo ere n'ize wo ere n'isiyo ette, i-ki t'engile ki bita ye. ³ Tit wede iide ti nuñ geñ yon Girek, wo kane deero geñ an ki y'ize ki toogo ye y'a walda ponde me. ⁴ Wo ñe i d'ede zamba ñon an'de kane an ziipe addañ a Isa, kaciñ an ki ziipe addañ ye, an dehu Tit y'a walda ponde. An t'iide diinayey aa ñon wolleiyo k'itadey, an dehu an ay ti'n dagge, kaye ñon eedey toore me. Ay t'ize eedey toore geñ t'urzi k'Isa Almasi, wo kane an dehu an ay ti'n kime k'adda buliko ere a urzi k'oogoro Muusa sey. ⁵ A ñon geñ kaye ay an di-tuuge, urzi boolon toñ ay an k'iili ye, kono kaye ay dehu ñerec ki Rabila Majjaanawa gette t'a lekke a diinagun.

⁶ Wo kane ñon geñ a eda ñuwo kane deero toñ — a nuñ deerikadañ ere ti poone gette ki bita, kono Raa y'inni wolleiyo kine pay miñ kañ soot — kane ñon a eda ñuwo kane deero geñ, a nuñ munda an ki ruute ye ti doolo me. ⁷ Wo kaciñ an wulle mañ an zuune, ñerec Raa y'o ele a beezó naabo kazita Rabila Majjaanawa a ñon Yawudiyagi ye, aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki kazita a Yawudiyagi. ⁸ Derec, Piyer Raa yi y'ize wede zina k'Isa y'a-y'igibe ki tukki Yawudiyagi, inkinno nuñ toñ Raa y'an ize wede zina k'Isa y'an-igibe ki tukki ñon Yawudiyagi ye. ⁹ Zañ, Zak wo Piyer geñ, ñuwo an'ni suune kane deero ki ñon ogiysito ti suma k'Isa. Kane geñ an zuune naabo gette ki kotto Raa y'o ele ti beekadí. Ay di-gitte onamey kañ soo, wo ay a-ti zidde bey ki toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kañ soo. Inkinno mañ nuñ ti Barnabas ay d'ingile ki tukki ñon Yawudiyagi ye, wo kane an Piyer an d'ingile ki tukki

† **1:19** 1.19 Zak: Yon leema Galmeega Isa, yon ti diine ñon dokkiyo ti ñon ogiysito ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo ñon zina 15.13. * **2:1** 2.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo ñon zina 11.30; 15.2. † **2:6** 2.6 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

ere kun uune pay ti Raa gette, tod'te ki bita ko? Aha, ki bita ye! ⁵ Kun ollo kay, aame Raa y'un ele Unde Kamilenḡ wo y'aaze sulḡi k'armika a diinagunḡ geḡ, y'isiyo kono kun daaniya urzi k'oogoro kununḡ, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d'umbe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

⁶ An riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk' Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addi a Raa, inḡkino Raa y'a yi wulle yonḡ ki diine a ḡaanadi*.» ⁷ Kun ollo ono enḡno: ḡonḡ i ziipe addanḡ a Raa ḡanḡḡal ita k'inḡni k'Ibirayim me†. ⁸ Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y'ede: «Ita ḡuwo pay an t'oona beeko t'urzi kee‡.» Geḡ inḡkino an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, ḡonḡ Yawudiyagi ye tonḡ Raa y'an isa ki diine a ḡaanadi t'urzi zaapu k'addanḡ a yode. ⁹ Inḡkino maḡ ḡonḡ i ziipe addanḡ a Raa geḡ an uune beeko pāy aa k'Ibirayim wede yi ziipe addi a Raa.

¹⁰ Wo ḡonḡ pay i daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi geḡ duuḡḡiyo Raa a eedanḡ, kono ono enḡ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Duuḡḡiyo Raa a wede soo daayum y'a ki ti sooru ye a sulḡi pay ḡonḡ an riine adda mattup k'oogoro Muusa me§.» ¹¹ Kine in'ni suune ono geḡ kereḡ, wede y'a t'ise ki diine a ḡaana Raa t'urzi k'oogoro umbo, kono ono enḡ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolleiyo ki diine a ḡaanadi geḡ, yonḡ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.» ¹² Derec, urzi k'oogoro ti wede ki zaapu k'adde a Raa soo ye. Wo ḡe ki oogoro'ḡ, wede y'a t'izira a urziyagi k'oogoro pay genḡno maḡ, t'urzi geḡ y'a lekka†.

¹³ Para maḡ kono k'oogoro Muusa gette kine duuḡḡiyo Raa a eedinḡ, inḡkino maḡ Isa Almasi batum y'a iido, y'a t'umbe duuḡḡiyo kine wo i-d'uupe eedi, inḡkino y'in di'n udḡe ti duuḡḡiyo gette. Geḡ ono enḡ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede tuuku an ti y' ḡoḡḡiyo ekk'undumu geḡ, duuḡḡiyo Raa a eedi‡.» ¹⁴ Geḡ a t'ize inḡkino kono t'urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t'ela a Ibirayim a-teepe a ḡonḡ Yawudiyagi ye pay. Geḡ kine tonḡ t'urzi zaapu k'adde a Isa in d'uune Unde Kamilenḡ ere Raa yi ruute y'in t'ela te.

Oogoro ti ono ḡonḡ Raa yi ruute y'aasa

¹⁵ Zemba ki nunḡ, n'un di rooto munda wede a urzi lekkiyadinḡ ere anḡkenḡno: Aame wede yi t'aahē k'unto geḡ, onamí ḡonḡ yi riine a urzi dokkiḡe laalayí, wenda yi k'aane yi ki ti'n latte ye, wo y'a k'onḡke munda ti doolo ye. ¹⁶ Geḡ inḡkino ki ono ḡonḡ Raa yi ruute y'aasa a Ibirayim wo k'eda k'inḡnizi tonḡ maḡ. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riine ye «a tukk'ita k'inḡnizi pay», aakede a kane baadanḡ geḡ me. Wo ḡe an riine «a tukk'ulo soo t'ita k'inḡnizá», geḡ i-kaza ti ulo wede soo§, yonḡ Almasi. ¹⁷ Onamó enḡno ḡonḡ ni dehu n'a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t'urzutú. Saḡ iide ozzine meeda piḡe uto ada g'ado* maḡ, Raa yi-d'ele oogoro a Muusa. Inḡkino maḡ oogoro gette ti k'aane ti ki t'ide taasuwa gettiyo ye, para maḡ ono ḡonḡ Raa yi ruute y'aasa geḡ a t'isa ki bita. ¹⁸ Wo aame sulḡi ḡonḡ Raa yi boohiyo a ḡonḡzi geḡ ki'ni t'oone t'urzi k'oogoro maḡ, geḡ i-kaza sulḡi'ḡ ki'ni t'oone t'urzi k'ono ḡonḡ Raa yi ruute y'aasa ye.

* **3:6** 3.6 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romeḡ 4.3. † **3:7** 3.7 Kun wollo adda mattup ki Romeḡ 4.16. ‡ **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * **3:11** 3.11 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romeḡ 1.17. † **3:12** 3.12 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romeḡ 10.5. ‡ **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § **3:16** 3.16 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7. * **3:17** 3.17 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40.

Wo ki too mañ, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t'urzi k'ono ñon yi ruute y'aasa.

¹⁹ De inkinno mañ, ki moo me Raa y'a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t'ele kono t'in di kize doopidadiñ ere a urzizí, bini aaniya k'ulo ti biza bumbu k'Ibirayim wede Raa yi ruute y'a yi t'igibo. Oogoro gette yi t'ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayan y'an di ruute†. ²⁰ Wo aame munda ki wede soo mañ, geñ i ki dehu wede y'a ki koone a diine ye. Raa yon soo ñañjal‡ wo y'aane.

²¹ Geñ i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono ñon Raa yi ruute y'aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t'ele t'an t'ele lekkiyo a ñuwo mañ, geñ wede y'a aane y'a t'ise ki diine a ñaana Raa t'urzi k'oogoro me. ²² Derec, an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, ñon a duniya pay eñ adda k'oldiko, inkinno Raa y'a elo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane ñon i ziipe addan a Isa Almasi t'urzi zaapu k'adde a yode.

²³ Ki poone urzi zaapu k'adde a Isa y'a aana geñ, kine ñangay a urzi k'oogoro bini onniyo ere Raa y'in t'iidiba ita a urzi zaapu k'adde a Isa. ²⁴ Inkinno mañ oogoro gette t'a guune ere boohiyadiñ, bini aaniya k'Almasi, kono t'urzi zaapu k'adde a Raa y'in di'n isa ñon ki diine a ñaanadí. ²⁵ Ankenñ onniyo ki zaapu k'adde a Almasi t'iina geñ, kine ti ñandí k'oogoro ye baa.

Inñi Raa

²⁶ Derec, t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kan soo ti yode geñ, kune pay kun t'ize inñi Raa. ²⁷ Inkinno mañ kune pay kun ti zuyye batem geñ kun aa ti gitte kan soo t'Almasi, kun t'usse Almasi. ²⁸ Geñ ahuntu tudde umbo: Eñ Yawudusu eñ Yawudusu ye, eñ

bule eñ bule ye, eñ kule ette erewo umbo. Kine pay miñ soo in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ²⁹ Aame kune ki Almasi mañ, geñ kune ita k'inñi k'Ibirayim, wo kune i koonaa a suldi ñon Raa yi boohiyo a ñonzi, a-t'etta a ono ñon yi ruute y'aasa me.

4

¹⁻² Ono ni dehu n'a roote eñño: Ulo wede i koonaa a korbite meegí geñ, aame yon ulo botto, lekkiyadi aa bule a ñaana ñon i yi dokkiyo wo i yeeriyo korbite meegí me, ise korbite pay geñ san ki yode ton mañ. Wo yi d'ollige onaman bini onniyo ere meegí yi ruute a t'ida. ³ Kine ton inkinno kay, aame kine aa inñi botto geñ, in lekkiyo adda buliko k'undiyagi ñon toogo i-dokkiyo duniya. ⁴ Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t'iide mañ, y'a t'igibo Ulí an di y'ehe adda duniya t'urzi k'erewo, wo i di y' dokkiyo oogoro Yawudiyagi, ⁵ kono y'in di'n adde kine ñon adda ñangay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y'in di'n ise inñi Raa.

⁶ Ki kotto kune kun t'ize inñizí, inkinno Raa y'a igibo Unde k'Ulí ti-t'iide adda k'adde kine pay, ti-ñolle: «Abba!» I-kaza Meegó. ⁷ Inkinno ankenñ kee bule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee ulí geñ, suldi ñon Raa yi boohiyo a ñonzi, kee ton adda t'urzi beekadi*.

Pool ulbí oofiyo a tukki ñon Galat

⁸ Ti kaaga Raa soo ñañjal kun ki y' zuune ye geñ, kun di lekkiyo adda buliko ere ki raayagi ñon ki kotto kane ki bita†. ⁹ Wo ankenñ Raa kun yi zuune, wo ay di roote yon y'unni zuune ti poone too. Wo ñe mumino kun di-kime ki tukki undiyagi ñon ki bita toogadan baata i-dokkiyo duniya, wo kun t'ise bulagi sey me? ¹⁰ Kun di daaniya ita suldi ñon

† **3:19** 3.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo ñon zina 7.53. ‡ **3:20** 3.20

Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4. * **4:7** 4.7 Kun wollo adda mattup ki Romeñ 8.15-17.

† **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10** 4.10 Kun wollo adda mattup ki Romeñ 14.5 wo Kolos 2.16-23.

aakede: onniyo k'oholo, aagulu tere, tedfari tarnaapagi, wo tarnaapagi d'of adda k'ozzinagi‡. 11 Nun ulbó oodiyo a kune, kono a naabo ere n'ize pay a diinagun gette a t'isa ki bita.

12 Zemba ki nun, n'un di'n tondo ti obe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nun ni t'ize aa kune. Kune munda ulsu soo ton kun o k'ize ye. 13 Kun elko, aame nun tuddó eeni genno n'un gizite Rabila Majjaanawa ki poone me. 14 Ki too man kune a tuddó gette kun di n' kiigira kun ti n' kime, wo inkino kun ki d'ize ye. Wo de kun di n' ziifaa bey sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi batum. 15 Aame gen ulbugun unse baadan, aakede i t'ise man edagun ton, kun t'oddiye kun o t'ele. Wo de ki moo me ankenno inkino ye me? 16 Wo anken n'a t'ize wede k'adugun kono ni rootiyo ono don derec ko?

17 Kun ollo, kane an un ti'n argu k'urzi wede ti doolo gen, an dehu kun an di'n daane wo de kane elkisadan oldo. An dehu an un di'n arga ti tuddó, wo a t'ise kane batum don kune kun di daane me. 18 Enno munda wede beehiye me, suldi don beehiye'ŋ i dehu kun seeda daayum zakidi eego, aame nun a diinagun doo ye. 19 Inni ki nun, kono kune gen addó i ni kakkisa aa n'un ti'n t'ehe sey, wo addó a ni kadiwa daayum bini kune kun t'isa zakidi aa yode Almasi. 20 Ki too man nun ni dehu n'a ette ki tuddugun, n'un di roote ono don ni dehu n'a roote kun d'olliga golladó. Wo anken, kono kune gen munda n'a t'ise ni ki suune ye.

Saara ti Agar

21 Kun oo ki ti rooti doo, kune don kun dehu un di'n dokke oogoro do gen, oogoro gette ti rootiyo munda kun suuniyo dey ko? 22 Derec,

ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim i-d'ede inni sire, uli son ki eddi ere bulowo, wo son ki eddi ere uto siido§.» 23 Ulo bulowo gen ti y'ehe a urzi tudde, wo de ulo ki ere uto siido inkino ye, ti y'ehe a-t'iide a ono don Raa yi ruute y'aasa*. 24 T'urzi k'erayi sire en Raa yi dehu y'a roote munda. Agar ti Saara, kane gen i-kaza ita taasawa sire don Raa yi gitte ti duwo. Bulowo Agar gette i-kaza taasawa ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mukkolo sundutu Sinayi, innitú kane bulagi. 25 Agar gette aa mukkolo Sinayi a siido k'Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem ankenno. Kane don pay i lekkiyo adda gen, kane bulagi k'oogoro. 26 Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa t'awwa, tod'te uto siido, wo tode meedin te. 27 Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kon ere karta mi k'ehiyo ye, ulbi i iso unse!

Kon ere dabar k'ehiyo mi k'uwwa ye, mi yililo!

Derec, inni ki ere an t'iili sittú an d'aagila baadan a ceera

inni ki ere kulatu a daanatu†.»

28 Zemba ki nun, kune aa Isaaka ti kaaga, kun t'ize inni don a ehiyo ere a-t'iide a ono don Raa yi ruute y'aasa. 29 Derec, ti kaaga ulo bulowo an y'ehe a urzi tudde gen, yi d'okko maade k'ulo wede Saara ti y'ehe t'urzi k'Unde Raa‡. Gen ankenno ton, kine inkino kay. 30 Wo k'a elko a ono don an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Bulowo ki-t'olmu ti ulutu me, kono boy meega i k'ooma yode ye, ooma ulo wede k'uto siido§.» 31 Inkino man zemba ki nun, ankenno kine inni bulowo ye, wo de kine inni k'uto siido.

§ 4:22 4.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * 4:23 4.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romen 9.7-9. † 4:27 4.27 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ 4:29 4.29 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § 4:30 4.30 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10.

5

Almasi y'in ti'n ize eedinj toore

¹ Kine Almasi y'in ti'n uɗɗe t'adda buliko k'oogoro tod'te aa sibe a golladinj, kono kine ki kotto in di lekke eedinj toore. Injino maŋ kun a soodfo zakidfi, kun ti kima k'adda sibe geŋŋo ye baa.

² Kun ollo koduwo, un rootiyo eŋ nuŋ Pool: aame kun dehu kun di walda ponde doo maŋ, geŋ aakede Almasi y'ize naabadí pay gette, a kune ki bita. ³ Wo nuŋ n'un di rooto sey wede tuuku yi wilda ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti rootiyo maŋ, y'a-t'oziro eego pay urziyagi k'oogoro me. ⁴ Kune doŋ kun elkiyo t'urzi daaniya k'oogoro, Raa y'un di'n wolla doŋ ki diine a dfaanadí maŋ, geŋ kune kun ti lidde ti Almasi wo dokki ti beeko Raa te. ⁵ Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa, yoŋ y'ay di'n isa doŋ ki diine a dfaanadí. Geŋ munda wede kaye ay delliyo ti toogo k'Unde Kamilenj tod' ti naabiya t'urzi zaapu k'adde a Isa. ⁶ Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, ise yi walda ponde, yi ki walda ye toŋ, a ki y' nooge ti munda ye, i jiiire zaapu k'adde a Raa ere ti naabatú a urzi geyyiso.

⁷ Ti poone kun okko beehiye a urzi k'Almasi me. Wo de ankeŋ un ihira wee wee, y'un t'iigire ki daaniya k'ono doŋ derec ki Raa me? ⁸ Injino maŋ wede un ihira geŋ, onamí i k'iido'ŋ ti Raa wede unni wiike geŋŋo ye. ⁹ Geŋ aakede d'uwu an rootiyo, orme boolonj d'anjajal geŋ miŋ gododo baadanj yi-ti t'oozige pay*. ¹⁰ Nuŋ ni ziipe addó a Galmeega kono kune y'un ki'n oola, kun ki t'amba urzi doolo ye. Wo de wede lattiya diinaganj geŋ, y'aase tuuku toŋ maŋ, booro Raa t'a yi seeda.

¹¹ Zemba ki nuŋ, ki nuuno aame ni kazita a d'uwu waldu ponde beehiye maŋ, injino ki moo me an ni

dabirsa me? Aame ni kazita injino maŋ, unto k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-tilko gette ki bita, a d'uwu a ki t'ise mukkolo morkiye ye. ¹² Doŋ lattiya diinaganj geŋ, an wolleiyo urzi waldu ponde beehiye maŋ de, an ti dekkko ti dussimayi pây.

Tudde wo Unde Raa

¹³ Zemba ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n wiike kun di lekke eggunj toore, wo kune eggunj toore geŋ un ki t'ise urzi k'isiyo suldi doŋ ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ t'urzi geyyiso kun naabo ti tuddugunj. ¹⁴ Derec, to oogoro pay gette a-t'iide miŋ a ono soo, ono doŋ an'de: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.» ¹⁵ Wo de aame kun isiyo aa seydi balda an t'ahutu tuddanj wo an a-t'aadumu maŋ, geŋ kun koonna mentikagi, para'ŋ kun di latta lekkiyaganj.

¹⁶ Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo tuddugunj a Unde Raa t'un di'n dokke, injino kun ki d'isa ye suldi doŋ ulpi tudde ti dehu me. ¹⁷ Derec, suldi doŋ tudde ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ Unde Raa ti dehu me. Wo suldi doŋ Unde Raa ti dehu geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldi doŋ tudde ti dehu me. Kane sire geŋ aakede an gede t'awili, injino kun k'aane kun ki t'ise ye munda wede kun dehu kun d'ise me‡. ¹⁸ Wo de aame unni dokkiyo Unde Raa maŋ, geŋ kune bulagi k'oogoro Yawudiyagi ye baa.

¹⁹ In'ni suune suldi doŋ tudde ti dehu t'aase me, aakede: boliyo, pitinjo, ŋaapu, ²⁰ daaniya longayi, kombidiko, koogire tudde, ono k'ulpi, kolbiso, kulkiso i ceeriyo eego, kama tudde k'ita, niikiyto wo ahuntu tudde, ²¹ zaapu k'adde a munda wedusu, sobito ti ombito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldi doŋ kaca kaca, wo suldi ti doolo toŋ ede i'ni deeyiso me. Nuŋ n'un di rooto

* **5:9** 5.9 Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † **5:14** 5.14 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **5:17** 5.17 Kun wollo adda mattup ki Romenj 7.14-23.

aakede n'a ruute ki poone, don isiyi inkinno gen an k'etta ye ki Moziko Raa te.

²² Wo ettiyo naabo ere Unde Raa t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso, unsuwo, toose, ombine, beehiyko, seedu zakidi a munda, ²³ adde tasse, wede y'a seeda tuddi. Ogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki suldi gen me. ²⁴ Kane don ki Isa Almasi, suldi don ulpi tudde ti dehu wo ti naapu gen, aa an ti'n tiike kan soo ti yode ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. ²⁵ Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde Raa, inkinno in i oolo tuddin a Unde Raa t'in di'n dokke. ²⁶ In ki kili tuddin ye, essiyo ti tuddin ton ulu, wo in zaape addin ye a munda bakadin me.

6

Sarkiya k'attidi ti tudde

¹ Zamba ki nun, aame kun wulle wede y'a ti diipida urzi Raa man, kune don un ede Unde Raa gen kun ti y' kami k'urzi wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere tasse. Ni rootiyo en a kune wede y'ette kama bakadi gen, y'a elko tuddi kono yode ton y'a-ki t'ooro adda naamiya daggiya aa ki bakadi ye. ² Kun noogo tuddugun a sarkiya k'attidi wede un d'ede. Kun isiyi inkinno man, gen kun a ti sooru a ogoro k'Almasi. ³ Aame wede y'elkiyo yon wedusu duuru wo kacin yon ki bita man, gen yi ti daggiya tuddi batum. ⁴ Inkinno wede tuuku ton yi wollo naabo k'aggadi. Inkinno adda naabadi gette, munda ulbi i-d'ise unse ede man, y'iso a naabo k'aggadi, y'a ki dooze ti naabo don doolo ye. ⁵ Derec, wede tuuku ton yi t'idey taaya naabadi k'eedi k'eedi a daana Raa me.

⁶ Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa gen, suldi don i-d'ede y'a t'ele a nooge wede i ele dooyiso genno.

⁷ Kun ollo, kune'ng wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye, okko maade Raa umbo. Buzu wede ki giira gen, k'a t'ayda min yode*. ⁸ Gen inkinno kay wede y'ooliyo tuddi k'isiyo suldi don ulpi tudde ti dehu gen, y'a t'oono munda wede tudde t'eliyo, wo tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddi a naabo ere Unde Raa ti dehu gen, y'a t'oono munda wede Unde Raa t'eliyo, wo tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁹ Inkinno man in iso daayum beehiyko, in t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele gette t'iina man, aggadin in di-t'oono, aame in k'urma ye man. ¹⁰ Ankenno peedo to ede botto t'a ki t'iire ye gen, in iso beehiye a don pay, wo a jiire a zamba don i ziipe addan a Isa.

Ono don ki dangu

¹¹ Kun wollo raaniya ere deero ette, i riine nun Pool batum ti beezó. ¹² Kane don an un isiyi ki toogo kun di walda ponde do gen, kane an dehu majjaanika a daana duwo, kono munda wede an dehu'ng duwo an gi di'n dabire ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko me. ¹³ Kane don i wilda ponde ton a urzi k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo de an dehu kune kun di walda ponde kono an di t'imme tuddan kune ti kane. ¹⁴ Ki nuuno, ulbo o k'isiyo unse a munda doolo ye, o isiyi unse a unto ki Galmeegin Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko dangal. Inkinno man t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, suldi duniya a nun o-t'ize aa munda ki bita, wo nun ton n'a t'ize aa wede unto a suldi duniya me. ¹⁵ Inkinno man ise wede i wilda ponde, i ki wilda ponde ye ton, i k'ise munda ye. Munda wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize aware. ¹⁶ A kane don i daaniya ita k'ono enno, wo ti kane don k'Izirayel ki Raa† pay

* **6:7** 6.7 Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7. † **6:16** 6.16 Don k'Izirayel ki Raa: I-kaza don ki Raa pay adda duniya.

geɗ, toose ti isiyo k'adde koduwo ere ki Raa i koonaa eedaɗ.

¹⁷ Ti aɗki eɗ, wenda soo ton y'o roota munda ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a tuddó eɗ ki bita ye, i-kaza nuɗ a Isa Almasi.

¹⁸ Inkiino maɗ zemba ki nuɗ, beeko ki Galmeegiɗ Isa Almasi ti lekko ti kune pay. Eyye.

‡ **6:17** 6.17 Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

Mattup ki Pool yi riije a ɗonj a Epez

Enj urzi k'ono ɗonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a ɗonj i ziipe addan a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riije aame yonj adda dangay a geeger Room.

Pool a torguwadi ere ki sirwe y'iiney Epez man, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi ɗonj angenno. San y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute san y'a kima. Aame yi gime a torguwadi ere k'aduwe man, y'a likke ozzine ado, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo pay.

Adda mattup ette munda wede Pool yi rootiyo enno: Raa y'in oodibe ita ki munda wede ombide y'ize ti beehiykadí. Genj i-kaza suldi pay Raa y'a ti'n t'ogiya ɗonj a kandaane ise ɗonj a siido, injkino Isa Almasi y'a koona mozigo. Wo Pool yi rootiyo sonj, kane ɗonj i ziipe addan a Isa genj, an di lekke onaman soo, aa zemba, kane an ki roote ye enj Yawudusu wo enj Yawudusu ye me. Aduzan yonj soo, Meeda siitandani danjal. Pool yi rootiyo sonj mummino anj kule ti erewo an di lekke me, mummino inñi an an d'ise a maawan me, wo sonj mummino bulagi an an d'ise a galmaawan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune ɗonj ki Raa a Epez* wo kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona eggun.

³ In amma Raa, Meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kanj

soo t'Almasi. ⁴ T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, kono in di lekke ɗonj kamilen, daa k'oldfiko munda a edayi me. ⁵ Ti geyyisadi Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise inñizi t'urzi k'Isa Almasi. Genj a beehiykadí yi dihe y'in di'n ise injkino me, ⁶ kono in di t'imme goolikadi ere meeda, wo beekadi ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kanj soo ti Ulí yonj yi y' giyye baadan.

⁷ Raa y'in ti'n uɗɗe t'adda k'oldfiko ti puuzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopidadi ere in aa ti diipida a urzizi. Genj Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede baadan ki beekadi. ⁸ Raa ti beekadi ere daa dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay, ⁹ kono in di suune munda wede ti kaaga ombide genno, munda wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi. ¹⁰ Aame onniyo t'iida man, y'a-t'ogiya suldi ɗonj pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siido tonj, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadi te.

¹¹ Raa y'isiyo suldi pay aa addi i dehu, injkino man y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise ɗonji, kono kine'ŋ in lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj, aggadij tonj ede a suldi ɗonj Raa yi ruute y'in t'ela me. ¹² Y'ize injkino kono kine ɗonj ki poone in ziipe elkisadij a Almasi genj, in di t'imme goolikadi ere meeda.

¹³ Kune tonj kun ziipe addugun a Almasi aame kun illiga ono ɗonj derec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Injkinon manj Raa y'un d'ele Unde Kamilenj ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela ɗonji. Tode gette munda wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, ¹⁴ gette barta ere ki poone ki suldi ɗonj Raa y'in boohiyo sanj y'in t'ela. Suldi genj in t'oonaa aame adɗiyadij t'adda k'oldfiko t'a t'iida a munda wede Raa yi dehu

* 1:1 1.1 Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo ɗonj zina 18.19-21; 19.1-40.

mañ. Inkino geñ in di y' t'imma kono goolikadí.

Tondiyo Raa ere ki Pool

¹⁵ Ti suldi pay geñ, nuñ n'a il-liga soñ a lekkiyagun ere kun zaapu addugun a Galmeega Isa, wo kun'ni geyyiso don pay ki Raa me, ¹⁶ inkino ni rootiyo koduwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyadó a Raa gette sundugun ni gi di seddiyo ye. ¹⁷ Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegin Isa Almasi, yon geñ Meega goole a jiiere, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamileñ t'un di y' kiza, kun di y' suuna koduwo Raa me. ¹⁸ Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbugun kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yon y'unni wiike te, wo soñ kun di suune laale wede baadan ki goolikadí yi boohiyo a donzi. ¹⁹ Wo ni tondiyo Raa soñ kune kun di suune toogadi tan miibi meeda t'a jiiere suldi pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine don i ziipe addin a yode me. To toogo gettin ere Raa y'in di gize tuddi a kine, ²⁰ wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi, aame yi ti y' bilde ti diine don unto, y'a ti y' guune a ammidadi a mozikadi a kandaane†. ²¹ Inkino man y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki don pay deero, t'ekki don pay an d'ede toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede tuuku sundi ti moolo don adda duniya ankenno ise ere ki daana ton man. ²² Raa yi di'n ele suldi pay a beezi wo yon t'eedan‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki don pay ogiyso ti sundi. ²³ Kane geñ tudde k'Almasi, suldi don pay adda k'addi wo a tuddi geñ a tukki kane ton ede, yode wede suldi don pay adda k'adde wo a tudde Raa geñ a tukki yode ton ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

¹ Kune'n ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizi, wo kono k'oldikagun gettiyo. ² Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko, kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti siido, tode siitan ti naabiya ankenno adda k'adde don i-ti toogiyo a yode Raa. ³ Kine pay enno ton ti poone kine aa kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddin ti dihe, in d'ize munda wede aa addin i dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Derec, kine t'ume k'ehiyadin too min kine don ulpi, booro Raa t'inni ziida aa kane ongo pay.

⁴ Wo de Raa yon onniyo t'isiyo k'adde koduwo, inkino man kine y'in di'n giyye baadan, ⁵ kine don ti kaaga aa unto a daanadi kono in aa ti diipida a urzizi geñ, Raa y'in d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Geñ ti beekadi Raa y'un di'n utte me. ⁶ Kine Raa y'in ti'n bilde ti yode Almasi soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a sirpadi kono in lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ⁷ Raa y'in di gize beehiykadi t'urzi k'Isa Almasi, kono yi dihe y'a kize a duwo k'ozzinagi don ki daana ki daayum, laale wede i jiiere ki beekadi me. ⁸ Derec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi zaapu k'addugun a yode geñ, kun d'uune uttiyo. Kane suldi pay geñ un ele Raa, ti toogo kune ye. ⁹ Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe munda ye, geñ un k'ede urzi ki koliyo tuddugun ye. ¹⁰ Derec, kine naabo yode, y'in ikkima kono in di lekke kettiyo kan soo t'Isa Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kan soo a urzi k'Almasi me

¹¹ Kono kamo kune don t'ume k'ehiyagun min Yawudiyagi ye, an unni waaku don daa waldu ponde, wo kane Yawudiyagi an di'n waaku don i waldu ponde, ki too man

† 1:20 1.20 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ 1:22 1.22 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

walɗu ponde ere an walɗu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde. ¹² Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi me, kune'ŋ doŋ ti paate, doŋ siido k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti doŋzi wo munda wede yi ruute y'an t'ela geŋ, kune adda ye. Kun likke adda duniya munda wede kun di zaape elkisagun eego umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye. ¹³ Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo ankenno kune goppon ti yode kono kun lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi, yode wede puuzadi t'ifi kono kune. ¹⁴ Yode Almasi y'in d'iido toose, kono ti kaaga Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye geŋ, kane ahuntu si-sidaan. Wo yon y'in di'n ukkiye, olmidɛ tudde a diinayin aa waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-dihima mentu, y'in di'n ukkiye kan soo. ¹⁵ Oogoro Yawudiyagi ti suldi doŋ an isiyo pay adda geŋ, y'an ize mendaŋ. Y'ize inkinno kono yi dehu Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye geŋ, y'an ise ita duwo soo. Kane kettiyo ti yode geŋ, an t'ize soo baa ita duwo aware. Geŋ inkinno y'an d'ele toose. ¹⁶ T'urzi k'untadi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko geŋ, ita doŋ sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa. Inkinno man olmidɛ tudde a t'ize umbo y'a-t'iide. ¹⁷ Geŋ Almasi y'iido k'adda duniya y'un di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune doŋ dokki i ki suune Raa soo danjal ye, wo a Yawudiyagi doŋ goppon ti yode Raa pay*. ¹⁸ T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi ti doŋ Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde Kamilen ere soo gettiyo.

¹⁹ Inkinno man kune doŋ Yawudiyagi ye ton man, kune torgagi ye, doŋ ti paate ye. Wo kune'ŋ ti doŋ ki Raa kan soo, kune doŋ ti biza bumbu Raa aa ongo pay.

²⁰ Kune'ŋ mongali k'oozige boy, doŋ zina k'Isa ti nebiyagi mongali ki zaapu k'ita boy, wo yode Isa Almasi batum mukkolo ere majjaanawa a jire k'oozige boy. ²¹ T'urzi yode boy yi-lekkiyo zakidi, yi koliyo k'awwa kono a t'ise boy kamilen ki Galmeege Raa. ²² Geŋ t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Almasi geŋ, kune ton kun t'ize mongali k'oozige boy. Inkinno man ti doŋ ongo i ziipe addan a Isa, kun t'ize boy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undi.

3

Pool yi kazita ono Raa a doŋ Yawudiyagi ye

¹ Kono kamo aame nun Pool en n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, ni di y' tonduyo, nun an ni zida dangay min kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune doŋ Yawudiyagi ye genno. ² Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadi, n'aase kono ki noogiyagun. ³ Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombide adda k'addi gette, anken y'o tigize n'a ti zuune, aakede n'un riine boolon enno. ⁴ Aame kun garey geŋ, kun di suuney, nun munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi geŋ ni y' zuune. ⁵ Inkinno man munda wede ombide geŋ ti kaaga a duwo Raa y'an k'iidiba ita ye, wo ankenno y'an t'iidiba ita t'urzi k'Unde Kamilen a doŋ zindi ti nebiyagi kane doŋ kamilen. ⁶ Munda wede ombide geŋ: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane doŋ Yawudiyagi ye ton agadan ede an toona kan soo ti doŋ Yawudiyagi, a suldi doŋ Raa yi boohiyo a doŋzi me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane ton adda a munda wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi geŋ me.

⁷ T'urzi munda wede Raa y'o ele ti beekadi n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a duwo.

* **2:17** 2.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

Y'ize injkino ti toogadí ere baadan a jiire. ⁸ Nun wede ñenku a jiire ti diine don pay ki Raa*, wo ton man y'o d'ele beekadí n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadí ere baadan a jiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a don Yawudiyagi ye. ⁹ Son y'o d'ele urzi n'an di kize a duwo pay, mummino munda wede ti kaaga ombide gen Raa yi-ti y'isiyo kereñ me. Yon Raa wede ikkima suldi pay, munda gen ti kaaga y'a y'ili ombide†. ¹⁰ Y'ize injkino kono ankenno yi dehu y'an di kize a kane don pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a don pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi don pay ogiyo ti suma k'Isa, tan miibi yon Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú baadan baadan me. ¹¹ Suldi pay gen a-t'iide a munda wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya botto wo a lekka ki daayum, gen y'a y'ize t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ¹² Kine in ziipe addin a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo gen, in d'ede urzi in d'ette ki daana Raa daa k'orgiso. ¹³ Injkinon man n'un di rooto, a dabaradó ette kune addugun i-latte ye. Nun ni dabirsa man kune ulbugun un iso unse, wo t'urzi tode gette kun t'oono daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

¹⁴⁻¹⁵ Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo man, nit'ottilso a daana Raa wo ni di y' tamma kono yon Meeki don pay a kandaane wo a siido, undan a beezi. ¹⁶ Gen ni ton diyo Raa, kono t'urzi laale wede baadan ki goolikadí, y'un eelo toogo adda k'addugun t'urzi toogo k'Unde Kamilen. ¹⁷ Nun ni ton diyo son kono Almasi y'a lekke adda k'addugun t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame gen kune zakidi adda geyyiso aa undumu sondayzi i ti diige, son aa boy wede itadi zakidi. ¹⁸ Injkinon man kune ti don ki Raa ongo pay un d'ede toogo kun di suune, tan miibi Almasi y'inni giyye

me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti deege dandi siido ton man, geyyisadi tod'te daayum ede. ¹⁹ Nun ni ton diyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Injkinon man addugun i-t'oono ti laale wede pay ki Raa.

²⁰ In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise baadan a ceere suldi pay don in ton diyo koo in elkiyo ton man. Y'isiyo injkino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine. ²¹ Don pay ogiyo ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'inni! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kan soo ki don ogiyo ti suma k'Isa

¹ Injkinon man a suldi pay gen, nun an ni ziida dangay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize donzi gen, kun di lekko ki diine a urzizi. ² A lekkiyagun gette kun t'iso don i ki koliyo tuddan ye, kun koono don tasse wo don an d'ede ombine ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi ton kun soodo tuddugun ti geyyiso. ³ Unde Raa t'un ti'n ukkiye, injkino man t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti toose, ere t'un ti'n gitte ti tuddugun. ⁴ Kine don i ziipe addin a Isa gen kine aa tudde soo, Unde Raa ton soo, injkino kay Raa y'unni wiike in di zaape elkisadin a munda wede soo. ⁵ Galmeega Isa min yon soo, urzi zaapu k'adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem ton soo. ⁶ Wo Raa yon soo, Meeki don pay, yon t'ekki suldi pay wo ti suldi pay gen yi d'isiyo naabadi, yon aame tuuku ton ede.

⁷ Wo a kine'n, wede tuuku ton Unde Kamilen ti-d'ele munda siidi siidi, a toogo ere Almasi yi ele ele.

* **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki 1 Koront 15.9. † **3:9** 3.9 Kun wollo adda mattup ki Romen 16.25-26.

8 Ono enj an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame yi-gili k'awwa genj, donj
k'olmid'ayí y'anni jiire,
y'a ti'n zidde bulagi,

wo a duwo y'an d'ize beeko*.»

9 Wo genj, yi-gili minj, i-kaza moo me? Para manj ki poone'nj yi d'iige ti d'andí siido me? 10 Wede i d'iige ti d'andí siido minj, yonj minj yode wede i-gili k'awwa ki kan-

daane, kono suldi pay yi-ti'n ôone.

11 Wo a duwo t'urzi k'Unde Kamilenj y'an d'ele suldi an di naabe eego: ongo y'an ize donj zina k'Isa, ongonj nebiyagi, ongonj donj kazita Rabila Majjaanawa, ongonj donj dokkiyo wo ongo sonj donj dooyiso duwo. 12 Y'ize injkino kono donj pay ki Raa an t'ise donj aane i t'ise naabo ere Raa y'an ele, kono kine'nj tudde k'Almasi, in di t'ihira a urzi k'Isa me. 13 T'urzi genj kine pay in t'isa kettiyo kanj soo a urzi zaapu k'addinj a Isa, wo ti suuniyo k'Ulo Raa. In t'isa donj i-dirse wo donj ki diine kamilenj, aa yode Almasi yonj ki diine kamilenj.

14 Donj daggiya duwo ti mentikadanj an in ki ti'n mabilda ye t'urzi dooyisadanj ere oldo gette. Injkinonj manj in ki-t'isa aa donj i baakiysa, aa injni sunni bormo t'a ki sika ye, koo ise aa puutagi ursino t'a ki sika ye. 15 Ki too manj kine in di roote ono donj d'erec wo ti geyyiso tuddinj. Injkinonj t'urzi tuuku tonj kine in di t'ihira a urzi k'Almasi me, yonj goole ki donj pay ogiyso ti suma yode. 16 Almasi genj kine y'in di'n ukkiye kanj soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kanj soo, mokiyagutu kettiso a okilagi pay. Aame mokiyagi tudde genj kane zeere wo an naabiya pay beehiye manj, tudde gette ti d'ohire wo ti-t'isiyo toogo. Genj kine donj i ziipe addinj a Isa tonj injkino, aame in geyyiso tuddinj pay wo wede tuuku naabadí yi ti-t'isiyo beehiye manj, genj kine in di t'ihira ti toogo ere ki Almasi.

17 Kun ollo koduwo, ono donj ni rootiyo ti suma Galmeega: Kune kun ki d'ozire aa donj i ki suune Raa soo danjal ye ye, kane elkiyadanj daayum a suldi donj ki bita. 18 Kane daayum elkiyadanj umbo an di lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa an ki ti t'oona ye, kono addanj i t'ize zakidi wo urzi Raa an ki y' suune ye. 19 Kane genj munda wede an isiyo an ki y' suune ye, an ti t'ele tuddanj k'isiyo suldi donj ulpi, an d'isiyto suldi pitinjo a daana duwo pay.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k'Almasi

20 Wo kune'nj, aame kun zuune Almasi genj an un ki'n duuye kun ki d'ozire injkino ye. 21 Ki kotto, kune kun illiga taayadi te, kune donj kun aa ti gitte t'Isa kanj soo genj, d'erec ere ki yode an un ti'n duuye. 22 Injkinonj manj lekkiyagunj ere ti kaaga kun ti koogor, lekkiyo ere oldo kun t'oolo kono tod'te ti-ti daggiya t'urzi suldi donj ulpi tudde ti dehu an un ti'n mabilisa. 23 I dehu kun i d'ooli tuddugunj a Raa, y'un di'n ise aware t'urzi k'Unde Kamilenj ere un di-kima eggunj ere soodo a elkiso gettiyo. 24 Kun t'ambo lekkiyo ere aware, tod'te Raa y'ize i deeyiso aa ki yode. Genj kun d'oziro aa yonj yi dehu a urzi ki diinekamilenj, aa d'erec ki Raa t'inni dooyiso.

25 Injkinonj manj lohito k'ono kun di sebbo dargunj, wede tuuku a bakadi yi rooto ono donj d'erec kono kine kettiyo kanj soo†. 26 Aame kun ti gulkuwe tonj manj kun isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwagunj bini peedo t'a t'ooro ye, 27 kun i oola urzi a Meeda siitandani t'un ti'n mabilda ye. 28 Wo wede y'oogire tonj y'oolo urzi k'oogire me. Ki too manj beehiye y'a naabe ti beezí a lekkiyadi te, y'a nooge donj an k'ede munda ye. 29 Ti bizigunj adde ono donj ulpi ye, wo de kun rooto ono donj unse aane a nooge zemba an

* 4:8 4.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19. 8.16.

† 4:25 4.25 Kun wollo adda mattup ki Zakari

di t'ihira a urzi zaapu k'adde a Isa, wo aane aase beehiye a kane d'oj un ollige genj me. ³⁰ Unde Kamilenj kun ti-kulkuwe ye, tod'te munda wede Raa y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere k'adfiyagun t'adda k'oldfiko a t'ida a munda wede Raa yi dehu me‡. ³¹ Suldi d'oj pay ulpi genj kun ti'n adfo dokki t'adda k'addugun me, suldi d'oj aakede: defkiso kadfigi, essiyo, kulkuwo, okko maade ti kaldita pay. Wo ita bundiko ere tuuku tonj kun oolo. ³² Kun t'iso d'oj beehiye wo kun wollo sommagi tuddugun, kun iso tambobino ti tuddugun aa Raa y'un ize tambobino t'urzi k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

¹ Ankenno kun t'ize inni Raa d'oj yi giyye baadan genj, kune kun ambo zindi*. ² A lekkiyagun gette kun geyyo daayum zamba, aa Almasi yode batum yi'n gize urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili tuddi a Raa ki sedeke ere unse aa yode Raa yi dihe.

³ Ankenj kune d'oj ki Raa genj, suldi d'oj ulpi aakede: boliyo, isiyo suldi pitinjo, okkiso a suldi pay, kane genj kun ise ye, sundan tonj kun roote ye a diinagun me. ⁴ A diinagun beehiye ye kun di pelke t'ono borsale, t'ono d'oj daa k'elkisanan wo t'ono d'oj k'okko maade me. Ki too manj beehiye'nj kun di roote'nj koduwo a Raa. ⁵ Kun suuno koduwo: Kane d'oj boliyo, d'oj isiyo suldi pitinjo wo d'oj okkiso a suldi pay genj, aggadan umbo a suldi d'oj Raa yi boohiyo a d'onzí adda moziko k'Almasi ti yode me. Suldi d'oj kee k'okkiso eego genj, i t'ize lonjayzá i jiire Raa.

⁶ Genj wenda soo tonj y'un ti'n dagga ye t'ono d'oj ki bita genj me, kono kulkuwo ki Raa ti-d'eegu a tukki d'oj i-ti toogiyo a yode. ⁷ Kun t'ise onamgunj soo ye ti d'oj injkino genj me. ⁸ Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo, wo ankenj kun lekkiyo kettiyo kanj soo ti Galmeega genj, kune'nj adda toore†. Injkino manj kun oziro aa d'oj i sooru adda toore, ⁹ kono wede yi sooru adda toore genj y'aase naabadí pay majjaanawa, ki diine wo d'erec. ¹⁰ Kun deho munda wede beehiye Galmeega ulbí i-d'ise unse. ¹¹ Kun aa ti keyye ye ti d'oj isiyo naabo ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munda ye gette, ki too manj naabadanj kun an ti waare. ¹² Naabadanj ere ombide an isiyo gette ki rootiyo sukuyagi. ¹³ Wo de naabadanj ere a zimolo gette i wiira manj, kane anj wenda kun di'n suuna kollo. ¹⁴ Munda wede itadí i t'adfiya genj yonj aa a onnu. Kono kamo an di rootiyo, an'de:

«Kee wede ki moone genj, ki t'onno ti moone me.

T'adda diine d'oj unto, ki t'onno, manj toore k'Almasi y'a toora eedá‡.» ¹⁵ Injkino manj kun koona mentikagi a lekkiyagun te. Kun t'ise d'oj elkisanan umbo ye, wo kun t'iso d'oj mentikagi. ¹⁶ A onniytagi ankenno enj oldfiko ti t'ize baadanj, wo kine peedo tod'te ede genj in iso daayum naabo ere beehiye. ¹⁷ Injkino manj kun t'ise aa d'oj i ki suune munda ye ye, wo de kun suuno munda wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.

¹⁸ Kun ti-t'ise tuddugun kaca kaca ti toote ye, yode genj y'a ki dagge, ki too manj kun lekko daayum ôoniyo t'Unde Raa. ¹⁹ Kun elo kooke ti tuddugun t'urzi k'ôrdari d'oj ki tamma Raa, ti ôrdari d'oj k'ono Raa wo ti d'oj ettiyo t'urzi k'Unde Raa. Kun ôoro a Galmeega wo kun y'amma

‡ **4:30** 4.30 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10. § **4:32** 4.32 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * **5:1** 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48. † **5:8** 5.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3. ‡ **5:14** 5.14 Adda mattup ki Epez 5.14 enj koo, i-kaza ôoro ki d'oj i ziipe addan a Isa ti poone an d'ôoro. § **5:19** 5.19 Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3.

t'addugun pay\$. ²⁰ Daayum kun rooto koduwo a Meega Raa ti suma Galmeegin Isa Almasi, a suldi don pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizan

²¹ Kune'ŋ wede tuuku ton yi kili t'ekki bakadi ye, kono gen kun ottilso a Almasi.

²² Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, gen beehiye aakede kun ki koliyo t'ekki Galmeega Isa ye. ²³ Derec, yo kule gen yon goole t'ekk'eddi, aa Almasi yon goole t'ekki don ogiyo ti suma yode, kane gen tuddi, wo yon Wede k'Uttiyadan. ²⁴ Aa don ogiyo ti suma k'Isa an ki koliyo t'ekk'Almasi ye gen, kane erayi ton a suldi pay an ki kili t'ekki kuulizan ye.

²⁵ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun aa Almasi yi giyye don ogiyo ti suma yode: y'a iyye y'a ele tuddi, y'a inda kono kane. ²⁶ Y'ize inkinno kono yi dehu kane pay gen y'an ise don kamilen t'urzi k'onami wo t'urzi k'ahu*, man yi di'n kiza a Raa kane don kamilen a daanadi me. ²⁷ Isa yi dehu don pay ogiyo ti suma yode gen y'a ti'n t'ogiya a daanadi ti majjaanikadan pay, don kamilen, wenda soo ton yi k'aana y'an ki zaapa ono eedan ye, sole solen daa malkuwe, daa k'oldiko munda. ²⁸ Gen inkinno kay, kune kuuli kun di geyye eraygun, aa kun geyyiso tuddugun batum. Wede yi geyyiso eddi man, gen yi geyyiso tuddi batum. ²⁹ Wede a kiigira tuddi umbo, ki too man yi di t'ele ombo wo y'a t'okkima, aakede Almasi y'an isiyo a don pay ogiyo ti suma yode. ³⁰ Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode. ³¹ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola meegi ti meedi, y'a di ketta bin ti eddi. Kane sire gen an t'isa tudde soot.» ³² Kane ono gen

deere wo derec ombide, wo nun ni rootiyo inkinno a tukk'Almasi ti don pay ogiyo ti suma yode. ³³ Wo gen kune'ŋ wede tuuku ton y'a geyye eddi aa tuddi batum, wo erewo ton t'a olliga ono kulatu kay.

6

Inni ti maawan

¹ Ni rootiyo a kune inni, kun ollo ono ki maawugun, inkinno gen derec aa Galmeega yi dehu. ² Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma a meega ti meeda*.» En urzi k'oogoro wede ki poone kettiyo ti munda wede Raa yi ruute y'aasa. ³ Munda wede Raa yi ruute'ŋ: «Wede y'ollige ono maawi gen, y'a lekka ti unsuwo wo ozzinagi baadan a duniyadi met.»

⁴ Ni rootiyo a kune maawi, innigun kun ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa ti'n zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti Galmeega.

Bulagi ti galmaawan

⁵ Ni rootiyo a kune bulagi, a galmaawugun a siido en kun ollo onaman daa koliyo tuddugun, ti ottilso wo t'adde soo, aakede kun i naabiya a Isa Almasi. ⁶ Kun naabe beehiye'ŋ a daanadan doo ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune kune'ŋ bulagi k'Almasi, gen kun naabo t'addugun pay aa Raa yi dehu. ⁷ Kun naabo a daanadan t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a duwo ye. ⁸ Kun suune ise wede bule, bule ye ton man, wede tuuku ton Galmeega yi-t'ela munda a naabadi ere beehiye y'ize.

⁹ Wo kune galmaawi ki bulagi, a bulagugun ton kun an iso beehiye aa kane an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye. Kun suune kune ti bulagugun pay min Galmeegugun

* **5:26** 5.26 T'urzi k'ahu: I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5. † **5:31** 5.31 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. * **6:2** 6.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **6:3** 6.3 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. ‡ **6:9** 6.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

soo a kandaane, yode gen y'inni wolloyo kine d'uwu pay min kan soo‡.

Suldi k'arka ki don i ziipe addan a Isa

¹⁰ Ki dangiya ni dehu n'un di roote'ŋ, kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-d'ede toogo baadan a jire. ¹¹ Kun ti soko suldi k'arka pay don Raa y'un eliyo a beygun kono kun d'ohira toogo aame Meeda siitandani t'iiziga mabilsagun man. ¹² Deyyiso ere in deyye te, ti don tudde aa kine ye, in deyye ti don aakede: don an d'ede urzi ki dokkiyo, don deero wo ti mozagi don adda duniya ere ki zimolo, wo in deyye son ti siitandani i lekkiyo a kandaane. ¹³ Injino man kun ti soko pay suldi k'arka don Raa y'un eliyo a beygun, kono onniyo ere oldo t'iina man, kun d'ohira toogo a wede etto deyysisagun, kun deyya bini kun di y' ceera, wo kun di seeda daayum zakidi.

¹⁴ Kun t'ohor kan ohire, a toonugun kun ti ketto kaykisa, tode gette aa d'erec ere un d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode gette aa soorugun ere ki diineŋ.

¹⁵ Kun t'osso tobiyagi a zongun, kane gen aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila Majjaanawa ere ki toose*.

¹⁶ Daayum kun zaapo addugun a Raa, kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'ŋ aa dargine i-t'eegirso lenyagi bizan uwwo bila bila don Mohita k'oldiko t'akkisa ki tuddugun. ¹⁷ Eggun kun t'osso kakkile maala, yode gen aa Raa y'un utte, wo kun aa t'ambo son kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode gette aa Ono Raa don a bizigun†. ¹⁸ A suldi pay gen aame ize munda ton man, kun tondo Raa t'urzi k'Undi. Kun tondo, kun sappa bere, kun koonamentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki don ki Raa pay. ¹⁹ A nun Pool ton man kun tondo Raa kono y'o t'elo onami, aame ni t'ihina bizo

gen n'a roote kereŋ daa k'orgiso Rabila Majjaanawa ere y'o iidfiba ita ette. ²⁰ Ankenno nun adda dangay ton, kono Rabila Majjaanawa ette nun aa bize k'Isa Almasi. Injino kun tondo Raa kono n'a roote kereŋ daa k'orgiso aakede Raa yi dehu.

Toose ki dangu

²¹ Nun ni dehu n'a t'igibe Tisik, leemadey wede ki geyyiso, yon yi seedu zakidi a naabo Galmeega gen, rabilado pay y'un di-t'eley. ²² Injino man nun ni y'agisa toc min, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tassej addugun.

²³ A kune zamba pay gen Meega Raa ti Galmeegin Isa Almasi an un elo toose, wo geyyiso, un di'n nooge a zaapu k'addugun a Raa. ²⁴ Gen beeko Raa ti koono ti don pay i geyyiso Galmeegin Isa Almasi, ti geyyiso ere i ki deegu ye.

§ 6:14 6.14 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * 6:15 6.15 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † 6:17 6.17 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

Mattup ki Pool yi riije a ɗoŋ a Pilip

Enj urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadi ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini ɗoŋ ongoŋ ti diine ɗoŋ geeger gette an d'umbe a tode. (Naabo ɗoŋ zina 16.11-40)

Saŋ maŋ Pool an ti y' ziida dangay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeega. Aame geŋ, kane ɗoŋ geeger Pilip an di tusse sulɗi wo an d'igibe wedusu soo ti diinayan sunɗi Epapirodit, kono yi-d'ette ti sulɗi ɗoŋ an tusse. Aame yi-d'iide ti sulɗi geŋo maŋ, Pool y'an di riije mattup kono y'an di roote kofuwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soŋ an soodo zakidɗi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, a Raa'ŋ an i ki kime dar ye. Geŋ ɗoŋ eliyoo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onamaŋ an'n olliga ye. Y'an di ruute soŋ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi gettiyo, tode gette munda wede i dehu a koone a diinayan.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Pool kaye ti Timote, ɗoŋ naabo k'Isa Almasi, a kune pay ɗoŋ ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti ɗoŋ dokkiyagun wo ti diyakire. ² Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggun.

Pool yi tonɗiyo Raa kono ɗoŋ ki Pilip

³ Aame tuuku o elkiyo adda k'addo kono kune maŋ, ni rootiyo kofuwo

a Raazó. ⁴ Daayum adda tonɗiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tonɗiyo t'unsowo ⁵ kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini ankenno geŋ me. ⁶ Nuŋ ni suune munda soo adda k'addo: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'addugun geŋ, y'a di-t'etta ki daana bini ɗanɗiyatu ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi. ⁷ Wo geŋ ɗerec beehiye inkiŋo nuŋ ni d'elkiyo a kune pay. Inkiŋo maŋ nuŋ n'unni geyyiso baadaŋ adda k'addo, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kaŋ soo, ise ankenno nuŋ adda dangay, ise an ni wiike a daana ɗoŋ booro ton n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te ɗerec. ⁸ A rootiyadó ette ɗerec ki kotto, Raa ton yi suune, nuŋ n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso baadaŋ.

⁹ Wo kun ollo enno munda wede ni tonɗiyo Raa adda k'addo me: geyyisagun t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munda wede enj ulsu enj beehiye, ¹⁰ kono kun d'aane kun di suune munda wede beehiye. Inkiŋo onniyo ere k'Isa Almasi t'iina maŋ, kun t'isa ɗoŋ kamilen, fuwo an k'amba sundugun k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun t'isa ɗoŋ addaŋ uune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, inkiŋo a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda dangay ton ono Raa an k'ihira ye

¹² Zemba ki nuŋ, ni dehu kune kun di suune, a munda wede o iido enj a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a ingile ki daana. ¹³ Kono inkiŋo ɗoŋ pay, ise ɗoŋ pay adda boy mozigo goole, wo ise ɗoŋ ongo ti paate ton, an suune nuŋ an ni ziida dangay miŋ kono naabo ere a urzi k'Almasi. ¹⁴ T'urzi seeduzó adda dangay ette, zemba baadaŋ an d'ele kooke a urzi

* **1:1** 1.1 Aame Pool yi kazita ono Raa geŋ, geeger Pilip gette i ti dukke ɗoŋ Romen, tod'te adda siido Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 16.12-40.

Galmeege, inkinno maɲ an d'iiziga wehini a jiiire an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

¹⁵ Derec, doɲ ongo an kazita rabila k'Almasi ti kolbiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nuɲ k'ita, wo doɲ ongo an kazita t'urzi k'adde doɲ beehiye. ¹⁶ Kane geɲ an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nuɲ an ni ziida dangay miɲ kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te derec. ¹⁷ Wo kane doɲ i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuɲ k'ita geɲ, kane elkisadaɲ ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda dangay gette on oo t'aagulu.

¹⁸ Inkinno toɲ i k'ise munda ye! T'urzi tuuku toɲ suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere derec ye, ise ti elkiso ere derec toɲ maɲ, nuɲ ulbó'ɲ unse. Wo ulbó'ɲ aasa unse sey, ¹⁹ kono ni suune, t'urzi tondiyaguɲ a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldi pay geɲ a-t'etta a urzi k'uttiyadó. ²⁰ Inkinno maɲ munda wede ni deliyo gottitoɲ wo ni zaapu elkisadó eego eɲ, sukiyagi munda soo toɲ i ki n' seeda ye. Ki too maɲ ti aɲki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nuɲ n'a lekke, ise n'a t'inda toɲ maɲ. ²¹ Derec ki nuuno maɲ, Almasi miɲ yoɲ lekkiyadó, wo n'inda maɲ, geɲ munda wede beehiye a jiiire. ²² Wo aame a duniya eɲ ni lekkiyo sey maɲ, o-t'ele urzi n'aase naabo ere beehiye, inkinno maɲ oo giige, tuuku ni beere te. ²³ A diine k'elkiso ere sire si-sittú ette, nuɲ oo t'ize ooɲe: ni dehu lekkiyo duniya ette ni-t'ooli, n'ette n'a lekkey aame k'Almasi, geɲ beehiye a jiiire a nuɲ me. ²⁴ Wo de kono kune geɲ, koduwo baadaɲ a jiiire sey n'a lekke a duniya me. ²⁵ Kono suldi eɲ, nuɲ ni suune adda k'addó ni lekka me, wo ni lekka ti kune pay kono n'un di'n nooga, kun di t'ihira wo kun di lekka t'unsowo a urzi zaapu k'addugun a Isa. ²⁶ Inkinno maɲ

aame ni gima ki tuddugun sey maɲ, t'urzi nuɲ geɲ ulbugun aasey unse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo kaɲ soo t'Isa Almasi te.

Pool y'an eliyo kooke a zemba

²⁷ Munda wede beehiye ni dehu'ɲ, kune kun di lekke a lekkiyo ere a-t'ette a urzi ki Rabila Majjaanawa k'Almasi. Inkinno maɲ aame n'iida n'un ti'n wollo, ni k'iida ye toɲ maɲ, n'a olliga kun lekkiyo kettiyo kaɲ soo zakidi, wo kun deyyiso pay kaɲ soo t'adde soo a urzi zaapu k'adde a Isa ere itatú Rabila Majjaanawa. ²⁸ Kun an orgida ye tak a kane doɲ k'olmidaguɲ geɲ me. Kun likka inkinno maɲ, a kane an t'isa aa munda wede y'an kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune a urzi wede k'uttiyo. Wo geɲ iido ti Raa, ²⁹ kono yoɲ y'un ize beeko kun di naabe k'Almasi, kun di naabe kun ki zaape addugun a yode danɲal ye, wo soɲ kun di dabire kono yoɲ me. ³⁰ Ankenno kun deyyiso deyyiso ere aa kun di'n wulle n'a diyye ti kaaga, wo aɲki ni deyyiso sey aa kun zune.

2

Almasi yoɲ toogo wo yi ki koliyo tuddi ye

¹ Aa kune kun suune, lekkiyaguɲ ere kun lekkiyo kettiyo kaɲ soo t'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo toogo. Kun suune geyyiso k'Almasi gette, tod' t'un d'eliyo kooke. Kun suune kun sooru kaɲ soo t'Unde Kamileɲ. Wo kun suune un d'ede sommagi wo kun isiyo beehiyo ki tuddugun geɲ me. ² Inkinno kun lekko lekkiyaguɲ ere kaɲ soo, kun geyyo tuddugun t'adde soo, biziguɲ soo wo elkisaguɲ toɲ i-t'ette kaɲ soo. Geɲ inkinno addó kun oo ti'n óona t'unsowo. ³ Kun ise ye munda wede a urzi k'elkiso ere wede a ti y' kime k'ita, ise t'urzi k'elkiso ere oldo kun di kili tuddugun me. Ki too maɲ daa koliyo tudde kun'ni wollo eebugun aa kane deero t'eggun. ⁴ Wenda soo

tonj yi dehe munda wede k'aggadiɗɗanɗal ye, wo de ti diinagunj wede tuuku tonj y'a elko a donj onjo pay.

⁵ Ti diinagunj kun lekko lekkiyo ere aakede donj i lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi:

⁶ Yode wede t'ume k'eesiyo aa Raa batum,

wo tonj t'urzi wede i-d'ede genj, a umayɗi genj y'a ki dihe ti toogo an ki d'ette ti Raa kanj soo ye.

⁷ Ki too manj yode batum ume wede suma genj yi-d'iili, y'a t'ize wede naabo.

Y'a t'ize wede tudde a diine duwo, kane an di y' wulle minj yonj wedusu.

⁸ Yonj y'a iyye y'a t'ize nenku, y'a illiga ono Raa bini y'a iyye unto, untadi ere sukiyagi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kanj tontilko.

⁹ Kono kamo Raa yi-ti y' gili, yi-d'ele ume wede majjaane a jiire pay t'awwa a kandaane, wo yi-d'ele suma ere a jiire sumbiyagi pay,

¹⁰ kono donj pay i lekkiyo a kandaane,

donj i lekkiyo a siido, wo donj ti d'andi siido,

kane pay an di dikkey a suma ere ki yode Isa.

¹¹ Wo genj donj pay an di rootey kereɗ: «Isa Almasi yonj Galmeega!»

Wo t'urzi genj duwo an di t'imme suma Meega Raa*.

Kun tooro aa binje adda duniya

¹² Zamba ki nunj kune donj ki geyyiso, kune daayum ono Raa kun illiga. Injino'ŋ kono Raa y'un utte genj, ankenj i dehu kune tonj kun di naabe a-t'ette a urzi k'uttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso wo ti ottilso. Kun ise injino aame nunj a diinagunj d'annal ye, ankenno nunj umbo enno tonj manj kun iso sey a ceere, ¹³ kono yode Raa batum i naabiya adda k'addugunj me, y'un di'n isiyo donj

aane i dehu wo i t'isiyo munda wede a-t'ette aa Raa addi i dehu.

¹⁴ Naabo pay ere kune kun ise gette, kun iso daa gurgirso daa niiku, ¹⁵ kono duwo an k'ambe sundugunj k'ulsuko ye, kune kamilenj, inji Raa daa k'oldiko munda, adda diine donj duniya kane donj i t'udde t'urzi wede d'erec, donj isiyo ulsu mirsi genj me. Kune a diinayanj kun di toore aa moldali donj a kandaane, ¹⁶ genj kun an kazita Rabila Majjaanawa i d'eliyo lekkiyo. Injino manj nunj ulbo'ŋ aasa unse kono kune a onniyo ere k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iidiba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

¹⁷ Urzi zaapu k'addugunj a Isa genj, aakede sedefe ere kun ele a Raa. Wo aame anki enj puuzadó t'iba tonj manj, a-t'etta aa munda wede an yergu a sedefe gettiyo. Aame iza injino manj, genj nunj ulbo'ŋ unse, wo kune pay tonj ulbugunj aasa unse ti nuuno me. ¹⁸ Genj kune tonj ulbugunj un iso unse, wo nunj n'aase unsuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epirodit

¹⁹ T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo sanj n'un di-t'igiba Timote, kono nunj batum aame n'uuna rabilagunj ti bey yode manj, o-t'ela toogo. ²⁰ Wenda ti doolo umbo daa yode Timote ulbi i di t'oodfe a nuuno me, wo ki kotto ulbi i di t'oodfe a kune me. ²¹ Kane donj pay onjo genj wede tuuku tonj ulbi i oodfiyo a naabadí ere k'aggadi k'aggadi, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo. ²² Wo kune kun suune yode Timote enj tuddi yi ti gize kun wulle yi ziida zakidi a naabadí te, y'a niibe ti nunj a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegi. ²³ Injino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereɗ manj, Timote n'un ti t'igiba. ²⁴ Wo adda k'addó ni suune, sanj

* **2:11** 2.11 Adda mattup ki Pilip 2.6-11 enj, i-kaza ôoro ki donj i ziipe addan a Isa ti poone an d'ôoro.

mañ nuñ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

²⁵ Wo ni t'ilke mañ beehiye leemadiñ Epapirodit† n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay diyye kañ soo, yonñ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te. ²⁶ Yonñ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yonñ a eenizi aa kun d'illiga geñño tonñ, ulbí i-d'oodiyo baadañ a kune me. ²⁷ Derec, yonñ y'aaze eeni baadañ tañ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koduwo, wo y'ize adde koduwo a yode ñañjal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondonñ a ki ceere ye. ²⁸ Injino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey mañ ulbuguñ aasey unñse, wo nuñ tonñ addó a-t'udiga. ²⁹ Injino mañ yode eñ kun yi soodo bey sire ti unñsuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Duwo ñonñ aakede yode kino eñ, kun an ottilo baadañ, ³⁰ kono tañ lelle y'unto miñ a urzi naabo k'Almasi. Yonñ y'a iyye y'a t'umbe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3

Mummino k'a koone ki diine a ñaana Raa me

¹ Anñkeñ zemba ki nuñ, ulbuguñ un iso unñse kono kune kettiyo kañ soo ti Galmeega. Ono ñonñ n'un riine ti poone geñ, a nuñ oo k'oone ye n'un ti'n doole me, wo injino geñ a kune toogo a urzi zaapu k'adduguñ a Isa me. ² Kun koona mentikagi ti ñonñ ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette oldo, an dooyiso ñuwo an di walda ponde ñoo, para mañ kane ñonñ Raa ye. ³ Ki too mañ ñonñ waldu toc miñ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undí, kine ulbiñ in isiyo unñse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addiñ a urzi tuddiñ ye.

⁴ Ki too mañ nuñ tonñ n'aane n'a zaape addó a urzi tuddiñ geñ me. Wo nuñ ni-t'oone urzi a ceere n'aase, ise ñonñ tuuku ti doole tonñ mañ. ⁵ Injino t'ume an ti n'ehe ñide onniyo gessire mañ, an oo di wilda ponde, nuñ itadó ñonñ k'Izirayel ti biza bumbu Benzamen*, nuñ Eber maawó tonñ ñonñ k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geñ ni ziida zakidi, kono nuñ ti diine ñonñ sundañ Pariziyenñ. ⁶ A naabadó ere wehini n'ize a Raa geñ, ñonñ ogiyo ti suma k'Isa n'anni dibire baadañ. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziida zakidi, kono ñuwo an ki zaapu ono a eedó ye.

⁷ Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munda wede beehiye n'a t'oone geñ, anñkeñño a nuñ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me. ⁸ Derec, suldi ñonñ pay geñño tonñ n'a zuune a t'ize ki bita, kono anñkeñ munda wede beehiye a jiiere sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yonñ Galmeegó. Kono yode geñ n'a iyye suldi pay geñ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munda wede a di jiiere pay a nuñ, Almasi ñañjal, ⁹ wo n'a lekke kettiyo kañ soo ti yode. A elkiyadó mañ ni ki t'ise ki diine ye a ñaana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too mañ n'a t'ise ki diine a ñaana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geñ ñerec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. ¹⁰ Geñ munda wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune toogadí ere a ti y' bilda. Ni dehu n'a di-kette kañ soo ti yode, n'a dabire aa yonñ yi dibire bini unto tonñ mañ, n'a oyya n'a deeya aa yode a urzi k'untadí me. ¹¹ Injino mañ ni zaapu elkisadó aame n'inda tonñ, Raa yi ti n' balda kay ti diine ñonñ unto me.

In okko ki ñaana a urzi k'Almasi me

† 2:25 2.25 Epapirodit: Yonñ wede ñonñ ogiyo ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geñ an igibe k'ume Pool. * 3:5 3.5 Biza bumbu Benzamen: Yonñ i-d'ede suma ti biza bumbiyagi k'Izirayel pay.

12 Nuñ ni k'elkiyo ye okko dalala ni ti d'inge baa me, ise a lekkiyadó ere ankenño ni t'ize wede derec ki diine baa toñ mañ. Wo nuñ a urzi ni pedd'ingso, n'okko n'a t'ambey agga te, kono k'inkino nuñ batum miñ Isa Almasi yi n'umbe. 13 Zemba ki nuñ, nuñ toñ mañ ni k'elkiyo ye agga ni t'uune baa me, wo munda wede soo nuñ n'isiyo me: ni-k'elkiyo ye baa a munda wede n'ize i t'ingile me, ni pedd'ingso n'a t'ambey munda wede a daanadó. 14 Raa y'inni waaku t'awwa ti kandaane, kine in d'ette sirpadí in seedey aggadin t'urzi k'Isa Almasi. Inkino mañ nuñ n'okko dalala ki daana, n'a t'ambey agga te.

15 Kine don pay i-dirse a urzi zaapu k'adde a Isa en, in aa elko a suldi genño wo in d'oziro eego. Wo a ume tuuku kun t'ilke elkiyo ere ti doolo mañ, a ume gen Raa y'un di kiza urzizi, kun di suuna. 16 Aame ise muno toñ mañ, kine in'do daayum ki daana ki urzi wede in daaniya bini ankenño.

17 Zemba ki nuñ, kune pay kun ambo zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di daane gen, ay un y'ele. Inkino mañ kun zaapo ersagun a tukki kane don i sooru a urzi wede genño. 18 Nuñ ti poone toñ n'un ruutite, wo anken n'un di doolo sey ti zumari edayó, i d'ede don ede baadan kane gen a sooruzan gettin i-kaza don k'adu ki Almasi wo a munda wede y'ize a urzi k'untadí ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kan tontilko. 19 Kane gen raazan miñ addan†, inkino mañ urzizan a-ti dagga adda k'ahu. An tamma tuddan a suldi don ki sukuyagi, wo elkisadan pay tin a suldi duniya. 20 Ki kine mañ, duniya ette siifadin ye, siifadin a kandaane, ume wede kine in delliyo ettiyo ki Wede k'Uttiyadin, Galmeegin Isa Almasi. 21 Yode wede

y'iido mañ, tuddin ere k'unto i-k'ede toogo ye ette, y'a ti kima tudde ere i deeyiso aa tuddi, tudde ere i-d'ede toogo. Y'isiyo inkino t'urzi toogo ere i-d'eliyo urzi suldi pay an d'ottilso a mozikadí gettiyo.

4

Pool y'an eliyo kooke a zemba

1 Zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, nuñ mosogo addó i dehu n'un ti'n wolle sey. Kune don addó kun oo ti'n assiya, kune a nuñ aa kadumul ere ki wede y'a jire a eedó. Inkino mañ zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, kun soodo daayum zakidi a lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette.

2 Nuñ n'eliyo kooke a Ebodi kane ti Sentis gen, kono onaman i-t'ette kan soo a lekkiyadan ere kettiyo kan soo ti Galmeega te. 3 Wo kee pay wede i seedu zakidi naabadin kan soo ti nuñ, ni ki tondiyo erayi sire en k'anni noogo kono an di-t'okkiye. Kane ti nuñ ay diyye kan soo a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, son Kilema wo ti don ongo pay naabadey kan soo. Kane pay gen sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo*.

4 Kun lekko daayum t'unusuwo kettiyo kan soo ti Galmeega. N'a di doole sey, kun lekko t'unusuwo. 5 Aa kun suune Galmeega san goppon y'ettiyo, inkino kun t'iso don tasse a daana duwo pay. 6 Kune ulbugun un t'ooode a munda ye, wo de a suldi don pay kune kun dehu gen, daayum kun i-ti zaapo a Raa t'urzi tondiyo yode, ti obe bey wo ti rootiyo koduwo a Raa. 7 Inkino mañ toose ere ki Raa gette, tod'te t'a jire suuniyo pay, tode gette t'a booha biza k'ulbugun wo elkisagan a urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi.

† 3:19 3.19 Raazan miñ addan: I-kaza ombito ere ongo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k'ombo ulu, son i-kaza suldi don tudde ti dehu toñ mañ. * 4:3 4.3 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki don pay uune lekkiyo ere aware'n, raaniya adda.

⁸ Ki d'angiya zemba ki nuṅ, ni dehu n'un di roote'ṅ, kun zaapo elkisaguṅ a suldi d'ṅ pay beehiye, d'uwu an di'n t'imme, d'ṅ pay d'erec wo d'uwu an d'ottila, d'ṅ pay ki diine wo kamileṅ, d'ṅ i t'iide kun di'n geyye, wo a t'ele suma. ⁹ Munda wede nuṅ n'unni duuye wo kun uune, munda wede kun illiga ni rootiyo wo kun wulle n'isiyo geṅ, kane pay geṅ kun oziro eego. In'kino maṅ Raa wede eliyo toose geṅ y'a koono ti kune.

Pool yi tamma d'ṅ k'Almasi ki Pilip a eliyo beezan

¹⁰ A lekkiyadó ere ni lekkiyo kettiyo kaṅ soo ti Galmeega ette, nuṅ ulbó aaze uṅse baadan, kono a munda wede an'ken kun gitte toonugun sey geṅ, kun o d'ele a nuuno. Ki kotto a munda geṅ kune kun ilke baa, wo kun k'uune urzi k'isiyo ye d'angal. ¹¹ Nuṅ ni rootiyo in'kino a munda wede o biite ko? Aha! Ni rootiyo in'kino kono ni-diile ulbó o isiyo uṅse a munda wede ki beezó. ¹² Nuṅ urzi lekkiyadó ni suune, ise nuṅ oo k'ede ye, ise nuṅ adda darna toṅ maṅ. A ume tuuku wo aame ize munda toṅ maṅ, nuṅ oo ti diile ise addó boo, ise addó mosogo, ise nuṅ adda darna, ise nuṅ oo biite toṅ maṅ. ¹³ A suldi pay geṅ, n'aane n'a lekke t'urzi toogo ere k'Almasi y'o eliyo te. ¹⁴ Wo toṅ geṅ, kune kun ize beehiye kun d'ele aggaguṅ a di n' nuuge a dabaradó.

¹⁵ Zemba d'ṅ ki geeger Pilip, kune batum kun suune t'ume k'eesiyo kazita Rabila Majjaanawa aame ni t'iiziga ti siido Maseduwan geṅ, d'ṅ ogiyo ti suma k'Isa ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddin. Kune d'angal a ni nuuge me. ¹⁶ Wo soṅ kun suune aame nuṅ a geeger Tessaloni toṅ, kun ni nuuge taṅ sire taṅ ado a munda wede oo biite me. ¹⁷ Nuṅ ni rootiyo in'kino kono ni dehu kun o t'ele munda ko? Aha! Ni rootiyo in'kino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo a urzi zaapu k'addugun a Isa gette, a-t'obi eego a

aagila. ¹⁸ In'kino maṅ n'un di rooto, suldi d'ṅ pay kun o igibo geṅ ni'n uune, nuṅ adda darna. An'ken Epa-pirodit y'o d'iido suldugun me, geṅ baadan o iide baa. Kane pay eṅ aa munda wede in eliyo a Raa eediyadí uṅse, sedeke ere Raa yi giyye wo ulbó i-d'isiyo uṅse. ¹⁹ T'urzi lekkiyo kettiyo kaṅ soo t'Isa Almasi geṅ, Raa wede ni daaniya y'aana y'un di'n ôona ti suldi d'ṅ pay un biite, ti laalayí wede baadan a jiire pay geṅ me. ²⁰ In'kino'ṅ tamma t'a koone a Meegin Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki d'angu

²¹ Kun an t'isoy toose a kane d'ṅ pay ki Raa i lekkiyo kettiyo kaṅ soo t'Isa Almasi. Zemba d'ṅ ti nuṅ toṅ an un t'ize toose pây. ²² Kane d'ṅ pay ki Raa a en'no eṅ an un t'ize toose, wo toc miṅ zemba d'ṅ i naabiya di mozigo goole ki Romen an un t'ize toose pây.

²³ Geṅ beeko ki Galmeega Isa Almasi ti koono ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riije a ɗon a Kolos

Enj urzi k'ono ɗonj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riije a ɗonj i ziipe addan a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga ɗonj i ziipe addan a ummey gen, an seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa me. Genj Epapiras yonj wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita man, ɗonj doolo an d'iide ki Kolos, a ɗonj geeger gette an an di gizite ono ɗonj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Duwo genj an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte man, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldi ɗonj i ceeriyo ɗonj tudde. An an di ruute sonj, an di walɗa ponde wo suldi ɗonj ongo k'omɓo ulu. Epapiras y'illiga man, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yonj dangay, man yi di t'iide taaya. Aame Pool y'illiga injkino man, y'an di riije mattup kono y'an di kize a ɗonj Kolos genj, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi ɗanjal.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nunj ti leemadinj Timote, ² a kune ɗonj ki Raa a geeger Kolos*, kune zamba ɗonj daayum i seedu zakidi a Almasi, i lekkiyo kettiyo kanj soo ti yode. Genj beeko ti toose ere ki Meeginj Raa i koona eggun.

Pool yi tondiyo Raa kono zamba a Kolos

³ Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koduwo a Raa Meeki Galmeeginj Isa Almasi, ⁴ kono ay illiga a lekkiyagunj ere kun zaapu addugunj a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso ɗonj pay ki Raa me. ⁵ Kun isiyo injkino kono kun zaapu elkisagunj a munda wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisagunj gette, kun ti zuune t'urzi k'ono ɗonj ɗerec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune genj me. ⁶ Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siido pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo inni. Genj injkino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono ɗonj ki beeko Raa, wo kun di zuune genj ɗerec. ⁷ Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kanj soo. Yonj daayum yi seedu zakidi a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te. ⁸ Yonj y'ay t'iide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'addugunj gette.

⁹ Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilagunj genj, kaye tonj ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n ɗone ti suuniyo ki suldi ɗonj pay Raa addi i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane ɗonj Unde Raa t'un ele. ¹⁰ Injkinon manj kun d'aane kun di lekke aakede ɗonj i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise munda wede ulbi i-d'ise unse. Genj kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'addugunj a ceera ki ceeriyo. ¹¹ Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku tonj manj t'urzi toogadi ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldi pay kun di seeda zakidi ti ombiije bini ɗangu. ¹² Kun rooto koduwo a Meega Raa ti unsuwo, yode wede un di'n ize ɗonj aane a t'ooney agganj t'adda suldi ɗonj yi boohiyo a kane

* **1:2** 1.2 Kolos gette geeger nenko ki siido Pirizi a kese peedo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kubbaara meeda sire doo minj k'a ti t'oone kollo.

ɗonɓi adda mozikadi ere a toore gettiyo. ¹³ Yoŋ y'in di'n uɗɗe ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Ulí, yoŋ yi y' giyye baadaŋ. ¹⁴ T'urzi yode geŋ Raa y'in uɗɗe t'adda k'oldfiko, y'in t'ize tambobino a oldfikadiŋ te.

Almasi mozigo t'ekki sulɗi pay

¹⁵ Raa geŋ wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in wolleyo Almasi geŋ, yoŋ miŋ Raa koyok.

Yoŋ geŋ yi jiiire sulɗi ɗon pay Raa y'ikkima,

¹⁶ kono t'urzi yode, Raa y'ikkima sulɗi ɗon pay a kandaane wo a siido,

sulɗi ɗon in'ni wolleyo wo ɗon in ki'n wolleyo ye toŋ maŋ,

kane undiyagi ɗon pay a dandaane k'ume, kane ɗon deero, kane ɗon an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane ɗon an d'ede toogo.

Kane pay geŋ an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

¹⁷ Yoŋ ede too ki poone Raa y'a okkima sulɗi pay geŋ me, wo t'urzi yode kane sulɗi pay geŋ an d'ohire a umayaŋ me.

¹⁸ Yoŋ eego, wo tuddi kane ɗon pay ogiyo ti suma k'Isa.

Yoŋ eesiyo ki sulɗi pay,

yode wede i-bilde ki poone wo ki daayum ti diine ɗon unto,

kono y'a koone wede goole t'ekki sulɗi pay.

¹⁹ Derec, yo Raa batum yi dihe sulɗi ɗon pay adda k'addi wo a tuddi geŋ, a tukk'Ulí toŋ in'kino ede paŋ,

²⁰ wo t'urzi yode, Raa y'a dihe sulɗi ɗon pay y'ikkima,

ise a siido ise a kandaane toŋ, an di-kimo an di t'okkiye ti yode Raa.

T'urzi puuzo k'Ulí ere ibi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko geŋ, Raa y'an d'ele toose.

²¹ Wo kune toŋ ti kaaga kun likke aa torgagi dokki ti daana Raa me. Kune ɗon k'aduzi, kun d'ilkite kun

d'ise oldfiko, wo oldfiko kun ti t'ize.

²² Wo ankeŋ, t'urzi k'unto k'Ulí ere ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun t'ukkiye ti yode. Y'ize in'kino kono y'un di'n t'etta daanadi kune ɗon kamileŋ, daa k'oldfiko munda, ɗuwo an k'ambe sundugun k'ulsuko ye. ²³ Wo geŋ i dehu kun di seeda daayum zakidi wo toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me, wo kun gi di ledde dokki ye t'urzi Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadiŋ eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite a ɗuwo adda duniya pay, wo nuŋ Pool eŋ n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila gettiyo.

Naabo Pool a ɗon ogiyo ti suma k'Isa

Naabo Pool a ɗon ogiyo ti suma k'Isa

²⁴ Ankeŋ nuŋ ulbo unse a dabarado ere n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune gette. In'kino maŋ adda tuddo n'a-ti dange dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire kono tuddi te, wo to tuddi tiŋ kane ɗon pay ogiyo ti suma yode.

²⁵ Nuŋ ni t'ize wede naabo ki ɗon pay ogiyo ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezo ki noogiyagun: nuŋ n'un di kizite ono Raa pay. ²⁶ Ono geŋ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a ɗon pay, wo ankeŋ Raa y'an t'iidiba ita a ɗonzi. ²⁷ Raa y'a dihe y'an di y' kize a ɗonzi munda wede ombide geŋ, yoŋ goole i jiiire wo laalayí baadaŋ, Raa yi y'ize a nooga kane ɗon pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide geŋ, yoŋ Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune toŋ adda kay.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

²⁵ Nuŋ ni t'ize wede naabo ki ɗon pay ogiyo ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere Raa y'o ele a beezo ki noogiyagun: nuŋ n'un di kizite ono Raa pay. ²⁶ Ono geŋ kane munda wede t'ume k'eesiyo ombide a ɗon pay, wo ankeŋ Raa y'an t'iidiba ita a ɗonzi. ²⁷ Raa y'a dihe y'an di y' kize a ɗonzi munda wede ombide geŋ, yoŋ goole i jiiire wo laalayí baadaŋ, Raa yi y'ize a nooga kane ɗon pay Yawudiyagi ye. Wo kun wollo munda wede ombide geŋ, yoŋ Almasi adda k'addugun, t'urzi yode kun di zaapu elkisagun a gooliko ere ki Raa gettiyo, kune toŋ adda kay.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

²⁸ In'kino maŋ kaye ay kazita rabila ki yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku toŋ ay yi di tookiyo kuudi wo ay di y' dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗon pay, kono kane pay an t'ise ɗon i-dirse a urzi lekkiye ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi. ²⁹ Geŋ in'kino ni naabiya wo ni deyyiso ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti naabiya adda k'addo ti toogo.

2

¹ Injino maŋ nuŋ ni dehu kun di suune deyyiso ere zakidfi ni deyyiso kono kune, kono ki doŋ Raa a geeger Lahodise* wo kono ki doŋ Raa baadaŋ oŋgo nuŋ batum t'edayaŋ an ki n' wulle ye. ² Ni dehu addaŋ i-t'ôone ti toogo, an di lekke kettiyo kaŋ soo a urzi geyyiso tuddaŋ wo ôoniyo ti eego soodo a elkiso. Injino an di y' suuna munda wede ombide ki Raa me, yoŋ Almasi batum. ³ Laale pay wede ki suuniyo k'ono wo ti suuniyo gette, kane ombide a bey k'Almasi. ⁴ Ni raaniya injino kono wenda soo toŋ y'un ti'n mabilda ye t'urzi k'ono doŋ k'a t'ese derec me. ⁵ Derec, nuŋ dokki ti kune me, wo toŋ elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ ulbó unse a munda wede n'ollige, kune kun sooru ki diine kaŋ soo wo kun seedfu zakidfi a urzi zaapu k'addugun a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi

⁶ Kune kun umbe Isa Almasi yoŋ Galmeega geŋ, injino kun oziro daayum kettiyo kaŋ soo ti yode, ⁷ aa undumu sondayzî i ti dfiige, wo kun zaapo addugun a yode aa wedusu yi zaapu boy itadí zakidfi. Kun soodo daayum zakidfi a urzi zaapu k'addugun a Isa wede an unni duuye geŋŋo, wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay.

⁸ Kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo toŋ y'un ti'n mabilda kun t'ooraa adda k'ikka ki suuniyo k'ono doŋ daa k'urzizaŋ geŋŋo ye. Suuniyo k'ono gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki duwo wo t'urzi k'undiyagi doŋ toogo i-dokkiyo duniya geŋŋo, tode gette t'ettiyo t'urzi k'Almasi ye. ⁹ Ni rootiyo injino kono Almasi a tuddi ere aa ki wedusu gette, suldi doŋ pay adda k'adde Raa wo a tuddi geŋ, a tukk'Almasi toŋ ede pây. ¹⁰ Wo kune munda un ki'n biite ye

a urzi k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kaŋ soo ti yode, yoŋ goole t'ekki kane doŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane doŋ pay an d'ede toogo.

¹¹ A lekkiyo ere kaŋ soo kun aa ti gitte t'Almasi gette, aakede kun uune waldu ponde, waldu ere ti bey wedusu ye, wo waldu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Waldu gette y'un ize aame munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldfiko geŋ, y'un ti y'udde. ¹² Kune an unni zuyye batem geŋ aakede an un ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi†, wo kun di-bilde kaŋ soo pây ti yode me, kono kun umbe a toogo ere ki Raa a bilde Almasi ti diine doŋ unto gettiyo. ¹³ Kune ti kaaga eggun aa unto a daana Raa me kono kun aa ti diipida a urzizî, wo kono munda wede adda tuddugun y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldfiko geŋ yoŋ botto daa k'adfiya. Wo ankeŋ kune Raa y'un ti'n bilde kaŋ soo ti Almasi me, y'in t'ize tambobino a doopidadiŋ pay ere in aa ti diipida a urzi Raa geŋ me. ¹⁴ Raa geŋ mattup ere yi-kaza oldfikadiŋ t'inni sakiya gette y'a-t'fiide mentú baa, tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro Raa. Yi-t'fiide aame Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kaŋ tontilko. ¹⁵ Soŋ undiyagi doŋ an d'ede urzi ki dokkiyo wo doŋ an d'ede toogo toŋ, toogadaŋ Raa y'an ti d'igite aame yoŋ y'anni jiire t'urzi k'unto k'Almasi ekk'undumu geŋ me, y'a ti'n wiire a daana doŋ pay aakede an zidfo bulagi t'ume k'arka.

¹⁶ Injino maŋ kun i oola urzi a wenda soo toŋ yi deka booro eggun a urzi k'ombo ye, ise a urzi sobo, ise a urzi laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a onniyo ere ki puukiyo toŋ maŋ. ¹⁷ Kane pay geŋ Raa y'in elo aa undiso ki munda wede saŋ a etto, wo munda wede derec ki kotto miŋ, yode Almasi. ¹⁸ Kun i oola urzi a

* 2:1 2.1 Lahodise: Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus. † 2:12 2.12 Kun wollo adda mattup ki Romenj 6.4.

wenda soo ton y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggagun umbo a kandaane me. Kane gen a daana duwo an ti t'isiyo tuddan don i ki koliyo tuddan ye, wo son ulban unse an ottilso a maaleekiyagi. Kane gen an aa seedu zakidi baadan a munda wede y'an ettiyo aa suniye. Kane don inkino gen ti elkisadan ere a urzi tudde gette, an koliyo tuddan ki makilsa, ¹⁹ an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi ye. Ki too man Almasi batum yon eego ki don pay i ziipe addan a yode, kane gen tuddi. Kune kun suune eego gette ti moddiyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kan soo, ti d'ohire aa Raa yi dehu. Gen inkino kay ki kine don i ziipe addan a Almasi me.

Unto wo baldiya t'Almasi

²⁰ Kune t'ume kun aa ti gitte kan soo ti Almasi gen, aa kun t'inda ti yode, wo y'un di'n udde ti bey k'undiyagi don toogo i-dokkiyo duniya me. Wo de ki moo me kun di lekkiyo aakede kune a bey k'undiyagi don i-dokkiyo duniya sey me? Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi k'oogoro don aakede: ²¹ «Munda en k'ambu ye», «Munda en k'owwiyo ye», wo «Munda en ki bottiyo ye» sey me. ²² Urziyagi gen an rootiyo ti suldi don san i-t'engilso aame duwo an ti'n isiyo man. Kane gen urziyagi k'oogoro wo dooyiso ere ettiyo t'urzi duwo danjal. ²³ Kane an un rootiyo: kun di daane urzi Raa wede kane duwo batum an ilkite, son kun ti-t'ise tudugun don i ki koliyo tuddan ye, wo kune batum kun dabirsa tudugun. Derec, urziyagi pay gen a eda duwo an t'isiyo beehiye. Ki too man kane ki bita, kane beehykadan tin a urzi wede tudde ti dehu danjal.

3

¹ Kune Raa y'un ti'n bilde t'Almasi kan soo, inkino man kun deho

suldi don a kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a ammade Raa*. ² Kun d'elke ki poone a suldi don a kandaane, a suldi don a siido ye. ³ Derec, kun t'inda t'Almasi kan soo, wo lekkiyagun ere aware Raa y'un ele gette itatu i ki t'iidiba ye botto, tod'te t'Almasi a bey Raa. ⁴ Lekkiyagun ere aware gette, un t'eliyo Almasi ki daayum. Inkino'n aame y'iina y'an ti giza tuddi a duwo man, kune ton Raa y'an di kiza tudugun a duwo ti yode Almasi kan soo, wo don pay an di wolla daryikadi gette kune ton adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

⁵ Inkino man suldi don pay ulpi a lekkiyagun ere a siido gette, kun ti'n addo mendan ti biza k'ulbugun me, suldi don aakede: boliyo, suldi pitinko, naapu, suldi don ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldi pay. Suldi don kee k'okkiso eego gen, i t'ize longayza i jiiere Raa. ⁶ Ita k'oldiko ere inkino, kulkuwo Raa ti-deegu a tukki don i-ti toogiyo a yode me. ⁷ Gen kune ton kun izire inkino aame ti kaaga kun likke adda k'oldiko gen me.

⁸ Wo de anken, kane pay gen kun di sebbo dargun, suldi don aakede: kulkuwo, zehiso kulkuwo wo bundiko. Son kaldita tudde, ise ono don ki sukiyagi ton i k'adde ye ti bizigun me. ⁹ Kun lihite ono ti tudugun ye, kono lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili, ¹⁰ wo kun t'umbe lekkiyo ere aware. Gen kune duwo don aware, wo Raa yi naabiya daayum adda k'addugun kono kun deeye aa yode wede unni ziipe. Y'isiyo inkino kono kun di y' suune a ceere ki ceeriyo. ¹¹ Anken ahuntu tudde umbo a edayi me, ise en Yawudiyagi, en Yawudiyagi ye, ise en don i wilda ponde, en don daa waldu, ise en don daa suuniyadan, en don k'ita duwo aa seydi, ise en

‡ 2:20 2.20 Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3.

* 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

bule, enj bule ye toŋ maŋ, wo munda wede a di jiire pay Almasi, yoŋ yi lekkiyo adda k'adde ki doŋ pay i ziipe addaŋ a yode.

¹² Kune Raa y'un ti'n ize doŋzi, y'unni biire wo y'unni giyye baadaŋ. Kono kamo kun iso naabo ere aakede: kun wollo sommagi d'uwu, kun iso beehiye, kun kili tuddugun ye, kun koono doŋ tasse wo doŋ an d'ede ombiŋe. ¹³ Ise wede tuuku ti lekkiyadi lekkiyadi toŋ kun soodo tuddugun, wo aame wede ti diinagun i-d'ede ono ti bakadi maŋ, an aa t'iso tambobino ti tuddaŋ me, aa Galmeega y'un t'ize tambobino a kune paŋ. ¹⁴ Wo t'ekki suldi pay geŋ kun geyyo tuddugun. Geyyiso tod'te aa sibe wede un ti'n kettiyo kune pay biŋ biŋ.

¹⁵ Geŋ toose ere k'Almasi ti dokko biza k'ulbugun. Geŋ inkiŋo Raa y'unni wiike kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono kune tudde soo. Wo Raa kun y'elko daayum. ¹⁶ Geŋ rabila k'Almasi ti laalatu pay i lekko adda k'addugun. Kun dooyo tud-dugun, kun tooko kuude ti tuddugun ti suuniyo k'ono ere pay. Kun ooro wo kun rooto koduwo a Raa t'addugun pay t'urzi k'ordari doŋ ki tamma Raa, ti ordari doŋ k'ono Raa wo ti doŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa. ¹⁷ Suldi doŋ pay kun ise geŋ, ise t'urzi rootiyo k'ono ise t'urzi naabo toŋ maŋ, kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo t'urzi yode kun di roote koduwo a Meega Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

¹⁸ Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki kuulugun ye, inkiŋo beehiye aakede doŋ i daaniya urzi Galmeega an d'isiyo.

¹⁹ Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo eraygun, kun an ise baaze ye.

²⁰ Ni rootiyo a kune inŋi, kun ollo ono pay ki maawugun, geŋ munda wede Galmeega ulbi i-d'ise unse.

²¹ Ni rootiyo a kune maawi, inŋigun kun ti'n kulkuwe ye, para maŋ tuddaŋ a rorriga.

²² Ni rootiyo a kune bulagi, kun ollo ono pay ki galmaawugun doŋ a siido. Kun ise inkiŋo aame kane a daanagun kono ulbaŋ an d'ise unse doo ye, wo de kun ollo onamaŋ t'adde soo kono kun orgiso a Galmeega Isa. ²³ A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun ti naabo t'addugun pay aa kun naabiya a Galmeega batum, a d'uwu ye. ²⁴ Kun ise inkiŋo kono kun suune kun t'ooney munda wede Galmeega yi dehu y'un t'eley t'adda suldi doŋ yi boohiyo a kandaane a doŋzi. Geŋ Galmeega wede kun i-naabiya miŋ, yoŋ Almasi. ²⁵ Wo a wede i ki sooru ki diine ye geŋ, Raa yi-t'ela danggay a sooruzi ere ki diine ye gette, kono Raa geŋ y'inni wolliyu kine d'uwu pay miŋ kaŋ soot†.

4

¹ Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an iso beehiye a bulagugun me a urzi wede ki diine d'erec, kono kun suune kune toŋ un d'ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki danggu

² Kun soodo zakidi a urzi tonduyo Raa, adda tonduyagun kun lekko zeere wo kun rooto daayum koduwo a Raa. ³ Wo aame kun tonduyo Raa geŋ, kun tondo kono kaye paŋ, kono y'ay di t'ihina urzi ay di kizite onami a d'uwu, kono ay di roote munda wede ombide Raa y'a t'iidiba ita t'urzi k'Almasi. Geŋ kun suuno, kono ni gizite onami, ankenno nuŋ adda danggay me. ⁴ Inkiŋo maŋ kun tondo Raa kono rabila k'Almasi te n'a ti roote kereŋ, i dehu n'a-t'ise.

⁵ Kun lekko ti suuniyo k'ono a daana doŋ i ki suune urzi k'Almasi ye me, a peedo ere tuuku kun uune a daanagun maŋ. ⁶ Ono doŋ adde ti bizigun geŋ aase unse ti sumadizaŋ, wo kun suuno kama k'ono t'urzi

† 3:25 3.25 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

wede beehiye a wede tuuku ton mañ.

Toose ki Pool ere ki ðaŋgu

⁷ Tisik leemadey wede ki geyyiso ay naabiya kañ soo a urzi naabo Galmeega me, yoñ wede naabo yi seedu zakidi a naabo Galmeega geñ, rabiladó pay y'un di-t'eley. ⁸ Inkiño mañ nuñ ni y'agisa toc miñ, kono y'un di kizey mummino ay lekkiyo me wo y'un di-tassej addugun. ⁹ Yoñ an'te ti Onezim leemadey wede ki geyyiso, daayum yi seedu zakidi a urzi k'Almasi, yoñ ti diinagun. Kane geñ an un di-t'idey taaya a suldi pay ðoñ isiyo a enño.

¹⁰ Aristarko wede adda ðaŋgay ti nuñ eñ y'un t'ize toose, wo Markus taasa ki Barnabas* ton y'un t'ize toose pây. Yode wede n'un ruute kun d'isey mummino ti yode aame y'iiney di kune mañ. Aame y'iida di kune mañ, kun yi soodoy bey sire. ¹¹ Isa wede sundi soo Zistus ton y'un t'ize toose pây. Ti diine Yawudiyagi ðoñ i ziipe adda a Isa geñ, kane afo geñño ðaŋgal i naabiya ti nuuno a urzi Moziko Raa me. T'urzi kane geñ ni d'uune toogo baadañ.

¹² Epapiras wede naabo k'Isa Almasi yode ton ti di kune, y'un t'ize toose pây. Adda tondiyadi ere kono kune gette, yoñ daayum wehini yi k'ormiyo ye. Yi ton-diyo Raa kono kun di seeda zakidi, kun t'isa ðoñ i-dirse a urzi k'Almasi, wo ðoñ iyye aase suldi ðoñ pay aa Raa addi i dehu. ¹³ Nuñ batum ni wulle t'edayo y'oodibe yeebadi baadañ kono kune, kono ðoñ geeger Lahodise wo kono ðoñ geeger Irapoli† pây geñ me. ¹⁴ Lik wede ki geyyiso yoñ wede daawiya, kane ti Demas ton, an un t'ize toose pây.

¹⁵ Kun an t'iso toose a zemba ðoñ ki Lahodise, ti teema Nempa wo ðoñ ogiyo ti suma k'Isa adda boytu ton,

kun an t'iso toose pây. ¹⁶ Aame mattup ere n'un raaniya ette kun ti girey mañ, kun an t'agiboy a ðoñ ogiyo ti suma k'Isa a Lahodise, an di-garey kay. Wo zemba ðoñ a Lahodise ton mattup ere n'an riine gette an un d'eloy, kune ton kun digaroy kay. ¹⁷ Ankeñ kun i-ti rooto a Arsip geñ y'a soodo zakidi a naabo ere an i ele a urzi Galmeega gette, y'a ti-ðango ti beehiye.

¹⁸ Kun wollo ume ki toose ki nuñ Pool eñ, i riine nuñ batum ti beezó. Un dande ye nuñ adda ðaŋgay me. Geñ beeko Raa ti koonaa eggun.

* **4:10** 4.10 Markus taasa ki Barnabas: I-kaza Markus geñ miñ ulo leema meegi Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo mañ, daa suuniyo. † **4:13** 4.13 Lahodise ti Irapoli: Kane geñ sirwan pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda polde ki Likus.

Mattup ere ki poone Pool yi riije a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riije a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siido Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool genj ti lanjayi Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Donj baadan a Tessaloni genj an d'umbe urzi k'Almasi. Wo de k'ita man donj miibi ti diine Yawudiyagi an iide'n an an t'eelite ono a kane donj Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo donj zina 17.1-10)

San man Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemba ki Tessaloni genj, lekkiyadan mummino koo man? Aame Timote y'iide wo yi-gime man, yi di t'iide taaya a Pool y'ede, an seedu daayum zakidi a urzi k'Isa me, wo de donj ongonj ti diinayan an di-toogiyo ki naabo k'ombo biza me. Wo kane an'de, kama k'Isa gopponj an niiba man, a t'isa ki bita. Wo donj ongonj eedan a digge kono maawanj ti lanziyaganj baadan an t'inda, wo Isa yi ki kama ye botto. Kono kamo Pool y'an di riije mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute sonj mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo si suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Genj beeko ti toose ki Raa i koonaa eggunj.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki donj Tessaloni

² Adda tonduyo Raa ere kaye ay tonduyo gette, daayum ay rootiyo koduwo a Raa kono kune pay wo sundugunj ay gi-di seddiyo ye. ³ Adda tonduyadey a daana Meegin Raa gette, kaye'n ay elkiyo daayum a kune, a naabagunj ere a urzi zaapu k'addugunj a Isa, a lekkiyagunj ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisagunj a Galmeegin Isa Almasi ere kun seedu zakidi bini danggu. ⁴ Zemba ki nunj, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize donj ki yode. ⁵ Munda genj ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono donj udde ti bizey danjal ye, wo sonj ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamilenj, wo ay zuune adda k'addey ono donj ay gizite genj kane derec. Injino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune. ⁶ Kune kun t'ize donj umbe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar baadan tonj ono Raa kun di'n ziida t'unjuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamilenj*. ⁷ Injino manj kune lekkiyagunj ti konso aa urzi a kane donj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan ti Akayi genj, an di wolle an d'ozire eego. ⁸ Ono Galmeega genj ti di kune i-tiipe adda siido Maseduwan ti Akayi danjal ye, wo sonj rabila ere a urzi zaapu k'addugunj a Raa gette i-tiipe a ume tuuku tonj manj, injino i ki dehu ay ki roote munda ye baa a urzi zaapu k'addugunj me. ⁹ Duwo pay an towwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziida me, wo mummino kun di-gime ki tukki Raa me. Urzi longayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe, ¹⁰ wo kun di delle Uli Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo genj Raa y'a ti y' bilde ti diine donj unto, wo yonj y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

* 1:6 1.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo donj zina 17.4-9.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

¹ Zamba ki nuɗ, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye. ² Soɗ kun suune ki poone ay d'aaney di kune geɗ, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gildite. Wo de saɗ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere baadaɗ gettiyo toɗ maɗ*. ³ Rabila Majjaanawa ere ay kazita a duwo ette, tod'te ita k'ono doɗ butte ye, elkisadey oldo ye, wo ay ki dehu duwo ay gi di'n mabilde ti metiɗko ye. ⁴ Wo de ki kotto maɗ, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle doɗ aane i-t'ise naabadí, maɗ y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Ankeɗ ono doɗ ay kazita eɗ, ay k'okkime onamey kono duwo ulbaɗ an ki d'ise unse do ye, wo de ay kazita kono ulbe i-d'ise unse a Raa, yode wede i suune ono k'addey. ⁵ Geɗ inkiɗo kun suune beehiye, pidipidiɗ kaye ono doɗ ki mabilsa duwo ulbaɗ an d'ise unse ay ki gizite ye, pidipidiɗ t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay t'oone munda ti beyguɗ me, ono doɗ ay rootiyo eɗ Raa toɗ yi wolliiyo wo y'ollige. ⁶ Kaye ay ize inkiɗo kono ay ki dehu wenda y'ay gi di'n t'imme ye, ise kune, ise wede doolo toɗ maɗ. ⁷ Ki too maɗ kaye doɗ zina k'Almasi geɗ, ay d'ede urzi ay un di'n dokke ki toogo. Wo de kaye a diinaguɗ geɗ, ay ti t'isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo inɗitú a gulbatú. ⁸ Kaye ay unni giyye baadaɗ geɗ, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa daɗɗal ye, wo de ise k'unto toɗ ay di-t'inda kono kune me. Derec, geyyisadey a tukki kune gette baadaɗ a jiiire! ⁹ Zamba ki nuɗ, kun suune naabo

ere ay y'iidi yeebadey diddo onɗo ay d'urme gette, kono ay ki dehu a wenda soo toɗ ti diinaguɗ ay yi-ki t'ele attidi ye, wo geɗ inkiɗo ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.

¹⁰ Kune kun wulle wo Raa toɗ yi wulle, sooruzey a daana kune doɗ i ziipe adduguɗ a Isa gette tod'te kamileɗ, ki diine wo wenda yi k'ambe sundey k'ulsuko ye. ¹¹ Wo kun suune, aame kaye a diinaguɗ geɗ, ay likke ti wede tuuku toɗ aa lekkiyo meege t'inɗizi. ¹² Kaye ay un d'eele kooke, kun d'uune toogo wo ay di gid'dima ay un ti'n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yoɗ y'unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadi.

¹³ Kaye daayum ay roote koduwo a Raa ki munda soo sey: Aame ay un gizite ono Raa geɗ, kun d'illiga wo kun d'umbe, kun k'ilke ye eɗ ono doɗ tudde me, wo de kun ilke'ɗ kane ono Raa derec. Kane ono geɗ an di naabiya adda k'adde kune doɗ i ziipe adduguɗ a Isa. ¹⁴ Geɗ zamba ki nuɗ, kune kun diine ita doɗ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kaɗ soo t'Isa Almasi. Kune'ɗ doɗ siidaguɗ batum an un di'n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire doɗ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a siido Ziide†. ¹⁵ Kane Yawudiyagi geɗɗo batum iide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye toɗ an ay di'n dibire‡. Raa geɗ ulbí i-k'isiyo unse ye ti kane me, kane adu ki duwo pay. ¹⁶ Kane an ay t'eegirso ay di kizite a kane doɗ Yawudiyagi ye ono doɗ an t'oone uttiyo me. An isiyo inkiɗo geɗ, an a-ti kummiyo oldikadaɗ ekk'oldiko maawaɗ ere daayum an ize, wo de kane geɗ an a-ti dinge ti kulkuwo Raa a eedaɗ§.

Pool yi dehu y'a kime ki Tessaloni

* **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɗ zina 16.19-24; 17.1-9. † **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɗ zina 17.5-6. ‡ **2:15** 2.15 Kun wollo adda mattup ki Naabo doɗ zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § **2:16** 2.16 Kulkuwo Raa a eedaɗ: Kun wollo adda mattup ki Romen 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k'addi zembadi Yawudiyagi geɗ Raa y'an utta.

17 Zamba ki nuɗ, anken kaye ay ti lidɗo ti tuddugun k'onniyto miibi, derec ki tudde kine dokki wo biza k'ulbin kan soo. Kaye ay d'ede mosogo baadan ki kune, ay dehutu urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey. 18 Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nuɗ Pool en n'a dihe tan baadan n'a ette, wo de Meeda siitandani t'ay t'iigire. 19 A kama ki Galmeegin Isa Almasi gen, ki kotto zaapu k'elkisadey, unswadey wo kadumul ay kiley tuddey tin kune a daanadi me. 20 Eyye, t'urzi kune ay t'oona tamma, wo ulbey aasa unse.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

1 Kaye ay ki d'iine ombine ye daa k'ollige rabilagun me. Inkinno man ay d'ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k'Aten* te. 2 Wo kaye ay un d'igibe leemadey Timote, yon wede yi naabiya ki Raa ti kaye kan soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Almasi. Ay un y'igibe kono y'un t'eeley kooke wo kun t'ooney toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa me. 3 Inkinno man ti diinagun wenda soo ton yi t'ooro ye ti dabar ere ankenno ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a t'ette a munda wede Raa yi dehu y'aase a tukki kine. 4 Aame kaye di kune gen ay un di ruute ki poone, ay'de: «Kine in t'oona dabar baadan.» Wo gen inkinno kun suune, dabar gette t'a iina. 5 Kono kamo ni k'iine ombine ye n'a delle me, inkinno n'a t'igibe Timote y'a seddo mekk'ono a urzi zaapu k'addugun a Isa. N'ize inkinno n'orgiso, koo Meeda siitandani t'unni naamey daggiya koo man, gen oodibe yeebadey a urzi kazita k'ono Raa di kune gette a ki t'ise ki bita ye.

Kooke a nuuge don Tessaloni

6 Wo de anken Timote ti di kune yi-gimo†, y'ay d'iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k'addugun a Isa ti geyyiso ere un d'ede a diinagun te. Yon y'ay ruute kune ton kun elkiyo daayum a kaye me, kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye ton ay dehu ay un ti'n wolle kay. 7 Inkinno man zamba ki nuɗ, adda k'ulbe k'oodiyo baadan ti dabar ere a eedey gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu k'addugun a Isa gen me. 8 Wo anken kaye ton addey i t'udige, kono kun seedu zakidi a urzi lekkiyo kettiyo kan soo ti Galmeega me. 9 Kune a daana Raa addey kun ay ti'n uune t'unsowo, wo kono kune gen ay di roote koduwo a Raa kan mummino ton ay ki suune ye. 10 Diddo, onnu ay koddime ton diyo Raa kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un ti'n wollo sey, wo munda wede a biite a urzi zaapu k'addugun a Isa gen ay un ti y' dangey.

11 Inkinno kaye ay ton diyo Meegin Raa batum ti Galmeegin Isa, an ay di-t'ihina urzi wede ay d'etta di kune. 12 Wo son geyyiso ere un d'ede ti tuddugun wo ki don pay gette, Galmeega y'un t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere kaye batum ay d'ede a tukki kune. 13 Gen Galmeega y'un elo toogo a biza k'ulbugun, inkinno a onniyo ere Galmeegin Isa y'aana ti donzi pay gette, kune a daana Meegin Raa ooyiso kese a yode, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

1 Inkinno ki dangu zamba ki nuɗ, kune'n an unni duuye mummino kun di lekke a urzi wede Raa ulbi i-d'ise unse me, wo derec kun sooru min a urzutú. Wo de ankenno ay un obe bey wo ay un d'eelo kooke a munda wede kun d'ise ti suma

* 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 17.15-16. † 3:6 3.6 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 18.5: Pool yi riije mattup ette aame yon a geeger ki Korent.

Galmeege Isa, geŋ lekkiyaguŋ gette un d'odo t'inkino. ² Kune kun'ni suune ono d'oj ay un ruute, kane geŋ Galmeege Isa y'a ruute.

³ Enno munda wede Raa yi dehu me: Kun lekko d'oj ooyiso kese a Raa, kun ooli tuddugun a urzi boliyo ye. ⁴ Wede tuuku ton ti diinaguŋ yi suuno seedu tuddi*, y'a lekko ooyiso kese a Raa wo duwo an i di t'ele suma. ⁵ Y'a k'ooli tuddi ki naapu a suldi d'oj ulpi tudde ti dehu geŋno ye, aakede d'oj i ki suune Raa soo danjal ye ge d'isiyo. ⁶ A urzi suldi geŋ, wede tuuku ton yi isa ulsu a leemadi ye wo yi ti y' mabilda yi deha eddi ye, ise erewo ton inkino. A wede y'isiyo inkino geŋ i-ti dooza Galmeege ti siidi, ono en ay un ti'n ruute wo ay un ti'n doolo sey. ⁷ Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a urzi pitinko dehu tudde ye, wo de y'inni wiike in di lekke d'oj ooyiso kese a yode. ⁸ Kono kamo, wede y'a ti doopide a suldi d'oj ay un ruute kun d'ise geŋno man, yi koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un ele Unde Kamilen.

⁹ A urzi geyyiso tudde aakede zemba geŋ, i k'ise ye baa ay un di raane sey me, kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a urzi geyyiso tuddugun me. ¹⁰ Geyyiso tin, tod'te ere un d'ede a tukki zemba d'oj pay i ziipe addan a Isa a siido Maseduwan pay gettiyo. Wo de zemba ki nun, kaye ay un t'ele kooke ay t'ese un d'odo t'inkino. ¹¹ Kun deho lekkiyo ere ti toose ti duwo, kun wollo naabaguŋ, wo k'ombaguŋ kun naabo ti beyguŋ, geŋ kun iso aakede ay un ruute kun d'ise. ¹² Kun iza inkino man, lekkiyaguŋ t'a koona beehiye a daana d'oj i ki ziipe addan a Isa ye me, wo kune ton kun ki tonda munda ti bey wenda ye.

Baldiya ki d'oj i t'inda

* **4:4** 4.4 Tuddi: Ono d'oj i rootiyo «tuddi» geŋ, t'ono Girek «umpo». Ono d'oj Pool yi ruute «umpo» geŋ, d'oj ongon an elkiyo i-kaza «tudde», wo d'oj son an elkiyo i-kaza «erewo». Inkino man kane d'oj elkiyo «erowo» geŋ an di riije, an'de: «Wede tuuku ton ti diinaguŋ yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa geŋ duwo an an t'ele suma.»

¹³ Zemba ki nun, ay dehu ay un di roote a urzi d'oj i t'inda, kono kun ki-t'ise sommagi dondon ye, aakede d'oj i ki zaapu elkisadan a Isa ye.

¹⁴ Derec, kine in umbe Isa y'inda wo yi bilde ti diine d'oj unto. Geŋ inkino kay kane d'oj i ziipe addan a Isa wo an t'inda geŋ, Raa y'a ti'n balda wo y'a ti'n t'okkiya kan soo t'Isa a sirpadi.

¹⁵ Kun ollo, ay un rootiyo en ono Galmeege yi ruute: Onniyo ere Galmeege yi kimo gette, kine d'oj i ziipe addin a Isa i lekkiyo zeere botto geŋ, in k'ooguma ye ki daana kane d'oj i ziipe addan a Isa i t'inda me. ¹⁶ Aame geŋ duwo an d'olliga d'olle, tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu parre Raa. Inkino yode Galmeege Isa batum y'a deego ti kandaane. Wo kane d'oj i ziipe addan a Almasi wo i t'inda geŋ, an di-balda ki poone. ¹⁷ San man, kine d'oj i lekkiyo zeere botto geŋ, in d'engila k'awwa ti kane kan soo ekki dondari, k'okkime Galmeege a kandaane. Geŋ inkino, in di lekkey ti Galmeege ki daayum. ¹⁸ Inkino man kun elo kooke ti tuddugun t'urzi dooyiso ette.

5

Onniyo kama Galmeege

¹ Zemba ki nun, i k'ise ye ay un di raane a urzi k'onniyo, ise a urzi peedo ere suldi pay geŋ an d'aana me. ² Kune batum kun suune adda k'addugun: Onniyo ere ki Galmeege y'a kimo gette, t'aana aa wede k'oogire y'ettiyo a diddo, wenda soo ton umbo a suuna me. ³ Aame duwo an iisa rootiso: «Ankenno kine adda toose, munda k'orgiso umbo baa» man, inkino a kaamiki geŋ min dabar baadan t'a deega eedan. Geŋ dabar gette t'aana a kaamiki, aakede kakkisa k'erewo addutu i t'umbe

k'ehiyo, wenda soo ton umbo a t'alda me. ⁴ Wo de zamba ki nun, kune adda zimolo ye kono onniyo gette t'un di'n kiira sutte aa wede k'oogire me. ⁵ Kune don ki toore Raa, lekkiyagun aa a onnu. Kine ki diddo ye, ki zimolo ye. ⁶ Injino man in t'udige ye aa kane don ongo me, wo de in lekko zeere, tuddin in ti soodo. ⁷ Kane don i moone gen an moone a diddo, wo don i sobo toote i ceeriyo eedan gen an sobo a diddo*. ⁸ Wo de kine don lekkiyadin aa a onnu gen, tuddin in ti soodo. In lekko a urzi zaapu k'addin a Isa wo ti geyyiso tuddin, kane gen a kine aakede asigursu yi t'usse saapa. Wo in zaapo elkisadin a Raa wede yi'n utte kono zaapu k'elkiso gette, tod'te aakede asigursu yi t'usse kakkile maala.

⁹ Kine Raa yi dihe y'inni wiike tomin y'a ki deka booro eedin ye, wo de y'inni wiike kono in t'ooney uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. ¹⁰ Isa y'inda kono kine, injino a kamadi gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t'inda ton man, in lekkiyo kettiyo kan soo ti yode. ¹¹ Injino man kun elo kooke wo kun noogo tuddugun kono kun di t'ihira a urzi zaapu k'addugun a Isa, wo ni suune naabo gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki dangu

¹² Zamba ki nun, ay un di roote'η, kun an ottilo a don oodibe yeebadan a naabo ere a diinagan, kane don Galmeega y'an ele urzi an un di'n dokkiyo wo an un di'n aapudu gen me. ¹³ Kono naabo ere an isiyo a kune gette, kun an ottilo baadan wo kun'ni geyyo. Kun lekko ti toose ti tuddugun.

¹⁴ Zamba ki nun, ay un t'eele kooke, ay t'eele'η: Don golguwo kun aapan, don an d'ede orgiso addan kun an eelo kooke, kun noogo don weedayan umbo wo kun lekko

t'ombine ti duwo pay. ¹⁵ Kun koonamentikagi, wenda soo ton a bakadi yi-kima ulsuko t'ulsuko ye, wo kun deho daayum isiyo beehiyko ti tudugun wo ti duwo pay.

¹⁶ Kun lekko daayum t'unusuwo, ¹⁷ kun tondo Raa daa puukiyo, ¹⁸ aame ize munda tuuku ton man, kun rooto koduwo a Raa. Genno suldi don Raa yi dehu kun d'ise a urzi lekkiyagun ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi te.

¹⁹ Kun i t'eegire ye a naabo k'Unde Kamilen te. ²⁰ Kun'ni kiigira ye ono don Raa y'agisa zamba an un di rootiyo gen me, ²¹ wo de ono gen kun ti'n wollo pay: Don beehiye kun di zaapo addugun, ²² wo kun ti leddo t'ita suldi don ulpi tuuku ton man.

²³ Gen Raa wede i d'eliyo toose gen, yode batum y'un ti'n iso don ooyiso kese a yode a urzi lekkiyagun ere pay gette, y'unni booho pay, yi booho tuddugun, undugun, wo biza k'ulbugun. Injino man a onniyo ere Galmeegin Isa Almasi yi kimo gette, wenda y'a ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa. ²⁴ Raa wede unni waaku gen, yon yi seedu zakidi a munda wede yi rootiyo y'aasa me, gen yi t'isa suldi gen me.

²⁵ Zamba ki nun, kun tondo Raa kay kono kaye me. ²⁶ A zamba pay kun an t'iso toose kan bey sire sire aa zamba. ²⁷ Wo anken kun ollo, n'un di rooto ti suma Galmeega, mattup ette kun an ti-garoy a zamba pay. ²⁸ Gen beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koon eggun.

* **5:7** 5.7 An sobo a diddo: Ti kaaga gen a siido Gires kane don Yawudiyagi ye an sobo toote a diddo, wo di kine injino ye, don an sobo a onnu wo a diddo pay.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riine a donj a Tessaloni

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riine a donj i ziipe addan a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di duule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldi'n ede a aana, ki poone onniyo kamadi t'a aana genj me.

Donj ongon adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo donj ongo ti diinayan an d'eesiyo: «Almasi botto yi ki gimo ye, wo de onniyo kamadi gopponj.» Kane donj i ruute onniyo kamadi gopponj genj, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba manj a t'isa ki bita.» Wo de an t'ettiyo omba ki di donj i naabiya. Kono kamo Pool y'an riine kono y'an di kize wede tuuku tonj y'a oomi ti ranjadi. Wo y'an ruute sonj an a seeda zakidi aame an iina dabar tonj manj, wo an d'ise daayum beehiyko ti tuddan me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool ti Silas wo Timote, a kune donj ogiyo ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune donj ki Meeginj Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. ² Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koonaa eggunj.

Booro ere a onniyo k'ita

³ Zamba ki nunj, i dehu ay di roote daayum koduwo a Raa kono kune genj me. Eyye genj a urzutú ay di roote koduwo a Raa me, kono urzi zaapu k'addugunj a Isa genj yi neeriyo ki neeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tuddugunj gette t'aagulu k'aagulu. ⁴ Kono kamo

kaye ulbey ay d'isiyo unse, sundugunj ay gi di seddiyo ye a diine donj ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seedu zakidi a urzi zaapu k'addugunj a Isa me, kun d'ombiine a dabar ere duwo an unni dabirsa wo ti suldi donj ooje un ettiyo genj me.

⁵ Kane suldi genj i-kaza Raa yi dekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane genj kun t'isa donj iide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me. ⁶ Derec Raa yonj ki diine, kane donj un oodibe yeebagunj genj sanj Raa y'an d'oodiba yeebadanj kay. ⁷ Wo a kune donj oodibe yeebagunj genj, sanj kun t'oona puukiyo ti kaye. Genj aasa a onniyo ere Galmeega Isa yikimo ti kandaane ti maaleekiyagi donj toogo, y'a kiza tuddi a duwo pay. ⁸ Y'etto ti uwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane donj i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono donj ki Rabila Majjaanawa ki Galmeeginj Isa genj me*. ⁹ Kane genj dangayadanj Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti daanadi wo dokki ti toogo daryikadi†. ¹⁰ Genj aasa a onniyo ere Galmeega yikimo, injkino manj kane donji an di y' t'imma, wo donj pay i ziipe addan a yode genj an di seeda giggiranj k'unjsuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umbe a ono donj ay un gizite.

¹¹ Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune genj me. Ay tondiyo Raazinj y'un di'n ise donj iide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadi y'un di'n nooge k'isiyo suldi donj pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe addugunj a Isa. ¹² Injkino t'urzi kune, duwo an t'imma suma ki Galmeeginj Isa, wo yode tonj y'un di'n t'imma kay. Suldi pay genj aasa t'urzi beeko Raazinj wo ti Galmeeginj Isa Almasi.

2

* **1:8** 1.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21.

Munda wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

¹ Zemba ki nun, a urzi kama Galmeegin Isa Almasi wo ti ogiysadin ere kan soo a daanadi gette, ay un di rooto: ² Aame wenda y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa man, gen kesiko eggun ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono en don Raa y'igibo, ise ono en ettiyo ti bize kaye, ise ono en ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riije ton man, onami kun amba ye. ³ Kun i oola urzi a wenda soo ton y'un ti'n mabilda ye t'urzi tuuku ton man. I dehu don baadan Raa an di y' kiigira doo min, san onniyo gette t'a aana kollo, wo son Goole doopide k'oogoro Raa gen tuddi y'a ti kiza do, yon wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum gen me. ⁴ Yon gen y'a-tooga, y'a ti-kila tuddi t'ekki suldi pay don duwo an ottilso wo an elkiyo raazan gen me. Inkiyo y'a t'etta k'adda Boy Raa, y'a-koona addaga y'a t'eesa yode batum min Raa*.

⁵ Un dunde ko, suldi don n'un ruute aame nun di kune botto gen me? ⁶ Wo ankenno, kun suune munda wede i ti y' seedu Goole doopide k'oogoro Raa me. Inkiyo yi kiza tuddi a duwo pay gen a onniyo ere Raa yi dehu danjal. ⁷ Toogo ere kan ombide i dokkiyo duwo an a di doopide oogoro Raa gette, ankenno ti naabiya adda duniya me. Wo de aame munda wede i ti seedu toogo gette Raa yi y'irga man, tod' ti ki naaba kan ombide ye baa. ⁸ Inkiyo man, san Goole doopide k'oogoro Raa gen y'a kiza tuddi, wo Galmeega Isa yi-gimo man, y'a yi t'ida ti maaye wede adfa ti bizi, y'a ti y' niida ti toogadi†. ⁹ Aame Goole doopide k'oogoro Raa y'etto ti toogo ere ki Meeda siitandani gen, y'aasa ita

suldi don tuuku ton man i-kaza yon toogo, suldi k'armika, wo ti suldi don i ceeriyo eego ki daggiya duwo‡. ¹⁰ T'urzi suldi don ulpi tuuku ton man gen, y'a mabilda kane don i t'umbe urzi daggiya genno. Kane an daggiya kono an k'umbe ye, wo an ki ti giyye ye derec ki Raa ere t'an di'n utte gette. ¹¹ Kono kamo Raa y'an d'agisa toogo ere ki daggiya ti di rooniso addan, an d'ambu a suldi don ki lohito k'ono genno. ¹² Inkiyo man kane don pay i k'umbe a ono don derec ki Raa ye, wo ulban an isiyo unse k'isiyo munda wede ki diine ye gen, Raa y'a deka booro eedan.

Seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa

¹³ Zemba ki nun, kune don Galmeega yi giyye, i dehu kaye ay di roote koduwo daayum a Raa kono kune gen me. Ay isiyo inkiyo kono kune Raa y'unni biire t'ume k'eesiyo duniya too§, kono kun d'utte t'urzi naabo k'Unde Kamilen t'un di'n ooyiso kese a Raa, wo t'urzi zaapu k'addugun a derec ki Raa. ¹⁴ Gen a suldi genno Raa y'unni wiike t'urzi Rabila Majjaanawa ere ay un gizite te, kono yi dihe kun t'ooney gooliko ti Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Inkiyo man zemba ki nun, kun soodo zakidi wo kun ti booho beehiye dooyiso ere ay unni duuye gette, ise kan bizey, ise t'urzi mattup ton man.

¹⁶ Gen Meegin Raa y'inni giyye, wo t'urzi beekadi y'in ti'n selliyo ki daayum wo in zaapu elkisadin ekki munda wede beehiye. Inkiyo ay tondiyo yode Raa ti Galmeegin Isa Almasi batum, ¹⁷ kono an un ti'n selle wo an un t'eele toogo kun d'ise daayum beehiye ise t'urzi naabo, ise t'urzi k'ono bizigun ton man.

* **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2. † **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9** 2.9 Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13** 2.13 T'ume k'eesiyo duniya too: Adda Mattupiyagi k'ono Raa ti kaaga an riije ti bey gen, don ongon an'de: «Kune Raa y'unni biire don ki poone i ziipe addan a Isa kono kun d'utte...»

3

Kooke a urzi tonɗiyo Raa

¹ Inkiino ki ɗanɗu zamba ki nuɗ, kun tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega a-teepe kesiko wo ɗon pay an di y' t'imme aakede a ize di kune. ² Kun tondo soɗ kono Raa y'ay ti'n ledɗe ti ɗon ulpi wo bundiɗi an ay ki d'ise ulsu ye. Derec, ɗon baadan an ki ziipe addan a Isa ye.

³ Wo ɗe yo Galmeega yi seedu zakidɗi a munda wede yi ruute y'aasa me, y'un t'ela toogo a urzi zaapu k'addugun a Isa wo y'un di'n booha kun ki t'ooro bey Mohita k'oldiko ye*. ⁴ T'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo ti Galmeega gette, ay suune adda k'addey munda soo kono kune me: Munda wede ay un rootiyo kun d'ise geɗ kun di y'isiyo, wo kun d'isiyo inkiino ki ɗaanagun.

⁵ Geɗ Galmeega yi dokko biza k'ulbugun kono kun di geyye Raa, wo kun di seeda zakidɗi aa ki Almasi y'a ziida zakidɗi bini ɗanɗu.

Kooke a urzi naabo

⁶ Zamba ki nuɗ, ay un rootiyo ti suma Galmeega Isa Almasi munda wede kun d'ise'ɗ: Kun ti ledɗo dokki ti zamba ɗon pay i ziipe addan a Isa kane golgagi geɗ me, wo sooruzan a ki t'ettiyo ye a urzi dooyiso ere ay unni duuye te. ⁷ Kune batum kun suune beehiye mumino kun di dooze urzi lekkiyadey me. Aame kaye di kune geɗ, ay ki likko lekkiyo ere ki ɗon golguwo ye. ⁸ Kaye k'ombadey ay ki tunde bey wenda ye. Wo ɗe ay d'iyye oodibe yeebe ti ormiyo naabo onnu didɗo ton man, kono ay ki dihe ye ay i t'ele attidɗi a wenda soo ton ti diinagun me†.

⁹ Derec, ay d'ede urzi kun ay di'n nooge, wo ɗe ay niibe ti beezey kono kun di wolle urzizey wo kun di dooze. ¹⁰ Geɗ inkiino, aame kaye di kune geɗ ay un di ruute munda

wede kun d'ise, ay'ɗe: «Wede yi ki dehu yi ki naabe ye man, ombɔ ton kun i-t'ele ye‡.»

¹¹ Ay rootiyo inkiino kono ay ollige rabilagun, ɗon ongon ti diinagun kane golgagi, ita naabadan umbo wo an t'eliyo eedan ki lattiya naabo duwo. ¹² A kane ɗon inkiino geɗ, ti suma Galmeegin Isa Almasi ay an t'eele kooke, wo ay an di roote munda wede an d'ise me: Kane batum an naabo t'adde soo k'ombɔ bizan me.

¹³ Wo zamba ki nuɗ, kune'ɗ kun iso beehiyko daayum kun t'orme ye. ¹⁴ Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono ɗon ay riine adda mattup ettiyo man, kun an yi kaza a zamba wo kun di ledɗo ti tuddi me, kono yi seeda sukiyagi. ¹⁵ Yon geɗ kun yi wolle aa adu ye, wo ɗe kun y'aapa aakede kun aapudu leema.

Toose ere ki ɗanɗu

¹⁶ Geɗ Galmeega i d'eliyo toose, yode batum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku ton man, wo yi koona ti kune pay.

¹⁷ Ono ɗon ki toose en, i raaniya nuɗ Pool batum ti beezó. Geɗ inkiino n'a-ti raaniya sundó, a mattupiyagó ɗon pay ni raaniya me. ¹⁸ Geɗ beeko ki Galmeegin Isa Almasi ti koona eggun pay.

* **3:3** 3.3 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zan 17.15. † **3:8** 3.8 Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗon zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ **3:10** 3.10 Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

Mattup ere ki poone Pool yi riine a Timote

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riine a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yi-lekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo man, y'a umbe a ono genno. Inkinno an d'izirte ti yode wo an di niibe ton kan soo.

Pool gen, aame yi ollige don i ziipe addan a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munda di kane man, y'akkisa baadan Timote y'an d'eeliyo kooke. Gen inkinno, y'a y'igibe ki Epez ki tukki don i ziipe addan a Isa angenno, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Gen a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di duule sey, y'an di roote a kane don i ziipe addan a Isa gen, an di koone mentikagi ti don i dooyiso duwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye gen me. Wo yi di ruute son, don i ziipe addan a Isa gen mummino sooruzan t'a koone a diine don ogiyso ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadin y'a ruute, wo ti Isa Almasi yon in zaapu elkisadin eego. ² Ni raaniya a kee Timote, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adde a Isa me. Gen beeko, isiyo adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koonaa eeda.

Don eliyi dooyiso ere oldo

³ A engilsado ki siido Maseduwan gen n'a di ruute munda wede

k'aase, wo anken n'ay di-doolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a don eliyi dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ohira. ⁴ Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutu, ti dippiyo k'ita mongidagi don i ki dangu ye gen me, kono kane gen i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te. ⁵ Nun n'a-rootiyo ono enj kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde don kamilen, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munda k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo. ⁶ Don ongo urzi wede majjaane enj an d'iili, an t'umbe urzi wede ki niikiyto ki bita. ⁷ A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane don suuniyo, wo a munda wede kane an elkiyo an yi suune beehiye gen, urzi i rootiyo munda ton an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

⁸ Derec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego man. ⁹ Inkinno in suuno koduwo, oogoro gette a don i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a don i koliyo t'ekki duwo wo a don i-ti tuuge a yode Raa, a don isiyo naabo oldo wo a don k'oldiko, a don i k'ottilso a Raa ye wo a don onyilse suldi don kamilen ki Raa, a don i towwo meege ise meede wo a don i towwo duwo mirsi. ¹⁰ Yi t'elo son a don boliyo, a kule y'ebirso bakadi, a don k'owilte bulagi, a don lohito k'ono, a don k'alzutu waawiye, wo a don pay isiyo naabo ere oldo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere derec ki Raa ye. ¹¹ Ono don ni rootiyo enj a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezo n'a kizite, ono don iido ti Raa goole a jiiire pay, yon urzi k'unjsuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

¹² Nun n'a roote koduwo a Galmeegin Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise

naabadó ette. N'a roote koduwo sey kono yi ni wulle nuñ wede ni seedu zakidí a naabo, inkinno yi ni biire ni-d'ise naabadí, ¹³ nuñ wede ti kaaga n'a gildite sundí, n'a dibire donzi wo n'an d'ize ulsu baadan. Wo ton y'o d'ize adde koduwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuñ botto ni ki ziipe addó a yode ye*. ¹⁴ Yode Galmeegin y'o d'ele beekadí daa dooziiyo a tukki nuñ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kan soo t'Isa Almasi. ¹⁵ Eyye, kane ono don ni roota en derec a urzizan, kine pay in d'ambe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta don k'oldfiko. Gen nuñ wede k'oldfiko a di jiiere ti diinayan me. ¹⁶ Wo gen kono k'inkinno Raa y'o d'ize adde koduwo: T'urzi nuñ wede k'oldfiko a di jiiere ti diine don k'oldfiko pay gen, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize ombinadí pay a tukki nuuno. Ombinadí gette aa urzi a don etto k'ita an di wolla an daana, kono an zaapa addan a yode wo an t'oono lekkiyo ere ki daayum. ¹⁷ A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum, yi k'unto ye, wenda ki ki y' wolle ye, yon Raa soo danjal, inkinno suma ti tamma a yode ki daayum! Eyye.

¹⁸ Timote ulo ki nuñ, ono en nuñ n'a ele k'anni booho, kane en a-t'iide a ono don nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee. Kane ono gen a di koone toogadá a deyyiso ere ki diine ki deyya gette. ¹⁹ Urzi zaapu k'adde a Isa wo elkiyo ere k'a suune munda k'ulsuko a tudde umbo gen k'anni booho. Don ongo an di giigira elkiyadan ere an di suune munda en beehiye en ulsu gette, inkinno urzi zaapu k'addan a Isa an d'iili, an di zilditi. ²⁰ Ti diinayan i d'ede Imene wo Alegzandire, kane gen n'an di'n iili a bey Meeda siitandani† kono an

di suuna koduwo, suma Raa an ki kilda ye baa.

2

In tondo Raa ki don pay

¹ Inkinno man ni dehu ki poone'n, kine in tonde Raa, in d'ahila, in sippe bere wo in roote koduwo a Raa kono duwo pay. ² In tonde Raa kono mozagi wo ki don pay an d'ede urzi ki dokkiyo, kono in di lekke lekkiyo ere deddek ti toose, in di koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa. ³ Gen munda wede beehiye wo i-d'ise unse a Raa Wede k'Uttiyadin. ⁴ Wo yon yi dehu duwo pay an d'utte* wo an t'etto an di suune urzi wede derec. ⁵ Derec, Raa yon soo danjal, wo wede i konso a diine kine duwo ti Raa, yon soo danjal, Isa Almasi. ⁶ Yode wede y'a ele tuddi kono y'a t'adde duwo pay t'adda k'oldikadan. Inkinno unto k'Isa a onniyo ere Raa y'ele gette, i-kaza Raa yi dehu duwo pay an d'utte. ⁷ Gen inkinno Raa y'a n'ize wede zina k'Isa wo wede kazita k'onami, y'o d'ele urzi n'a dooye don Yawudiyagi ye a urzi zaapu k'adde a Isa wo a urzi wede derec ki Raa. Ni rootiyo en derec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

⁸ Inkinno man ni dehu a ume tuuku ton kuuli an tonde Raa, an di siki beydan don kamilen gen k'awwa†, daa kulkuwo wo daa niiku.

⁹ Wo ni dehu son erayi ton an d'osse koduwo, daa makilsa, ti ottilso. An di kini eedan koniyo ere a k'ambe ersa ye. An d'osse kongidagi wo kokkide ton don zooyayan oone aa ki dap ye, ise dogoro ton inkinno. Wo kallagi don zooyayan oone an ki d'osse ye. ¹⁰ Wo de an di lekke lekkiyo ere beehiye ki diine, a-t'ette aakede ki erayi don an rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa.

* **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 8.3; 9.4-5. † **1:20** 1.20 N'an di'n iili a bey Meeda siitandani: I-kaza kane gen an ti lidde ti diine don i ziipe addan a Isa. * **2:4** 2.4 Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23. † **2:8** 2.8 An di siki beydan don kamilen gen k'awwa: Isiyon inkinno don k'Izirayel, i-kaza addan kamilen a faana Raa me.

11 A ume k'ogiyso tonj i dehu erayi an di koone poyoyo, an d'olliga dooyiso ti ottilso. 12 Urzi umbo ni k'ele ye a erewo t'a dooye, ise t'a t'ambe ettú awwa t'ekki kuuli me, t'a ti seeda tuddutú poyoyo. 13 Derec, ki poone Raa y'ikkima Adum, sanj Awa kollo. 14 Wo genj Meeda siitandani ti mibilde Adum ye, ti mibilde erewo, sanj tod' ti t'iire t'a di diipida ono Raa‡. 15 Wo injkino tonj kane erayi an i di'n ehiyo genj an t'oona uttiyo, aame an aa ziida zakidi a urzi zaapu k'addan a Isa, ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine kamilenj daa makilsa, doo minj an d'utta kollo.

3

Lekkiyo donj dokkiyo ki donj ogiyso ti suma k'Isa

1 Eyye, kane ono donj ni roota enj derec a urzizan: aame wede yi dehu y'a t'ise wede dokkiyo ki donj ogiyso ti suma k'Isa manj, yonj genj y'umbe naabo ere beehiye. 2 I dehu wede dokkiyo genj y'a t'ise wede duwo an ki zaapu ono eedi ye, wede eddi soo danjal*, wede tuddi yi ti seedu, wede i-d'ede elkiyo, wede koduwo a lekkiyadi te, wede yi seedu duwo, wo y'aane yi dooye duwo. 3 Wede dokkiyo genj y'a ki t'ise wede sobo ye, wede bursido ye, y'a t'ise wede tasse, yi ki niikiyto ye, wo y'a ki geyye sonko baadanj ye. 4 Wede genj y'aane donj boozí yi ti'n dokke koduwo, wo injnizi y'a-ti'n zaape a urzi, an d'olliga onami d'edfel ti ottilso. 5 Nunj ni rootiyo injkino kono aame wede yi k'aaniya dokkiyo donj boozí ye manj, mummino y'a aane dokkiyo donj ki Raa ogiyso ti suma k'Isa me? 6 Aame kun zaape wede dokkiyo manj, a ki t'ise wede tasse yi ziipe addi a Isa kaamiki ye, para manj koliyo tuddi t'a yi t'ida, manj booro Raa t'a yi seeda, aakede ti ziida Meeda siitandani. 7 Wo i dehu

sonj wede dokkiyo genj, aase donj ti paate i ki ziipe addan a Isa ye tonj an d'ambe taayadi ki beehiye, kono onniyo soo yi ki seeda sukuyagi a daanadanj ye, wo yi ki t'oore a ikka Meeda siitandani ye.

Lekkiyo diyakire

8 Kane diyakire tonj injkino, i dehu lekkiyadanj t'a koone ti ottilso, donj bizanj soo, donj sobo toote ye, donj a ki dehe sokiyo suldi kanj ombide ye. 9 Kane an di lekke kettiyo a derec ere t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo ere an di suune munda k'ulsuko a tuddan umbo. 10 Aame kun dehu kun zappe diyakire manj, kun ti'n naama wo kun di wollo sooruzanj doo, sanj aame duwo an ki zaapu ono a eedanj ye doo minj, naabo ki diyakire kun an t'ele kollo. 11 Wo erayzan† tonj lekkiyadanj t'a koone ti ottilso, an d'ooli t'ambu suma duwo te, donj tuddan an ti seedu wo an seedu zakidi a suldi pay. 12 I dehu diyakire genj eddi soo danjal, wo y'aane injnizi ti donj boozí pay yi ti'n dokke koduwo. 13 Derec, kane diyakire i naabiya naabo ere beehiye a diine donj ogiyso ti suma k'Isa genj, donj pay an di'n t'imme, sonj an di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.

Munda wede goole wo i t'iidiba ita

14 Nunj a kee Timote n'a raaniya mattup ette kono n'elkiyo sanj manj n'etta, n'a ki ti wollo. 15 Wo aame ni k'iiney kesiko ye manj, mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino kee k'a lekke a diine donj adda boy Raa me, kane donj ogiyso ti suma k'Isa, kane donj ki Raa zeere, kane genj aa dundulu wo aa eesiyo k'ita boy i-seedu derec ki Raa. 16 Eyye, daa niikiyo munda wede kine in d'ambe wo in di daane genj, yode genno

‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6. * 3:2 3.2 Wede eddi soo danjal: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Wede yi seedu zakidi a eddi». † 3:11 3.11 Erayzan: Adda mattup k'ono Raa a ume onjo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

munfa wede goole wo ombife Raa yi t'iidfiba ita me. Munfa geŋ, yoŋ Almasi y'a iido, tuddi y'a ti-gize yoŋ wedusu. T'urzi k'Unde Kamileŋ d'uwu an di y' suune yoŋ wede ki diine, wo maaleekiyagi an di y' wulle. Duwo an di gizite rabiladi a ita d'uwu pay, wo d'ŋ baadan adda duniya an di ziipe addan a yode. Raa y'a y'umbe k'awwa ki kandaane a daryikadi.

4

Suldi pay Raa y'ize geŋ beehiye

¹ Unde Raa ti ruute kereŋ, t'ede: a onniytagi d'ŋ ettiyo k'ita eŋ, d'ŋ oŋgo urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di daana urzi siitandfani an di dagga, wo an d'olliga dooyiso ere siitandfani an an t'ela. ² Kane d'ŋ bizaŋ sire sire wo d'ŋ lohito k'ono geŋ, elkisadan ere ki suuniyo munfa eŋ beehiye eŋ ulsu gette i-litte, an ti'n digge d'uwu t'urzi k'onaman. ³ Kane d'ŋ ulpi geŋ an dooyiso an'de, seedu k'erewo ulu, ombo oŋgo toŋ ulu pay. Wo Raa yi ziipe suldi k'ombo eŋ kono kane d'ŋ i ziipe addan a Isa, d'erec an ti zuune koduwo geŋ, an tonde an di roote koduwo a Raa, d'oo miŋ an d'oomi kollo. ⁴ Eyye, suldi pay Raa yi ziipe geŋ beehiye*, munfa wede k'a t'eese eŋ k'ombo ulsu umbo, wo i dehu a suldi pay k'a roote koduwo a Raa, d'oo miŋ k'a oomi kollo. ⁵ D'erec, ono Raa wo tondiyo Raa geŋ an di'n isiyu suldi'ŋ kamileŋ a daanadi me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

⁶ K'an t'in dooyo suldi pay eŋ a zamba d'ŋ i ziipe addan a Isa. In'kino maŋ kee k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa Almasi me, k'an kiza a d'uwu kee adda uune ti ono d'ŋ a urzi zaapu k'adde a Isa, wo ti dooyiso ere d'erec daayum ki diine gettiyo. ⁷ Wo kee k'a-sebbo daara

* **4:4** 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

taydayi d'ŋ ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye geŋ me. Ki too maŋ kee ki dooyo lekkiyo ere kettiyo ti Raa. ⁸ Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te beehiye miŋ ki munfa booloŋ danjal, ki too maŋ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te beehiye a suldi pay, kono t'urzi geŋ in di'n nooge a lekkiyo ere ankenno, wo in t'oono lekkiyo ere ki daana Raa yi ruute y'in t'ela. ⁹ Eyye, kane eŋ ono d'ŋ d'erec a urzizaŋ, kine pay in d'ambe. ¹⁰ Geŋ in'kino kine in oodibe yeebadiŋ wo in deyyiso miŋ kono in ziipe elkisadiŋ a Raa zeere, yoŋ Wede k'Uttiyo d'uwu pay, wo a jiire d'ŋ i ziipe addan a Isa.

¹¹ Enno munfa wede k'an di roote an d'ise wo k'anni dooye me. ¹² Ki oola wenda soo toŋ yi ki-kiigira ye kono kee obulso geŋ me, wo lekkiyada t'a koone aa urzi a kane d'ŋ i ziipe addan a Isa an di wolle an di daane: t'urzi k'onama, t'urzi sooruzá, t'urzi geyyisada, t'urzi zaapu k'adda a Isa, wo t'urzi lekkiyada ere kamileŋ gette. ¹³ Koore ki deliyo aniyado geŋ, k'elo tudda ki gariya k'ono d'ŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a daana d'uwu pay, k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke. ¹⁴ Aame d'uwu an ruutite ono d'ŋ Raa y'igibo wo d'ŋ dokkiyo ki d'ŋ ogiyso ti suma k'Isa an ay di ziipe beezan geŋ, kee k'a uune munfa wede Unde Kamileŋ t'eliyo. In'kino kee tudda ki eeze lassin ye. ¹⁵ A suldi pay eŋ k'a soodo adda k'adda, k'a elo tudda pay a naabadá. In'kino maŋ d'ŋ pay an di wolla naabadá t'engilso ki daana. ¹⁶ Geŋ a lekkiyada ti dooyisada k'a d'elko, k'a soodo zakidi a suldi pay geŋ me. Aame k'iza in'kino maŋ, kee batum k'a utta, wo k'a utta d'ŋ i ki k'ollige pay.

5

Naabo a daana zamba d'ŋ i ziipe addan a Isa

¹ Aame ki-guune ti wede gôole man, ki y'ambe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse aa yon meegá*. Wo don obilagi k'an eelo kooke aa zembadá kuuli, ² erayi gôldfali k'an eelo kooke aa maawá erayi, wo don konazi ton inkino aa zembadá erayi, k'an eelo kooke t'adde don pay kamilen.

³ Mandaydayi don toc don noogiyadan umbo gen, ki'ni geyyo wo k'anni noogo. ⁴ Wo aame mandaayawa i-d'ede a beytú inni koo inni k'inñitú koo man, i dehu kane gen ki poone an d'ise aa urzi lekkiyo kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye don boozan wo maawan an di'n modde aa kane an'ni mudde. Inkino gen ki kotto Raa ulbí i-d'ise unse. ⁵ Mandaayawa ere toc wede noogiyatú umbo, daa k'inñi beytú gette, ti zaapu elkisatú pay a Raa, ti tondiyo Raa diddo onnu ti k'ohire ye kono y'a di nooge. ⁶ Wo ki erewo ere elkiyatú pay a unsuwo ki suldi don tuddutú ti dehu gen, ti lekkiyo ton ettú aa t'inda baa. ⁷ Son enno munda wede k'an di roote mandaydayi an d'ise, kono duwo an ki zaape ono eedan ye. ⁸ Aame wede taasiyagi yi ki'n seedu ye, wo a jiiere don boozí yi ki'n seedu ye man, yon gen yi giigira urzi zaapu k'adde a Isa, wede yi ki ziipe addi a Isa ye gen yi y' jiiere sey.

⁹ Erewo mandaayawa kun di raane sundutú adda mattup ki mandaydayi kun di nooge te, i dehu ozzinagutú iide ada zoot doo. Wo son i dehu t'ume to konso minj ti ziiida kulatú soo, ¹⁰ wo tode gette a koduwatú duwo an ti tamma ki naabatú ere beehiye gette: inñitú ti'n uudibe beehiye, torgagi ti'ni ziiida, don ki Raa t'anni nuuge a

naabo, don an k'ede munda ye t'anni nuuge, wo tod' t'ize ita naabo ere pay beehiye.

¹¹ Wo ki mandaydayi don kodiyagi gen, kun ki raane ye sundan adda mattup ki mandaydayi te, kono aame gen unsuwo tuddan t'an ki'n oola ye, an sedfa kuuli, urzi k'Almasi an d'oola. ¹² Aame don an isiyo inkino man, booro ti'ni ziiida kono an ti litte onaman don an ruute ti poone a urzi k'Almasi†. ¹³ Wo son kane don golguwo, an t'eliyo ompiso boydi k'eeban. Wo a di jiiere sey, an t'ize don bakkiya, munda ki rootiyo ye ton, an di y' rootiyo, wo munda ki kane ye ton, an d'ooriyo adda. ¹⁴ Kono kamo nun ni dehu mandaydayi don kodiyagi gen, an di sedde kuuli, an t'ehe wo an seeda boydizan, kono don k'aduzin an ki t'oonaa urzi ki k'alditadin ye. ¹⁵ Ni rootiyo inkino kono mandaydayi ongo urzi wede ki diine an iili baa, an daaniya Meeda siitandani. ¹⁶ Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa gette taasiyagutú mandaydayi ede man, tode gette t'a di'n nooge. Ti k'ooli attidizan a don ogiyo ti suma k'Isa ye, kono kane an di wolle mandaydayi don toc an k'ede don noogiyadan ye.

Don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa

¹⁷ Don dokkiyo don i dokkiyo beehiye gen, an d'ede urzi kun an d'ottile baadan‡, a jiiere a don an d'ede naabo attidi ki kazita wo ki dooyiso k'ono Raa a duwo. ¹⁸ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame buru yi sara mudu kan onyilse man, bizi ki ti t'ele baara ye§», wo son «Wede naabo gen ranñadi y'a ti t'oon*.» ¹⁹ Aame wenda yi sakiysa a tukki

* **5:1** 5.1 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32. † **5:12** 5.12 Ki mandaayawa ere an di raane sundutú adda mattup ki mandaydayi te, mandaayawa gette ti-ti t'ele tuddutú pay a naabo Galmeega, wo kule t'a ki seeda ye baa. Wo aame tod'te kodo botto ti dehu t'a seeda kule sey man, t'a ti diipida a ono don ti ruute ti poone t'ede t'ele tuddutú ki naabo a Galmeega me. ‡ **5:17** 5.17 An d'ottile baadan: Adda mattup k'ono Raa a ume ongo i rootiyo: «Ranñadan kun an t'ele a doole sire.» § **5:18** 5.18 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * **5:18** 5.18 Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7.

wede dokkiyo man, kee k'ambe ye, i dehu don sire t'ado i wulle wo illiga munda genno doo min kollo†.

²⁰ Don isiyo oldiko gen ki'n aapan a daana duwo pay, kono don ongo ton an d'orgide k'isiyo k'oldiko me.

²¹ Kee k'ollo n'a rootiyo en a daana Raa, a daana k'Isa Almasi wo a daana maaleekiyagi don yi biire a yode: a dooyiso ette k'a soodo, duwo ki'ni wollo pay min kan soo, wo t'urzi naabadá ki ki naaya a wede tuuku ye. ²² Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki wede kono y'a naabe a diine don ogiyo ti suma k'Isa me. Aame k'iza inkino man, gen aa k'a ti gitte kan soo a oldiko ki don doolo. Kee batum ki ti booho tuddá kamilen.

²³ A urzi k'eeni k'addá wede daayum gen, ki sibe ahu danjal ye, wo k'a goomo toote k'inni bin boolon.

²⁴ Oldiko ki don ongo gette an di woliyo kereñ ki poone an d'isa booro gen me, wo ki don ongo son an t'ise booro doo min, a t'oodiba ita kollo. ²⁵ Inkino kay ki naabo ere majjaanawa gette an di woliyo kereñ, wo naabo ere majjaanawa wo ombide gette, bini san a t'oodiba ita.

6

Bulagi ti galmaawan

¹ Kane don pay bulagi gen, i dehu an aa d'elke a galmaawan me, kane an d'ede urzi an an d'ottile t'addan pay, kono suma Raa ti dooyisadin wenda soo ton y'a ki'n kilde ye.

² Aame kane bulagi gen an d'ede galmaawan an ziipe addan a Isa man, i dehu a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo kane zamba ton man. Ki too man an an di naabe beehiye a ceere, kono galmaawan don i ziipe addan a Isa, kane don Raa yi giyye ton man. Gen inkino ono don k'a dooya duwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

³ Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti doolo wo yi t'addiya ti ono don derec ki Galmeegin Isa Almasi wo ti dooyiso ere a ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye man, ⁴ yon gen koliyo tuddi ti y'iide, munda yi ki suune ye. Elkiso adda k'addi tin a tukki suldi don pay ki niikiyto a tukk'ono ongo danjal. Gen t'urzi genno ettiyo kolbiso, niikiyto ono k'ulpi, kaldita tudde, elkiso ere oldo a tukki wede, ⁵ wo niikiyto ere baadan i ki dangu ye a diine don elkisadan oldo. Kane gen derec an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki laale.

⁶ Gen derec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette tod'te aa laale wede baadan, aame wede tuuku ulbi i isiyo unse a munda wede i-d'ede genno man.

⁷ Inkino in suune aame an in ehe a duniya kine munda in k'umbo ye, wo in di t'inda ton in k'aana munda in k'amba ye. ⁸ Inkino gen aame kine in d'ede ombo ti ossiyo man, ulbin aase unse eego.

⁹ Wo don i dehu an t'ise don laale doo gen, an t'ooriyo adda naamiya daggiya, an d'isiyo suldi baadan ulpi tudde ti dehu k'isiyo k'oldiko, kane gen an d'an t'ettiyo duwo ki daggiyadan, an t'uuta aa uwwo t'oggiyo biino. ¹⁰ Derec, geyyiso sonko baadan tod'te sotto k'oldiko ere tuuku ton man. Don ongo an digeyyiso sonko te, inkino man kane gen an t'udde dokki t'urzi zaapu k'adde a Isa me, an di dabira baadan kono k'oldikadan.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

¹¹ Wo kee wede Raa gen, a suldi pay en ki t'aldu. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine, lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a Isa, geyyiso, ombine wo tassuwa. ¹² Urzi zaapu k'adde a Isa gen, yon aa deyyiso ere ki diine. Inkino man

† 5:19 5.19 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

kee ki d'eyyo d'eyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a daana don baadan an d'illiga k'a ruute onama don beehiye kee ki ziipe adda a Isa me. ¹³ Wo anken k'ollo n'a di rooto, a daana Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldi pay, wo a daana k'Isa Almasi wede y'a ruute onami don beehiye a daana Pons Pilat*, y'a illiga yon yi ziipe adda a Raa: ¹⁴ Ono don n'a ruute gen ki'ni soodo zakidi, k'a lekko kamilen wo duwo an ki d'ambe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki Galmeegin Isa Almasi. ¹⁵ Aaniyadi gette y'aana a onniyo ere Raa y'ele ti t'iida doo: yon goole soo danjal, urzi k'unusuwo, Mozigo mozagi wo Galmee'ki galmaawi†. ¹⁶ Yode siidi i k'unto ye me, ume yi lekkiyo i ralita wic wic, wenda soo ton y'a k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y' wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡. Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.

¹⁷ Kee k'an rooto a don laale a duniya en, an ki kili tuddan ye, wo an ki zaape elkisadan a laale wede san a danja genno ye, wo de an di zaape elkisadan a Raa. Yon y'in d'eliyo suldi pay ti mozuwo kono kine in d'isiyo unusuwo. ¹⁸ K'an rooto an iso naabo ere beehiye, an t'iso don laale ki naabo ere beehiye, an t'iso wasigale, munda an an t'eele a don ongo ton man. ¹⁹ Inkino gen an okumso laale beehiye wo zakidi ki daana§, kono an t'ooney lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki danju

²⁰ Timote ulo ki nun, kee suldi don Galmeega y'a ele en, ki'ni booho koduwo. Milinso ere ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo t'urzi suuniyo wede gette, kee ki t'aldu.

* **6:13** 6.13 Kun wollo adda mattup ki Zan 18.36-37; 19.11. † **6:15** 6.15 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16** 6.16 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zan 1.18. § **6:19** 6.19 Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

²¹ Don ongo an t'umbe urzi suuniyo gettiyo, wo urzi zaapu k'adde a Isa an d'iili. Gen beeko Raa ti koono eggun.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riije a Timote. Yo Pool yi ti riije aame yon adda dangay a geeger Room. Lanziyagi pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya dangal ti yode me. Pool y'owwiyo'ŋ onniytagi i dangu i uupe goppon k'unto me. Inkinno y'a dihe yi di raaje mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yon yi y' woliyo aa ulo k'addi. Mattup ette ere ki dangu Pool y'a ti riije san y'a inda.

Adda mattupadi gette yi di ruute a Timote y'a soodo zakidi a urzi zaapu k'addi a Isa aa ki yode. Yi di ruute son y'a soodo zakidi bini dangu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame duwo an i isiyo ulsu ton man, wo son y'a koone metike a munda wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute son yon yi diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, wo tan boolon y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addi a Isa gen, y'iso aa ki yode inkinno.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi. ² Ni raaniya a kee Timote, kee aa ulo k'addo ni ki giyye baadan. Gen beeko, isiyo k'adde koduwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegin Isa Almasi i koon eeda.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

³ Nun daayum onnu diddo adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo

koduwo baadan a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munda k'ulsuko a tuddo umbo, aakede mongidago ti kaaga an i-di niibe. ⁴ Nun n'elkiyo a molada ere kiile ti zumari gette, nun mosogo kee baadan ni dehu n'a ki ti wollo sey doo min, san addo i-t'ona t'unjuwo kollo. ⁵ Wo son n'elkiyo a zaapu k'adda a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogada Lewis ti meeda Enis don i ziipe addan ki poone ti kee, wo ankenno ni suune adda k'addo kee ton ki ziipe adda aa kane kay. ⁶ Kono kamo nun n'a-rootiyo, k'a d'elke a munda wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezo a eeda gen, ki y' boho beehiye y'a ti numma ye. ⁷ Derec, Unde Kamilen ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise don k'orgiso ye, t'in di'n ise don toogo, don i geyyiso tuddan wo don aaniya i ti seedu tuddan.

⁸ Inkinno man a daana duwo kee k'ise sukiyagi ye ki kazita k'ono don k'illiga ki Galmeegin Isa me, wo kee a-ise sukiyagi ye kono nun an ni zida dangay toc min a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too man k'a oyye k'a dabire aa ki nun kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo adda a toogo Raa. ⁹ Gen yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc min in t'ize donzi. Y'inni wiike t'urzi naabadi ere beehiye ye, wo de t'urzi munda wede yi dihe y'aase wo ti beekadi. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya botto too, ¹⁰ wo ankenno tode gette Raa y'in t'iidiba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadin Isa Almasi adda duniya. Gen yon unto y'a ti jire toogatu umbo baa, wo yon t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kere lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

¹¹ Nun Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye duwo. ¹² Gen kono k'inkinno nun ni dabirsa me. Wo de

a dabaradó ette o k'ede sukiyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addó a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addó, yonj i-d'ede toogo ki boohiyo suldi donj y'o ele a beezó bini onniyo booro Raa.

¹³ Ono donj d'erec k'illiga n'a ruute genj, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geeyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ¹⁴ Munda wede beehiye Raa y'a ele beezá genj, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamilenj tod' ti lekkiyo adda k'addinj.

¹⁵ Kee ki suune, kane donj pay i ziipe addanj a Isa i lekkiyo a siido k'Aazi genj, an t'irga ti tuddó me, ti diinayanj i d'ede Pizel ti Ermozen. ¹⁶ Uupe'nj ti nunj yonj minj Onezipor. Genj Galmeega Raa y'iso adde koduwo ekki donj boozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukiyagi ye a nunj wede adda dangay enj me. ¹⁷ Wo de t'ume y'iina a geeger Room genj minj, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune. ¹⁸ Genj Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koduwo a onniyo ere yi dekka booro te. Kee tonj ki suune i jiiere donj doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yonj aa asugursu

¹ Injino ulo ki nunj, ki deho toogo ere ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi. ² Ono donj k'illiga ni gizite a daana donj baadanj illiga ti kuudanj genj, dooyiso gette k'an t'elo a bey donj a seedu zakidí a urzi k'Isa, wo kane batum an aane an dooye donj doolo pây.

³ Injino manj, k'ooyyo ki dabiro aa asugursu k'Isa Almasi wede i seedu zakidí a naabadí. ⁴ Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar genj, yi ki t'ette adda lekkiyo donj doolo kane asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayí ulbí i-d'ise unse manj. ⁵ Genj injino kay wede y'obe dalala genj, yi t'oone kadumul ki wede i jiiere

aame y'ukke a t'iide a urzutú doo. ⁶ Wede derku i niibe oone genj, yode ki poone a t'oone agga k'inñi ki suldi donj yi niibe me. ⁷ Timote, k'elko a ono donj ni rootiyo enj me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita k'ono pay genj me.

⁸ K'elko a Isa Almasi, yonj yi bilde ti diine donj unto wo yonj y'uddo ti biza bumbu mozigo Dawut, genj i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita. ⁹ Wo kono tode gettiyo nunj ni dabirsa, bini an a-ti'n gittite ti zinjziri aa wede isiyo suldi donj ulpi. Wo de ono Raa, duwo an k'aane an ki ti'n kettite ye. ¹⁰ Kono kamo nunj ni d'ombine a suldi pay genj me kono duwo donj Raa yi biire a yode. N'isiyo injino kono kane tonj an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti daryika ere ki daayum. ¹¹ Eyye, kane ono donj ni roota enj d'erec a urzizanj:

«Aame kine in t'inda ti Almasi manj, in di lekkey ti yode kay.

¹² Aame kine in a ziiida zakidí a urzizí bini dangu manj, in d'oomey moziko ti yode kay.

Aame kine in ruuta in ki y' suune ye manj, yode tonj y'a roota yi'n ki'n suune ye kay.

¹³ Aame kine in ki ziiida zakidí a onamí ye tonj, yonj daayum yi seedu zakidí a onamí me, kono a ono donj yi ruute genj, bizí yi ki y' kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

¹⁴ Kee, ono pay enj a donj i ziipe addanj a Isa k'anni doolo daayum, k'ede: «N'un rootiyo enj a daana Raa, ki niikiyto a tukk'ono enj ulu, kono niikiyto gette ti k'okkime munda ye, tod' ti daggiya donj ollige danjal.» ¹⁵ K'elo gotono kono ki t'iida daana Raa manj, y'a t'eesa yonj ulbí unse ti kee me, injino manj ki t'iso wede naabo i-k'ede sukiyagi ye a naabadí te, wo yi kazita ono donj d'erec ki Raa a urzizanj. ¹⁶ Ki t'aldú ti tukki donj i miliñso ki bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye te, kono donj i miliñso

inƙino geɗ ti ɗaana Raa an leɗɗiyo ki leɗɗiyo. ¹⁷ Dooyisadaɗ gette aa bundu a tudde i guziɗso, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos. ¹⁸ Wo kane geɗ t'urzi wede ɗerec an di lidde wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo baldiya ti t'ingile baa.» Inƙino maɗ an di daggiya ɗoɗ baadaɗ i ziipe addaɗ a Isa. ¹⁹ Wo ɗe inƙino toɗ, dooyiso ere ɗerec Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita boy zakidfi. Ekk'ita boy geɗ an a di riije ono ɗoɗ enno:

«Galmeega Raa yi'ni suune ɗoɗzi me*.»

Wo soɗ:

«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega Raa maɗ, yi leɗɗo t'isiyo sulɗi ɗoɗ ki diine ye me.»

²⁰ Adda boy ki wede goole geɗ, i d'ede sulɗi ɗoɗ k'eliyo k'ombo a ɗuwo, kane ki dap, wo ki maala gurus, kane geɗ an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape. Wo ɗoɗ soɗ an cooliyo k'inda wo an aabuɗu ki lee pây, kane geɗ an di naabiya ki boozan. ²¹ Wede tuddi yi ti t'adɗiya ti sulɗi ɗoɗ ulpi ni ruutite genno maɗ, yoɗ geɗ aa munda wede an d'isiyo ombo a onniyo tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yoɗ beehiye a naabo galmeegi me, tuddi yi-t'ikkima k'isiyo sulɗi ɗoɗ pay beehiye.

²² Ki leɗɗo ti ɗaapu ere a urzi k'obilko, wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti kane ɗoɗ i tonɗiyo Galmeega Raa t'adde ɗoɗ kamileɗ. ²³ Ki t'ikkipe bizá ye ti ɗoɗ i rootiyo ono ɗoɗ ki bita daa k'elkiso geɗ me, kono ki suune kane geɗ i-t'ehiyo niikiyo k'ono k'ulpi. ²⁴ Wo wede naabo Galmeega geɗ, y'a k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too maɗ i dehu y'a geyye ɗuwo pay, i dehu y'aane y'a dooye ɗuwo, wo i dehu y'a ombiɗa

a sulɗi ɗoɗ ooɗe geɗ me. ²⁵ I dehu kane ɗoɗ i ti toogiyo a onami geɗ, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa y'an isa addaɗ an ti kima lekkiyadaɗ maɗ, ɗerec ki yode an di-suuna. ²⁶ Inƙino maɗ eedaɗ t'a etto, an t'adɗa t'adda lebiɗo ki Meeda sitandani ere t'an t'ippe aa bulagi an d'isiyo munda wede tod' ti dehu geɗ me.

3

Onniytagi ɗoɗ ettiyo k'ita

¹ Timote, ono en k'ollo koduwo: A onniytagi ɗoɗ ettiyo k'ita geɗ i d'isa onniytagi ɗoɗ lekkiyadaɗ aasa ooɗe. ² Aame geɗ ɗuwo an t'isa beyyidi, an geyya soɗko baadaɗ, an t'imma tuddaɗ t'urzi k'onamaɗ, an kila tuddaɗ, an kilɗa suma Raa, an di-tooga a maawaɗ, an ki roota koduwo a wenda ye, an k'ottila ye a sulɗi ɗoɗ kamileɗ ki Raa me. ³ Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi ɗuwo ye, an ɗekka ɗuwo, an k'aana seedu tuddaɗ ye, kane bundidfi wo adu ki ɗoɗ isiyo beehiye. ⁴ Kane an ti'n t'ela ɗuwo a bey ɗoɗ k'olmidayan, kane ɗoɗ borsale wo koliyo tudde ti ti'n t'owwo, Raa an ki y' geyya ye, an t'amba unsuwo duniya. ⁵ An ti t'isa tuddaɗ aa kane ɗoɗ i lekkiyo ketiyo ti Raa kaciɗ kane dokki ti Raa me, toogadi an di-kiigira. Inƙino ti tukki kane geɗ ki-leɗɗo.

⁶ Ita ɗuwo ɗoɗ aakede kane geɗ, an t'ettiyo adda boydi ti metiɗko. A ume geɗ an d'ooniyo erayi ɗoɗ toogadaɗ baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilisa an t'ooriyo adda lebiɗo ki dooyisadaɗ ere oldo gettiyo. Erayi geɗ an d'ede attidfi k'oldfiko a eedaɗ, an d'isiyo munda wede tuuku aa tuddaɗ ti dehu. ⁷ Kane erayi ɗoɗ geɗ, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye ɗerec ki Raa te. ⁸ Geɗ

* **2:19** 2.19 Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5. * **3:8** 3.8 Zanes ti Zambires: Taaya ette kun ti t'ooone adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumbiyagi ɗoɗ Zanes ti Zambires geɗ kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane ɗoɗ ɗindoriyo ɗoɗ sire geɗ, mongidagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a t'owwo taaya ere ti bizaɗ.

aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, inkiyo kay kane duwo genno ton an di-tooga a derec ki Raa. Kane duwo gen elkisadan oldo, wo urzi zaapu k'addan a daana Raa gen yon ki bita. ⁹ Wo de kane duwo gen ki daana an k'etta dokki ye, kono duwo pay an di'n suuna elkisadan gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga genno.

Seedu zakidi a ono Raa

¹⁰ Wo de kee'η, daayum ki ni diine a urzi dooyisadó, a urzi lekkiyadó, a urzi naabadó ere n'ize, a urzi zaapu k'addó a Isa, a urzi k'ombinadó, a urzi geyyisadó wo a urzi naabadó ere ni zida zakidi. ¹¹ Kee ki wulle don k'olmidayó an ni dibire wo suldi don oone o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyon wo ki Listire. Eyye, an ni dibire baadan, wo ton ti dabar pay gette Galmeega y'a n'udde. ¹² Wo derec, don pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kan soo t'Isa Almasi gen, an t'oono dabar ti bey don k'olmidayan. ¹³ Wo kane don ulpi ti don i mabilisa duwo gen, lekkiyadan ere adda k'oldiko gette daayum an donkiba k'onkibe, an mabilisa tuudan batum wo don doolo pay. ¹⁴ Wo de kee'η, k'a soodo zakidi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe adda eego, kono don i ki duuye gen ki'ni suune. ¹⁵ Inkiyo t'ume nenkuwada too, kee ki'ni suune ono don kamilen an riine ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane gen an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oono uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi. ¹⁶ Ono don pay an riine ti kaaga adda mattup ki Raa gen iido ti Raa, kane gen beehiye ki dooyiso duwo, ki kaza munda wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deziyo duwo a urzi wede ki diine. ¹⁷ T'urzi gen wede Raa y'a t'ise wede i t'iide munda a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

¹ Timote k'ollo, n'a rootiyo en ki kotto a daana Raa, wo a daana k'Isa Almasi wede a-kimo a deka booro ekki don zeere wo don unto pay. Wo son n'a rootiyo en ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadi. Gen enno suldi don k'aase me: ² Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere oldo ton man. Wede i t'ize munda ulsu man, ki y'aapido. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti ombiye.

³ San i d'aana onniytagi don duwo ongon an ki deha ye ollige ki dooyiso ere derec ki Raa te, wo de an di deha isiyo munda wede ulsu tuudan ti dehu. Kane an di waakita don dooyiso baadan an da t'an t'ogiya, don dooyiso gen an an di kizita munda wede kane duwo gen an dehu an d'olliga. ⁴ Kuuwagan an a ti nayya k'ollige k'ono don derec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwagan k'ollige taydayi don ettiyo t'urzi k'elkiso ki duwo genno. ⁵ Wo de kee'η, kisoodo tudda a munda tuuku ton man, k'ombon a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo k'it'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.

⁶ Wo ki nun Pool, peefadó t'iide an di n' t'ida aakede seysu an ele sefeke. Onniyadó t'iide, duniya nit'oola baa. ⁷ Nun ni diyye deyyiso ere ki diine a urzutú, anken onniyadó t'iide aakede wede y'okko dalala y'iiney ume k'ohire, wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe. ⁸ Ti anki en min, kadumul ki wede i jire gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyo nun wede ki diine a daanadi. Tode gette Galmeega Isa wede i dekey booro ere ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'iida man. Yon y'o t'eley a nuuno danjal ye, wo a kane don pay i delliyo ti geyyiso, onniyo ere yi kiza tuudi a duwo pay.

Pool yi dangu onami

⁹ T'urzi tuuku ton, k'edi kesiko ki ni t'oona, ¹⁰ Demas y'ingile ki geeger Tessaloni, yi n'iili kono yon yi giyye suldi duniya don ankenno en baadan. Yo Kirezan yi turguwe ki siido Galat, wo Tit ki siido Dalmasi. ¹¹ Ti nuuno Lik danjal. A ettiyada gette k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yon gen y'a di n' nooga baadan a urzi naabo Raa me. ¹² Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez. ¹³ Aame k'umbo k'ettiyo man, k'o t'ambi kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki mattupiyagi don lobife, ki k'aane ye ton don ki golmodo gen k'oo oolo ye.

¹⁴ Alegzandire wede addaadusu gen, y'o ize ulsu baadan, gen naabadí ere y'ize gette Galmeega yi di ti dooza inkino kay. ¹⁵ Kee ton ki koono metike ti yode me, kono yon yi-tuuge bin a ono don in kazita me.

¹⁶ A ettiyadó ere ki poone k'ume booro n'iidiba eedó ti siidó, wenda soo ton y'a ki n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Gen Raa y'an t'iso tambobino a munda wede an ize gen me. ¹⁷ Wo de nun i ni nuuge Galmeega, y'o d'ele toogo. Inkino man onami pay n'a ti'n gizite wo kane ita duwo pay an di'n illiga, wo t'unto y'a n'utte aa yi n'udde ti bize suwwu. ¹⁸ Galmeega gen y'a n'adfa ti suldi don pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta kono y'o do t'etta k'adda mozikadi ere a kandaane. Gen inkino tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki dangu

¹⁹ K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo don boy k'Onezipor. ²⁰ Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo Tiropim a geeger Mile kono yon tuddi eeni. ²¹ T'urzi tuuku ton k'edi, ki poone ume reele y'a t'eesa gen me. An Ebilis, Pidens, Linis, Kilodiya wo zamba ongo pay an a-t'ize toose.

²² Gen Galmeega yi koono ti kee, wo beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Pool yi riije a Tit

Ej urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a Tit. Tit geɗ yon Yawudusu ye, wo yi ziipe addi a Almasi, yon tan baadan y'izire ti Pool me.

Pool geɗ yi y'iilo Tit a siido ere a diine k'ahu sundutu Kiret, kono yi beere don dokkiyo wo y'a nooge don ogiyso ti suma k'Isa a siido gettiyo. San man yi di riije mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, don i ziipe addan a Isa geɗ mummino an di koone ti tuddan, wo wede tuuku ton lekkiyadi t'a koone me. Yi di ruute son, mummino y'an t'eele kooke a gôldali, a inni, a bulagi, wo mummino don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa geɗ lekkiyadan t'a koone me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nun Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere don yi biire'ŋ n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede d'erec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa, ² inkinno an di zaape elkisadan an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya botto too, yon wede i ki lohito ono ye. ³ Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'iide man, a lekkiyo gette y'o t'iidiba ita t'urzi k'onami, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadin yi ruute.

⁴ Mattup ette ni raaniya a kee Tit, kee wede a nun aa ulo k'addo a urzi zaapu k'adin kine kan soo. Geɗ beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadin i koon eeda.

Naabo ki Tit a siido Kiret

⁵ Nun ni ki k'iilo a siido Kiret min kono k'a ti dange naabo ere daa dangu, wo ki-zappe don dokkiyo ki don ogiyso ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku ton man, a urzi wede n'a ruute. ⁶ Don dokkiyo geɗ wede tuuku ton a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, wo eddi soo dangal. Inni an ziipe addan a Isa, duwo an ki roote sooruzan oldo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawan ye. ⁷ Inkinno man wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldi Raa geɗ, i dehu a lekkiyadi duwo an ki zaapu ono a eedi ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddi ye, wede kulkuwo ye, wede sobo ye, wede bursido ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldi kan ombide ye. ⁸ I dehu y'a seeda duwo, y'a geɗye isiyo munda wede beehiye, yon wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamilen, tuddi yi aaniya, ⁹ y'a seeda zakidi a ono don an d'ede urzi duwo an d'ambe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Inkinno man yon y'a aana y'an t'ela kooke a don ongo t'urzi dooyiso ere d'erec, wo a don lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onaman don butte geɗ me*.

¹⁰ Inkinno man i d'ede don baadan min ti diine kane don Yawudiyagi i ziipe addan a Isa, kane geɗ an di koliyo t'ekki duwo, wo ti onaman don daa k'urzizan an ti'n daggiya duwo me. ¹¹ Kane geɗ urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono don pay adda boydi an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono geɗ an dehu an sikiti suldi ti beezan kan ombide. ¹² Wo ti kaaga geɗ i d'ede wede ede ti siifadan yon nebi raazan†, y'a ruute, y'ede: «Kane don siido Kiret geɗ kane daayum don lohito k'ono, don aa seydi ulpi, don golguwo an elkiyo min a addisadan dangal.» ¹³ Wo ono don yi'ni rootiyo geɗ kane

* **1:9** 1.9 Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7. † **1:12** 1.12 Ono ki wede suuniyo ki siido Kiret sundi Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha botto.

derec. Injino maŋ kee k'an rooto ti golla zakidí a munda ulsu an isiyo me, kono an di zaape addaŋ a Raa a-t'ette a urzizí. ¹⁴ Wo soŋ an a-ki seeda zakidí a taydayi ki Yawudiyagi doŋ daa k'urzizaŋ, wo a oogoro ere ki d'wo ti ti'n argu t'urzi wede derec geŋŋo ye. ¹⁵ Suldi pay miŋ kamileŋ k'í doŋ kane kamileŋ. Wo de ki doŋ ulpi ti doŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, munda kamileŋ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisadaŋ ere ki suuniyo munda eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ, i t'ize ganigi. ¹⁶ Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo de a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Geŋ kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane doŋ toogiyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo toŋ maŋ.

2

Dooyiso ere derec

¹ Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere derec ki Raa. ² Gôldali kuuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeda, lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso wo a ombiŋe. ³ Wo a erayi gôldali toŋ injino, ki'ni dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an d'ooli ti zappu k'ono ekki d'wo me, wo an ki t'ise bulagi toote ye. An di t'ele kooke wede beehiye, ⁴ erayi doŋ kodiyagi an di'n dooye an di geyye kuulizaŋ ti inŋizaŋ, ⁵ an d'ede elkiyo, lekkiyadaŋ k'í diine kamileŋ, an aane boydizaŋ an di'n seeda, an di koone doŋ beehiye, wo an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye, kono wenda soo toŋ y'a ki kilde ono Raa ye.

⁶ Kuuli doŋ kodiyagi toŋ, k'an eelo kooke an t'ise doŋ an d'ede elkiyo. ⁷ A suldi pay geŋ, kee batum a lekkiyadaŋ urzi naabadaŋ wede beehiye k'an yi kaza, an di wolla an di daana. Dooyisadaŋ gette

k'anni dooyo koduwo wo t'adde soo, ⁸ onamá an di koone ono derec daa niikiyo. Injino maŋ doŋ k'olmidayaŋ pay an seeda sukiyagi kono an ki t'oono ye munda ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

⁹ I dehu bulagi geŋ a suldi pay an ki kili t'ekki galmaawaŋ ye, lekkiyadaŋ t'aase unŋe a kane galmaawaŋ me. An ki dehe niikiytadaŋ ye galmaawaŋ me, ¹⁰ wo a munda tuuku toŋ an an ki'n oogira ye. A suldi pay geŋ an di kize tuddaŋ kane daayum an seedu zakidí a naabo galmaawaŋ te, kono naabo ere pay an isiyo gette a t'ele suma a dooyiso ere ki Raa Wede k'Uttiyaŋ.

¹¹ Derec, Raa yi t'iidiba ita a beekadí ere a urzi k'uttiyo ki doŋ pay. ¹² To beeko gette t'inni dooyiso in d'ooli sooru ere oldo, ti suldi doŋ ki duniya addiŋ i dehu geŋ pay, kono adda duniya ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki diine wo ere kettiyo ti Raa. ¹³ Geŋ injino in di delle unŋuwo ere in zaapu elkisadiŋ eego gettiyo, wo in di delle soŋ onniyo ere d'wo pay an di wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede k'Uttiyaŋ. ¹⁴ Yo wede y'a ele tuddí batum y'a inda kono kine, kono y'in di'n adde t'adda suldi doŋ ulpi pay, wo y'in di'n ise kine doŋz'í doŋ kamileŋ, doŋ wehini k'isiyo naabo ere beehiye*.

¹⁵ Tit, geŋŋo munda wede i dehu kee k'a dooya ti toogo pay ere an a ele te, k'a t'ela kooke, wo a d'wo k'a rootita ti golla zakidí a munda ulsu an isiyo me. Kee ki oola tuddá wenda soo toŋ yi-koŋilsa ye.

3

Sooru ki doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ Tit, kee daayum k'an rooto a doŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an kili t'ekki doŋ booro ti deero k'akuuma ye, an d'olliga onamaŋ, an di lekke tuddaŋ daayum okkime k'isiyo naabo pay ere beehiye. ² A wenda soo toŋ

* **2:14** 2.14 Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2.

an i roota ono ulpi ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d'ise beehiye a d'uwu, wo an di kize daayum kane d'ofɔŋ tase a eda d'ofɔŋ pay. ³ Derec, ti kaaga geŋ kine toŋ elkisadiŋ umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t'ize bulagi k'ita suldi d'ofɔŋ tuuku toŋ tudde ti dehu ti uŋsuwo tudde. In di lekkiyo adda bundiko, in di zaapu addiŋ a suldi k'eebiŋ, iŋkino maŋ d'uwu an in di'n giigira, wo kine wede tuuku toŋ yi koogire bakadi. ⁴ Wo aame Raa Wede k'Uttiyadiŋ yi gize beekadi ti geyyisadi a d'uwu pay geŋ, ⁵ y'in di'n utte. Wo y'in utte kono kine in ize naabo ere ki diine ko? Aha, iŋkino ye! Y'in utte kono y'in ize adde koduwo, wo y'in d'ele ehiyo ere aware t'urzi suyyiso batem wo t'urzi k'Unde Kamileŋ. ⁶ Unde gette Raa y'in ele daa dooziyo adda k'addiŋ t'urzi k'Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ. ⁷ Iŋkino maŋ ti beekadi y'in di'n ize kine d'ofɔŋ ki diine a daanadi, wo y'in d'ele urzi in t'oona lekkiyo ere ki daayum, ere in zaapu elkisadiŋ eego. ⁸ Ono eŋ kane d'erec a urzizaŋ.

Wo nuŋ ni dehu k'a seeda zakidi a ono eŋ me, kono d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Raa geŋ an seeda zakidi an t'ele tuddaŋ pay k'isiyo naabo ere beehiye. Geŋ munda wede beehiye wo a nooga d'uwu pay. ⁹ Wo kee ki t'aldu ti niikiyto ere ki bita, wo ti d'ippiyto k'ita moŋgidagi d'ofɔŋ i ki d'angu ye. Wo soŋ ki t'aldu ti dehutu k'ono k'ulpi, wo ti rootiyto k'ono a lette adde a urzi k'oogoro Raa. Kane geŋ ki bita, a ki nooge munda ye. ¹⁰ A wede i ti teepiyo zemba d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kun i di roote kaŋ soo ki sirwe yi k'ambu ye maŋ, kun ti y' ledfo ti tuddugun me. ¹¹ Kee ki suune wede iŋkino geŋ yoŋ yi t'udde t'urzi wede d'erec ki Raa me, yoŋ wede k'oldiko, yode batum yi ti t'eliyo tuddi booro t'a yi seeda.

Ono d'ofɔŋ ki d'angu

* **3:14** 3.14 Zembadiŋ d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa: Pool yi rootiyo ti zemba d'ofɔŋ ki siifo Kiret.

¹² Aame nuŋ n'a-t'igiba Artemas koo ise Tisik koo maŋ, k'a ombiŋi k'a edi kesiko k'anni t'oona a Nikopolis, kono angenno di dihe ni lekkey a ume reele me. ¹³ Kee k'a d'elko baadaŋ a torguwo ki Zenas wede k'ooniyo ti Apolos, kono a torguwadaŋ gette munda a ki'n beete ye. ¹⁴ Iŋkino maŋ zembadiŋ d'ofɔŋ i ziipe addaŋ a Isa* toŋ, an di dooye an t'ele tuddaŋ pay k'isiyo naabo ere beehiye, kono an t'okka d'ollo ere ooŋe a d'ofɔŋ ongo, wo lekkiyadaŋ a ki t'isa ki bita ye.

¹⁵ D'ofɔŋ pay ti nuŋ eŋ an a-t'ize toose, wo kee k'an t'iso toose a kane d'ofɔŋ inni giyye a urzi zaapu k'adde a Isa. Iŋkino maŋ beeko Raa ti koono eggun pay.

Mattup ki Pool yi riije a Pilemonj

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riije a lanjayi Pilemonj. Yonj ti geeger Kolos, yonj wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa manj, a kaamiki y'a ziipe addi a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Injkinno i d'ede wede soo ti diine bulagi Pilemonj sundi Onezim. Yonj genj y'ukke okko ti daana galmeegi me, an d'ikkima ti Pool aame yonj dangay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, injkinno Onezim y'a ziipe addi a Isa.

Pool yi-raaniya mattup ette a Pilemonj kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Genj Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemonj me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romenj genj, Pilemonj i-d'ede urzi yi-d'ise munda wede aa addi i dehu a tukk' Onezim me, ise towwo tonj y'a yi t'ide. Adda mattup ette Pool yi-d'obe bey a Pilemonj kono y'a ki y' wolle Onezim aakede bule wede i t'umbe ye. Yonj yi di ruute y'a yi seeda bey sire, kono ankenno kane an a ti gitte kanj soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

¹ Mattup ette i raaniya nunj Pool, wede an ni zida dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ay raaniya ti leema Timote. Mattup ette a kee Pilemonj leemadey wede ki geeyiso, kee wede naabadij kanj soo, ² wo a zamba donj ogiyso ti suma k'Isa a boozá, a teemadij Aapiya, ti Arsip wede a ti giyye ti kine deyyisadij kanj soo. ³ Genj beeko ti toose ki Meeginj Raa ti Galmeega Isa Almasi i koono eggun.

Pool yi rootiyo koduwo a Raa kono Pilemonj

⁴ Nunj daayum adda tondiyado a Raa gette, sundá ni gi di seddiyo ye, wo ni rootiyo koduwo a Raazó, ⁵ kono nunj n'ollige kee daayum k'a seedu zakidi a urzi zaapu k'adde a Galmeega Isa, wo donj ki Raa pay ki'ni geeyiso. ⁶ Nunj ni tondiyoo Raa kono zaapu k'adda a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kanj soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a suune suldi donj pay majjandani a urzi lekkiyadij ere kettiyo kanj soo t'Isa Almasi. ⁷ Leema ki nunj, nunj ulbo unse wo oo d'eliyo toogo kono kee donj ki Raa ki'ni giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyoo Pilemonj a urzi k'Onezim

⁸ Kono kamo beehiye'nj a urzi lekkiyo kettiyo kanj soo t'Almasi genj nunj oo d'ede urzi n'a di roote a munda wede kee k'aase me, ⁹ ki too manj n'a ki tonde ti geeyiso k'o d'ise munda. Eyye, nunj Pool enj ni t'ize goole, wo sonj nunj adda dangay kono ni kazita rabila k'Isa Almasi, ¹⁰ injkinno tonj ni ki tondiyoo kee k'aase adde beehiye a Onezim*, yonj yi t'ize aa ulo n'ehe adda dangay a urzi k'Almasi me. ¹¹ Aame ti poone yi ki nuuge ye tonj manj, ankenno y'aane y'inni nooge, kee ti nunj me.

¹² Wo ankenj n'a di y'agiba, yode wede ni y' giyye t'addo pay. ¹³ Ki too manj nunj n'a y'ooli y'a lekke a sirpadó, aame nunj botto adda dangay a urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi genj me, kono y'o di naabe a olde kee. ¹⁴ Wo ni ki dehu ni ki y' boohe ye daa kee ki ki dihe ye me, kono munda wede beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo do ye, k'aase ti ulbe unse do.

¹⁵ Onezim Raa yi ti y' lidde tudda k'onniyo miibi koo manj, onniyo yi ti y' gima sirpada manj y'a lekkey ki daayum. ¹⁶ Ankenno yonj aa bule ye, yi jiire bule. Yonj ankenj yi t'ize

* **1:10** 1.10 Onezim: T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyoo».

leema wede k'ooniso. Nuñ ni y' giyye baadañ wo a kee y'a t'isey wede k'ooniso a ceerey sey, kono yoñ leema a urzi tudde wo leema a urzi k'Almasi.

¹⁷ Aame ki ni zuune nuñ lanžayá mañ, yoñ ki y' soodoy aa ki seedu nuñ batum. ¹⁸ Wo aame y'a ize ulsuko, koo yi ziida mundazá toñ mañ, k'oolo a ekki nuñ. ¹⁹ Ki wollo a raaniya eñ nuñ Pool ti beezó: munda wede Onezim y'a di t'ela geñ a di y' t'ela nuuno, wo de kee toñ k'elko a-d'ede see a eedá? Derec, kee toñ t'urzi nuuno doo miñ k'a ziipe addá a Isa Almasi kollo. ²⁰ Ki kotto leema ki nuñ, t'urzi geyyiso ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono kine sirwiñ pay miñ in lekkiyo kettiyo kañ soo t'Almasi.

²¹ Nuñ ni suune n'a raaniya eñ naabo ere ni ki tonđiyo ette k'o ti t'isa, wo ni suune k'aasa naabo a ceera ere ni ki tonđiyo ettiyo sey.

²² Wo soñ ni ki tonđiyo: Kee k'o okkoñ ume moone. Nuñ n'ettiyo, kono n'elkiyo tonđiyaguñ a Raa gette yoñ y'ollige, sañ mañ an di'n adđa n'un di'n t'ooney.

Ono doñ ki danggu

²³ Epapiras yoñ adda dangay ti nuñ kono ay kazita rabila k'Isa Almasi, y'a-t'ize toose. ²⁴ Markus, Aristarko, Demas wo Lik doñ ay naabiya kañ soo eñ, an a-t'ize toose pây.

²⁵ Injino mañ beeko Galmeega Isa Almasi ti koono egguñ.

Mattup a d'ofɔŋ ki Eber

En urzi k'ono d'ofɔŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riije a Yawudiyagi d'ofɔŋ i daaniya urzi k'Almasi. Kane d'ofɔŋ ki poone i ziipe addaŋ a Isa geŋ, ki kotto an di dibire baadaŋ bini an di dihe ume k'ombidite. Kono kamo wenda an riije mattup ette y'an rootiyo an di seeda zakidi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadi ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'ize oldiko maŋ, yi-t'ide seysu ki sedefe, maŋ a wede geŋ yi-t'isa tambobino a oldikadi te. Mattup a d'ofɔŋ k'Eber ette ti rootiyo'ŋ ti taasua ere aware Raa yi gitte ti d'ofɔŋ an ziipe addaŋ a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiiire taasua ere ti poone. Derec, munda wede Isa y'ize a duwo geŋ a jiiire munda wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aron wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko duwo pay. Wede yi ziipe addi a yode maŋ, Raa yi-t'isa tambobino a oldikadi te. I ki dehu y'a k'ise sedefe ki seyfi ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

¹ Ti kaaga, Raa y'an di ruutite taŋ baadaŋ t'urzi tuuku toŋ maŋ a mongidagiŋ t'urzi nebiyagi. ² Wo de a onniytagi k'ita en, Raa y'in rootiyto t'urzi k'Ulí. T'urzi yode geŋ Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siido, wo Raa y'a ti y' ziipe yoŋ wede yi oola suldi pay geŋ a beezi. ³ Yo Ulo geŋ yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yoŋ geŋ miŋ Raa koyok. Wo kane suldi pay geŋ an lekkiyo t'urzi k'onami d'ofɔŋ an d'ede toogo geŋŋo. Yoŋ y'a t'ize munda

wede i t'iide duwo an t'ise kamilen t'oldikadaŋ a daana Raa, maŋ y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa goole a jiiire pay. ⁴ Inkino maŋ ki kotto, yo Ulo geŋ y'a t'ize goole a jiiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiiire d'ofɔŋ ki kane.

Ulo Raa yi jiiire maaleekiyagi

⁵ Derec, Raa geŋ kudic a maaleeka soo toŋ yi-ki ruute ye, y'a t'eese:

«Kee Ulo nuŋ me, wo ti aŋki duwo an di suune nuŋ Meegá*.»

Wo soŋ y'a t'eese:

«Nuŋ a yode n'a t'isa Meegí, wo yoŋ y'a t'isa a nuŋ Ulo me†.»

⁶ Wo de aame Raa y'igibo Ulí yoŋ yi jiiire suldi pay adda duniya geŋ, y'a ruute, y'ede:

«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

⁷ Geŋ ono d'ofɔŋ Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:

«Kane maaleekiyagi geŋ yi di'n isiyoo aa maaye, wo d'ofɔŋ naabadi yi di'n isiyoo aa ilze k'uwwow§.»

⁸ Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:

«Kee'ŋ Raa, k'a koonaa a kaakido mozikada ki daayum, wo ti dalka moziko ette k'a dokka d'ofɔŋa a urzi wede ki diine.

⁹ Kee ki geyyiso munda wede ki diine, wo suldi d'ofɔŋ ulpi ki'n azzuru.

Kono kamo nuŋ Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine laŋziyagá pay, n'ay di yirge egey k'unusuwo a eedá, geŋ i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

¹⁰ Wo y'a ruute sey, y'ede:

«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siido te, wo kandaane toŋ ki y'ikkima ti beezá.

¹¹ Kane geŋ an t'enigila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye,

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ **1:6** 1.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § **1:7** 1.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8.

kane pay geŋ a latta aakede kalle.

¹² Siido ti kandaane k'a ti'n damba aa wede yi dambu kalle wede goole, k'a ti'n ŋaaya a kese.

Eyye, kane geŋ k'a ti'n pelka an ki lekka a umayaŋ ye, wo de kee daayum kee miŋ kee, ozzinagá i ki danŋa ye†.»

¹³ Wo Raa geŋ kaŋ soo toŋ, kudĩc yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku toŋ, y'a t'eese:

«K'edi ki-koona a ammidadó kino, bini doŋ k'aduzá n'an isa aa munda ki bita ti dandĩ zoŋdá‡.»

¹⁴ Wo kane maaleekiyagi geŋ, kane pay undiyagi doŋ i naabiya ki Raa. Kane geŋ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyo kane doŋ i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arbu ye

¹ Kono kamo kine in koona men-tikagi a ono doŋ in illiga geŋ me, para maŋ in ti'n ledfa t'urzi wede derec me, in di'n t'etta k'ume daggiya. ² Kun ollo, ono doŋ k'oogoro ti kaaga Raa y'an ele a bize maaleekiyagi an an gizite a maawin geŋ, ki kotto kane derec. Wo doŋ pay a ti diipida wo an ti-tuuge k'ollige k'ono geŋno geŋ, an d'uune danŋay ere derec a urzi naabadaŋ.

³ Injino maŋ kun ollo, in arbe ye t'uttiyo te, paraŋ in a ti diipida maŋ, in ki t'alda ye ti danŋay ere ki Raa te. Urzi k'uttiyo eŋ, i y' ruute yode Galmeega batum ki poone me. Saŋ maŋ kane doŋ i y'illiga an in di gizite an'de, uttiyo gette tod'te derec. ⁴ Wo Raa toŋ y'an di gize kane onamaŋ derec, t'urzi suldi doŋ i-kaza munda, ti suldi doŋ i-ceeriyo eego wo ti suldi k'armika doŋ tuuku toŋ maŋ, wo t'urzi k'Unde Kamileŋ ere t'in di dikkada urziyagi k'isiyo naabo Raa a wede tuuku toŋ aa yon yi dehu.

⁵ Kine duniya ere ki daana in ti rootiyo gette, Raa y'an ki t'ele a maaleekiyagi an gi di dokka ye. ⁶ Wo de ki too maŋ, ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Raa ki nuŋ, wedusu miŋ moo sey me, k'a elke a yode me? Wede tudde miŋ wee wee, kee k'a yi boohe me? ⁷ Wedusu kee k'a ti y' ziipe ti dandĩ maaleekiyagi ki peedo booloŋ, ki-d'ele gooliko wo suma, ki di tuune kadumul ki moziko a eedĩ. ⁸ K'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay*.»

Isa yon Wede k'Uttiyo duwo

Wede geŋ Raa y'a ti y' ziipe goole t'ekki suldi pay, injino maŋ munda soo toŋ yi k'iili ye a lekke t'ekki yode me. Wo ankenno kine in ki woliyo ye botto suldi pay geŋ kane ti dandĩ yode me. ⁹ Wo kacin in suune Isa Raa yi ti y' ziipe ti dandĩ maaleekiyagi ki peedo booloŋ. Injino maŋ ti beeko ere ki Raa, Isa y'a inda kono duwo pay. Wo ankenno Raa yi d'ele gooliko wo suma, yi di tuune kadumul ki moziko kono yi dibire wo y'a inda.

¹⁰ Geŋ derec, suldi pay geŋ ikkima Raa wo an lekkiyo ki yode a beezĩ, wo yi dehu doŋ baadaŋ an t'ise innizi wo y'an d'an t'ette k'adda daryikadi. Injino maŋ t'urzi dabar geŋ, Isa Raa y'a y'ize wede i-t'iide a munda wede Raa yi dehu, kono y'an di t'ihina urzi k'uttiyo a duwo.

¹¹ Isa wede k'ooyiso duwo a kese a Raa, yode ti kane doŋ yi'n uuye a kese geŋ, kane pay geŋ miŋ Meegaŋ Raa soo. Injino maŋ yon i-k'ede sukiyagi ye y'an di'n waake kane zembadi me, ¹² wo y'a ruute, y'ede: «Raa ki nuŋ, nuŋ sundá n'an di-kiza a zembadó,

wo n'a t'ohira adda diine doŋzá gi t'ugiyi n'a ki t'immey†.»

¹³ Soŋ y'a ruute, y'ede:

† **1:12** 1.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ **1:13** 1.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. * **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † **2:12** 2.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ **2:13** 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.17.

«Nun n'a zaapa addó pay a Raa‡.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«En nuuno ti inñi d'of Raay'oo eleŒ.»

¹⁴ Inñi geñ kane pay miñ kañ soo d'of tudde an d'ede sey ti puuzo, inñino mañ yode Isa toñ y'a t'ize wede tudde i-d'ede sey ti puuzo aa kane kay. Yoñ y'ize inñino kono t'urzi k'untadí geñ, yi di dihima toogo Meeda siitandani, tode ere i-d'ede toogo ki t'owwo duwo gettiyo. ¹⁵ Wo soñ t'urzi k'untadí geñ, y'a t'udde kane d'of daayum i lekkiyo bulagi kono an orgiso a unto. ¹⁶ Geñ ki kotto, in suune Isa yi k'iido'ñ noogiyo ki maaleekiyagi ye, wo y'iido'ñ noogiyo k'ita k'inñi k'Ibirayim. ¹⁷ Kono kamo i dehu Isa y'a-t'ise tuddi pay a deeye zembadi, kono y'a t'ise mozigo goole d'of sefeke wede addi koduwo ti duwo wo y'a seeda zakidi a naabo Raa, kono y'a-booye oldiko duwo. ¹⁸ Derec, yode Isa batum toñ yi dibire a urzi naamiya daggiya me. Inñino mañ, ankenno en y'aane yi'ni nooge kane d'of adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jiire Muusa

¹ Kono k'inñino zembadi ki nun kune d'of ki Raa, yoñ y'unni wiike geñ kun zaapo ersagun a Isa, yoñ wede zina Raa wo mozigo goole d'of sefeke ki kine d'of pay i ziipe addin a yode. ² Isa geñ i y' biire Raa k'isiyo naabo gette, wo y'a guune wede a ziida zakidi a naabadi, aakede ti kaaga Muusa y'a guune wede y'a ziida zakidi a naabadi ere pay y'ize a d'of adda boy Raa*. ³ Inñino mañ Isa geñ y'a t'ooone tamma baadan a ceere ki Muusa, aakede wede iiziga booze geñ duwo an di y' t'imme baadan a ceere yode booze batum. ⁴ Kine in suune boy tuuku toñ i y'oozige wedusu, wo suldi pay geñ iiziga Raa. ⁵ Muusa geñ y'a ziida

zakidi a naabadi ere ki wede naabo a d'of adda boy Raa, wo naabadi tin y'an di kizite ono d'of Raay'oo ki daana. ⁶ Wo Almasi geñ y'a ziida zakidi a naabadi, yoñ Ulo wo Raay'oo ti y' ziipe t'ekki d'of adda boozii. Wo d'of boozii miñ kine, aame a lekkiyadin in a seedu zakidi wo in zaapu elkisadin a Raa daa sukiyagi mañ.

Ume puukiyo ki d'of Raay'oo

⁷ Kono kamo Unde Kamilen t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:

«Aame anki kun illiga golla Raay'oo mañ,

⁸ addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda geñ, an d'iiziga kulkuwo ti nun Raay'oo wo an di n' niime.

⁹⁻¹⁰ Wo a ume genno mongidagun an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,

wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada pide gette an ti wulle toñ mañ.

Inñino mañ ni-ti gulkuwe ti kane d'of geñ me,

wo n'a ruute, n'ede: "Kane d'of en daayum biza k'ulban yi'ni daggiya, wo urzizo an ki y' zuune ye."

¹¹ Mañ nun adda kulkuwado n'a di niime tuddo, n'a ruute, n'ede: "Ki kotto, kane geñ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me!"»

¹² Zembadi ki nun, kun koonaa mentikagi, kun i oola urzi a wenda soo toñ ti diinagun yi'n isa addi ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addi a Raa me, para mañ a ti y' ledda dokki ti daana Raa zeere me. ¹³ Kun ollo, onniyo ere Raay'oo ti wiike «anñi» gette ti lekkiyo baa mañ, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tuddugun, kono wenda soo toñ ti diinagun oldiko ti y' dagga yi'n isa addi zakidi ye. ¹⁴ Inñino mañ

§ 2:13 2.13 Kun wollo adda mattup k'Ezayi 8.18. * 3:2 3.2 Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7. † 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7.

t'ume kine in ziipe addin a Isa gen, in t'ize don i naabiya t'Almasi kan soo. Wo i dehu a zaapu k'addin gette in seeda zakidi, aa ti poone bini dangu, ¹⁵ kono ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Aame anki kun illiga golla Raa man, addugun kun ti'n isa zakidi ye, aakede mongidagun ti kaaga aame kane adda balda gen, an d'iizi kulkuwo ti nun Raa wo an di n' niime‡.»

¹⁶ Injino kane min an wee wee don illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuwo ti Raa me? Kane min don pay Muusa y'an udfu ti siifu Misir. ¹⁷ Wo son kun suuno, adda k'ozzine ada pide gen Raa yi-ti gulkuwe ti kane kono an t'ize oldiko, injino an t'indita nundanza a uupe adda balda. ¹⁸ Raa y'a di niime tuddi, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute injino a kan wee wee? Yi ruute a kane don i-tuuge k'ollige k'onami genno. ¹⁹ Injino kine in suune, kane gen an ki d'iine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'ambu k'onami me.

4

¹ En ono don Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, gen derec kane ono gen anki ton i lekkiyo a kine. Injino man in koonaa mentikagi kono wenda soo ton ti diinagun yi ti t'ossa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me. ² Derec, kine ton rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane don ti kaaga adda balda. Wo de ono don an illiga gen, a kane an t'ize aa munda bita, kono aame an illiga gen zaapu k'addan a Raa umbo, ono gen an gi di'n ziida ye. ³ Wo etta k'ume

puukiyo gen kine don i ziipe addin a Raa. Injino y'a ruute a tukk'ume puukiyo gen, y'ede:

«Adda kulkuwadó n'a di niime tuddó, n'a ruute, n'ede: «Ki kotto kane gen an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!»»

Yi ruute injino kono ume puukiyo umbo ye, wo de kine in suune Raa y'a ti dinge naabadí t'ume y'ikkima duniya too. ⁴ Ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa gen a onniyo ere ki sarat man, y'a-buuke ti naabadí ere pay k'okkime suldi te‡.» ⁵ Wo son an riije a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane gen an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me‡!» ⁶ Kane don ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Injino man an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De gen a don doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me. ⁷ Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «anki». San iide ozzinagi baadan man, Raa y'a ruute a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono gen ni ti'n ruute ti poone: «Aame anki kun illiga golla Raa man,

addugun kun ti'n isa zakidi ye§.»

⁸ Ki kotto, Zozuwe gen don k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'injino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te. ⁹ Injino man ume puukiyo wede aakede onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yon yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a donzi. ¹⁰ Derec, wede yi t'iide adda k'ume puukiyo wede Raa y'ikkima genno man, yode ton yi buuke kay, aakede yode Raa y'a-buuke ti naabadí. ¹¹ Injino man in elo gotono kono in t'etta k'adda k'ume puukiyo genno. In iso injino

‡ 3:15 3.15 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8. * 4:3 4.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § 4:7 4.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

kono wenda soo tonj ti diinayinj yi ki t'oorra ye, aakede mongidfaginj ti kaaga an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.

¹² Kun ollo, ono Raa genj kane an naabiya, an d'ede toogo, kane robbonj i jiiire kasigara kesiyagutu sirwanj pay korbe. Kane ono genj i-ti deegu adda k'adde wedusu i seedu biza k'ulbe ti unde, okilagi ti sulbo. Kane ono genj, an dekkiyo booro a suldi donj tuddinj ti dehu wo elkiyo ere adda k'addinj. ¹³ Munda ombide a daana Raa umbo. Suldi donj pay y'ikkima genj, kane waariya kereñ a daanadi me. Genj onniyo soo, a yode kine in t'idey taaya ki naabadiñ ere in ize te.

Isa yonj mozigo goole donj sedeke wede a jiiire

¹⁴ Kine in d'ede mozigo goole donj sedeke wede a jiiire, yonj Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa ki kandaane k'ume Meegi. Injino manj in a soodo zakidi a urzi zaapu k'addinj a Raa me. ¹⁵ Genj ki kotto, kine in d'ede mozigo goole donj sedeke wede aane i wolle sommaginj a renkadinj te, kono yode tonj Meeda siitandani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku tonj aa kine kay, ki too manj yonj yi k'ize ye oldiko te. ¹⁶ Injino manj kine in'do daa k'orgiso k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiiire pay, wo aame genj y'in d'isey adde koduwo wo in t'ooney beekadi. Injino y'a t'okka d'olladiñ, y'in di'n nooga aame peedo t'iida manj.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole donj sedeke

¹ Mozigo goole donj sedeke wede tuuku tonj, Raa yi y' beeriyo ti diine kane duwo, yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa ki beehiyko a kane duwo. To naabadiñ tij k'eliyo suldi a Raa wo k'isiyo sedeke ki booyiso k'oldiko. ² Mozigo goole donj sedeke

wede tuuku tonj, a urzi tudde yonj renj baadanj aa kane kay. Injino manj yonj yi d'aaniya suuniyo k'ita renko duwo donj an k'ede suuniyo ye wo i t'adfiya t'urzi wede d'erec genj me. ³ Kono yode batum renj genj, i dehu y'aase sedeke ki booyiso k'oldiko ki donj doolo danjalarj ye, wo k'oldiko yode pay. ⁴ Wenda soo tonj yi k'aane yi ki t'ele tuddi ye, y'a t'ambe suma y'a t'ise mozigo goole donj sedeke ti siidi me. I waaku wedusu Raa ti siidi a naabo gette, aakede yi wiike Aronj ti kaaga y'a t'ize mozigo goole donj sedeke*.

⁵ Genj ki Almasi tonj injino, a urzi gooliko yode batum yi k'ele tuddi ti siidi ye, y'a t'ise mozigo goole donj sedeke me. Wo tode gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:

«Kee Ulo nun,
wo ti anki duwo an di suune nun
Meegá†.»

⁶ Wo adda mattup ki Raa a ume doolo tonj yi ruute pay, y'ede:
«Kee wede sedeke ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»

⁷ Yode Isa genj, a lekkiyadi ere a siido gette, y'a tunde Raa t'obe bey ti d'ollite baadanj wo ti zumari edayi a yode wede y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga, y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa ye. ⁸ D'erec, Isa yonj Ulo Raa tonj manj, t'urzi dabaradi gette y'aduuye ollige k'ono. ⁹ A ettiyadi gette suldi pay genj y'an ize aa Raa yi dehu, injino yode batum y'a t'ize wede i-t'iide. Injino manj ankenno, kane donj pay ollige ono k'Isa genj an d'uune uttiyo ere ki daayum t'urzi yode. ¹⁰ Genj d'erec, Raa y'a ti y' ziipe Isa mozigo goole donj sedeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

¹¹ A tukki yode Melkisedek genj i d'ede suldi baadanj n'un di rootite me, wo kane sekiñsadanj oone kono

* **5:4** 5.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1.

‡ **5:6** 5.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

† **5:5** 5.5 Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7.

eggun attidí ki seedu k'ono me. ¹² Ki too man anki kun t'ize don dooyiso duwo ti kaagine, wo anken i dehu duwo an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a urzi k'ono Raa, aa don aware i ziipe addan a Isa. Gen kun k'aane kun ki t'oomi ombo ere zakidi ye, i dehu kun di sibe udu aa inni sunni. ¹³ Wede tuuku yi sobo udu botto gen, yi k'aane yi ki ti y' roote ye munda wede ki diine me, kono yon ulo nenku. ¹⁴ Wo de ki too man, don i dirse gen an d'oomi ombo ere zakidi. Kane urzi gen an d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di y' suune munda wede beehiye wo munda wede ulsu me.

6

¹ Gen inki kine in ohor poone ti dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette, in a-t'onjol ekki dooyiso ere ki don i-dirse. Kane suldi gen kun'ni suune ay un ki'n dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama lekkiyo a suldi don ulpi a-d'ette unto wo a urzi zaapu k'adde a Raa, ² dooyiso a urziyagi suyyiso batem wo a urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi baldiya ki don i t'inda wo a urzi booro ki Raa ere ki daayum. ³ Enno suldi don kine in d'ise ki don i-dirse me, aame Raa y'ela urzi man.

⁴ Inki man kun elko a don i iili urzi zaapu k'addan a Raa. Kane gen ti kaaga, d'erec ki Raa t'a-tuure addan, an y'uwwe munda wede Raa y'eliyo me, kane aggaran ede a suldi don Unde Kamilen t'isiyo me, ⁵ an uwwe ono Raa kane unse me wo an ti zuune togo duniya ere ki daana te, ⁶ wo de ti suldi don an uwwe genno ton, an di gime k'adda lekkiyadan ere ti poone. Kane gen urzi umbo an di-kime lekkiyadan sey me, kono naabadan ere an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko, wo gen an an eliyo urzi a duwo an di y' kildite.

⁷ Kun ollo, aakede i d'ede doome siidadi gette mizzi yi koppiyto a ettú daayum man, tode gette ti d'ehiyo suldi don beehiye a don i ti derku gen me. Inki Raa yi di zaapu beeko a siido gette. ⁸ Wo de aame siido gette t'adfiya inda k'ahimagi ti woskani man, tode gette ki derku ye baa. Goppon Raa y'a ti duuda wo ki dangu y'a-t'ogga mentú.

⁹ Zamba ki nun kune don ki geyyiso, kaye ay rootiyo inki gen, ay suune adda k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi wede k'uttiyo. ¹⁰ Raa gen yon daayum ki diine, i-ki dandiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti geyyiso ere un d'ede a sundi gette. Geyyiso gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun nuuge don ki Raa ti kaaga, wo ankenno ton kun'ni noogiyo. ¹¹ Wo anken, ni dehu t'addo pay n'un di roote, wede tuuku ton ti diinagan yi koona addi wehini aa kane bini dangu. Inki man suldi don pay kun zaapu elkisagan eego gen, kun di'n t'oono. ¹² A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo de gen kun ambo zina kane don a urzi zaapu k'addan a Raa an zida zakidi bini dangu. Inki man an t'ooney munda wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizi yi ki y' kama ye

¹³ Ti kaaga Raa yi ruute munda wede yi di t'ela a Ibirayim. Aame gen y'a-ti niime ti suma yode batum kono wenda soo ton goole ti yode Raa umbo, y'a name tuddi me. ¹⁴ Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nun n'ay di zaapo beeko daa doziyo, wo inniza ton an d'aagila baadan*.» ¹⁵ Ibirayim gen y'a dille ozzinagi baadan ti ombine, san munda wede Raa yi-ruute yi di y' t'ela gen y'a y'uune.

¹⁶ Duwo an namiya tuddan gen, an namiya ti munda wede goole i jire kane, namiya gette ti ti towwo ono, inki niikiyto t'a d'ohire goppon. ¹⁷ Gen inki, a kane don i

* **6:14** 6.14 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

t'oonaa suldi don Raa y'an ruute y'an t'ela gen, y'a dihe y'an di kize keren munda wede yi ti y' ruute gen, bizi yi ki y' kima ye baa. Kono kamo y'a-ti niime a onami don yi ruute gen me. ¹⁸ Inkinno i d'ede suldi sire, kane gen i ki kime ye, wo t'urzi kane gen Raa yi k'aane yi ki lihite ono ye. Kane gen an in d'eliyo toogo baadan a kine don uune ume k'ombide t'urzi yode, kono in a seeda zakidi a suldi don in zaapu elkisadin eego Raa yi ruute y'in t'ela. ¹⁹ Zaapu k'elkisadin gette, t'in ti y' seedu biza k'ulbin ume soo aakede maala meeda ere i-ti seedu tooko ume soo. Tode zaapu k'elkiso gette ti lekkiyo zakidi umatú soo, gen ti-ti doopide alboy wede adda Boy Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede k'adda. ²⁰ Gen k'ume genno Isa y'in uugume me, yi-t'iide y'in t'ihina urzi y'a t'ize mozigo goole don sedefe ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yon mozigo wo wede sedefe

¹ Ti kaaga yo Melkisedek gen, yon mozigo ki geeger Salem, wo wede sedefe ki Raa goole a jiiire pay. Ibirayim gen yi kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiiro man, Melkisedek y'a t'iide okkimayi wo yi di ziipe beeko a Ibirayim me. ² Gen a yode Melkisedek, Ibirayim yi-d'ele zakka ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka me*. To suma Melkisedek gette, i-kaza «mozigo wede isiyo munda wede ki diine a duwo». Wo son yon mozigo ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki toose». ³ Yode gen i-k'ede meege ye, meede ye, ita mongidagi ye, wo onniyo k'ehiyadi ti untadi ton umbo. Yon gen yi deeyiso aa Ulo Raa, inkino yi lekkiyo wede sedefe ki daayum.

* **7:2** 7.2 Taaya gette kun ti t'oono adda mattup ki Zenez 14.17-20.

⁴ Kun elko, Melkisedek gen ki kotto yon goole a jiiire! Yode mugiyin Ibirayim wede ti diine mongidagi don k'izirayel ton, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koduwo a jiiire, ki suldi don pay y'uubo t'ume k'arka. ⁵ Wo kine in suune don ongo ti biza bumbu Lebi gen, kane don sedefe. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di sedefe zakka ere ki don k'izirayel pay ise kane zembadan ton man. Wo kane pay gen min ti biza bumbu k'Ibirayim. ⁶ Wo de Melkisedek yon ti biza bumbu Lebi ye ton, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi don y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oonaa suldi don yit'ela gen me. ⁷ Gen derec daa niiku, wede goole'n yi di zaape beeko a wede nenku. ⁸ Wo ki kane don ti biza bumbu Lebi i sedfu zakka gen, kane don tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziiida zakka gen, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yon yi lekkiyo ki daayum. ⁹ Inkinno man ki dangu n'a roote'n, Lebi wede i sedfu zakka ere ki don k'izirayel pay genno ton, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyi Ibirayim. ¹⁰ Derec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim gen, Lebi an ki ti y'ehe ye, yon a moyte ki mugiyi Ibirayim botto.

Goole don sedefe a urzi yode Melkisedek ti kaaga

¹¹ Oogoro ere Raa y'an ele a don k'izirayel, tod' ti konso ekki naabo don sedefe don ti biza bumbu Lebi. Kane gen an d'ise naabo don sedefe aa yode Aron, wo urzi naabo don sedefe gen y'a-ki t'iide ye a suldi don pay Raa yi dehu me. Para man ki moo me i d'ise wede sedefe ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me? ¹² Aame don sedefe gen Raa yi ti'n bilke ti doolo man, urzi k'oogoro don sedefe ton i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay. ¹³⁻¹⁴ Kane ono en don an riine ti kaaga adda

mattup ki Raa, kane geŋ an'ni ruute a tukki Galmeegiŋ. Wo kine in suune Galmeegiŋ yoŋ ti biza bumbu Lebi ye, y'ud'fo ti biza bumbu doolo, ti biza bumbu Ziida. Wenda soo toŋ ti biza bumbu geŋ aase naabo a ume sedefeke adda Boy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo doŋ sedefeke geŋ, munda soo toŋ yi ki ruute ye ki biza bumbu Ziida me.

¹⁵ Kun ollo, enno munda wede in t'ad'fa ita suldi pay kereŋ a jiire me: wede sedefeke wede udf'fo ti doolo en, yoŋ yi deeyiso aa Melkisedek.

¹⁶ Yoŋ yi ki t'ize wede sedefeke t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede sedefeke an yi t'ehe ti biza bumbu wede a urzi tudde ye. Wo de yi t'ize wede sedefeke t'urzi lekkiyadi ere i-d'ede toogo, wenda soo toŋ yi k'aane yi-ki ti latte ye. ¹⁷ Geŋ d'erec, ono en an riije ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:

«Kee wede sedefeke ki daayum a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

¹⁸ In'kino oogoro ere a urzi sedefeke gette, Raa y'a-t'iide mentu kono t'a biite, t'a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ¹⁹ Derec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me‡. Ti kaaga duwo an ziipe elkisadan ekk'oogoro gettiyo, wo ankenno Raa y'in eelo munda wede a jiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadin eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki daana Raa.

²⁰ Wo soŋ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede sedefeke geŋ, y'a-ti niime tuddi. Wo doŋ ongo an t'ize doŋ sedefeke daa naamiya tuddan. ²¹ Wo ki yode Isa geŋ Raa y'a di niime tuddi doo min, y'a ti y' ziipe wede sedefeke kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Nuŋ Galmeega Raa n'a ti niime tuddo,

wo bizo ni ki y' kima ye baa: Kee wede sedefeke ki daayum§.»

²² Kono kamo ti naamiya gette Isa y'a t'ize wede k'ambu k'attidi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

²³ Wo soŋ, doŋ baadan an t'ize doŋ sedefeke kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum doŋ sedefeke me. ²⁴ Wo de ki Isa in'kino ye, yoŋ yi lekkiyo zeere daayum geŋ, naabadi ere ki sedefeke toŋ tod'te ki yode yillak ki daayum.

²⁵ Kono kamo ankenno yoŋ y'aane y'an utte ki daayum kane doŋ ettiyo ki daana Raa t'urzi yode me, kono yoŋ yi lekkiyo zeere daayum wo yi ton-diyo Raa kono kane.

²⁶ In'kino man Isa mozigo goole doŋ sedefeke wede id'fiza a kine: Raa ulbi i-d'ise unse ti yode, yi k'ize oldiko ye, i-k'ede munda k'ulsu a tuddi ye, yoŋ ti doŋ isiyo oldiko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane.

²⁷ Deero doŋ sedefeke pay geŋ i dehu onniyo ti onniyo an d'ise sedefeke ki booyiso k'oldikadan, san ki doŋ doolo kollo. Wo de Isa'n aakede kane genno ye, aame yode batum y'ele tuddi sedefeke ki duwo man, sedefeke ere y'ele kan soo gettin a-t'iide baa. ²⁸ A urzi k'oogoro Muusa geŋ an zippe deero doŋ sedefeke, doŋ an ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me. Ti kaaga Raa y'ele oogoro a Muusa doo min, san man y'a ruute ono doŋ y'a-ti niime tuddi kollo, wo de t'urzi k'ono geŋ y'a ti y' ziipe Uli mozigo goole doŋ sedefeke ki daayum, geŋ y'a-ti dinge suldi doŋ pay Raa yi dehu.

8

Isa yoŋ mozigo goole doŋ sedefeke wede i jiire

¹ Enno munda wede toc n'un di roote eego me: Ki kotto kine in d'ede

† 7:17 7.17 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ 7:19 7.19 Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n iide ye a munda wede Raa yi dehu me: I-kaza kono duwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. § 7:21 7.21 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * 7:22 7.22 Wede k'ambu k'attidi: I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addin taasuwa ere aware gette a t'isa.

mozigo goole dɔŋ sedefe inkinɔ. Yon yi-guune a kandaane a ammade Raa toogo a jiiɛe sulɔɔi pay. ² Wo yon wede naabo adda k'ume wede kamileŋ, yon geŋ Boy Raa ki kotto ikkima Galmeega batum wedusu ye.

³ Mozigo goole dɔŋ sedefe wede tuuku ton, Raa yi y' zaapu kono yi di t'ele sulɔɔi wo y'aase sedefe. Inkinɔ maŋ mozigo goole dɔŋ sedefe wede ki kine enno ton, i dehu munda a beezí kono yi di t'ele a Raa. ⁴ Aame aŋki Almasi yon adda duniya maŋ, yi ki t'ise wede sedefe ye kono dɔŋ sedefe a duniya ettiyo ton ede, kane an eliyɔ sulɔɔi a Raa dɔŋ tode oogoro Muusa ti rootiyo. ⁵ Naabo ki Raa ere dɔŋ sedefe an isiyo a duniya ette, tod'te undiso, i deeyiso sulɔɔi dɔŋ dɛrec a kandaane. Geŋ aakede munda wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y'a okkima Boy Raa ki golmodo geŋ me. Aame geŋ Raa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koduwo, k'odo k'a t'okkimoy boy aa wede ki wulle n'a-gize eego mukkolo*.» ⁶ Wo de ankeŋno Isa Raa yi ele naabo ere meeda a jiiɛe ere ki dɔŋ sedefe pay, kono yon yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere a jiiɛe taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa ere aware gette ti konso ekki sulɔɔi dɔŋ beehiye Raa yi ruute y'an t'ela a dɔŋzɔ, kane sulɔɔi geŋ a jiiɛe dɔŋ ki taasuwa ere ti poone.

⁷ Taasuwa ere ti poone gette t'a ki t'iide ye k'isiyo munda wede Raa yi dehu me, inkinɔ Raa y'a ti bilke ti ere ki sirwe. ⁸ Wo Raa yi wulle dɔŋzɔ an a ti doopide a urzizɔ, inkinɔ yi'n aapuɔu, y'ede:

«Kun ollo, saŋ onniytagi an d'aana, aame geŋ nuŋ Galmeega Raa n'a-ketta taasuwa ere aware ti dɔŋ k'Izirayel wo ti dɔŋ biza bumbu Ziida.

⁹ Taasuwa ere aware gette ti k'isa ye aa ere n'a gitte ti maawan ti

kaaga te, aame n'an ziiɔo beezan n'an uɔɔo ti siido Misir me.

Kane an k'izire ki diine ye a urzi taasuwa gette.

Inkinɔ maŋ nuŋ ton n'an gime dar. En i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹⁰ Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti dɔŋ k'Izirayel,

aame onniytagi geŋ an t'ingila maŋ. Oogiradɔ n'an ti raana adda k'eedan wo n'an ti zaapa adda k'addan,

nuŋ n'a t'isa Raazan, wo kane an t'isa dɔŋzɔ. En i rootiyo nuŋ Galmeega Raa.

¹¹ Wede tuuku ton ti diinayan i k'ise ye y'a dooya bakadi, ise leemadi ton maŋ,

a urzi suuniyo nuŋ Galmeega Raa me.

Dɛrec, kane pay an di n' suuna, iise ti nenku a jiiɛe bini goole a jiiɛe.

¹² Geŋ a t'isa inkinɔ kono a doopidadan a urzizɔ gette n'an t'isa tambobino, wo oldikadan ni ki seeda addo ye baa†.»

¹³ Raa yi rootiyo inkinɔ ti taasuwa ere aware maŋ, geŋ i-kaza taasuwa ere ti poone gette i t'ize mazzini. Wo munda wede i t'ize mazzini wo yi guulike geŋ, uupe goppon yi t'engila.

9

Urzi wede ki poone k'ottilso a Raa

¹ Taasuwa ere ti poone gette, tod'te i-d'ede urziyagi k'ottilso a Raa, wo Boy Raa wede an ikkima a siido. ² Boy geŋ yon ki golmodo, addi bindani sire dookide ti alboy. Biino ere ki poone gette, tod'te an ti waaku ume wede kamileŋ, adda an di ziipe munda aa gooro garzina sarat ti pitila eego eego*, wo son taabul ti mappa eego wede an ele a Raa†. ³ Wo biino ere ti dar k'alboy gette, tod'te an ti

* **8:5** 8.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40. † **8:12** 8.12 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † **9:2** 9.2 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30.

waaku ume wede kamilen a jiiire, ⁴ adda an di ziipe munda aa sandup ki dap an d'oggiyo suldi koddiyo eediyadan unse eego‡, son an di ziipe sandup ki taasuwa ere Raa yi gitte ti donzi, tode gette an a dituuye dap§. Adda sandup gette i d'ede seelo an ikkima ki dap, adda'n ombõ sundutú mann*. Dalka k'Aron ere t'a giira puutagi t'a bubbe† ton adda sandup pây, wo ti pakirtagi mongali sire raaniya eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti donzi. ⁵ Wo t'ekki sandup gette an d'iibida duwo sire aakede maaleekiyagi sundan seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kambaran ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole don sedefeke yi sakkisa puuzo ki booyiso k'oldiko. Wo de ankenno peedo ti k'iide ye botto ki sekiṣo suldi pay geṣ me.

⁶ Geṣ suldi don pay adda Boy Raa an di'n ikkima inḳino, maṣ kane don sedefeke geṣ onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo suldi kono an d'ottilso a Raa. ⁷ Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole don sedefeke siidi, y'ettiyo kaṣ soo danṣal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezí ki sedefeke a Raa, ki booyiso k'oldiko ki yode batum wo k'oldiko ki duwo pây. ⁸ Kun ollo, t'urzi geṣ Unde Kamilen ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiiire geṣ umbo botto, koore Boy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo botto geṣ me. ⁹ Kane suldi geṣ undiso ki suldi don iina a lekkiyadin ankenno. Geṣ i-kaza suldi don an i eliyõ a Raa wo ti sendikagi seydi don an isiyo geṣ, kane an ki t'iide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo suldi don yi d'ottilso a Raa geṣ, delele aa Raa yi dehu me. ¹⁰ Wo suldi

don an eliyõ a Raa ti sendikagi seydi don an isiyo geṣ, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro don an rootiyo a urzi k'ombito, sobito wo k'opilsito tudde, kane suldi geṣ an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro geṣ duwo an isiyo a urzi tudde, bini saṣ Raa y'an isa suldi pay awardi.

Almasi y'ele tuddi sedefeke

¹¹ Wo de ankenno Almasi yi t'ize mozigo goole don sedefeke, ki suldi don majjandani in uune ankenno. Yoṣ yi-t'iide k'adda Boy Raa goole, munda a ki y' biite ye, a jiiire wede duwo an ikkima ki golmodo a siido. Boy geṣ i k'ikkima don tudde ye, geṣ i-kaza adda duniya ettiyo ye. ¹² Almasi geṣ y'iide k'adda k'ume wede kamilen a jiiire geṣ kaṣ soo danṣal a-t'iide baa. Yoṣ y'iide ti puuzo modu ise k'ulo buru an ele ki sedefeke ye, wo de yoṣ y'iide ti puuzo ki yode batum, wo geṣ inḳino yoṣ y'in di'n uḁde ti oldikadin ki daayum. ¹³ A urzi k'oogoro Muusa, puuzo modu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi don an oggiyo k'ulo buru geṣ, an an di-rorriso a tukki don an t'ize ganigi a daana Raa geṣ, maṣ tuddan i-t'isiyo kamilen a daana Raa‡. ¹⁴ Wo de geṣ, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo baadan a jiiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddi sedefeke a Raa, yoṣ wede aa seysu daa munda k'ulsuko a tuddi, an wilda ki sedefeke. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamilen elkisadin ere ki suuniyo munda en beehiye en ulsu gette ti naabiyagi don ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

¹⁵ Geṣ kono k'inḳino Almasi yoṣ yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidi ki taasuwa ere aware.

‡ 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † 9:4 9.4 Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26. ‡ 9:13 9.13 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19.

Yon y'inda kono duwo y'an adde t'adda k'oldfiko ere an ize aame an a ti diipida a urzi taasua ere ti poone. Injino man kane don Raa y'ni wiike gen an t'oone suldi don yi ruute y'an t'ela a donzi ki daayum.

¹⁶ Aame wedusu yi lekkiyo zeere gen, onami don yi riije a urzi dokkide laalay gen an k'ede toogo ye, y'inda doo min an d'ise munda wede yi riije kollo. ¹⁷ Derec, aame yon gen yi lekkiyo zeere man, onami don yi riije gen an k'ede toogo ye, wo aame y'inda doo min an d'ede toogo kollo. ¹⁸ Injino kay taasua ere ti poone batum ton, tod' t'iise ti puuzo ere ibi doo min kollo. ¹⁹ Ti kaaga ton urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa gen, y'an ti y'gize a duwo pay. San yi ziida puuzo ki modu ti puuzo k'ulo buru don an waldutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali dambami teesibi, y'a-dihima soole sundi izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki duwo pay. ²⁰ Aame yi rorriso gen, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasua Raa yi gitte ti kune, taasua ette y'un ruute kun d'ozire eegoS.» ²¹ San Boy Raa wede an ikkima ki golmodo ti suldi don pay ki naabo a Raa ton, Muusa y'a di rurrige puuzo. ²² Gen derec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro suldi baadan i t'isiyo kamilen a daana Raa, wo ki tambobino k'oldfiko ton, i dehu puuzo t'a obi doo min kollo*.

Sedeke k'Almasi ti booyiso k'oldfiko

²³ Suldi don pay ki naabo a Raa gen, kane undiso ki suldi don a kandaane. Wo derec kane gen i ti'n isiyo kamilen sendikagi, gen injino kay i dehu kane suldi don ki kotto a kandaane batum ton i ti'n isiyo kamilen sendikagi don majjandani a jiiire genno. ²⁴ Almasi gen yi k'iide

ye k'adda k'ume wede kamilen duwo an ikkima me, yon ki kotto undiso danjal ki Boy Raa a kandaane. Yon y'iide ki kandaane batum, ankenno yon a daana Raa kono kine. ²⁵ Mozigo goole don sedeke ki Yawudiyagi gen y'ettiyo k'adda k'ume wede kamilen a jiiire, ozzine ti ozzine ti puuzo seysu a beezi. Wo de Almasi gen, y'iide'n y'a k'ele tuddi sedeke tan baadan ye. ²⁶ Para man t'ume Raa y'ikkima duniya gen, Almasi y'a dabire tan baadan bini untadi. Wo a onniytagi don k'ita en, yon y'iido kan soo danjal k'adda duniya ette, kono oldfiko y'a ti t'ide mentu t'urzi k'eliyo tuddi batum ki sedeke. ²⁷ Kun ollo, wede tuuku ton y'a t'inda kan soo danjal, wo y'inda man, san y'a t'ettye daana Raa kono yi di dekkey booro. ²⁸ Gen injino kay Almasi ton y'ele tuddi sedeke kan soo danjal, kono ki booyiso k'oldfiko don baadan†. Wo yon y'etto ki sirwe ki booyiso k'oldfiko ye baa, wo y'etto k'uttiyo don i delliyo kamadi.

10

Sedeke k'Almasi t'a jiiire pay

¹ Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'iide ye a olde suldi don derec a kandaane me, tod' ti deeyiso boolon danjal suldi don majjandani aana me. Tode gette ti rootiyo ozzine ti ozzine i dehu an d'ise sedeke seydi a Raa daayum aa ere an d'isiyto. Kono kamo don ettiyo ki sirpa Raa gen, ki kotto oogoro gette duwo ti k'aane ti ki'n ise ye don i t'iide a munda wede Raa yi dehu me. ² Para man kane don isiyo sedeke a Raa y'an ise kamilen t'oldikadan, gen ti sedeke ere an isiyo kan soo gettin a-ti t'ide baa. Gen kane an di naabiya a Raa injino ti elkiyo ere an di suuniyo munda k'ulsuko a tuddan umbo, wo an ki d'isiyo sedeke ti doolo ye baa. ³ Wo ki too man, t'urzi sedeke seydi

§ 9:20 9.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8. * 9:22 9.22 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11. † 9:28 9.28 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

ere an isiyo ozzine ti ozzine gette, d'uwu an ki dandiya ye an a d'elkiyo a oldikadañ te. ⁴ Derec, puuzo k'ulo buru ti puuzo modu gette, kudic ti k'aane ti ki booye oldiko wede ye.

⁵ Kono k'injino, aame Almasi y'ettiyo k'adda duniya geñ, yi di ruute a Raa, y'ede:

«Kee ki ki dihe d'uwu an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toñ mañ,

wo kee k'a-n'ize tudde.

⁶ Kee'ñ ulbá a-k'ize unse ye a seydi d'oj an oggiyo a ume sedefe, ise sedefe ere an isiyo ki booyiso k'oldikadañ toñ mañ.

⁷ Injino mañ n'a ruute, n'ede: «Raa ki nuñ, ankeñ nuñ batum n'a ette, munda wede ki dehu geñ n'a-di y'iso,

Enj munda wede an riine ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno*.»

⁸ Geñ Almasi y'a ruute ki poone, y'ede: «Kee ki ki dihe d'uwu an a-ki d'ise sedefe seydi ye, ise an a-di t'ele munda toñ mañ, ise sedefe ere an t'oggiyo a ume sedefe wo sedefe ere ki booyiso k'oldiko toñ mañ. Kane pay geñ miñ ulbá a-k'ize unse ye.» Wo ki too mañ kane pay geñ miñ sendikagi d'oj oogoro Muusa ti ruute d'uwu an d'ise. ⁹ Mañ Almasi y'a ruute sey, y'ede: «Ankeñ nuñ batum n'a ette, munda wede kee ki dehu n'a-di y'iso.» Injino mañ urzi wede ki poone y'a-y'iide, wo y'a ti y' bilke ti wede ki sirwe.

¹⁰ Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi dehu te, injino y'in di'n uuye kese a yode Raa t'urzi sedefe ere k'Isa Almasi y'ele tuddi kañ soo danjal, gettiñ a-t'iide baa.

¹¹ Wede sedefe tuuku toñ onniyo ti onniyo yi lekkiyo kañ ohire jep kono yi d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum sedefe ere tod'tiñ tode dey†, wo de tod'te kudic ti k'aane ti ki booye oldiko ye. ¹² Wo de ki

yode Almasi geñ, y'ele tuddi sedefe ki booyiso k'oldiko kañ soo danjal, sañ y'iide'ñ y'a-guune a ammade Raa ki daayum. ¹³ Wo a ume geñ yi-delliyo, bini onniyo ere Raa y'an isa d'oj k'aduzi aa munda ki bita ti dandi zondí‡.

¹⁴ Geñ t'urzi sedefe ere Almasi y'ele tuddi kañ soo danjal gettiñ, kane d'oj yi'n uuye kese a Raa geñ y'an ize d'oj i t'iide a munda wede Raa yi dehu ki daayum.

¹⁵ Unde Kamilen toñ t'in ruute ti kaaga, derec ti ruute ki poone, t'ede:

¹⁶ «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: Ettiyo taasawa ere ni ketta ti kane te, aame onniytagi geñ an t'ingila mañ.

Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addañ,

wo n'an ti-raaña adda k'eedañ.»

¹⁷ Soñ y'a ruute sey, y'ede:

«Nuñ oldikadañ wo suldi d'oj ulpi an isiyo geñ ni ki seeda addo ye baa§.»

¹⁸ Wo aame wede y'uune tam-bobino k'oldikadi mañ, i ki dehu y'a ki t'ele munda ki sedefe a Raa ki booyiso k'oldikadi ye baa.

Almasi yoñ urzi wede aware

¹⁹ Injino kun ollo zamba ki nuñ, t'urzi puuzo k'Isa geñ, kine in d'ede urzi k'ettiyo daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamilen a jiiere geñ me.

²⁰ Geñ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina aame yi ti diipida alboy ki Boy Raa, i-kaza urzi geñ y'in ihina t'urzi tuddi batum ere y'ele sedefe. ²¹ Wo kine in d'ede wede sedefe i jiiere pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki d'oj boozí.

²² Injino mañ kine in a odo goppon ki sirpa Raa t'adde soo, onniyo ti zaapu k'adde a Isa, addiñ kamilen ti suldi d'oj pay i-ti lattiya elkiyadin ere in di suuniyo munda en beehiye en ulsu geñ me, wo tuddiñ suyyiso t'ahu

* **10:7** 10.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11** 10.11 Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13** 10.13 Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17** 10.17 Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

ɗonj kamilen. ²³ In soodo zakidɗi daayum a kazita munda wede kine in zaapu elkisadiɗ eego, kono Raa yi seedu zakidɗi a munda wede yi ruute y'aasa me. ²⁴ In aa elko ti tudɗin kono in t'ele kooke a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi ɗonj beehiye. ²⁵ Kine in ti ɗekke ye t'ogiyso ere ki zamba me, aakede ɗonj onjo ge d'isiyo daayum me. Ki too maɗ in t'ele kooke baadaɗ a jiire sey ti tudɗin, kono kun suune onniyo ere ki Galmeega tod'te gopponj.

²⁶ Aame kine ɗerec ki Raa in ti zuune kereɗ wo in d'isiyo oldiko mirsi maɗ, geɗ sedefe ti doolo umbo a booya oldikadiɗ te. ²⁷ Wo ɗe wede y'isiyo inkiɗo geɗ i guute munda soo, yi dello t'orgiso baadaɗ booro ere ki Raa wo uwo ere t'oggiyo ki daayum, t'a t'oggey kane ɗonj i-ti toogiyo a Raa. ²⁸ Kun suune ti kaaga geɗ, wede y'a ti doopide a oogoro Muusa maɗ, yonj ki t'owwo daa woliyo sommagi, wo i dehu ɗonj sire t'ado i wulle wo illiga munda genno ɗoo miɗ kollo*. ²⁹ Kun elko, wede yi t'oniyile Isa Ulo Raa, yi ti woliyo puuzo ki taasawa ere t'a y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi kalda Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa maɗ, ki kotto yonj geɗ y'a t'oono dabar ere oone a jiire sey. ³⁰ Eyye, kine in yi suune yode wede yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku tonj ɗanɗayadi i-ti t'ela nuuno a munda wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:

«Galmeega Raa y'a ɗekka booro a tukki ɗonji†.»

³¹ Geɗ oone baadaɗ a wede i t'iira a bey Raa zeere maɗ.

³² Wo ɗe kun elko a munda wede ize ti kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo uttiyo genno. Kune ɗuwo an un di'n dibire baadaɗ, wo kun a ziida zakidɗi bini ɗanɗu adda

ɗeyyiso ere zakidɗi gette. ³³ Don onjon ti diinagun an an di'n gildite, an an di'n dibire, an an d'an d'ele sukiyagi a ɗaana ɗonj duuru, wo ɗonj onjon ti diinagun kun di guune nollonj ti kane a dabaradaɗ gette. ³⁴ Inkiɗo maɗ kune kun di wulle sommagi ki ɗonj an ti'n zidde ɗanɗay, wo aame sulɗugun an ti ziki tonj, kun d'iyye ti unjuwo kono kun suune un d'ede sulɗi ɗonj Raa y'un ele, kane geɗ laale wede a jiire i lekkiyo ki daayum. ³⁵ Seedu zakidɗi ere kun seedu gette, kun ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney sulɗi baadaɗ ɗonj Raa yi dehu y'un t'eley a naabagun te. ³⁶ Geɗ i dehu kun d'ombina, kun di seeda zakidɗi bini ɗanɗu, kono kun i-ti t'ise naabo ere Raa yi dehu te. Inkiɗo kun di y' t'ooney munda wede Raa yi ruute y'un t'eley me. ³⁷ Ono enj Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ume a guute gopponj, taɗ boolon ɗanɗal,

wede a etto geɗ y'a aana, yi ki ti t'osso ye.

³⁸ Wede yonj ki diine a ɗaanado geɗ, y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno,

wo ɗe aame t'urzi zaapu k'addi a nuuno yi t'irga maɗ,

ulbo o k'isa unse ye ti yode me‡.»

³⁹ Kine enj, kine ti diine ɗonj i t'argu t'urzi zaapu k'addan a Raa an di daggiya genno ye. Wo ɗe kine ɗonj i ziipe addan a Raa, an d'utta undiyagan genno.

11

Zaapu k'adde a Raa ki ɗonj a ziida zakidɗi ti kaaga

¹ Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi wede in d'ooniyo sulɗi ɗonj in zaapu elkisadiɗ eego, wo tod'te urzi wede in di suune sulɗi ɗonj in ki'n woliyo ye geɗ kane ki kotto. ² Kane monɗidagi ti kaaga geɗ an ziipe

* **10:28** 10.28 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30** 10.30 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. ‡ **10:38** 10.38 Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4.

addaŋ a Raa, inĵino maŋ Raa ulbí i di t'ize unŋe ti kane me.

³ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, kine in suune suldí pay Raa yi'n ikkima t'ono doŋ udfde ti bizí. Geŋ inĵino suldí doŋ in'ni wolliyo eŋ, Raa yi'n ikkima t'urzi suldí doŋ in ki'n wolliyo ye.

⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Abel yi-d'ize sedefke a Raa beehiye a jiire ere ki Kayeŋ. Abel geŋ yi ziipe addí a Raa, inĵino maŋ Raa y'a yi wulle ki diine a daanadí me, wo sedikadí toŋ y'a ti ziiida bey sire. T'urzi zaapu k'addí a Raa, Abel geŋ y'inda toŋ, aŋki t'urzi munda wede y'ize geŋ aakede yi'n rootiyo sey*.

⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Enok Raa y'a y'umbe ki kandaane daa k'unto. Wenda soo toŋ yi ki y' wulle ye baa, kono Raa yi y'umbe ki sirpadí. Ono eŋ an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: Ki poone Raa y'a y'amba Enok ki kandaane geŋ, lekkiyadi gette i-d'ize unŋe a Raa me†. ⁶ Wo de wede yi ki ziipe addí a Raa ye maŋ, geŋ i-k'ise ye Raa ulbí i-d'ise unŋe ti yode me. Derec, wede y'ette ki sirpa Raa yi-d'ottile geŋ, i dehu y'a ambe adda k'addí Raa ede wo Raa y'an d'isiyo suldí doŋ beehiye a kane doŋ i yi dehu t'adde soo me.

⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Nowe Raa yi di-tuuke kuudí a munda wede yi ki y' wulle ye botto. A ono doŋ Raa yi-ruute geŋ y'a umbe onamí y'a t'ikkima tooko ere meeda a jiire, kono y'a utta doŋ boozí. Inĵino maŋ t'urzi munda wede y'ize geŋ, doŋ duniya booro t'anni ziiida wo yoŋ y'a uune beeko, wo Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a daanadí kono yi ziipe addí a yode.

⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a iyye a waaku Raa, wo y'a illiga onamí, inĵino maŋ y'a inĵile ki siido ere Raa yi-ruute yi di t'eley, wo y'a inĵile daa suuniyo

k'ume wede y'ette. ⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a t'iide y'a-guune aa torgusu a siido ere Raa yi ruute yi di t'ela te, yoŋ yi likke adda bindani ki tanda, saŋ k'ita maŋ Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay, kane toŋ an uune kay munda wede Raa yi ruute yi di t'ela a Ibirayim me‡. ¹⁰ Ibirayim y'ize inĵino kono yi delliyo geeger ere itatú zakidí, tode ere yode Raa batum y'ilke wo y'a-t'iiziga.

¹¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Sara gette tod'te gôolowo wo karta toŋ, Raa y'a-t'ize t'a iine ti d'ehe ulo. Y'ize inĵino kono tod' ti zuune adda k'addutú Raa geŋ yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa me. ¹² Geŋ inĵino t'urzi wedusu soo yi t'ize gôole yi t'aahe k'unto toŋ maŋ, i d'udde doŋ baadaŋ aakede moldali a kandaane, wo aa dolso ere a biza bar wenda yi ki ti'n kize ye§.

¹³ Kane pay geŋ miŋ an ziipe addaŋ a Raa bini an t'inda, daa k'ooniyo suldí doŋ Raa yi ruute y'an t'ela. Suldí geŋ an di'n wulle ti dokki, ulbaŋ aaze unŋe, wo kane an di ruute kereŋ a daana d'uwu, a lekkiyadaŋ a siido ette kane aa torgagi doŋ iido torgowo. ¹⁴ Kane doŋ i rootiyo inĵino geŋ, i-kaza kereŋ kane an dehu siido ere ti doolo. ¹⁵ Kane an k'elkiyo ye baa a siido ere an d'udfo t'adda gette, wo aame an diha an di-kime k'adda sey maŋ, urzi ede an aane an di-kime. ¹⁶ Wo ki too maŋ, kane an zaapu elkisadaŋ a siido ere a kandaane a jiire. Kono kamo Raa geŋ i-k'ede sukiyagi ye an di y' waake Raazaŋ me, inĵino maŋ yoŋ geeger y'an ikkima.

¹⁷⁻¹⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Ibirayim y'a iyye yi di t'ele ulí Isaaka ki sedefke a Raa aame yi y' niime geŋ me. Derec, Raa yi ruute ki poone, y'ede: «Geŋ t'ita k'inŋi k'Isaaka d'uwu an di'n waaka ita

* **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † **11:5** 11.5 Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24. ‡ **11:9** 11.9 Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12. § **11:12** 11.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17.

k'innizá*.» Inkinon ton, uli yonj soo danjal y'a iyye yi di t'ele sedefe a Raa. ¹⁹ Wo Ibirayim genj y'elkiyo adda k'addi Raa i-d'ede toogo y'aane yi ti y' balde wede inda me, genj inkinon Raa yi y' gimo uli Isaaka aa ti bize k'olde. T'urzi genj i-kaza munda wede aana k'ita.

²⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Isaaka y'an di ziipe beeko a innizi kane Yakup ti Ezayu a urzi lekkiyadanj ere ki daana†.

²¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yakup aame y'ambe k'unto manj, a inni Yusup wede tuuku tonj yi di ziipe beeko beeko wo yi d'uttile a Raa kanj dirsiyo a bize dalkadi‡.

²² T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Yusup aame y'ambe k'unto manj, y'an di ruute a zembadi inni k'Izirayel, y'ede: «Onniyo soo ti siido Misir kun t'adfa kun t'aaha ki siidagunj», wo y'an di ruute a munda wede an d'isa, y'ede: «A adfiyagunj gette, ossago kun oola ye§.»

²³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa maawi an ti y'ehe manj, an di y'umbida y'a likke tere ado, kono an wulle'nj ulanj majjaane wo an ki d'urgide ye an a-ti diipida a oogoro ere mozigo Parahonj y'ize te*.

²⁴ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa yi t'ize goole manj, y'a ki y'iyye ye baa duwo an di y' waake ulo k'uto Parahonj me. ²⁵ Y'a dihe duwo an i-d'ise ulsu ti kane donj Raa bee minj, y'aase unsuwo ki peedo boolonj adda k'oldiko. ²⁶ Yonj y'ilke adda k'addi minj, y'a oyye y'a t'oone sukiyagi donj aa k'Almasi yi t'oona. Sukiyagi genj kane zooyayanj oone a jiire korbite ki siido Misir, kono yonj yi wolleiyo munda wede Raa yi dehu yi-t'eley.

²⁷ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa y'a t'udde ti siido Misir daa k'orgiso a kulkuwo mozigo Parahonj, yonj y'a ziida zakidi kono yi wolleiyo Raa wede wenda yi k'aane yi ki y' wolle ye. ²⁸ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Muusa y'an di gize donj k'Izirayel an d'ise tarnaape Pak ki Yawudiyagi, inkinon boha bumbiyaganj an a-t'unkite puuzo, kono maaleeka wede ki lattiya genj y'a ki ti'n t'ida ye inni kabba ki donj k'Izirayel me†.

²⁹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Bar Teezewo a diikida sire, donj k'Izirayel an di diipida siido meedi. Wo de donj siido Misir an dehu an di doopida kay, manj ahu an da t'an bilde an t'inda‡.

³⁰ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, donj k'Izirayel an duule geeger Zeriko onniyo sarat, manj waaya mongali ki geeger gette t'a iire.

³¹ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, Raahap ere t'oonyo ombo bittu t'itatu tonj, donj seddiyo beere t'anni ziida ti toose. Inkinon manj donj k'Izirayel an di'n iide donj i-tuuge a Raa me, wo tod'te an gi di-t'iide ye§.

³² N'a t'eese moo sey me, peedo t'a ni biite n'a roote taaya ki donj aakede: Zedeyonj, Barak, Samsonj, Zepte, Dawut, Samiyel wo ti nebiyagi donj ongo me. ³³ T'urzi zaapu k'adde a Raa genj, donj ongonj ti diinayanj an di diyye mozagi wo an di jiire, donj ongonj an d'ize munda wede ki diine a duwo me, donj ongonj an d'uune munda wede Raa y'an ruute y'an t'ela, wo donj sonj suwwidi tonj bohananj an an t'ippite.

³⁴ Donj ongonj uwwo ti wehinkatu tonj an ti-t'iide, donj sonj an d'utte ti unto ere ki kasigara. Donj ongonj toogadanj umbo tonj an t'ize donj toogo, donj sonj an t'ize donj kuuli a

* **11:17-18** 11.17-18 Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20** 11.20 Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21** 11.21 Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § **11:22** 11.22 Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23** 11.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22-2.2. † **11:28** 11.28 Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42. ‡ **11:29** 11.29 Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31. § **11:31** 11.31 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

urzi k'arka, wo ñon soñ asigiryagi ñon ki siido doolo ton an di'n ilmi. ³⁵ T'urzi zaapu k'adde a Raa geñ, erayi ongon an di wulle ñonzan ñon i t'inda geñ an ti bilde.

Wo ñe ñon ongon an di'n dibire baadan k'unto ton, kane an di-tuuge k'adfiya ti dabar te kono kane an suune an t'ooney balfiya ere a jiiire. ³⁶ Ongon an d'uune okko maade wo gorpiso ti marpa, ñon soñ an ti'n gittite ti zinziri wo an di'n ibi dangay. ³⁷ Don soñ an ti'n gikkite ti mongali an di'n iide, ñon ongon an ti'n ñikkite sire sire ti si, wo ñon ongon an di'n iide ti kasigara. Don ongon an ñerilsito, ossiyadan golmodo dambami ti moode, an k'ede munda ye, ñuwo an an d'oodibe yeebaan, wo an an d'isiyo ulsu. ³⁸ Kaciñ kane ñon duniya batum an ki t'iide ye ñuwo geñ an di lekke ti kane me. Injino an di sewiyso adda balda, adda mongali, an di lekkiyo adda k'urmiidi wo adda k'oldagi.

³⁹ Kane pay geñ munda wede Raa yi ruute y'an t'ela an ki y'uune ye ton, an di ziipe addan a Raa wo yon ulbi i di t'ize unse ti kane me. ⁴⁰ Geñ Raa y'a dihe y'in d'ise munda wede beehiye a jiiire sey a kine me, injino man Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise ñon i-t'iide a munda wede yi dehu, daa kine adda ye me.

12

Raa yon Meegin

¹ Don pay i gize urzi zaapu k'addan a Raa geñ, kane a kine aakede ñon baadan an di ti'n ñuule. Injino man attidi pay wede in d'ede ti oldiko ere in ti'n seedu a sooruzin ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo. Wo soñ in okko ti ombiñe a dalala ere Raa y'in ruute gette, bini ume k'aaniya. ² Kine in sebbo daayum edayin ki tukk'Isa, yon eesiyo k'urzi zaapu k'adde a Raa, wo y'a-di d'ingila bini a ti-t'ida

a munda wede Raa yi dehu. Yon y'a iyye y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadi kan tontilko. A unto ki sukiyagi kino ette, a yode i di t'ize aa munda ki bita, kono yon yi woliyo unsuwo ere yi t'oona, wo ankenno yon yi-guune a ammade ki kaakido moziko Raa.

³ Injino kun elko a yode Isa, kane ñon k'oldiko geñ an i d'ize ulsu baadan, wo yon y'a ziiida zakidi bini dangu. Injino man, kune'ñ tuddugun i rorriga kun ti tasse ye.

⁴ Kune'ñ adda ñeyyisagun ere ti oldiko gette, kun ki ñiyye bini puuzagun t'a k'ibi ye. ⁵ Ki kotto, kune un ñunde kooke wede Raa y'un ele a kune inñizi me! Derec, Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:

«Ulo ki nun, kee k'orgide ye a deeziyo Galmeega Raa te, wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munda k'isiyo en ulsu man.

⁶ Derec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi giyye,

yi kossiyo ulo wede tuuku yi y' ziiida bey sire*.»

⁷ Kun ombon a dabar ere ettiyo t'urzi deeziyo Raa te. Yon y'un isiyo injino kono kune inñizi wo y'un di'n oodibe. Ede ko ulo wede meegi yi ki y' deeziyo ye me? ⁸ Aame kune Raa y'un ki'n deeziyo aa yi deeziyo inñizi pay ye man, geñ kune inñi k'addi ye, inñi ñon ki bande.

⁹ Adda duniya ette kine wede tuuku ton i-d'ede meege an in di'n deeziyo wo in d'ollige onaman. Injino man ñerec, kine a Meegin Raa a kandaane in i d'ottile a ceere sey kono in t'oona lekkiyo ere ki daayum. ¹⁰ Maawin kuuli geñ an inni deeziyo ki peedo boolon aa addan i dehu. Wo yo Raa y'inni deeziyo ki beehiyo a kine, kono yi dehu in t'ise ñon kamileñ aa yode batum. ¹¹ Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t'owwe eni, unse ye. Wo san kane ñon

* **12:6** 12.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12.

ooniyo deeziyo gette, adda k'addan ti t'ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seedu zakidfi a urzi daaniya k'Isa

¹² Injino manj kune donj beydiyagunj urme ti zibbangunj donj ombo gede gede genj, kun ti'n ohor wayirak. ¹³ Wo ki zongunj erkiyagi kun ti'n okkonj dfelele, kono wede jekese y'a ki di kima ti d'ufilsadi ye, wo ki too manj y'a t'oone beeko.

¹⁴ Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti duwo pay, wo sonj kun di lekko donj ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye manj, yi k'aana yi ki y' wolla ye Galmeege Raa me. ¹⁵ Kun koonaa mentikagi, kono wenda soo tonj yi ledfa ye t'urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinagunj wenda soo tonj yi t'isa wede lattiya k'ume ye, aakede undumu kadigi yi t'adfiya manj, kadigiwadi gette ti seedu donj baadanj.

¹⁶ Kun koonaa mentikagi kono wenda soo tonj ti diinagunj y'isa boliyo ye, wo sonj suldi donj kamilenj ki Raa yi'n onyilsa ye, aakede Ezayu, kono k'ombo ere kanj soo takkat y'a t'iwila aggadfi ere ki gooliko k'ehiyadi. ¹⁷ Wo kun suune, sanj manj Ezayu y'a dihe yi-d'obe bey ti zumari edayi, meegi y'a-kime bizi yi di zaape beeko tonj umbo, y'a ti y' lidde beeko y'a ki t'uune ye†.

¹⁸ Ankenno kune kun a k'iide ye k'ita munda wede k'a yi botte ti beezá me, aa mukkolo Sinayi ti kaaga donj k'Izirayel an a d'iide gette. Ekki mukkolo gette an di wulle uwo t'oggiyo dala dala, ume zimolo dil aa didfo wo ursino. ¹⁹ An d'illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane donj k'Izirayel illiga golla gettiyo genj, an tunde Raa kono y'an ki roote ye baa ono ti doolo me‡.

²⁰ Kane an ize injino kono an k'iine an k'imbiya ye a ono donj Raa y'an

ruute, y'ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu tonj manj, an ti y' kakkita ti monjali an di y' t'ida§.» ²¹ A suldi donj an wulle genj, an di biiha k'orgiso. Injino Muusa y'a ruute, y'ede: «Nunj tonj ni-biiha k'orgiso, ni nonjirso*.»

²² Wo ki kune injino ye, kune kun iide ki tukki mukkolo Siyonj, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod'te Zeruzalem ere a kandaane. Wo sonj kun iide ki tukki maaleekiyagi baadanj an t'ugiye an isiyo unsuwo, ²³ wo ki tukki donj pay ogiyo ti suma k'Isa, kane genj aa inji kabba, sumbiyaganj raaniya adda mattup ere a kandaane. Sonj kun iide ki tukki Raa wede a dekka booro ki donj pay, wo kun iide ki tukki donj kane ki diine i t'inda ti kaaga, kane Raa yi'n ize a-t'iide a munda wede yi dehu. ²⁴ Sonj kune kun iide ki tukk'Isa, yonj yi konso a diine kine duwo ti Raa, yi d'ambu attidfi ki taa-suwa ere aware, wo ki tukki puuzadi ere ibi t'in di'n ize kamilenj a daana Raa, tod'te toogo i jiiire puuzo ere ki Abel.

²⁵ Injino manj kun koonaa mentikagi, kun ti tooge ye k'ollige ki wede un rootiyo me. Derec, donj k'Izirayel an di-tuuge k'ollige k'ono donj Muusa y'an tuuke kuudanj adda duniya genj, ti booro Raa an ki t'ildfa ye. Genj injino a jiiire sey, kine tonj in ki t'alda ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k'ollige k'ono ki wede in rootiyo ti kandaane manj. ²⁶ Ti kaaga genj Raa a golladi danjal siido t'a nonjire, wo ankenno in suune munda wede Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «K'ita enj, kanj soo sey ni ki nonjira siido sittu danjal ye, wo kandaane pay†.» ²⁷ Ono donj yi ruute, y'ede: «K'ita enj, kanj soo sey» i-kaza suldi donj pay Raa y'ikkima genj, donj aane i gozzige an t'engila, kono suldi donj i k'aane i ki gozzige

† 12:17 12.17 Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40. ‡ 12:19 12.19 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § 12:20 12.20 Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13.

* 12:21 12.21 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19. † 12:26 12.26 Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6.

ye, an di lekka.

²⁸ I dehu kine in di roote kofuwo a Raa, kono y'in ele moziko ere i ki gozziso ye. In'kino man in naabo a Raa t'orgiso wo ti ottilso, kono yode toŋ ulbí i-d'ise unŋe. ²⁹ Ki kotto Raaziŋ geŋ yon aa uwwo, yi-t'oggiyo suldí doŋ pay ulpi a d'aanadí me‡.

13

Kooke a doŋ i ziipe addaŋ a Isa

¹ Kune daayum kun geyyo tudugun aakede zemba. ² Un dand'e ye, duwo kun'ni soodo bey sire, kono t'urzi geŋ doŋ ongo an di'n ziiŋda maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane maaleekiyagi me. ³ Kun a elko a doŋ an ti'n zidde dangay, aakede kune toŋ adda dangay ti kane kaŋ soo. Kun a elko a doŋ duwo an an isiyo ulsu, kono kune toŋ doŋ tudde kun dabirsa aa kane kay.

⁴ I dehu doŋ pay an t'ele suma a urzi seedu geŋ me, wo kule yi ki t'udige t'ere bakadí ye, ise erewo toŋ in'kino. Kun suune, doŋ i moonite t'erayi ise ti kuuli k'eeban wo doŋ isiyo boliyo geŋ, Raa y'a dekka booro a eedan.

⁵ A lekkiyagun gette unni dokke geyyiso soŋko ye, ulbugun iso unŋe a munda wede un d'ede, kono Galmeega Raa batum yi ruute, y'ede: «Nuŋ, n'a-k'eeza ye wo ni ki kiigira ye tak*.» ⁶ Kono kamo kine in aane in zaape addin pay a yode, wede tuuku y'a roote,

«Galmeega Raa yon wede yi ni noogiyo,
ni k'orgide a munda ye.
Kane doŋ tudde an aane an o d'ise moo me†?»

⁷ Kun elko a doŋ dokkiyagun doŋ un gizite ono Raa. In'kino kun elko a lekkiyadan ere an likke mummino bini an a-t'inda geŋ me, wo geŋ kune toŋ kun doozo urzi zaapu k'addan

a Raa. ⁸ Isa Almasi geŋ yi lekkiyo yon min yode, t'ume k'eesiyo, anki wo ki daayum. ⁹ Geŋ kun oola tuddugun a duwo an un ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa gettiyo ye. Geŋ beehiye'n in t'oone toogo adda k'addin t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi daaniya k'oogoro ere a urzi k'ombito ye, tode gette kane doŋ i ti daaniya wenda soo toŋ ti ki nuuge ye.

¹⁰ Kane deero doŋ sedeke ki Yawudiyagi doŋ i naabiya adda Boy Raa geŋ, an k'ede urzi an ki d'oomi ombo ere ettiyo t'ume sedikadin ye.

¹¹ Kun suune seydi doŋ an waldutu ki sedeke geŋ, puuzadan mozigo goole doŋ sedeke yi-t'ambu k'adda Boy Raa wede kamilen a jiiire geŋno, kono ki booyiso k'oldiko. Wo tudde ki seydi doŋ an waldutu ki sedeke geŋ, t'adda k'ille an di'n adfiya paate k'oggiyo mendan‡. ¹² Geŋ in'kino kay Isa toŋ, kono duwo y'an ooya kese a Raa ti puuzadi geŋ, ti geeger an di y'udde paate, an di y' dibire wo an di y'ide. ¹³ In'kino man kine toŋ t'adda k'ille in t'addo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo sukiyagi doŋ aa yode y'uune geŋ me. ¹⁴ A duniya ette kine in k'ede ye geeger ere in di lekke ki daayum te, wo de in dehu geeger ere ki daana in di lekka ki daayum. ¹⁵ In'kino man t'urzi k'Isa geŋ, kine in amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette aa sedeke a Raa, tode gette ono doŋ adfiya ti bize i-kaza Raa yon wee wee. ¹⁶ Kune un dand'e ye a isiyo beehiyko ti noogiyo tuddugun te, kono kane geŋ aakede sedeke ere Raa ulbí i-d'isiyo unŋe.

¹⁷ Kun ollo ono doŋ dokkiyagun, kun kili t'eedan ye, kono kane geŋ ersadan a tukki kune, wo an suune onniyo soo an t'idey taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki kune

‡ 12:29 12.29 Raaziŋ geŋ yon aa uwwo: I-kaza wede y'arbu ti yode yi-ti y' t'ela dangay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24. * 13:5 13.5 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † 13:6 13.6 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ 13:11 13.11 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

gette. Kun iso t'urzi tuuku ton an d'ise naabadaŋ ti unŋsuwo, addaŋ i latta ye, para'ŋ addaŋ i litta maŋ, a kune beehiye ye. ¹⁸ Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di suuniyo munda k'ulsuko a tuddey umbo, ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku ton maŋ. ¹⁹ Nuŋ ni kodfime a kune, kun di tonde Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko k'ume kune.

Toose ere ki dangu

²⁰ Raa wede i d'eliyo toose, yoŋ wede a bilde Galmeegiŋ Isa ti diine doŋ unto. Isa geŋ goole k'elso dambami, wo t'urzi puuzadi ere ibi ki sedefe gette, Raa y'a gitte taasawa ti kine ki daayum. ²¹ Nuŋ ni tonduyo Raa, y'un di'n ise doŋ aane i t'ise suldi doŋ pay beehiye kono kun d'ise munda wede aa yoŋ yi dehu, wo t'urzi k'Isa Almasi geŋ Raa yikama addiŋ kono ulbi i-d'ise unŋse. Inkiŋo tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

²² Zemba ki nuŋ, n'un rootiyo eŋ ti obe bey, kooke wede adda mat-tup ette kun y'ollo t'ombiŋe, kono ono doŋ adda mattup n'un agisa eŋ kane baadaŋ ye. ²³ Kun ollo, leemadiŋ Timote ti dangay an ti y'udde. Aame de y'iina kesiko maŋ, ay t'etta ti yode kaŋ soo ay un ti'n wollo. ²⁴ Kun an t'iso toose a doŋ dokkiyaguŋ pay wo a doŋ ki Raa pay. Doŋ siido k'Itali an un t'ize toose. ²⁵ Inkiŋo maŋ beeko Raa ti koona egguŋ pay.

Mattup ki Zak yi riije a donj Raa

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riije a donj Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak genj yonj wede dokkiyo t'adda diine donj i ziipe addan a Isa a Zeruzalem, wo Zak genj Isa leemadí. Kane donj pay y'an riije mattup gette, donj onjo t'adda diinayan an'de kane an ziipe addan a Isa, kacinj urzi lekkiyadan a ki t'ettiyo ye ti donj i ziipe addan a Isa me. Injino manj Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye do.

Zak genj y'a illiga di kane donj i ziipe addan a Isa genj, donj an k'ede munda ye an dabirsa baadan, kono donj laale an ti-koliyo tuddan awwa. Injino manj y'an di ruute a donj laale, an ti-t'ise lekkiyadan aa ki donj duniya ye, an'ni soodo bey sire donj an k'ede munda ye me. Zak y'a ruute sey a kane donj pay, an ti ledfo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizan tonj an yi soodo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

¹ Mattup ette i raaniya nunj Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

² Zemba ki nunj, kune ulbugun un iso unse baadan aame un iido munda wede oone tuuku tonj manj, ³ kono kun suune, aame a zaapu k'addugun a Raa gette kun ohire

toogo a naamiya manj, kun t'isa donj a seedu zakidi bini dangu. ⁴ Wo kun lekko zeere kono a seedugun ere kun ziida zakidi gette t'a k'ohira ye bini dangu, injino kun t'isa donj i-dirse, kun iide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'addugun a Raa me. ⁵ Aame wede soo ti diinagun i baatiya suuniyo k'ono manj, yi tondo Raa wo yonj yi di t'ela, kono Raa yonj y'eliyo a donj pay daa dooziyo wo ti beehiyo. ⁶ Wo i dehu yonj y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addi, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addi genj, yonj aakede ahu donj ki bar maaye yi'ni kolzite baadan an d'ambu kenno kenno. ⁷ Wede injino genj y'elke ye yi-t'oona munda ti bey Galmeega Raa me, ⁸ kono yonj yi-baakiya, elkiyadi soo ye a munda wede y'isiyo tuuku tonj manj.

Wede i-k'ede munda ye ti wede laale

⁹ Leema wede i-k'ede munda ye genj, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize goole, ¹⁰ wo wede laale tonj, ulbi i iso unse kono Raa yi y'ize nenku, kono yonj yi-t'engila aakede bobbo k'inda. ¹¹ Peedo ti koliyo, ti d'oggiyo wehini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo majjaanikatú ti-daggiya. Genj injino kay wede laale tonj, y'a dagga adda diine naabiyagi donj y'isiyo genj me.

Naamiya wo naamiya daggiya

¹² Unsuwo a wede y'a seedu zakidi a suldi donj oone bini dangu, kono aame Raa yi ti y' niime manj, y'a t'ooney kadumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane donj i yi geyyiso. ¹³ Aame wede yonj an yi niime daggiya manj, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku tonj manj yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi

* **1:1** 1.1 Donj Raa donj i lekkiyo teepiyo adda duniya: I-kaza Zak yi riije a kane donj pay i ziipe addan a Isa adda duniya, ise a kane donj Yawudiyagi biza bumbu koomat makumu sire an ziipe addan a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siifadanj.

ki naame daggiya wede ye. ¹⁴ Wo ki kotto mañ, wede tuuku ton yi t'ettiyo adda naamiya daggiya geñ, aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu mañ, geñ an di y'argu wo an ti y' daggiya. ¹⁵ Wo aame yi ooliyo tuddi a suldi don ulpi tudde ti dehu mañ, i-t'ehiyo oldiko, wo oldiko gette ti d'ohire d'ohire, sañ t'a ti danju ti wede y'a t'inda. ¹⁶ Zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, kune'ñ wenda soo ton y'oola elkisadi ti ti y' dagga ye. ¹⁷ Suldi don pay majjandani munda a ki'n biite ye in ooniyo geñ, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe suldi don i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa geñ yi ki kama tuddi ye, yon i-k'ede munda aa undiso ere i-ti kama t'enno t'enno ye. ¹⁸ Yode batum y'a dihe kine in d'ũne ehiyo ere aware t'urzi k'onami don derec geñ me, kono kine in t'ise ki poone ti diine suldi don pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

¹⁹ Zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, ono en kun ollo koduwo: Wede tuuku ton kuwwagi i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizi attidi ki rootiyo wo kulkuwadi ti koono attidi, ²⁰ kono wede yi ti gulkuwe geñ, yi k'aane yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi dehu te. ²¹ Inkiyo kun oolo suldi don pay un di'n isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego un d'ede gette. Ono don Raa y'un ele adda k'addugun geñ, kun'ni soodo ti tasuwa, kono kane geñ an d'ede toogo k'uttiyagun.

²² Kune'ñ, ono Raa kun ti'n olli ollige danjal ye, wo kun'ni soodo kun d'oziro eego, para mañ kune batum kun ti dagga tuddugun te. ²³ Derec, wede geñ ono yi'n ollige wo yi ki sooru eego ye mañ, yon geñ yi deeyiso aa wede yi woliyo ume k'edayi adda kaynaana min, yon min yode. ²⁴ Aame yi ti woliyo y'enjilso mañ, a kaamiki i-dandiya yon mummino geñ me. ²⁵ Wo en

ki wede i ti woliyo koduwo urzi k'oogoro ere beehiye munda a ki ti biite ye, ere in di'n udde t'adda k'oldiko gettiyo. Yon yi lekkiyo kettiyo daayum a tode, ono Raa yi'n ollige ere sañ i ki dandiya ye, wo yi sooru eego. Inkiyo wede geñ y'a t'oona unsuwo a munda wede y'isiyo geñ me.

²⁶ Aame wede y'elkiyo yi daaniya urzi Raa wo bizi yi ki ti y' sedfu ye mañ, geñ yi ti daggiya tuddi batum, urzi daaniya Raazi ki bita. ²⁷ Urzi wede kamilen daa k'oldiko ki daaniya Meega Raa enno: Mandaydayi ti nonjayi kun'ni noogo adda dabaradan te, wo k'a booho tudda ti suldi pay don ulpi adda duniya.

2

Woliyo duwo pay kan soo

¹ Zemba ki nuñ, kune urzi wede duwo kun ki'n woliyo kan soo ye geñ, kun a ti y' keyye ye t'urzi zaapu k'addugun a Galmeegin Isa Almasi yon goole a di jire me. ² Kun ollo, aakede i d'ede wede laale yi-t'usso kokkide ki dap a yelsadi, ti kallagi majjandani, y'a t'iido k'ume k'ogiyagun, wo wede son i-k'ede munda ye yi-t'usso kallagi sattita y'a t'iido kay. ³ Inkiyo mañ a wede i t'usso kallagi majjandani geñ, kun di y' seeda bey sire wo kun i di roote, kun t'ee: «Kee k'edi ki koono a ume wede majjaane kino.» Wo a wede i-k'ede munda ye geñ, kun t'ee: «Kee ki t'ohor ohire» umbo'ñ «Ki-koono a siido kino.» ⁴ Wo kune kun isiyo inkiyo mañ, geñ kun'ni woliyo duwo kan soo ye, kun dekkiyo booro a urzi wede derec ye.

⁵ Kun ollo, zemba ki nuñ kune don ki geyyiso, ki kotto duwo don a eda duwo an k'ede munda ye geñ, Raa yi'ni biire kono an t'ise don laale a urzi zaapu k'adde a yode wo an t'ooney Moziko ere yi ruute y'an t'eley a kane don i yi geyyiso. ⁶ Wo de kune, kun di'n woliyo don an

k'ede munda ye t'umbo soo. Wo ki kotto man, kune'η un oodibe yeebagun don laale, an un di'n t'ettiyo ki daana don booro. ⁷ De gen kane don laale ye ko, i kaldita suma k'Isa ere majjaanawa Raa y'un ele te?

⁸ Derec, aame kun a seedu a oogoro ki Moziko Raa, tode ere an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ki geyyo bakada aa ki geyyiso tudda batum*» man, gen kun isiyo beehiye. ⁹ Wo de aame duwo kun ki'n wulla kan soo ye man, gen kun isiyo oldiko wo oogoro t'un di'n seeda kono kun a ti diipida. ¹⁰ Injino man wede urziyagi k'oogoro gen pay yi ti'n sooru wo yi diipida urzi soo ton man, gen aakede kane pay gen min y'a ti diipida. ¹¹ Derec, yode Raa wede i ruute, y'ede: «Ki moone t'ere bakada ise ti kule bakatu ulu†», y'a ruute son, y'ede: «Ki towwo wedusu mirsi ulu‡.» Wo de aame t'ere bakada ki ki moone ye too, wo ki iide wenda mirsi man, gen min oogoro pay k'a ti diipida. ¹² Injino kun a elko a ono don kun roote wo a naabo ere kun ise gette, kono kune duwo don Raa y'a dekka booro a eggun t'urzi k'oogoro ere in di'n udde t'adda k'oldiko. ¹³ Injino man onniyo ere Raa yi dekka booro gette, wede i k'isiyo adde koduwo a don ongo ye gen, Raa yi-k'isa adde koduwo ye kay. Wo de wede isiyo adde koduwo a don ongo gen, yon i-k'ede orgiso a booro Raa ye.

Zaapu k'adde a Raa ti naabatú

¹⁴ Zemba ki nun, a wede koduwatu moo me y'a t'eeese: «Nun ni ziipe addo a Raa», wo yi ki-ti kaza t'urzi naabo ere beehiye ye man? Ki kotto zaapu k'adde ere injino gette ti ki y'utte ye! ¹⁵ Kun ollo, aakede i d'ede leema ise tema an lekkiyo daa munda k'ossiyo, munda k'ombo daayum an baatiya. ¹⁶ Wo

a wede soo ti diinagun koduwatu moo me y'an di roote, y'a t'eeese: «Kun engilo ti toose, tuddugun kun t'osoy t'a-kookoy wo kun a d'oomoy a mosikagun te», daa kun an k'ele munda ki noogiyadan ye man? ¹⁷ Gen injino kay, zaapu k'adde a Raa daa kaza naabo ere beehiye gette, tode sittu aakede munda unto.

¹⁸ Wo de wenda y'a roote, y'a t'eeese: «I d'ede don an d'ede zaapu k'addan a Raa, ongo an d'ede naabo ere beehiye.» Injino nun Zak ni di roote, n'a t'eeese: «De kee k'o kazi zaapu k'adda a Raa daa naabo ere beehiye, wo ki nuuno man t'urzi naabadó ere beehiye n'adi kiza ki kotto nun ni ziipe addo a Raa.» ¹⁹ Derec, kee k'umbe Raa yon soo danjal, beehiye. Wo kane siitandani ton man an ambu kay Raa yon soo danjal me, wo a daanadi an orgiso an di nonjirso. ²⁰ Kee wede elkisada umbo! Ki dehu k'a suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette ki bita ko? ²¹ Kune kun suune mugiyin Ibirayim gen Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyye uli Isaaka y'a ti y' duwwe a ume sedefe y'a walda. ²² Kun ollo, zaapu k'addi a Raa gette t'at'iide kan soo ti naabadi te, injino naabadi ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu k'addi. ²³ Wo gen a-t'iide a ono don an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibirayim y'a ziipe addi a Raa, injino man Raa y'a yi wulle yon ki diine a daanadi meS.» Man Raa y'a yi wiike lanjayi. ²⁴ Gen kun suune, wedusu Raa yi yi wolle ki diine a daanadi t'urzi naabo ere beehiye, t'urzi zaapu k'addi a yode danjal ye.

²⁵ Wo ki Raahap ere t'ooniyo ombó bittu t'itatu ton injino, t'urzi naabatú ere beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a daanadi, kono don zina

* **2:8** 2.8 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ **2:11** 2.11 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. § **2:23** 2.23 Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. * **2:25** 2.25 Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

ki don k'Izirayel t'anni ziida bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi doolo*.
 26 Gen kun wollo, tudde ere daa k'unde gette tod'te unto, wo inkino kay zaapu k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette, tod'te aakede munda unto.

3

Seɗɗu bize

1 Zamba ki nun, ti diinagun don baadan an dehe ye an t'ise don dooyiso duwo a urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye don dooyiso en Raa yi dekkekey booradey oone a ceerey don ongo. 2 Kine pay in eliyo morkiye t'urzi baadan. Aame wede adda k'onami yi k'isiyo oldiko ye man, yon gen yi-dirse a urzi zaapu k'addi a Raa me, y'aaniya tuddi pay yi ti seɗɗu. 3 Kine in eliyo aljima a bize puzu min kono y'in d'ottile, wo tin gen in d'aaniya in di dokkiyo tuddi pay. 4 Wo son kun wollo tookiyagi adda k'ahu gen, ise kane deero deero wo maaye baadan y'anni naayu ton man, an d'oyyiso a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede nenku ki dokkiyadan genno, y'an d'an t'ettiyo k'ume wede yon yi dehu y'an di'n t'ette. 5 Inkino kay ilze gen yon munda nenku adda tudde, wo de y'aane y'a kili tuddi k'isiyo suldi deero deero.

Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwu danjal t'aane t'a t'ogge balda pay. 6 Ilze ton yon aa uwwu, yon adda tuddin aa duniya ere uune t'oldiko, yi d'aaniya tuddin pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldiko. Ilze gen yi-t'oggiyo lekkiyadin pay gette ti uwwu ere ettiyo t'ume k'uwwu ere ki dabar. 7 Wede tudde gen y'an d'aaniya a ita seydi pay gen me, don ki balda, ise embi, ise don sunni i morkimso t'addan wo ise puuni ton man. 8 Wo ilze gen wenda soo ton i-d'aane umbo, yon gen munda ulsu, lekkiyadi tin dekilso baa, wo ono don adiya ti yode gen aa naawa k'unto. 9 Ti yode in di tamma Meegin Galmeega, wo son ti yode

pây in di duudiyo duwo don Raa y'ikkima an deeyiso aa yode. 10 Ise ono don ki tamma, ise ono don ki duudiyo ton man, adiya min ti bize soo genno. Zamba ki nun, gen inkino ise ye. 11 Ersa k'osso soo t'a t'idiga ahu don unse wo don son kadigi umbo. 12 Zamba ki nun, ki kotto torma ti k'aane ti ki t'ehe inni gologolo ye, wo sunto ti k'aane ti ki t'ehe inni torma ye. Son t'ersa k'osso ere ahutu nobobo gette, ki k'eesi ye ahu don unse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

13 Aame wede ti diinagun y'elkiyo yon i-d'ede suuniyo k'ono wo eedi soodo a elkiso man, kane gen yi ti'n kaza t'urzi sooruzi ere ki diine, wo t'urzi naabadi ere y'isiyo ti tassuwa gettiyo. 14 Wo de aame addugun i t'uune ti kolbiso baadan wo ti elkiyo ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere man, gen kun d'oolo ti koliyo tuddugun me. Para man gette lohito k'ono a derec ki Raa. 15 Ita suuniyo k'ono ere inkino gette ti k'ettiyo ti Raa ye, tode gette t'ettiyo t'urzi duniya, t'urzi duwo wo t'urzi Meeda siitandani. 16 Aame duwo an lekkiyo ti kolbiso wo ti elkiso ere bakada k'a ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere man, a ume gen toose umbo, wo ita k'oldiko ere tuuku ton ede pay. 17 Wo de suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa gette, tod'te ki poone ti'n di'n isiyo don kamilen, don i dehu toose, don tasse, don i suune okkiso duwo, don isiyo adde koduwo a duwo wo isiyo naabo ere beehiye, don an'ni woliyo duwo kan soo wo don addan soo. 18 Kane don i dehu toose t'a koone adda diine duwo pay gen, kane an naabiya ti toose wo munda wede an t'oone gen, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo suldi duniya

1 Kune kun elkiyo min, deeyiso ti niikiyo k'ono a diinagun gen an ettiyo ti too me? Kane gen an ettiyo

t'urzi ɲaapu ere i deyyiso daayum adda k'addugun gettiyo. ² Kune kun di dehu sulɗi ɗon ulpi tudde ti dehu, wo kun ki'n ooniyo ye. Kun di t'owwo duwo mirsi wo kun di kolbiso, ton kun k'aane kun ki'n t'oone ye. Inkinno kun di deyyiso, kun di niikiyo, ton sulɗi gen kun ki'n t'oone ye, kono kun ki tonɗiyo Raa ye. ³ Wo aame kun tonde Raa ton, munda kun ki y' t'oone ye kono elkisagun oldo, kun dehu pay kun di latte a ɲaapu ere tuddugun ti dehu. ⁴ Kune ɗon i ki seedu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya lanziká man, gen kee adu ti Raa. Inkinno gen derec, wede yi dehu lanziká ti duniya man, yon gen y'a t'ise adu ti Raa. ⁵ Kune kun elkiyo min ono ɗon an riine ti kaaga adda mattup ki Raa gen ki bita ko, ono ɗon an'de: «Raa yon y'okkiso*, yi ti geyyiso baadan unde ere y'in ele te»? ⁶ Wo beeko ere Raa y'in ize gette, tod'te a jiiire sey, kono son an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A ɗon i koliyo tuddan gen Raa y'an di-toogiyo, wo de y'an d'isiyo beehiye a ɗon i ki koliyo tuddan ye†.» ⁷ Inkinno man Raa gen kun i ottilo, wo de a Meeda siitandani kun i-ti toogo wo tod' t'a ledɗa dokki ti tuddugun me. ⁸ Kun a odo goppon ki sirpa Raa, wo yon y'a d'etta goppon ki sirpagan. Kune beyɗiyagan ɗon kun d'isiyo oldiko gen kun ti'n iso kamilen, wo kune ɗon i baakiysa gen addugun kun ti'n iso kamilen. ⁹ Kun t'iso sommagi dondon, kun lekko adda m'olo wo kun o'olo ti zumari a edagan. Koobiytagun gette ti-kama ti m'olo, wo unsuwagan ti-kama ti ulbe k'oodiyo. ¹⁰ Kun ti-t'iso tuddugun ɲenkiti a daana Galmeega, wo yon y'un di'n isa deero.

Dekkiyo booro ulu ekki leema me

¹¹ Zemba ki nun, kun dekke tuddugun ye. Wede yi dekkiyo leemadi, ise yi dekkiyo booro ekki

leemadi man, gen yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi dekkiyo booro ettú. Wo de aame ki dekkiyo booro ekk'oogoro man, kee ki t'ize wede dekkiyo booro wo ki-t'ize tudda aa wede i ki daaniya oogoro ye baa. ¹² Ki too man Raa ɗanɲal elo oogoro wo i dekke booro me, yode ɗanɲal eliyu uttiyo a duwo wo i t'owwo me. Inkinno man k'elkiyo kee wee wee ki dekkiyo booro ekki bakada me?

Koliyo tudde ulu

¹³ Anken kun ollo, kune ɗon kun rootiyo, kun'de: «Anki, koo soggo koo man ay t'etta k'adda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay d'isey suuk wo ay a-t'ooney sonko t'eego.» ¹⁴ Wo kune kun ki suune ye munda wede un aana a lekkiyagan ere ki soggo te. Derec, kune lekkiyagan gette aakede koliyo ti d'ettiyo tan boolon, san ti-t'engilso gettiyo. ¹⁵ Ki too man munda wede kun di roote enno: «Aame Galmeega yi dehu man, kaye ay di lekka wo ay d'isa munda kino kino.» ¹⁶ Wo ki kotto, t'urzi k'onamgun gen kun koliyo wo kun tamma tuddugun. Ita koliyo tudde ere inkinno gette oldo. ¹⁷ Inkinno man wede tuuku yi suune isiyo beehiyo wo yi ki ti t'isiyo ye man, yon gen yi t'ize oldiko.

5

Ondirso a ɗon laale

¹ Wo anken kun ollo, kune ɗon laale noo! Kun odultu m'olo a dabar ere etto eggun. ² Laalagan gen i ruume, kallagugun diibe yi t'iimi. ³ Daapiyagan ti sonkagan gen a ti gili puunu, wo puunu gen y'a koonaa aa wede i wulle naabo ere oldo kun ize gettiyo, puunu y'a t'aadima tuddugun aa uwwo t'oggiyo. Wo gen aasa inkinno kono ankenno kun okumso laale a duniya ere goppon t'a ɗange. ⁴ Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a ranɲa ki ɗon ayɗu dombugun. Inkinno man

* 4:5 4.5 Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5. 3.34.

† 4:6 4.6 Kun wollo adda mattup ki Piroberb

kane an sakiysa, wo d'ollite ki don naabo gette ti ti gili a kandaane ibey a daana Raa, Galmeega Goole k'arka. ⁵ Kune kun likke duniyagun ere a siido adda k'unusuwo, inkino kun di bikkidita aakede seydi don onniyo soo an d'an t'etta k'ume walduutu. ⁶ Don ki diine kun ti'n zidde kun'de booro ti'ni ziida, kun di'n iide, wo an un gi-di tuuge ye.

Ombiṇe ti tonḍiyo Raa

⁷ Inkino maṇ zamba ki nuṇ, kun ombon bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku geṇ, yoṇ yi suune yi-delliyo ti ombiṇe mizzi wede ki morkiṇi bini mizzi wede ki somide, suldi don yi dirke geṇ an t'ehiyo beehiye. ⁸ Kune ton kun ombon, biza k'ulbugun yi koon zakidi kono ettiyo Galmeega tod'te goppon.

⁹ Zamba ki nuṇ, kun gurgire ti tuddugun ye, para maṇ Raa y'a dekkey booro eggun. Kun ollo, wede dekkiyo booro yi t'udfo yo a biza bumbu. ¹⁰ Zamba ki nuṇ, kun elko a nebiyagi don ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane geṇ an dibire ti ombiṇe. Inkino kun wollo urzi kane geṇṇo wo kun di daano. ¹¹ Kun ollo, kine in di roote unusuwo a kane don a seedu zakidi bini danḡu. Kune kun illiga taaya ki Zop a ombiṇe ere y'imbiṇa gette, wo kun suune munda wede Galmeega Raa yi ele aame danḡu me. Derec, yode Galmeega geṇ i-d'ede beehiyko baadan wo yi wolliyo sommagi duwo.

¹² Zamba ki nuṇ, a suldi pay geṇ ki poone kun naama tuddugun ye, ti kandaane ise ti siido, wo ise t'urzi tuuku ton maṇ. Aame kun roote «eyye» maṇ, kun rooto «eyye» danḡal, wo aame kun roote «aha» maṇ, kun rooto «aha» danḡal. Inkino booro Raa t'un gi di'n seeda ye.

¹³ Aame wede soo ti diinagun yoṇ yi dabirsa maṇ, geṇ yi tondo Raa. Aame wede yoṇ ulbi unse maṇ, geṇ y'amma Raa ti ordari. ¹⁴ Aame wede

soo ti diinagun yoṇ tuddi eeni maṇ, geṇ y'a waake don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa. Kane geṇ an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedi ti suma Galmeega. ¹⁵ Ita tonḍiyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa inkino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize oldiko ton maṇ, Raa yi-t'isa tambobino. ¹⁶ Inkino maṇ kun t'oodoṇ addugun a oldiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oon bee. Tonḍiyo Raa ki wede yoṇ ki diine geṇ, tod'te i-d'ede toogo baadan. ¹⁷ Eli geṇ yoṇ wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maṇ mizzi y'a ki guppe ye ozzine ado ti tere zoot a siido me. ¹⁸ Saṇ maṇ y'a tunde Raa sey, maṇ mizzi y'a guppe wo suldi a siido an d'eh.

¹⁹ Zamba ki nuṇ, aame wede soo ti diinagun yi t'irga t'urzi wede derec wo wede doolo yi ti y' gimo maṇ, ²⁰ geṇ kun suuno, wede yi ti kama wede k'oldiko t'urzi wede yi digge geṇṇo maṇ, yode geṇ leemadi yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a oldiko baadan.

Mattup ere ki poone Piyer yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riije a donj i ziipe addan a Isa adda siidiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yonj a siido genj, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane manj, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane donj i ziipe addan a Isa, Piyer y'an riije genj, duwo an di'n dibire kono an ziipe addan a Galmeega Isa Almasi. Kono k'injino Piyer y'an di riije mattup, kono an di seefa zakidfi a urzi zaapu k'addan a Isa, kono i dibire ki poone kane danjal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addan genj, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'iide. Genj i-kaza aame an iido dabar manj, an d'ombina aa ki yode. Y'an di ruute sonj, mummino lekkiyadan t'a koone a diine donj i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaniya a kune donj Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siidiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pay. ² Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, genj a-t'iide a munda wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamilenj kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadi kun t'isa donj kamilenj a daana Raa. Genj toose ti beeko ere daa doozyo i koono eggun.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

³ In amma Raa, meeki Galmeeginj Isa Almasi, y'in d'ize adde koduwo

baadan, injino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi baldiya k'Isa Almasi ti diine donj unto. Kono k'injino kine in di zaapu elkisadinj in di lekke kanj soo ti yode. ⁴ Genj injino Raa y'in okkime suldi donj a kandaane yi boohiyo a kine donji, suldi donj a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadanj i ki dagga ye. ⁵ A kune donj i ziipe addugunj a Raa, y'un di'n booha ti toogadi kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodiba ita kereñ onniyo ere ki Raa t'iida manj.

⁶ Injino manj kun di lekkiyo adda k'unjuwo, ise ankenjo kun t'ize sommagi dondonj tonj manj k'onniyto miibi danjal, kono kun uune naamiya t'urzi wede baadan. ⁷ Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe addugunj a Raa dey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwu doo minj an di wolliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'addugunj a Raa gette injino kay, tod'te zooyatú onje baadan a jiiere dap, wo tonj an di niime kono an ti wolle tod'te d'erec dey ko. Injino manj kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay genj me. ⁸ Kune'n, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, tonj kun di y' geyyiso, wo ankenjo kun ki y' wolliyo ye botto tonj, kun di zaapu addugunj a yode. Kono kamo ulbugunj i d'isiyo unje baadan, kun d'isiyo unjuwo ere soo wenda yi k'aane yi ki ti roote ye. ⁹ Unjuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Genj munda wede kun t'oone kono kun ziipe addugunj a Isa.

¹⁰ Kono k'uttiyo gette, ti kaaga tonj kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koduwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela. ¹¹ Injino manj Unde k'Almasi adda k'addan, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'n yi t'oona wo sanj daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldi genj an d'aana me. ¹² Wo

en munda wede Raa y'an t'iidiba ita a nebiyagi: ono don an kazita gen a kane batum ye, wo de a kune. Anken kane ono gen, don i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamilen ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi ton an dehu baadan an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

¹³ Kono kamo kun koonna mentikagi a munda wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisagun gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddi a duwo pay. ¹⁴ Kun ollo ono Raa aa inni an ollige ono meegan, wo kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye botto. ¹⁵ Wo de aakede Raa wede unni wiike yon kamilen, gen inkino kay kun lekko kamilen a soorugun pay te. ¹⁶ Derec ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamilen kono nun Raa kamilen*.»

¹⁷ Adda tondiyagun a Raa'n, yon kun di y' waaku kun d'eesiyo Meega. Gen inkino a daanadi kun di lekko t'orgiso a onniyagi don kune botto adda duniya en me, kono Raa yi dekkiyo booro a wede tuuku ton a naabo ere y'ize y'ize, wo yi'ni wolliyo duwo pay kan soo. ¹⁸ Wo kun suune ti zooye miibi Raa y'un di'n udde t'urzi lekkiyo ere ki bita ki maawi an unni duuye te. Gen y'un udde ti suldi don i-ti lettiyo aa dap ti sonko genno ye, ¹⁹ wo y'un udde ti puuzo k'Almasi ere zooyatu oone baadan, yon wede aa ulu damu kamilen daa k'oldiko munda a tuddi, an wilda ki sedeke. ²⁰ Yo Almasi gen Raa yi biire ti poone t'ume y'a okkima duniya botto too, wo ankenno a onniyagi don ki dangun en, Raa y'an ti y' gize a duwo

kono aasa beehiye a kune. ²¹ T'urzi yode Isa kun di zaapu addugun a Raa, Raa wede a ti y' bilde ti diine don unto, wo yi-d'ele goaliko. Kono kamo kun di zaapu addugun wo kun di zaapu elkisagun a yode Raa.

Geyyiso tudde

²² T'urzi soorugun ere a-t'iide a urzi wede derec ki Raa, kun t'ize don kamilen kono kun di geyye tuddugun t'adde soo aakede zemba. Inkino man kun geyyo tuddugun daayum t'addugun pay. ²³ Gen kun suune kun uune ehiyo ere aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti t'oone ye t'urzi wede ki maawi don i-t'unto me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa don i-lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo. ²⁴ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Duwo pay kane aa soole, majjaanikadan aa bobbo.

Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo i-t'eepiyo,

²⁵ wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki daayum†.»

Wo kane ono gen Rabila Majjaanawa an un gizite gettiyo.

2

Isa yon mokololo ere majjaanawa a jiire

¹ Inkino man kun di sebbo dargun ita suldi don ulpi pay, aakede: daggiya duwo ti metinko, bize sire sire, zaapu k'adde a munda wede, wo dekkiyo duwo. ² Kun t'iso aakede inni don adda budfiko, an dehu daayum udu ki meede daa kalsiya. Gen inkino kun deho ono Raa kono kun di t'ihira a urzizi, wo kun t'oona uttiyo. ³ Derec, ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda k'addugun Galmeega Raa yon beehiye a jiire*.»

⁴ Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo lekkiyo, yon aa mokololo

* **1:16** 1.16 Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2. † **1:25** 1.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * **2:3** 2.3 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9.

duwo an di zidde mentú, wo de a dfaana Raa mukkolo zooyatú ooŋe, yi biire a yode. ⁵ Wo kune don kun uune lekkiyo ere aware geŋ, kune ton kun t'isa aa monjali don Raa yi zappu k'oozige boy ume lekkiyo k'Unde Raa. Wo kun t'isa don sefeke ki Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa sefeke ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa unse a Raa kono k'Isa Almasi geŋ me. ⁶ Derec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Kun wollo, ni biire mukkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy,

tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki Siyon, wo n'a-t'ooziga boozó eego,

wo wede yi ziipa addi a tode maŋ, yi-ki seeda sukuyagi ye‡.»

⁷ Mukkolo ette tod'te beehiye baadan a kune don i ziipe addugun a Raa me, wo de a kane don i ki ziipe addan a Raa ye geŋ, inkinno ye. Derec, ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Mukkolo ere don k'oozige boy an di zidde mentú gette,

tode gettiyo a t'ize mukkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige boy te§.»

⁸ Wo son an riŋe, an'de:

«Mukkolo ette k'eliyo morkiye a duwo,

mukkolo ere k'a oore*.»

Kane geŋ an eliyto morkiyagi kono an ti tuuge k'ambu a ono Raa me. Geŋ ti kaagine too munda wede Raa yi dihe aasa inkinno.

⁹ Wo kune ita duwo don Raa yi biire, don sefeke ki Raa wede mozigo, don kamilen, don a yode yillak. Kune Raa y'unni biire, y'un di'n udfde t'adda k'ume zimolo, y'un di'n t'iide k'ume toorayi beehiye a jiire, kono kun kizite a duwo suldi don majjandani Raa y'ize. ¹⁰ Ti kaaga

kune don ki Raa ye, wo ankenno kun t'ize donzi. Ti kaaga kun ki zuune ye Raa y'isiyo adde koduwo, wo de ankenno kun zuune yon y'isiyo adde koduwo a kune me.

Lekkiyo ere ki don naabo Raa

¹¹ Zemba ki nun kune don ki geyyiso, kun suune adda duniya eŋ kune aa torgagi, don i lekkiyo a borkiyagi. Inkinno maŋ kun ollo n'un di rooto, kun ooli tuddugun a suldi don ulpi tudde ti dehu, i deyyiso ti undiyagun geŋno ye. ¹² Soorugun ti koonna beehiye a dfaana don i ki suune Raa soo danjal ye me, kono aame ise kane an unni kalda kune don ulpi ton, an di wolla naabagun ere beehiye gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere y'etto gette.

¹³ Kun kili t'eedan ye don deero k'akuuma pay a siido me, aa Galmeega yi dehu. Kun kili t'eedi ye mozigo goole ki Romen me, kono yon t'ekki don pay, ¹⁴ wo a don deero siido, kane mozigo goole yi'n agisa seddu don isiyo naabo ere oldo k'eliyo dangay, wo don isiyo beehiyko an di'n tamma. ¹⁵ Inkinno enno munda wede Raa yi dehu me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo, kane don elkisadan umbo an ki suune munda ye'n, bizaŋ an ki ti y' t'ihina ye. ¹⁶ Soorugun t'a koone aa don eedan toore. Inkinno maŋ a eggun toore gette, kun t'ise aa munda wede ki diibiyo a bundikagun ye, wo kun oziro aakede don naabo Raa. ¹⁷ Kun an elo suma a duwo pay, kun geyyo zemba don i ziipe addan a Isa, kun orgido a Raa, wo kun elo suma a mozigo goole ki Romen.

Lekkiyo ki don naabo a dfaana galmaawan

¹⁸ Kune don naabo, galmaawugun kun an orgido kun kili t'eedan ye, kun olliga ono ki kane don beehiye

† 2:5 2.5 Sefeke ere a urzi k'Unde Raa: I-kaza munda wede i-d'ise unse a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munda a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ 2:6 2.6 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. * 2:8 2.8 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

tasse danɗal ye, wo ki kane don unni dabirsa pây. ¹⁹ Derec, gette beeko a daana Raa, a wedusu y'a ombiɗa a dabar ere y'ooniyo a urzi ki diine ye, kono yon y'isiyo munda wede aa Raa yi dehu. ²⁰ Aame kun iza oldiko, inkiyo kun t'oono kossiyo wo kun d'ombiɗa ton, un di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza beehiye, inkiyo an un di'n dabira wo kun imbiɗa man, gette beeko a daana Raa me. ²¹ Geɗ a urzi geɗo Raa y'unni wiike me, kono yode Almasi batum yi dibire kono kune. Urzi geɗ y'un iili a kune kono kun di wolle kun d'ambe zindí.

²² Yon oldiko yi k'ize ye, wo ono don ki lohito ton, umbo i k'udde ye ti bizi me.

²³ Aame an yi gildite, yon y'an ki'n gilde ye.

Aame an yi dibire ton, yon y'an ki ruute ye y'an d'isa ulsu me, wo yon yi ziipe addi a Raa i dekkiyo booro ere derec.

²⁴ Geɗ yode Almasi batum y'a t'umbe oldikadiɗ a tukki yode aame an ti y' tiike ekk'undumu.

Y'ize inkiyo kono y'in di'n udde ti lekkiyadiɗ ere a urzi k'oldiko, wo in di lekke lekkiyo ere ki diine.

Geɗ t'urzi kundayi don y'uune, kun d'uune beeko k'oldikagun.

²⁵ Derec, kune ti kaaga aakede dambami don i digge†, wo ankenno kun ti gimo ki tukki yode weɗe y'unni dokkiyo, aa weɗe k'elso yi dokkiyo dambami.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizan

¹ Kune erayi ton, kun kili t'ekki kuulugun ye, kono aame ti diinayan don ongo ono Raa an k'umbe ye botto ton, an di wolla sooru ere beehiye ki kune erayzan, man an di zaapa addan a Isa daa ki rootiyo k'ono Raa a kane. ² An t'ida edayan an di wolla soorugun ere ki di-inekamilen ti ottilso gettiyo. ³ Kune

erayi kun dehe majjaanika ere ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a ambe ersa, ossiyto suldi ki dap, wo ossiyo kallagi don majjandani zooyayan onne. ⁴ Ki too man kun di dehe min majjaanika ere t'ettiyo ti adde don tasse ki toose. Gette majjaanika i ki rumiyo ye, zooyatu onne baadan a daana Raa me. ⁵ Geɗ inkiyo majjaanika k'erayi don ki Raa don ti kaaga, don an ziipe elkisadan a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizan ye, ⁶ aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibirayim, wo ti di y' waaku galmeegutu. Wo ankenno kune ton inni don erayi ki tode, aame kun isiyo beehiyo wo kun k'orgiso a munda ye man.

⁷ Kune kuuli ton, a lekkiyo ere ti eraygun, kun a elko a tuddan ere tasse i jire ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono kane ton man an t'oono ti kune kan soo, lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadi. Kun iza inkiyo man, munda un t'eegira a urzi tondiyagun a Raa umbo.

Seedu tudde

⁸ Enno onamo don ki dangu me, kune pay min kun lekko addugun kan soo, kun wollo sommagi tud-dugun, kun geyyo tuddugun aakede zamba, kun iso adde koduwo, daa koliyo tudde ti tuddugun me. ⁹ Aame bakada y'a ize ulsu man, ki-ti kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilde man, ki ki ti kime ti kalda ye. Ki too man ki di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettin zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oono, aame y'unni wiike me. ¹⁰ Ono en an riine ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere unse wo onniytadi t'aase majjaanawa man,
y'a sedde bizi ki rootiyo k'ono don ulpi wo ti lohito k'ono.

¹¹ Ti oldiko y'a-ledde, y'aase beehiyo,
y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeda zakidi.

† 2:25 2.25 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

¹² Derec, eda Galmeega Raa kane a tukki donj ki diine, wo kuwwagí an ollige tondiyadan te. Wo a kane donj isiyo ulsu'ŋ, Galmeega Raa y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

¹³ Aame kune wehini k'isiyo beehiyko manj, wee wee un d'isa ulsume? ¹⁴ Wo soŋ aame d'wo an unni dabirsa kono kun isiyo munda wede ki diine manj, ulbuguŋ iso unse. Kun an orgida ye, tuddugunj kun ti-tasso kono kane me. ¹⁵ Ki too manj Almasi kun i-t'ele suma daayum adda k'addugunj, kono yonj Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki tunda y'iisa kee ki zaapu elkisadá a Almasi moo me manj, ki koona daayum gopponj ki tôwwo taaya a zaapu k'elkisadá gette. ¹⁶ Wo kun i rooto ti tasuwa, ti ottilso wo ti elkiyo ere kun di suune munda k'ulsuko a tuddugunj umbo. Injino kane donj unni kalda a soorugunj ere beehiye a urzi k'Almasi, a kane sukuyagi a kalditadanj gette. ¹⁷ Beehiye a kee wede k'a dabire a munda wede k'ize beehiye aame Raa yi dihe manj, miŋ k'a dabire a munda wede k'ize ulsu.

Almasi y'a jiire unto

¹⁸ Injino manj Almasi yode batum y'a dibire kono k'oldiko d'wo, untadí y'inda kanj soo gette a-t'iide, ki sirwe yi ki t'inda ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono donj ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume Raa. Yonj d'wo an y'iide a urzi tudde, wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde Kamilenj. ¹⁹ Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita Rabila Majjaanawa a undiyagi donj a danjay. ²⁰ Kane undiyagi geŋ d'wo donj ti kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso t'ombiŋe a ozzinagi donj Nowe y'a ikkima tooko ere meeda a jiire. Donj miibi danjal i t'iide adda tooko me, kane pay miŋ gessire donj Raa y'an utte t'urzi k'ahu me. ²¹ Kane

ahu geŋ i-kaza urzi suyyiso batem ere anki t'un di'n uttiyo. To suyyiso batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye, wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddí a Raa ti elkiyo ere y'a suune munda k'ulsuko a tuddí umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n uttiyo t'urzi baldiya k'Isa Almasi, ²² yode wede ingile k'awwa ki kandaane, yi lekkiyo a ammade ki Raa, yonj goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki donj an d'ede urzi ki dokkiyo ti donj an d'ede toogo a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

¹ Kine in suune Almasi y'uune dabar a tuddí, injino'ŋ kune tonj kun oyyo kun di dabire aa ki yode, kono wede uune dabar a tuddí yi ki lekke a urzi k'oldiko ye baa. ² Injino manj ti anki enj, lekkiyagunj ere a guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi dehu, wo kun gi di lekke a isiyo sulfi donj ulpi tudde ti dehu ye. ³ Geŋ derec, kune'ŋ ti kaaga ume baadanj kun di y'ingile a isiyo sulfi donj aa kane donj i ki suune Raa soo danjal ye addan i dehu. Kune kun likke a urzi boliyo, kun d'ize sulfi donj ulpi tudde ti dehu, kun d'iibe i ceeriyo eego, kun d'iimi duniyagunj, kun d'iibite kanj soo, wo munda wede ki sukuyagi kun d'uttile a lonjayi. ⁴ Wo ankenj kane an seedu gaggiranj kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi lekkiyadanj ere oldo daa k'ume dirsiyatú gette. Injino'ŋ an un di'n kaldita. ⁵ Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'idey taaya a Raa ki naabadanj ere an ize, kono yonj gopponj y'a dekka booro ki donj zeere wo ti donj unto pay. ⁶ Kono k'injino donj i t'inda ti kaaga tonj, Rabila Majjaanawa an an gizite. Geŋ Raa y'an dikke booro a eedan an t'inda, aakede y'aasa ki d'wo pay. Wo ankenjo, t'urzi k'Unde Kamilenj

* 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

kane an aane an di lekke a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Doŋ naabo doŋ beehiye ki Raa

⁷ Onniyo a guute goppon duniya t'a daŋga me. Inkiŋo maŋ kun lekko ti suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun di tonde Raa. ⁸ Munda wede ki poone a jiiire, kun geyyo tuddugun t'addugun pay, kono geyyiso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino k'ita k'oldiko baadan*. ⁹ Kun soodo tuddugun bey sire, daa gurgirso. ¹⁰ Raa y'un ele beeko t'urzi baadan, a wede tuuku toŋ Unde Raa ti d'ele munda k'isiyo naabo Raa kono a nooge tuddugun. Inkiŋo maŋ kun t'isa doŋ yeeriyo beehiye ki suldi doŋ Unde Raa t'un ele me. ¹¹ Geŋ wede Unde Raa ti ele munda ki kazita k'ono maŋ, y'a kizite ono Raa. Wo wede Unde Raa ti ele munda ki noogiyo duwo maŋ, y'anni nooge ti toogo ere Raa yi ele. Inkiŋo'ŋ a suldi doŋ pay kun ise'ŋ, a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ a yode tamma wo toogo ki daayum! Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

¹² Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, kun ki seeda gaggirgun ye a munda un iido ooŋe baadan aa uwwo dala dala toŋ maŋ. Kun elke ye dabar gette aa munda wede a urzizi ye me. ¹³ Wo de kun lekko t'unusuwo kono kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Wo geŋ inkiŋo a onniyo ere duwo pay an wulla daryikadi maŋ, ulbugun aasa unse baadan a ceera. ¹⁴ Aame duwo an unni kaldita kono kun umbe a suma k'Almasi maŋ, kun lekko t'unusuwo kono Unde Raa tod'te i-d'ede toogo, tod'te ti kune. ¹⁵ Aame wenda ti diinagun yi dabirsa kono yoŋ wede towwo duwo mirsi, ise wede k'oogire, ise wede isiyo suldi doŋ ulpi, wo ise wede eliyo eedi a suldi doŋ doolo toŋ maŋ, geŋ munda wede beehiye

ye. ¹⁶ Wo de aame wede yi dabirsa kono yoŋ wede k'Almasi maŋ, y'a k'ise sukiyagi ye. Ki too maŋ y'a t'imme Raa kono duwo an yi waaku yoŋ wede k'Almasi.

¹⁷ Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa dekkiyo booro a duwo t'iina baa, wo yi t'eesa booro ti doŋzi. Wo aame yi t'iisa booro ti kine doŋzi batum maŋ, a kane doŋ i-tuuge i k'umbe a Rabila Majjaanawa ki Raa ye, booradan t'aasa ooŋe baadan. ¹⁸ Ono eŋ an riŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

«Aame kane doŋ ki diine'ŋ ooŋe an utta me maŋ,
ooŋe baadan sey a doŋ k'oldiko i ti toogiyo k'ambu a ono Raa me†.»

¹⁹ Geŋ inkiŋo doŋ i dabirsa a urzi wede aa Raa yi dehu'ŋ, kane an d'ise beehiye daayum, wo an i-d'ooli tuddan pay a Raa wede i'n ikkima, yoŋ yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a doŋ dokkiyo

¹ Ankeŋ ni rootiyo eŋ kooke a doŋ kane ti diinagun i dokkiyo doŋ ogiyso ti suma k'Isa. Nuŋ toŋ wede dokkiyo aa kane kay. Aame Almasi yi dibire, nuŋ ni y' wulle, wo nuŋ toŋ aggado n'a ti t'ooney onniyo ere Raa yi kiza daryikadi gette. Enno munda wede n'an rootiyo me: ² Kun'ni soodo beehiye doŋ Raa y'un ele beygun me, aakede wede k'elso yi boohiyo dambami. Daayum kun ambo attidizan t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa an un isiyo ki toogo do ye. Kun zaapo addugun pay a naabo gettiyo, kun k'ise kono k'ooniyo k'agga ye. ³ Kun koone zakidi ye a ekki doŋ Raa y'un ele a beygun me, ki too maŋ konsagun a diinayan t'aase beehiye aa urzi an di wolle an d'ozire eego. ⁴ Inkiŋo geŋ aame Raa mozigo doŋ k'elso

* **4:8** 4.8 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12. † **4:18** 4.18 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

y'iina maŋ, yoŋ y'un t'ela kaɗumul ki gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

⁵ A kune obilagi toŋ, kun ollo, n'un di rooto: kun kili t'ekki ɗoŋ dokkiyo i jiire kune ye. Wo onamó eŋ a kune pay: kun t'ise ɗoŋ i koliyo tuddaŋ ye ti tuddugun me, kono ono eŋ an riije ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A ɗoŋ i koliyo tuddaŋ geŋ, Raa y'an di-toogiyo, wo de a ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, beekadí a eedaŋ *.»

⁶ Inkiŋo maŋ n'un di rooto: kun ottilo, kun kili tuddugun ye a ɗaana Raa wede i-d'ede toogo geŋ me, kono yode batum y'un ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha maŋ. ⁷ Kun i ti zaapo attidugun pay a bey ki Raa, kono wede k'ambu k'attidugun yode.

⁸ Kun lekko daayum zeere, kun koonaa mentikagi! Derec, Meeda siitandani ere k'adugun gette t'unni ɗooliyo liw liw ti dehu wee wee ti seeda me, aa suwwu yi m'olo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeda seysu.

⁹ Aame daayum kun konso zakidí a urzi zaapu k'adde a Raa maŋ, kun d'ohira toogo a ɗaanatú me. Kune kun suune zembagun ɗoŋ a urzi k'Isa adda duniya pay geŋ, kane an dabirsa aa kune kay. ¹⁰ Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi ɗaŋŋal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni wiike kun t'etta a daryikadí ere ki daayum kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi. Inkiŋo maŋ yode batum y'un di'n oodíba ki diine, y'un t'ela toogo wo y'un di'n isa kun seeda zakidí a urzi zaapu k'addugun. ¹¹ Geŋ toogo ti koonaa eedí ki daayum! Eyye.

Toose ere ki ɗaŋgu

¹² Nuŋ n'un riije ono ɗoŋ boolon adda mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune yoŋ leema wede yi seedu zakidí a naabo. Nuŋ ni riije kono

n'un d'eeliyo kooke, wo n'un di roote kereŋ: kun soodo zakidí a beeko ere derec ki Raa.

¹³ Zemba ɗoŋ ogiyo ti suma k'Isa a enno a Babiloon† geŋ, kane ɗoŋ Raa yi biire aa kune kay, an un t'ize toose. Wo Markus wede yoŋ aa ulo‡ toŋ, y'un t'ize toose pây. ¹⁴ Kun t'eesito tuddugun kaŋ bey sire sire aa zemba.

Geŋ toose ti koonaa eggun, kune ɗoŋ pay i lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Almasi me.

* **5:5** 5.5 Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34. † **5:13** 5.13 Babiloon: Ki Piyer maŋ suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ **5:13** 5.13 Markus wede yoŋ aa ulo: Markus geŋ ulo k'adde Piyer ye, yoŋ sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riije

Enj urzi k'ono donj kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riije. Yonj yi riije a kane donj i ziipe addan a Isa uune mattupadi ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo donj onjon an t'iide a diine kane donj i ziipe addan a Isa, an an di gizite ono donj ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane donj genj an d'isiyo aa addan i dehu wo an an di ruute, Isa genj yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addi a Isa gette, i dehu Raa ulbi i-d'ise unse. Munda wede derec me, kane ono donj Isa yi duuye donj izire ti yode aame yonj a siido botto. Injino a dooyiso gettiyo, kine donj i ziipe addin a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

¹ Mattup ette i raaniya nunj Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane donj i ziipe addan a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raazinj Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj y'ize gettiyo. ² Genj beeko ti toose i koonaa eggun daa dooyiyo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeeginj Isa genj me.

Sooru ki wede i ziipe addi a Isa

³ T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldi pay donj beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Injino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadi wo t'urzi toogadi ere i naabiya. ⁴ Genj injino y'in d'ele suldi donj a di jiiire baadan wo zooyayanj oone, donj ti poone yi ruute y'in t'ela genno, kono aame suldi genj kun uuna manj,

kun aana kun t'alda ti suldi donj ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo donj duniya k'ume daggiya, wo sonj kun di lekke kettiyo kanj soo ti Raa. ⁵ Wo kono injino tonj, kune kun ziipe addugunj a Isa genj, kun ti ketto toonugunj zakidi kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine manj, kun t'isa donj i suune Raa ki kotto. ⁶ Wo Raa genj kun yi zuuna manj, tuddugunj kun i-d'aana. Wo tuddugunj kun i iina manj, kun soodo zakidi. Wo kun ziidfa zakidi manj, kun lekko kettiyo ti Raa. ⁷ Ki dangu, kun likka kettiyo ti Raa manj, kun di geyyo tuddugunj aakede zemba. Wo kun giyya tuddugunj aakede zemba manj, duwo pay kun di'n geyyo. ⁸ Aame suldi genj kun uuna baadan adda k'addugunj wo kun izira eego manj, kane genj an un ti'n isa donj tasse ye, wo de donj ettiyo ki daana a urzi suuniyo Galmeeginj Isa Almasi. ⁹ Wo aame suldi genj wede yi ki'n uune adda k'addi ye manj, yonj genj yi ki woliyo dokki ye aa wede koosiyo, genj i dunde a oldikadi ere ti kaaga Raa yi y'ize kamilenj genj me.

¹⁰ Kono kamo zemba ki nunj, kun ketto toonugunj zakidi sey a ceere kono kun di seeda zakidi a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune donji. Derec, suldi genj kun a ziidfa zakidi manj, umbo kun ki t'ooraa adda k'oldiko ye. ¹¹ T'urzi genj Raa y'un d'oooley urzi wanj wede kun t'ettey a moziko ere ki daayum ki Galmeeginj Isa Almasi Wede k'Uttiyadinj.

¹² Genj injino ni dehu suldi genj n'un ti'n doole doole sey me, aame suldi genj kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidi a derec ere kun uune gettiyo manj. ¹³ Wo aame nunj ede botto ni lekkiyo genj, ni suune derec suldi genj n'un ti'n doole doole beehiye, kono kun di lekke zeere. ¹⁴ Nunj ni suune bini tonj ni t'inda, aa Galmeeginj Isa Almasi y'o ruute*. ¹⁵ Nunj ni dehu

* **1:14** 1.14 Kun wollo adda mattup ki Zanj 21.18-19.

n'aase t'urzi mummino toŋ maŋ, kono aame n'inda toŋ kun d'aana daayum kun d'elka a suldi geŋ me.

Gooliko k'Almasi

¹⁶ Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegin Isa Almasi y'iido ti toogadi geŋ, ono doŋ ay ruutite geŋ ay k'iide taaya ere iido ti elkiso duwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadi me. ¹⁷ Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yoŋ wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadi ere meeda gette, golladi Isa y'a t'illiga, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y' giyye baadan, ulbo unse ti yode me†.» ¹⁸ Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mokkolo ere kamilen gette.

¹⁹ Inkino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono doŋ nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onaman geŋno maŋ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbugun aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo. ²⁰ Munda wede ki poone a jiiere min: Ono doŋ nebiyagi an riine ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ, wede tudde yi k'aane yi ki suune itadan ye yode ti siidi me. ²¹ Derec, ono doŋ nebiyagi an ruutite geŋ, soo toŋ umbo i k'iido ye t'urzi k'elkiso duwo me, wo geŋ an i njiya Unde Kamilen kono an di ruutite ono doŋ iido ti Raa me.

2

Doŋ eliyo dooyiso ere oldo

¹ Ti kaaga geŋ i d'ede doŋ ede t'adda diine doŋ k'Izirayel kane an ti t'ize tuddan aa nebiyagi, wo geŋ inkino ti diine kune toŋ i d'adfa doŋ an t'ela dooyiso ere oldo. Kane geŋ dooyisadan an ti kalsa kaŋ ombide ti ono doŋ derec ye ki daggiya duwo,

wo urzi Galmeega wede an di'n udfde geŋ an d'oola. Inkino maŋ kane geŋ kesiko an t'oona kulkuwo Raa a eedan ki daggiyadan. ² Wo a lekkiyadan ere ki boliyo gette doŋ baadan an di'n daana, wo t'urzi kane duwo an di kildita urzi wede derec ki Raa. ³ Kane doŋ eliyo dooyiso ere oldo geŋ an un t'in dagga t'urzi lohito k'ono a bizaŋ, kono an t'oona munda beygun. Kane geŋ ti kaagine too booradan Raa y'an ti-dikke, wo daggiyadan t'aasa kesiko.

⁴ Derec, kun suune kane maaleekiyagi doŋ i t'ize oldiko toŋ, Raa yi ki'n iili ye, wo y'a ti'n zidde y'a ti'n gittite, yi ti'n ibi adda k'oldo goole sohuru wo zimolo, yi di'n boohiyo an di lekke bini onniyo booro. ⁵ Wo duwo doŋ ti kaaga ulpi toŋ Raa yi ki'n iili ye, kane y'an iide pay ti ahu baadan a t'iimi siido, wenda soo toŋ i k'utte ye. Wo a utte Nowe siidi, wede i gizite urzi wede ki diine, ti doŋ sarat a itadi*. ⁶ Saŋ maŋ geegiryagi Sodom ti Gomor geŋ kane ulpi, Raa y'a dikke booro eedan, y'an igge t'uwwu ti doŋzan pay a t'ize oddagi, kono a kiza urzi a doŋ isa oldiko ki daana an di wolla. ⁷ Aame geŋ Lot yoŋ wede ki diine Raa y'a y'utte, kono yoŋ i y'uune a lekkiyo ere ki boliyo ki doŋ siido an isiyo daa sukuyagi gette†. ⁸ Derec, yo wede ki diine geŋ yi lekkiyo a diinayan, yi woliyo wo y'ollige naabo ere pay an isiyo onnu diddo gette. Inkino lekkiyadan tod'te sukuyagi i ti lattiya biza k'ulbi wede ki diine geŋno. ⁹ Inkino maŋ Galmeega geŋ yoŋ yi suune urzi mummino y'a t'adfa doŋ i lekkiyo kettiyo ti yode t'adda suldi doŋ onne an aaniya me, wo yoŋ yi suune urzi mummino doŋ k'oldiko y'anni boohe bini yi ti'n t'ela danggay a onniyo ere Raa yi dekka booro me. ¹⁰ Wo yoŋ yi t'ela danggay ki poone kane doŋ i daaniya urzi pitinjo

† 1:17 1.17 Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35. * 2:5 2.5 Taaya ki Nowe gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 6-8. † 2:7 2.7 Taaya ki Lot gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-29.

tuddan ti dehu gettiyo, wo an aa ti diipida a ono Raa geŋ me.

Kane don eliyo dooyiso ere oldo gette a wenda an k'orgiso ye, eedan zakidi. Ottilso soo ton an k'ede ye a maaleekiyagi don toogo ti kandaane geŋ me, an di'n kaldita. ¹¹ Wo kane maaleekiyagi don an ede toogo baadan a jiiere geŋ, kane don eliyo dooyiso ere oldo ton an ki'n kaldita ye aame dekkiyo booro a daana Galmeega me. ¹² Wo kane geŋ eedan aa seydi balda daa k'elkisan, kane geŋ a lekkiyadan an ti'n seddu, an ti'n towwo. Geŋ an kaldita a munda an ki y' suune ye. An di-t'inda aa seydi balda. ¹³ Injino man a oldiko ere pay an ize gette, Raa y'an ti dooza. A onnu ton man an isiyo unswadan a urzi naabo ere oldo tuddan ti dehu. Aame an aa konso a ombagun ton, lekkiyadan gette oldo a duwo sukiyagi baadan, ulban an isiyo unse ki lohito k'ono danjal. ¹⁴ Edayan bilbil ki moonite t'erayi k'eeban. Kane an k'ormiyo ye k'isiyo k'oldiko me, don tasse an ti'n daggiya, wo an d'okkiso a suldi pay. Injino man duudiyo Raa a eedan. ¹⁵ Kane geŋ urzi wede derec an d'iili, an digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo Bozor pay. Yode wede y'a giyye sonko ere an i eliyo y'aase ulsu, ¹⁶ wo yo nebi Baalam geŋ a oldiko y'ize gette, Raa y'a y'iipide t'urzi bize buuru. Injino man onniyo gette t'a ruute aa i rootiyo wedusu, injino t'a y'ihira kono y'a ki isa ye baa naabo daa k'elkiso gette.

¹⁷ Kane don eliyo dooyiso ere oldo gette, aa osso ahutu i t'iibe, aa dondari maaye wede baadan yi-ti'n teepiyo, mizzi yi-ki koppiyo ye. Kane geŋ umayan Raa y'an ti t'ikkima adda k'ume zimolo dil. ¹⁸ Kane geŋ ti bizaŋ i d'adfiya ono don baadan ki koliyo tudde wo ki bita. An d'isiyo naabo sukiyagi ere a jiiere ki tuddan ti dehu, kono an di

mabilde kane don i t'udfo ti onne ti diine don i lekkiyo a urzi daggiya. ¹⁹ Kane geŋ an an di rootiyo a duwo an t'isa don eedan toore, kacin kane batum min bulagi ki naabo ere an isiyo daayum ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku ton yon bule ki munda wede i-iide. ²⁰ Injino man i d'ede don ongo an t'udde t'adda suldi don ganigi ki duniya t'urzi suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadin Isa Almasi, wo aame san an iila tuddan an ti gima k'adda suldi don ulpi an i-iide geŋno sey man, kane geŋ lekkiyadan ere k'ita ette oldo a jiiere ere ki poone. ²¹ A kane injino geŋ beehiye urzi wede ki diine an gi di y' suune ye ton bee, min an di y' suune wo san an d'ooli ono don kamilen don Raa y'an ruute an illiga geŋ me. ²² Geŋ an d'iina a-t'iide a munda wede ono ombide an ruute me, an'de: «Gede yi-ti kama ombi palditadi», wo son «Kinzir kun ti y' zuuye ton, yi-ti kama k'adda nirdito sey.»

3

Kama k'Isa ki duniya

¹ Zamba ki nun kune don ki geyyiso, kun ollo mattup n'un raaniya ette, ere ki sirwe. Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe ton man, ni dehu kune eggun a lekke ohine a elkiso ere ki diine t'urzi k'ono pay don n'un ruutite geŋno. ² Ni dehu kun aa d'elke a ono don nebiyagi don kamilen an ruutite ti kaaga, wo ti urziyagi k'oogoro don ki Galmeega Wede k'Uttiyadin kun illiga t'urzi kaye don zina k'Isa. ³ Wo munda wede kun di suune ki poone enno, a onniyagi don ettiyo k'ita i d'adfa duwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddan ti dehu. An un di'n t'okka maade, ⁴ wo an t'eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute san y'a-kimo, de anken too me yi d'aaniya me? Maawin ton an dinge baa, wo kane suldi pay min an lekkiyo a umayan

‡ 2:16 2.16 Taaya ki Baalam gette k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

t'ume Raa y'a t'ikkima duniya too.»

⁵ A elkiyadaŋ gette kane an dunde ti kaaga Raa y'ikkima siido kane ti kandaane t'urzi k'ono bizí me. Siido ti ahu y'a ti'n diikida, wo siido yi t'ikkima t'adda k'ahu. ⁶ Wo geŋ inkiŋo t'urzi k'ahu doŋ baadaŋ a t'iimi siido, doŋ adda duniya ti suldiŋaŋ pay ti kaaga an t'uute. ⁷ Wo ki kandaane kane ti siido doŋ ankeŋŋo eŋ, t'ono doŋ ki bizí geŋŋo Raa yi'ni boohiyo k'uwwu t'an uuta. Kane geŋ yi'ni boohiyo k'onniyo ere Raa y'a deŋka booro wo k'onniyo daggiya doŋ k'oldiko.

⁸ Wo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, i-d'ede munda soo i dehu un ki dande ye: Galmeega a elkisadí onniyo soo gette aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geŋ aa onniyo soo. ⁹ Doŋ oŋgo an elkiyo Galmeega yi t'ossiyo a munda wede yi ruute y'aasa geŋ me. Wo inkiŋo ye, yo y'ombiŋe baadaŋ kono kune, yi ki dehu wenda soo toŋ a ki dagge ye. Ki too maŋ yo yi dehu d'uwu pay an di-kime lekkiyadaŋ.

¹⁰ Inkiŋo maŋ onniyo kama Galmeega t'aana aa wede k'oogire, wenda soo toŋ yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane a nokkida ti tarkuuse baadaŋ wede k'a orgide, suldi doŋ pay a kandaane uwwu t'an ogga a t'isa umbo, wo siido ti suldi doŋ pay adda geŋ a t'isa umbo pây. ¹¹ Derec, suldi pay geŋ an t'eŋgila inkiŋo, geŋ kun suuno koduwo mummino kun di lekke me! I dehu kun di lekke doŋ kamileŋ, wo a kize kune kettiyo ti Raa. ¹² Koore kun delliyo aaniya k'onniyo ere Raa y'a deŋka booro geŋ me, kun dikette toonugun zakidi kono onniyo gette t'a aane kesiko. Onniyo gette onniyo ere kandaane uwwu t'a y'ogga a t'isa umbo, wo suldi doŋ pay a kandaane geŋ a t'ombila ti wehinko k'uwwu gettiyo. ¹³ Wo Raa yi ruute yi d'isa kandaane aware wo siido toŋ aware*, aame geŋ d'uwu an

d'isa munda wede ki diine aa Raa yi dehu, wo geŋŋo kine in delliyo munda wede yi ruute y'aasa me.

¹⁴ Kono kamo zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, koore kun delliyo aaniya k'onniyo gettiyo geŋ, kun ketto toonugun zakidi, kono y'un di'n t'oona doŋ kamileŋ, kun lekkiyo ti toose, wo d'uwu an k'ambu sundugun k'ulsuko ye. ¹⁵ Wo kun elko koduwo ombiŋe Galmeegin gette, t'un d'ele urzi kun t'oone uttiyo. Inkiŋo kay leemadiŋ Pool wede in giyye geŋ, a suldi geŋŋo toŋ y'un ti'n riŋe ti suuniyo k'ono ere Raa yi ele. ¹⁶ Geŋ munda wede yi riŋe adda mattupiyagi pay inkiŋo, aame y'essiyo raaniya a urzi suldi geŋŋo maŋ, i d'ede omagi oŋgo ooŋe ki suuniyadaŋ me. Inkiŋo maŋ kane doŋ i ki suune munda ye, wo an di baakiysa a suldi Raa, ono an ti'n kama t'urzi doolo aa an d'isiyo a omagi oŋgo adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo inkiŋo geŋ an daggiya tuddaŋ batum.

¹⁷ Inkiŋo maŋ zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ankeŋ n'un ti ruute ki poone suldi geŋ an d'aana. Kun koono mentikagi, kono kane doŋ i k'ambu ono Raa ye geŋ an un ki ti'n dagga ye, wo kun gi di t'assa lekkiyagun ere zakidi gettiyo ye. ¹⁸ Wo de kun'do ki daana daayum a urzi beeko ti suuniyo ere ki Galmeegin Wede k'Uttiyadiŋ Isa Almasi. Geŋ tamma t'a koone a yode ti anki wo ki daayum! Eyye.

* **3:13** 3.13 Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zan yi riine

Enj urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zan yi riine». Zan yi riine mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zan yi riine», «Apokalipse» wo mattupiyagi don ado a biza tuddan. Ti diine kane don ado gen, ette mattupadi ere ki poone.

Ti kaaga gen, i d'ede don ongo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yon an y'ehe aa wedusu gen, yon Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo son, wede tuuku ton y'aase munda aa addi i dehu wo Raa yi ki y' wolle yon aa wede k'oldfiko ye. Kono kamo Zan y'an di riine a don i ziipe addan a Isa, an di suune kereñ Isa min yon wee wee, wo y'an di ruute son, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addi a Isa gen, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a duwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kan soo, wo Raa an di y' geyye ti don pay i ziipe addan a Isa. An iza inkinno man, ki kotto an di suuna adda k'addan an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

¹ Kun ollo mattup ere ay un raaniya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yon gen wede t'ume k'eesiyo suldi pay yon ede to. Yode gen ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey noo, wo beezey ton y'a yi butte. ² Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddi gen, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di

kazita rabiladi, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yon yi likke a sirpa Meega Raa, anken Raa y'in ti y' gize. ³ Munda wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey gen, a kune ton ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kan soo. Wo lekkiyadin kettiyo kan soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ⁴ Gen kaye ay un raaniya inkinno, kono kine pay addin a ona t'unusuwo.

Raa yon toore

⁵ Raa gen yon toore, munda zimolo di yode umbo. Enno ono don ay illiga ti bize k'Isa Almasi me, wo ay un ti'n kaza. ⁶ Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa wo in sooru adda zimolo man, gen kine don lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede d'erec ye. ⁷ Wo de aame in sooru adda toore aakede yode batum adda toore gen, in di lekka pay kettiyo kan soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamilen t'oldikadin pay te.

⁸ Aame kine in'de oldfiko in k'isiyo ye man, gen in daggiya tuddin, munda d'erec di kine umbo. ⁹ Wo aame kine in t'oodibe addin a oldikadin man, yode Raa ton y'in t'isa tambobino a oldikadin te, kono yon wede ki diine, yi seedu zakidi a munda wede yi ruute y'aasa: inkinno man y'in t'isa tambobino a oldikadin, wo y'in di'n isa kamilen ti suldi don pay ulpi*. ¹⁰ Aame kine in'de oldfiko batum in k'ize ye man, gen Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, gen onami adda k'addin umbo.

2

¹ Inni ki nun, n'un raaniya inkinno kono ni dehu kun ki d'ise oldfiko ye. Wo de aame wede yi tiire adda k'oldfiko man, kun suuno wede noogiyadin ede a daana Meega Raa me, yon Isa Almasi wede ki diine. ² Yode batum y'ele tuddi sefeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadin,

* **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5. 3.25-26.

* **2:2** 2.2 Kun wollo adda mattup ki Romen

wo kono k'oldikadiŋ daŋŋal ye, k'oldiko ki doŋ duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

³ Aame kine in seedu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, t'urzi geŋ in di suune yoŋ in yi suune. ⁴ Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seedu urziyagi k'oogiradi ye maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono, ono doŋ derec di yode umbo. ⁵ Wo wede y'a seedu ono Raa maŋ, yoŋ geŋ ki kotto yi giyye Raa t'addi pay. T'urzi seedu k'onami geŋ i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. ⁶ Aame wede y'ede yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa maŋ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

⁷ Zemba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, ono doŋ n'un raaniya eŋ kane urzi k'oogoro aware ye, wo de kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga eŋ kane ono doŋ kun illiga. ⁸ Wo ankeŋ ono doŋ n'un raaniya eŋ kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro geŋ derec, kono naabo ere oldo a zimolo gette t'engilso, wo iina ette naabo ere ki diine a toore kereŋ baa.

⁹ Wede y'ede yoŋ adda toore wo y'olmide leemadi maŋ, yoŋ geŋ yi lekkiyo daayum adda zimolo. ¹⁰ Wede yi geyyiso leemadi geŋ yi lekkiyo daayum adda toore, munda umbo yi ti y'oore leemadi adda k'oldiko me. ¹¹ Wo de wede y'olmide leemadi maŋ, yode geŋ yi lekkiyo adda zimolo, y'ambe k'ume tunda'ŋ yi ki suune ye, kono zimolo ti t'ippe a edayi.

Duniya kun ti geyye ye

¹² Inni ki nuŋ, n'un raaniya kono oldikaguŋ Raa y'un t'ize tambobino t'urzi suma ki yode Isa. ¹³ Kune maawi no, n'un raaniya kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un

raaniya kono Mohita k'oldiko kun ti jiire.

¹⁴ Inni ki nuŋ, n'un raaniya kono Meega Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un riije kono kun yi zuune wede yo ede to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un riije kono kune un d'ede toogo, wo ono Raa kun'ni ziida zakidi, Mohita k'oldiko toŋ kun ti jiire.

¹⁵ Kune duniya kun ti geyye ye ti suldutú pay. Aame wede yi geyyiso duniya maŋ, geŋ geyyiso Meega Raa adda k'addi umbo. ¹⁶ Kun ollo enno suldi doŋ adda duniya me: suldi doŋ ulpi tudde ti dehu, suldi doŋ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala. Kane geŋ i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ŋ suldi duniya. ¹⁷ Kun suune duniya ti suldutú duwo an zaapu addaŋ eego geŋ, an t'engila, wo de wede y'a ziida zakidi a naabo ere Raa yi dehu maŋ, y'a lekka ki daayum.

Kun koona mentikagi ti doŋ k'olmide k'Isa

¹⁸ Inni ki nuŋ, onniyo k'ita t'iina aa kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmide k'Almasi y'a etto, ankenno doŋ k'olmide k'Almasi kane ede baadaŋ an t'uddo. Geŋ i-kaza onniyo k'ita t'iina‡. ¹⁹ Kane geŋ an udfde ti diine kine doŋ i ziipe addiŋ a Isa, wo de ti poone to kane pay miŋ ki kine ye. Derec, anki kane ki kine kotto maŋ, an di lekke ti kine. Wo ankeŋ an t'udfde ti diinayiŋ miŋ, a t'iidiba ita kane pay ki kine ye.

²⁰ Wo kune'ŋ, kun d'uune Unde Raa, tod'te Almasi wede kamileŋ y'un ele, inkiŋo maŋ kune pay derec kun ti suune. ²¹ Nuŋ n'un riije kono derec kun ki ti zuune ye ye. Aha, n'un riije kono derec kun ti zuune, wo kun zuune derec i-k'ede lohito k'ono ye.

²² Wede lohito k'ono miŋ yoŋ wee wee? Yoŋ miŋ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoŋ Almasi Raa yi

† 2:7 2.7 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34. 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22.

‡ 2:18 2.18 Kun wollo adda mattup ki Matiye

biire ye. Wede k'olmide k'Almasi gen yon yi-tuuge yi rootiyo Raa yon meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye. ²³ Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo Raa ye man, yode gen Meega Raa ton yi ki y' zuune ye. Wo wede y'umbe a Ulo Raa man, gen yon yi zuune Meega Raa payS.

²⁴ Wo kune'η kun aa soodo zakidfi a ono don kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono don kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziida zakidfi adda k'addugun man, kune ton kun di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega.

²⁵ Enno munda wede Isa yi ruute y'in t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.

²⁶ Nun n'un riije inkino kono kun di koone mentikagi ti don an dehu an un ti'n dagge. ²⁷ Wo kune'η, Almasi y'un ele Unde Kamilen, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune. Gen i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamilen gettin t'un di'n dooye a suldi don pay derec, munda ki lohito k'ono umbo. Inkino man kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede Unde Kamilen t'unni duuye.

²⁸ Wo anken inni ki nun, kun lekko daayum kettiyo t'Isa Almasi. Inkino onniyo ere y'aana yi-kiza tuddi a duwo pay gette, y'in di'n t'oona daa niiku adda k'addin, in ki seeda sukiyagi ye a daanadi me.

Inni Raa

²⁹ Kun suune Almasi yon ki diine gen, kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo ere ki diine man, yon gen ulo Raa.

3

¹ Kun ki wollo do Meega Raa y'in di'n giyye baadan, y'in di'n waaku kine innizi*, wo gen ki kotto kine inni Raa! Wo de kane don duniya an in ki'n suune ye kine inni Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye. ² Zemba ki nun kune don ki

geyyiso, anken kine in t'ize inni Raa, wo de munda wede kine in t'isa a daana Raa y'in ki t'iidiba ita ye botto. Wo in suune aame Isa Almasi y'iina man, kine in t'isa aa yode, kono in di y' wolla kereñ eda ti eda. ³ Wede tuuku yi zaapu elkiso ere inkino a Almasi man, y'a t'ise kamilen, aa yode batum kamilen.

⁴ Wede tuuku y'isiyo oldiko gen, y'a ti doopide a oogoro Raa. Derec, isiyo k'oldiko gette, tod'te doopide a oogoro Raa. ⁵ Wo de kun suune Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'a buuye oldikadin, yode wede i-k'ede oldiko ye. ⁶ Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye, wo wede tuuku y'isiyo oldiko man, gen Isa yi ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.

⁷ Inni ki nun, kun oola tuddugun wenda soo ton y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru ki diine gen yon ki diine aakede Isa Almasi yon ki diine. ⁸ Wo wede y'isiyo oldiko gen, yon ki Meeda siitandani, kono to Meeda siitandani gette t'isiyo oldiko t'ume k'eesiyo duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc min y'a-lette naabo ki Meeda siitandani.

⁹ Wede tuuku yon ulo Raa man, y'a ki lekke adda k'oldiko ye kono yon ono Raa i lekkiyo adda k'addi. Inkino yi k'aane yi k'ise oldiko ye kono yon ulo Raa. ¹⁰ Wede tuuku yi k'isiyo suldi ki diine ye wo yi ki geyyiso zemba ye man, yon gen ki Raa ye. T'urzi en kun di'n suune inni Raa koo ki Meeda siitandani koo man.

Kun geyyo tuddugun

¹¹ Kun ollo, enno ono don kun illiga t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddin†. ¹² Wo kine in ise ye aa ki Kayen y'a iide leemadi me, kono yon ki Mohita k'oldiko. Wo ki moo me yi y'iide leemadi me? Yi y'iide kono yo Kayen gen naabad

§ 2:23 2.23 Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zanj 5.23; 15.23. * 3:1 3.1 Kun wollo adda mattup ki Zanj 1.12. † 3:11 3.11 Kun wollo adda mattup ki Zanj 13.34. ‡ 3:12 3.12 Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8.

oldo, wo ere ki leemadí beehiye ki diine‡.

13 Zemba ki nuɗ, kune ulbuguɗ i t'ooɗe ye aame ɗoɗ duniya an un olmiɗe maɗŝ. 14 Kine in suune t'urzi k'unto in t'udɗe, anken kine in uune urzi lekkiyo kono in geyyiso zemba. Wede yi ki geyyiso zemba ye maɗ, yoɗ geɗ yi sooru daayum a urzi k'unto. 15 Wede tuuku y'olmiɗe zemba maɗ, yoɗ aa wede i t'owwo ɗuwo mirsi, wo kun suune wede i t'owwo ɗuwo geɗ i-k'ede lekkiyo ere ki daayum ye. 16 Isa Almasi y'iido y'a ele tuddí, y'a inda kono kine. Inkinno maɗ kine toɗ maɗ in di geyye zemba, in t'ele tuddin kono kane. T'urzi eɗ kine in di zuune geyyiso Raa mummino me. 17 Aame wede i-d'ede maala ki duniya, wo yi wolleyo leemadí yi daayisa y'a-t'appiya edayí yi ki wolleyo sommagí ye maɗ, yoɗ geɗ i-k'ede geyyiso Raa adda k'addí ye*. 18 Inni ki nuɗ, kine in geyye tuddin ti ono biziɗ ɗanɗal ye, wo ɗe t'urzi naabo pay, geɗ i-kaza geyyisadin tod'te ɗerec.

19 T'urzi geɗ in di suuna kine a urzi wede ɗerec ki Raa, wo geɗ addin a-t'assa a ɗaana Raa me. 20 Wo aame addin i ɗekkiyo booro eedin maɗ, Raa yoɗ goole yi jiiɗe addin wo yi suune sulɗi pay. 21 Zemba ki nuɗ kune ɗoɗ ki geyyiso, aame addin i ki ɗekkiyo booro eedin ye maɗ, geɗ kine in d'ette ɗaana Raa daa k'orgiso. 22 A munda wede tuuku kine in tonde bey yode geɗ, in di y' t'ooone kono kine in aa seedu urziyagi k'oogiradí, wo in isiyo naabo ere yoɗ ulbí i-d'isiyo unse. 23 Kun ollo enno urzi k'oogiradí me: Kine in lekko in d'ambo a suma k'Ulí Isa Almasi wo in di geyyo tuddin. Geɗ munda wede yoɗ yi ruute in d'ise. 24 Wede yi seedu urziyagi k'oogoro Raa maɗ, yoɗ geɗ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi

lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi k'Unde Kamileɗ ere y'in elo gettiyo.

4

Doɗ daggiya ɗuwo

1 Zemba ki nuɗ kune ɗoɗ ki geyyiso, kane ɗoɗ i rootiyo an'de an d'ede Unde Raa geɗ, kun ti wollo naabadaɗ ɗo, onamaɗ kun ambe baa ye. An d'ede Unde Raa kotto maɗ kun di'n suuna*, kono ɗoɗ an ti-t'ize tuddaɗ aa nebiyagi, an di tiipe ɗaadaɗ adda duniya. 2 Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di y' suune a ono ɗoɗ adɗiya ti bizi. Inkinno wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido k'adda duniya y'umbe tudde ki wedusu, geɗ yoɗ ki Raa. 3 Wede tuuku yi ki y' zuune Isa inkinno ye maɗ, yoɗ geɗ ki Raa ye, unde ere i-d'ede gette t'ettiyo ti Wede k'olmiɗe k'Almasi, wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geɗ, anken y'iina baa.

4 Wo ɗe kune inni ki nuɗ, kune ki Raa, wo kane ɗoɗ an ti-t'ize tuddaɗ aa nebiyagi geɗ kune kun'ni jiiɗe, kono Unde ere un d'ede gette tod'te toogo ti jiiɗe ere i dokkiyo ɗoɗ duniya. 5 Kane geɗ ki duniya. Inkinno maɗ an orbe aa ɗoɗ duniya ge d'orbe, wo ɗoɗ duniya an di'n ollige. 6 Wo kine'ɗ ki Raa. Wede yi suune Raa y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n olliga ye. T'urzi geɗ in di suuna Unde ere ɗerec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoɗ wede geyyiso

7 Zemba ki nuɗ kune ɗoɗ ki geyyiso, kine in geyyo tuddin, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geɗ yoɗ ulo Raa, wo yi suune Raa. 8 Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geɗ, yoɗ yi ki suune Raa ye kono Raa yoɗ wede

§ 3:13 3.13 Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zanj 15.18-19; 17.14. * 3:17 3.17 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8. * 4:1 4.1 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6. † 4:9 4.9 Kun wollo adda mattup ki Zanj 3.16.

geyyiso. ⁹ Ulí soo ɗanŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geŋ inŋino Raa y'in ti gize geyyisadi a kine me. ¹⁰ Kun ollo urzi geyyiso eŋŋo: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo ɗe yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Ulí y'iido y'a ele tuddi sefeke, y'a inda ki booyiso k'oldikadiŋ.

¹¹ Zamba ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye baadan inŋino geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ. ¹² Wenda soo toŋ i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadi pay y'a-ti ɗiŋge a tukki kine.

¹³ Wo Raa y'in elo Undi adda k'addiŋ. T'urzi geŋ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti kine. ¹⁴ Meega Raa y'a igibo Ulí ki duniya kono yoŋ y'a utta ɗuwo pay, geŋ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadi. ¹⁵ Aame wede tuuku yi rootiyo bizi y'ede Isa Almasi yoŋ Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa. ¹⁶ Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umbe.

Raa geŋ yoŋ wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. ¹⁷ Aame kine addiŋ uune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi ɗekka booro toŋ kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi. ¹⁸ Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso toŋ umbo, wo geyyiso ti t'oniyo adda k'adde maŋ ti-ti lomme orgiso. Inŋino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, y'elkiyo yi t'oona ɗanŋay. Inŋino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, addi i ki t'uune ti geyyiso ye.

¹⁹ Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki

poone. ²⁰ Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadi yi y'olmide maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadi wede yi y' woliyo a daanadi miŋ yi gi di y' geyyiso ye ɗe, y'a geyye Raa wede yi ki y' woliyo ye mummino me? ²¹ Wede yi giyye Raa maŋ, leemadi toŋ y'a yi geyye. Geŋŋo urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me§.

5

Kine toogo in jiiere Meeda sitandani

¹ Wede tuuku y'umbe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa geŋ, inŋizi toŋ y'anni geyye. ² Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradi maŋ, t'urzi geŋ in di suune kine in geyyiso inŋi Raa. ³ Derec, urzi geyyiso Raa geŋ yoŋ in di seeda urziyagi k'oogiradi*. Wo urziyagi k'oogiradi geŋ, kane daaniyadiŋ i k'oone ye a kine me, ⁴ kono kine pay inŋi Raa geŋ in d'ede toogo in jiiere duniya, wo in t'ize toogo in di jiiere ti zaapu k'addiŋ a Isa. ⁵ Wee wee i ti jiiere duniya te? Yode wede umbe Isa yoŋ Ulo Raa.

⁶ Yode Isa Almasi y'iido y'a uɗɗe t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadi. Y'iido t'urzi k'ahu ɗanŋal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pay. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te derec. ⁷ Inŋino maŋ kane ɗoŋ ado i rootiyo Isa Ulo Raa me, ⁸ kane Unde Raa, ahu ɗoŋ ki batem wo puuzo ere k'untadi. Inŋino maŋ kane ado geŋ an rootiyo bizaŋ soo. ⁹ Aame ɗuwo an in rootiyo taaya a munda wede an woliyo maŋ, geŋ kine in d'ambu wo munda wede Raa yi rootiyo in d'ambe a ceere. Geŋ Raa yi ruute taaya a tukk'Ulí. ¹⁰ Wede yi ziipa addi a Isa Ulo Raa maŋ, ono geŋ yi ni zuune adda k'addi, wo wede yi

† 4:12 4.12 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 1.18. 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28.

§ 4:21 4.21 Kun wollo adda mattup ki Matiye 5:3 5.3 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 14.15.

k'umbe a ono Raa enno ye man, gen Raa yi ti y'isiyo wede lohito k'ono, kono yi k'umbe ye a ono don Raa yi ruute a urzi k'Uli me. ¹¹ Gen enno ono don Raa yi ruute me: yon y'in ele lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Uli. ¹² Wede yi ziipe addi a Ulo Raa gen, yon y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addi a Ulo Raa ye gen, yon lekkiyo gette umbo†. ¹³ N'un raaniya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune don umbe a suma k'Ulo Raa me.

²¹ Inni ki nun, kun koono mentikagi, kun daane ye ita longayi me!

In tondo t'adde soo

¹⁴ Gen injkino kine in k'ede orgiso ye a daana Raa me. Aame in ton-diyo munda wede aa Raa addi i dehu man, y'in di'n ollige. ¹⁵ Aame munda wede kine in ton-diyo gen in suune Raa yon y'in ollige, gen in suune sey aa munda wede kine in tunde in y'uune.

¹⁶ Aame wenda yi wulle leemadi yi t'iire adda k'oldiko ere i-ki d'etta unto ye man, yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela lekkiyo a leemadi me. Ni rootiyo ti oldiko ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo oldiko ede a-d'ette unto te, wo gen ni rootiyo ti oldiko ere gettiyo ye kun tonde me. ¹⁷ Naabo pay ere in isiyo oldo gettin oldiko, wo oldiko ongo a-ki d'ette unto ye.

¹⁸ Kine in suune wede tuuku yon ulo Raa gen oldiko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y' boohiyo, Mohita k'oldiko ti-k'ise munda ye. ¹⁹ Kine in suune kine ki Raa, wo kane don duniya pay gen an lekkiyo a bey Mohita k'oldiko. ²⁰ Kine in suune son Ulo Raa y'iido y'in d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa yi rootiyo ono don derec. Wo in di lekkiyo kettiyo kan soo ti Raa yon yi rootiyo ono don derec, t'urzi k'Uli Isa Almasi. Yode wede i rootiyo ono don derec, yon Raa batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.

† 5:12 5.12 Kun wollo adda mattup ki Zanj 3.36.

Mattup ere ki sirwe Zaŋ yi riine

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zaŋ yi riine». Yi riine a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane don ogiysito ti suma k'Isa. Zaŋ yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumbiyagan ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino don i ziipe addan a Isa an di geyye tuddan me. Yoŋ y'an di ruute soŋ, an di seeda zakidi a zaapu k'addan a Isa gette, wo an koono mentikagi ti duwo don eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zaŋ

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ wede dokkiyo, a koŋ erewo ere Raa yi biire* wo soŋ a inŋizí don ni giyye t'addó pay. Wo kane i ni giyye nuŋ siidó danŋal ye, don pay i suune urzi wede derec geŋ an'ni giyye pây, ² kono derec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addin, wo to t'a lekka ti kine ki daayum. ³ Geŋ beeko, isiyo adde koduwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koono eedin. Suldi geŋ an in di'n t'elo kono in di lekke ti derec wo ti geyyiso.

Derec ti geyyiso

⁴ Nuŋ ulbó unse baadan aame n'illiga inŋizí ongo an sooru a urzi wede derec, a urzi k'oogoro wede ki Meegin Raa y'in ruute. ⁵ Wo anken koŋ erewo no, nuŋ ni di rooto kine in di geyye tuddin. Kane ono don ni raaniya en urzi k'oogoro aware

ye, kane miŋ don kun d'illiga t'ume k'eesiyo genno†. ⁶ Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ŋ kun di geyye daayum tuddugun.

Kun koono mentikagi ti don i ti t'isiyo tuddan aa nebiyagi

⁷ Nuŋ n'un rootiyo inkiŋo kono ankenno i udfó don daggiya duwo baadan adda duniya me. Kane geŋ an k'ambu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umbe tudde ki wedusu me. Yoŋ wede yi rootiyo inkiŋo geŋ yoŋ wede daggiya duwo, yoŋ wede k'olmide k'Almasi. ⁸ Inkiŋo maŋ kun koono mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'engila ki bita ye, wo in aa ziida maŋ in di t'ooney munda wede Raa yi dehu y'in t'eley. ⁹ Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'addiya ti paate maŋ, yoŋ geŋ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo maŋ, yoŋ geŋ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi. ¹⁰ Aame wede y'iido tuddugun wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye maŋ, wede geŋ kun yi seeda ye a boygun me, wo toose toŋ kun i ise ye. ¹¹ Derec, wede isiyo toose a yode geŋ, aakede y'a ti gitte kaŋ soo ti yode a naabadí ere oldo y'isiyo gette.

Ono don ki dangu

¹² Nuŋ oo d'ede ono baadan n'un di roote miŋ ni ki raane ye, wo nuŋ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey bize ti bize kono addin a ôoney t'unusuwo. ¹³ Inkiŋo maŋ inŋi teemadí ere Raa yi biire‡ an i-t'ize toose.

* **1:1** 1.1 Koŋ erewo ere Raa yi biire: I-kaza don ogiysito ti suma k'Isa a ume soo wo don t'ú an di'n waaku «inŋizí», umbo'ŋ i-kaza kine don pay i ziipe addin a Isa. † **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34; 15.12,17. ‡ **1:13** 1.13 Inŋi teemadí ere Raa yi biire: I-kaza duwo don ogiysito ti suma k'Isa a ume wede Zaŋ ge lekkiyo genno.

Mattup ere k'aduwe Zaɗ yi riine

Eɗ urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aduwe Zaɗ yi riine». Yi riine a wedusu yi ziipe addi a Isa sundi Gayus.

Zaɗ yi d'igibe duwo an d'ette ki siidiyagi ongon, an di kizitey ono Raa a don i ziipe addan a Isa. Wo de kane duwo geɗ an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo maɗ, i d'ede wedusu sundi Diyoɗirep yon ti diine don dokkiyo ki don ogiyo ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeda di yode me. Don ongon i ziipe addan a Isa ki geeger gette, duwo geɗ an ti'n ziida di kane. Inkiɗo ton kane don i ziida torgagi a boydizan geɗ, Diyoɗirep y'an uɗde ti diine ki don ogiyo ti suma k'Isa me. Kono kamo Zaɗ yi di riine mattup a Gayus yon ti diine don i ziida torgagi, kono y'a seeda zakidi a naabo ere y'isiyo, wo don ettiyo kazita k'ono Raa ton y'anni seeda bey sire.

Toose ki Zaɗ

¹ Mattup ette i raaniya nuɗ wede dokkiyo, a leema wede ki geeyiso Gayus*, wede ni giyye t'addo pay.

² Leema ki nuɗ kee wede ki geeyiso, ni dehu tudda t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nuɗ ni suune biza k'ulba geɗ yon daayum a Raa.

³ Nuɗ ulbo unse baadan kono zamba don i ziipe addan a Isa an iido t'ummey geɗ an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede derec, wo derec kee k'isiyo munda wede ki diine. ⁴ Aame nuɗ n'ollige inɗizo an sooru a urzi wede derec maɗ, ulbo i d'oniyon t'unɗuwo baadan.

* **1:1** 1.1 Gayus: Kun wollo adda mattup ki Naabo don zina 19.29; Romon 16.23 wo 1 Koron 1.14.

† **1:9** 1.9 Zamba don ogiyo ti suma k'Isa: I-kaza don ogiyo ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo son Diyoɗirep yon wede teesiyo k'eeɗo duwo.

Kooke a leema

⁵ Leema ki nuɗ kee wede ki geeyiso, ki seedu zakidi a urzi seedu zamba, ise torgagi ton maɗ. ⁶ Kane don geɗ an'tiyo kenno maɗ, an di rootiyo sunda a urzi geeyisada a daana kane don ogiyo ti suma k'Isa a enno, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Inkiɗo maɗ n'a di rooto, don inkiɗo geɗ k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeda urzi torguwadan ⁷ kono kane an addiya ti boydizan miɗ ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tonɗiyo munda ye ti bey don i ki suune Raa soo danɗal ye me. ⁸ Inkiɗo maɗ kine ton in di'n nooge don inkiɗo geɗ me, kono kine in t'ise don naabadiɗ kan soo a urzi wede derec.

⁹ Adda mattup ette n'an riine ono boolon a zamba don ogiyo ti suma k'Isa†. Wo de Diyoɗirep wede yi dehu y'a t'ise ki daana do geɗ yi k'ollige ye onamey me. ¹⁰ Inkiɗo maɗ nuɗ onniyo ere n'iida maɗ, munda wede ulsu geɗ n'a ti y' rootey a daana duwo. Ono don ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedo genno ton i k'iide ye, zamba don ettiyo ti dokki yi ki'n seedu ye, wo don ede i ni seeda ton yi ki dehu ye kane don i dehu seedu torgagi geɗ yi-ti'n lomme ti diine kane don ogiyo ti suma k'Isa me. ¹¹ Leema ki nuɗ kee wede ki geeyiso, ki daane ye ita don k'isiyo k'oldiko me, wo kee ki wollo munda wede beehiye, kono wede isiyo beehiye geɗ yon ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu geɗ yi ki suune Raa ye. ¹² Wo yo Demetirus geɗ don pay an rootiyo taayadi beehiye. Sooruzi ere derec gettiyo ton ti rootiyo ti yode. Kaye ton ay rootiyo wo kun suune onamey geɗ derec.

Ono don ki dangu

¹³ Ono don ni dehu n'a di roote baadan miɗ ni ki raaje ye. ¹⁴ Wo n'elkiyo san maɗ n'etta n'a ki ti

wollo, in di rootey bize ti bize.
¹⁵ Injino man toose ti kooná ti kee,
lanziyagá an a-t'ize toose, wo kee
ton a lanziyagey k'an t'iso toose soo
soo pây.

Mattup ki Ziid

Eŋ urzi k'ono doŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riine. An Zak ti Ziid geŋ, Isa'n leemadan goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riine.

Ziid yi riine mattup ette a kane doŋ Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koonaa mentikagi ti doŋ dooyisadan a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye geŋ me. Lekkiyadan gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadan beehiye ye. Wo y'a ruute soŋ munda wede Raa y'an isa a kane doŋ lekkiyadan beehiye ye.

Toose ki Ziid

¹ Mattup ette i raaniya nuŋ Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane doŋ Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi.

² Geŋ isiyo k'adde koduwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koonaa eggun daa dooziyo.

Doŋ eliyoo dooyiso ere oldo

³ Zamba ki nuŋ kune doŋ ki geyyiso, nuŋ n'a dihe t'addo pay n'un di raane mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo de ni wulle maŋ, a n'ele ankeŋ ni dehu n'un di raane kono un t'eley kooke kun di deyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi geŋ Raa yi y'elo a doŋzi kaŋ soo danŋal tak. ⁴ Nuŋ n'un raaniya kono doŋ ulpi ongo geŋ an t'iide diinagun wo kune kun ki suune ye. Kane geŋ urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadan wede a urzi boliyo geŋno, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadin yon soo danŋal. Aa an

riine ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ booro Raa t'anni seeda.

⁵ Derec, kane suldi geŋ kun'ni suune pay baa, wo toŋ n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an uddo doŋ k'Izirayel ti siido Misir me, wo saŋ maŋ y'an d'ize a kane doŋ i-tuuge zaapu k'addan a yode, an t'inda*. ⁶ Kun elko a maaleekiyagi doŋ urzi dokkiyo wede Raa y'an ele geŋ an gi di buuhe ye, ume lekkiyadan an d'iili. Kane geŋ Raa yi'ni boohiyo kettiso ti zinziiri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a deka booro. ⁷ Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi doŋ goppon ti kane†. Kane doŋzaŋ toŋ maŋ sooruzan t'a guune oldo aa maaleekiyagi geŋno, an d'iili tudan k'isiyo boliyo wo kuuli toŋ an di moonite ti kuuli eebaŋ. Wo ankeŋno an uune dangay adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, dangay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a duwo pay.

⁸ Geŋ inokino kay, kane doŋ eliyoo dooyiso ere oldo gette, sooruzan tin aa kane doŋ geegiryagi geŋno. Kane an ti t'isiyo tudan ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, inokino maŋ an di koogire Raa wede t'ekki suldi pay, wo an di kaldita maaleekiyagi doŋ toogo a kandaane. ⁹ Wo goole maaleekiyagi Mikayel toŋ, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitandani a tukki nuune Muusa geŋ, y'a-ziida tuddi, yi ki dihe y'a ki deka booro a tukki tode t'urzi kaldita ye, inokino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo dangay‡.» ¹⁰ Wo de kane duwo geŋ, munda wede an ki y' suune ye toŋ an di kaldita. Wo munda wede kane an suune a urzi tudde geŋ, an t'isiyo aa seydi balda elkisadan umbo, suldi geŋ an d'an

* **1:5** 1.5 Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7** 1.7 Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25. ‡ **1:9** 1.9 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa danŋal. Ume niikiyto ti ume an irba geŋ, mongidagi Yawudiyagi an iide taaya ti bizan danŋal.

t'ettiyo k'ume daggiya. ¹¹ Dabar a kane, kono an diine urzi Kayeñ. An giyye soñko baadañ geñ an ti t'ele tuddañ a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki KoreŒ. ¹² Derec, kane geñ ettiyadañ ere k'adda diine zemba ðoñ i ziipe addañ a Isa an ti guune ombó geñ, a ðuwo sukuyagi. A ume geñ kane an d'ombó wo an di sofo baadañ daa sukuyagi, an lomme addisaðañ. Kane geñ aa dondari ðoñ maaye y'ambu i ki koppiyo mizzi ye. Kane geñ aakede inda ðoñ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadañ i tôwwo toñ mañ, an di ðekkita ti sondayzañ pay, inkiño untadañ t'a ðoola tañ sire. ¹³ Kane geñ aa ooye y'ûune i-kolzite baadañ. Inkiño mañ sulði ðoñ ki sukuyagi an isiyo geñ, kane aa goopiyo k'ooye i-paldita a ðaanadañ. Kane aa moldali ðoñ i sewiyso a kandaane, wo kane geñ umayañ Raa y'an ti y'buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

¹⁴ Yode Enok mugiye wede ki sarat iise ti Adum geñ, a tukki kane toñ yi ruute ti kaaga ono ðoñ Raa y'igibo, y'ede: «Kun ollo, Galmeega Raa y'a etto ti maaleekiyagi kamileñ suma dupiyagi baadañ, ¹⁵ kono y'a ðekka booro a tukki ðuwo pay. Kane ðoñ k'oldiko pay geñ, booro t'an di'n seeda kono a sulði ðoñ ulpi pay an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono ðoñ pay ulpi an ruutite a tukki yode daa k'ottilso.» ¹⁶ Kane ðuwo geñ daayum ulbañ unse ye, an di môolo a urzi lekkiyadañ, wo an daaniya ita sulði ðoñ ulpi tuddañ ti dehu. Ti bizañ i d'adðiya ono ðoñ ki tamma tudde wo kane an di tamma ðuwo kono an d'oomi bizañ.

Kooke a ðoñ i ziipe addañ a Isa

¹⁷ Wo ðe zemba ki nuñ kune ðoñ ki geyyiso, kun a elko a ono ðoñ ðoñ zina ki Galmeegin Isa Almasi an ruute ti kaaga. ¹⁸ Kane an un ruute, an'de: «A onniytagi ðoñ

ettiyo k'ita geñ, i d'adða ðuwo an un di'n t'okka maade wo an daana ita sulði ðoñ ulpi tuddañ ti dehu.»

¹⁹ Kane geñño i t'eliyo ðoñ i ziipe addañ a Isa an t'âhuntu tuddañ me, elkisadañ ki tudde ðañjal wo i ki'n dokkiyo Unde Raa ye. ²⁰ Wo ðe zemba ki nuñ kune ðoñ ki geyyiso, kun iso t'urzi tuuku toñ lekkiyagun t'a koone daayum a sulði ðoñ ðerec ki Raa kun zaapu addugun eego. Kun tondo Raa ti toogo k'Unde Kamileñ. ²¹ Kun lekko daayum a geyyiso ere ki Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegin Isa Almasi y'un d'isa adde koduwo wo y'un t'ela lekkiyo ere ki daayum gette.

²² Kun wollo sommagi ki ðoñ an d'ede niiku a urzi zaapu k'addañ a Isa, ²³ ðoñ ongo ette k'adda k'uwwó geñ kun ti'n kami kun'n utto. Wo a ðoñ ongon kun an d'iso adde koduwo kay, wo ðe ti metiniko: Kun ti ledfo ti tuddañ, ise kallagan toñ kun a botta ye, para mañ un di'n seeda, kono kane ganigi t'urzi sulði ðoñ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

²⁴⁻²⁵ In amma Raa soo ðañjal, yon y'in di'n uttiyo t'urzi Galmeegin Isa Almasi. Yon i-d'ede toogo y'un t'eegire kun ki t'oore adda k'oldiko ye, wo y'aane y'un di'n t'ette ki ðaanadi k'adda daryikadi daa zaapu k'ono eggun, wo ôoniyo t'unjsuwo. Geñ moziko, gooliko, toogo, wo urzi dokkiyo, kane pay geñ ki yode ki poone duniya t'a t'eesa botto too, bini anki, wo ki daayum! Eyye.

§ 1:11 1.11 Taaya ki Kayeñ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

Apokalipse

En urzi k'ono don kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zan wede zina k'Isa Almasi yi riije. Suldi don pay yi riije en yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munda i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zan y'an d'eele kooke a kane don i ziipe addan a Isa, kono ti kaaga gen duwo an'ni dibire baadan. Inkinno y'an rootiyo an aa seeda zakidi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadan a Isa.

Adda mattup ette i d'ede suldi ede kine in di'n suune: Ki poone'n, kane siitandani an naabiya adda duniya ette, inkinno kane don i ziipe addan a Isa gen an t'oona dabar baadan, bini don ongon ti diinayan duwo an ti'n t'ida. Ki sirwe'n, Isa yon Galmeega, kane don pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa gen y'an di'n ceera. K'aduwe'n, Raa yi yi boohiyo munda wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addan a Isa, wo a jiiire a kane don duwo an ti'n iide kono yode.

Zan yi wulle son suldi don aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitandani ti maleekiyagutu ti kane don pay illiga onamtú, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwu. Aame gen i d'isa kandaane aware, siido aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane don pay illiga onaman.

Suldi don Isa Almasi yi gizite a Zan

¹ Mattup ette ti kaza a suldi don Isa Almasi y'an iifiba ita a don naabadí. Raa yi d'ele ono en a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munda wede aana goppon. Kono k'inkinno Isa Almasi y'a igibe maaleekayi ki tukki Zan wede naabadí, kono munda en yi di ti

y' kize. ² Man Zan y'an di gizite a duwo suldi don pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto en ono Raa, wo gen yode Isa Almasi batum yi kaza ono gen d'erec.»

³ Unsuwo a wede i gariya wo a don ollige ono don Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Unsuwo a don ollige ono don an riije enno wo an aa seedu gen me. Gen kun suuno koduwo suldi en peedadan goppon a t'isa.

Toose ki Zan

⁴ Mattup ette i raaniya nun Zan. Toose a kune don ogiyo ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siido k'Aazi*. Beeko ti toose i koono eggun t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede. Wo kane undiyagi don sarat ki Raa a daana kaakido mozikadi genno ton, an un elo beeko ti toose. ⁵ Yode Isa Almasi wede i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilde ki poone ti diine don unto, yon Mozigo mozagi a siido pay.

Yon y'inni giyye, y'in di'n udde t'adda k'oldiko t'urzi puuzadi ifi. ⁶ Yon mozigayin wo kine donzi, y'in di'n ize kine don sedeke ki Meegi Raa. Inkinno tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye. ⁷ Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku ton y'a yi wolla, ise don i y' girbe t'aryagi ton an di y' wolla. Ita duwo pay adda duniya an dillita an d'ola kono yode. Gen ki kotto a t'isa! Eyye. ⁸ Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nun sundo Alfa wo Omega. Nun Raa toogado t'a jiiire pay, nun wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton nun ede.»

Zan i-d'iido munda aa suniye, y'a wulle Isa

⁹ Mattup ette un raaniya nun Zan leemagun, nun ti kune in lekkiyo

* **1:4** 1.4 Siido k'Aazi: I-kaza siido soo adda siidiyagi pay ti kaaga don Romen ga-dukke, ankenno tod'te a kese peedo k'ooriyo ki siido Turki.

kettiyo kaŋ soo t'Isa. Kine in dabirsa kaŋ soo wo in seeda zakidí a urzi k'Isa me, yoŋ mozigo kine pay. Wo nuŋ an ti'n zidde a siido ere a diine k'ahu sundutú Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede d'erec Isa y'o iidiba ita. ¹⁰ Onniyo soo, onniyo Dumas maŋ, Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, saŋ ki daaró n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre, ¹¹ ti d'eesiyo: «Munda wede ki woliyo en, ki ti y' raana adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a doŋ ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise geŋno.»

¹² Aame n'illiga inokino maŋ, n'a gilde daaró n'a wolle o rootiyo wee wee. Maŋ n'a wulle pitila sarat ki dap†. ¹³ Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munda i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a d'ondali, wo ser ki dap y'a-zidde lanƙaya. ¹⁴ Ilali k'eedí tuwardí kar aa kaawa, edayí i d'omilte aa uwwo. ¹⁵ Zonđí aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwo i d'oggirso d'oddot, golladí i d'urriyo aa ooye y'okko. ¹⁶ A beezí k'ammade moldali sarat, wo ti bizí i d'adđiya kasigara kesiyagutú sirwaŋ pay korbe robboŋ. Ume k'edayí i rala aa peedo ti ziidfa.

¹⁷ Aame ni y' wulle maŋ, n'a iire a zonđí aa n'inda, maŋ y'a-ti ziipe beezí k'ammade a tuddó wo y'o di ruute, y'ede: «Kee k'orgide ye, nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ. ¹⁸ Nuŋ wede ni lekkiyo zeere, wo nuŋ wede ti kaaga n'a inda wo n'a bilde, ankeŋ ni lekkiyo zeere ki daayum. Nuŋ oo d'ede toogo a tukk'unto wo a tukk'ume ki doŋ i t'inda. ¹⁹ Inokino maŋ munda wede ki wulle geŋ, pay ki ti y' raana. Munda wede ki woliyo ankeŋno wo wede aana k'ita toŋ, ki ti y'

raana pay. ²⁰ A moldali sarat doŋ ki woliyo a beezó k'ammade wo ti pitila sarat ki dap en, k'ollo n'a di t'oodo itadaŋ. Moldali doŋ sarat en, i-kaza maaleekiyagi sarat doŋ Raa y'igibe ki boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋno. Wo kane pitila sarat geŋ, i-kaza doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geegiryagi sarat geŋno.»

2

Mattup a doŋ ogiysito ti suma k'Isa a Epez

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiysito ti suma k'Isa a geeger k'Epez: Kun ollo, en ono ki nuŋ wede i seedu moldali sarat a beezó k'ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n'ede: ² “Nuŋ ni ti suune lekkiyagun te, wo naabagun ere oone gette kun a seedu zakidí, wo ni suune kun an k'ooliyo urzi ye a doŋ bundidí an di lekke a diinagun me. Geŋ kun ti'n niime kane doŋ an'de kane doŋ zina k'Isa, kacin kane doŋ zina ye. Inokino kun di'n zuune kane doŋ lo-hito k'ono. ³ Kune kun seedu zakidí a urzi zaapu k'adde a Isa, kun dibire kono kun umbe a sundó wo kun ki t'isse ye. ⁴ Wo de enno munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune ankeŋno kun ki n' giyye aa t'ume k'eesiyo ye. ⁵ Kun elko ume wede kun t'iire me, kun di kama lekkiyagun wo kun t'ambo naabagun ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyagun maŋ, n'a t'amba pitila t'umatú me. ⁶ Wo de enno munda wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane doŋ sundaŋ Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nuŋ toŋ ni ti giigira. ⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiysito ti suma k'Isa me. A doŋ i jiira maŋ, n'an t'ela an d'ooma inŋni k'undumu

† **1:12** 1.12 Pitila ki dap: I-kaza munda aa gooro ki dap i-d'ede garziŋa ti pitila eego eego. * **2:6** 2.6 Doŋ sundaŋ Nikolayit: Kane doŋ i ziipe addaŋ a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere oldo ki Nikolayus, dooyiso gette t'a ti'n lidde duwo t'urzi wede d'erec ki daaniya k'Isa.

wede i d'eliyo lekkiyo, yonj geŋ adda jenne ki Raa.”»

Mattup a doŋ ogiyso ti suma k'Isa a Simirn

⁸ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Simirn: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ, wede n'a inda wo saŋ n'a bildɛ, ni rootiyo, n'ede: ⁹ “Nuŋ dabaragun ni ti suune ti daayisagun te, wo ki too maŋ a urzi Raa kune'ŋ ki laale. Nuŋ ni suune kaldita ere an unni kaldita te. Doŋ an rootiyo injkino geŋ an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye†, kane ogiyso ki doŋ ge dooyiso sulɛ Meeda siitandani. ¹⁰ Kun orgide ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitandani t'un di'n naama, doŋ baadaŋ ti diinagun ti di'n oba dangay, wo duwo an un di'n dabira k'onniyto suma koomat. Kun a soodo zakidɛ a urzi zaapu k'addugun a Isa, ise un iido unto toŋ maŋ, wo nuŋ n'un di t'ela kafumul ki doŋ i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum. ¹¹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiyso ti suma k'Isa me. Kane doŋ i jiira maŋ, unto ere ki sirwe t'an ki'n seeda ye.”»

Mattup a doŋ ogiyso ti suma k'Isa a Pergam

¹² «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Pergam: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede a beezó kasigara kesiyagutú sirwan pay korbe robbonj, ni rootiyo, n'ede: ¹³ “Nuŋ ni y' suune umagun wede kun di lekkiyo me, yonj geŋ ume kaakido Meeda siitandani. Wo kun di lekkiyo ketiyo a suma nuŋ, kun ki giigira ye urzi zaapu k'addugun a nuŋ me, ise aame Antipas wede i ziida zakidɛ a urzi kazita k'onamó an y'iide di kune, a ume wede Meeda siitandani

ti lekkiyo toŋ maŋ. ¹⁴ Wo de enno munda wede kun ize, wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Di kune i d'ede doŋ ede, kane geŋ an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode geŋ yi-di t'elite ono a Balak y'an t'ekke ikka a doŋ k'Izirayel, kono an d'aadi sey wede an ele sedefe a longayi wo an d'ooli tuddaŋ k'isiyo boliyo‡. ¹⁵ Wo soŋ di kune i d'ede doŋ ede kane an daaniya dooyiso ere ki doŋ sudaŋ Nikolayit. ¹⁶ Kun ti kama lekkiyagun, para maŋ nuŋ gopponj ni kama ki tuddugun, doŋ geŋ n'anni deyya ti kasigara ere adda ti bizó. ¹⁷ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono doŋ Unde Raa t'an rootiyo a doŋ ogiyso ti suma k'Isa me. A doŋ i jiira maŋ, n'an t'ela an d'ooma ombo ere ombide sundutú mann, wo a kane geŋ wede tuuku toŋ ni di t'eela sey wehilu tuware, raaniya eego suma aware wenda soo toŋ yi k'aane yi ki ti suune ye, a ti suune wede ni ele danjal.”»

Mattup a doŋ ogiyso ti suma k'Isa a Tiyatir

¹⁸ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo doŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Tiyatir: Kun ollo, eŋ ono doŋ ki nuŋ Ulo Raa, edayó omilte aa uwwo wo zoŋdó aa maala te-zowo i d'oggirso doɛdoɛ, ni rootiyo, n'ede: ¹⁹ “Nuŋ ni suune lekkiyagun, geyyisagun, zaapu k'addugun a Isa, naabagun ere ki noogiyo duwo wo a seedugun ere zakidɛ a urzi zaapu k'adde a Isa. Nuŋ ni suune naabagun ere kun isiyo ankenno ette, i jiire ere t'ume k'eesiyo. ²⁰ Wo de enno munda wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune kun t'ooliyo Zizabel erewo ere t'ede tod'te nebi ti kazita ono Raa. Kacinj doŋ naabadó ti'ni daggiya, ti di'n dooyiso kono an t'ette a isiyo boliyo, wo an d'aadi sey wede an ele sedefe

† 2:9 2.9 Doŋ an'de kane Yawudiyagi, kacinj Yawudiyagi ye: I-kaza kane Yawudiyagi t'ume k'ehiyadaŋ to wo de an ti tuuge k'ollige k'ono Raa wo kane ki yode ye, geŋ injkino an t'ize Yawudiyagi doŋ ki kotto ye. ‡ 2:14 2.14 Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

a longayi. ²¹ Ni-iili peedo boolon kono t'a-kime lekkiyatú, wo de ti ki dehu ti ki kime lekkiyatú ere a urzi boliyo ye. ²² Injino man n'a ti sedfa eeni ekk'onjali ti don isiyo boliyo ti tode me an di dabira baadan, wo de a ki t'isa injino ye aame kane an ti gima lekkiyadan ere oldo an isiyo t'urzi tode gettiyo man. ²³ Wo inñitú ton n'a ti'n t'ida, injino man don pay ogiysito ti suma k'Isa an di suuna nun wede ni suune elkiyo wedusu ti munda wede addi i dehu. A kune'ŋ wede tuuku ton ni di t'ela munda a naabadí ere y'ize y'ize.

²⁴ Wo kune don a Tiyatir, kun ki diine ye ita dooyiso ere oldo gette, wo kun ki duuye ye suldi don an'ni waaku suldi ombife ki Meeda siitandani me§. Injino nun di rooto: A kune attidi ti doolo n'un ki zaape ye baa. ²⁵ Wo de dooyiso ere kun uune gette kun aa soodo zakidi bini aaniyadó.

²⁶⁻²⁸ A don i zida zakidi a naabadó bini dangu wo an jiira man, n'an t'ela toogo ere nuuno batum n'uune ti bey Meegó, n'a ti'n zappa mozagi ekk'ita duwo pay, an di'n dokka ti toogo ki dalka maala, an di'n kossita aa an kossiyto fongali lee, wo son n'an t'ela moole biza soohe.

²⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me."»

3

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Sarde

¹ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Sarde: Kun ollo, en ono ki nun wede o d'ede undiyagi sarat ki Raa wo moldali sarat, ni rootiyo, n'ede: "Nun ni ti suune lekkiyagun te, sundugun ti moolo aa kune zeere

a urzi Raa me, kacin kune aa unto. ² Kun t'onno, kun a soodo zakidi a zaapu k'addugun a Isa, kono rippani zaapu k'addugun don a guute gen an a-ki ti t'inda ye. Derec ni wulle man, lekkiyagun a daana Raazó gette a ki t'iide ye a munda wede Raa yi dehu me. ³ Injino kun elko a ono don an un i duuye wo kun illiga genno. Kun'ni booho beehiye wo kun di kama lekkiyagun. Aame kun ki t'inna ye man, nun n'a etto n'un di'n oora aa wede k'oogire a peedo ere tuuku kun ki ti suuna ye. ⁴ Wo ton a Sarde gen dongun miibi ede, kallagan an ki ti'n ize ganigi ye. Kane gen an t'ossa kallagan tuwardi ay d'ozira kan soo, kono kane an iide an d'ozire ti nun. ⁵ Injino don i jiira man, an t'ossa kallagi tuwardi. Sundan t'adda mattup ere ki lekkiyo* gette n'a ki t'ida ye, wo a daana Meegó Raa wo a daana maaleekiyagi ton n'a rootey en donzó. ⁶ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Piladelpi

⁷ «Ki raana a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Piladelpi: Kun ollo, en ono ki nun wede kamilen ni rootiyo ono don derec, a beezó kerle ki biza bumbu Dawut, ni t'ihina man, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye, wo n'a t'ippe man, wenda soo ton yi k'aane yi ki t'ihina ye. Ni rootiyo, n'ede: ⁸ "Ni ti suune lekkiyagun te, ni suune kune toogagun baata wo ton onamó kun di'n zida zakidi wo sundó kun gi di zidde ye. Injino man ni d'ihina biza a daanagun, wenda soo ton yi k'aane y'a ki ti t'ippe ye. ⁹ Kun ollo munda wede n'an isa a don ogiysito ge dooyiso suldi

§ 2:24 2.24 Suldi ombife ki Meeda siitandani: Kane gen dooyiso ere oldo ki Zizabel, t'ede tod'te nebi kacin nebi ye. Dooyiso ere ombife gette i ti suune kane don i duuye dangal. * 3:5 3.5 Mattup ere ki lekkiyo: I-kaza mattup ere sumbiyagi ki don pay uune lekkiyo ere aware'ŋ, raaniya adda.

Meeda siitandani me, kane don an'de kane Yawudiyagi, kaciŋ kane Yawudiyagi ye. Kane geŋ n'an isa ki toogo miŋ an d'etto an dikka a daanaguŋ, wo an di suuna nuŋ n'unni giyye. ¹⁰ Onamó kun i ziida zakidi t'ombiŋe wo kun di'n buuhe, iŋkino maŋ nuŋ toŋ n'un di'n booha a onniyo ere ki dabar t'etto ekki duwo pay ki naamiya don pay a siido geŋ me. ¹¹ Nuŋ goppon n'ettiyo, kun a soodo zakidi a dooyiso ere kun uune te, para maŋ kadumulaguŋ ki don i jiire gette wenda ti doolo y'a t'amba. ¹² Don i jiira maŋ, n'an isa aa dundulu ki seedu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddaŋ n'an di raaja suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod'te Zeruzalem aware, i dŋigo ti kandaane ti daana Raazó. Wo n'an di raaja suma nuuno ere aware. ¹³ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me."»

Mattup a don ogiysito ti suma k'Isa a Lahodise

¹⁴ «Ki raaja a maaleeka wede i boohiyo don ogiysito ti suma k'Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede sundó Eyye†, nuŋ wede d'erec wo i ziida zakidi a urzi kazita k'ono Raa, nuŋ wede t'ume k'eesiyo Raa y'ikkima suldi pay geŋ ti nuŋ soo, ni rootiyo, n'ede: ¹⁵ "Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, kune'ŋ aakede ahu don noyoyo ye, wehini ye. Nuŋ ni dehu kun t'ise wehini wehini, ise noyoyo noyoyo danjal! ¹⁶ Wo de kune'ŋ wehini ye noyoyo ye, kune dullimo geŋ, n'a pidfa leezó. ¹⁷ Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t'ukumte, iŋkino un iide munda kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munda un k'ede ye me, kune adda dabar, konzayi wo bontiliŋ. ¹⁸ Iŋkino maŋ

n'un d'eelo kooke, kun owol dap ere an ti t'ele adda k'uwwa i ralita wic wic di nuuno, kono kun t'isa don laale ki kotto, soŋ kun owol kallagi tuwardi kun t'ossa kono kun ki lekka bontiliŋ ti sukiyaguŋ ye, wo kun a d'owol dawwa k'eda kun a yergito edaguŋ a wolla. ¹⁹ Nuŋ don pay ni'ni geyyiso, n'an di rootiyo a munda wede an isiyo ulsu me wo ni di'n deeziyo. Iŋkino maŋ kun ti kama lekkiyaguŋ wo kun t'iso don wehini a naabo Galmeega Isa. ²⁰ Kun ollo, nuŋ ni t'ihira a biza bumbu wo ni koppiyo. Aame wede y'illiga golladó wo y'o t'ihina biza maŋ, ni-t'etta di yode ay d'oomey ti yode kaŋ soo. ²¹ A don i jiira maŋ, n'an t'ela urzi an di-koono ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d'ooma mozikadó kaŋ soo. Nuŋ toŋ maŋ iŋkino, aame ni jiire geŋ n'a t'iide n'a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d'ombo mozikadí kaŋ soo. ²² Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koduwo ono don Unde Raa t'an rootiyo a don ogiysito ti suma k'Isa me."»

4

Daryika Raa

¹ Saŋ maŋ n'a wulle sey biza bumbu ohine a kandaane, wo golla ere n'illiga ki poone gette aa t'o rootiyo ti parre, t'ede: «Ki-koli k'awwa kenno n'a di kizita suldi don aana goppon.» ² A kaamiki Unde Raa ti-t'ũune adda k'addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y'a ti guune eego. ³ Wede i-guune geŋ yoŋ yi ralita aa mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan*. Kaakido moziko gette i ti dũule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama bicici, teeze, aa mukkolo majjaanawa sundutú emerood. ⁴ Kaakido moziko gette d'ooliyo ti kaakidagi ada sire

† 3:14 3.14 Nuŋ wede sundó Eyye: I-kaza suldi don pay Raa yi ruute y'aasa a donzi geŋ, yoŋ yi'n ize. * 4:3 4.3 Mukkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan: I-kaza mukkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

makumu pide, wo a kaakidagi gen i d'ede don deero ada sire makumu pide, konsito eego, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a awhan biibo ki dap. ⁵ Ti kaakido moziko gette i d'adfiya omilte bi-bidifi bi-bidifi aa ki mizzi wo ti edfiso togom togom. A daana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo baadan, wo kane pintilagi sarat gen min undiyagi don sarat ki Raa. ⁶ Wo sey a daana kaakido moziko gette i d'ede bar delfel aa kaynaana.

A diine kaakido moziko gette, i d'ede seydi pide, tuddan gettin eda baa ki daana wo k'ita. An ti duule kaakido moziko gette, son ti kese soo te soo te. ⁷ Seysu wede ki poone gen aa suwwu, wede ki sirwe aa ulu buru, wede k'aduwe ume k'edayi aa wedusu, wo wede ki piduwe aa kor t'obiyso. ⁸ Kane seydi pide gen wede son kambari zoot zoot, wo kambaran gen ti paate t'adda i t'une eda baa. Didfo onnu an dedfiso min: «Kamilen, kamilen, kamilen yon Galmeega Raa toogadi t'a jire pay, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too, bini anki wo bini onniyo k'ita ton yon ede.» ⁹ Gen inkino an i-d'eliyo tamma, suma wo an di rootiyo koduwo a Raa zeere yiguune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki daayum. ¹⁰ A peedo tuuku kane seydi pide gen an eesiyo dedfiso inkino man, don deero ada sire makumu pide gen an di-dikkiyo ti zibbanan a daana wede i-guune a kaakido moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo zeere ki daayum, an t'odfipe biibiyagan a daana kaakido moziko wo an d'eesiyo: ¹¹ «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-d'ede urzi duwo an a t'ele tamma wo suma kono togo pay tod'te ki kee, kane suldi pay gen ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki dihe.»

5

Mattup linyiyo ti tiibi

¹ San n'a wulle mattup lobife linyiyo ti tiibi omagi sarat, eego

raaniya t'addutu wo ti dartu, a bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko. ² San n'a wulle sey maaleeka togo yi tonduyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee ide a forkite tiibi eego mattup wo y'a t'ihina me?»

³ Min wenda soo ton umbo, ise a kandaane, a siido wo ti dandi siido ton man, a aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutu me. ⁴ Man n'a iise molo baadan kono wenda soo ton umbo a aane a t'ihina mattup wo a wolle addutu me. ⁵ Wo ti diine don deero gen wede soo yo di ruute, y'ede: «Kee k'ole ye! K'ollo wede'n ede, an yi waaku "suwwu y'udfo ti biza bumbu Zida", t'ita mozigo Dawut, yon yi jire don k'aduzi, yon gen yi-forkite tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a t'ihina.»

⁶ San man n'a wulle Ulo Damu kan ohire a diine kaakido moziko, kane seydi pide ti don deero gen an di ti duule. Ki wulle man yon gen Ulo Damu wede ti kaaga an ti y' wilda. Yon gen i-d'ede omba sarat wo edayi ton sarat, kane edayi gen undiyagi don sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya pay. ⁷ Ulo Damu gen y'a iide, y'a-ziida mattup gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a kaakido moziko me. ⁸ Aame yi ziida mattup man, kane seydi pide ti don deero ada sire makumu pide gen, an di-dikke ti zibbanan a daana k'Ulo Damu. Kane don deero ada sire makumu pide gen, a beezan munda aa kundine ti banjirka ki dap boo ti suldi koddiyo eediyadan unse. Kane suldi koddiyo gen, ikaza tonduyo ki don ki Raa a yode. ⁹ An d'oro oro aware, an'de: «Kee k'ide k'a t'ambe mattup ettiyo, wo k'a forkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti wilda, wo ti puuzada duwo t'oldikadan k'an ude, an t'ize don ki Raa, duwo ti boha bumbiyagi pay, t'ita k'ono pay, a siidiyagi pay wo t'ita duwo pay. ¹⁰ Kee k'a t'ize moziganan wo kane donza, don sedeke a

Raaziŋ wo an di koono mozagi ekki d'of duniya pay.»

¹¹ Saŋ maŋ n'a wulle, wo n'a illiga golla maaleekiyagi baadaŋ baadaŋ wenda yi ki ti'n k'ize ye. An di ti d'uule kaakido moziko gette, kane seydi pide ti d'of deero pây. ¹² An d'ôoro ti golla awwa, an'de: «Ulo Damu wede an wilda geŋ, yoŋ toogo yi t'iide y'a-t'oone laale, suuniyo k'ono, gudire, suma, daryika wo tamma.» ¹³ N'a illiga sey suldi pay Raa yi zippe, a kandaane ise a siido, d'of ti d'and'i siido ise adda k'ahu, kane suldi pay geŋ an d'ôoro, an'de: «In amma wede i-guune a kaakido moziko wo Ulo Damu. A kane tamma, suma, daryika wo toogo, ki daayum.» ¹⁴ Wo kane seydi pide geŋ an rootiyo, an'de: «Eyye, i t'iso iŋkino!» Maŋ kane d'of deero geŋ an di-dikkiyo wo an t'ottilso.

6

Borkiso tiibi a omagi zoot

¹ Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu soo ti diine seydi pide y'a ruute ti golla awwa aa eddiso mizzi, y'ede: «K'edi!» ² Maŋ n'a wulle i d'ud'fo puzu tuware. Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezí wo an i-d'ele biibo moziko. Yoŋ geŋ yi jiiire wo y'a iŋgile y'a ceero sey.

³ Saŋ Ulo Damu y'a-burke tiibi wede ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁴ Maŋ i d'ud'fo puzu teeze boŋ. Wede a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'oodiba toose adda duniya a t'ise umbo, kono duwo an di t'iide tudan. An i-d'ele kasigara sohoru a beezí.

⁵ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede k'aduwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede k'aduwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» Wo n'a wulle i d'ud'fo puzu gammili. Wede a ti gili eego'ŋ a beezí miido. ⁶ Maŋ a diine seydi pide geŋ, n'a illiga munda aa golla i rootiyo, y'ede:

«Soŋko ki naabo k'onnu soo gette, k'a t'owila jeenu soo ki mudu wo musido jeenu ado, wo de egey ti toote geŋ zooyayan ki y' kila ye, i lekko iŋkino.»

⁷ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki pidiwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede ki pidiwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «K'edi!» ⁸ Maŋ n'a wulle i d'ud'fo puzu bolile. Wede a ti gili eego'ŋ sundi «Unto», wo ume ki d'of i t'inda geŋ yi di y' daaniya. An an d'ele toogo ki t'owwo duwo ti kasigara, ti mosogo, t'urzi k'endani wo ti seydi balda d'of a siido, a kese soo ti diine kesiyagi pide ki siido.

⁹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki paat, aame geŋ n'a wulle ti d'and'i k'ume sedeke, undiyagi ki d'of an ti'n iide kono an ziidfa zakidi a urzi k'ono Raa wo an di gizite. ¹⁰ Kane an di dollite ti golla awwa, an'de: «Galmegey, kee kamilen wo k'isiyo munda wede d'erec, bini woogo me k'a della k'a dekka booro wo k'a daagila puuzadey a tukki d'of a siido pay me?» ¹¹ Maŋ an an d'elite kallagi tuwardi a wede tuuku toŋ maŋ, wo an an di ruute, an'de: «Kun aa dello boolon kono zembagun ti d'of i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti'n iida, eggun t'iida maŋ, n'a-daagila kollo.»

¹² Saŋ y'a burke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n'a wulle siido t'a nonjire baadaŋ, peedo a t'ize gammilawa aa kuule, wo tere a t'ize teeze boŋ aa puuzo. ¹³ Wo moldali ti kandaane an d'iise soldite, aa inŋi tormo zeere g'eepiyo a maaye baadaŋ. ¹⁴ Kandaane a t'ilbida aa an lobide raaga, wo mongali pay ti siidiyagi d'of adda diine k'ahu t'omagan an digge tunda. ¹⁵ Mozagi a siido pay, deero siido, deero k'asigiryagi, d'of laale, d'of toogo, kane bulagi wo d'of boy pay an t'umbidita adda k'urmid'i wo a ita zombali. ¹⁶ Wo a zombali ti mongali geŋ an an di rootiyo, an'de: «Kun ay di ti'n

ruugi eedey, kun ay ti'n ombidi, ti daana wede i-guune a kaakido moziko wo ti daana kulkuwo k'Ulo Damu. ¹⁷ Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadaŋ t'îide, wo de wee wee a ôhira a daanadaŋ me?»

7

Doŋ ki Raa dupu meeda uto ada pide makumu pide

¹ Saŋ maŋ n'a wulle maaleekiyagi pide an t'îhirte a kesiyagi pide ki siido. An di ziida maaye wede i baahu t'omagi pide geŋŋo, kono y'a ki baaha a siido ye, ekk'ahu ye, ise ekk'undumu tuuku toŋ maŋ ye. ² Wo ni wulle maaleeka ti doolo y'ettiyo ti kese peedo ge-koliyo wo a beezí suwwo k'appuzu ki Raa zeere. Y'a idili ti golla awwa a maaleekiyagi pide doŋ an an ele urzi ki lattiya siido ti ahu geŋŋo, y'ede: ³ «Kun oolo do, kun ti'n latte ye siido, ahu wo inda me, bini ay di'n eegire doŋ naabo Raazey ay an t'appiza a zumbamaŋ doo miŋ kollo.» ⁴ Wo n'a illiga kane doŋ an an t'ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada pide makumu pide, kane geŋ pay ti boha bumbiyagi ki doŋ k'Izirayel. ⁵ Ti biza bumbu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Gad, dupu koomat makumu sire. ⁶ Ti biza bumbu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Manase, dupu koomat makumu sire. ⁷ Ti biza bumbu Simeyoŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu ki Isakar, dupu koomat makumu sire. ⁸ Ti biza bumbu Zabiloŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumbu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t'ippiza appuzu ere ki Raa.

Doŋ duuru a daana kaakido moziko

⁹ Saŋ maŋ n'a wulle sey doŋ baadaŋ baadaŋ wenda yi k'aane kazadaŋ ye, kane geŋ t'ita duwo pay, ti boha bumbiyagi pay, ti siidiyagi pay wo t'ita k'ono pay. Kane geŋ an t'îhira a daana kaakido moziko wo a daana k'Ulo Damu, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a beydaŋ an dimbo puutagi k'inda, an tamma. ¹⁰ An dollite ti golla awwa, an d'eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

¹¹ Wo kane maaleekiyagi pay an ti-duule kaakido moziko gette, ti doŋ deero ti seydi pide. Kane pay geŋ an di dikkite zumbamaŋ a siido, a daana kaakido moziko, wo an d'uttile a Raa, ¹² an d'eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k'ono, rootiyo koduwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeegiŋ Raa ki daayum! Eyye.»

¹³ Maŋ wede soo ti diine doŋ deero y'a ni tunde, y'ede: «Kane doŋ ossiyto ti kallagi tuwardi geŋ an wee wee, wo an iido ti too me?» ¹⁴ Wo ni di ruute, n'ede: «Galmeeki nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ doŋ an udo t'adda dabar ere baadaŋ, an t'upile kallagaŋ an di'n ize tuwardi ti puuzo k'Ulo Damu. ¹⁵ Kono kamo an t'îhira a daana kaakido moziko Raa an i-di naabiya diddo oŋŋu adda boozí. Wo yoŋ yiguune a kaakido moziko geŋ, y'anni booha. ¹⁶ Mosogo ti ki'n t'ida ye, ôrme toŋ umbo. Peedo ise malla toŋ an ki'n seeda ye, ¹⁷ kono Ulo Damu a daana kaakido moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki biza k'ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa y'an di sippa zumari k'edayaŋ.»

8

Tiibi wede ki sarat

¹ Saŋ Ulo Damu y'a burke tiibi wede ki sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy, peedo suma

k'a ozire kuɓɓaara sire. ² Saɗ n'a wulle maaleekiyagi sarat an t'ihira a daana Raa, an an d'eele parragi sarat.

³ I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'ihira a sirpa k'ume sedefe, a beezi banjirka ki dap. An i-d'eele suldi koddio baadan eediyadan unse, yi di t'ele a Raa ti tonديو ere pay ki don ki Raa, a ume sedefe wede ki dap a daana kaakido moziko gettiyo. ⁴ Saa ki suldi koddio eediyadan unse ti tonديو ki don ki Raa adda banjirka a bey maaleeka gette, i dikoliyo ki daana Raa. ⁵ Saɗ maaleeka y'a t'umbe banjirka gette, yi-t'ũune ti ubali don a ume sedefe wo y'a-zibbe siido. Maɗ i d'ize tarkuuse, eedfiso, omilte wo nonjirso siido.

Parragi zoot don ki poone

⁶ Kane maaleekiyagi don sarat ti parragi sarat a beezan gen, an t'ikkima tuddan ki baahu.

⁷ Maaleeka wede ki poone y'a biiha parre, maɗ goyoyo wo uwo kalsiya puuzo a iipo siido, kese soo ti diine kesiyagi ado ki siido a t'igge, kese soo ti diine kesiyagi ado ki inda a t'igge, wo soole zeere pay a t'igge.

⁸ Saɗ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha parre, maɗ munda soo inkino aa makkolo meeda a ziida uwo wo an ti y' gibira adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki bar a t'ize puuzo. ⁹ Kese soo ti diine kesiyagi ado ki seydi don adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki tookiyagi a dimbe.

¹⁰ Saɗ maaleeka wede k'aduwe y'a biiha parre, maɗ mooliso meeda i d'oggiyo dala dala aa binje t'a iiro ti kandaane, wo t'a-t'iire a kese soo ti diine kesiyagi ado ki oydayi wo ti omagi k'okko k'ahu. ¹¹ Mooliso gette sundutu Makadigi*. Kese soo ti diine kesiyagi ado ki ahu a t'ize kadigi, wo duwo baadan an t'iibe ahu genno maɗ, an t'inda kono kadigi mooliso gettiyo.

* **8:11** 8.11 Makadigi: Makadigi ti ono Nasaarika Apisent.

¹² Saɗ maaleeka wede ki pidfiwe y'a biiha parre. Aame gen munda a diine peedo, tere wo moldali, inkino maɗ kese soo ti diine kesiyagi ado ki toorayan a digge. Wo kese soo ti diine kesiyagi ado ki onnu, toorayi a digge, wo ki diddo ton inkino kay.

¹³ Saɗ maɗ n'a wulle kor kan obiyo a kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto a tukki don a siido pay aame maaleekiyagi ado an baaha parragan gen me!»

9

¹ Saɗ maaleeka wede ki paat y'a biiha parre, maɗ n'a wulle mooliso ti doolo t'a iiro ti kandaane a siido. Wo an i-d'ele kerle ki biza k'olde wede aakede buldume. ² Mooliso gette t'a t'hina biza k'olde wede aakede buldume gen me. Maɗ i d'uddo saa gammilawa biriɗ aa saa ki baala meeda. Saa gette peedo ti kandaane ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo. ³ T'adda saa gette i d'uddo wessu a-tiipe adda siido. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto a siido. ⁴ An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda ye, a soole ye, a munda doolo ton maɗ ye. Wo de y'an d'ise ulsu a duwo don an k'ede appuzu ere ki Raa a zumbaman ye danjal. ⁵ A wessu gen an i-k'ele urzi ki towwadan ye, wo y'an di'n dabira dabirsa danjal ki tere paat. Eeniko ere y'an isa gette aa aadumu k'otto aame ti tolge wedusu. ⁶ Adda teddari paat gen duwo an di-deha unto te, wo de umbo an ki ti t'oono ye. An di deha an di-t'inda ton, unto t'a t'omba dokki ti tuddan me.

⁷ Yo wessu gen yi deeyiso aa punzigi don an an ti zidde ki deyyiso, a eedi munda aa biibo ki dap wo ume k'edayi aa ume k'eda duwo. ⁸ Ilali dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinani aa sina suwwu. ⁹ A giggeri munda aa saapa ki maala, wo tarkuuse kambari aa tarkuuse puusiyagi baadan ti punzigi an okko k'ume

dɛyyiso. ¹⁰ Silmi ɲɛɲɛlele aa ki otto. Geɲ ti silmi ɲɛɲɛno i-d'ede toogo k'isiyo k'ulsu a ɗuwo adda teddari paat geɲ me. ¹¹ Wessu geɲ mozigayí maaleeka ki olde wede aakede bulɗume, t'ono ɗoɲ k'Eber an yi waaku sundí «Abaddon», wo t'ono Girek an yi waaku sundí «Apoliyon», i-kaza «Wede lattiya». ¹² Dabar ere ki poone i t'ingile, wo saɲ maɲ a etto dabar sire sey.

¹³ Saɲ maaleeka wede ki zoot y'a biiha parre, maɲ n'a illiga golla t'ettiyo ti kesiyagi k'omba pide k'ume sedeke ki dap a ɗaana Raa. ¹⁴ Golla gette ti di ruute a maaleeka wede ki zoot parre a beezí geɲ, t'ede: «K'an t'eezo a maaleekiyagi ɗoɲ pide, kettiso goppon a biza k'ooye goole sundí Epirata geɲ me.» ¹⁵ Injino maɲ maaleekiyagi pide geɲ an an t'iize, kane geɲ an'ni buuhe toc miɲ ki peedo gettiyo, k'onniyo gettiyo, ki tere ɲɛɲɛno wo k'ozzine ɲɛɲɛno, kono ki t'owwo ɗuwo ɗoɲ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki siido. ¹⁶ Saɲ an o di gize duuruko asigiryagi ti punzigi, kane dupiyagi dupiyagi. ¹⁷ Geɲ adda munda o iido aa suniye n'a wulle punzigi, wo ɗoɲ aa ti gili an d'ede saapa teezowo aa uwwo, ficici aa kandaane wo soɲ aa derwe. Awhaɲ aa eego suwwu, wo ti bohanaɲ i d'adɗiya uwwo, saa wo moonno ki suupire. ¹⁸ Ti sulɗi ɗoɲ aɗo: uwwo, saa wo moonno ki suupire adɗiya ti bizaɲ geɲ, an t'iide ɗuwo ɗoɲ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki siido. ¹⁹ Toogo punzigi gette tod'te adda bohanaɲ ti silmidagan. Silmidagan geɲ an d'ede awhi aa mimbayi, wo ti awhaɲ ɲɛɲɛno an an d'isiyo ulsu a ɗuwo me.

²⁰ Kane ɗuwo pay uupe i ki t'inda ti dabar ere aɗo ye gette, lekkiyadaɲ an ki ti gime ye a sulɗi ɗoɲ ulpi an isiyo ti beezan geɲ me. An ki d'ohire ye ottilso a siitandani wo a loɲgayi ɗoɲ an ikkima ki dap, ki maala gurus, ki toozi, ki moɲgali wo ki inda me. Kane loɲgayi geɲ

an ki wolliyo ye, an k'ollige ye, an ki sooru ye. ²¹ Kane ɗuwo geɲ lekkiyadaɲ an ki ti gime ye a sulɗi ɗoɲ an isiyo aakede t'owwo ɗuwo mirsi, kombidiko, isiyo boliyo wo oogire te.

10

Mattup ɲɛɲko ohine

¹ Saɲ maɲ n'a wulle maaleeka toogo ti doolo yi ɗeegu ti kandaane tuddi tuuniyo ti dondirso, eedi tuuniyo ti zakkilsa, ume k'edayí i tooriyo aa peedo, wo zoɲɗi aa uwwo baadaɲ i dalɗutu bila bila. ² A beezí mattup ɲɛɲko ohine, zindí k'ammade y'a ziipe ekki bar wo ere ki geelo a siido. ³ Y'a idili ti golla awwa aa suwwu yi m'oolo. Aame y'idili injino maɲ, an i-ti gime ti eddisito sarat. ⁴ Munda wede an i ruute geɲ ni dehu n'a ti y' raane, wo n'ollige golla ti kandaane t'o rootiyo, t'ede: «Munda wede eddisito sarat ti ruute geɲ, ki ti y' booho adda k'adda, ki y' raane ye.»

⁵ Injino maɲ maaleeka wede ni wulle yi t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido geɲ, y'a umbe beezí k'ammade ki kandaane. ⁶ Wo y'a di niime ti suma ki wede i lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a ikkima kandaane ti sulɗi ɗoɲ addaga, a ziipe siido ti sulɗi ɗoɲ eego, wo bar ti sulɗi ɗoɲ addaga. Maaleeka y'a ruute, y'ede: «Anken peedo t'iide, delliyo umbo baa. ⁷ Wo ɗe onniytagi ɗoɲ maaleeka wede ki sarat yi t'eesa baahu parre geɲ, munda wede ombide ki Raa a-t'isa, aa y'an gizite ti kaaga a nebiyagi ɗoɲ naabadí.»

⁸ Saɲ golla ere n'illiga ti kandaane gette t'o di ruute sey, t'ede: «K'odo ki seedi mattup ɲɛɲko ohine a bey maaleeka wede i t'ihira zindí soo ekki bar, soo a siido ɲɛɲɛno.» ⁹ N'a iide k'ume maaleeka wo ni di ruute, n'ede: «Mattup gette k'o eli.» Maɲ y'o di ruute, y'ede: «Ooho, wo k'a t'oomo, a biza k'a t'owwa unse aa madde, wo ɗe adda k'adda k'a

t'owwa kadigi.» ¹⁰ N'a-ziida mattup n̄en̄ko gette ti bey maaleeka me, n'a t'iimi, tod'te a bizó un̄se aa madde, wo ðe ni t'ihe mañ, adda k'addó n'a uwwē kadigi. ¹¹ In̄kino mañ an o di ruute, an'de: «I dehu k'a rootite sey ono ðoñ Raa y'agisa a tukki ðoñ a siidiyagi pay, a ita ðuwo pay, a ðoñ orbe ita k'ono pay, wo a mozagan̄ baadan̄ geñ p̄ây.»

11

Agisa nebiyagi sire

¹ Sañ mañ an oo d'eele koyile wo an o di ruute, an'de: «K'odo ki doozi Boy Raa, ume sedeke wo k'a di kazi ðoñ ottilso a Raa adda ðoy geñño. ² Wo booro ere ti paate k'a t'oolo ki doozo ye, kono tode gette an an t'iili a ðoñ i ki suune Raa soo ðañjal ye, an d'on̄yilsa geeger ere kamilen̄ gette ti zon̄ðañ adda ted̄dari ada piðe makumu sire. ³ N'a t'igiba ðon̄zó sire an di rootey ono ðoñ ðerec ki nuuno, an t'ossita kallagi m̄oolo, an di kizita onamó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geñño*.»

⁴ Kane ðoñ sire geñ i-kaza inda k'olibiyē sire wo pitila sire i t'ihira a ðaana Galmee'ki duniya†. ⁵ Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu mañ, uwwō t'a ađða ti bize kane geñño t'a ti'n t'ida ðoñ k'aduzañ me. Geñ ki kotto in̄kino an t'ida ðoñ i dehu an an d'ise ulsu me. ⁶ Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi ðoñ an rootita ono ðoñ Raa yi t'igibo geñ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toñ mañ a duniya pay ise k'onniyto miibi toñ mañ, aa addañ i dehu.

⁷ Aame ono geñ an ti gizita mañ, seysu wede ađða t'adda k'oldē wede aakede bulðume y'an di'n ðeyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'ida. ⁸ Nundanzañ a lekka a bere ðoñ

duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeeagan̄ ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kañ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombide Sodom wo Misir. ⁹ Doñ ti siidiyagi pay, ðoñ ti boha bumbiyagi pay, ðoñ orbe ita k'ono pay wo t'ita ðuwo pay an d'etta an di wolley nundanzañ adda k'onniyo ađo ti gootiyo, wo nundanzañ an an ki t'ela urzi a ðon̄zañ an ki t'ottiba ye. ¹⁰ Doñ pay a siido ulbañ aasa un̄se a unto ki ðoñ sire geñ me, an d'isa tarnaape an dokkidfa sulðizan̄ rosoñ ti tuddañ kono nebiyagi sire geñ an an iidiiba yeebaðañ baadan̄. ¹¹ Wo aame onniyo ađo ti gootiyo iida mañ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balða an t'ooziga. Wo kane ðoñ i'ni wolliyo geñ orgiso t'an di'n seeda baadan̄.

¹² Sañ mañ kane nebiyagi sire geñ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keñño.» Mañ an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane ðoñ k'olmidayan̄ an di'n wolla. ¹³ A peeðo gettin̄ siido t'a ñoññira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo ðoñ dupu sarat an di-t'inda adda ñoññirso siido gettiyo. Wo kane ðoñ a goota geñ orgiso t'an di'n seeda, an di t'imma Raa wede a kandaane. ¹⁴ Dabar ere ki sirwe i t'ingile. Wo kun koona mentikagi, dabar ere k'aduwe t'ettiyo goppon̄ sey.

Parre wede ki sarat

¹⁵ Sañ maaleeka wede ki sarat y'a biiha parre, mañ n'a illiga golliyagi baadan̄ a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya an̄keñño a bey Galmeeegin̄ Raa ti Almasi Raa yi biire, wo y'a koona mozigo ki daayum.» ¹⁶ Kane ðoñ deero ada sire makumu piðe konsito a kaakidagan̄ a ðaana Raa geñ, an di-dikke zumbaman̄ a siido, an i-d'uttila a Raa, ¹⁷ an'de: «Galmeegey

* **11:3** 11.3 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza ted̄dari ada piðe makumu sire. † **11:4** 11.4 Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14.

Raa toogadá t'a jiiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa botto too wo bini anki ton kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay. ¹⁸ Don siidiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee ton man kulkuwadá t'iina wo peedo t'iide k'a defke booro a don i t'inda. Peedo t'iide ere k'an t'ele munda wede aa ki dehu, a don naabadá nebiyagi wo a donzá don pay orgiso a sundá, ise deero wo sunnidí ton man. Peedo t'iide ere kee k'a-t'ide don i lattiya siido.»

¹⁹ Inkinno man Boy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasawa ti Raa ay di wulle adda boy genno. Aame gen a iise omilte, tarkuuse, eddisito, nonjirso siido wo goyoyo baadan a zilditi.

12

Erewo ti maaloogo

¹ San man i d'ize munda goole a kandaane i-kaza munda, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peedo wo zontú t'a-t'ibi ekki tere, wo a ettú biibo ki moldali koomat makumu sire. ² Tod'te mahuwe, addutú i t'umbe k'ehiyo i di-kakkisa ti-dawilsa ti dollite.

³ San man i d'ize munda ti doolo a kandaane i-kaza munda, maaloogo meeda wo teezowo bon aa uwo. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat gen ossiyto ti saame moziko. ⁴ Ti silmitú t'a ruuke moldali don a kese soo ti diine kesiyagi ado ki kandaane t'a zibbo siido. Maaloogo gette t'a t'ihira a daana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha man ulo gen t'a siha. ⁵ Man erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita duwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo gen an di y'umbe kandaane, an di-t'iide ki daana Raa wo ki daana kaakido mozikadí. ⁶ Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balda k'ume wede Raa yi ikkima, an di-modde adda

k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot*.

⁷ Inkinno man a kandaane gen i d'iiziga deyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagi an di deyyiso maaloogo. Wo tode maaloogo ton ti maaleekiyagutú an di deyyiso Misel ti maaleekiyagi. ⁸ Maaloogo gette an di jiiire ti maaleekiyagutú me, urzi an ki d'uune ye an di lekke a kandaane me. ⁹ Tode maaloogo meeda gettin an ti-gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutú Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani ere daggiya don duniya pay. An ti-gibiro siido ti maaleekiyagutú pay.

¹⁰ San man n'a illiga golla awwa a kandaane ti rootiyo, t'ede: «Anken onniyo ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, anken Raazin yi dokkiyo duniya pay ti toogo ere ki mozikadí, anken yo Almasi Raa yi biire ton i-d'ede urzi ki dokkiyo duwo pay. Wo tode Ere Sakiysa zembadin, tode gette ti'ni sakiysa diddo onnu a daana Raa, ti kandaane an ti-gibiro. ¹¹ Wo de kane zembadin an ti jiiire t'urzi puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono don derec an illiga wo an di gizite. Kane an d'iyye an d'ele tudan k'unto ton man. ¹² Inkinno man kee kandaane ti kune don i lekkiyo a kandaane, kun iso unsuwo. Wo de dabar baadan a kune don a siido wo suldi don adda bar, kono Meeda siitandani an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe baadan, ti zuune peedatú i guute boolon.»

¹³ Aame maaloogo ti zuune ti kandaane an ti-gibiro a siido'n, t'a iise lomme k'erewo ere ehe ulo gettiyo. ¹⁴ Wo de erewo gette an i-d'eele kambari sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti daana maaloogo k'ume wede an i ikkima adda balda. A ume gen an di modde ozzine ado ti tere zoot. ¹⁵ Inkinno man maaloogo gette t'a bidde sidfiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo, kono ahu an ti t'ambe. ¹⁶ Man siido gette ti d'uune

* **12:6** 12.6 Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot: I-kaza tedfari ada pide makumu sire.

erewo, ti d'ihina olde, ahu don maaloogo ti bidde sidiko gen olde y'a t'iibe. ¹⁷ Maaloogo t'a gulkuwe baadan ti erewo gette, wo t'a ingile deyyiso k'ita k'inni k'erewo don pay ti doolo, kane don i sooru a urziyagi k'oogoro Raa wo i seedu zakidi a ono don Isa yi gizite. ¹⁸ Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'ihira a biza bar.

13

Seysu wede udfu t'adda bar

¹ San man ni wulle seysu y'adfiya t'adda bar, awhizi sarat wo ombani koomat, wo opiso son i-d'ede biibo ki moziko moziko, wo a awhizi raaniya ti sumbiyagi ki kaldita suma Raa. ² Seysu wede ni wulle gen yi deeyiso aa golme, zondfi aa ki nuuniye wo bizi goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele toogatu, mozikatu wo urzi dokkiyo wede a jiiere. ³ N'a wulle ti diine k'awhutú gen, soo aa an i eele kuno k'unto, wo de kuunatu k'unto gette i di t'isse. Inkinno man don siido pay an ziida giggiran wo seysu gen an di y' diine. ⁴ Don pay an i d'ottilso a maaloogo kono ti ele urzi dokkiyo a seysu genno, wo don pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee goole aa seysu en me wo a aane a deyye ti yode me? Wenda soo ton umbo.»

⁵ Wo seysu an i-d'ele ono don y'a kili tuddi wo y'a kildite suma Raa. An i-d'ele urzi dokkiyo y'aase inkino bini teddari ada pide makumu sire. ⁶ Man y'a iise rootiyo ulsu a tukki Raa, yi kalda suma Raa, Boy Raa ti kane don pay i lekkiyo a kandaane. ⁷ A seysu gen an i-d'ele urzi sey ki deyyiso don ki Raa kono y'anni ceere, wo an i-d'ele toogo a tukki boha bumbiyagi pay, a tukki don a siidiyagi pay, a tukki don orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita duwo pay. ⁸ Wo kane don a siido pay gen an d'ottilso a seysu genno, i-k'ottilso ye kane don sumbiyagan raaniya adda mattup ere ki lekkiyo k'Ulo

Damu wede an wilda genno. Mattup gette tod'te ede t'ume an d'okkima duniya botto too.

⁹ Wede i-d'ede kuwwa k'ollige man, y'ollo koduwo. ¹⁰ Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeda bule man, ki kotto an di y' seeda, wo wede an yi t'ida ti kasigara man, ki kotto an di y' t'ida ti kasigara. Aame gen don ki Raa an soodo zakidi a urzi zaapu k'adde a Isa bini dangu.

Seysu wede udfu t'adda siido

¹¹ San ni wulle seysu ti doolo y'adfiya t'adda siido, ombani sire aa ki ulo damu, wo yi d'orbe aa ki maaloogo. ¹² Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu wede ki poone wo yon yi di y' woliyo. Yi'n isiyo ki toogo siido ti dontu pay an d'ottilso a seysu wede ki poone an i eele kuuno k'unto wo anken i t'isse genno. ¹³ Yi d'isiyo suldi k'armika don oone. A daana duwo pay yi d'adfiya uwo ti kandaane yi-ti deegu ki siido, an di woliyo. ¹⁴ Yi ti'n daggiya don pay a siido, ti toogo ere an i ele k'isiyo suldi k'armika a daana seysu wede ki poone genno. A don pay a siido y'an di rootiyo, y'ede: «Kun ollo, kun okkon undiso ki seysu wede an i eele kuuno ti kasigara wo anken yon zeere genno.» ¹⁵ Wo seysu wede ki sirwe gen an i-d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki seysu ere an ikkima gettiyo, inkino t'a iise puukiyo wo ti rootiyo pay, wo t'a-t'ide duwo don i-k'ottilso undiso seysu genno ye. ¹⁶ A don pay, ise sunni wo deero, don laale wo don an k'ede munda ye, don boy wo bulagi pay, seysu gen y'an ize ki toogo an an t'ippiza a beydan k'ammade ise a zumbaman. ¹⁷ Aame wede yi dehu yi d'owila munda a yode, ise munda yi y'a t'owila man, i dehu i-d'ede appuzu. Appuzu gette tod'te suma ki seysu genno, ise kaza a-t'ette a sundi.

¹⁸ Inkinno man peedo t'iide kono duwo an t'oone suuniyo k'ono. Wede eedi soodo a elkiso gen, kaza

ki suma seysu gette y'a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod'te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

¹ Wo sanj ni wulle Ulo Damu yi t'ihira ekki mokkolo Siyon, wo ti yode don dupu meeda uto ada pide makumu pide an d'ede sundi ti suma Meegi raaniya a zumbaman.

² Manj n'a illiga golla ti kandaane i durriyo aa ooye goole y'okko wo sonj aa eddiso mizzi. Wo golla n'illiga gette aa don an ondige kundine.

³ An d'ôoro ôoro aware a daana kaakido moziko, a daana seydi pide wo a daana don deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane don dupu meeda uto ada pide makumu pide, don Raa y'an udde t'adda diine don duniya genno danjal ye manj.

⁴ Kane don i-ki t'ize tuddan ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k'ume tuuku y'ette tonj manj. Raa y'an udde t'adda diine don pay, kane an t'ize don yode ki poone a daanadi wo a daana k'Ulo Damu genj me. ⁵ Wo kanj soo tonj a bizan wenda yi k'illiga lohito k'ono ye, duwo an ki zaapu ono eedan ye.

Booro Raa

⁶ Sanj ni wulle maaleeka ti doolo y'obiyo awwa a kandaane, i-d'ede Rabila Majjaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y'an di kizite a don pay i lekkiyo a siido: a ita duwo pay, a boha bumbiyagi pay, a don orbe ita k'ono pay, wo a don a siidiyagi pay.

⁷ Y'an di ruute ti golla awwa, y'ede: «Kun orgido a Raa, kun y'amma kono peedo t'iide ere y'a dekka booro a tukki duwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siido, bar wo omagi k'ahu pay.»

⁸ Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y'a yi diine, y'ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t'iire baa! Tod'te ita duwo pay t'a ti'n gumme

ti tootatu kadigi, genj i-kaza t'a ti'n duuye k'isiyo suldi sukiyagi don ti d'isiyo.»

⁹ Maaleeka ti doolo, wede k'aduwe, y'anni diine wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Wede tuuku y'ottilso a seysu ti undisadi, wo y'uune appuzu ki seysu a zumayi ise a bezi genj, ¹⁰ yode tonj an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote genj yonj kadigi daa kalsiya munda, Raa yi-t'oba adda kulso ki kulkuwadi. Wede genj y'a dabira baadan adda k'uwwu wo ti moonu ki suupire a daana maaleekiyagi don kamilenj wo a daana k'Ulo Damu. ¹¹ Wo saa ki uwwu dabaradan t'a kila k'awwa ki daayum. Kane don i ottilso seysu ti undisadi wo don an d'ede appuzu ki sundi genj, an k'ede puukiyo ye, diddo onnu kane adda dabar.

¹² Injino manj kune don ki Raa, don i sooru a urziyagi k'oogiradi wo kun ziipe addugunj a Isa genj, peedo t'iide kun soodo zakidi bini dangu.»

¹³ Wo n'a illiga golla ti kandaane t'o di ruute, t'ede: «Ki raana: Kane don i t'inda a urzi Galmeega, ti anki unsuwo a kane.» Wo Unde Kamilenj t'a ruute: «Eyye, kane genj an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadan, kono naabadan gette ti t'udde beehiye kerej.»

Peedo t'iide k'aydu

¹⁴ Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munda i deeyiso aa ulu wedusu a eedi biibo ki dap wo a bezi suwwu korbe robbonj. ¹⁵ Wo i d'uddo maaleeka ti doolo t'adda Boy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso genj, y'ede: «Ki t'ambo suwwada, k'eeso aydu baa kono peedo t'iide k'aydu, kono dombi a siido an iine k'aydu.» ¹⁶ Manj wede i-guune ekki dondirso genj y'a t'umbe suwwadi, y'a iise aydu wo dombi pay a siido y'a t'iyda.

¹⁷ Sanj i d'uddo maaleeka sey ti doolo t'adda Boy Raa a kandaane,

yode tonj a beezí suwwo korbe robbonj.

¹⁸ Wo i d'ufdo maaleeka ti doolo t'ume sedefe, i-d'ede toogo a tukk'uwwo. Manj yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korbe robbonj a beezí genj, y'ede: «Ki t'ambo suwwadá, k'a odo k'adda dombi k'inda biñ a siido, k'a t'aydi kono inñizan an iine.» ¹⁹ Manj maaleeka y'a t'umbe suwwadí y'a t'iyda inñi biñ a siido me, wo inñi y'iide'ñ yi-t'ibi adda sôole goole ki kulkuwo Raa. ²⁰ Wo i d'ede sôole a paate ti geeger. An d'iise ñayyu k'inñi biñ adda sôole genno kono a t'adde ahuzan wo ahu i d'adfiya ki puuzo. Puuzo gette a ukke suma kubbaara meeda ado, wo k'awwa a iina a sukumagi punzigi.

15

Dabar ere sarat

¹ Sanj manj ni wulle a kandaane munda goole ti doolo a jiire eedó i-kaza munda: maaleekiyagi sarat, a beydanj dabar sarat ere ki dangu, kono kulkuwo Raa a-ti dangu ti kane genno.

² Sanj ni wulle munda aa bar ki kaynaana kalsiya ti uwwo i ralita wic wic. Wo kane donj i jiire seysu, ti undisadi, wo ti kaza ere ki sundi genj, an t'ihirte a biza bar ki kaynaana gettiyo, a beydanj kundine wede Raa y'an ele. ³ An d'ôoro ôoro ere ki Muusa wede naabo Raa wo ôoro ki Ulo Damu, an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, naabadá tod'te baadanj wo majjaanawa. Naabadá ere k'isiyo gette tod'te ki diine derec, kee mozigo ki donj a siido pay. ⁴ Galmeegey, wee wee a-k'orgide ye wo i ki t'imme sundá ye me? Derec, kee danjal wede kamilenj wo ita duwo pay an d'etto an d'ottila a daanadá, kono donj pay an zuune booradá ki dekkiyo ki diine.»

⁵ Sanj manj n'a wulle Boy Raa a kandaane a t'ihina. Adda boy genj n'a wulle ume wede kamilenj a jiire, adda'ñ sandup ki taasuwa ere Raa yi

gitte ti duwo. ⁶ Kane maaleekiyagi donj sarat i seedu dabar ere sarat genj, an d'ufdo t'adda Boy Raa ossiyto ti kallagi tuwardi i ralita wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki gggiranj. ⁷ Manj ti diine seydi pide genj, seysu soo y'an d'eele a maaleekiyagi sarat, kunzali dap sarat ôoniyto ti kulkuwo Raa, yonj yi lekkiyo ki daayum. ⁸ Wo Boy Raa genj i d'ûune ti saa i-kaza daryika Raa ti toogadí. Injino manj wenda soo tonj yi k'aane yi ki t'ette k'adda boy genno ye, bini dabar ere sarat a bey maaleekiyagi ti-t'engila doo minj kollo.

16

Kunzali sarat ti kulkuwo Raa

¹ Wo n'a illiga golla awwa ti rootiyo t'adda Boy Raa a maaleekiyagi sarat, t'ede: «Kun'do, kunzali sarat ti kulkuwo Raa genj kun ti sebbitoy siido.»

² Manj maaleeka wede ki poone y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi a siido, donj pay an d'ede appuzu ki seysu wo an ottilso a undisadi genj, tuddan an di ti'n gusse dabar ki kundayi tuddan rosidonj i'n aadumu.

³ Maaleeka wede ki sirwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi adda bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-zidde, suldi pay donj i puukiyo adda bar an t'inda.

⁴ Maaleeka wede k'aduwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadi, adda k'oydayi ti omagi k'ahu pay, wo ahuzan pay a-gime puuzo, ⁵ wo n'a illiga maaleeka wede i-d'ede toogo a tukk'ahu genj y'a ruute, y'ede: «Kee kamilenj, kee wede ti poone wo anki tonj kee ede, kee ki diine kono booro ette ki ti dikke a urzutú, ⁶ kono duwo an t'iide donzá ti nebiyagi, wo kee k'an d'ele puuzo an di sibe genj, derec a t'iide.» ⁷ Wo n'a illiga golla ti koliyo t'ume sedefe t'a ruute, t'ede: «Eyye, Galmeega Raa toogadá t'a

jiire pay, ki ðekkiyo booro ðerec ki diine.»

⁸ Maaleeka wede ki pidiwe y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a tukki peedo. Wo peedo ti d'uune urzi t'an igge ðuwo ti wehinkatú aa uwwo. ⁹ Duwo ðon wehinko peedo baadan t'in igge geñ, an di kaldíta suma Raa wede i-d'ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane an di-tuuge ki kama lekkiyadan wo ki tamma Raa me.

¹⁰ Maaleeka wede ki paat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki mozikadí geñ a t'ize zimolo, wo ðuwo pay an d'aadumu sinanan a dabar ere an iido gette. ¹¹ An di kaldíta suma Raa a kandaane kono dabar ti kund'ayi ðon an d'ede geñ me. Wo ðe lekkiyadan an ki-ti gime ye a suldí ðon ulpi an isiyo geñ me.

¹² Maaleeka wede ki zoot y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda k'ooye goole sundí Epirata. Wo ahuzí a t'iibe, kono an d'ooli urzi a mozagi ðon ettiyo ti kese peedo ti koliyo. ¹³ Ni wulle siitandani ado aa gonhani, son y'ud'ede ti bize maaloogo, son y'ud'ede ti bize seysu, wo son y'ud'ede ti bize wede yi ti t'isiyo tuddí aa nebi. ¹⁴ Kane geñ siitandani, an d'isiyo suldí k'armika, an t'ette tussiyozagi pay a siido ki ðeyyiso. Deyyiso gette t'aasa a onniyo ere Raa toogadí t'a jiire pay yi ðekka booro a tukki ðon duniya pay. ¹⁵ Galmeega y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kofuwo, n'un etto aa wede k'oogire. Unsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere wo kallagí ossiyo a tuddí, kono aame nuñ n'iina man y'a ki lekka bontiliñ a ðaana ðuwo wo yi-ki t'oona sukiyagi a ðaana ðon pay ye.» ¹⁶ Kane siitandani ado geñ an di'n ugiye mozagi pay a siido, a ume wede ti ono ðon k'Eber an yi waaku Armegedon.

¹⁷ Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a zibbe kulkuwo Raa ere

adda kulsadí a maaye. Man golla awwa t'adda Boy Raa t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A ti ðingi baa!» ¹⁸ Inkiyo a iise omilte, tarkuuse, eð'isito, wo siido ti nonjirso baadan. T'ume Raa yi ziipe wedusu a siido geñ, nonjirso siido baadan kino i k'ize ye. ¹⁹ Aame siido ti nonjire geñ, geeger meeda gette a dikkiða omagi ado, geegiryagi adda siidiyagi pay a ruugite. Wo Raa i ki dunde ye a oldiko ki geeger meeda Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote kulkuwadí. Kulso kulkuwadí baadan gette t'a ti ðinge ti sobo. ²⁰ Siidiyagi pay adda diine k'ahu ti monjali an di digge t'omagan me, ki ki'n wolle ye. ²¹ San man goyoyo baadan wo deero, goyoyo soo gette attidítu suma suwal ki mudu, a zildito ti kandaane a tukki ðuwo, wo kane ðuwo an di kaldíta suma Raa kono dabar ere ki goyoyo gette onje baadan.

17

Meeda boliyo

¹ San man maaleeka soo ti diine ðon sarat i ziida kunzali sarat ti kulkuwo Raa geñ, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede: «K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi ðekka a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu baadan gettiyo. ² Mozagi ðon a siido pay an ti-t'ibi tuddan adda boliyo ti tode, wo ðon duniya pay geñ t'a ti'n gumme ti toote boliykatú wo y'an iide.» ³ San man Unde Raa ti-t'úune adda k'addó, maaleeka y'a n' umbe y'a ti n' ziipe adda balda. Wo aame geñ n'a wulle erewo ti-guune a tukki seysu teeze bon, seysu geñ tuddí pay raaniya ti sumbiyagi ki kaldíta suma Raa, awhizí sarat wo ombaní koomat. ⁴ Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo bon, suldí konjswatú ki dap, ki ðogoro tuwarwa kar wo ki makkolo majjaanawa pay, wo a beytú kulso dap boo ti suldí ðon ganigi k'a azzira ki boliykatú. ⁵ A zumatú raaniya ti suma ere itatú ombide: «Nuñ te sundó Babiloon

geeger meeda, mekki dɔŋ boliyo wo ki suldi dɔŋ a siido k'azzuru k'a ki wolle ye.» ⁶ Kane dɔŋ ki Raa i ruute kereŋ Isa yon Galmeega geŋ, an di'n iide. Wo erewo gette n'a ti wulle ti-t'iibe puuzo kane i ti gili ettú. Aame ni ti wulle inkinno n'a ziiido giggiró.

⁷ Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo me ki seedu giggirá me? Munda wede ombide ki erewo geŋ n'a di t'oodiba ita wo ki seysu wede t'a ti guune, awhizí sarat wo ombaní koomat geŋ me. ⁸ Seysu wede ki wulle geŋ, ti kaaga yon ede wo san y'a inda. Bini man y'a balda, y'a-kilo t'adda k'olde wede aakede buldume me. Aame yi-gilo man, Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane dɔŋ duniya dɔŋ t'ume Raa y'ikkima duniya too, sumbiyagan yi ki riine adda mattup ere ki lekkiyo ye geŋ, an wulla seysu geŋno man an seeda giggiran kono seysu geŋ ti poone yon ede, san y'a inda wo anken yi bilde geŋ me.»

⁹ Man maaleeka y'o di ruute sey, y'ede: «Peedo t'iide, i dehu duwo eedan a t'ise soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane awhi sarat ki seysu geŋ, i-kaza kessagi sarat dɔŋ erewo t'a ti guune eego geŋno, wo son i-kaza mozagi sarat. ¹⁰ Mozagi dɔŋ paat geŋ mozikadan t'iire, wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat yi k'iina ye botto, wo aame y'iina man mozikadi t'aasa ki peedo boolon. ¹¹ Seysu wede yon ti kaaga ede wo san y'a inda geŋ, yon mozigo wede ki gessire. Ti poone yon ti diine kane mozagi sarat geŋno, wo yon geŋ Raa y'a yi dagga mendí. ¹² Omba dɔŋ koomat ki wulle geŋ, kane mozagi koomat dɔŋ botto mozikadan an ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna man, an di lekka a mozikadan ti seysu kan soo ki peedo boolon. ¹³ Kane mozagi geŋ pay onaman kan soo, an i-d'ele toogadan ti mozikadan a seysu kono y'a oomi mozikadi. ¹⁴ An di d'eyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu y'an di'n ceera kono yon Galmeega y'a jiiere pay wo Mozigo mozagi. Donzi dɔŋ

yi wiike wo yi biire an seedu zakidi a urzizi geŋ, an di ceera ti yode kan soo.»

¹⁵ Man maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ahu dɔŋ ki wulle ere boli t'a ti guune eego geŋ, kane dɔŋ siidiyagi pay, dɔŋ duuru, ita duwo pay, wo ti dɔŋ orbe ita k'ono pay. ¹⁶ Kane omba dɔŋ koomat ki wulle geŋ, ti seysu an di ki-gira ere boli gettiyo, suldutú an t'oddiya pay i-t'oola bontilin. Seytú an d'aadima, wo a guuta an aa t'oyya uwwo mendí. ¹⁷ Derec, Raa y'ize adda k'adde mozagi koomat geŋ, an di gitte onaman kan soo aa yon yi dehu, an i-d'ele toogadan ti mozikadan a seysu kono y'a oomi mozikadi bini ono dɔŋ Raa yi ruute a-t'etta. ¹⁸ Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siido.»

18

Babiloon suukatú t'iire

¹ San man n'a wulle maaleeka ti doolo yi deegu ti kandaane i-d'ede toogo baadan, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadi. ² Y'a idili ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, anken suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitandani pay, ume lekkiyo ki embi dɔŋ ulpi ki koobiko, ³ kono ita duwo pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siido an ti t'ibi tuddan moonite ti tode. Wo kane dɔŋ suuk adda duniya pay an t'ize dɔŋ bey ti toogo ere i-d'ede a suldutú baadan geŋno.»

⁴ Man n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune dɔŋzó kun t'adfi ti di tode me, kono kun a gi di ketta kan soo ti tode a oldikatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeda ye. ⁵ Derec, oldikatú i t'ukume baadan i ti gili a kandaane. Wo Raa geŋ i ki dunde ye a oldikatú gette. ⁶ Dabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a duwo, kun i-ti doozo tan sire ti ere tod' t'an ize. Wo

kulsatú kun i-t'òono ti toote kadfigi a dfoole sire, ti wede t'an ele a d'uwu. ⁷ Tod' t'ossiyo suldi koṅsuwo wo ti tamma tuddutú baadaṅ geṅ, kun ti-t'elo adda dabar ti m'òolo baadaṅ inṅkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: "Nuṅ ette ni guune mohita, nuṅ te mandaayawa ye, wo m'òolo munda toṅ ni k'isa ye." ⁸ A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyò m'òolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Derec, Galmeega Raa i d'ikke booro a ettú geṅ, yoṅ toogo.»

⁹ Wo mozagi pay a siido d'òṅ ize boliyo ti suldi tamma tudde ti tode soo geṅ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo maṅ, an d'òola wo an di lekka adda m'òolo kono tode. ¹⁰ Kane mozagi geṅ an t'òhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an d'illita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peedo boolon kino miṅ booro t'a ti ziidfa!» ¹¹ Wo d'òṅ suuk adda duniya an d'òola wo an di lekka adda m'òolo kono tode, kono suldizaṅ wenda an d'owila umbo baa. ¹² Suldizaṅ d'òṅ aakede: dap, maala gurus, d'ogoro tuwarwa kar, moṅgali d'òṅ majjandani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor tee-zowo boṅ, ita k'inda d'òṅ eediyadaṅ uṅse, suldi d'òṅ ki dilṅise k'elbi, suldi d'òṅ majjandani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki m'okkolo ere morsowo, ¹³ ararfari, egey d'òṅ eediyadaṅ uṅse, mirr, suldi koddiyo eediyadaṅ uṅse, toote, egey, moonò, geme, buṅgari, dambami, punzigi ti puusiyagi, bulagi wo d'òṅ an zid'fo toṅ maṅ. Wenda an d'owila umbo baa suldi geṅ me. ¹⁴ Inṅkino d'òṅ suuk an i di roota, an t'eesa: «Suldi d'òṅ aa addi i dehu geṅ i t'igge umbo baa, suldi d'òṅ majjandani k'uuniyo geṅ i digge kane dokki ti koṅ me, an ki'n t'oono ye baa.» ¹⁵ Kane d'òṅ suuk i t'ize d'òṅ bey t'urzi tode geṅ, an t'òhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide

gette, an d'òola baadaṅ wo an di lekka adda m'òolo. ¹⁶ An d'illita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda d'òṅtú an ossiyo suldi k'uuniyo, juwa, sotor teezewo boṅ, wo suldi koṅsuwo ki dap, d'ogoro tuwarwa kar wo moṅgali d'òṅ majjandani pây. ¹⁷ Adda peedo boolon kino ettin maala baadaṅ gette a t'igge!»

Wo kane d'òṅ pay i tuuliyo tooko, deero tooko pay, d'òṅ pay adda tooko geṅ, an ambe ki geeger gettiyo, wo d'òṅ pay ombadaṅ t'urzi bar an t'òhira ti dokki ¹⁸ aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo maṅ. An d'iise d'ollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!» ¹⁹ An di kossa puure a awhaṅ, an di d'illita, an d'òola wo an di lekka adda m'òolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere d'òṅ tooko an t'ize d'òṅ bey ti tode miṅ, a peedo boolon a dimbe kame kamec!»

²⁰ Kune d'òṅ a kandaane pay kun iso uṅsuwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune d'òṅ ki Raa, d'òṅ zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso uṅsuwo kay kono Raa yi ti d'ikke booratú te a suldi d'òṅ pay ulpi t'ize a tukki kune me. ²¹ Saṅ maṅ maaleeka toogo yi d'umbe m'okkolo aa assa meeda, wo yi ti zid'fe adda bar, y'ede: «Geṅ inṅkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti sed'fa ki toogo wo t'a dagga, d'uwu an gi di'n wolla ye baa. ²² Wo di tode gette wenda yi k'olliga d'òṅ k'ondige kundine ye, d'òṅ k'òoro ye, d'òṅ siraro ye, wo d'òṅ parre ye baa. Di tode wenda yi ki wolla naabo ere tuuku toṅ maṅ ye, yi k'olliga m'òolo k'assa massu ye. ²³ Di tode wenda yi ki wolla toore pitila ye. Kudic an k'olliga ye ette golla kule yi ziidfa, ette golla k'erewo ti ziidfa me. Geṅ aasa inṅkino kono ti kaaga d'òṅ suuk ki tode geṅ, kane an jire d'òṅ suuk adda duniya pay, wo ita d'uwu pay mi ti'n digge t'urzi kombidikadi.

24 Wo di tode an d'uune puuzo ki nebiyagi, ki don ki Raa, wo ki don pay an ti'n wildite adda duniya.»

19

1 Sanj man n'a illiga tarkuuse a kandaane aa golla ki don duuru baadan. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Yonj Wede k'Uttiyadinj. Daryika, toogo kane'n ki yode Raazinj. 2 Yi dekkiyo booro derec ki diine. Geeger meeda boliyo, booratú yi-ti dikke kono don siido ti ti'n nukke ti boliykatú. Tôwwo ki don naabadí yi-ti duuze a tode tonj manj.»

3 Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa ki geeger meeda ere an aa t'uyye gette ti koliyo ki daayum!»

4 Kane don deero ada sire makumu pide ti seydi pide genj an di-dikke, an d'uttile a Raa wede i-guune a kaakido mozikadí, an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma Galmeega Raa.»

Ono ombide ki tarnaape ki seedu k'erewo

5 Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a ruute, t'ede: «Kune don naabadí pay genj, kun amma Raazinj, kune duwo pay deero sunni, kun i ottilo.» 6 Sanj man n'a illiga tarkuuse aa golla ki don duuru baadan, idurriyo aa ooye goole y'okko, wo aa edfiso mizzi. Golla gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma Galmeega Raa toogadí t'a jiiire pay, kono y'ombo mozikadí baa! 7 Ulbinj in iso unse wo in lekko t'unjsuwo. In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a seeda eddí t'iina, tode eddí tonj ti t'ikkima tuddutú. 8 An i d'eele kalle majjaane kamilenj i ralita wic wic. Kalle majjaane genj, i-kaza naabo ere ki diine ki don ki Raa.»

9 Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki raanja, unjsuwo a kane donj soo an'ni wiiko a tarnaape seedu k'Ulo Damu.» Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Genj ono donj derec udde ti bize Raa.» 10 Manj n'a iire a zondí n'a dikke ki tammadí, minj yonj y'o di

ruute, y'ede: «K'oolo, k'o ottilo ye, kono nunj tonj manj wede naabo aa kee, wo aa zembadá donj umbe a ono donj Isa yi ruutite. Kee ki ottilo a Raa, kono ono donj Isa yi ruutite genj kane derec, kane genj minj ono donj Raa y'an ele a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

11 Sanj n'a wulle kandaane a t'ihina, wo i d'uddo puzu tuware. Wede a ti gili eego an yi waaku sundí «Wede Derec, yi seedu zakidí a munda wede yi ruute y'aasa», yi dekkiyo booro wo yi deyyiso a urzi wede ki diine. 12 Wo edayí i d'omilte aa uwwu, a eedí biibiyagi moziko, suma an riine a tuddí wenda soo tonj yi ki ti suune ye, i ti suune yode siidí. 13 Kallayí y'usso sulpiyo adda puuzo, wo an yi waaku sundí soo «Ono Raa.» 14 Asigiryagi a kandaane ti punzigi tuwardí an di y' daaniya, kallaganj tuwardí kar majjandani kamilenj. 15 Ti bizí i d'adfiya kasigara robbonj, ti tode gette y'a oggipa ita duwo pay donj i giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n n'ayya aa an n'ayyu inni binj adda sôole. Genj i-kaza kulkuwô Raa toogadí t'a jiiire pay. 16 A tukki kallayí wede goole wo a zindí an aa di riine suma ettiyo: «Yonj Galmeega yi jiiire pay wo Mozigo mozagi.»

Ombô a zumbi

17 Sanj manj n'a wulle maaleeka yi t'ihira ekki peedo. Y'a idili ti golla awwa a embi donj pay oppiyso awwa a kandaane, y'ede: «Kun'di kun t'ogiyi a ombô ere baadanj Raa y'un ize! 18 Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey ki punzigi wo ki donj i gilo eego, sey ki donj pay bulagi wo bulagi ye, sey ki donj pay deero wo sunni.»

19 Sanj manj n'a wulle seysu, mozagi siido ti asigiryaganj an t'ugiyi ki deyyiso wede a ti gilo puzu ti asigiryagí. 20 Seysu ti wede

yi ti t'isiyo tuddí aa nebi, an ti'n zidde. Wede i-t'ize tuddí aa nebi gen, yon y'aaze suldi k'armika a daana seysu, inkino don an d'ede appuzu ki seysu wo an d'uttile undisadi gen, yi ti'n digge. Seysu ti yode gen an di'n ibi zeere adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moono ki suupire. ²¹ Asigiryagan don aa guute, wede a ti gilo a puzu y'aa di'n iide ti kasigara ere adfiya ti bizí, wo embi an d'iimi seyzan an d'issite.

20

Ozzine dupu

¹ Man n'a wulle maaleeka yi deegu ti kandaane a bezi kerle ki biza k'olde wede aakede buldume ti zinziri meeda. ² Y'a ziida maaloogo, tod'te miipo ere ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitandani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu. ³ Maaleeka yi-ti zidde adda k'olde wede aakede buldume biza y'a-t'ippe ti kerle wo y'a di nilde ti tiibi, kono maaloogo t'a ki dagge ita duwo ye bini a t'ida ozzine dupu. San man yi-d'eeza ki peedo boolon.

⁴ San man n'a wulle kaakidagi moziko, wo don a ti gundite eego an an d'ele urzi ki dekkiyo booro. Wo son n'a wulle undiyagi ki don an ti dikite awhan kono an ruutite taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a wulle sey kane don pay i k'uttile a seysu ye, a undisadi ye, wo appuzu ki seysu a zumbaman umbo ise a beyfan ton man. Kane gen an dibilde, an d'ooma moziko ti Almasi k'ozzine dupu. ⁵ Gette baldiya ere ki poone. Wo kane don unto ongo an gi-di balda ye bini ozzine dupu a t'ida. ⁶ Unsuwo a kane don uune baldiya ere ki poone kono kane don ki Raa. Unto ere ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me. Kane gen an t'isa don sefeke ki Raa wo ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi adda k'ozzine dupu genno.

Deyyiso ere ki dangu

⁷ Aame ozzine dupu gen i t'ingila man, Meeda siitandani ti dangay an i-d'eeza ⁸ wo t'a engila daggiya duwo don a kesiyagi pide ki siido, kane duwo gen sumbiyagan Goog wo Magoog* t'a ti'n t'ogiya ki deyyiso, d'urikadan t'aasa aa dolso k'ooye. ⁹ An t'iizigo t'adda siido pay, ume don ki Raa an t'ugiyee an da t'an duule ti geeger ere Raa yi giyye gette pay. Wo de i diigo uwwo ti kandaane t'an igge kane don i-duule don ki Raa gen me. ¹⁰ Inkino man Meeda siitandani, ere daggiyadan, an ti zidde adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala ti moono ki suupire, a ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddí aa nebi adda. An di dabira diddo onnu ki daayum.

Booro ere k'ita

¹¹ San n'a wulle kaakido moziko meeda tuware kar, wo wede a ti guune eego'n, siido kane ti kandaane an t'umbe dokki ti daanadi me, wo wenda yi ki'n wulle ye baa. ¹² San man n'a wulle don i t'inda deero sunni an t'ihira a daana kaakido moziko. N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda mattupiyagi gen an a ti riije naabo ere ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti doolo ohine pay, tode gette mattup ere ki lekkiyo. Wo don i t'inda gen, wede i-guune a kaakido moziko y'a dikke booradan a naabadan ere an ize raaniya adda mattupiyagi genno. ¹³ Bar t'an d'iize a don i t'inda t'urzi tode me, unto ton t'an d'iize don a beytu me, wo ume ki don i t'inda ton don angen y'an d'iize. Wo wede tuuku ton an'ni di dikke booradi a naabo ere y'ize. ¹⁴ San unto ti ume ki don i t'inda gen, an di'n ibi adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala. Olde gen yon unto ere ki sirwe. ¹⁵ Wede tuuku sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo gettiyo ye man, an ti y' sefde adda k'olde oggiyo uwwo d'ala d'ala genno.

* **20:8** 20.8 Goog wo Magoog: I-kaza don k'olmide Raa.

21

Kandaane ti siido aware

¹ Saŋ maŋ n'a wulle kandaane aware, siido toŋ aware, wo bar umbo kono kandaane wede ki poone ti siido ere ki poone kane an digge.

² Wo n'a wulle geeger ere kamileŋ, tode gette Zeruzalem aware ti deegu ti kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa erewo ti t'ikkima tudutú majjaanawa ti t'ette k'ume kulatú. ³ N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido moziko, t'ede: «Ankenno Boy Raa yoŋ a diine d'uwu. Yode Raa batum y'a lekka ti kane, kane an t'isa doŋzi wo yoŋ Raazaŋ. ⁴ Aame geŋ Raa y'a sippa zumarzaŋ pay a ume k'edayaŋ. Unto umbo baa, molo umbo baa, dollite umbo baa, dabar toŋ umbo baa. Suldi doŋ pay mazzini geŋ an t'ingile.»

⁵ Maŋ wede i-guune a kaakido moziko y'a ruute, y'ede: «Ankenno suldi pay ni'n ize awardi.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono eŋ ki ti'n raana, kono kane'ŋ d'erec, d'uwu an d'ambe eego.» ⁶ Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ i t'ize baa! Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ wede t'ume k'eesiyo wo ki danŋu toŋ nuŋ. Wede orme maŋ y'edi ni di t'eela ahu ki waawiye yi siba. Ahuzó eŋ i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum. ⁷ Wede tuuku yi jiira maŋ, suldzí pay eŋ ki yode. N'a t'isa Raazi wo yoŋ y'a t'isa ulu nuŋ. ⁸ Wo a kane doŋ dalwidi, doŋ sooruzan ki diine ye, doŋ isiyo suldi doŋ ulpi k'a ki wolle ye, doŋ t'owwo d'uwu mirsi, doŋ isiyo boliyo, kombidagi, doŋ daaniya longayi wo doŋ pay i lohito ono, kane pay geŋ umayaŋ adda k'olde oggiyo uwo d'ala d'ala ti moonu ki suupire. Ume geŋ sundi unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

⁹ Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi sarat doŋ ti poone a beezaŋ kuŋzali sarat oniyto ti dabar ere sarat ki Raa an di zibbite geŋ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede:

«K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeda Ulo Damu.» ¹⁰ Unde Raa ti-t'ũune adda k'addó, maaleeka y'a-n'umbe, y'a-ti n' ziipe eego mukkolo meeda wo sohoru, y'o di gize geeger ere kamileŋ, Zeruzalem. Tod' ti deegu ti kandaane, Raa yi t'igibo, ¹¹ ti-tooriyo ti toore wede ki daryika Raa batum, tooratú aa ki mukkolo ere majjaanawa sundutú zasipe kere kereŋ aa kaynaana. ¹² Geeger gette dooliyo ti waaya moŋgali dullan wo awwa, boha bumbiyagutú'ŋ koomat makumu sire, wo maaleekiyagi koomat makumu sire an di boohiyo. A boha bumbiyagi geŋ, an aa ti riine suma soo soo ki boha bumbiyagi koomat makumu sire ki doŋ k'Izirayel geŋno. ¹³ Boha bumbiyagi an di'n ikke ado ado. Ki kese peedo koliyo ado, ki kese peedo k'ooriyo ado, ki kese k'awwa ado, wo ki kese d'andi ado. ¹⁴ Waaya geeger gette an iiziga ekki moŋgali koomat makumu sire doŋ t'ume k'eesiyo i di seedu me, wo ekki moŋgali geŋ an aa ti riinite sumbiyagi doŋ zina k'Ulo Damu kane koomat makumu sire geŋno.

¹⁵ Maaleeka wede o rootiyo geŋ a beezi dalka dap ki dooziyo geeger, ti boha bumbiyagi, ti waaya moŋgali gettiyo. ¹⁶ Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadaŋ kan soo. Maaleeka y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a iide dalka dupu koomat makumu sire, ki sohirko, k'awwa wo ki tontilko geŋ, pay sohirkadaŋ kan soo. ¹⁷ Waaya toŋ y'a-duuze ki tontilko a iide oole meeda uto ada pide makumu pide. Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki d'uwu an di dooziyo. ¹⁸ Waaya gette an iiziga ti moŋgali doŋ majjandani aa ossoyo sudaŋ zasipe wo tode geeger batum ki dap daa kalsiya munda, kabibalbal aa kaynaana. ¹⁹ Moŋgali doŋ k'ita waaya geeger an zippe ti moŋgali doŋ majjandani. Mukkolo an ziipe ki

* **21:19** 21.19 Zasipe: I ralita aa ossoyo. † **21:19** 21.19 Sapir: Bicici aa goriye.

poone sundutú zasipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aduwe sundutú kalseduwan‡, ki pidfiwe sundutú emerood§, 20 ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kirizolit‡, ki gesire sundutú beril§, ki gessat sundutú topaz*, ki koomat sundutú kirizopaz†, ki koomat makumu soo sundutú iyasant‡, ki koomat makumu sire sundutú ametiste§. 21 Boha bumbiyagi koomat makumu sire geŋ, wede soŋ an ikkima ki d'ogoro tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi doŋ deero adda geeger geŋ ki dap, daa kalsiya munda d'eldel aa kaynaaŋa.

22 Adda geeger gette ni ki wulle ye Boy Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay, wo soŋ Ulo Damu kane ede, d'uwu an d'ottilso wo an di tamma a daana kane baa. 23 Geeger gette i ki dehu peedo koo tere y'a ki ti toore doo ye, kono daryika Raa ti di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú. 24 Ita d'uwu pay an d'ozira a tooratú wo mozagi pay a siido an d'etto ti laale mozikadaŋ a tode. 25 Boha bumbiyagi a lekka ohinte daayum, kono ume daayum onnu, diddo umbo. 26 Doŋ ti ita d'uwu pay an i-d'etto a tode ti laale mozikadaŋ. 27 Wo munda ganigi soo toŋ i k'etta ye k'adda geeger gette, ise wede isiyo sulfi doŋ k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede lohito k'ono toŋ maŋ. Etta k'adda wede sundi raaniya adda mattup ere ki lekkiyo ere k'Ulo Damu daŋŋal.

22

1 Saŋ maŋ maaleeka y'o di y' gize ooye wede ahuzi i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzi i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me. 2 Wo ooye geŋ yi d'okko adda diine geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'udd'e undumu

wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo adda k'ozzine taŋ koomat makumu sire, a tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagi i d'eliyo beeko a ita d'uwu pay. 3 Adda geeger gette, munda wede Raa yi ti y' duude umbo.

Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa adda geeger gettiyo, wo doŋ naabo Raa an i-d'ottila. 4 An di y' wolla Raa t'edayaŋ wo sundi t'a koonaa raaniya a zumbamaŋ. 5 Aame geŋ diddo umbo, wenda yi ki deha toore pitila ye, ki peedo ye, kono toore Galmeega Raa y'an toora, wo an d'ooma moziko ti yode ki daayum. 6 Saŋ maŋ maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ono eŋ kane'ŋ d'erec, d'uwu an d'ambe eego. Galmeega Raa wede i d'eliyo Unde Kamileŋ a nebiyagi geŋ, y'a igibo maaleekayi y'an di kize a doŋ naabadí sulfi doŋ aana goppon.»

Kama k'Isa

7 Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuŋ goppon n'ettiyo. Unsuwo a kane doŋ a seedu ono doŋ Raa y'igibo adda mattup ettiyo.»

8 Sulfi eŋ, nuŋ Zaŋ ni'ni wulle wo ono n'illiga ti kuudó. Wo aame sulfi eŋ ni'ni wulle wo ono ni n'illiga maŋ, n'a iire a zoŋ maaleeka wede o di gize sulfi geŋŋo. Maŋ n'a-dikke ni-d'ottila miŋ, 9 yoŋ y'o di ruute, y'ede: «Kee k'oolo, k'o ottila ye, ki ottila a Raa! Kono nuŋ toŋ maŋ wede naabo aa kee, aa zembadá nebiyagi wo aa doŋ pay i seedu ono mattup eŋ adda k'addaŋ.»

10 Saŋ maŋ y'o di ruute, y'ede: «Ono doŋ Raa y'igibo k'a ti'n riine adda mattup ette, k'a ti t'ippa adda ye, kono onniyo ere Raa yi dikke ki aaniya sulfi gette, tod'te goppon. 11 Wede ki diine ye geŋ, i-d'onko k'isiyo munda wede ki diine ye, wo wede isiyo sulfi ganigi geŋ, i-d'onko k'isiyo sulfi ganigi. Wo de wede

‡ 21:19 21.19 Kalseduwan: Kilnowo. § 21:19 21.19 Emerood: Bicici aa soole. * 21:20 21.20 Sarduwu: Teezowo aa ekke. † 21:20 21.20 Kornaliin: Teezowo aa gulgilo. ‡ 21:20 21.20 Kirizolit: Bicici aa kileŋ. § 21:20 21.20 Beril: Bicici aa derwe. * 21:20 21.20 Topaz: Bolile. † 21:20 21.20 Kirizopaz: Bicici aa d'albite. ‡ 21:20 21.20 Iyasent: Teezewo boŋ. § 21:20 21.20 Ametiste: Aa moymo.

ki diine geŋ, i-d'oŋko k'isiyo munda wede ki diine, wo wede kamilen geŋ, i-d'oŋko ki lekkiyo kamilen.»

¹² Isa y'a ruute, y'ede: «Kun ollo, nuŋ goppon n'ettiyo, n'a t'ambo a beezó munda wede ni dehu n'un t'eley a naabo ere kun ize, wede tuuku toŋ y'a t'ooney a naabadi naabadi. ¹³ Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ wede ki poone wo k'ita toŋ nuŋ, nuŋ wede t'ume k'eesiyo wo ki dangu toŋ nuŋ.

¹⁴ Uŋsuwo a kane doŋ kalla-gaŋ opilso, kane geŋ an d'ede urzi k'ettiyo k'adda geeger ti biza bumbu wo k'ombo k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo. ¹⁵ Wo oopa ti paate doŋ isiyo sulfi doŋ k'a azzira, kombidagi, doŋ boliyo, doŋ tôwwo d'uwu mirsi, doŋ i daaniya loŋgayi, wo doŋ pay i geyyiso lohito k'ono wo an di lohito!

¹⁶ Nuŋ Isa n'a igibo maaleekayó kono sulfi geŋ y'an ti'n kizite a kane doŋ ogiysito ti sundó. Nuŋ n'udfo ti biza bumbu mugiyó Dawut, nuŋ moole biza soohe wede omilte wic wic geŋno.» ¹⁷ Unde Kamilen kane

ti erewo ere i seeda* an di ruute, an'de: «K'edi!»

Wede ono geŋ yi'n ollige maŋ, y'a roote kay: «K'edi!»

Wede ôrme maŋ y'edi, yi dehu maŋ ni di t'eela ahu doŋ i d'eliyo lekkiyo, yi siba ki waawiye.

Ono doŋ ki dangu

¹⁸ Nuŋ Zaŋ, n'un ondirso a kune doŋ pay ollige ono doŋ Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ettiyo: Aame wede y'a uŋka munda t'eedi maŋ, dabar ere ni riine adda mattup ette Raa yi di-t'aagila kay. ¹⁹ Wo ono doŋ Raa y'igibo wo n'a ti'n riine adda mattup ette, wede tuuku yi iidfiba munda booloŋ maŋ, Raa yi ki t'ela ye kay aggadí ere k'undumu wede i d'eliyo lekkiyo a d'uwu me, wo k'adda geeger ere kamilen aa an riine adda mattup ette, yi k'etta ye.

²⁰ Wede yi'ni suune adda k'addi sulfi eŋ d'erec geŋ, y'ede: «Eyye, nuŋ goppon n'ettiyo!» Eyye! Geŋ i t'iso! K'edi Galmeega Isa!

²¹ Beeko ere ki Galmeega Isa ti koono ti kune pay.

* 22:17 22.17 Erewo ere i seeda: I-kaza doŋ pay i ziipe addaŋ a Isa.